

3/13
НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

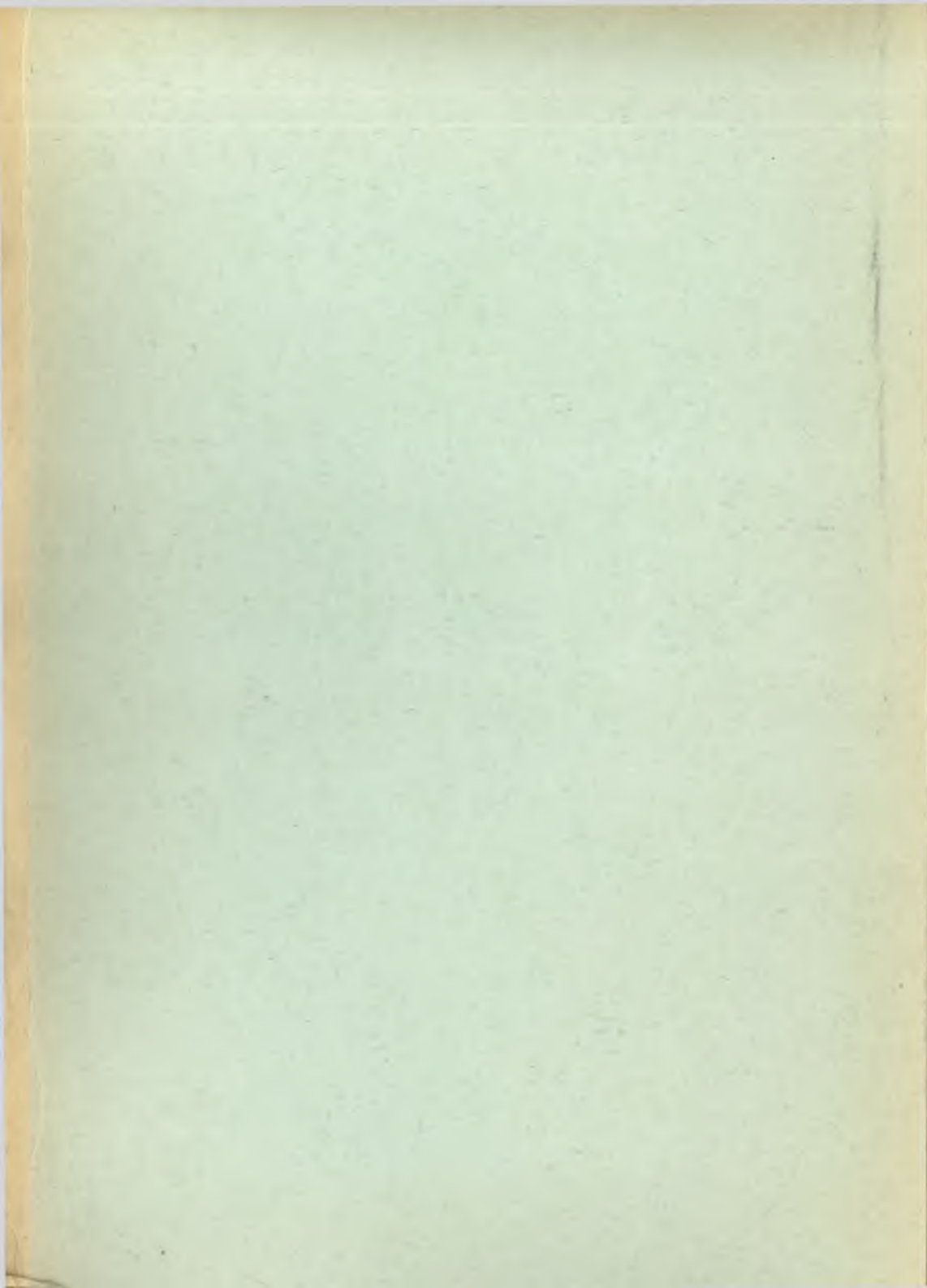

ТРЕЋЕ РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

26 март — 26 април 1947 године

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

БЕОГРАД

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

— издавање: Страница 383
децембар 1947

ТРЕЋЕ РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

26 марта — 26 април 1947 године

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

БЕОГРАД

ТРЕЋЕ

РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ

ЗАВЕШТОЊЕ ОД НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗДАЊЕ
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Прва седница

(26 марта 1947)

Почетак у 16,20 часова.

Претседавао председник **Владимир Симић** (*Изборни срез Београд III, НР Србија*).

Претседник: Отварам први редовни састанак III редовног заседања Савезног већа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије. Записник данашњег састанка водиће секретар **Стеван Јовичић**.

Изволите саслушати Указ о сазиву овог заседања:

У К А З

О САЗИВАЊУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У III РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ

Претседништво Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије, на основу члана 74 тачке 1 Устава

р е ш а в а

да се Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије сазове у III редовно заседање на дан 26 марта 1947 године.

20 марта 1947 године
у Београду

**Претседништво Президијума Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар
Миле Перуничић, с. р.

Претседник
Др Иван Рибар, с. р.

(Сви су народни посланици стојећи саслушали Указ).

Изволите саслушати саопштења. У међувремену до овог заседања ми смо изгубили једног посланичког друга, Јосипа Миклаужића.

Члан Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ Јосип Миклаужић, народни посланик за град Загреб, умро је дана 11 фебруара 1947 године.

Покојник, као члан ХРСС, био је велики поборник за спровођење социјалне правде, братства и јединства наших народа и као такав осуђиван је од ненародних режима старе Југославије и на робију.

Био је исто тако за време народноослободилачке борбе активни радник у борби против окупатора и као такав, иако слабог здравља и у прилично високим годинама, долази у партизане да лично помогне скршити фашистичку силу. После ослобођења живо се лаћа посла у организацијама Народног фронта и народне власти.

Грађани града Загреба врло су га поштовали због његовог поштења, искрености и радиности. Ради тога биран је у многе одборе и вршио је многе функције. Био је члан Извршног одбора Хрватске републиканске сељачке странке, члан Извршног одбора Народног фронта града Загреба, члан Скупштине града Загреба. За члана Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ биран је на изборима за Уставотворну скупштину 1945 године у граду Загребу у другој изборној јединици.

Његовом смрћу све ове установе губе вредног човека, радника, хрватски народ и град Загреб врлога заступника, а Савезно веће ФНРЈ доброг друга и члана.

Нека је славу другу Јосипу Миклаужићу! (Узвици: Слава му!).

Влада Федеративне Народне Републике Југославије поднела је Савезном већу на решавање законске предлоге и то: Предлог основног закона о старатељству; Предлог закона о изменама и допунама Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима; Предлог Закона о допуни Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама; Предлог закона о усвојењу; Предлог закона о издавању и растурању омладинске и децје књижевности и штампе; Предлог општег закона о заштити шума од пожара; Предлог основног закона о експропријацији; Предлог општедржав-

ног буџета са Финансиским законом за буџетску 1947 годину; Предлог закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године.

Првих седам законских предлога на основу члана 13 пословника упућени су били Законодавном одбору на претрес, а последња два, наиме: Општедржавни буџет и Закон о државном завршном рачуну, предати су Одбору за привредни план и финансије.

Народни посланик Савезног већа Моша Пијаде и народни посланик Већа народа др Душан Братић поднели су Савезном већу на решење Предлог пословника Савезног већа и Већа народа и Предлог пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа. Ови предлози посланика били су упућени Законодавном одбору на рад.

Влада Федеративне Народне Републике Југославије поднела је Савезном већу на одобрење уредбе донете на основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде. Ове уредбе биће стављене на дневни ред кад о томе донесе одлуку Савезно веће.

Законодавни одбор Савезног већа поднео је Савезном већу на решење своје извештаје о законским предлозима, и то: 1) о Предлогу закона о допуни Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама; 2) о Предлогу закона о изменама и допунама Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима; 3) о Предлогу закона о усвојењу; 4) о Предлогу закона о издавању и растурању омладинске и деце књижевности и штампе; 5) о Предлогу основног закона о старатељству; 6) о Предлогу општег закона о заштити шума од пожара; 7) о Предлогу закона о експропријацији; 8) о Предлогу пословника Савезног већа и Већа народа и о Предлогу пословника Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа.

Одбор за привредни план и финансије Савезног већа поднео је Савезном већу на решење своје извештаје: 1) о Предлогу општедржавног буџета са Финансиским законом за буџетску 1947 годину; 2) о Предлогу закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године. Сви су извештаји штампани са одговарајућим законским предлозима, раздељени народним послани-

цима и биће стављени на дневни ред кад о томе Веће донесе одлуку.

Претседништво Президијума Народне скупштине ФНРЈ известило је Савезно веће да је на основу члана 69 Устава и члана 54 Пословника Савезног већа, а на основу тражења Јавног тужиоштва Народне Републике Србије од 31 децембра 1946 године дало одобрење за вођење кривичног поступка противу Васка Апостолова, претседника Среског одбора Среза босиљградског и народног посланика Савезног већа.

Окружни суд за град Београд доставио је Савезном већу своју извршну пресуду К.Бр. 101/47, којом је народни посланик Савезног већа Васко Апостолов осуђен на 20 година лишења слободе са принудним радом, на конфискацију целокупне имовине са ограничењем законског минимума и губитком политичких и грађанских права за пет година по издржаној, опроштеној или застарелој главној казни.

Сва ова акта упутиће се Мандатно-имунитетском одбору да поднесе Већу свој извештај.

Молбе народних посланика за отсуства због хитних и неодложних послова: Круме Наумовски моли 9 дана, Јаков Блажевић 8 дана, Станко Шкаре 5 дана и Светислав Трифуновић 3 дана.

Предлажем да се Светиславу Трифуновићу који моли 3 дана отсуства, одобри 3 дана отсуства колико је тражио, а осталим народним посланицима који траже дуже отсуство од тога, да се свакоме одобри по 5 дана отсуства. Да ли Веће одобрава овај предлог? (Одобрава). Пошто је предлог одобрен, то ће се тако и поступити.

Прелазимо на дневни ред: утврђивање дневног реда.

Претседништво предлаже Савезном већу следећи дневни ред:

- 1) Предлог пословника Савезног већа;
- 2) Предлог општедржавног буџета са финансиским законом за буџетску 1947 годину;
- 3) Предлог закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године;
- 4) Предлог основног закона о старатељству;
- 5) Предлог закона о изменама и допунама Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима;
- 6) Предлог закона о допуни Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама;

- 7) Предлог закона о усвојењу;
- 8) Предлог закона о издавању и растурању омладинске и деље књижевности и штампе;
- 9) Предлог општег закона о заштити шума од пожара; и
- 10) Предлог основног закона о експропријацији.

Да ли Веће прима овако предложени дневни ред? (Прима). За случај да наступи потреба за извесном изменом или допуном дневног реда, по предлогу који буде поднет, Веће ће у том правцу донети своју одлуку. Објављујем да је предложени дневни ред прихваћен.

Претседништво предлаже Већу да пређемо на прву тачку дневног реда. Ради се о пословнику. Према предлогу који су учинили народни посланици и то посланик нашег Већа Моша Пијаде и посланик Већа народа др Душан Братић, Законодавни одбор узео је у претрес Пословник Савезног већа. Он није претрпео, углавном, велике измене, и пошто је раздељен народним посланицима, а сматра се као наш унутрашњи закон о пословном реду, ја предлажем да пређемо на ту прву тачку дневног реда да бисмо искористили време. Питам Веће: да ли прима предлог да приступимо одмах претресу пословника? (Гласови: Прима). Има ли ко против? (Др Драгољуб Јовановић диже руку). Примљено је већином гласова да одмах приступимо претресу Предлога пословника Савезног већа. Један народни посланик гласао је против.

Има реч извештач по предлогу пословника, народни посланик Моша Пијаде.

Извештач Моша Пијаде (*Изборни срез Београд I, НР Србија*): Другови народни посланици, Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својој седници од 25 о. м. претресао је Предлог пословника Савезног већа, који му је доставио Претседник Савезног већа. После свестраног проучавања горњег предлога Законодавни одбор Савезног већа подноси Већу следећи извештај. (Видети прилог на крају књиге).

Другови народни посланици, у огромној већини чланови овога предлога пословника поклапају се са нашим досадашњим пословником. Наш досадашњи пословник био је, уствари, са незнатним изменама, исти пословник који нам је послужио у Уставотворној скупштини. Међутим, када смо правили први пословник за Уставотворну скупштину, — а

онда га с врло незнатним изменама преудесили за редовну Народну скупштину, — ми тада још нисмо имали за собом праксу, искуство ове Скупштине. Време које је протекло од доношења првог пословника, који тада није био проистекао из самог нашег практичног рада, — тај пословник нам је послужио за ово време, али се показало да у њему има одредаба које су просто преузете из некадашњег предратног парламентаризма. Међутим, такве одредбе, под данашњим условима, уопште не долазе у обзир да буду примењене, и зато нису биле ни примењиване. Оне су у нашем пословнику претстављале мртав баласт.

С друге стране, извесне крутости у поступку на седницама отежавале су и продужавале рад, а пракса је показала да је ова Народна скупштина самим својим саставом у огромној већини, такођећи читава, састављена од људи који су или чланови Савезне владе или републиканских влада, или окружних, среских и других локалних народних власти и других установа, и у њима носе важне и одговорне функције. Природно је да је тешко такву Скупштину од 500 истакнутих функционера који су сви заузети важним пословима наше земље, тешко је такву једну Скупштину држати дуго на окупу. Ми нисмо могли стога држати нека дуга заседања, и наша заседања трајала су досада, углавном, по неколико дана, највише две недеље. Чак и онда кад смо имали потребе да заседање траје дуже, ми смо га прекидали и после дваестак дана довршавали га на неколико седница.

Ми, другови, нисмо таква скупштина која би могла — темпо нашег живота и рада и карактер ове Скупштине је такав — ми нисмо таква скупштина која би могла да буде на окупу месецима или преко читаве године, па да има само ферије. Према томе, пошто ми морамо радити кратко и брзо, макар и чешће, неколико пута преко године, потребно је било наш пословник прилагодити тим нашим специјалним условима. И то је урађено у овом предлогу пословника.

Скраћујући у извесној мери наш посао, односно мењајући оне одредбе које су чиниле да излишно трошимо време, на пр. око поименичног гласања и др., ми ипак можемо казати да нови пословник који се сада предлаже, уствари, није изгубио у демократизму него је, напротив, у том погледу и појачан. На пример, ми сада по овоме пословнику предлажемо да се уведе гласање дизањем руке као правило за усвајање закона, али ако је закон важнији, претседавајући

сам о томе одлучује и наређује поименично гласање по прозивци. Поред тога довољно је да један посланик затражи поименично гласање о неком законском предлогу и да га још два посланика помогну, па да председавајући буде обавезан да нареди поименично гласање. По досадашњем пословнику, као што је познато, посланици су могли подносити предлоге за измену и допуну, односно амандмане, по законским предлозима само одборима — Законодавном одбору и Одбору за привредни план и финансије. На самој седници Већа посланици нису могли подносити амандмане: то је могла само Влада. Како је, међутим, кад дођу посланици на састанак Скупштине, Законодавни одбор дотле већ свршио посао на законском предлогу, то посланичко право било је уствари илузорно, јер они нису могли предложити амандмане на законске предлоге. По овом новом пословнику могућно је да на самој седници Већа, у току претреса законског предлога, посланици поднесу писмено формулисани предлог за измену овога или онога члана законског предлога.

Најзначајнији члан у овом новом пословнику јесте чл. 30 који детаљно описује како ће се вршити претрес и усвајање законских предлога. Вама је познато да смо досада имали начелни претрес, појединачни претрес, и на крају гласање за законски предлог у целини. Уствари, досада у нашој пракси ми смо ретко имали дискусију о појединим члановима или одељцима законског предлога. Зато овај предлог пословника заводи да се за сваки законски предлог води само један претрес на почетку, тако да он обухвата и начелни и појединачни претрес, што значи да посланици могу у току претреса казати своје начелно мишљење о томе законском предлогу и у исти мах говорити и о појединостима тога предлога и, евентуално, износити своје предлоге за поједине измене и допуне.

Када се сврши такав претрес, прелази се на читање закона члан по члан, а гласа се дизањем руке за сваки члан. Ако постоји какав амандман, онда се гласа о амандману код сваког члана, али амандман Владе сматра се саставним делом предложенога закона и ако се гласањем за одређени члан усвоји тај члан, усваја се и амандман који је Влада предложила. Ако постоји посланички амандман, прво се гласа за владин предлог, па ако владин предлог остане у мањини, онда ће се гласати за посланички предлог, а ако је владин предлог добио већину, онда отпада потреба да се гласа за амандман посланика.

На крају, када се сврши такво читање, члан по члан законског предлога, долази гласање у целини, које се такође, као што сам малопре казао, врши дизањем руке. А у случају да је закон важнији, председник ће сам наредити појединачно гласање или ће то бити на предлог посланика, као што сам малопре објаснио.

Неке измене унели смо и у оне одредбе које се тичу рада Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије, па и у погледу састава одбора. Број чланова свих одбора остаје исти као што је био и досада, али је пракса показала да је потребно да постоји и извршан број заменика за чланове одбора, па се зато овим предлогом предлаже да се у Законодавни одбор, који има 21 члана, бирајући тај одбор, бира и 7 заменика, које ће председник одбора моћи позивати на седнице да замењују оне чланове одбора који не могу присуствовати.

За Одбор за привредни план и финансије, који има 15 чланова, предлаже се да буде бирано пет заменика, а за остале одборе, који имају по 7 чланова, да се бирају по три заменика. На тај начин свакако ће се осигурати да одбори увек раде у пуном саставу.

Једна измена од приличног значаја код Законодавног одбора и код Одбора за привредни план и финансије јесте да се по новом пословнику тражи присуство две трећине чланова одбора да би одбор могао пуноважно решавати. Досада је била проста већина.

Када се узме у обзир да су та два одбора, а у првом реду Законодавни одбор, ванредно значајна тела у нашој држави, да се ту сви закони, уствари, израђују и довршавају, онда је сасвим разумљива тежња овога предлога да се не дешава у Законодавном одбору да се крпи са кворумом и да се ради са једним гласом више од половине, него да буду присутне најмање две трећине чланова одбора, да би његова решења била пуноважна.

Поред тога унете су у тај део о одборима још неке новине, наиме да при претресању законских предлога Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије имају право да траже од одговарајућих министарстава, установа и службених лица документа, материјал и мишљења која се односе на законски предлог који се претреса. Оба одбора при претресању законских предлога могу позивати ради саветовања претставнике научних установа и народних организација.

Дакле, то су отприлике углавном новине у раду самих одбора. По ранијем пословнику могли су посланици присуствовати раду Законодавног одбора или других одбора, али само присуствовати без права говора. По предлогу новог пословника сви посланици, не само да могу присуствовати седницама, него могу у њима учествовати у дискусији са саветодавним гласом. Разуме се, гласати у одбору не могу, — то остаје право чланова одбора, али сваки посланик може доћи у одбор и казати своје мишљење и дати евентуално неки свој предлог.

То су, углавном, другови, нове ствари, на које се вреди овде сада осврнути у овом образложењу. Иначе, у огромној већини сви, такође, технички чланови пословника остали су исти као што су били у ранијем пословнику. Зато молим у име Законодавног одбора, који га подноси као свој предлог, да Народна скупштина овај пословник усвоји, како бисмо могли продужити рад овога заседања по новом пословнику. (Дуготрајно одобравање).

Претседник: Приступа се претресу предложеног пословника у начелу. Ко жели да узме учешћа у самом претресу, нека се јави за реч. (Др Драгољуб Јовановић: Молим за реч.) Има реч народни посланик др Драгољуб Јовановић.

Др Драгољуб Јовановић (Изборни срез нишавски, НР Србија): Другови народни посланици, када је малочас претседник ставио питање о дневном реду и о томе да се промена пословника стави као прва тачка дневног реда, ја сам гласао против. То сам учинио из два разлога. Прво, зато што, колико се сећам, по пословнику који је још увек у важности, не може ништа доћи на дневни ред у заседању у коме се претреса буџет пре самога буџета. Друго, због тога што налазим да је врло незгодно да нас Законодавни одбор и Претседништво Народне скупштине доводе у тешку ситуацију, доносећи нам један велики предлог од двадесет пуних страна, и да нас одмах, истог минута, позива да о томе дамо своје мишљење, а да нисмо имали прилике не само да га прочитамо, него ни да га прегледамо.

Ја сматрам да је то врло незгодна пракса и молио бих и Претседништво и Законодавни одбор, па и саму Савезну владу, да ту праксу искорене. Али, слушајући објашњење, образложење претседника Законодавног одбора и предлагача овога пословника, мени се учинило да у њему има много ствари које су позитивне и које чак поправљају досадашњи

пословник. И због тога ја не бих могао да гласам против тога пословника који ми се чини, по ономе што сам могао прегледати и по ономе што сам чуо од претходног говорника, доста добар, не бих могао гласати против њега. Ипак ми је немогућно да гласам за тај текст и зато ћу се од гласања уздржати.

Претседник: Да ли још ко жели реч? (Нико не се јавља). Пошто нема никог да се јави за реч... (*Др Драгољуб Јовановић:* Ја бих молио за одговор по мојој првој примедби, да ли може доћи на дневни ред пословник пре буџета?) Молим, немојте да упадате у реч, јер је о дневном реду Веће већ одлучило.

Приступамо претресу пословника у појединостима, држећи се старог пословника. Прелазимо на претрес у појединостима о првој глави. Да ли ко жели да говори о првој глави? (Не жели нико). Пошто се нико није јавио за реч, молим друга известиоца да чита наслов, поднаслов и члан 1 предлога пословника.

Известилац чита наслов, поднаслов и члан 1.

Претседник: Ко је за члан 1 са насловом и поднасловом, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога против? (Нема). Објављујем да је члан 1 са насловом и поднасловом једногласно примљен.

(За овим је Савезно веће, гласајући дизањем руке посебно о сваком члану, једногласно усвојило све чланове Предлога пословника Савезног већа и то од члана 2 до закључно члана 59).

Претседник: Са овим смо завршили претрес предлога пословника и у појединостима. Приступамо коначном гласању. Гласаће се у смислу постојећег пословника лично и поименично. Молим секретара да прозове посланике. Гласаће се за и против.

Секретар Воја Лековић (*Изборни срез Пријеполје—Прибој—Нова Варош, НР Србија*) прозива посланике.

(После гласања)

Претседник: Објављујем да је за предлог пословника гласало укупно са за 225 народних посланика. Два су народна посланика гласала *против*. На тај начин Пословник Савезног већа коначно је изгласан и ступа на снагу. У овој околности, да овај пословник, у тренутку када је у Савезном

већу изгласан, ступа на снагу, лежи његова карактеристика. Теориска расправа о томе, да ли пословник испуњава све ознаке и карактеристике једног закона, може да се води, али је чињеница да пословник претставља један закон sui generis и он ступа на снагу, како видимо, у тренутку када га је Савезно веће прихватило по процедури која је за то прописана. У томе лежи и објашњење што је Претседништво сматрало да је правилно да предложи претрес пословника као прву тачку дневног реда, иако се налази на дневном реду државни буџет, и што је предложило да се о томе пословнику, као закону о унутрашњем раду и реду гласа прво. У току рада Претседништво Савезног већа примило је акт Претседништва Президијума Народне скупштине ФНРЈ којим се данас, на дан 26 марта у 18 часова, заказује заједничка седница Савезног већа и Већа народа са дневним редом: претрес Предлога пословника за заједничке седнице.

У сагласности са Претседником Већа народа, Претседништво Савезног већа предлаже Већу да донесе одлуку да се дискусија о Предлогу општедржавног буџета са предлогом Финансиског закона за буџетску годину 1947 одржи на заједничкој седници Савезног већа и Већа народа. О оваквој одлуци био би обавештен Президијум Народне скупштине ФНРЈ и у споразуму са Претседништром Савезног већа и Већа народа такав ће се предлог поставити.

На овај начин посланици и једног и другог већа саслушали би пре свега експозе Министра финансија Савезне владе и известице одбора за привредни план и финансије и дискусију која би се водила по новом пословнику у начелу и појединостима. У гласању, наравно, читава процедура би се обавила посебно. Да ли прима Веће овај предлог? (Прима). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је предлог о дискусији на заједничкој седници о Општедржавном буџету и Финансиском закону за буџетску 1947 годину једногласно прихваћен.

Ову прву седницу III редовног заседања закључујем, а идућа ће бити заказана писменим путем сагласно пословнику.

(Седница је закључена у 18 часова).

ВЕЋЕ НАРОДА

Прва седница

(26 марта 1947)

Почетак у 16,20 часова.

Претседавао претседник **Јосип Видмар** (НР Словенија).

Претседник: Отварам први редовни састанак III редовног заседања Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије. Записник данашње седнице водиће секретар Јоза Миливојевић.

Молим Веће да саслуша Указ Президијума Народне скупштине којим се ово заседање сазива. (Сви народни посланици устају).

УКАЗ

О САЗИВАЊУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У III РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ

Претседништво Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије на основу члана 74 тачке I Устава

р е ш а в а

да се Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије сазове у III редовно заседање на дан 26 марта 1947 године.

20 марта 1947 године

у Београду
У Бр. 475

Претседништво Президијума Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар

Миле Перуничкић, с. р.

Претседник

Др Иван Рибар, с. р.

Саопштавам да је Веће народа примило од Владе ФНРЈ следеће законске предлоге:

- 1) Предлог општедржавног буџета за 1947 годину;
- 2) Предлог закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 године до 31 децембра 1945 године;
- 3) Предлог основног закона о старатељству;
- 4) Предлог закона о усвојењу;
- 5) Предлог основног закона о експропријацији;
- 6) Предлог општег закона о заштити шума од пожара;
- 7) Предлог закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе;
- 8) Предлог закона о изменама и допунама Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима;
- 9) Предлог закона о допуни Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама;
- 10) списак уредаба које је Влада ФНРЈ донела на основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде, које су објављене од 16 јула 1946 до 10 марта 1947 године.

Народни посланик др Душан Братић преко Претседништва Већа народа доставио је Законодавном одбору Предлог пословника Већа народа.

Предлог општедржавног буџета и Предлог закона о завршном рачуну упућени су Одбору за привредни план и финансије, а сви остали законски предлози Законодавном одбору на претрес.

Одбор за привредни план и финансије поднео је своје извештаје:

- 1) о Предлогу општедржавног буџета за 1947 годину и
- 2) о Предлогу закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године.

Исто тако Законодавни одбор је поднео Већу на решавање своје извештаје о законским предлозима, и то:

- 1) о Предлогу закона о старатељству;
- 2) о Предлогу закона о усвојењу;
- 3) о Предлогу основног закона о експропријацији;
- 4) о Предлогу општег закона о заштити шума од пожара;
- 5) о Предлогу закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе;
- 6) о Предлогу закона о изменама и допунама Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима;

7) о Предлогу закона о допуни Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама и

8) о Предлогу пословника Већа народа.

Сви ови законски предлози, предлог пословника и 'одборски извештаји отштампани су и раздељени народним посланицима.

Исто тако отштампан је и раздељен описак владиних уредаба које треба Народна скупштина да потврди у смислу чл. 2 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде.

Народни посланик Мира Милошевић моли Веће да јој уважи оставку, пошто због слабог здравственог стања не може обављати дужности народног посланика.

Ова молба биће упућена Мандатно-имунитетском одбору, који ће по истој поднети свој извештај.

Саопштавам Већу да је Претседништво примило од Президијума писмо којим извештава да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ, на захтев Јавног тужиоца НР Србије, одобрио да се поведе кривични поступак против Скерлића Велимира, народног посланика Већа народа. Ако народни посланик Велимир Скерлић буде осуђен, предмет ће бити достављен Мандатном и имунитетском одбору на поступак.

Отсуства народних посланика: др Симиша Станковић моли 7 дана отсуства због болести (прилаже лекарско уверење); Михаило Грбић моли 3 месеца отсуства ради лечења у санаторијуму Голник; Хајро Капетановић моли 10 дана отсуства због болести (прилаже лекарско уверење); Али Шукриа моли 10 дана отсуства због болести (прилаже лекарско уверење). Ради службеног посла траже отсуство следећи народни посланици: Нико Павић 10 дана, Јован Ђетковић 10 дана, Милан Бурсаћ 4 дана, Ристо Бајалски 10 дана, Сали Лиси 7 дана.

Предлажем Већу да тражена отсуства одобри. Да ли Веће одобрава тражена отсуства? (Одобрава). Према томе, констатујем да наведени народни посланици имају тражено отсуство.

Већу народа је достављен извештај број молби и жалби које су упућене на решавање Одбору за молбе и жалбе.

Прелазимо на дневни ред. Једина тачка данашњег дневног реда јесте: утврђивање дневног реда. У име Претседништва предлажем следећи дневни ред:

1) Предлог пословника Већа народа;

2) Предлог општедржавног буџета за 1947 годину;

3) Предлог закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године;

4) Предлог основног закона о старатељству;

5) Предлог закона о изменама и допунама Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима;

6) Предлог закона о допуни Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама;

7) Предлог закона о усвојењу;

8) Предлог закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе;

9) Предлог општег закона о заштити шума од пожара и

10) Предлог основног закона о експропријацији.

Прима ли Веће народа предложени дневни ред? (Прима). Ко је за предложени дневни ред, нека дигне руку. (Сви посланици дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Утврђујем да је предложени дневни ред примљен.

Пошто је наш дневни ред за ово заседање велики, предлагем да одмах почнемо са радом и да пређемо на прву тачку дневног реда: на дискусију и гласање о пословнику. Прима ли Веће овај предлог? (Прима). Ко је за, нека дигне руку. (Сви посланици дижу руку). Има ли ко против? (Нема).

Прелазимо на прву тачку дневног реда: претрес предлога пословника. Молим друга известиоца Нинка Петровића да поднесе одборски извештај.

Известилац Нинко Петровић (НР Србија): (Чита извештај Законодавног одбора о предлогу пословника. — Видети прилог на крају књиге)

Друпови, у току праксе у примени Пословника Већа народа показало се да извршан део процедуре само одуговлачи поступак, те се појавила потреба, у циљу скраћења времена, без штете по демократски карактер начина нашег рада, да се пословник може у извесном правцу изменити. Измене које су у односу на досадашњи пословник учињене углавном су следеће.

Кворуми за рад у појединим одборима повећани су. Уместо досадашњег кворума, који је износио једну половину, сада је повећан на две трећине. То је тако код Законодавног одбора и Одбора за план и финансије, док је код осталих одбора остало по старом. Да би се кворум обезбедио, с обзиром на могућности отсуства појединих чланова, пословник предвиђа избор заменика чланова одбора. Тако код одбора са 21 чланом пословник предвиђа 7 заменика, код

одбора који имају 15 чланова пословник предвиђа 5 заменика, а код осталих одбора по 3 заменика.

Даља измена према досадашњем пословнику састоји се у томе што седницама одбора могу присуствовати чланови Владе и народни посланици који то желе, да могу учествовати у дискусијама само са саветодавним гласом, дакле без права одлучивања.

Претседник Законодавног одбора може звати на седнице одбора чланове Владе ради давања образложења законских пројеката. Даље, Законодавни одбор може тражити документа и исправе, материјал и мишљења установа о законским предлозима који се налазе пред њим и, најзад, Законодавни одбор може тражити и стручна мишљења од научних и других тела по питањима у вези са предлозима закона који се налазе пред њим.

Даље, у погледу самог претреса законских предлога постоји важна измена у томе што се не претреса прво предлог закона у начелу а потом у појединостима, него се претрес закона и у начелу и у појединостима врши заједно.

У погледу амандмана измена је у томе што поред тога што Влада може поднети амандмане у току претреса, овај предлог пословника даје право да и сваки посланик у току претреса може непосредно саоме Већу поднети свој амандман и о томе дискутовати.

Даље, пословник предвиђа да ако један народни посланик предложи да се један законски предлог врати Одбору на проучавање и извештај и ако буде потпомогнут још са два посланика, да се такав предлог мора ставити на гласање пред пленум.

Што се тиче самог гласања, као што је напред изнето, и овде се предлаже да се не гласа посебно за предлог у начелу, него да се гласа члан по члан и на крају да се гласа за закон у целини.

За владине амандмане у току гласања гласа се заједно са самим предлогом. Међутим, уколико постоје одвојено амандмани народних посланика, они се стављају на гласање само у случају ако владин амандман буде одбијен. У погледу начина гласања предлаже се такође измена у томе што би гласање у начелу, по правилу, било дизањем руке. Међутим, претседник сам може, кад сматра да је потребно, одлучити да гласање буде поименично. И сваки посланик има право да предложи да гласање буде поименично, ако тај предлог поткрепе још два посланика.

Што се тиче посланичких интерпелација, оне су спојене заједно са питањима, тако да сваки члан Владе на кога је упућена мора да одговори у току од три дана, а уколико су му потребни подаци, може тај рок бити продужен, али одговор мора да дође у току истог заседања.

То су, углавном, другови народни посланици, измене у односу на досадашњи пословник. Законодавни одбор, као што сте чули, усвојио је овај предлог овако како сам га прочитао, па вас молим да га овако примите.

Претседник: Чули сте извештај Законодавног одбора. Отварам начелну дискусију. Ко жели да говори у начелу о предлогу пословника? (Не јавља се нико). Не жели нико. Прелазимо на дискусију и гласање у појединостима. Најпре ћемо гласати за предлог у начелу. Ко је у начелу за овај предлог, нека дигне руку. (Сви присутни посланици дижу руку). Хвала. Има ли ко против? (Нема). Утврђујем да је предлог пословника у начелу примљен.

Молим друга известиоца да чита члан по члан предлога. Гласаћемо по главама.

Известилац чита назив предлога пословника, наслов главе I и члан 1 предлога пословника према извештају Одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Тражи ли ко реч о члану 1? (Не тражи нико). Не тражи нико. Гласаћемо за члан 1. Ко је за предло- жени члан 1, нека дигне руку. (Сви присутни дижу руку). Ко је против? (Нико). Члан 1 је примљен.

(За овим је Веће народа, гласајући дизањем руке о сваком прочитаном члану, једногласно усвојило чланове 2 и 3 према извештају Законодавног одбора).

Претседник: Молим известиоца да прочита главу II.

Известилац чита наслов главе II и члан 4.

(За овим је Веће народа, гласајући дизањем руке о сваком прочитаном члану, једногласно усвојило све чланове од 4 до 12 закључно према предлогу и извештају Одбора).

Претседник: Тражи ли ко реч о глави III? Има реч друг Радоња Голубовић.

Радоња Голубовић (НР Црна Гора): У глави III, у члану 18, требало би додати ко сазива седнице одбора кад Скупштина не ради, да би се знало. То би могло да се унесе као други став.

Известилац: Молим вас предложите редакцију.

Радоња Голубовић: „Одборе сазива Претседник Већа у случају кад Веће није на окупу”.

Др Душан Братић (НР Србија): У члану 17 каже се да одбори раде по пословнику који сами доносе и да могу радити и за време кад Веће није на окупу.

Известилац: С обзиром на то да предложени амандман решава једну интерну ствар одбора, ја се не бих сложио са предлогом амандмана.

Претседник: Гласаћемо по предлогу Законодавног одбора. Тражи ли још ко реч у начелу? (Не тражи). Онда молим друга известиоца да чита наслов и редом све чланове главе III. Гласаћемо по члановима.

Известилац чита наслов главе III — Одбори — и члан 14 према одборском извештају.

Претседник: Прима ли Веће народа наслов главе III и члан 14? (Прима). Ко гласа за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да су наслов главе III и члан 14 примљени према предлогу и одборском извештају.

(За овим је Веће народа, гласајући дизањем руке, усвојило једногласно и без измена наслов и све чланове главе III—XIII, од члана 14 до закључно члана 58).

Претседник: Тиме је предлог новог пословника у појединостима усвојен. Прелазимо на гласање у целини. Има реч народни посланик Милош Царевић.

Милош Царевић (НР Србија): Имам један предлог. Пошто начелна дискусија није показала никакво начелно противљење овом пословнику, а у начелној дискусији по члановима није било измена, предлажем да гласамо у целисти — не гласањем поименично, него дизањем руке.

Претседник: Прима ли Веће народа овај предлог? (Прима). Ко је за овај предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Дакле, гласаћемо у целини о овом новом пословнику и то дизањем руке. Ко је за предложени нови пословник у целини, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је нови пословник примљен и ступиће на снагу одмах.

Тиме је данашњи дневни ред исцрпен.

Извештавам Скупштину да смо се Претседник Савезног већа и ја договорили да ћемо предложити сваки своме већу да и Президијуму Народне скупштине да се дискусија о буџету изврши на заједничкој седници оба дома. Прихвата ли Скупштина овај предлог? (Прихвата). Даље вас извештавам да ме је Претседништво Президијума Народне скупштине ФНРЈ писмом својим С.Бр. 527 известило да је Претседништво Президијума Народне скупштине ФНРЈ сазвало за 26 март 1947 године у 18 часова заједничку седницу Савезног већа и Већа народа са дневним редом: претрес Предлога пословника Народне скупштине ФНРЈ за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа. То је заједничка седница за заједнички пословник. Ова седница одржаће се кроз пола сата.

Овим закључујем данашњу седницу, а после пола сата наставићемо заједничку седницу. На тој седници ћемо казати за када се заказује седница за сутра и у колико часова.

(Седница је закључена у 17,30 часова).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Prva sednica

(26 marta 1947)

Početak u 18,25 časova.

Pretsedavao predsednik Saveznog veća **Vladimir Simić**.

Pretsedavajući: Otvaram prvu zajedničku sednicu III redovnog zasjedanja oba veća Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik ove sednice vodiće sekretar Saveznog veća **Stevan Jovičić**.

Prema predlogu Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ, koji je zakazao ovu zajedničku sednicu, na dnevnom redu je pretres Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda.

Da li zajednička sednica oba doma prima predloženi dnevni red? (Prima). Objavljujem da je predloženi dnevni red za zajedničku sednicu primljen. Prema tome, na dnevnom redu je pretres Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda.

Izvestioci zakonodavnih odbora oba veća su: za Veće naroda narodni poslanik **Ninko Petrović** a za Savezno veće narodni poslanik **Moša Pijade**.

Molim izvestioca Veća naroda, narodnog poslanika **Ninka Petrovića** da saopšti izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda.

Izvestilac Ninko Petrović čita izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsedavajući: Molim izvestioca Zakonodavnog odbora Saveznog veća narodnog poslanika **Mošu Pijade** da podnese izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća.

Izvestilac Moša Pijade: Ja mislim da izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća nije potrebno da čitam, pošto je izveštaj našeg Zakonodavnog odbora potpuno istovetan sa izveštajem Zakonodavnog odbora Veća naroda. Preko zajedničke redakcione komisije utvrdili smo istovetnost tekstova za predloge ovog poslovnika. (Videti predlog poslovnika i odborski izveštaj na kraju knjige).

Pretsedavajući: Prima li se predlog izvestioca? (Prima). Pristupamo pretresu predloženog poslovnika. Moramo ga pročitati u celini. Da li ko traži reč u načelu po predloženom poslovniku? (*Dr Dragoljub Jovanović:* Molim za reč). Ima reč narodni poslanik dr Dragoljub Jovanović.

Dr Dragoljub Jovanović: Drugovi narodni poslanici, na sednici Saveznog veća, koja je održana malopre, ja sam stavio zamerku Predsedništvu i Zakonodavnom odboru što su nam izneli predlog poslovnika u ovom zasedanju u kome se rešava o budžetu, jer je naš dosadašnji poslovnik u tome pogledu izričan. Ništa se ne može staviti na dnevni red pre rešavanja budžeta, kada je budžet gotov, osim nekog predloga zakona za koji je Vlada tražila hitnost.

Pretsednik Saveznog veća dao je maločas jedno objašnjenje koje me nimalo nije ubedilo. Naš poslovnik je bio izričan i čak ovaj današnji poslovnik u jednom svom članu kaže da se ništa ne može rešavati pre budžeta.

Ja sam se zbog toga ogradio i izjavio da ću se uzdržati od glasanja po Poslovniku Saveznog veća. To isto činim i za Poslovnik zajedničkih sednica, naročito zbog toga što nam je taj poslovnik, kao i onaj pre, donesen neposredno pred samu sednicu, tako da niko od nas nije imao prilike ni mogućnosti da ga pročita. Zbog toga izjavljujem da ću se uzdržati od glasanja po ovom predlogu.

Pretsedavajući: Da li želi još ko reč u načelnom pretresu po predloženom Poslovniku za zajedničke sednice oba doma?

Pošto se niko nije javio za reč, molim izvestioca da čita predlog. (*Dr Ivan Ribar:* Moramo glasati u načelu.)

Pošto je na ovaj način diskusija u načelu završena, to stavljam predloženi Poslovnik za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda na glasanje u načelu. Ko je za, neka digne ruku. (Svi poslanici dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog poslovnika za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ prihvaćen u načelu jednoglasno...

Dr Dragoljub Jovanović: Ja sam se uzdržao od glasanja.

Moša Pijade: To nigde nije propisano u poslovniku da se poslanik uzdržava od glasanja. To ne postoji. Onaj ko se uzdržao, smatra se da je glasao protiv.

Pretsedavajući: Vaša izjava, g. Jovanoviću, ušla je u beleške. Sada prelazimo na pretres u pojedinostima. Ko od narodnih poslanika želi da uzme učešća u pretresu poslovnika u pojedinostima, molim neka se javi za reč. (Ne javlja se niko). Pošto se niko nije javio za reč, molim izvestioca da čita predlog poslovnika.

Izvestilac Moša Pijade čita naslov Predloga poslovnika za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ i čl. 1, prema izveštaju Zakonodavnog odbora.

Pretsedavajući: Ko je za član 1 sa naslovom poslovnika, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Da li ima koga protiv? (Nema). Objavljujem da je čl. 1 sa naslovom poslovnika jednoglasno prihvaćen.

(Za ovim je Narodna skupština u zajedničkoj sednici oba doma, glasajući dizanjem ruke o svakom pojedinom članu, usvojila sve članove Predloga poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda od člana 2 do zaključno člana 16 prema predlogu i izveštaju zakonodavnih odbora oba doma).

Pretsedavajući: Na redu je konačno glasanje o Predlogu poslovnika za zajedničke sednice u celini. Mi u tom pogledu nemamo za zajedničke sednice jedan stalni poslovnik u kome se o tome izrično govori. Međutim, prema mehanizmu samoga glasanja, koji je u zajedničkoj sednici prihvaćen i koji se predlaže i u ovom poslovniku, s obzirom na tu okolnost da se radi o poslovniku o unutrašnjem redu i poslovanju samoga ovoga doma, o poslovniku koji je nesumnjivo potreban i hitan, predsedavajući ove sednice predlaže da se u celini za poslovnik glasa dizanjem ruke. Da li se to prihvata? (Prihvata). Ima li ko protiv? (Nema). Pošto se niko nije izjasnio protiv, stavljam Poslovnik Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, onako kako je ovde pročitao i po pojedinačnim članovima izglasao, na glasanje u celini. Ko je za taj poslovnik, neka digne ruku. (Svi dižu ruku sem dvojice narodnih poslanika). Da li ima ko protiv? (Nema). Prema tome, objavljujem da je ovaj poslovnik prihvaćen od svih prisutnih narodnih poslanika izuzev dvojice koji su se uzdržali od gla-

sanja (*Glasovi*: Po poslovniku nema uzdržavanja). Na taj način, Poslovnik za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda prihvaćen je u celini.

Time je dnevni red iscrpen. Zaključujem ovu zajedničku sednicu oba doma, a naredna sednica biće zakazana pismenim putem.

(Sednica je zaključena u 18,45 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Друга седница

(27 марта 1947)

Почетак у 16 часова.

Претседника Владе ФНРЈ маршала Југославије Јосипа Броза Тита и чланове Савезне владе, претседника Већа народа Јосипа Видмира, претседника Савезног већа Владимира Симића и чланове претседништва оба дома, при уласку у дворану народни посланици стојећи поздрављају бурним аплаузом.

Претседавао претседник Већа народа **Јосип Видмар**.

Претседавајући: Отварам другу заједничку седницу III редовног заседања оба дома Народне скупштине ФНРЈ.

Записник данашње седнице водиће секретар Већа народа **Нинко Петровић**. Молим друга секретара да прочита записник прве заједничке седнице.

Секретар Нинко Петровић чита записник прве заједничке седнице оба дома Народне скупштине ФНРЈ од 26 марта 1947 године.

Претседавајући: Има ли примедба на записник? (**Моша Пијаде:** Молим за реч). Има реч **Моша Пијаде**.

Моша Пијаде: По пословнику се у записник уносе само имена посланика који су учествовали у дискусији, а не уноси се садржина говора. Овде је поступљено супротно.

Секретар Нинко Петровић: Примам ову примедбу.

Претседавајући: Прима ли Скупштина прочитани записник са примедбом друга **Моше Пијаде**? (**Прима**). Пошто је записник примљен, оверава се.

Пошто су се оба дома Народне скупштине сагласила да се претрес општедржавног буџета врши на заједничкој седници, Президијум Народне скупштине сазвао је ову заједничку седницу, која има за дневни ред: претрес Предлога општедржавног буџета са Предлогом финансиског закона за буџетску годину 1947. Отварам претрес и молим друга извештиоца Одбора за привредни план и финансије Савезног већа Петра Стамболића да поднесе одборски извештај о предлогу буџета.

Извештилац Петар Стамболић (*Изборни срез моравичко-драгачевски, НР Србија*): (Чита извештај Одбора за привредни план и финансије Савезног већа. — Видети прилог на крају књиге.)

Другови народни посланици, Предлог општедржавног буџета за 1947 годину, који данас овај дом узима у претрес, не претставља само једну крупну меру на изградњи нашег финансиског система; овај предлог речито говори о успесима које су постигли народи Југославије на обнови и изградњи наше земље. Ако је низ закона и уредаба које је донела наша Влада у циљу преласка наше привреде на планску привреду, на план, и то већ у другој години после завршетка рата, онда овај предлог буџета претставља први одраз наше планске привреде, прву проверу његове реалности и проверу практичног спровођења у живот нашег плана.

За разлику од ранијих буџета, од буџета за прошлу годину, овај буџет, и по својој суштини и по својој форми, претставља једну новину. Док је прошлогодишњи буџет био, углавном, буџет администрације овај предлог буџета доведен је у склад са привредном структуром наше земље, а то значи да овај буџет у својој основи, у своме тежишту, претставља буџет наше привреде.

Три су својства, три битне особине о којима је нарочито водио рачуна Одбор за привредни план и финансије. Прво, то је питање поделе расхода у општедржавном буџету и више, другови народни посланици, могли да видите, прегледајући буџет, да је његова битна ознака у томе што он има привредни карактер и што означава прелазак на планску привреду, што он носи карактер индустријализације и електрификације наше земље.

Друго питање је питање реалности буџета, реалности планирања прихода за ову годину. Одбор за привредни план и финансије забавио се тим питањем, и могу рећи да, ако смо у прошлој години, кад нисмо имали све потребне еле-

менте за планирање државних прихода, за њихово израчунавање, онда кад још није била извршена потпуна организација наше привреде, — кад смо, и поред свега тога, у прошлородишњем буџету могли предвиђене приходе да остваримо за 99% —, онда у овој години, поготову, можемо с много више сигурности да очекујемо остварење, јер имамо, с једне стране, много више елемената за прорачунавање наших прихода, а с друге — извршена је организација наше привреде — и зато је план прихода у овом предлогу буџета, по мишљењу Одбора и по његовој анализи, потпуно реалан.

Треће питање било би питање извора буџетских прихода. Овај буџет носи једну битну особину у томе што огроман део извора прихода претставља наша привреда. Овај буџет први пут показује каква се огромна финансиска средства концентришу у рукама народа, у рукама народне државе, онда кад је у нашој земљи сам народ дошао до власти и кад су свргнути изабљивачки капиталистички елементи, кад огромни напори народа и његов рад не иду у џепове капиталиста него у руке народа. Само од пореза на промет у плану прихода у предлогу буџета за 1947 годину предвиђа се више од 37 милијарди динара. Јасно је да ће за остварење нашег плана, а то значи и за остварење нашег буџета, бити потребни напори нашег народа.

Ја бих потсетио Скупштину на речи друга Ђиласа у Уставотворној скупштини у дискусији по Уставу, кад је рекао да ће нови Устав наше државе служити као пример и другим народима у свету, који се боре за демократски поредак. Ја мислим да можемо исто тако и данас да кажемо да ће систем наше привреде и тако брзо њено сређивање после рата, иако је наша земља била страшно разрушена и разорена, да ће сређивање наших финансиских прилика и довођење у равнотежу нашег буџета, одржање стабилности наше валуте бити узор и другим земљама у Европи и у свету. (Аплауз).

Ја бих рекао још само нешто о техничкој форми буџета. Ми немамо по појединим ресорима пуну спецификацију у овом предлогу буџета. Та спецификација није могла доћи због тога што се баш сада поједина министарства и поједине наше установе налазе у пуној фази своје реорганизације и добијања својих дефинитивних облика. Спецификација се надокнађава тиме што се по овом предлогу за свака три месеца прави тромесечни план који одобрава Савезна влада, а за сваки месец поједини ресори, поједина

министарства и поједине установе праве свој план који одобрава Министар финансија.

Због тога, другови, у име Одбора за привредни план и финансије, молим Скупштину да усвоји овај Предлог општедржавног буџета за 1947 годину. (Аплауз).

Претседавајући: Молим известиоца Одбора за привредни план и финансије Већа народа др Обрена Благојевића да поднесе извештај о предлогу буџета.

Известилац др Обрен Благојевић (НР Црна Гора): Другови и другарице народни посланици, на својим сједницама одржаним од 17 до 21 овог мјесеца, Одбор за привредни план и финансије Вијећа народа разматрао је Предлог општедржавног буџета за 1947 годину. Он је истовремено претресао и Предлог закона о државном завршном рачуну за период новембар 1944—децембар 1945 године.

Разматрајући оба ова законска предлога, Одбор је углавном дошао до ових закључака.

Већ из саме чињенице што је Народној скупштини поднесен завршни рачун за дио 1944 и 1945 годину, дакле за једно раздобље кад су наши народи још водили свој ослободилачки рат и кад је у нашој земљи још владао чак и валутни хаос остављен од окупатора — из саме те чињенице види се чврста воља наше Савезне владе да народном претставништву подноси на озакоњење не само своје финансиске пројекте већ и извјештај о њиховом извршењу. Стара Југославија за двадесет и три године свога постојања израдила је свега два или три завршна рачуна. Из поднесеног завршног рачуна види се такође да је финансиско пословање у том још несређеном периоду било планско и правилно, то јест, онако како је од Народне скупштине било предвиђено.

Исто тако из извјештаја о финансиском пословању у 1946 години, за коју је Народна скупштина одобрила буџет почетком те године, види се да су се предвиђања Савезне владе у потпуности и остварила. Из чињенице да су државни приходи, према још непотпуним подацима, већ сада остварени за 99% а приближно томе и државни расходи, излази да су органи наше државне власти и државне управе углавном извршили своје привредне и друге задатке, чија је посљедица крупан корак у правцу обнове и даље свестране изградње наше земље.

У току прошле године донесен је читав низ мјера које су довеле до организације нашег финансиског система и

његовог саображавања потребама наше друштвено-економске и политичке структуре. Наша држава потпуно је овладала не само пореским већ и буџетским и банковним сектором, дакле овладало је финансиским системом као цјелином. Она њиме данас свјесно и плански руководи у правцу и у интересу општих смјерница наше привредне политике, која иде за свестраним привредним прогресом наше земље.

С обзиром на све те крупне промјене, промијенила се и унутрашња структура и садржај нашег државног буџета. Битна ствар у том погледу је чињеница што је предлог овогodiшњег општедржавног буџета постао предлогом читавог финансиског плана наше привреде а затим и свих осталих државних дјелатности. Извори прихода по овом буџетском предлогу углавном су из наше општенародне имовине, као што су и издаци по њему претежно издаци на даљи развој привреде. Наравно да је то сасвим у складу са нашим привредним планирањем, у складу са индустријализацијом и електрификацијом наше земље. Од свих прихода по предлогу савезног буџета, приходи од наше државне привреде чине 61,84%. Исто тако од свих расхода по том предлогу на развој народне привреде иде 51,39% а од укупних издатака на привреду скоро 58% иде на нашу индустрију и рударство. Из тога јасно слиједи да је овај предлог буџета претежно народно-привредног карактера. У овај буџет укључен је, дакле, читав државни сектор наше привреде. Отуда је сасвим разумљиво знатно повећање буџета у односу на прошлогodiшњи. То повећање произилази из промјене његове унутрашње структуре, из обогаћења његовог унутрашњег садржаја, и сасвим је у складу са објективним стањем наше привреде.

Предлог општедржавног буџета за 1947 годину, исто тако, обезбјеђује равномјеран привредни и културни развитак свих наших народних република. Од даје могућност нашим привредно напреднијим народним републикама да остваре даљи прогрес, а нашим привредно заосталијим народним републикама даје финансиска средства, саобразно нашем привредном плану, за бржи темпо привредног развитка. У томе се кроз овај предлог буџета, на финансиском пољу, јасно огледа основна тековина народноослободилачке борбе — братство и јединство наших народа.

Наравно да таква структура Општедржавног буџета за 1947 годину и његова равнотежа, у вези са друштвеним карактером наше народне привреде и свјесним руковођењем

привредом од стране наше државне власти, у пуној мјери обезбјеђује и вриједност наше националне валуте и даје могућност за планско руковођење новчаном циркулацијом и њеног сарабражавања потребама привреде. То чини код нас немогућном ону стихију, која у том погледу влада у капиталистичким земљама. Наш је државни буџет, сем државног буџета у Совјетском Савезу, данас најпрогресивнији буџет на свијету.

У погледу спољне форме буџетског предлога потребно је напоменути да се он од прошлогодишњег буџета разликује у томе што не садржи онако детаљно буџетску спецификацију. Разлог за то је у потреби да се у времену борбе за пуно извршење наших привредних планова омогући већа гипкост у финансиском пословању, већа могућност иницијативе. Саобразно Основном закону о буџету, детаљна расподјела буџетских кредита врши се у тромесјечним буџетским и мјесечним благајничким плановима. Та околност може само да олакша и потпомогне правилно извршење самог државног буџета.

Навео сам, другови и другарице народни посланици, само неколико карактеристичних обележја Предлога општедржавног буџета за 1947 годину. Из свих тих разлога Одбор за привредни план и финансије, претресајући предлог наше Савезне владе, нашао је да он у потпуности одговара потребама и реалним снагама и могућностима наше земље. Овај предлог буџета биће једна од најважнијих полуга за извршење нашег привредног плана. Он обезбјеђује даље јачање наше одбранбене снаге. Он помаже културно и просвјетно уздизање народних маса и социјално обезбјеђење радног народа. Једном ријечју, он је потпуно у складу са најважнијим интересима нашег народа. Због тога је Одбор за привредни план и финансије Вијећа народа усвојио Предлог општедржавног буџета за 1947 годину без измјена, онако како га је предложила Савезна влада.

Ето, из тих разлога, као извјестилац, ја вас, другови и другарице народни посланици, у име Одбора за привредни план и финансије Вијећа народа, молим да га у цијелости одобрите. (Одобравање).

Претседавајући: Има реч министар финансија Савезне владе друг Сретен Жујовић.

Министар финансија Сретен Жујовић (Изборни срез Београд II, НР Србија): Другови народни посланици, Предлог општедржавног буџета за 1947 годину исказује суму

од 85.854.000.000.— у својим расходима и приходима. Опште-државни буџет садржи савезни буџет са расходима и приходима у износу од 59.560.000.000.— и укупне износе државних буџета народних република и то:

Народне Републике Србије са расходима и приходима у износу од динара 8.880.549.000.—;

Народне Републике Хрватске са расходима и приходима у износу од динара 6.295.417.000.—;

Народне Републике Словеније са расходима и приходима у износу од 3.223.883.000.—;

Народне Републике Босне и Херцеговине са расходима у износу од 4.611.181.000.—; са приходима у износу од 4.390.480.000.— и вишком расхода у износу од 220.701.000.—;

Народне Републике Македоније са расходима у износу од динара 2.033.000.000.—; са приходима у износу од динара 1.857.790.000.— и вишком расхода у износу од 175.210.000.—;

Народне Републике Црне Горе са расходима у износу од динара 1.249.970.000.—, са приходима у износу од динара 519.300.000.— и вишком расхода у износу од 730.670.000.—.

Укупно државни буџети народних република:

са расходима у износу од 26.294.000.000.—, са приходима у износу од динара 25.167.419.000.— и вишком расхода у износу од динара 1.126.581.000.—.

Ради уравнотежења државних буџета народних република, народним републикама се одређују следећи износи савезних прихода, који ће се наплатити на њиховој територији, а који су већ показани у укупним износима прихода у чл. 2 Финансискога закона:

а) од наплаћеног пореза на промет производа:

Народној Републици Србији	16%
Народној Републици Хрватској	8%
Народној Републици Словенији	5%
Народној Републици Босни и Херцеговини	90%
Народној Републици Македонији	90%
Народној Републици Црној Гори	90%

б) од наплаћених такса:

Народној Републици Србији	50%
Народној Републици Хрватској	50%
Народној Републици Словенији	50%
Народној Републици Босни и Херцеговини	90%
Народној Републици Македонији	90%
Народној Републици Црној Гори	90%

Народне републике ће у корист савезног буџета одвајати 5% пореза на доходак наплаћеног на њиховој територији.

Вишак расхода над приходима у државним буџетима народних република: Босне и Херцеговине у износу од динара 220.701.000.—, Македоније у износу од динара 175.210.000.— и Црне Горе у износу од динара 730.670.000.— подмириће се дотацијом из савезнога буџета.

У процентима у односу са укупним сумама општедржавног буџета то износи:

за савезни буџет	69,37%
за све републиканске буџете	30,63%

Општедржавни буџет за 1947 годину, који се данас налази пред Народном скупштином, потпуно се разликује од наших досадашњих буџета. Та разлика је и у суштини, као и у саставу и распореду. Наш садашњи буџет је буџет привреде, буџет привредне делатности и у њему се одражавају и непосредно огледају привредни процеси наше земље. Са старим буџетима администрације нема ничега заједничког. Он је нов и одражава нашу садашњу државно-привредну стварност.

Наши досадашњи буџети за 1945 и 1946 годину нису непосредно после рата могли да измене свој административни карактер старих буџета, иако су се по намени од њих разликовали. Суштина буџета бивше капиталистичке Југославије састојала се у томе да је био административни, па је такав био и државни апарат. Привреда је била одвојена од државног буџета, била је у рукама приватних капиталиста и државни апарат био је оруђе за покретање режимске државне машине која је политички угњетавала и економски поробљавала радне масе баш у циљу очувања привредно-политичких командних позиција капиталистичке класе.

Послератни буџети нису могли непосредно да одразе дубоке промене које су се у земљи извршиле, финансиски апарат такође није могао одмах да у промењеним условима одбаци наслеђене методе администрације са обзиром на стање затечено по ослобођењу. То се није ни постављало као непосредни задатак.

Конкретни и непосредни циљеви финансиске политике после ослобођења били су: да се омогући и успостави функција привредног система. Конкретни задатак био је да се изврши организација радности у земљи, сређивање и развитак појединих грана производње, које је било могуће покре-

нути; да се изврши обједињавање и организација средстава за производњу: радна снага и средства за рад. У ту сврху требало је створити финансиска средства, затим обртна средства привреди, створити најпотребније инвестиције за наше фабрике које су биле разрушене и разорене. Затим је требало да се саобразе методе и организација финансирања новој друштвено-економској структури у току постепеног уређења и јачања привреде на новој бази.

У том прелазном периоду главна ствар је била, прво, да омогућимо успостављање привредног механизма, организацију производње и производног процеса наше производње. Требало је створити током времена све елементе потребне за планирање и прелаз на план. Требало је створити потребне услове за планску организацију привреде, која би условила и захтевала у пракси свој буџетски систем, свој буџет привреде. О свим тим појавама се морало водити рачуна и прилагођавати буџет даној ситуацији.

Нама је требало, друго, да обезбедимо кредитни и платни промет у земљи, не доводећи у питање оптицај новца и циркулацију робе, на бази очувања реалне наднице и одржања цена. Даље, требало нам је, треће, да средимо своје привредне односе са другим земљама, ослањајући се на постепену унутарњу сређеност новчаних прилика и постепено учвршћену вредност наше валуте. Требало нам је да обезбедимо корисно учешће наше привреде у међународном робном и платном промету. У таквој ситуацији буџети су били у прво време привремени и постепено су се учвршћивали на основу измењених услова и мера које смо спроводили.

Општа поставка наше финансиске политике ослањала се у првом реду на карактер наше нове народне власти, на њено поверење у народу и на њен ауторитет у иностранству. Ослањала се, даље, на социјализацију средстава за производњу, на стварање државног сектора народне, тј. друштвене привреде, на њено јачање и развијање, на снажење елемената социјалистичке економије, проширујући утицај на остала два сектора. Поставка наше финансиске политике ослањала се, даље, на развијање и јачање сопствених производа снага, користећи и проширујући материјална богатства наше земље, уводећи евиденцију и контролу друштвене акумулације, спроводећи рационалну употребу и расподелу материјалних вредности и добара у друштвено корисне сврхе и подмирење народних потреба.

Донете мере у том правцу и њихово спровођење, без обзира на тешкоће и недостатке, оправдале су овакве намере и дале своје резултате. Политика Савезне владе, постављена и усмерена ствараоцем наше државе, другом Титом, привела је наше народе успешном извршењу огромних привредних, социјалних и културних задатака послератног периода. Југославија се, по свом политичком ауторитету, — не само створеном херојском борбом у народноослободилачком рату већ и учвршћеном после рата, — и по својој привредној срећености, налази данас далеко испред многих других држава. Наша земља чврсто стоји на својим ногама и наш даљи живот и рад темељи се већ на изграђеном Петогодишњем плану, чије извршење обезбеђује даљи привредни развитак, даље јачање сигурности наше земље и даље развијање и побољшање животних услова наших радних маса.

Основна и битна карактеристика Општедржавног буџета за 1947 годину је да је то буџет привреде, да одговара нашој данашњој стварности и да произилази из ње. Та се стварност показује у томе што се наша привреда развија све више и више, што даје рада све већем и већем броју лица и што производи све више и више продуката. Командне позиције у привреди налазе се у рукама државе. Ми утичемо на појаве и промене у привреди и одређујемо, углавном, њихове законитости. Наш преовлађујући државни сектор привреде је друштвеног карактера. Производи се не у циљу зараде и спекулације, већ ради подмирења народних потреба, а зарада иде на даље проширење привреде.

Завршене су, углавном, организационе форме и методи управљања привредом. Државни апарат добио је своју организацију и постаје оруђе за управљање у привреди. Државни буџет постаје на тај начин систематски финансијски израз основних показних елемената народно-привредног плана.

Без обзира на велике материјалне и људске жртве које су наши народи дали за победу над фашизмом, без обзира на тешкоће у послератној обнови и изградњи, државна управа наше земље знала је и умела да мобилише цео народ да својим сопственим снагама прегне и успе да уреди државу, привреду и свој живот. Развитак производних снага наше државе дао је своје резултате и наши народи постигли су крупне успехе. Ови успеси су уједно доказ о огромној моћи стваралачке снаге и рада милиона наших људи и њиховој љубави према нашој земљи, о преимућству нашег друштвеног и државног система и уређења, из којих неизбежно

проистичу мере које одговарају интересима радних маса и даљем јачању моћи наше земље; доказ су правилне политике и доследног спровођења политичке линије државног руководства; доказ су да је велика мисао друга Тита о братству и јединству наших народа, мисао да народ управља својом државом и подиже своју земљу — уродила плодом и доказала напредни и истински демократски карактер наших народа, а нашу земљу претворила у фактор мира у овом делу Европе.

Ови успеси наших народа показали су нам нове могућности, створили су све потребне услове и дали чврсту основу за прелаз на плански рад и израду Петогодишњег плана електрификације и индустријализације. Наш први Петогодишњи план постаје закон сигурности даљег развитака и оруђе планске закономерности развоја привреде и целокупног живота наше земље.

Остаје за нама време старог начина финансиских метода натурања и убирања несразмерних намета за стварање прихода држави. Пред нама је јасно одређен пут планом предвиђеног привредног развитака. Производне снаге земље својим стваралачким друштвено корисним радом, новим односом према раду и према својој држави, стварају сва добра и стварају их све више. Радни народ, на бази друштвено организоване производње свесно повећава производност рада, побољшава производне и техничке могућности, ствара све нове, све боље односе према продуктивном раду и друштву; свесно доприноси подизању животног нивоа, снажи своју земљу и утиче на њен даљи развитака, учествујући и сам у управи земље.

Општедржавни буџет за 1947 годину је, према томе, не само буџет наше нове привреде, него и реалан одраз наших привредних могућности, стваралачке воље и снаге радних маса и одраз темпа развитака наших животних услова које смо досада постигли.

Да се види шта смо урадили у 1946 години, треба сравнити наш развитака са развитаком из 1938 и 1945 године. У индустрији и електропривреди и у току 1946 године успели смо, иако у многим гранама нисмо достигли 1939 год., да превазиђемо производњу из 1945 године у гвозденом лиму за 202%, у производњи емаљираног посуђа скоро за 200%, за стакло за 205%, за вунене тканине за 390%, за памучне тканине око 400%, за доњу кожу око 200%, за резану грађу 166%, за тврду грађу 180%, за биљно уље око 135%,

у електропривреди продукција киловат сати повећала се за 132%. Изградњу плугова тек смо почели. Број запослених снага у индустрији повећао се за 134%. У односу на 1939 годину повећао се за 111%. Током 1946 године наша индустрија почела је да производи продукте које смо раније увозили из иностранства. У рударству производња угља повећала се у 1946 години за 367% према 1945 години у каменом угљу, у мрком угљу за 177%, у лигниту за 175%. У појединим рудницима размера иде на 100%, 200% и 300%. Број запослених радника у рудницима повећао се за 58% у односу на 1945 годину. У пољопривреди успели смо да засејемо површине житарицама, индустријским биљем, као и крмним биљем скоро исто колико и 1939 године. Индустриског биља засејано је у 1946 години више него у 1939 години. У погледу одгајивања стоке, иако нисмо постигли предатни проценат, успели смо да за ту годину добијемо за 107% већи број коња него 1945 године, говеди за 112%, свиња за 122% и живине за 121%.

У трговини и снабдевању у односу на 1945 годину успело се да се измени однос како у броју трговачких радњи тако и у промету. Нарочито однос у броју трговачких радњи на велико и промет на велико.

Тако је у промету трговине на велико у 1945 години било промета: на државном сектору за 3.140.000.000 или 28%; на задружном сектору 2.630.000.000 или 24%; на приватном сектору 5.300.000.000 или 43%.

У 1946 години на државном сектору већ 23.150.000.000 или 72% на задружном сектору 6.070.000.000 или 19% и на приватном сектору свега 3.000.000.000 или 9%.

Смањени су трошкови трговине и трошкови циркулације робе. У 1945 години износили су трошкови трговине на велико 10%, а за прво полугодиште 1946 године 8%; у другом полугодишту 1946 године већ 6%.

Трошкови трговине на мало изнели су у 1945 години 20%; у првом полугодишту 1946 године 16%, док су у другом полугодишту 1946 године изнели 13%.

У погледу школства и науке, на сузбијању неписмености успело се — док је 1937 године број неписмених износио 3.000.000 — да се описмени 319.000 или 10%, од тога у 1946 години 224.000.

У погледу школа повећао се њихов број од 8.256 из 1939 године на 10.759. Нарочито се повећао број стручних школа и ученика у њима.

У погледу врста школа и у погледу ученика тај број далеко надмашује предратни број.

Буџет за 1946 годину извршен је, као што је већ познато, готово 100 %. Поред свих тешкоћа које су стварале наслеђене методе бирократског начина рада и које су дефинитивно отклоњене, буџет је извршен у предвиђеном обиму.

Међутим, треба подвући да је буџет у целини извршен али у свом унутарњем распореду није. Ту се показала нереалност буџета администрације састављеног на претпоставкама које су далеко од наше стварности.

Тако је у савезном буџету искоришћено од буџетских средстава 19.002.756.000, из ванбуџетских 6.391.894.000.

Код народних република 6.503.198.000 из буџетских средстава, а из ванбуџетских 1.434.406.000. Укупно из буџетских средстава 25.505.954.000 и из ванбуџетских 7.826.200.000.

Чињеница да се поред редовних буџетских средстава користила и крупна ванбуџетска средства доказ је баш о нереалном предвиђању ситуације у којој смо се ми налазили.

Посматрани за сваку републику посебно укупни расходи показују следећу слику:

Србија је имала укупно буџетских расхода 2.071,366.333 дин., Хрватска 2.216,684.258 дин., Словенија 1.333,626.988 дин., Босна и Херцеговина 1.104,675.413 дин., Македонија 706.258,442 дин., Црна Гора 673.726,629 дин.

Ако се укупни расходи сваке републике упореде са њеним буџетским предвиђањем, онда се добијају следећи изгледи:

Србија је извршила од предвиђеног буџета 532,393.000 мање или 79 %, Хрватска за 301,981.000 дин. више или 115 %, Словенија 235.627,000 више или 121,4 %, Босна и Херцеговина мање 724,194.000 или 60 %, Македонија више 108,323.000 или 118 %, Црна Гора 106,699.000 више или 119 %.

Посматрани са гледишта намене, републикански расходи дају ову значајну слику:

За управну политичку грану 1,169.890.000, за управну привредну грану 1,304.396.000, за народну културу 1,571.668.000, за социјално старање 640,493.000.

Узевши да је укупно буџетских расхода код свих република било 6.503 милиона, излази да је од те своте 18 % утрошено на управно-политичку грану, 20 % на управну привредну грану, 24 % на културно-здравствене циљеве, а нешто око 10 % на социјално старање.

Пошто су у већини случајева републикама недостајала средства за покриће расхода, то им је у току 1946 године Савезна влада обилно притицала у помоћ средствима из обртног капитала. Тако је из обртног капитала Савезне управе одобрено појединим народним републикама:

Србији 194,931.994, Хрватској 41,351.000, Словенији 277,000.000, Босни и Херцеговини 894,843.480, Македонији 300,086.762, Црној Гори 370,000.000 дин.

Укупни буџетски расходи савезне управе, према општим подацима, износили су 19.002,756.115 дин., што значи да је по предвиђању од 20.760,448.485 дин. савезни буџет извршен за 92% од предвиђања. Кад се на страни расхода додају расходи извршени на терет обртног капитала са износом од 6.391,894.000 дин., онда се добија да су укупни расходи Савеза у току 1946 године изнели 25.394,650.115 дин.

Упоређени приходи са расходима дају следећу слику: укупни приходи 27 милијарди, а расходи 33 милијарде. Вишак расхода Савеза и република над оствареним приходима показује дефицит од 6 милијарди, нешто мање него што је буџетом предвиђено.

Савезни приходи су остварени скоро 100%. Нарочито су неки од прихода далеко превазишли предвиђене суме.

Прометни порез остварен је у следећим износима:

Народна Република Србија дала је	1.198,821.000.—
Народна Република Хрватска дала је	985,859.000.—
Народна Република Словенија дала је	894,523.000.—
Народна Република Босна и Херцеговина дала је	212,573.000.—
Народна Република Македонија дала је	95,851.000.—
Народна Република Црна Гора дала је	11,820.000.—
Код централних царинских благајни остварено	141,961.000.—
Код Главног државног књиговодства остварено	7,659.000.—
	3.529,067.000.—

Таксе су дале 2.008,781.000 динара према буџетској процени од 1.500.000.000.—, што значи да је остварено динара 508,781.000.— више, или 134% према предвиђању.

Највеће остварење такса је код железничког саобраћаја 864,896.159 динара (возаринска такса). Друго по реду је остварење од продаје таксених марака и вредносних хартија

код бивше Управе монопола у 662,147.611 динара. На трећем месту долази остварење такса из преноса имовине, купопродаје итд. — са износом од 113,758.123 динара.

Учешће народних република у остварењу прихода од такса иде овим редом:

Народна Република Србија са	243,079.000 дин.
Народна Република Хрватска са	124,333.000 дин.
Народна Република Словенија са	53,975.000 дин.
Народна Република Босна и Херцеговина са	30,805.000 дин.
Народна Република Македонија са	12,432.000 дин.
Народна Република Црна Гора са	3,333.000 дин.

Вишкови прихода државних предузећа и имања показали су најслабије, да не речемо никакве резултате, дајући само 65,944.771 динар или само 2% од предвиђања (3.500 милиона).

Као што је већ напред речено, ова три облика прихода заједно узета ипак су остварена за 99% од буџетског предвиђања, захваљујући обилатом остварењу прометног пореза и већем остварењу од такса.

Несумњиво је да су се извесним мерама ти приходи могли одузети од привредних предузећа, али како у то време државна благајна није могла да им додели обртна средства то су те суме употребљене у те сврхе.

Што се тиче савезних прихода: трошарина, монопол, царине, приходи од државних установа, показали су крајем године оне исте карактеристичне појаве које су их од почетка обележиле. Наиме, трошарина је успешно остваривала предвиђање; монополи су знатно и стално подбацивали; царине су дале много више но што се предвиђало; а остали приходи су дали такође вишак према процени.

Трошарина је остварена у износу од 1.283,922.298 дин. према процени од 1.152,000.000, што чини за 131,421.298 дин. више, или 111%.

Главни облици опорезивања били су: вино са 347 милиона; шећер са 319 милиона; ракија са 171 милион; пиво са 94 милиона итд.

Учешће народних република у остварењу прихода од трошарине има следећи изглед:

Народна Република Србија дала је	753,289.000 дин.
Народна Република Хрватска дала је	313,590.000 дин.
Народна Република Словенија дала је	133,514.000 дин.
Народна Република Босна и Херцеговина дала је	43,070.000 дин.

Народна Република Македонија дала је 17,848.000 дин.
 Народна Република Црна Гора дала је 4,948.000 дин.

Монополи су дали далеко мање но што се процењивало у буџету за 1946 годину. Тако је остварено само динара 3.796,679.527 према процени од динара 5.744,424.700, или за 1.948,345.173 динара мање тј. само 66% од процене.

Разлог слабог давања монополских прихода лежи у томе што су монополске творнице оскудевале у сировини — није било довољно дувана. Домаћа жетва је знатно подбацила, а резерви није било.

Царине су дале скоро 125 милиона више но што је било процењено, што се има сматрати знаком живљег заграничног промета добара. Остварено је 224,794.433 према процени од 100,000.000 динара.

Приходи од државних установа остварени су за 106% а приходи непредвиђени и разни остварени су за 405%.

Приходи од непосредних пореза, као главни извори републиканских средстава, дали су врло добре резултате. Тако је код:

	Предвиђено	Остварено (у динарима)	Остварење (у %)
НР Србије	1,783.000	2,641.092	148
НР Хрватске	520.000	1,223.551	235
НР Словеније	620.000	811.416	130
НР Босне и Херцеговине	448.734	409.200	91
НР Македоније	92.800	157.442	168
НР Црне Горе	33.000	33.467	101
	3,497.534	5.276.168	

Једна општа опаска може се усвојити код посматрања горњих успеха, а то је да су процене појединих република биле знатно испод стварности.

Остварење месних пореза код народних република даје следеће резултате:

	У хиљадама динара
НР Србија	1.459,448.—
НР Хрватска	830,914.—
НР Словенија	509,218.—
НР Босна и Херцеговина	68,688.—
НР Македонија	79,151.—
НР Црна Гора	5,981.—
Укупно	2.953,400.—

Укупно остварење свих прихода по савезном, републиканским и буџетима народних одбора даје следеће резултате:

Савезни приходи (рачунајући овде и удео из заједничких прихода према буџетском предвиђању) достигли су своту од 13.106,492.902.—

Приходи народних република (без удела из заједничких прихода) износе 5.713,726.000.— динара.

Приходи народних одбора показали су укупно остварење од 3.804,934.000.— дин.

Нераспоређени део заједничких прихода (од прометног пореза и такса, који је остао после показивања одговарајућег дела у савезним приходима) износи 4.468,257.000.— динара. Укупно 27.153,409.000.— динара.

Према овом укупном остварењу стоји, као што сам рекао укупно предвиђање Општедржавног буџета за 1946 годину са износом од 27.456,134.000.— динара, што значи да је остварено пуних 99%.

Посматрањем сваког дела прихода за себе, добија се следећи преглед:

Заједнички приходи за себе узети остварени су за	98%
Само савезни приходи за себе узети остварени су за	76%
Републикански приходи за себе узети остварени су за	146%
Приходи народних одбора за себе узети остварени су за	95%

У сваком случају, другови, и поред извршења буџета, показало се колико је буџет (такав какав је био у 1946 години, тј. буџет администрације), пружао пуну несигурност и претпоставке у његовим предвиђањима, тако да се често полазило од гледишта да се предвиди онолико колико треба, а не онолико колико се може остварити.

Захваљујући низу мера предвиђених законима и уредбама у току 1946 године ради отклањања основних супротности и ради увођења реда у финансије, као и њиховом добром спровођењу од великог дела финансиских органа, спроведено је ипак извршење буџета у 1946 са добрим резултатом према предвиђањима. И то је један доказ више о срећености наших прилика и доброј организацији наше народне власти.

Година 1946 била је прелазна. Година 1946 била је тешка, јер је требало уклањати супротности и опречности које су се јављале између живе праксе и живота, — из привреде, која је расла, развијала се, и застареле форме организације, урођених наслеђених метода управљања код апа-

рата итд. а уједно је потребно створити потребна новчана средства за све више растућу народну привреду.

Међутим, захваљујући напорима Савезне владе и Привредног савета, а нарочито личној интервенцији друга Тита по питању увођења планирања и израде плана, ми улазимо у 1947 са израђеним планским показатељима, са привредним петогодишњим планом и буџетом привреде. Општи положај, привредне околности и наше финансиско стање дозвољавају нам да пређемо на извршење задатака који су пред нама.

При изради буџета за 1946 годину било је људи који нису могли да схвате догађаје код нас, а још мање буџет у 1946 години. Било је и таквих који нису веровали да ми уопште можемо и да саставимо буџет акамоли да га остваримо. Било је таквих који су чак проповедали теорију глади и беде и трудили се да нас упуте на своје пријатеље у иностранство за помоћ. Многи од тих — а могло би се рећи готово сви такви — питали су се и чудили се како то да се успешно изведе финансиско-валутна политика, како то да се редовно плаћа доста обиман државни апарат, како то да држава уредно одговара својим обавезама и како то да се закључују послови и уговори у иностранству.

Треба истаћи неколико чињеница да би се ова ствар разумела. Могућност предвиђања и састављања буџета и његово остварење несумњиво да се ослања на сам карактер наше привреде. Мислим да не треба говорити о основној главној чињеници, о карактеру власти. То питање је јасно за свакога, па чак и за класне непријатеље.

Треба да буде јасно онима који још не могу да схвате да је у нашој земљи улога приватног финансиског капитала искључена, да је привреда ослобођена од приватног капитала и експлоатације коју он врши, да све оно што се производи и акумулира у нашој привреди остаје у њој и служи само за њено проширење; да банке не служе више и не раде за рачун и за профит капитала већ су у служби привредног организма, регулатор нормалног новчаног крвотока наше привреде; да организација производње и распоред новостворених богатстава, такође, нису у рукама непријатеља и њиховог међусобног конкурисања.

Организација производње и распоред новостворених вредности је политика Владе и привредног плана који она ствара у интересу земље и радних маса. Веза и однос између новца, цена и надница проистиче из карактера привреде и политике Владе. То је — до састављања плана — била

једна од најглавнијих брига за ово време, да се та веза и однос међу њима не наруше и да се одрже. Нарочито је питање цена било важно. Питање надница у нашој економици не претставља проблем у политичком смислу. Радничка класа, које се ово питање непосредно тиче, као најнапреднији део радних маса и главни фактор у производњи, свесна је да је ово питање саставни део наше друштвено-привредне проблематике и да све даљи развитак и јачање државног сектора, све већа производња, значи уједно и побољшање и промену боље животних и друштвених услова. Управо, наша привреда, њено јачање и напредак, повишење животног стандарда и побољшање свих друштвених услова живота ствар је и дело саме радничке класе. Јак и снажан синдикални покрет радничке класе у нашој земљи, велики резултати и успеси које је радничка класа показала досада, такмичење и елан по предузећима, велики новаторски и проналазачки дух доказују да се наша радничка класа осећа господарем и ствараоцем новог живота. Међутим, питање цена претставља домен где још увек класни непријатељи или онај део шпекулативног приватног капитала, који је против интереса народа, могу да дејствују ако се не води озбиљна контрола и борба против њих.

Досада је ово питање унутарње везе и односа између новца, робе и наднице углавном решавано позитивно. Циркулација робе — поред свих тешкоћа — ишла је доста нормално и повезаност између ње и промета новца омогућавала је повољно продукциони процес. Оптицај новца није имао крупних промена, иако је подложен повременом колебању, због још потпуно неспроведених у пракси мера донесених у последње време за организацију система финансирања привреде и још неотклоњених сметњи, којих ће, природно, још бити све док се нове организационе форме и методи привредног управљања по плану потпуно не спроведу и не учврсте.

Оптицај новца у садашњем моменту нешто је мало већи него што је био почетком прошле године, односно мало премашује доратни оптицај. Међутим, треба подвући да је он нижи од потребног плафона, што се осећа у нашој привреди. Ово је резултат појачаног рада производње и повећања квантума робе у циркулацији. Метода финансирања и организација државног кредитног апарата изграђивани су систематски, тако да је наш државни кредитни апарат преузео неприметно све кредитирање не само државног, већ и за-

дружног и приватног сектора. Овај прелаз функција са приватног банкарског сектора на државни изведен је тако успешно да се није осетио никакав поремећај у функционисању. Међутим, са преузимањем целокупне кредитне делатности у држави, а нарочито сада према плану, Министарство финансија спровело је даљу организацију Уредбом о спајању кредитних предузећа државног сектора (септембар 1946), тако да се сада наш кредитни апарат своди на Народну банку са емисионом функцијом, функцијом краткорочног кредита, платног промета и организовања и сакупљања штедње; на Државну инвестициону банку за сакупљање дугорочних средстава за кредитирање инвестиција и финансирање државних инвестиција које се врше из буџета и Државни осигуравајући завод за све врсте уговорних и обавезних осигурања, сем социјалног. (Сем њих постоје само неколико десетина државних месних кредитних предузећа).

Поред знатног појевтињавања кредитне, благајничке и платнопрометне службе, ова реформа обезбеђује правилно извршење државних планова: буџета, кредитног плана и плана циркулације. Наш кредитни и банковни систем извршио је крупне промене у 1946 години и одиграо значајну улогу у нашем привредном животу.

Прелазим на државни буџет за 1947 годину. Општи обим државног буџета одређен је у избалансираном износу прихода и расхода у суми од дин. 85.854,000.000.—.

У упоређењу са 1946 годином сума од непуних 86 милијарди на први поглед личи на скок. Уствари то и јесте скок који се темељи на реалним чињеницама и у суштини је преокрет из постепено организоване, али још увек у току послератног периода, потпуно неовладане привреде — у организовану са одређеним организационим формама и до детаља разрађену планску народну привреду.

Природно да ће бити још људи за које ће ова импозантна сума буџета за 1947 бити огромна и невероватна. Али она ће то бити за оне који заостају, који тешко, или уопште не могу да схвате нашу стварност. Она ће то бити за оне, који гледају уназад на бившу Југославију, заосталу, назадну, привредно зависну од крупно капиталистички развијених земаља, које су је држале на степену назадовања, на степену сиромашне пољопривредне земље. Таква им је Југославија била потребна због сировина за индустрију и као тржиште за њихову робу и као објекат привредно-политичке експанзије. Таква је она била потребна и нашим капиталистима

због јевтине радне снаге и високе стопе експлоатације коју даје назадна привреда.

Међутим, ова сума од 86 милијарди, која означава обим и цифре буџета, претставља одређене количине материјала и сировина, претставља одређене радове на које ћемо ми, живи људи, радничка класа и радни народ Југославије јуришати са стваралачким одушевљењем, са снагом неимара који граде своју земљу и свој живот.

За оне који хоће, који желе ново, који неће назадну Југославију са убогим животом и заосталим селом, који не само маштају о новом друштву и срећнијој будућности, већ који још данас својом снагом, својим знојем, својим рукама и главом стварају ново — план наших радова за 1947 г. је део Петогодишњег плана, део новог што ћемо ове године изградити.

План и буџет наше државе управо су одређени задаци које нам је друг Тито поставио и које ћемо извршити.

Предлог општедржавног буџета за 1947 годину састављен је према задацима Петогодишњег плана електрификације и индустријализације.

Извршење плана 1947 године лежи у основи за извршење Петогодишњег плана и захтева мобилизацију свих наших снага, одговорност свих за његов успех. Он је велика проба наших снага, наших напора и наше воље да план за 1947 годину, темељни основ петогодишњег плана, буде постигнут и да на тај начин буду чврсто постављени темељи новог живота. Успех првог дела Петогодишњег плана у 1947 години омогућава и обезбеђује његово даље извршење.

Буџетом за 1947 годину су обезбеђене све потребе предвиђене у плану за 1947 годину. Ово је омогућено на бази уравнотежености прихода и расхода, на рационалном коришћењу постојећих средстава и моћи наше земље, на обезбеђењу онога што недостаје у земљи, на економичном коришћењу и распореду материјалних и финансиских средстава и на усмеравању радничке класе и радног народа на тачно постављене задатке.

Новим саставом и распоредом у буџету обезбеђује се потпуно и благовремено извршење и обим плана и свих финансиских мера у плану предвиђених, као и темпа саме изградње.

Структура прихода савезног буџета је следећа:

I раздео: Део пореза на промет производа који улази у савезни буџет и износи 30.243,231.000.—.

Порез на промет производа је основни извор државних прихода у овом буџетском предлогу. Од њега се предвиђа укупно скоро 38 милијарди, од чега за савезни буџет 30 милијарди, а за републиканске буџете 7½ милијарди.

По плану одређена структура цена у нашој привреди омогућава да се у производном процесу евидентира акумулација и у државном сектору и привреди уопште. Остаје да се само ригорозно изврши наплата за државни буџет једног дела акумулације који припада држави.

II раздео чини: Остатак добитка и вишкови сопствених обртних средстава државних привредних предузећа општедржавног значаја и износи 3.100.000.000.—.

Основним законом о државним привредним предузећима прописано је за које сврхе и како се има распоредити и употребити добитак предузећа. У савезном буџету предвиђа се као приход онај део добитка државних привредних предузећа општедржавног значаја, који је предвиђен у њиховим финансијским плановима за плаћање у буџет. Овај износ претставља, дакле, само остатак добитка који преостаје по предвиђеном распореду у финансијским плановима привредних предузећа. Иначе, предвиђени укупни добитак свих предузећа општедржавног значаја за 1947 годину износиће далеко више и поред тога што ће се њихов највећи део акумулације прикупљати стално у току њиховог производног процеса путем пореза на промет производа.

Међутим, треба имати у виду да ће се добитак предузећа, саобразно предвиђеном распореду у финансијским плановима, употребити и за повећање њихових сопствених обртних средстава, за инвестиционе трошкове, за фонд руководства итд.

III раздео су приходи од такса. У Општедржавном буџету за 1947 годину предвиђен је приход од такса у износу од динара 800.000.000.—. По новом Закону о таксама плаћању такса подлеже само оне административне услуге државних власти које имају еквивалентни карактер. Највећи део њих такса, који је у ранијим законима о таксама био неправилно третиран као државна такса, сада је обухваћен новим порезом на промет производа.

Од прихода од 800.000.000 у савезном буџету предвиђа се динара 367.480.000, јер је остатак од динара 432.520.000 одређен народним републикама. Народне републике ће по утврђеним процентима по Финансијском закону за 1947 годину,

као што је случај и са порезом на промет производа, учествовати у наплати такса које ће се у току 1947 године наплатити на њиховој територији.

IV раздео претстављају царине. Данас царине немају више фискални или претежно фискални карактер. У сагласности са нашом новом унутрашњом и спољном економском политиком, која је усмерена у правцу свестраног подизања наше народне привреде, царине имају данас сасвим други значај.

Предвиђени приход од царина у износу од динара 400,000.000 претставља суму која ће се на име царина, саобразно нашем предвиђеном увозу из иностранства, наплатити у 1947 години.

V. раздео претстављају репарације.

Остварење предвиђеног прихода од репарација у износу од дин. 2.900,000.000 зависи од тачног спровођења међународних уговора о плаћању репарација побеђених земаља. Предвиђена квота по закљученим мировним уговорима на име репарације нашој земљи не претставља ни 5% у односу на ратну штету коју су нам починиле побеђене земље са фашистичком Немачком на челу.

Репарациона примања су предвиђена из Мађарске, Немачке, Бугарске и Италије. Предвиђени износ од дин. 2.900,000.000 претставља приход од свих репарационих примања која долазе у обзир у 1947 години.

VI раздео претставља приходе установа и надлештава.

Код свих савезних установа и надлештава предвиђено је да ће се у 1947 години наплатити на име разних прихода дин. 1.314,501.170. Највећи део у овом износу чине приходи Министарства пошта који се предвиђају у износу од дин. 1.155,402.000, иначе код готово свих осталих министарстава предвиђени приходи имају претежно административни карактер.

VII раздео обухвата приходе од социјалног осигурања. На основу Закона о социјалном осигурању радника, намештеника и службеника, прописано је да се буџет Државног завода за социјално осигурање има са својим крајњим бруто износима расхода и прихода укључити у државни буџет. Буџет Државног завода за социјално осигурање за 1947 годину износи у расходима дин. 4.166,586.379 који је износ предвиђен у XXXIV разделу савезних расхода а у приходима износи дин. 8.800,000.000.

Код предвиђеног прихода од дин. 8.800.000.000 долази од доприноса за све гране социјалног осигурања, заједно са другим мањим административним приходима Завода за социјално осигурање 7.400.000.000 дин. Остатак прихода до 8.800.000.000 динара, то јест 1.400.000.000 претставља износ скупљене резерве пензионе гране социјалног осигурања из ранијих година, која се водила код Државне инвестиционе банке. Међутим, сума укупне резерве по овоме основу, која се сада преноси као приход у државни буџет, биће већа него што се предвиђало у тренутку састављања буџета, с обзиром да се ова резерва није водила само код Инвестиционе банке и њених филијала, већ и код других новчаних завода у земљи, а једним делом и код самог Државног завода за социјално осигурање.

Од предвиђене суме прихода по социјалном осигурању у износу од дин. 8.800.000.000 утрошиће се укупно дин. 4.166,696.379, колико је и предвиђено на страни расхода савезног буџета. Вишак прихода над расходима тј. разлика између предвиђених расхода и прихода у савезном буџету за социјално осигурање претставља резерву пензионе гране социјалног осигурања, односно дугорочна средства која ће доћи у обзир за исплату тек кад садашњи осигураници стекну право на пензионисање. Приходи социјалног осигурања могу се, с обзиром на њихов дугорочни карактер, инвестирати у народну привреду преко државног буџета, у који улазе, с тим да се на посебном рачуну у државном књиговодству одобравају Државном заводу за социјално осигурање. На основу Закона о социјалном осигурању држава јемчи за све исплате осигураницима и стога ће држава, у моменту када ће то бити потребно, на терет поменутог рачуна, а уколико исти не буде био довољан, и из осталих буџетских средстава, вршити све потребне исплате.

VIII раздео је Фонд за обнову земље. Износ од дин. 7.700.000.000 који је предвиђен на име прихода за обнову земље, претставља преостали салдо по укидању овога фонда, као и приход који ће се, по предвиђањима, реализовати у току 1947 године.

IX раздео је Амортизациони фонд. Приходи предвиђени у износу од 2 и по милијарде динара од уплата у корист Амортизационог фонда формирају се на основу Уредбе о Општедржавном амортизационом фонду државних рударских и индустријских предузећа. Према овој уредби сва државна рударска и индустријска предузећа обавезна су да

полажу и корист Општедржавног амортизационог фонда амортизационе квоте сваког месеца. По пропису ове уредбе амортизација се калкулише применом просечне амортизационе стопе на трошкове производње.

С обзиром на предвиђену планску производњу у 1947 години, предвиђени износ претставља израчунати ефекат по овом основу.

X раздео претстављају укинута фондови. На основу одредбе чл. 11 Финансиског закона за 1946 у току прошле године извршена је ревизија свих фондова. Са мањим изузецима сви многобројни фондови који су у нашој земљи постојали ликвидирани су. На тај начин учињен је крај досадашњем ванбуџетском и неконтролисаном финансиском пословању. Државни буџет, који од ове године претставља јединствени фонд свих новчаних средстава, преузео је на себе све задатке укинутих фондова.

По решењима Претседника Владе, целокупна имовина свих укинутих фондова улази у савезни и републиканске буџете. У савезни буџет прихода ући ће предвиђени износ од динара 150 милиона.

Досадашњи приходи ових фондова нису укинута, већ су и даље остали на снази. Сви приходи ових фондова, који се буду реализовали у току 1947 године улазећи у републичке буџете прихода.

Ово стање биће привремено све док се не изврши ревизија прописа о приходима укинутих фондова. Ови приходи ће се или укинута или претворити у редовне приходе одговарајућих савезних или републиканских надлештава и установа.

XI раздео су приходи сабирног рачуна и износу од 1 милијарде динара. Ови приходи потичу из три извора и то:

1) из дела општедржавне акумулације, који се услед заокружавања стопа пореза на промет производа њима није могао потпуно обухватити;

2) из прихода који настају услед примене двојних цена и

3) из разних прихода на основу цена.

XII раздео је 5% учешћа Савеза у доходарини народних република. Саобразно Закону о порезима, Савез може учествовати у приходима народних република од пореза на доходак. За 1947 ово учешће ће износити 5% од наплаћених прихода по овој основу. С обзиром да је код свих народних република предвиђено од пореза на доходак 8 мили-

јарди дин., одређени део за Савез износиће 400 милиона динара колико је и предвиђено од пореза на доходак.

У погледу процентуалног прегледа прихода савезног буџета део пореза на промет који улази у савезни буџет чини 50,77% од савезног и 35,22% од општедржавног буџета.

Остатак добитка и вишкова сопствених обртних средстава државних привредних предузећа чини 5,20% од савезног и 3,61% општедржавног буџета.

Део такса износи 0,61% од савезног и 0,42% од општедржавног буџета.

Приходи од царина износе 0,67% од савезног и 0,46% од општедржавног буџета.

Приходи од репарација износе 4,86% од савезног и 3,37% од општедржавног буџета.

Приходи установа и надлештава износе 2,20% од савезног и 1,53% од општедржавног буџета.

Фонд за обнову земље износи 12,92% од савезног и 8,96% од општедржавног буџета.

Приходи од социјалног осигурања износе 14,77% од савезног и 10,24% од општедржавног буџета.

Амортизациони фонд износи 4,19% од савезног и 2,91% од општедржавног буџета.

Укинути фондови износе 0,25% од савезног и 0,17% од општедржавног буџета.

Сабирни рачун износи 1,67% од савезног и 1,16% од општедржавног буџета.

5% учешћа у доходарини народних република износи 0,67% од савезног и 0,46% од општедржавног буџета.

Разни приходи износе 1,15% од савезног и 0,79% од општедржавног буџета.

Поставља се као нарочити задатак да се акумулација стимулира на бази учвршћења начела рентабилитета производње, на бази смањења цене коштања производа, убрзавања обртних средстава и појачања борбе за режим економичности и штедње путем свих мера паралелно са јачањем производње. Бољом пажњом може се увек утицати на повећање прихода државног буџета. Мобилизација свих извора привреде, нарочито локалне, боље искоришћавање материјалних и финансиских средстава, укоренивање режима економије.

Структура расхода државног буџета, такође, указује на крупну измену како у привреди, тако и у линији привредне политике и на употребу свих средстава.

Пре свега неколико речи о самој структури буџета. У структури буџета извршене су знатне техничке промене, како у саставу тако и у распореду државних расхода и прихода. Спроведене техничке промене омогућују нам јасан увид и потпуну прегледност свих државних расхода и прихода. До- садашњи застарели технички начин приказивања расхода и прихода није се могао, природно, задржати. Измене које су у овом погледу спроведене у свему одговарају новој улози и садржини буџета.

Расходи у глави I јесу расходи за финансирање државне привреде и за остале инвестиције и износе 27.309,937.502.— динара. Из ове цифре јасно се види огроман удео расхода који је намењен за даљи развој наше народне привреде. Предложени кредит у износу од динара 27.309,937.502.—, што претставља 45,85 % од укупних савезних расхода, пред- виђен је за финансирање државне привреде и за остале инвестиције на основу финансијских планова и предрачуна.

Овај кредит по привредним гранама распоређен је овако:

По индустријској грани	дин.	9.730,000.000	или	35,64 %
По рударској грани	дин.	6.097,000.000	или	22,32 %
По пољопривредно-шумар- ској грани	дин.	333,964.000	или	1,22 %
По поштанској грани	дин.	600,000.000	или	2,20 %
По саобраћајној грани	дин.	4.038,552.024	или	14,79 %
По поморској грани	дин.	1.247,584.000	или	4,57 %
По грани спољне трговине	дин.	202,227.300	или	0,74 %
По грани трговине и снаб- девања	дин.	108,484.030	или	0,40 %
По грађевинској грани	дин.	2.800.000.000	или	10,25 %
По финансиској грани	дин.	3,383.448	или	0,01 %
По културно-уметничкој грани	дин.	2,785.100	или	0,01 %
По кинематографској грани	дин.	41,342.600	или	0,15 %
По радиодифузној грани	дин.	104,615.000	или	0,38 %
За расходе у вези са ускла- ђивањем привредних пла- нова са Народном Репу- бликом Албанијом	дин.	2.000,000.000	или	7,32 %

У нашој земљи, у којој државни привредни сектор има општенародни карактер, нарочито после извршене национа- лизације приватно-привредних предузећа, мора се, на првом месту, обезбедити кредит за привреду, за оспособљавање и

даље изграђивање и подизање државних привредних предузећа. Према томе, захваљујући привредном плану, овај кредит распоређен је не само за капиталну изградњу, за предвиђену рационализацију и реконструкцију, за повећање сопствених обртних и основних средстава, за покриће планом предвиђеног губитка већ постојећих предузећа, него и за подизање нових предузећа у вези са индустријализацијом и електрификацијом наше земље.

Кад се узму у обзир и 3.300.000.000.— динара предвиђених за обнову, онда укупни издаци за привреду износе 51,39% савезног буџета. Кад се пак узме и око 10.000.000.000 за привреду у буџетима република, онда укупни издаци за привреду износе 55,24% општедржавног буџета.

У глави II су расходи ојнове који износе 3.300.000.000.— динара.

Државни буџет за 1947 годину преузео је на себе даљу обнову земље. Предвиђени кредит од 3.300.000.000.— динара, који претставља 5,54% од укупних савезних расхода, намењен је за изградњу у целој држави. Као што је напред напоменуто, инвестиције у народној привреди вршиће се из предвиђеног кредита од динара 27.309.937.502.— По утврђеном плану од стране Савезне планске комисије, предложени износ од динара 3.300.000.000.— распоређиће се по свима народним републикама за обнову и изградњу.

У глави III расходи су за научни рад и стручно уздизање кадрова.

Ако се има у виду да су средства за културно-социјалне сврхе обезбеђена претежно у буџетима народних република, предвиђени кредит по савезном буџету за 1947 годину у износу од дин. 287.978.845, или 0,45% претставља значајан кредит. С обзиром да је проблем уздизања стручних кадрова у нашој земљи данас врло акутан, Савез, са своје стране, мора знатно да допринесе његовом решењу. Брзо и што шире оспособљавање и стварање кадрова за све оне струке у којима се нарочито осећа њихов недостатак, намеће нам се данас као нужност. Потребно је напоменути да су и привредна предузећа предвидела у својим финансиским плановима потребна средства за стручне кадрове. По савезним министарствима овај кредит распоређен је на следећи начин:

код Јавног тужиоштва	дин.	1.987.000.—
код Претседништва Владе ФНРЈ	дин.	1.500.000.—
код Привредног савета ФНРЈ	дин.	10.851.000.—
код Савезне планске комисије	дин.	5.696.900.—

код Министарства рударства	дин.	4,135.100.—
код Министарства пољопривреде и шумарства	дин.	36,292.720.—
код Министарства пошта	дин.	5,762.200.—
код Министарства саобраћаја	дин.	23,960.788.—
код Министарства поморства	дин.	16,074.579.—
код Министарства спољне трговине	дин.	4,420.000.—
код Министарства трговине и снабдевања	дин.	690.000.—
код Министарства грађевина	дин.	15,919.600.—
код Министарства финансија	дин.	19,900.000.—
код Министарства унутрашњих послова	дин.	11,145.858.—
код Министарства иностраних послова	дин.	1,920.000.—
код Министарства правосуђа	дин.	1,500.000.—
код Министарства рада	дин.	37,362.200.—
код Комитета за заштиту народног здравља	дин.	57,326.900.—
код Комитета за социјално старање	дин.	85.000.—
код Комитета за школу и науку	дин.	19,450.450.—
код Комитета за културу и уметност	дин.	2,219.250.—
код Комитета за кинематографију	дин.	1,852.300.—
код Комитета за радиодифузију	дин.	1,362.600.—
код Комитета за фискултуру	дин.	6,564.400.—
Свега		дин. 287,978.845.—

У глави IV посебни су расходи за штампарско-издавачку делатност.

Расходи за штампарско-издавачку делатност предвиђени су по савезном буџету за 1947 годину у износу од динара 46,180.831.— или 0,08%. Из овога кредита поједина министарства штампаће стручне књиге, издаваће часописе, листове, приручнике итд. Ради што потпунијег стручног образовања и формирања кадрова, поједина министарства преузела су на себе издавање свих потребних публикација. Иначе, у делатност државних издавачких предузећа спада издавање публикација у своме најширем обиму.

У глави V предвиђени су расходи за социјално-здравствену заштиту.

Расходи за социјално-здравствену заштиту, по Предлогу савезног буџета за 1947 годину, износе динара 8.353,571.359 или 14,03% од укупних буџетских расхода. Од овог кредита на расходе Државног завода за социјално осигурање, чији су расходи и приходи у бруто износима, саобразно закон-

ским прописима, укључени у државни буџет, отпада динара 4.166,596.379.—, а за исплату пензија 1.400,000.000. динара, за исплату редовних и заосталих инвалиднина као и за материјалне расходе у вези са издржавањем инвалида динара 2.500,000.000. Предвиђени кредит по савезном буџету за пензије служи само за исплату савезних пензионера, док је у буџетима народних република предвиђен потребан кредит за исплату републиканских пензионера. При оцени висине предвиђеног кредита за исплату инвалиднина треба имати у виду да и Удружење ратних инвалида својим сопственим средствима знатно доприноси, нарочито материјалном обезбеђењу свих ратних инвалида. Остатак кредита за социјално-здравствену заштиту предвиђен је и то:

Код Министарства саобраћаја 191,534.000 динара, за исплату пензија и ренти пензионерима саобраћајне струке, чију исплату врши непосредно Министарство саобраћаја.

Код Министарства рада 9,250.000 динара за исплату помоћи лицима која не примају ренте из иностранства, као и за трошкове у вези са исељеничком службом.

Код Комитета за заштиту народног здравља 66,964.980 динара за подмирење издатака здравствене заштите као и за личне и материјалне расходе болнице на Голничку, диспанзера у Крању и болнице за туберкулозу костију у Валдотри — Ровињу, који су преузети на терет савезног буџета с обзиром на њихов општедржавни карактер.

Код Комитета за социјално старање 19,126.000 динара за трошкове летовања инвалида, за покриће издатака Централног опоравилишта децјег дома у Селцу, као и за трошкове у вези са службом за репатријацију.

Код Комитета за фискултуру 100.000 динара за лечење оболелих фискултурника.

У глави VI расходи су државне управе и администрације.

Расходи државне управе и администрације посебно су приказани код свих буџетских раздела. Административни расходи за сва савезна министарства, комитете и комисије, као и за њихове подручне установе по Предлогу буџета за 1947 годину износе динара 3.338,250.463 што претставља само 5,65% од укупних савезних расхода. У овако малом делу расхода административне природе у државном буџету најбоље се огледа битна и основна промена која је извршена у државном буџету. Док су управни расходи у ранијим буџетима сачињавали око 80% свих расхода, данас је њихово учешће у укупним издацима код Савеза сведено на

минимум без кога се не може издржавати државни административни апарат. Ови расходи по министарствима, комитетима и комисијама распоређени су, као што је у пројекту буџета означено, на следећи начин:

Народна скупштина ФНРЈ	36,984.300.—	1,11%
Президијум Народне скупштине ФНРЈ	23,678.000.—	0,71%
Јавно тужиоштво ФНРЈ	116,577.100.—	3,49%
Претседништво Владе ФНРЈ	111,757.000.—	3,35%
Привредни савет Владе ФНРЈ	11,219.300.—	0,34%
Савезна планска комисија	28,098.100.—	0,84%
Савезна контролна комисија	12,533.400.—	0,37%
Министарство индустрије	22,841.400.—	0,68%
Министарство рударства	12,807.600.—	0,38%
Министарство пољопривреде и шумарства	43,599.442.—	1,31%
Министарство пошта	927,698.015.—	27,80%
Министарство саобраћаја	182,340.301.—	5,47%
Министарство поморства	93,763.160.—	2,81%
Министарство спољне трговине	78,534.398.—	2,35%
Министарство трговине и снабдевања	34,220.400.—	1,02%
Министарство грађевина	69,182.600.—	2,07%
Министарство финансија (Овде улазе и обавезе и ануитети)	648,903.707.—	19,44%
Министарство унутрашњих послова	407,281.665.—	12,20%
Министарство иностраних послова	256,956.831.—	7,70%
Министарство правосуђа	6,815.300.—	0,20%
Министарство рада	16,115.241.—	0,48%
Комитет за заштиту народног здравља	5,722.600.—	0,17%
Комитет за социјално старање	3,072.800.—	0,09%
Комитет за законодавство и изградњу народне власти	2,996.100.—	0,09%
Комитет за школе и науку	6,922.668.—	0,21%
Комитет за културу и уметност	20,226.000.—	0,61%
Комитет за кинематографију	3,318.100.—	0,10%
Комитет за радиодифузију	4,167.500.—	0,12%
Комитет за фискултуру	28,259.200.—	0,84%
Репарациона комисија при Влади ФНРЈ	86,153.880.—	2,58%
Комисија за аграрну реформу и ко- лонизацију при Влади ФНРЈ	35,504.355.—	1,06%

У глави VII предвиђени су расходи народне одбране у глобалном износу од 13,550.000.000.— или 22,75% од савезног

буџета, односно свега ско 16% општедржавног буџета, за подмирење свих потреба народне одбране у току 1947 године.

У глави VIII предвиђен је резервни фонд Владе ФНРЈ, обавезе државе по зајмовима и дотације народним републикама. У смислу Основног закона о државном буџету у Предлогу савезног буџета за 1947 предвиђен је резервни фонд Владе ФНРЈ. Овај фонд предвиђен је за 1947 годину у износу од динара 2.000.000.000.— или 5,66%. Из овог фонда, којим располаже Влада ФНРЈ, одобраваће се накнадни и ванредни кредити за подмирење недовољно предвиђених и непредвиђених државних потреба. Општи капитал главне државне благајне, из чијих су се средстава досад одобравали накнадни и ванредни кредити, укинут је ове буџетске године. Исто тако, у савезном буџету за 1947 годину нису предвиђени ни буџетски резервни кредити, који су се редовно предвиђали у прошлим савезним буџетима. Према томе, средства овога фонда искључиво служиће у току 1947 године за подмиривање свих нужних и неодложних ванредних државних потреба.

Кредит предвиђен за обавезе државе по зајмовима у износу од динара 247.500.000.— служи за следеће потребе:

за исплату у готовом по Закону о конверзији предратних државних дугова и обавеза — — — — —	дин.	32.000.000.—
за исплату за израду обвезница и за друге трошкове и издатке у вези са емисионом, интересном и амортизационом службом државних дугова	дин.	1.500.000.—
за камате по благајничким боновима који доспевају у 1947 години	дин.	154.000.000.—
за ануитет по 3% конвертованом дугу од 1946 године — — — — —	дин.	60.000.000.—

Ради уравнотежења државних буџета оних народних република, које и поред уступљених савезних прихода са њихове територије не могу да покрију све своје расходе, предвиђа се у савезном предлогу буџета дотација у износу од динара 1.126.581.000.— за покриће њихових вишкова расхода над приходима.

Дотација је предвиђена за следеће народне републике:

Народној Републици Босни и Херцеговини	дин.	220.701.000.—
Народној Републици Македонији	дин.	175.210.000.—
Народној Републици Црној Гори	дин.	730.670.000.—

ПРОЦЕНТУАЛНИ ПРЕГЛЕД РАСХОДА САВЕЗНОГ БУЏЕТА

Г л а в е	% од савезних расхода	% од општедрж. расхода
I финансирање државне привреде	45,85	31,80
II обнова	5,54	3,85
III расходи за научни рад	0,45	0,34
IV расходи за штампарско-издавачку делатност	0,08	0,06
V расходи социјално-здравствене заштите	14,02	9,73
VI расходи државне управе и администрације	5,65	3,89
VII расходи народне одбране	22,75	15,78
VIII резервни фонд	5,66	3,92
	<u>100,00</u>	<u>69,37</u>

Расходи за финансирање привреде и инвестиција

I у савезном буџету 30.609,000.000.—

II у републиканским буџетима 10.694,000.000.—

Укупно: 41.303,000.000.—

што износи 48,11% од расхода општедржавног буџета. На народну одбрану отпада 15,78% а на остале расходе 36,11% општедржавног буџета.

Приходи пореза на пословни промет по савезном буџету износе динара 30.243,231.000.—
за народне републике 7.530,769.000.—

Укупно: 37.774,000.000.—

што износи 44%.

У општедржавни буџет улазе и буџети народних република у глобалним оквирима.

У смислу уставних одредаба као и Основног закона о државном буџету, народне републике на основу своје буџетско-правне суверености решавају о својим буџетима у оквиру глобалног износа утврђеног општедржавним буџетом.

За све народне републике утврђен је укупан износ од динара 26.294,000.000.— с тим да народне скупштине народних република реше и озаконе своје буџете у границама утврђеног износа општедржавног буџета.

Новим Основним законом о државном буџету и Законом о порезима извршена је крупна реформа у финансирању народних република и народних одбора.

За разлику од досадашњег њиховог финансирања, које се заснивало углавном на дотацијама, сад су свима органима државне власти обезбеђена сва потребна финансиска средства. Они ће од 1947 године имати своје приходе, који ће им омогућити иницијативу у сопственим финансијама.

Осим прихода од државних предузећа републиканског, односно локалног значаја, који ће претстављати врло важан извор прихода за републике и народне одборе, они сада имају и своје сталне изворе властитих прихода.

На тај начин свима органима је обезбеђена чврста материјална база.

По Основном закону о државном буџету предвиђа се процентуално учешће република, односно народних одбора у савезним односно републиканским приходима. Предлогом Финансиског закона за општедржавни буџет за 1947 годину одређени су проценти учешћа народних република у наплати пореза на промет производа и такса.

Финансиским законима народних република одредиће се процентуално учешће народних одбора у наплати како савезних тако и републиканских прихода.

Од предвиђеног прихода по општедржавном буџету од пореза на промет производа за 1947 годину у износу од динара 37.774,000.000.— народним републикама се уступа износ од динара 7.530,769.000.—.

Дотације долазе у обзир само у случају кад поједине народне републике (у овој години Народна Република Босна и Херцеговина, Македонија и Народна Република Црна Гора), односно народни одбори не могу својим сопственим снагама да подмире све своје потребе.

Приход пореза на доходак код свих република предвиђен је за 1947 годину у износу од динара 8.000,000.000.—.

Овај порез је, саобразно Закону о порезима, општи, равномеран и води рачуна о материјалној снази пореских обвезника, који га плаћају према својим приходима.

По народним републикама приход од пореза на доходак за 1947 годину предвиђа се:

За НР Србију	3.016,000.000.—
За НР Хрватску	2.160,000.000.—
За НР Словенију	1.176,000.000.—
За НР Босну и Херцеговину	1.056,000.000.—
За НР Македонију	448,000.000.—
За НР Црну Гору	144,000.000.—
Укупно дин.	8.000,000.000.—

што чини у процентима од републиканских буџета и то:

За НР Србију	33,96 %
За НР Хрватску	34,31 %
За НР Словенију	36,47 %
За НР Босну и Херцеговину	22,90 %
За НР Македонију	22,03 %
За НР Црну Гору	11,52 %

Од ове суме одваја се за Савез 5%, то јест 400.000.000.— динара. Републике ће са своје стране одредити процентуално учешће народних одбора у наплати овога пореза.

Од акумулације државних привредних предузећа републиканског и локалног значаја, у 1947 години предвиђа се код свих република и народних одбора приход од динара 4.750.000.000.—.

Од прихода републиканских надлештава и установа као и народних одбора динара 11.280.584.233.—

Од градске трошарине код градова и радничких насеља динара 1.626.485.890.—

Од пореза на наслеђа и поклоне који улазе у буџете народних одбора динара 54.000.000.—

Од разних прихода динара 11.893.059.877.—

(Од ове суме највећи део чини имовину као и приходи свих укинутих фондова).

Са сумом од 7.530.769.000 динара учешћа у савезним приходима пореза на промет, са 432.520.000 динара учешћа у савезним приходима од такса и, најзад, са 1.126.851.000 динара дотације из савезног буџета приходи износе свега

Динара 18.694.000.000.—

што са приходима од доходарине од „ 7.600.000.000.—

чини укупно Динара 26.794.000.000.—

Што се тиче расхода, за њих ће саме народне републике извршити распоред при озакоњењу својих буџета према износу који је за њих одређен општедржавним буџетом.

Од утврђеног износа од динара 26.294.000.000.— предвиђеног за све расходе, отпада на финансирање и за остале инвестиције код свих народних република сума од динара 10.694.000.000.— колико је предвиђено општедржавним привредним планом за 1947 годину.

Према томе, удео расхода за финансирање народне привреде код свих народних република износи 40,67% у односу на укупне расходе свих народних република.

Предвиђени кредит за финансирање народне привреде у предлогу савезног буџета износи динара 27.309,937.502.— што са утврђеним кредитом за исту сврху код народних република у износу од динара 10.694,000.000.— чини укупно динара 38.003,937.502.—, или 44,26% од укупне суме општедржавног буџета.

Структура расхода народних република изгледа овако:

	Финансирање привреде и обнова	Остали расходи
Србија	33,79 %	66,21 %
Хрватска	40,51 %	59,49 %
Словенија	43,24 %	56,76 %
Босна и Херцеговина	48,80 %	51,20 %
Македонија	49,19 %	50,81 %
Црна Гора	40,04 %	59,96 %

Однос расхода у државним буџетима народних република за 1947 годину на укупну суму расхода државних буџета народних република за 1947 годину у износу од динара 26.294,000.000.—:

	Износ расхода	Проценат
НР Србија учествује са	8.880,549.000.—	или 33,77 %
НР Хрватска учествује са	6.295,417.000.—	или 23,94 %
НР Словенија учествује са	3.223,883.000.—	или 12,26 %
НР Босна и Херцеговина учествује са	4.611,181.000.—	или 17,54 %
НР Македонија учествује са	2.033,000.000.—	или 7,73 %
НР Црна Гора учествује са	1.249,970.000.—	или 4,76 %
Укупно:	26.294,000.000.—	100 %

Однос расхода у предлозима државних буџета народних република према расходима општедржавног буџета за 1947 годину:

НР Србија	8.880,549.000.—	10,34 %
НР Хрватска	6.295,417.000.—	7,34 %
НР Словенија	3.223,883.000.—	3,75 %
НР Босна и Херцеговина	4.611,181.000.—	5,37 %
НР Македонија	2.033,000.000.—	2,37 %
НР Црна Гора	1.249,970.000.—	1,46 %
Укупно:	26.294,000.000.—	30,63 %

Однос према извршењу новог државног буџета поставља се сада у сасвим друкчијој светлости но раније.

Извршење буџета не своди се као у буџетима капиталистичких земаља на методе фискалног притиска и на прописивање нових намета на становништво.

Нови буџет је финансијски план државе и у себи исказује новчано-привредни план земље. Према томе, рад сваког предузећа, свих привредних органа, рад сваког појединца одразиће се као успех или неуспех у самом буџету. Обавеза за извршење буџета је обавеза за извршење своје дужности према држави, према њеним привредним плановима, према народу.

Практично то значи:

1) Од остварења плана акумулације свих овим буџетским предлогом предвиђених државних прихода зависи испуњење свих наших задатака.

Наша административно-оперативна руководства предузећа, генералне дирекције, главне управе и министарства, савезна и републиканска, одговорна су не само за извршење производних односно радних планова својих предузећа, већ и за извршење њихових финансијских планова, особито планова акумулације и уплате те акумулације тамо где треба.

2) На народним одборима је такође задатак да прате рад предузећа на својим подручјима и да контролишу извршење и њихових финансијских обавеза према држави. Сем тога, наши народни одбори имају крупан задатак да врше разрез доходарине према привредној снази грађана, а у оквиру предвиђених судова. Од њиховог савесног и правилног рада зависи не само знатан део државних прихода већ пре свега и правилно спровођење у живот наших нових закона о порезима и принципа наше пореске политике.

3) На финансијске органе пада нарочита дужност. Државни буџет је њихов „производни” план. Док је на другима да одговоре својим обавезама према буџету, на финансијским органима је да свој план — буџет испуне.

Они су дужни да до детаља упознају сам буџет и његову функцију као и све односе и обавезе ма са чије стране према буџету. На њих спада главна одговорност да се ови односи реше и обавезе изврше.

Они морају да до детаља проуче све законске одредбе и мере у вези са буџетом и привредним планом и да их методично тумаче.

Финансијски апарат по суштини мења своју функцију и сваки онај ко то не схвати и активно не утиче у своме сек-

тору рада на извршење буџета, постаје кочница и искључује се сам из општег процеса рада на изградњи своје земље.

4) Најзад, на свима грађанима је да уредно и на време одговарају својим финансиским обавезама према држави и тиме обезбеде и осигурају уздизање наше народне привреде и материјалног нивоа живота самих народних маса.

5) То значи даље појачавање финансиске дисциплине у погледу остварења плана прихода и плана расхода.

Појам финансиске дисциплине још није довољно учвршћен и јасан многим привредним организацијама и органима. Многи финансиски органи појам финансиске дисциплине схватају једнострано и мисле да је то само и једино принуђавање на дужну наплату дуга, управо вуку у себи трагове реакционарног схватања о улози државе и о дужности грађана.

У нашој народној држави и планској привреди мења се суштина схватања о дисциплини.

Ту се не ради само о појединцу или појединој привредној јединици и о њиховом раду. Ствар је у томе да је од рада појединаца или предузећа или ма ког органа зависан рад многих других. Савесно или несавесно испуњавање обавеза једних има последица на рад осталих. Несавесност једнога угрожава успех рада и плана уопште, повећава одговорност и ствара негативан однос према својој земљи и народу.

Новим финансиским законодавством дата је широка слобода свима извршиоцима буџетских расхода за употребу финансиских средстава у интересу испуњења привредних и других задатака. Али баш то значи и повећану одговорност у погледу утрошка тих средстава, у погледу правилне употребе, економичног газдовања народном имовином. Само потпуно извршење плана акумулације по појединим гранама привреде даје њиховим руководиоцима могућност и легитимацију за утрошак одговарајућих финансиских средстава. Другим речима, испуњење плана прихода омогућава државној благајни да на време ставља привреди потребна финансиска средства.

6) То значи заострити борбу за увођење све бољег реда у финансиском газдовању на свима секторима рада, тј. појачати контролу и ревизију.

Ту се ради како о појачању сопствене контроле министарстава и надлештава у самим надлештвима, тако и о побољшању квалитета ревизије савезних и републиканских министарстава финансија.

Финансиски апарат и сопствена контрола у првој години извршења плана носе највећу одговорност у овом погледу. У том правцу они имају двојаку дужност:

а) да откривају узроке због којих се врше нарушавања одређених прописа и начина рада и да предузимају мере за отклањање тих узрока;

б) да појачају контролно-ревизиони рад, да учине финансиску контролу дејствујућом, савременијом и оперативнијом, тако да она помаже и обезбеђује извршење задатака плана. Финансиско-ревизиони рад мора се поставити тако да може предупредити и унапред онемогућити нарушавање правилног финансиског пословања и дисциплине и да буде потстрек за добро, тачно и благовремено финансирање и извршење задатака производних планова.

Наша предузећа морају не само тачно обрачунавати и на време уплаћивати већ и на одређене банковне рачуне полагати како порез на промет производа, тако и добит и порез на доходак од радника и службеника. Има још много предузећа која те своје дужности савесно не испуњавају. Наша предузећа треба уредно да плаћају набављену робу и враћају банковне кредите и финансиски апарат има да следи за неометаним извршењем ових операција и да тако осигура нормалан и брз ток робне и новчане циркулације и непрекидни процес производње и дистрибуције.

Све ово важи и односи се и на задружне организације, а нарочито на приватни сектор на коме треба нарочито појачати одговорност у испуњавању финансиских обавеза.

7) Најзад, то значи правилно поставити рачуноводствену одговорност. Рачуноводствена одговорност је одлучујућа за прегледност рада и успеха предузећа и спречава неуредност и злоупотребе. Књиговодствена прегледност је једино средство за одговорне руководиоце да упознају резултате привредне и финансиске делатности појединих предузећа, једне гране у целини и привреде уопште.

Наш општедржавни буџет, другсви, постаје огроман фонд у који ће се сливати основна маса новчаних средстава и затим расподељивати ради извршења општедржавних задатака, а на првом месту за остварење привредног плана. Као план, он је уравнотежен и у укупном збиру без дефицита.

Основна буџетска средства иду у привреду. Главни извор буџетских средстава је привредна производња и приходи који се акумулирају од производње — добит предузећа и порез на промет производа. Сви остали буџетски при-

ходи, нарочито фискални, заузимају подређено место и само су допунско средство за покриће расхода, углавном предвиђених за покриће административних издатака републичких и месних органа.

Ослањајући се на привреду као свој главни извор прихода, буџет обезбеђује и пуну самосталност привредних предузећа као предуслов за њихов стимулативни рад, препуштајући предузећима на располагање њихова сопствена средства и низ других могућности преко финансиског плана да посебним резултатима постигнутим у раду дођу до реализације прихода којима предузећа слободно располажу. На тај начин предузећа имају у укупном свом резултату, односно у укупним својим потребама однос са буџетом, а иначе су у свом пословању, у оквиру својих финансиских планова, потпуно самостална.

Овакав буџетски систем верно одражава не само знатно смањење расхода буџета на администрацију већ и измењени карактер државног апарата у односу на привреду, што је много битније.

Државни апарат постао је руководилац привреде, активни учесник у њеном раду, једним делом директно укључен са свим својим расходима на терет производње, а осталим делом на терет буџетских средстава чије извршење има за циљ даље проширење производне снаге основних грана наше привреде.

Напоредо са карактером јединственог фонда новчаних средстава и јединством које му обезбеђује привредни план, општедржавни буџет у нашем систему не претставља никакву препреку самосталном финансиском пословању, иницијативном привредном пословању република и народних одбора, јер Основни закон о буџету предвиђа „да сваки орган државне власти има свој буџет којим обезбеђује новчана средства потребна за вршење Уставом и законима утврђене надлежности”.

Буџет виших органа државне власти садржи само укупне буџете нижих органа, што у потпуности обезбеђује ширску самоиницијативу и слободу свих нижих органа. Демократизам нашег буџетског система који се заснива на праву сваког органа државне власти да има свој буџет и да у датим оквирима сам доноси свој план прибирања и расходања акумулираних прихода, одговара у потпуности демократском карактеру наше народне власти а пре свега федеративном уређењу наше земље, јер обезбеђује народним републикама

буџетско право, једно од основних права народних република у самосталном, у границама Устава садржаном, управљању.

Овај демократизам се нарочито испољава код учествовања република и одбора у савезним приходима и узајамној заинтересованости на прибирању општедржавних прихода. Осим тога, расподела прихода је још један снажан стимул за правилан однос према заједници.

Нарочито је значајна перспектива коју нам овакав буџетски систем пружа у погледу ликвидације економске и културне заосталости појединих република. Сва исправност поставке општедржавног буџета, као јединственог фонда државних новчаних средстава, нарочито ће доћи до изражаја у обилатој помоћи економски заосталим републикама, без обзира на њихове властите приходе. Тако ће и на буџетском плану доћи до изражаја брига заједнице да се помогне оним нашим републикама које треба у што скоријем времену да достигну економски јаче републике.

Са даљим јачањем државног сектора, односно њиховим проширењем, кроз буџет ће пролазити све већи део народног дохотка и даље бити расподељиван према општепривредном плану и у складу са материјалним и културним потребама широких народних маса. У перспективи његов ће значај непрестано расти, захватајући све шире новчана средства у промету и даље их расподељујући, чиме ће порастати и могућност употребе за опште, друштвене сврхе и тих средстава која засада, због специфичног карактера наше привреде, нису обухваћене буџетом, односно финансиским плановима.

Приличан део новчаних средстава још увек је изван потпуног домаћаја планског регулисања оптицаја, али овладавање знатним делом робне масе и општедржавни привредни план саздали су потребне услове да питање оптицаја није у знаку сталне бојазни од инфлације и других реперкусија стихиског развитка оптицаја новца, већ један од инструмената у привреди, којим је финансики систем овладао и који може управити у правцу планског развитка.

У вези са овим, на државном сектору привреде, даљим развојем, а великим делом већ и данас, новац је потребан предузећима само за непосредне исплате радника и ситније исплате, док сва њихова међусобна плаћања треба вршити безготовинском употребом, односно вирманом.

Општедржавни буџет тиме постаје све више и новчани биланс рада наше привреде и нашег државног апарата, дајући нам могућност да кроз контролу динаром лако пратимо развој наше привреде, испуњење планова, резултате општедржавних напора, пораст одбранбене снаге наше земље и културног и материјалног подизања радних маса.

Овакав карактер нашег буџета намеће народним масама, свима нама, велике дужности. Буџетска дисциплина, строги режим штедње, широко учешће код одређивања појединих привредних планова, на бази којих ће доћи финансиске обавезе за њихово испуњење, активна борба за реализацију свих предвиђених прихода, — сви ови задаци јасно показују оновну чињеницу да је буџет новчани план извршења индустријализације земље, моћно оруђе у рукама народне власти за њено даље јачање, за привредну изградњу земље, за снажење наших народа.

Мислим да неће бити грађанина наше земље који се не би осетио поносним што ће да учествује у остварењу првог великог Титовог плана за величину наше земље и наших народа.

Молим Народну скупштину да Предлог општедржавног буџета за 1947 годину са Финансиским законом прими. (Бурно одобравање и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Дајем одмор од десет минута.

(После одмора)

Претседавајући: Реч има министар индустрије Савезне владе друг Борис Кидрич.

Министар индустрије Борис Кидрич (*Изборни срез Љубљана I, НР Словенија*): Другови народни посланици, некада, у старој Југославији, државни буџети нису били способни да непосредно и у целини одразе економску снагу наше земље. Зашто они за то нису били способни?

Прво, зато што држава није била власник основних средстава за производњу, која су била имовина страних и домаћих капиталиста. Држава, према томе, није владала ни прометом робе ни циркулацијом новца. Ма да је издавала новац и гарантовала за његову вредност, ма да је при томе морала узимати у обзир законе о потреби усклађивања оптицајне суме новца са сумом вредности робе у промету, јер би у противном случају проузроковала инфлацију, држава није више господарила судбином новца који је сама издала

и за који је гарантовала. С обзиром на приватну својину средстава за производњу, с обзиром на одсуство било каквог продукционог и циркулационог плана, с обзиром на потпуну стихијност деловања економских закона у старој Југославији, новац је, поред тога што је био платежно средство, у целини имао и карактер робе. Држава је могла само један мали део те робе да добије поново у своје руке и да га предвиди у приходима и расходима свог буџета. Ето, то је први узрок зашто државни буџети старе Југославије нису могли одражавати истинску привредну снагу наше земље.

Друго, вредности које је, с обзиром на природна богатства наше земље, могао да створи човечији рад не само што нису могле бити обухваћене неким државним планом, пошто су остајале у рукама приватних сопственика основних средстава за производњу, него чак нису остајале ни у самој земљи. Огроман део средстава за производњу наше земље претстављао је власништво страних капиталиста, који су из Југославије за свој рачун извозили како сировине, рудно богатство, полуфабрикате и финалне производе, тако и капитал. За извоз овакве врсте, који се заснивао једино на раду наших југословенских људи, наших југословенских радника и сељака, наша земља није никада добила одговарајућу противвредност у увозу. Таква врста извоза значила је, према томе, не само експлоатацију радног човека него такође и експлоатацију и сиромашење наше земље, значила је искоришћавање привредних снага наше земље у туђу, а не у нашу, југословенску корист. Ето, то је други узрок зашто државни буџети старе Југославије нису могли непосредно и у целини одражавати привредну снагу наше земље.

Треће, стара држава претстављала је административно-полицијски апарат бивших економски и политички владајућих класа. Њена финансиска политика је, према томе, принципијелно и практички могла бити само политика фискауса и фискалног монопола. То није била политика захватања акумулације из привреде. Ма да је акумулација приватних капиталиста била начелно опорезована, тај порез се никада није до краја доследно остваривао баш због тога што стари државни апарат није ни могао ни смео да ради против новчаних интереса сопствених господара. Фискус старе Југославије је, према томе, значио још једно ново оптерећење широких потрошача, још једно ново снижавање животног стандарда народних маса, које није непосредно произилазило из продукционих односа. Финансиски извор старе Југосла-

вије није, дакле, била акумулација из привреде, него углавном фискално оптерећење народних маса. Ето, то је трећи узрок зашто државни буџети старе Југославије нису могли одражавати истинске привредне снаге наше земље, којима су тада владали приватни капиталисти и велепоседници.

Насупрот карактеру државних буџета старе Југославије наш данашњи буџет непосредно одражава привредну снагу наше земље. Зашто?

Он је одражава зато што су основна средства за техничку производњу у рукама државе, он је одражава зато што су главне позиције наше привреде у рукама државе, одражава је зато што је он само финансијски одраз нашег привредног плана, одражава је зато што је његов основни извор акумулација из државне привреде, а не фискално оптерећење широких слојева становништва, напослетку, он је одражава зато што је данас наша земља господар нашег националног богатства, које не експлоатишу више страни индустријски барони и финансијски магнати.

У складу са тим битно су се променили и методи наше финансијске политике. Финансијски успеси наше државе нису данас више питање разних класичних финансијских маневара, него непосредно питање материјалног биланса наше привреде. Претпостављајући да ће наша организација циркулације новца, платног промета и стицања новца у државну благајну са организационо-техничке стране испунити своје задатке, за нас се данас као прво и основно питање не поставља да ли ћемо имати довољно новчаних средстава потребних за извршење плана, него да ли ћемо у земљи произвести ону количину материјалних добара која је потребна за изградњу, односно за извоз као противуслугу за увоз машина. Ако је наша земља за то способна, онда је самим тим осигуран и финансијски биланс, онда је самим тим осигуран и новац. А ако наша земља за то не би била способна, онда никаквим финансијским маневром не бисмо могли остварити финансијски биланс.

Питање испуњења наших финансијских планова, па према томе и питање испуњења нашег буџета, који је такође финансијски план целокупне наше привреде, јесте, дакле, у првом реду питање испуњења нашег годишњег продукционог плана.

На тај начин, економско-друштвена структура наше земље непосредно открива одлучујући значај који продукциони процес има за сваку привреду. Одвојеност финансија од

продукционог процеса, до чега је доводила капиталистичка стихијност, укинута је у нашој економско-друштвеној структури на једном вишем ступњу економског и друштвеног развитка. Финансије су данас постале непосредни одраз наше продукције и њених кључних тачака. Зато што је наша народна држава власник основних средстава за производњу, зато што она у име наших народних маса држи у својим рукама целокупни финансијски систем, што плански руководи нашим основним индустријским продукционим процесом, што наше радне масе дају све од себе за испуњење нашег продукционог плана — зато и само зато имамо данас материјални биланс за изградњу наше земље, зато и само зато имамо гаранцију да ћемо испунити план капиталне изградње, зато и само зато можемо данас у буџету постављати тако високе цифре.

То је уједно одговор свима онима који се зачуђено питају одакле непоколебљива стабилност наше валуте, као и онима неверним Томама који су, тобоже, забринути да ли ћемо моћи испунити тако велики буџет.

Другови народни посланици, ускоро ћемо имати прилике да у дискусији о Петогодишњем плану детаљније претресемо материјалне поставке које предвиђа наш план индустријализације и електрификације и које се такође одражавају у буџету.

Дозволите ми да у данашњој дискусији подвучем две основне ствари. Више од половине државних прихода отпада на порез на промет производа и на добит која улази у савезни и републиканске буџете, дакле на непосредну акумулацију из производње. Ставка расхода индустрије и рударства не износи чак ни пуну половину прихода које даје тај сектор наше државне привреде. Расходи су, дакле, несразмерно мањи од прихода. У томе је први, основни аргуменат за финансирање индустријског дела наше привреде. Друго, већина инвестиционих сума намењена је рационализацији, реконструкцији и новој изградњи. Значи, оне су намењене проширењу нашег продукционог плана, тј. намењене су непосредно проширењу наше финансијске базе. То је други аргуменат за образложење високих буџетских ставки министарстава која управљају производњом.

Наш буџет, чије извршење претставља гаранцију за спровођење овогодишњег инвестиционог плана, за чије извршење опет базу претставља извршење нашег продукционог плана, тражи, дакле, од свих руководилаца наше привреде

и наших радних маса ново јачање радног елана. Такав нови полет утолико је оправданији и нужнији што наша акумулација не само што нема више ничег експлоататорског, као што је то било у старој Југославији, него је и изричито друштвено-корисна акумулација. Осим тога, њен однос према пуној цени коштања кудикамо је повољнији за данашњи животни стандард наших радних маса него што је то био однос капиталистичке акумулације према трошковима производње.

Читава наша привреда — индустрија, рударство, пољопривреда, трговина, саобраћај итд. — има данас један јединствени задатак: испунити и премашити продукционе планове, и, истовремено, тачно извршити све финансиске прописе који обезбеђују да се испуњење продукционог плана одмах одрази и на испуњење финансиског плана. Такав је задатак наше привреде у односу према великој планској изградњи у току ове и идућих година, за коју је потстрек и линију дао друг Тито, такав је задатак наше привреде такође и у односу према овогодишњем буџету, тј. према овогодишњем финансиском одразу наших напора на привредној изградњи наше земље. (Буран и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Молим другове народне посланике који желе да учествују у дискусији да се пријаве Секретаријату.

Данашњу седницу закључујем а идућу заказујем за сутра у 16 часова.

(Седница је закључена у 18,45 часова).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Treća sednica

(28 marta 1947)

Početak u 16,10 časova.

Pretsednika Vlade maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita i članove Savezne vlade, predsednika Saveznog veća Vladimira Simića, predsednika Veća naroda Josipa Vidmara i članove predsedništva oba doma pri ulasku u dvoranu narodni poslanici stojeći pozdravljaju burnim aplauzom.

Pretsedavao predsednik Saveznog veća **Vladimir Simić**.

Pretsedavajući: Otvaram treću zajedničku sednicu III redovnog zasedanja Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće narodni poslanik i sekretar Ljubčo Arsov. Izvolite čuti zapisnik prošle sednice.

Sekretar Ljubčo Arsov čita zapisnik treće zajedničke sednice.

Pretsedavajući: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava. Nastavlja se pretres Predloga opštedržavnog budžeta sa Predlogom finansijskog zakona za budžetsku 1947 godinu. Reč ima ministar unutrašnjih poslova Savezne vlade drug Aleksandar Ranković. (Dugotrajan i buran aplauz).

Ministar unutrašnjih poslova Aleksandar Ranković (Izborni srez Beograd VI, NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, kada je Narodna skupština pretresala budžet za prošlu godinu, mi smo mogli da utvrdimo brzo sređivanje unutrašnjih prilika u našoj zemlji. Tako brzo obezbeđenje uslova za mirni i normalni razvoj u prvom posleratnom periodu, kada su mnoge teške

posledice rata još bile tako vidne i osetne u svim krajevima naše države, bilo je moguće upravo zbog toga što je Jugoslavija izašla iz oslobodilačkog rata iz temelja izmenjena, na potpuno novim temeljima zasnovana država, kao demokratija novoga tipa. Narodna vlast u Jugoslaviji upravo je izrasla i pokazala svoju životnu snagu još u toku samog rata. Oslobodilačka borba donela je rešenja celog niza osnovnih pitanja, omogućila našim narodima nove puteve razvitka, dala čvrste temelje novoj državnoj organizaciji. Iz samog naroda izraslo je novo državno rukovodstvo. Bili smo u stanju da na tim temeljima odmah posle rata pristupimo bez lutanja i kolebanja daljem izgrađivanju našeg novog državnog, privrednog i društvenog poretka, da taj novi poredak konsolidujemo i kroz naše novo zakonodavstvo i kroz novi Ustav koji je danas primer nove, istinske narodne demokratije. Bili smo u stanju da sigurno, bez potresa, čak i bez ikakvih vidnih teškoća i poremećaja savladamo ostatke reakcije koja je sve svoje nade u borbi protiv novog poretka zasnivala na zločinačkoj akciji ostataka razbijenih izdajničkih vojnih formacija i na moralnoj i drugoj pomoći reakcije izvan zemlje. Danas samo okoreli neprijatelji nove Jugoslavije mogu osporavati nadmoćnost naše nove demokratije nad »demokratijom« starog tipa. Da bi ta nadmoćnost bila još jasnija dovoljno bi bilo napraviti poređenje sa onim zemljama u kojima je tzv. zapadnjačka demokratija tako sigurno uspela da stvori kaos, privredno rasulo i da izazove građanske ratove, u kojima ona redovno potstiče i svestrano pomaže reakcionarne snage protiv demokratskih težnji naroda. U sredenosti naših unutrašnjih odnosa, u našem sigurnom unutrašnjem miru i u čvrstini naše nezavisnosti ne treba tražiti nikakvu zagonetku. Čitava tajna leži u tome što je naš novi poredak dovoljno čvrst i snažan da osigura svoj sopstveni mirni razvitak, ostajući slobodan od uticaja i mešanja spolja.

U tome znaku daljeg izgrađivanja, sigurne konsolidacije i daljeg razvijanja velikih tekovina narodne borbe, kretala se protekla godina. Naš Ustav potvrdio se kao nerazorivo čvrst temelj našeg novog poretka, na kome smo kroz ovo vreme gradili i na kome počiva dalja izgradnja naše privredne moći. To je osnova i za petogodišnji privredni plan koji će pred ovaj visoki dom biti iznet u toku ovog zasedanja, a čiju finansijsku osnovu predstavlja budžet koji sada pretresamo.

Izbori za Narodni front u svim našim narodnim republikama i zemaljske konferencije Fronta pokazali su duboku privrženost ogromne većine naroda narodnoj demokratiji i na-

rodnoj vlasti. Obuhvatajući sve radne mase, Narodni front sve više postaje garancija da će biti ostvareni zadaci obnove, privredne izgradnje i kulturnog podizanja naše zemlje. Njegove organizacije takmiče se u primanju obaveza ne samo za uspešno sprovođenje zadataka koje će petogodišnji plan postaviti, nego i za izvršenje niza dobrovoljnih lokalnih radova. Ovakav opšti polet svih radnih ljudi, živa aktivnost svih narodnih organizacija na svim poljima rada najbolje svedoče o spremnosti radnih masa za izvršavanje zadataka koji se postavljaju u svim oblastima narodnog i državnog života.

Godinu dana posle donošenja saveznog Ustava, donele su ustavotvorne skupštine narodnih republika ustave, koji, ustvari, dovršavaju izgradnju naše federativne države na onim čvrstim temeljima bratstva i ravnopravnosti koji su položeni na Drugom zasedanju AVNOJ-a u Jajcu. Izbori za ustavotvorne skupštine narodnih republika, rad tih skupština, jednodušno i oduševljeno prihvatanje njihovih odluka od strane svih naših naroda, zakonodavni rad koji narodne skupštine republika razvijaju posle donošenja svojih ustava, znatni uspesi obnove i izgradnje — koji su na tim skupštinama bili zabeleženi, — sve su to vidni znaci sve većeg učvršćivanja našeg novog poretka koji nesumnjivo otvaraju perspektivu za punu pobedu na polju naše dalje izgradnje. Na taj način izgradnja ustavnog poretka naših narodnih republika na temeljnim načelima saveznog Ustava znači novu veliku pobedu naše narodne demokratije.

Opšti zakon o narodnim odborima s jedne i pojačana aktivnost i saradnja organizacija Narodnog fronta sa narodnim odborima s druge strane, znatno su doprineli poboljšanju rada narodnih odbora kao osnovnih organa državne vlasti. Očigledno, ljudi iz široke mase radnog naroda, koji su ranije bili samo predmet ugnjetavanja, ne mogu preko noći postati majstori u rukovođenju državnim poslovima. Oni će, nema sumnje, sve više izrastati i sticati iskustvo u rešavanju svojih ravnopravnih problema i zadataka s kojima se svakodnevno susreću u radu. Pri tome su, razume se, neizbežne i mnoge greške. A tamo gde narodne masovne organizacije i Narodni front nisu dovoljno budni, gde ne uspevaju da razviju aktivnost masa u pomaganju narodnih odbora i u pravilnoj i efikasnoj kontroli nad njihovim radom, često dolazi do toga da se odbori odvajaju od naroda, da se birokratiziraju i da počinju gubiti karakter pravih organa narodne vlasti. Stara Jugoslavija, izgrađivana pod nenarodnim režimima, gde je nestalo svakog traga narodne samouprave i gde je policija propisivala zakone i nametala svoje

korteše u, tobože, samoupravnim organima, ostavila je u naslede mnoga naopaka shvatanja vlasti, kao i mnoge ljude tipa neka-
dašnjeg opštinskog delovođe i čate, koji, kad se uvuku u narodne odbore, produžuju da rade na stari način i po starim birokratskim i pandurskim navikama. Za takve elemente lični su interesi iznad svega, oni su potpuno tuđi samome duhu narodne vlasti, oni razjedaju narodnu vlast tamo gde uspevaju da se usled nebudnosti i nedovoljne aktivnosti narodnih organizacija uvuku u narodne odbore. Oni su, ustvari, neprijatelji narodne vlasti i sam narod ima ne samo pravo nego i dužnost da ih ukloni iz organa narodne vlasti.

Teškoće na koje smo naišli prilikom otkupa žita u nekim krajevima, naročito u Vojvodini, pokazuju ne samo da u pojedinim odborima i narodnim organizacijama ima ljudi koji ne shvataju naloge koje danas postavljaju državne vlasti, nego i ljudi koji koče izvršenje tih naloga. Jedan deo bogatih seljaka, naročito u Vojvodini, nije se pokazao voljan u izvršenju svojih obaveza prema državi i zajednici. Zbog njihovog bogaćenja i špekulisanja s viškovima morali bi da gladuju radnici, nameštenci, siromašni seljaci i narod krajeva koji su najviše postradali u ratu. Ali mi se s tim nećemo i ne možemo pomiriti. Obaveze prema državi i zajednici važe i za njih. I mi mislimo da treba u tom pogledu odstraniti svako kolebanje. Narod treba da ukloni sa odgovornih mesta sve one koji bi ma na koji način smetali da se ostvari plan u ishrani naroda, koji bi svojim radom pomogli bogaćenje pojedinaca na račun narodnih masa.

Novi sistem naše državne organizacije i čitavog našeg društvenog poretka odredio je položaj i zadatke lokalnih organa Ministarstva unutrašnjih poslova, koji se bitno razlikuju od organa Ministarstva unutrašnjih poslova stare Jugoslavije. Odeljenja i otseci unutrašnjih poslova, iako su neposredno potčinjeni ministru unutrašnjih poslova narodne republike, ne funkcionišu nezavisno od narodnih odbora, već se nalaze pri narodnim odborima i istovremeno su i organi samog narodnog odbora. Odeljenja, odnosno otseci unutrašnjih poslova, izvršavaju naređenja narodnih odbora i izvršnih odbora pri kojima se nalaze. Otseci i odeljenja unutrašnjih poslova vrše samo poslove održavanja javnog reda i mira i obezbeđenja javnog poretka prema propisima viših državnih organa, ali i ovde oni stoje pod kontrolom predstavničkih organa državne vlasti — narodnih odbora koji mogu ocenjivati njihov rad i podnositi predlog višim državnim organima.

Narodne republike donele su zakone o izboru narodnih odbora, i u toke ove godine biće u svim republikama sprovedeni izbori za narodne odbore. Već su raspisani izbori za mesne narodne odbore u Narodnoj Republici Hrvatskoj, kao i za izbor gradskog i reonskih odbora za grad Beograd. Izbori za narodne odbore pružiće priliku da se, uz potrebnu budnost i široko razvijenu aktivnost svih narodnih organizacija, narodna vlast očisti od svih elemenata koji su narodnoj vlasti tudi i neprijateljski. Čišćenje narodnih odbora od takvih elemenata, biranje u narodne odbore najboljih i narodnoj vlasti najodanijih ljudi, kojima leže na srcu samo interesi naroda, pravičnost u radu, eto, to su, uglavnom, zadaci koje treba da imaju u vidu narodne organizacije u pripremama za izbore i u toku izbora. Pri tome, moramo biti svesni ogromnog značaja koji u čitavoj našoj državnoj organizaciji imaju mesni i, uopšte, lokalni narodni odbori kao osnovni organi državne vlasti, kao organi koji predstavljaju političku osnovicu čitavog našeg državnog poretka.

Ja sam potpuno uveren da će narodne organizacije razviti svoju budnost i aktivnost u tom pravcu i da će izbori za narodne odbore u velikoj meri podići kvalitet sastava i kvalitet rada narodnih odbora i svih drugih organa narodnih vlasti.

Organi javnog reda stare Jugoslavije bili su glavno uporište svih nenarodnih režima. Ondašnji vlastodršci, nemajući nikakvog korena i oslonca u narodu, masovno su rekrutovali policiju i žandarmeriju uglavnom iz ološa, zaostalih i reakcionarnih elemenata i — vrlo retko — od poštenih ljudi iz takozvanih pasivnih krajeva, koje ja stvarno samo ekonomska beda naterala da pođu u žandarmeriju radi kakve takve zarade. Vaspitani u duhu borbe protiv demokratskih težnji naroda, organi javnog poretka stare Jugoslavije imali su jedini zadatak: ugušivanje revolucionarnih pokreta radnika i seljaka i nacionalno-oslobodilačkih pokreta potlačenih naroda. Stara Jugoslavija, kao i svaka druga kapitalistička zemlja, bila je najizrazitiji primer »vladanja« narodom protiv volje i raspoloženja samog naroda, održavanja vladajućeg poretka isključivo na policijskom i žandarskom bajonetu. Taj bajonet podjednako su osetili na svojim leđima radnici za vreme svojih štrajkaških akcija, seljaci u borbi za demokratska prava i zaštitu svojih interesa, studenti kroz svoje poznate demonstracije za bolji život i srećniju budućnost omladine i čitavog naroda. Jednom reči, stara Jugoslavija bila je pretvorena u tamnicu za naše narode.

Organizovani i vaspitani u cilju zaštite i obezbeđenja vladavine nenarodnih režima, organi javnog reda stare Jugoslavije za vreme narodnooslobodilačke borbe bili su se, kao i njihovi gospodari, potpuno stavili u službu okupatora. U toku narodnooslobodilačke borbe razbijena je i ta organizacija, jer je ona bila smetnja za ostvarenje nacionalne slobode i vekovnih demokratskih težnji naših naroda. Sa uništavanjem starog aparata koji je služio okupatoru, na oslobođenoj teritoriji pojavio se problem obezbeđenja reda, odbrane od prikrivenih neprijatelja i bezbednosti građana. Sam narod bio je prinuđen da se naoružava radi zaštite reda i poretka u pozadini, radi odbrane od upada neprijatelja na oslobođenu i poluoslobođenu teritoriju.

Iz ove narodne samozaštite u toku narodnooslobodilačke borbe ponikla je narodna milicija. Iz posebnih oružanih odreda: seoske straže, narodne zaštite itd., formiranih u toku narodnooslobodilačke borbe prema lokalnim potrebama i sa zadacima koji su tada odgovarali ciljevima narodnooslobodilačke borbe, — posle konačnog oslobođenja naše zemlje organizovana je narodna milicija. Razumljivo, takva jedna mlada organizacija do tada nepoznata u našoj zemlji, u našem narodu, nije mogla odmah — ni po svojoj stručnosti, ni po svome sastavu — odgovoriti komplikovanim zadacima i problemima s kojima se svakodnevno susretala u vršenju svoje službe.

Ali, danas se može slobodno reći da je naša narodna milicija posle upornog rada i čitavog niza mera, stala na svoje vlastite noge, da iz dana u dan stiže sve veće iskustvo i da prilično dobro vlada svojim poslom. Sama činjenica da su pripadnici narodne milicije rekrutovani, uglavnom, iz redova radnika i seljaka, najbolja je garancija njenog pravilnog rada i odnosa prema narodu, njenog daljeg razvitka i usavršavanja.

Narodna milicija, kao izvršni organ državne uprave u narodnim republikama i administrativno-teritorijalnim jedinicama, ima osnovni zadatak: čuvanje javnog reda i mira, državne, društvene i privatne imovine i bezbednosti građana, kao i ukazivanje pomoći državnim organima radi obezbeđenja pravnog poretka. Konačni organizacioni oblici, zadaci i ovlašćenja, kao i sva druga pitanja od kojih zavisi čvrstina i pravilan razvoj milicije, rešeni su Zakonom o narodnoj miliciji, koji je stupio na snagu 17 decembra 1946 godine, Uredbom o disciplini u narodnoj miliciji, Uredbom o invalidima narodne milicije, Pravilnikom o prinalležnostima pripadnika narodne milicije i Pravilnikom o prinalležnostima industrisko-zavodske narodne

milicije, koji su doneseni na osnovu ovlašćenja u pomenutom zakonu.

Pripadnici narodne milicije imali su prilično uspeha u izvršavanju postavljenih zadataka. Oni su, u saradnji sa organima Uprave državne bezbednosti, doprineli i hvatanju razbijenih banditskih grupica, a sa organima suzbijanja kriminaliteta pronalaženju izvršilaca krivičnih dela. Naročito je imala uspeha vatrogasna narodna milicija, koja je uz pomoć dobrovoljnih vatrogasnih društava — iako sa nedovoljnim inventarom — spasila od potpunog uništenja ogromnu državnu, zadružnu i privatnu imovinu. U toku prošle godine zajedno sa vatrogasnom narodnom milicijom uzelo je učešća u gašenju požara 50.528 vatrogasaca — gradana. S obzirom na karakter vatrogasne službe, kod nas ima najviše uslova da se razvije dobrovoljno vatrogastvo i ovoj vrsti vatrogastva biće poklonjena pažnja, a naročito industrisko-vatrogasnim jedinicama, koje su osnovane po svim industriskim preduzećima.

Osobita pažnja posvećuje se svestranom uzdizanju pripadnika narodne milicije, a naročito njihovom stručnom osposobljavanju. Sve narodne republike organizovale su škole narodne milicije u kojima se obučavaju rukovodioci i narodni milicioneri. Pri saveznom Ministarstvu unutrašnjih poslova osnovana je škola za oficire narodne milicije. U toku prošle godine u svim republikama prošlo je kroz škole 2.639 milicionera i 500 komandira milicionerskih stanica i sreskih rukovodilaca. Pored kurseva za opštu narodnu miliciju održani su kursevi za vatrogasnu i za saobraćajnu narodnu miliciju. Nema sumnje da će ove kao i mnoge druge mere još više doprineti učvršćenju discipline u narodnoj miliciji, poboljšanju njenog sastava, stručnom savlađivanju operativnih zadataka. Upornim proučavanjem postojećih zakona, uredaba, pravilnika i drugih propisa, narodni milicioneri će zaista postati ne samo sposobni službenici nego i pravični u vršenju svoje službe.

Kao organ nove narodne vlasti, narodna milicija u svom radu mora se oslanjati u prvom redu na radne mase, jer će kod njih naići na sigurnu i svestranu pomoć u izvršavanju postavljenih zadataka. Samo na taj način ona će opravdati i izvršiti svoju časnu ulogu, ulogu vernog čuvara tekovina velike oslobođilačke borbe, i novog društvenog poretka. I ona će na taj način pomoći i obezbediti nesmetano izvršavanje petogodišnjeg plana industrijalizacije i elektrifikacije nove Jugoslavije.

Organima unutrašnjih poslova zadaje prilično veliku brigu problem kriminaliteta. Od ukupnog broja svih vrsta krivičnih

dela, izvršenih u toku 1946 godine, jednu trećinu čine krivična dela nedopuštene špekulacije i nedopuštene trgovine. Ali, ako se uporedi stanje kriminaliteta u našoj državi u 1946 godini sa stanjem u ranijim godinama, može se konstatovati da je kriminalitet prošle godine bio u stalnom opadanju. Nesumnjivo, na izvesno smanjenje kriminaliteta imali su znatnog uticaja, s jedne strane, političko, socijalno i ekonomsko sređivanje prilika u zemlji, a s druge, uporna delatnost naših organa. U vezi sa ovim problemom potrebno je naročito podvući teškoće sa napuštenom maloletnom decom, koja su usled teških socijalnih, ekonomskih i političkih prilika u staroj Jugoslaviji, zatim usled teških uslova života za vreme okupacije, bila prepuštena životu na ulici. Rešavanju ovoga problema posvećena je naročita pažnja i sa nadležnim socijalnim, prosvetnim i zdravstvenim ustanovama određene su potrebne mere kako bi se ova deca prevaspitala u stručnim i drugim školama i tako povratila normalnom životu, te postala korisni članovi naše društvene zajednice.

Ako je pojava kriminaliteta u staroj Jugoslaviji bila socijalno zlo, uslovljeno nepravednim društvenim uređenjem i još nepravednijim odnosima među ljudima, u novoj Jugoslaviji otklonjeni su uzroci takvih pojava i već sada stvorene znatne mogućnosti rada i pristojnog života za svakog njenog građanina. Nije slučajna pojava da u oblasti kriminaliteta vidno mesto zauzima nedopuštena špekulacija, razne malverzacije, utaje i potkradanje državne i društvene imovine i druge vrste zločina prema državi i narodu.

Ako danas pogledamo iz kojih se slojeva rekrutuju ove štetočine, videćemo da su to u većini slučajeva oni isti društveni paraziti koji su i pre i za vreme rata navikli da žive na tuđ račun i na lak način. Zato oni neće danas da zavrnu svoje rukave i da se prihvate posla i poštene zarade. Naša zemlja je danas tako uređena da može pružiti posla i zarade svakome ko želi da radi. Rad poštenih ljudi cenije se i nagradivati, a štetočine svake vrste progoniće se i uništavati.

Drugovi narodni poslanici, dozvolite da se i ovoga puta osvrnem sa nekoliko reči na beznačajne ostatke bandi koje su za vreme rata pripadale raznim kvislinškim formacijama. Vama je poznato da se ovde radi skoro isključivo o četnicima i ustašama koje su njihovi gospodari ostavili na cedilu u momentu oslobođenja naše zemlje, a sami se povukli u inostranstvo i stavili pod okrilje inostrane reakcije — njihovih naredbodavaca iz vremena rata. Danas možemo reći da su se ne samo konačno

izjalovile sve nade domaće i inostrane reakcije u neki otpor ovih bednih ostataka neprijatelja naše zemlje, nego da u takvu mogućnost zaista više niko ne veruje. Sva neozbiljnost megalomanskih planova i podle propagande o nekakvom oružanom ustanku protiv današnje Jugoslavije izišla je na videlo u procesu jednom od najpoznatijih izdajnika naše zemlje — Draži Mihajloviću.

Posle ovog procesa i definitivnog poraza politike nekakvog oružanog otpora, posle naših ogromnih uspeha na privrednom polju i opšte konsolidacije prilika u zemlji, nastala je potpuna demoralizacija u redovima takozvanih opozicionih političara iz bivših građanskih stranaka. Neki su umukli i uvukli se u mišje rupe, a neki su se srozali na ulogu običnih špijuna i izdajnika zemlje i naroda.

Sve ove okolnosti dovele su i do potpunog razbijanja i uništenja ostataka četničko-ustaških bandi i danas je zaista vrlo redak slučaj da se negde još održavaju makar i u manjim grupicama. Iz podataka koje ću ovde navesti to će se najbolje videti.

U vremenu od 1 marta 1946 do 1 marta 1947 godine predalo se vlastima 1179, a ubijeno je ili pohvatano prilikom oružanog otpora 3467 odmetnika. Svi su oni posle oslobođenja zemlje i razbijanja kvislinških formacija ostali u odmetništvu.

Na dan 1 marta 1947 godine ostalo je još na čitavoj teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije neprijavljenih vlastima ukupno 1778 odmetnika, i to u Narodnoj Republici Srbiji 486, u Narodnoj Republici Hrvatskoj 337, u Narodnoj Republici Sloveniji 85, u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini 643, u Narodnoj Republici Makedoniji 87 i u Narodnoj Republici Crnoj Gori 120.

Nema nikakvog izgleda za njihovo dalje skrivanje od vlasti pa se nadamo da će se i ovaj neznatan broj za vrlo kratko vreme svesti na minimum, bilo predajom vlastima, bilo na koji drugi način. Poučeni dosadašnjim gorkim iskustvom, većina njih biće prisiljena da se sami stave na raspoloženje narodnim vlastima, a one koji to ne učine zadesiće sudbina raznih Kalabića, Krsta Popovića, Tešanovića, Gutića i drugih.

Ja želim, drugovi poslanici, da pred vama ovom prilikom istaknem neumorni rad organa Uprave državne bezbednosti. Njihova upornost u radu, nesebično zalaganje i sprovođenje postavljenih zadataka, bezgranična vernost i ljubav prema svome pozivu, može da bude najlepši primer kako se požrtvovano služi i voli država i narod. (Burno odobravanje).

Što se tiče pitanja ratnih zločinaca i našeg zahteva za njihovo izručenje našim vlastima, mogu reći da su u toku cele 1946 godine, kao i prvih meseci ove godine činjeni veliki naponi u cilju da bi njihovo izručenje krenulo bržim i efikasnijim putem. No, uprkos svih nastojanja, rezultati nisu nimalo zadovoljavajući. Savezničke okupacione vlasti u američkim, britanskim i francuskim okupacionim zonama Nemačke i Austrije, kao i u Italiji, činile su i čine smetnje i teškoće u pogledu pronalaženja, hapšenja i izručenja ratnih zločinaca i izdajnika. Nisu naišle na potreban odziv ni naše diplomatske intervencije i protesti kod samih savezničkih vlada.

Nekoliko cifara najrečitije pokazuju koliki su naši naponi oko izručenja ratnih zločinaca i izdajnika: kod Komisije Ujedinjenih naroda za ratne zločine u Londonu mi smo do početka ove godine registrovali ukupno 2104 ratna zločinca, od kojih 1123 Nemaca i Austrijanaca, 759 Italijana, a ostali pripadaju drugim narodnostima.

Međutim, iz pomenutih oblasti dosada nam je izručen ukupno 121 ratni zločinac, od kojih 115 Nemaca i Austrijanaca, a ni jedan jedini italijanski ratni zločinac.

Iz zapadnih okupacionih zona Nemačke i Austrije, zatim iz Italije, traženo je da nam se izruči 947 jugoslovenskih ratnih zločinaca i izdajnika. Od toga broja dosada nam je izručeno samo 43 takva lica.

Koliku zaštitu ratni zločinci uživaju kod savezničkih vlasti najbolje se vidi na primeru zloglasnog fašističkog generala Roate, koji danas ima čak i takvu slobodu da objavi knjigu »Osam miliona bajoneta«, a pukovnik Angelini »Logorske vatre u Hrvatskoj«. Tu se zločini nad našim narodima predstavljaju kao politika i vojnički zanat.

Naši narodi su dali suviše velike žrtve u borbi protiv fašističkih okupatora i nikada se ne mogu pomiriti sa ovakvom praksom u pogledu kažnjavanja ratnih zločinaca, sa očiglednim kršenjem pozitivnih međunarodnih zakona.

Među tzv. raseljenim licima i izbeglicama u zonama Nemačke i Austrije, kao i u Italiji, nalaze se mnogobrojni ratni zločinci i izdajnici čije je izručenje davno traženo s naše strane. Međutim, ti zločinci ni do danas nisu izdvojeni od ostalih raseljenih lica i izbeglica već uživaju istu pomoć i povlastice, a istovremeno fizičkim i moralnim terorom sprečavaju repatrijaciju onih raseljenih lica koja žele da se vrate u svoju otadžbinu. Oni šire klevetničku i neprijateljsku propagandu protiv naše zemlje i narodnih vlasti, pripremaju i sprovode zločinačke

akcije protiv naše zemlje i naših predstavnika u inostranstvu, kao što je mučko ubistvo našeg konzula u Napulju — Vicka Glunčića koji je ubijen na očigled organa britanskih vlasti.

Naši se narodi ne mogu pomiriti s činjenicom da se i posle dve godine od svršetka rata podržavaju i tolerišu razne vojničke i poluvojničke kvislinške, izdajničke organizacije kojima rukovode utvrđeni ratni zločinci. U poslednje vreme, otkako se očekuje skoro povlačenje anglo-američkih okupacionih vlasti iz Italije, organizuje se povlačenje i ratnih zločinaca i izdajnika. Poznato je da su mnogi već prebačeni u Argentinu, Braziliju i druge zemlje. Isto tako je poznato da su na teritoriji vatikanske države ili po raznim manastirima i zavodima sklanjani mnogi teški ratni zločinci i izdajnici.

Navedene činjenice predstavljaju samo nekoliko primera, ali one dovoljno jasno pokazuju da izvesne savezničke vlasti sistematski ometaju pronalaženje, hvatanje i izručenje ratnih zločinaca i izdajnika. Time se, ustvari, na čudnovat i nerazumljiv način, štite ona lica na čije su se gonjenje i kažnjavanje obavezale savezničke vlade mnogim svečanim izjavama i međunarodnim sporazumima.

Stanje u kazeno-popravnim domovima u toku protekle godine znatno se poboljšalo. Posvećena je ozbiljna pažnja stvaranju povoljnih uslova života i rada u tim ustanovama. Život i rad u kaznenim ustanovama, prava i dužnosti osuđenika regulisani su propisima i uputstvima, u prvom redu pravilnikom o kućnom redu za kazeno-popravne domove, okružne i sreske zatvore i pravilnikom o kućnom redu za popravne domove osuđenika-maloletnika. Kako je osnovni cilj kazne prevaspitavanje osuđenika, njihovo popravljavanje i vraćanje normalnom životu, Ministarstvo unutrašnjih poslova u tom smislu preduzelo je čitav niz mera i u toku prošle godine postignuti su znatni rezultati.

U većem broju kazeno-popravnih domova danas se prikazuju filmovi, pozorišni komadi, drže se stručna predavanja. U cilju suzbijanja nepismenosti kod osuđenika u svim kaznenim ustanovama obrazovani su analfabetski tečajevi na kojima se uspelo suzbiti nepismenost od 10% na 3%.

Ali, jedno od osnovnih i najuspešnijih sredstava za prevaspitavanje osuđenika jeste rad. Zato su organizovane veće i manje radionice u kazeno-popravnim domovima, u kojima osuđenici rade i uče razne zanate. Veliki broj osuđenih stručnih lica već je u toku prošle godine dodeljen pojedinim preduze-

ćima u kojima oni danas rade skoro pod istim uslovima kao i slobodni građani.

Za osuđeničke-maloletnike obrazovani su posebni domovi, u kojima se oni pod povoljnim uslovima prevaspitavaju. Naravno, čito se vodi računa o nastavi i njihovom stručnom uzdizanju i u tom cilju organizovane su radionice za izučavanje raznih zanata, kao i kursevi za izučavanje školskih predmeta. Briga o prevaspitavanju osuđenika-maloletnika poverena je biranim vaspitačima, učiteljima koji su specijalno za ove zadatke postavljeni.

Sve ove mere, ustvari, znače ostvarenje onog cilja koji kazna ima u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji — učvršćivanje i razvijanje onih pozitivnih osobina kod osuđenika, koje će ga odvratiti od daljeg vršenja krivičnih dela i prilagoditi opštekorisnom društvenom radu. Koliko su ove mere imale pozitivnog uticaja na osuđeničke, najbolje se vidi iz sledećih podataka: u toku 1946 godine pušteno je na uslovni otpust 10411 osuđenih lica, i to: u Narodnoj Republici Srbiji 4371, u Hrvatskoj 3672, u Sloveniji 806, u Bosni i Hercegovini 938, u Makedoniji 341 i u Crnoj Gori 283. Osim toga amnestirano je ili pomilovano u istoj godini 6309 lica.

Osim kazneno-popravnih domova postoje još i logori za ratne zarobljenike. Postupak sa ratnim zarobljenicima ureden je prema propisima međunarodne konvencije iz 1929 godine. Svi ratni zarobljenici, osim bolesnih i oficira, zaposleni su prema svojim stručnim sposobnostima u poljoprivredi, industriji i drugim radovima na obnovi zemlje. U toku 1946 godine repatriirani su ratni zarobljenici svih narodnosti osim Nemaca, Austrijanaca i jednog manjeg dela oficira i podoficira Italijana. Na osnovu naredbe vrhovnog komandanta Maršala Jugoslavije upućeno je kućama 10882 Italijana, a takođe je pušteno i 11526 Nemaca i 5364 Austrijanaca.

Drugovi narodni poslanici, ja sam uveren da danas niko ne može osporavati da je u našoj zemlji, u ovom relativno kratkom posleratnom periodu, došlo do značajnih promena i velikog napretka na svim poljima državnog i društvenog života. Jedan od značajnih momenata našeg unutrašnjeg života jeste nesumnjivo i naš uspeh na liniji učvršćivanja i daljeg razvijanja bratstva i jedinstva naših naroda, koje je iskovano u vatri narodnooslobodilačke borbe pod rukovodstvom druga Tita. (Buran aplauz).

Nema sumnje da je i taj momenat bio jedan od najznačajnijih preduslova svih naših dosadašnjih uspeha. Čvrsta poveza-

nost radnika, seljaka, inteligencije i svih radnih slojeva u jedinstvenom frontu rada, najbolja je garancija daljeg poleta čitave narodne privrede i jačanja ekonomske i političke moći naše zemlje.

Srećnija budućnost i blagostanje naših naroda zahtevaju da svaki građanin nove Jugoslavije svim svojim srcem pristupi izvršavanju Petogodišnjeg plana. To će biti naš najplemenitiji dug prema svim onim žrtvama koje su u velikom oslobodilačkom ratu pale za slobodu naše zemlje. (Buran i dugotrajan aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima ministar bez portfelja Savezne vlade drug Milovan Đilas.

Milovan Đilas (NR Crna Gora): Drugovi narodni poslanici, pred vama se nalazi Predlog opštedržavnog budžeta za budžetsku 1947 godinu i u tom budžetu su obuhvaćeni i budžeti Komiteta za škole i nauku, Komiteta za kulturu i umjetnost, Komiteta za kinematografiju i Komiteta za radiodifuznu službu.

Dopustite da se sa nekoliko riječi osvrnem na uspjehe koje je naša zemlja u toku dosadašnjeg rada postigla u oblastima na kojima rade pomenuti komiteti i da time obrazložim one cifre i one zahtjeve, koji se u budžetu pred vas postavljaju na odobrenje.

S promjenom društvenih odnosa u našoj zemlji bitno su se izmijenili ne samo uslovi za naučni, prosvjetni i uopšte kulturni razvitak u našoj zemlji, nego su se promijenili i odnosi u pogledu svojine nad onim sredstvima pomoću kojih se ljudi vaspitavaju, pomoću kojih se stvara kultura i pomoću kojih se vrši prosvjećivanje. Sva ta sredstva uglavnom su postala narodna svojina, prestala su da budu svojina pojedinaca ili pojedinih socijalnih grupa. Već to je dalo veoma značajan polet prosvjetnom i kulturnom životu naše zemlje.

S opštim privrednim poletom i opštim privrednim jačanjem naše zemlje, neizbježno je išlo i njeno prosvjetno i kulturno podizanje. Nama je, razumije se, vrlo dobro poznato da kulturni rascvjet jedne zemlje ne ide uvijek uporedo sa privrednim rascvjetom, on može usljed svoje osobenosti da ide čak i ispred i iza privrednog razvitka. Zato se i zadatak koji je preda se postavila Savezna vlada sastojao u tome da se stvore materijalni uslovi, da se izgradi materijalna baza za kulturni rascvjet u našoj zemlji. U tom pogledu Savezna vlada je dosada učinila veoma ozbiljan napor i u tom pogledu naša zemlja je dosada — i to svi narodi ponaosob i Jugoslavija kao cjelina — postigla krupne rezultate.

Savezna vlada u svojoj politici na prosvjetnom i kulturnom polju činila je ogromne i uspješne organizacione napore da pomogne svestrani kulturni i prosvjetni razvitak u našoj zemlji. Ona je, dalje, radila na tome da materijalno pomogne kulturu i prosvjetu, da obnovi i podigne što više ustanova kulturnog i prosvjetnog značaja. I, najzad, svestranim pomaganjem kulturnih i naučnih radnika, Vlada je, isto tako, išla za tim da potstakne kulturni, naučni i prosvjetni razvitak u našoj zemlji.

Dopustite mi, drugovi narodni poslanici, da vas upoznam sa nekim najosnovnijim ciframa iz tih oblasti. Razumije se, cifre često bivaju dosadne. Međutim, mi živimo u takvom vremenu izgradnje naše zemlje kad će cifre postati svakodnevna sadržina našeg života i kada će one, a tako i treba da bude — biti stalno pred nama — i na stolovima, i na zidovima, i u našim glavama i srcima. One, iako ne potpuno, ipak daju sliku napora našeg naroda, izražavaju na svoj način onaj ogroman trud, onaj znoj, ono požrtvovanje koje ulažu radnici, seljaci i naša omladina za izgradnju jednog srećnijeg života radnih ljudi, za nezavisnost nove Jugoslavije, za podizanje kulture i prosvjete u našoj domovini.

Ako uporedimo izdatke koje je davala stara Jugoslavija na školstvo i nauku i koje daje današnja Jugoslavija u cjelini, (mislim i Savezna vlada i vlade narodnih republika i narodni odbori) onda dolazimo do ovih cifara: Ministarstvo prosvjete stare Jugoslavije u 1939/40 budžetskoj godini izdalo je za škole i nauku 966,858.638 dinara a Federativna Narodna Republika Jugoslavija za školsku 1946 godinu 2.031,472.861 dinar, dakle — više nego dva puta.

Razumije se, ovakvi materijalni izdaci morali su se odraziti i na bržem razvitku prosvjete i na podizanju školskih i naučnih ustanova. Tačan broj analfabetskih tečajeva u našoj zemlji veoma je teško precizirati zbog toga što oni nastaju neravnomjerno i svakodnevno. U 1946 godini analfabetskih tečajeva bilo je 17584, na kojima je opismenjeno više od 300.000 lica.

U školskoj 1946/47 godini radi u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji 10747 osnovnih škola sa 1443798 učenika i 23858 učitelja. U upoređenju sa 1945/46 školskom godinom broj škola je povećan za 320, učenika za 53969, a nastavnika za 609.

U našoj zemlji je uvedeno obavezno sedmogodišnje školovanje. Ostvarenje toga školovanja predviđeno je postepeno, kako se budu podizali nastavnički kadrovi za sedmogodišnje školovanje. Već sada u školskoj 1946/47 godini radi u našoj

zemlji 646 progimnazija, sedmogodišnjih škola i nižih gimnazija sa 181672 učenika, tj. za 261 školu i 39677 učenika više nego u prethodnoj godini. Veoma je veliki i značajan polet stručnih škola u našoj zemlji. Ne računajući mnogobrojne stručne kurseve, stručnih škola u našoj zemlji ukupno ima 877, a broj učenika iznosi 87793 što u poređenju sa prošlom godinom predstavlja porast za 177 škola i za 22562 učenika.

U staroj Jugoslaviji, kao što vam je poznato, nije bilo čak ni škola za čitave narode kao, na primjer, za Makedonce, a i da ne govorimo o manjinskim školama. Ako pogledamo sadašnju statistiku manjinskih škola u Jugoslaviji, ona ljepše od čega pokazuje našu politiku ravnopravnosti naroda i našu politiku prema nacionalnim manjinama. U školskoj 1945/1946 godini na šiptarskom jeziku radila su 582 odjeljenja osnovnih škola i 32 odjeljenja srednjih škola; na bugarskom jeziku 218 osnovnih i 82 srednje škole, na mađarskom jeziku 852 odjeljenja osnovnih i 130 odjeljenja srednjih škola, na turskom jeziku 139 odjeljenja osnovnih i 8 odjeljenja srednjih škola. Za 1946 godinu još ne raspolažemo tačnim podacima ali znamo da postoji porast škola na svima ovim jezicima, naročito šiptarskom i mađarskom.

Kod nas je obnovljen rad na svim univerzitetima i visokim školama. Čak je počelo osnivanje univerziteta u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini i u Narodnoj Republici Makedoniji. Tako su u Bosni i Hercegovini već osnovani Medicinski fakultet i Pravni fakultet a u osnivanju je i Visoka škola za planinsko gazdovanje, a u Narodnoj Republici Makedoniji obnovljen je zasada Filozofski fakultet.

U školskoj 1946/1947 godini na svima fakultetima i visokim školama u zemlji upisalo se 39870 studenata, tj. za 16131 više nego u 1945/1946 godini. Studentima su naše narodne vlasti — od Savezne vlade preko republikanskih vlada — pružile znatnu pomoć stipendijama, besplatnom hranom, otvaranjem menzi i smještajem u studentske domove. Godine 1946/47 stipendijama je obuhvaćeno 5308 studenata, tj. za 3314 studenata više nego 1945/1946 godine.

Sad pred nama stoji rad na reorganizaciji akademija nauka u narodnim republikama Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji i usmjeravanje njihovog rada u skladu sa privrednim, naučnim, prosvjetnim i kulturnim zadacima koji danas stoje pred našim narodima.

Ali, ako se ovi uspjesi vide iz cifara, iz cifara se ne vide izvjesni nedostaci koji još uvijek nijesu savladani — u radu

naših državnih organa na školskom i naučnom polju. Te slabosti bi se mogle svesti na dvije. Nije još otpočeo, onako kako bi trebalo, rad visokih naučnih ustanova, u prvom redu akademija nauka. Smetnje za to nijesu bile materijalne prirode i Savezna vlada i republikanske vlade mogle su za akademije i naučne institute akademija da stave dovoljno kredita na raspoloženje. Teškoća se javila u tome što se naši naučni kadrovi još nijesu organizovali i još nijesu bili dovoljno spremni da ovaj kredit na vrijeme iskoriste kako treba. Teškoća se, dakle, u naučnom radu javila u samim ljudima, a ne u politici Vlade, kao ni u materijalnim sredstvima koje je Vlada stavila na raspoloženje. Kao drugi ozbiljan nedostatak treba smatrati nedovoljan uspjeh učenika u školama, naročito u srednjim školama, što ima mnogostruke uzroke i o čemu je bilo pisano u našoj štampi.

Ako pogledamo stanje na kulturnom i umjetničkom sektoru, onda ćemo doći do istih zaključaka do kojih dolazimo i u pogledu našeg školstva i nauke. I na kulturnom polju našu zemlju prožima i pokreće polet koji dosada u njoj nije bio viden. Dozvolite mi samo da navedem nekoliko podataka. Za muzeje, galerije i zbirke utrošeno je prije rata, prema budžetu Ministarstva prosvjete kraljevine Jugoslavije, u 1938/1939 godini 5,051.751 dinar, a u 1946 godini 16.765.000 dinara. Dakle, tri puta više nego prije rata. Prije rata bilo je u Jugoslaviji 24 stalna pozorišta, a danas u Jugoslaviji ima stalnih državnih i okružnih narodnih pozorišta 45. Rashodi su na pozorišta u staroj Jugoslaviji iznosili oko 40 miliona dinara, a u novoj Jugoslaviji oko 90 miliona dinara.

Isto tako se povećao broj stručnih umjetničkih škola, broj biblioteka, arhiva itd.

Slabom stranom, uprkos tih ogromnih uspjeha u našem radu na kulturnom sektoru, treba smatrati to što još nijesu sve snage koje rade na umjetničkim i kulturnim poljima prikupljene i što ne rade sa dovoljno plana, sa dovoljno perspektive, što se gube u sitnim, svakodnevnim, često administrativnim problemima, što ne podvrgavaju sitne probleme krupnim planovima koji na kulturnom polju pretstoje pred našom zemljom, koje ćemo morati da ostvarimo i koje ćemo ostvariti.

Ako predemo na Radio-komitet, onda vidimo da su i u pogledu širenja radija u našoj zemlji, tog veoma važnog oruđa za kulturno podizanje naroda, učinjeni veliki uspjesi. Kako znamo prema statističkim podacima, u bivšoj Jugoslaviji, pre Hitlerovog napada, bila je ukupna snaga radio stanica 65 kv.

Kad je Jugoslavija oslobođena, mi smo faktički raspolagali sa 7 kv a 58 kv bilo je uništeno. Danas ukupna snaga naših radio emisionih stanica iznosi 48,8 kv što je postignuto obnovom i izgradnjom od oslobođenja do danas. Prema planu za 1947 godinu broj kilovata povećaće se za 105 kv u našoj zemlji, tako da ćemo u 1947 godini, ustvari, tri puta premašiti broj kilovata u predratnoj Jugoslaviji. Konkretno, predviđeno je u 1947 godini da se isporuče nove radio stanice Skoplju, Sarajevu i Rijeci u ukupnoj snazi 60 kv, da se privedu kraju završni radovi nove radio stanice u Ljubljani sa snagom od 25 kv i da se pojača Radio-Zagreb od 10 na 20 kv. Radio-Beograd u toku ove godine dobiće novu kratkotalasnu stanicu od 10 kv.

Paralelno s tim, povećao se i broj radio pretplatnika. Od 160 hiljada, koliko je prema »Statističkom godišnjaku« iznosio broj pretplatnika u 1941 godini, porastao je danas na 210 hiljada.

Dozvolite mi da se osvrnem na jednu oblast kulturnog života, koja u staroj Jugoslaviji nije takoreći ni postojala. To je oblast kinematografije.

Prije rata, u 1940 godini, bilo je u staroj Jugoslaviji 405 stalnih bioskopa i 10 pokretnih. Na dan 30 decembra 1946 godine bilo je u našoj zemlji ukupno 599 bioskopa, od kojih su 26 bili pokretni. Iako je kod nas veliki broj bioskopa usljed rata uništen, broj bioskopskih sala i gledalaca, kao što vidite, znatno se povećao.

U staroj Jugoslaviji faktički nije postojala nikakva filmska industrija, nije postojao nikakav rad na proizvodnji filmova. Nekoliko privatnih lica u primitivnim laboratorijama izrađivali su kratke kulturne, mahom turističke filmove i čitava proizvodnja u bivšoj Jugoslaviji imala je čisto amaterski karakter. Prema »Statističkom godišnjaku«, u bivšoj Jugoslaviji proizvedeno je u 1940 godini manje od 10 hiljada efektivnih metara filmova. Danas je stanje drukčije. Danas u našoj državi postoje tri preduzeća koja pripadaju federalnim vladama i koja su u stanju da proizvedu sve vrste filmova — dokumentarnih, umjetničkih i žurnala. Ova preduzeća još nemaju dovoljno tehnike za proizvodnju većeg broja filmova i radi se na tome da se tehnika pojača. A takođe se radi i na izdizanju potrebnih stručnih kadrova. Ima preduzeća koja su, kao preduzeće »Zvezda«, izgrađena takoreći od početka, u toku od dvije godine od oslobođenja.

Od oslobođenja, od 31 decembra 1946 godine, proizvedeno je u Jugoslaviji 46000 efektivnih metara dokumentarnih

filmova i filmskih žurnala. Od toga je samo u 1946 godini proizvedeno 28811 efektivnih metara.

Eto, to su, drugovi i drugarice, grube cifre o kulturnom i prosvjetnom stanju u našoj zemlji. Eto, to su podaci koji pokazuju kakvim poletom, i kakvom se brzinom dosad razvijao prosvjetni i kulturni život u našoj zemlji, to su podaci koji nam otvaraju perspektivu sa kakvim će elanom narodi Jugoslavije ići naprijed u podizanju svoga kulturnog i prosvjetnog života.

Danas mi doživljavamo jednu novu pojavu: nove narodne mase nagrću u pozorišta, u bioskope, u opere, na univerzitete, u naše škole. One prodiru u sve naše kulturne i naučne ustanove. Za takav priliv oslobođenog naroda, za takve potrebe radnih masa sve je postalo preusko i pretijesno. Svi naši univerziteti, naše umjetničke akademije, naši naučni instituti, naše laboratorije — sve je to postalo malo, sve to ne odgovara više sadašnjim uslovima i onim zahtjevima koje pred nas postavljaju i mase i današnje naše potrebe. Da bismo zadovoljiti te potrebe nužni su ogromni naponi i ogromna sredstva. Naši narodi su u stanju, zahvaljujući novoj ekonomskoj osnovi, da dadu ta sredstva. U njima ima snaga koje mogu ostvariti sve zadatke koji se danas postavljaju na prosvjetnom, kulturnom i naučnom polju. Važno je još istaći neke političke momente u radu na prosvjetnom i kulturnom polju, momente koji se, uglavnom, svode na sistem rukovođenja, u čemu je, moram da kažem, bilo grješaka od strane izvjesnih naših organa.

Prije svega hoću da podvučem da se kultura i nauka ne mogu podići i pokrenuti nekakvim naredbama i propisima. Za to je potreban uporan, svakodnevni rad, i to rad s daljim perspektivama pred očima, za to treba dugi period vremena, jer nije lako ostvariti kulturni procvat, podići kulturu širokih narodnih masa, izvršiti kulturni preobražaj, kulturnu revoluciju. Zadatak države i državnih organa u prvom redu sastoji se u tome da potstaknu inicijativu i izgrade materijalne uslove za kulturni razvoj i kulturni preobražaj. Nigdje kao na prosvjetnom i kulturnom polju nije tako opasan sistem birokratske centralizacije. Baš su kultura, prosvjeta i nauka one oblasti gdje se radi najviše sa ljudima, sa ljudskom psihologijom, sa ljudskom dušom, gdje se izgrađuje ljudska duša. I svaki birokratski centralizam, svako grubo činovničko prilaženje tim pitanjima može samo da ukoči kulturni razvoj, da zaustavi širenje prosvjete i kulture u našoj zemlji. Birokratsko prilaženje tim pitanjima naročito je opasno u našoj zemlji, u kojoj se stvaraju nacionalne kulture, u kojoj svaki narod izgrađuje svoju nacio-

nalnu kulturu. To je i drug Tito istakao u razgovoru sa književnicima. Duhovni preobražaj i kulturni razvoj naše zemlje moraju ići ka daljem učvršćenju bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije. Sadržaj kulturnog rada ići će i ide ka zbližavanju naših naroda. Na taj način će kultura naroda Jugoslavije postati istovremeno dio opšte čovječanske kulture i biti velik doprinos kulturi čovječanstva, isto onako kao što je naša narodnooslobodilačka borba veliki doprinos čovječanstvu u njegovoj borbi za napredak i slobodu.

Zadaci koji se pred našu zemlju postavljaju na kulturnom polju u toku ove godine krupni su i ozbiljni. Ova godina značiće dalje sređivanje opštih prilika na kulturnom i prosvjetnom polju, sređivanje koje je dobilo naročiti zamah poslije oslobođenja naše zemlje 1945 godine; ali ova godina će istovremeno značiti i početak nečega novog, ona će u našoj privredi značiti početak petogodišnjeg plana, a u našem kulturnom i prosvjetnom radu udaranje prvih temelja onom velikom kulturnom i prosvjetnom preobražaju koji će naša zemlja neminovno doživjeti zahvaljujući talentu i snazi svojih naroda. Zato je, drugovi, i budžet koji vam se predlaže za izdatke na nauku i kulturu opravdan i ja vas molim da za njega glasate. (Burno i dugotrajno odobravanje).

Pretsedavajući: Reč ima ministar poljoprivrede i šumarstva Savezne vlade dr Vaso Čubrilović.

Ministar poljoprivrede i šumarstva dr Vaso Čubrilović (*Izborni srez dobojski, NR Bosna i Hercegovina*): Drugovi i drugarice, u mom prošlogodišnjem ekspozu izneo sam zadatke koji su stajali pred poljoprivrednom proizvodnjom u 1946 godini: obraditi po mogućstvu zemlju kao u mirno doba; zasejati dovoljno žitarica i kukuruza za prehranu naroda; proširiti površine zasejane pod industriskim biljem, povećati prema 1945 godini što više površine zasejane povrćem; pristupiti obnavljanju voćarstva i vinogradarstva; povećati zasejavanje suprotnog bilja, posebice pamuka i duvana. I u 1946 godini poljoprivredna služba u saradnji sa svima narodnim vlastima, frontovskim organizacijama i širokim narodnim masama u selu doista je bila sve preduzela, da se ti zadaci ispune. Stare naredbe o obradi zemljišta iz 1945 godine ostale su bile na snazi. Na hiljade tona semena žitarica i kukuruza podeljeno je narodu za seme. Nabavili smo velike količine semena industriskog bilja povrća i krmnog bilja da bi se što više pokrio nedostatak toga semena kod pojedinih proizvođača. Zahvaljujući ovim naporima mi smo u setvenoj kampanji 1945/1946 godine ukupno

uzevši zasejali gotovo sve površine sposobne za obradivanje. Posebice povećale su se površine pod industriskim biljem. I povrstarsko i stočno bilje negde je prebacilo, a negde se primaklo predratnom stepenu.

Uopšte uzev, sudeći po zasejanim površinama i pored slabije obrade zemlje, nedovoljnog dubrenja, a ponegde i neiskustva novih obrađivača koji su dobili zemlju agrarnom reformom i kolonizacijom, da je 1946 godina imala samo osrednje klimatske uslove, prinosi poljoprivredne proizvodnje bi kod nas i u toj godini odgovorili približno srednjoj godini pre rata. Međutim, strahovita suša koja je u 1946 godini zahvatila sve zemlje jugoistočne Evrope šireći se preko Ukrajine do Povolžja u Sovjetskom Savezu, spada među najteže koju su sve ove zemlje doživele poslednjih pedeset godina. Ovoj suši kod nas su donekle izmakli ozimi usevi u 1946 godini. Međutim, jari usevi, kukuruz, povrće, posebice krompir i pasulj, pićna hrana i voće stradali su kako se ne pamti u našoj zemlji. Poznog kukuruza nije bilo nikako. U nekim oblastima krompir nije dao ni seme. Ako su stručnjaci prinose u 1945 godini kod nas, zbog velike suše, cenili na 50% predratnog doprinosa, u 1946 godini taj procenat ide još mnogo niže.

I početak setvene kampanje za 1946/1947 bio je u znaku velike suše. Trajala je sve do početka oktobra prošle godine i formalno onemogućavala preoravanje i zasejavanje ozimih žita. Ona nam je uništila i u vrlo maloj količini dozvolila da se proizvede semenske robe i za jesenje i za prolećne useve.

Veliki snegovi i dosad povoljne vremenske prilike pružaju nam mogućnost da nadoknadimo u prolećnim radovima što nismo mogli postići zbog rdavih vremenskih prilika u jesenjim radovima. Zato se nadamo da će do kraja prolećne kampanje svaka stopa zemlje u našoj zemlji biti obrađena. Savezna vlada izdala je u tom smislu Uredbu o obaveznom obrađivanju zemlje. Savezno i republikanska ministarstva poljoprivrede pored toga su čitavim nizom organizacionih i upravnih mera u raznim granama službe izvršili temeljne pretpreke za ovu setvenu kampanju, tako da smo uvereni da neće biti oskudice ni u semenu, ni u ljudskoj radnoj snazi, stočnoj ni mašinskoj, prilikom izvođenja radova u toku ove kampanje.

Stočarstvo je u toku prošlog rata gotovo više stradalo nego i samo ratarstvo. I njega je zahvatila suša poslednje dve godine, pa je nedostatak stočne hrane vrlo mnogo usporavao njegovu obnovu. Ipak, naponi pa i uspesi u tom pravcu, dali su veće rezultate nego u ratarstvu. Ovaj napredak postignut je

zahvaljujući čitavom nizu mera i novčanih sredstava koje su Savezna vlada i republikanska ministarstva poljoprivrede preduzeli da se stočarstvo obnovi. Za taj cilj dato je 800.000.000 dinara iz saveznih sredstava; od Unre primili smo među ostalim 11.000 komada konja, 3.000 goveda.

Naš relativan uspeh u obnovi stočarstva 1946 godine možemo dobrim delom da zahvalimo u energičnijoj borbi protiv stočnih bolesti. Tih bolesti, i to često vrlo opasnih, ostavio nam je mnogo Drugi svetski rat. Bilo je svinjske kuge, šuge kod ovaca, metilja, sakagije, durine itd. Naša organizacija proizvodnje lekova u vetserumima uspeła je da pokrije glavni deo potrebe za borbu protiv tih bolesti.

I u borbi protiv biljnih bolesti preduzimane su po nekim linijama energičnije mere: suzbijanje krompirove zlatice u Sloveniji, borba protiv kaliforniske vaši na jabukama, borba protiv skakavaca u Crnoj Gori.

Agrarna reforma zasnovana na zakonu od 28 avgusta 1945 godine bila je jedna od najdubljih društvenih mera koje je naša narodna vlast preduzela posle oslobođenja zemlje 1944 godine. Zahvaljujući demokratskom načinu rešavanja problema, učestvovanju pri tom i najširih narodnih masa i efikasnosti državnog aparata, saveznog Ministarstva agrarne reforme i kolonizacije, Ministarstva poljoprivrede, Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju pri Saveznoj vladi i ministarstava za agrarnu reformu i kolonizaciju u republikama, ja mogu Narodnoj skupštini da saopštim da ćemo završiti za dve godine ono što stara Jugoslavija nije bila u stanju da svrši za 25 godina. Agrarna reforma i kolonizacija u našoj zemlji privode se kraju. Zakonom o agrarnoj reformi i kolonizaciji zahvaćeno je ukupno 1.564.000 hektara zemlje, od toga 1.075.000 hektara obradive zemlje. Iz toga fonda dosada je dodeljeno na 246.000 agrarnih interesenata kao dopuna njihovom imanju 438.000 hektara obradive površine; na 65.000 kolonista podeljeno je 359.000 hektara obradive zemlje. Tu je uračunato i onih 50.000 siromašnih zemljoradnika boraca koji su naseljeni na fašističkim imanjima u Vojvodini. Za državna dobra rezervisano je 158.000 hektara, a za novo naseljavanje blizu 100.000 hektara u oblastima gde pretežno treba izgraditi sela za koloniste.

Sprovođenjem agrarne reforme ispunio se vekovni san našeg seljaka da »zemlja pripada onome ko je obrađuje«.

Prilikom izlaganja u prošlogodišnjem ekspozeu o budućoj reorganizaciji poljoprivredne službe, mi smo postavili načela na kojima smo mislili da se ona mora izvršiti: službu treba de-

mokratizovati, stručnjaka približiti poljoprivredniku i njegovoj proizvodnji, a poljoprivrednika do u poslednje selo aktivizirati, učeći ga da primenom tekovina savremene nauke i tehnike povećava poljoprivrednu proizvodnju i po količini i po kakvoći.

Držeći se ovih načela savezno i republikanska ministarstva poljoprivrede trudila su se da u toku 1946 godine reorganizuju u tome pravcu svoju službu pazeći pri tome da organizacija nove poljoprivredne službe bude organski povezana sa organizacijom narodne vlasti od vrha do dna i uskladeni našoj novoj privrednoj politici izraženoj u petogodišnjem planu. Pri tom imajući u vidu osobenost naše poljoprivredne proizvodnje, izražene u 2.000.000 seoskih gazdinstava, moralo se i mora se paziti da prema tome bude poljoprivredna služba organizovana i po sektoru planskom i po sektoru operativnom.

Osim izgrađivanja organa za planiranje u užem smislu te reči, po planskom sektoru urađeno je u toku 1946 godine: na sistematskom podizanju stručnih kadrova radilo je u 1946/47 školskoj godini srednjih poljoprivrednih škola 31, specijalnih 20, 40 specijalnih jednogodišnjih i brigadirskih, 11 nižih domaćinskih, 3 niže poljoprivredne škole za ratnu siročad, 3 srednje veterinarske i 1 srednja poljoprivredna mašinska škola. U Staroj Jugoslaviji 1941 radilo je 3 srednje, 12 nižih poljoprivrednih i 10 domaćičkih škola. Obnovljeno je ili nanovo osnovano oko 40 naučno-istraživačkih zavoda od opšteg značaja, ne računajući tu još veći broj ratarskih i stočarskih ustanova i stanica mesnog značaja.

Po liniji operativnog sektora u toku 1946 godine organizovane su nove službe, preduzeća i ustanove: postavljena je na noge semenska služba, organizovane su ili se organizuju semenske centrale, preduzimaju se napor da se povećanom selekcijom semena proizvedu dovoljne količine semenske robe, služba za snabdevanje sela sredstvima za proizvodnju pri saveznom i republikanskim ministarstvima radila je 1946 da snabde našeg poljoprivrednika veštačkim đubrivima, sredstvima protiv biljnih bolesti, poljoprivrednim mašinama i alatom, koje im je na raspolaganje stavljala naša industrija; u poljoprivredno-mašinskoj službi povećao se i broj traktora i njihovo iskorišćavanje; savezna i republikanska državna dobra učvršćivala su u 1946 svoju organizaciju, racionalizovala svoju proizvodnju i povećala proizvodnju semenske robe. Sredstva koja je 1946 godine stavilo savezno Ministarstvo finansija na raspolaganje poljoprivrednoj službi bila su dovoljna za ispunjavanje postavljenih zadataka. Svi krediti nisu ni iskorišćeni, i za 1947 godinu finansijskim

planom predviđeni bužeti biće u stanju da omoguće poljoprivredi ispunjavanje zadataka prve godine Petogodišnjeg plana. Da napomenem samo, saveznom Ministarstvu odobreno je za njegove potrebe 415,746.162.— dinara.

Da završimo. I naše narodne mase na selu i ljudi koji su radili u poljoprivrednoj službi u toku 1946 godine, dali su sve od sebe da zemlju obrade, da našu ratom oštećenu poljoprivredu obnove i udare osnove njenom bržem i boljem razvitku. Nečuvene suše 1946 kao i 1945 uništile su veliki deo plodova njihovih napora.

Međutim, uspesi na drugim stranama poljoprivredne službe i poljoprivredne obnove postignuti 1946 godine govore da je njihova volja samo potstreknuta preprekama, koje njihovim naporima na snabdevanju zemlje životnim namirnicama stavlja na put priroda. Naša industrija stavljaće iz godine u godinu poljoprivredi sve više sredstava za proizvodnju i sve više robe za potrošnju, potrebne samom selu. Veliki melioracioni radovi koje ćemo preduzeti u toku nekoliko godina u našim najplodnijim oblastima omogućiće nam navodnjavanje stotina hiljada hektara zemlje pa ćemo se osloboditi i čudljivosti prirode. Tada će naša poljoprivreda biti u stanju da pod svim uslovima osigura bolji život radnoga naroda u selu, a dobru prehranu radnom narodu u gradu.

Pred naše šumarstvo u 1946 godini postavljali su se sledeći osnovni zadaci:

- 1) privođenje šumskih zemljišta šumskoj proizvodnji pošumljavanjem starih sečina, goleti i krša, te pretvaranje malovrednih vrsta šuma u bolje vrste;

- 2) odlučni preokret u našem odnosu prema šumi, koji treba da napravi kraj njenom nemilosrdnom uništavanju i da se povede smišljena politika njihovog obnavljanja i zaštićavanja;

- 3) racionalno i plansko iskorišćavanje drveta i drugih šumskih proizvoda naših šuma treba da omogući obnovu i izgradnju naše ratom teško razrušene zemlje dajući našoj privredi potrebne sirovine, polufabrikate i preradevine kojima će se podići naša razrušena sela i gradovi, naša industrija i naš saobraćaj.

Polazeći od ovih osnovnih zadataka, šumarstvo naše zemlje u godini 1946 izvršilo je sledeće poslove:

Kao preduslov za pošumljavanje golih površina šumskog zemljišta i za njihovo privođenje proizvodnji, osnovani su i zasejani šumski rasadnici širom cele zemlje, a osobito u oblastima koje su najjače obesumljene. Površina tih rasadnika iznosi

62% više nego što je iznosila prosečna površina šumskih rasadnika u staroj Jugoslaviji sa 29% šumskih sadnica više nego prosečno u predratnim godinama.

Pošumljavanje obessumljenih površina šumskih zemljišta obuhvatilo je površinu koja iznad 50% premašuje prosečna jednogodišnja pošumljavanja ranijih godina u zemlji.

Radovi na ovom sektoru šumarstva mogli su biti izvršeni u tolikom opsegu zahvaljujući svesrdnom zalaganju naroda, naročito naše omladine koja je dobrovoljnim radom u pošumljavanju doprinela svoj veliki doprinos u iznosu preko 100.000 dobrovoljnih radnih dana.

Melioracijom šumskih zemljišta i uređenjem bujica premašen je prosek radova iz ranijih godina za 25% po vrednosti realizovanih investicija.

Rešavajući drugi osnovni zadatak šumarstva tj. čuvanje šuma i racionalno iskorišćavanje drveta i drugih proizvoda šume, postavljen je kao prvi neposredni zadatak: predlaganje zakonskih propisa, kojima se šumarstvu kao važnoj privrednoj grani naše narodne privrede postavljaju organizacione forme, koje odgovaraju današnjoj stvarnosti i specijalnosti te privredne grane. Polazeći od principa da se svako zemljište mora uključiti u proizvodnju na onaj način, koji, uz ostale uslove, najbolje odgovara, vodeći računa o posrednim zadacima kojima šuma treba da služi, pored proizvodnog, posmatrajući kompleksna pitanja šumskog gospodarstva u okviru naše privrede, doneseni su propisi, predloženi su nacrti osnovnih zakonskih propisa koji treba da regulišu problematiku šumarstva u zemlji a koji će se razraditi daljim pravnim normama prema specijalnosti pojedinih narodnih republika.

U čisto operativnom pravcu šumarstvo je sredinom 1946 godine počelo sa radovima na inventarizaciji šuma i celokupnog šumskog gospodarstva naše zemlje, jer se u staroj Jugoslaviji uopšte nije znalo kolika je površina naših šuma, vrsta drveta, starost, drvna masa, prirast i inventar te vrednost našeg šumskog gospodarstva. Zadatak je izvršen za 23% ukupne šumske površine. Vrednost radova samo na obnovi i podizanju komunikacija i zgrada i šumskih industriskih postrojenja iznosi oko 400 miliona dinara. Ispunjenjem ovih uslova šumskoj proizvodnji je bilo omogućeno izvršenje postavljenih zadataka. Zadatak iskorišćavanja šuma izvršen je sa 112%.

Na osnovu svega što sam izneo, možemo očekivati da će šumarstvo u 1947 godini postignutom organizacionom praksom, radnim iskustvom iz 1946 godine i pomoću sve snažnijeg

talasa radnog naroda upravljenog u obnovu i izgradnju naše zemlje, uz postojanje objektivnih uslova, osigurati nabavku gatera, mašina, traktora, vučne stoke i drugih saobraćajnih sredstava, osigurati dobre uspehe i postizanje planskog zadatka i doprineti našoj narodnoj privredi i industrijalizaciji zemlje udeo koji joj se planom postavlja.

Ja sam vam, drugovi, u osnovnim linijama izneo šta su poljoprivreda i šumarstvo radili u toku 1946 godine, gde su bili objektivni a gde subjektivni uzroci uspeha ili neuspeha. Iskustvo koje imamo za ove dve protekle godine smišljenog rada govori da će i poljoprivreda i šumarstvo u okviru zadatka, koje im postavlja petogodišnji plan, dati sve od sebe da te zadatke ispune i da ispune one potrebe za životnim namirnicama i sirovinama za industriju koje petogodišnji plan postavlja. Finansiska sredstva, koja nam narodna vlast za to stavlja, dovoljna su da se ti zadaci mogu ispuniti i stoga bih drugovima narodnim poslanicima preporučio da glasaju za budžet 1947 godine. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč ministar pravosuda Savezne vlade drug Frane Frol.

Ministar pravosuda Frane Frol (NR Hrvatska): Uzimajući riječ prilikom pretresa Općedržavnog budžeta za godinu 1947 dozvolite mi da se osvrnem na zadatke organa pravosuda i organa pravosudne uprave u protekloj i na zadatke koji im se postavljaju u ovoj godini.

Premda Ministarstvo pravosuda nije privredno već administrativno ministarstvo koje ne sudjeluje direktno u proizvodnji, ono ipak sudjeluje posredno u privredi, jer učvršćujući i osiguravajući pravni poredak, stvara potrebne uslove i mogućnosti za pravilan razvoj privrednog života.

Naša je država od početka pridavala naročiti značaj pravosuđu. To se najbolje vidi po tome što su već u toku narodno-oslobodilačke borbe postavljena osnovna organizaciona načela sudstva, koja su dobila zakonski izražaj već na Prvom zasjedanju Privremene narodne skupštine, kada je bio donesen i Zakon o uređenju narodnih sudova. To je učinjeno s punim razlogom, jer je pravosuđe i tokom oslobodilačke borbe i poslije oslobođenja odigralo vrlo važnu i značajnu ulogu. Ta se uloga izražavala naročito u učvršćivanju narodne vlasti i našeg pravnog poretka i time našeg novog državnog i društveno-ekonomskog uređenja. Naročito značajnu ulogu odigralo je naše pravosuđe kažnjavajući narodne neprijatelje, špekulante, sabotere i štetočine svake vrste.

S druge strane, naše narodno sudstvo, raspravljajući građanske odnose u duhu tekovina borbe i vraćajući imovinu žrtvama okupatora, znatno je uticalo na uklanjanje poremećaja i nezdravih odnosa koji su od prije postojali.

Te zadatke su organi pravosuđa mogli izvršiti tako uspješno i u tako kratkom vremenu samo zato, jer je našim sudovima usljed promijene karaktera vlasti, pravilno postavljene organizacije i izmjene aparata, dana mogućnost da se razviju u prave narodne sudove. Ta osnovna karakteristika naših sudova — da su oni narodni — izlazi prije svega iz općeg karaktera naše državne vlasti koja je suštinski narodna, a pravosuđe kao funkcija državne vlasti ni po svojim zadacima ni po svojoj organizaciji ne može imati drugi karakter. Dovoljno je naglasiti da već danas u vršenju pravosuđa učestvuje 34.675 sudaca-porotnika, pa da se vidi narodni karakter naših sudova. Na taj se način široki slojevi naroda, s jedne strane, uče upravljanju državom, a s druge utiču na pravilno vršenje pravosuđa.

Na izvršenju zadataka u vršenju pravosuđa radili su u 1946. godini ovi organi pravosuđa: Vrhovni sud FNRJ, šest vrhovnih sudova narodnih republika, Vrhovni sud Autonomne pokrajine Vojvodine, 60 okružnih i 386 kotarskih sudova.

U Vrhovnom sudu FNRJ radilo je 9 sudaca, u vrhovnim sudovima narodnih republika i Autonomne pokrajine Vojvodine radilo je 75, a u okružnim i kotarskim sudovima radilo je 1.611 sudaca i 34.675 sudaca-porotnika. Taj relativno mali broj sudaca riješio je u godini 1946. preko 1.100.000 različitih sudskih predmeta.

Iz ovoga slijedi da su naši narodni sudovi uspješno radili, da su takvim radom znatno pridonijeli obnovi i izgradnji naše zemlje i na taj način pripomogli ostvarenju općih zadataka koji su se postavljali pred našu državu.

Ovdje moram da istaknem da je bilo i objektivnih teškoća. Često naši sudovi rade pod vrlo nepovoljnim uslovima koji se očituju u nedovoljnom broju kadrova, u nedovoljnom broju prostorija, u porušenim sudskim zgradama i uništenom namještaju. Da bi se te objektivne teškoće odstranile, uloženo je u resoru Ministarstva pravosuđa u toku 1946. godine na investicije 47.337.729 dinara.

Postignuti uspjeh narodnih sudova u vršenju pravosuđa treba promatrati i u vezi sa saradnjom narodnih sudova i javnog tužništva koje je, vršeći nadzor nad pravilnom primjenom zakona, pripomoglo da se rad sudova poboljša i naša zakonitost učvrsti. Saradnja između javnog tužništva i organa pravo-

suda bila je i dosada pravilna, a svakodnevnim i daljnim produbljivanjem ove saradnje, uz potpuno očuvanje samostalnosti i jednih i drugih organa ostvariće se još bolji uslovi za unapređenje pravosuda.

Kao pomoćni organ u radu naših sudova javlja se i advokatura koja, pružajući pravnu pomoć strankama, treba također da pridonese pravilnom radu sudova. No, mora se istaknuti da nisu bili rijetki slučajevi da pojedini advokati nisu bili takvi pomagači sudova, a ponekad da su pod vidom odbrane zauzimali takav stav, kojim nisu vršili ovu važnu funkciju, nego su branili shvaćanja koja su bila na štetu i stranke i narodnih interesa. Sprovedenjem Zakona o advokaturi, treba očekivati da će ovakove pojave iščeznuti.

Ali pored uspjeha u radu bilo je i izvjesnih propusta i nedostataka. Bilo je slučajeva da kod naših sudova nije bilo dovoljno čvrstine i principijelnosti u radu, da nije bilo uvijek pravilnog shvaćanja primjene naše zakonitosti i da nije pravilno shvaćen zadatak sudova da, zaštićujući prava ustanova, poduzeća, organizacija i pojedinaca istovremeno zaštićuju državno i društveno uređenje naše države. Bilo je mehaničke primjene naše zakonitosti, nedovoljne ekspeditivnosti i birokratskih metoda u radu. No, sa zadovoljstvom mogu konstatovati da kroz organizaciono učvršćenje sudova, kroz uzdizanje kadrova u sudu i kroz sve pravilnije shvaćanje samih sudaca o značaju pravosuda, tih pojava biva svakim danom sve manje.

Sa ostvarenjem državnog privrednog plana, pred naše se sudove postavljaju novi važni zadaci. U ovom periodu biće naročita zadaća sudova da ostrate sve one koji ometaju njegovo izvođenje i da prisile svakoga na poštivanje zakona i odredaba kojima se osigurava izvršenje plana. Na taj će način naši narodni sudovi, u skladu sa zadacima ostalih državnih organa, sa svoje strane pridonijeti da se pravilno i pravovremeno izvrše svi zadaci koji se postavljaju u vezi sa planom elektrifikacije i industrijalizacije naše zemlje.

Što se tiče saveznog Ministarstva pravosuda i ministarstava pravosuda narodnih republika, njihov je rad u godini 1946 bio usmjeren na pružanje pomoći narodnim sudovima u njihovom daljem učvršćivanju kao i u vršenju nadzora nad pravosudnom upravom. U tom će pravcu — u pravcu učvršćenja naših sudova i pravosudne uprave — mnogo pomoći reorganizacija Ministarstva pravosuda, koja je ove godine izvršena i dovedena u sklad sa zadacima koji se postavljaju pred naše pravosude.

Daljni rad Ministarstva pravosuđa bio je rad na izradi zakonskih nacrti iz oblasti pravosuđa. Taj će se rad nastaviti u punom opsegu i u punoj širini. U godini 1947 biće izrađeni nacrti osnovnih zakona, a među njima, kao najvažniji, Krivični zakonik, čiji je Opći dio već izrađen i dat na diskusiju.

U godini 1946 uvedena je krivična statistika koja pruža znatnu pomoć pravosuđu prilikom izvršenja zadataka, jer, ukazujući svakodnevno na nedostatke u radu, iznosi probleme koje treba riješiti i upućuje na mjere koje treba poduzeti. Uvođenjem građanske statistike u godini 1947, taj će se rad još i više unaprijediti.

Dalja naročita briga Ministarstva pravosuđa u godini 1947 biće uzdizanje kadrova i u tome cilju održaće se u ovoj godini u svim narodnim republikama kursevi, a biće iskorišćene i sve ostale mogućnosti da se postignu što bolji rezultati, kako u pogledu opće, tako i u pogledu stručne naobrazbe. Predviđeno je, osim toga, i osnivanje knjižnica kod svakog suda, da bi se naši sudovi snabdijeli potrebnom literaturom i tako pružila mogućnost za opće i stručno uzdizanje sudaca i ostalog osoblja koje radi u sudu.

Razvoj našega sudstva u 1946 godini i ostvarenje zadataka koji su u toj godini izvršeni, pruža nam dovoljnu osnovu da će u svom daljem radu sudovi ostati čvrsti oslonac u ostvarivanju državnog privrednog plana, kao čuvari našeg pravnog poretka i ostvaritelji pune zakonitosti.

Zbog toga predlažem da se budžet resora Ministarstva pravosuđa za godinu 1947 u cijelosti prihvati.

Pretsedavajući: Određujem odmor od deset minuta.

(Posle odmora)

Pretsedavajući: Nastavljamo rad. Reč ima ministar finansija Narodne Republike Srbije drug Radoš Jovanović. (Aplauz).

Radoš Jovanović (Izborni srez prokupačko-jastrebački, NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, iz ekspozee Ministra finansija videli smo uspehe postignute u prošloj godini na obnovi, izgradnji i povećanju proizvodnje.

Narod Republike Srbije, zajedno sa ostalim narodima Jugoslavije, ulagao je napore na stvaranju preduslova potrebnih da se danas može doneti ovakav budžet kakav je podnela Savezna vlada. Velikim radnim elanom koji su pokazali radnici u prošloj godini, koji su isto tako pokazali seljaci u obradi vanju svojih polja, podizanju stočarstva itd., koji su pokazali

službenici u ustanovama, — učinjeno je da je proizvodnja u Republici Srbiji rasla daleko brže i razvila se mnogo više nego što se to moglo u početku 1946 predvideti. Samo organizacije Narodnog fronta na teritoriji Republike Srbije doprinele su u protekloj godini svojim dobrovoljnim radom vrednost od 969,990.560 dinara. Otuda je izvršenje budžeta Narodne Republike Srbije završeno sa 720 miliona dinara više nego što je budžetom bilo predviđeno.

Predlog budžeta koji se nalazi pred nama i predviđeni prihodi izražavaju postignute uspehe i rezultate, jer su predviđeni planskim proračunom prema sadašnjoj snazi i već postignutoj proizvodnji.

U staroj Jugoslaviji ovakav budžet ne bi mogao da se donese. Drug Kidrič je juče izneo da državni aparat u bivšoj Jugoslaviji nije mogao niti je smeo da sprovede naplatu poreza od krupnih kapitalista. Ja imam u ruci tačne podatke da su, na primer u 1938 i 1939 godini, članovi akcionarskih društava, koji su držali skoro svu industriju, rudnike, krupnu trgovinu i banke, platili na ime poreza svega 230,000.000 dinara, ili u procentima svega 1,8% od celokupnih predviđenih prihoda. Iste godine, međutim, radnička klasa platila je poreze u visini od 270 miliona dinara, što znači da je od radnika koji su tada, kao što je poznato, imali vrlo male nadnice, uzeto više nego od celokupnog krupnog kapitala.

Evo, iz predloženog budžeta vidi se da ista ta privreda, kada je prešla u ruke narodne države, u ruke naroda, kako se brzo podigla iz ruševina i sada obezbeđuje 37.000.000.000 koje se raspodeljuju za naše dalje ekonomsko jačanje, za stvaranje boljeg života narodu.

U rashodima predloženog budžeta predviđeno je za Republiku Srbiju 8.880.500.000 što prema prošloj godini iznosi povećanje za 4.107.500.000 ili 92%. Ovo povećanje se predviđa za privredu od 3.000.000.000 što će omogućiti da industrija i druga privredna preduzeća republikanskog i lokalnog značaja poprave svoj tehnički nivo, prošire se, povećaju i pojedintinaju proizvodnju. Dalje se povećavaju rashodi za naučno-istraživački rad i stručno uzdizanje kadrova, za zdravstvene i kulturne potrebe i socijalno staranje.

Nacrt predloženog budžeta i ceo naš novi finansijski sistem je demokratski. Hoću da istaknem predviđanje dotacije za ekonomski zaostale republike: Makedoniju, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru. Ovo jasno pokazuje kako se delom i uzajamnim pomaganjem učvršćuje bratstvo i jedinstvo naroda Ju-

goslavije. Narod Republike Srbije ovo će pozdraviti, jer zna da ekonomsko podizanje zaostalih republika jača Jugoslaviju i njenu odbranbenu moć, a samim tim jača i Republiku Srbiju.

Novi finansijski sistem i predloženi budžet daju punu inicijativu i mogućnost republikama, narodnim odborima i svim ustanovama i nadležnostima — njihovim naredbodavcima — za izvršenje svog budžeta. Samim tim birokratski centralizam, i ukoliko ga je bilo, otklanja se i neće biti kočenja u izvršenju predviđenih prihoda i rashoda, ali utoliko više pretstavlja veliku opasnost ako se naš budžet i ceo finansijski sistem ne shvate kao jedinstvena celina. Ovo se odražavalo dosada a ta pojava nije još iskorenjena. Ne samo da se redovno ne ubiraju savezni i republikanski prihodi no i već ubrani zadržavaju se i republikanska preduzeća ne uplaćuju ih na vreme. Ovako predloženi budžet izvršiće se, u to nema sumnje, samo se postavlja zadatak da se predviđeni prihodi na vreme i po planu ostvaruju da bi mogli bez zakašnjenja da se vrše rashodi za izvršenje privrednog plana i ostalih potreba predviđenih u budžetu.

Iako je dohodarina, predviđena prema ukupnim prihodima, mala, za celu Jugoslaviju svega 8 milijardi, njeno blagovremeno ubiranje je vrlo važno, naročito za izvršenje budžeta republika i narodnih odbora. U Srbiji je u prošloj godini ogromna većina platila poreze, ali ipak je priličan broj onih koji još za 1946 godinu nisu platili, a neki čak ni za 1945 godinu. Opšta je pojava da porez ne plaćaju na vreme baš oni koji najveći dohodak imaju, koji ga najlakše mogu da plate. Prema takvima treba preduzeti efikasne mere da bi i oni ispunili obaveze prema državi.

Naše finansije su čvrste; samo funkcionisanje je već dosta sredeno, što se vidi i po tome da je na dnevnom redu ovog zasedanja i završni račun za 1945 godinu.

No, samim tim što prelazimo na izvršenje privrednog plana, finansije nisu više samo blagajna za primanje i izdavanje novca, već nerazdvojni deo našeg privrednog plana i, uopšte, društvenog života. One su u našoj privredi kao krvotok u organizmu, iz privrede izviru i njoj služe. Radi toga je nužno da se brzo uvede tačna i ekspeditivna finansijska evidencija koja treba da ide potpuno u korak sa kretanjem novca i da na vreme signalizira gde se pojavi zastoj, jer to u isto vreme odražava zastoj u proizvodnji. Treba odmah uvesti ekspeditivno vođenje knjigovodstva u preduzećima i kod svih naredbodavaca.

Izvršenje budžeta je zadatak svih organa narodnih vlasti i svih narodnih organizacija, ali na prvom mestu naših finansi-

skih organa. Finansijski aparat se mora brzo preorijentisati, on mora da shvati duh našeg novog finansijskog sistema i da se pripremi za izvršenje budžeta. Finansijski organi na prvom mestu treba da se bore za jedinstvo izvršavanja budžeta, da prate kretanje proizvodnje, da zavode štednju i spreče da ni dinar ne ode tamo gde nije nužno, da bi se predviđenim rashodima postiglo što više uspeha.

Pošto smo već stupili u godinu izvršenja privrednog plana, to finansijski organi moraju odmah pristupiti njegovom izvršenju i paralelno se dalje osposobljavati. Za osposobljavanje finansijskog kadra i podizanje novog mora se organizovati niz kurseva.

Drugovi narodni poslanici, za naš narod ovakav budžet neće biti nikakvo iznenađenje. On je svojim radom sam sudelovao na stvaranju materijalne baze za izradu ovog budžeta. Ovaj budžet neće i ne mogu da razumeju oni koji dosada ništa nisu doprineli u izgradnji naše zemlje, oni koji su na sve moguće načine nastojali da skrenu narod od njegovog stvaralačkog rada, da ometaju naše ekonomsko jačanje.

Srpski narod sa ostalim nacionalnostima u Republici Srbiji pokrenuće sve svoje snage i pod vođstvom druga Tita izvršiti zadatke koji iz ostvarenja ovog budžeta proizilaze. Izjavljujem da ću glasati za ovaj budžet. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima ministar finansija Vlade Narodne Republike Hrvatske Anka Berus. (Dugotrajan aplauz).

Anka Berus (NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, prije nego predem na izlaganje onog dijela budžeta koji se odnosi na Narodnu Republiku Hrvatsku, dozvolite mi da potcrtam neke karakteristike Općedržavnog budžeta za 1947 godinu, koji je ovom domu predložila Savezna vlada.

Prvo. Ovo je naš prvi budžet koji obuhvaća svu djelatnost narodnih vlasti kao cjeline, djelatnost narodnih vlasti na polju privredne izgradnje, na polju materijalnog i kulturnog podizanja i socijalnog osiguranja narodnih masa. Ovaj budžet predviđa sredstva za daljnje jačanje državne nezavisnosti i odbranbene moći zemlje. On dokazuje da smo već sada preorijentirali naš finansijski i privredni sistem i uskladili ga sa dubokim promjenama koje su izvršene u našem političkom uređenju i u društveno-ekonomskim odnosima. Iako su naši raniji budžeti predstavljali izvjesno planiranje u financijama, ovogodišnji budžet predstavlja potpun plan cjelokupnog državnog financiranja i budžet je postao jedinstven fond svih državnih sredstava.

Drugo. Općedržavni budžet, kao općedržavni finansijski plan, po svojem obimu dokazuje privrednu snagu naše zemlje, osigurava sredstva za njeno daljnje dizanje, za daljnje jačanje njene privredne moći.

U 1946 godini naš općedržavni budžet pokazivao je jedan procentualno maleni višak rashoda nad prihodima. Međutim, ovogodišnji budžet je uravnotežen i već sama ta činjenica dokazuje čvrstu privrednu konsolidaciju zemlje. Struktura državnih prihoda Općedržavnog budžeta dokazuje da ogromna većina sredstava potiče iz djelatnosti privrede, u prvom redu i u najvećem obimu iz državnog sektora privrede. Svega 9% Općedržavnog budžeta pretstavlja prihod od neposrednog oporezovanja stanovništva, od poreza na dohodak. Ovom prilikom htjela bih da naglasim da su sva ta ogromna sredstva koja smo mi sada u mogućnosti da uložimo u privredni razvoj zemlje, za jačanje naše narodne privrede, u općekulturne, zdravstvene i socijalne svrhe, rezultat rada naših naroda, rezultat rada radničke klase. Naša privreda može da nam pruži ta ogromna sredstva, jer smo političkom pobjedom osigurali vlast radnog naroda i spriječili da plodove rada naših naroda uživa klasa domaćih i stranih eksploatatora.

Treće. Ovaj budžet osigurava izvršenje našeg Petogodišnjeg plana u njegovoj prvoj godini. Naš Petogodišnji plan treba da iz temelja promijeni lice naše zemlje. Budžet osigurava razvoj osnovnih grana privrede, osigurava za njih potrebna novčana sredstva, u općedržavnom i u republikanskom smjeru. Da bi postali ekonomski nezavisni nužno je razviti privredne snage zemlje, mijenjati unutarnju strukturu naše privrede. Samo promjena unutarne strukture naše privrede omogućava dizanje životnog standarda radnih masa. Ovaj budžet i prema rasporedu finansijskih sredstava osigurava jedinstvo plana izgradnje i postavlja našu kapitalnu izgradnju na prvo mjesto. U ovom saveznom dijelu predviđa zamašna sredstva za saveznu kapitalnu izgradnju koja će omogućiti našoj privredi novi široki razmah.

Četvrto. Općedržavni budžet osigurava široke mogućnosti svim našim narodnim republikama da razviju svoje privredne snage, da jačaju privredu republikanskog značaja, da se staraju za kulturno podizanje svojih naroda, da organizuju dobru zdravstvenu i socijalnu zaštitu, da u ovoj godini još više urade na poboljšanju životnih uslova širokih slojeva radnog naroda.

Općedržavni budžet osigurava i pomaže nagliji razvoj privredno nerazvijenih republika i, mislim, svaki građanin ove

zemlje s dubokim oduševljenjem i velikom radošću odobrava pomoć koja se pruža ekonomski nerazvijenim republikama. U ime naroda Hrvatske obećajem da ćemo uložiti sve snage za ispunjenje svojih zadataka na ostvarenju općedržavne akumulacije i tako doprinijeti svoj udio kako općedržavnoj izgradnji tako i ekonomskom razvoju privredno nerazvijenih republika.

Dozvolite mi da se osvrnem detaljnije na budžet Narodne Republike Hrvatske.

Prošlogodišnji budžet NR Hrvatske pokazivao je višak rashoda nad prihodima u visini od 948,432.000 dinara ili 28%. Kod donošenja prošlogodišnjeg budžeta drug Bakarić, predsjednik Vlade NR Hrvatske, iznio je pred ovaj dom razloge radi kojih je budžet NR Hrvatske ukazivao toliki manjak. On je tada iznio u ciframa podatke o ogromnom uništenju velikih predjela u Hrvatskoj u toku rata, u kojima je bila uništena svaka privredna djelatnost, industrija, obrt i seljačka gospodarstva. Ogroman broj porodica žrtava rata i fašističkog terora trebalo je pomoći, velik je bio broj nezbrinute djece. Teško zdravstveno stanje u tim, ratom opustošenim krajevima, zahtijevalo je velike izdatke, a prihoda iz privredne djelatnosti i od poreza mogli su ti krajevi, u kojima obitava skoro polovina našeg pučanstva, da dadu vrlo malo.

Pomoć koju nam je pružao općedržavni budžet i Savezna vlada nastojali smo da u prvom redu upotrijebimo za privredno podizanje. Nastojanja Vlade Narodne Republike Hrvatske i narodnih odbora išla su za tim da pomognu da se što prije, u što većoj mjeri uklone uzroci koji su do takvog stanja dovodili. Već u drugoj polovini 1946. godine privredna snaga naše Republike mnogo se podigla. To u prvom redu treba da zahvalimo radnom elanu širokih narodnih masa i pomoći Savezne vlade. Nastojali smo da sva dopunska sredstva upotrijebimo za obnovu i investicije, a da smanjimo u što većoj mjeri izdatke na administrativnom aparatu.

Prihodi prošlogodišnjeg našeg budžeta ostvareni su u visini od 128% tako da će završni račun 1946. godine pokazati da se suma prihoda uveliko približila sumi rashoda i tako smanjio procenat viška rashoda nad prihodima. Osim toga iz viškova prihoda imali smo mogućnosti da izvršimo nove izdatke u visini od 10% cjelokupnog našeg budžeta, što smo upotrijebili na popravak cesta, osnovnih škola, na snabdijevanje inventarom škola i bolnica koje su bile obnovljene iz sredstava, koja nam je pružio Fond za obnovu zemlje.

Ove godine mi smo uravnotežili naš budžet.

U odnosu prema budžetu 1946 godine, budžet NR Hrvatske pretstavlja krupno povećanje čak i kad uzmemo u obzir i vanbudžetska sredstva koja su upotrebljena u toku prošle godine u našoj Republici.

Od ukupne sume od 6.295,417.000 dinara, koliko iznosi naš republikanski budžet, otpada 3.948,514.000 na republikanski budžet u užem smislu, a 2.346,903.000 na zbirne budžete narodnih odbora.

U sumi od 6.295,417.000 izdaci za obnovu i investicije iznose 2.500,000.000, od čega privredne investicije 1.929,000.000 ili 77 %. Ovoliki obim investicionih radova dozvoljava nam akumulacija iz republikanske i lokalne privrede, koja je u zbirnom budžetu predviđena u sumi od 1.800,000.000 dinara, kao i učešće od 8 % u porezu na promet proizvoda ubranog na našem terenu.

Naše učešće u iznosu od 8 % u porezu na promet proizvoda omogućuje nam da uravnotežimo naš budžet i da preko 25 % naših investicija pokrijemo zahvaljujući tome.

Osnov toj akumulaciji su povećani proizvodni planovi za 30—40 %, naponi i nastojanja radničke klase Hrvatske da snizi troškove proizvodnje, da unese što više štednje u materijalu. Javljaju se novatori, raste proizvodnost rada i apsolutne količine proizvedene robe. Pored toga što je industrija u Hrvatskoj staroga datuma i u dosta visokom procentu dotrajala, troškovi proizvodnje su u nizu poduzeća ispod prosječnih troškova proizvodnje njihove grane. Visina naše akumulacije omogućuje nam da uložimo znatna sredstva kako u kapitalnu izgradnju, tako i u racionalizaciju i rekonstrukciju naše privrede, što će bezuslovno pretstavljati još širu bazu za privredni razvitak Republike Hrvatske i podizati blagostanje narodnih masa.

Hoću da naglasim da smo u ovogodišnjem budžetu i pored velikih investicija u znatnom procentu povećali izdatke za naučni rad, stručno uzdizanje kadrova i prosvjećivanje naroda, i izdatke za zdravstvenu zaštitu.

U prošlogodišnjem budžetu izdaci za prosvjetni rad iznašali su 17,5 % od ukupnog budžeta ili 597,000.000 dinara. Izdaci za socijalnu zaštitu 31 % ukupnog budžeta ili 1,083.000.000 dinara, izdaci za narodno zdravlje 394,000.000 dinara ili 12 %, tako da je preko 60 % našeg budžeta bilo upotrebljeno na izdatke za kulturno-prosvjetno podizanje širokih narodnih masa i njihovo socijalno i zdravstveno obezbjeđenje. U ovogodišnjem budžetu izdaci za naučni rad i stručno uzdizanje kadrova i narodno prosvjećivanje iznašaju 743.568.000 dinara, osim investicija za kulturne i prosvjetne ustanove, ili povećanje od

143,938.000 dinara ili 24 %, prema prošlogodišnjem budžetu. Od toga otpada na opće prosvjećivanje po resoru Ministarstva prosvjete 45,549.000 dinara ili 32 %, a 108.389.000 dinara ili 68 % na stručno školstvo, čijem naglijem razvijanju treba da posvetimo naročitu pažnju. Izdaci za narodno zdravlje povećani su, osim investicija u ovogodišnjem budžetu, za 10 %, dok su izdaci za socijalno staranje uslijed poboljšanja općih prilika i srediivanja invalidskog pitanja mogli da podnesu izvjesno smanjenje, ali još uvijek iznašaju oko 800,000.000 dinara, što predstavlja 21 % cjelokupnog našeg budžeta odbivši investicione rashode.

Da smo mogli i ove godine da osiguramo povećane izdatke za kulturno i zdravstveno podizanje, omogućilo nam je i to što se administrativni aparat u našoj Republici postepeno osloboda neproduktivnog balasta, što su u prvom redu privredna ministarstva prilagodila svoj aparat u znatnoj mjeri operativnom rukovođenju, uklanjanju nepotrebnih karika, dvostrukog rukovođenja itd. No, s druge strane, mi taj proces ne možemo smatrati dovršenim i pretstoji nam sistematski rad na pojednostavljenju strukture našeg aparata, kao i daljna borba za provođenje krajnje racionalne štednje u upravnim rashodima.

Drugovi, u ovoj prvoj godini našeg Petogodišnjeg plana nedvojbeno je da se na prvo mjesto postavlja pitanje ostvarenja svih državnih prihoda predviđenih općedržavnim budžetom, ostvarenje općedržavne akumulacije, savezne akumulacije, republikanske akumulacije, jer su to uslovi za izvršenje našeg Petogodišnjeg plana. Povezivanje svih osnovnih državnih prihoda u procentualnom učešću svih narodnih vlasti predstavlja ne samo jedinstvo plana prihoda, nego i jedinstvenu kontrolu izvršenja toga plana.

Sav radni narod u Hrvatskoj shvatio je važnost pravilnog pristicanja prihoda i zato se u poduzećima vodi svakodnevna borba za ispunjenje i premašenje proizvodnih planova za ostvarenje općedržavne akumulacije.

Novi poreski zakon, koji je postavio porez na promet proizvoda kao oblik preko koga se vrši općedržavna akumulacija, dao je i nove elemente u strukturu cijena što je došlo do konkretiziranja u privrednim uredbama Savezne vlade. On je potpuno lišen fiskalnog karaktera koji su imali raniji porezi sa sličnim imenima on ne predstavlja dodatak na cijene. On predstavlja samo jedan oblik i jedan dio one akumulacije koja se vrši u privredi. Njegovo ostvarenje usko je povezano sa ispunjenjem proizvodnih zadataka. Naš državni privredni sektor oslobodio se starih formi privređivanja i našao sa formalne

strane oblike koji odgovaraju njegovoj socijalističkoj sadržini. To je postavilo nove zadatke i pred finansijski aparat koji je trebalo da uskladi tome i svoje forme rada. To je bio i uzrok da u prva dva mjeseca ove godine nije bilo ravnomjernog pricicanja tog oblika prihoda.

Ali njegovo pritanje u tekucem mjesecu u Hrvatskoj dostiglo je prosjecnu dnevnu visinu predvidenu budzetom. U roku od prva dva mjeseca ove godine u nasoj Republici ostvareno je 38% vise od predvidene dohodarine za taj period. Kod toga moram da naglasim da su seljaci u Hrvatskoj, osim saticice spekulanata, pored ispunjenja plana otkupa zitarica, ispunili i ispunjavaju svoje obaveze prema drzavi takoder i uplatom poreza. I onaj dio radnog privatnog sektora u gradovima, tj. obrtnici, dokazali su, takoder, da pored toga sto nastoje da sa citavim narodom rade na izgradnji nase zemlje, doprinose svoj udio i uplatom poreza. Narodna fronta je i na ovom pitanju dokazala da su njezini clanovi jednodusni kod ispunjenja obaveza prema drzavi, kao sto su bili jednodusni kod izbora.

Drugovi poslanici, nama je svima jasno da i pored potpune realnosti naseg budzeta njegovo izvršenje trazi puno zalaganje citavog naseg stanovnistva za ostvarenje prihoda, za izvršenje planova nase izgradnje, puno zalaganje radnika, seljaka i narodne inteligencije, stopostotno ispunjenje proizvodnih i radnih planova ne samo po opsegu, vec i po kvalitetu u svim granama naseg narodnog zivota. Pred nama je da maksimalnom efektivnoscu pomognemo mobilizaciju svih rezervi narodne privrede, povecamo opcedrzavnu i republikansku akumulaciju i tako osiguramo izvršenje i premasivanje plana.

Vec sada u pocetku ostvarivanja ovog budzeta radni narod u Hrvatskoj dokazao je da se sa punim elanom dao na ispunjenje onih zadataka koji pred njim stoje u izgradnji nase nove domovine, za njezin sve brzi i jací procvat.

Pod rukovodstvom druga Tita sigurni smo da cemo izvojevati i daljne odlucne pobjede koje ce nam osigurati i u privrednom pogledu potpunu samostalnost i nezavisnost nase zemlje. Ovaj budzet jasan je dokaz rastuce moći nase domovine — Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Novi patriotizam nasih naroda garancija nam je da ce budzet, koji cemo primiti na ovom zasjedanju, biti u cjelini ostvaren i izvršen. Zato izjavljujem u ime narodnih poslanika iz Narodne Republike Hrvatske, clanova Kluba Narodne fronte, da cemo sa oduševljenjem glasati za ovaj budzet. (Buran aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima ministar finansija Vlade Narodne Republike Slovenije Zoran Polič.

Zoran Polič (*Izborni srez Maribor—mesto, NR Slovenija*): Drugovi narodni poslanici, budžet koji donosimo jeste prvi budžet za koji možemo tvrditi da obuhvata veći deo narodne radnosti, tj. da u njemu nije više težište u suvoj administraciji, već naprotiv, u najširem i punom privrednom radu. Ovo je prvi istinski budžet radnog čoveka koji u brojevima odražava novu društvenu ekonomsku strukturu naše države, koji postavlja saglasnost između celokupnog finansiskog sistema i takve strukture i time postavlja finansiske temelje najvećem našem zadatku sadašnjice — našem planu.

Predloženi budžet odgovara finansiskim potrebama našeg prvogodišnjeg plana. On predviđa ne samo sredstva za neposrednu izgradnju naše industrije, za elektrifikaciju i ostale strogo privredne zadatke, već i velika sredstva za podizanje kadrova koji će učestvovati u izvršenju privrednog plana. Upravo činjenica da budžet posvećuje toliku pažnju stručnom podizanju kadrova i potrebama opšteg narodnog vaspitanja, pokazuje nam šta je glavni uslov za izvršenje našeg plana. Glavni uslov su svesni, predani i sposobni kadrovi, svesne i predane mase radnog naroda koji će biti nosilac najvećih radnih napora u istoriji naših naroda. Svesno uključivanje naroda u planski rad i razumno davanje pravca svim privrednim naporima, najviše će doprineti ostvarenju naših planova, najviše će doprineti konkretizaciji planskih zadataka i time produžiti revolucionarni preobražaj našeg čoveka, koji je dobio široki zamah u svenarodnom ustanku protiv fašističkog nasilja i koji će postići nov stepen izvršenjem našeg prvog petogodišnjeg plana.

Biće, međutim, za to potrebna visoka disciplina, veliko samopregorevanje, a tako isto i velika elastičnost u savladivanju napora, ako bi neki ma koliko kruti propisi ili nasledene navike ugrožavale i ometale ispunjenje konkretnih planskih zadataka.

Kada govorimo o saveznom budžetu, hoću da istaknem još neke činjenice koje nam pokazuju demokratizam novog budžetskog sistema, potvrđuju njegov sveopšti karakter i karakterišu naše državno uređenje. Budžet je nastao iz najšire diskusije uz saradnju svih narodnih republika. U njemu su povezane opšte državne potrebe sa snagom i kapacitetom pojedinih narodnih republika. Baza za prihode jesu zajedničke potrebe, a potstrek za postizanje prihoda je visoko učešće pojedinih republika u saveznim prihodima. Pravilnost i neophodnost takve budžetske

politike osetila je Republika Slovenija već u budžetu za 1945 kao i za 1946 godinu. U periodu juni—decembar 1945 godine, kada Slovenija još nije bila u stanju da ostvari visoke prihode, a imala je prilično izdataka, ona je od 712 miliona svojih prihoda primila 600 miliona dotacije iz saveznih sredstava. Samo tako bilo je moguće da se sa uspehom zaključi prvi posleratni budžetski period.

Isto tako mogli smo u prošloj godini da ispunimo velike zadatke samo uz veliko učešće saveznih investicija na našoj teritoriji i učešćem našeg budžeta u saveznim sredstvima. Zadatak pred koji je savezni finansijski zakon postavio Republiku Sloveniju, naime da ostvari višak prihoda nad rashodima u budžetskoj 1946 godini, u punoj je meri ispunjen. Po Finansijskom zakonu bilo je predviđeno da će taj višak iznositi 176 miliona, a mi smo, ustvari, postigli 200 miliona. Borba za ispunjenje obaveze donela nam je bogata iskustva koja ćemo morati pravilno iskoristiti za nove još teže zadatke koji stoje pred nama. Višak prihoda nad rashodima od 200 miliona ne sme nas učiniti mirnim i bezbrižnim za sadašnje zadatke, ako znamo da smo ga postigli bez pravilne prethodne procene, bez pravilne podele na pojedine privredne grane i s obzirom na činjenice da su radnik i nameštenik bili najsolidnije poreske platiše i da su porez na dohodak plaćala i privredna preduzeća. Predviđali smo, na primer, za 1946 godinu prihode od poreza na promet u iznosu od 140 miliona a, ustvari, postigli smo prihod od preko 900 miliona. S druge strane, od seljaka i zanatlija ubrano je poreza na dohodak u mnogo manjem iznosu nego što se predviđalo. To naravno ne ide na račun manjih mogućnosti, već pre svega na račun slabe organizacije, na račun nepravilnih procena i nepravilnog odnosa i svih onih koji su namerno izigravali još u nedovoljnoj meri izrađene propise.

Svesni smo da imamo još u velikoj meri posla sa ostacima mentaliteta iz prošlosti, da u velikoj meri postoji još staro gledanje na budžet. Pošto je posledica toga i staro gledanje na državu, mi moramo svom odlučnošću raditi na tome da u celokupnom našem narodu pobudimo svest da je državni budžet narodni budžet, da on zavisi od zajedničkog rada i zajedničkih napora i da on samo ako ga u celosti ispunimo znači i poboljšanje životnih uslova čitavog naroda. Ako želimo u ovoj godini da postignemo predviđenu visinu prihoda od poreza na dohodak, mi ćemo morati i za njega upotrebiti metode planskog rada, moraćemo što tačnije ustanoviti nacionalni dohodak i baš time obezbediti pravednost i ravnomernost poreskog optere-

čenja. U toj vezi progresivno oporezivanje pretstavlja najjači izraz široke narodne demokratije, a ono u isto vreme iziskuje sa strane poreskih obveznika i svest pune odgovornosti zajednici, dok poreskim platežnicima ne dozvoljava nikakvo izigravanje, kao što je to bilo još u mnogim slučajevima u 1946 godini od strane neproduktivnih elemenata u našem privatnom sektoru.

Kada govorimo o planu i o finansijskim sredstvima koja treba da nam omoguće njegovo izvršenje, mora nam biti jasno da ni u ovoj godini ne smemo svoju privrednu delatnost osloniti samo na finansijska sredstva koja su, i pored visoke brojke od 85 milijardi, ipak ograničena. Kao u 1946 godini, u radu za obnovu, tako i u ovoj godini, u godini daljeg izgrađivanja naše privrede, dobrovoljan rad mora predstavljati dopunski izvor za stvaranje narodnog bogatstva. Republika Slovenija je, na primer, u 1946 godini od 139 miliona za obnovu naših sela stvorila vrednost od 493 miliona, a Slovenačko Primorje ponegde postiglo dvanaestostruku vrednost. Ali ovo je samo jedan skroman primer. Imamo velike radove na pruži Brčko—Banovići, na raznim drumovima, mostovima i kanalima gde su ogromni zadaci bili izvršeni skromnim sredstvima. Svi ovi primeri treba da nas potstreknu na isti takav način rešavanja zadataka u ovoj godini. Tako isto treba da uključimo, kao dopunsku vrednost, u naš zajednički finansijski fond i uštedu koju nam stvara udarnički i novatorski rad našeg radništva.

U pogledu samih brojeva budžeta treba da napomenem pre svega da nam brojka od 85 milijardi, u odnosu prema 25 milijardi po budžetu za 1946 godinu, na prvi pogled izgleda prilično visoka. Njenu solidnost nam međutim ukazuje činjenica da ova brojka uključuje celokupne finansijske potrebe naše državne zajednice, da ona vodi računa kako u investicijama i finansiranju, tako i u narodnoj odbrani, vaspitanju i administraciji. Ova solidnost budžeta postaje naročito jasna ako konstatujemo da je više od 50% svih sredstava predviđeno neposredno za privredu u najužem smislu, a samo 5% suvoj administraciji. U ovoj srazmeri gledamo veliku pobedu pravog gazdinstva nad krutom birokratijom koja je još ovladavala našim poslednjim budžetom.

Činjenica da su glavna sredstva predviđena za privredu, a pre svega za industriju, kao i da je, s druge strane, industrija najjači izvor prihoda koji se ostvaruju u vidu poreza na promet, obavezuje nas da ovom razdelu saveznog budžeta posvetimo najveću pažnju. Republika Slovenija imaće da prikupi u

1947 godini više od 7 milijardi poreza na promet. To će ona postići ako bude, s druge strane, ostvarila svoj plan proizvodnje. Istina je da je učešće Slovenije u prvogodišnjem industriskom planu srazmerno veliko, ali to ide na račun razgranatijih proizvodnih snaga i razgranatije organizacije. Plan proizvodnje za prvo tromesečje mi smo uglavnom ispunili, ali nismo ispunili plan poreza na promet. Uzroci leže u nedovoljnoj elastičnosti naše finansiske organizacije, u nedostatku iskustava kao i u objektivnim teškoćama koje, kao posledica prošlog rata, sporo iščezavaju.

Republika Slovenija uključena je u savezni budžet sa iznosom od 3 milijarde 223 miliona. Suma od 160 miliona, tj. manje od 4% predviđena je za suvu administraciju. U odnosu prema budžetu za 1946 godinu, rashodi za narodne odbore povećani su od 165 miliona na 708 miliona i to za prosvetu, stručne škole i unapređenje privrede. Ovim je i u republikanskom budžetu naznačena potreba da preko opšteg i specijalnog školovanja stvaramo uslove za uspešno izvršenje planskih zadataka.

U budžetu Republike Slovenije nisu obuhvaćeni svi oni investicioni radovi koji će se izvoditi u saveznom obimu i koji, ustvari, predstavljaju ogromno povećanje republikanskih sredstava. Savezne investicije znače izgradnju teške industrije koja je temelj naše privredne slobode. Slovenačka laka industrija bila bi bez kičme ako ne bi mogla da računa na tešku industriju u jugoslovenskom obimu. Zbog takve međusobne zavisnosti mogućna je i u interesu našeg naroda jedino politika jedinstvenog jugoslovenskog privrednog prostora i zbog toga je neophodna borba za ostvarenje celokupnog budžeta, a ne samo republikanskog budžeta. Pošto već iz ranije diskusije znamo da visina predviđenih prihoda odgovara realnim snagama naše privrede, to za nas sve mora da važi samo jedno jedino: svim silama prionuti na rad za ostvarenje plana opšte akumulacije.

Sastavni deo budžeta Narodne Republike Slovenije biće u bližoj budućnosti i budžet jednog dela Slovenačkog Primorja. Otklon će se prepreke koje su našu braću odvajale od zajedničke domovine. Posle više od 25 godina mučenja, primorski će narod zajedno sa nama graditi novu budućnost koja će zaista biti njegova, koja će biti slobodna i srećna. Sa punim poletom uključiće se u naš planski rad i time pokazati da i oni mogu da se bore neumorno za privredni uspeh, kako su znali da se bore u prošlosti za svoju slobodu. (Buran i dugotrajan aplauz).

Naročito ćemo prilikom priključenja pozdraviti onaj deo primorskog naroda, koji još, a naročito u poslednje vreme,

doživljuje iz prošlosti dobro poznate metode fašističkog nasilja i koji pod okriljem savezničke uprave nije mogao da nade zaštitu pred zločinačkim izrodima fašističkih štetočina. (Burno odobravanje).

Udružen sa nama, oslobođen, primorski narod će još nositi sa sobom veliki bol koji su prouzrokovali nepravdni zahtevi nekih naših ratnih saveznika. No, to će i primorski narod, kao i naš, jačati u daljoj borbi za pravdu i za konačnu pobedu demokratskih načela u svetu.

Naši će uspeši, koje ćemo postizavati na privrednom i političkom polju, značiti očeličenje svih onih koji se ne mogu uključiti u našu zajednicu pred svakojakim pokušajima raznarodivanja, jer naši privredni uspeši nisu i neće da budu potsticaj samo našem narodu nego svima koji hoće demokratiju, koji su za narodnu vlast, i stoga za slobodno opredeljenje naroda po njegovim željama.

Ako se kod izvođenja našeg budžeta dodirnem unekoliko našeg kreditnog sistema, hteo bih naročito da naglasim da je potrebno brižno razastrti mrežu naših bankovnih poslovaonica, jer samo tako biće osigurana brzina, a time i solidnost poslovanja. Pored bankovnih poslovaonica imaće svoj posebni zadatak i štedionice narodnih odbora koje će morati isto tako vezati svoje poslovanje na sistem naše Enotne banke. Preko njih ćemo izvoditi široku narodnu štednju koja isto tako pretstavlja izvor prihoda za izvršenje naših privrednih zadataka.

Izvršenje budžeta, kao i izvršenje samoga plana, biće u velikoj meri zavisno od našeg političkog aktiva. Prihodi u budžetu zavise od svesti i saradnje širokih narodnih masa. Prihodi su istovremeno i jaka kontrola nad izvršenjem preuzetih planskih obaveza. Usmeravati narodnu svest i radinost onako kako će najviše odgovarati narodnim potrebama, jeste umetnost koja traži veliku sposobnost i postavlja stoga pred naš politički aktiv odgovoran rad.

Borba za izvršenje našeg plana kao i borba za izvršenje našeg budžeta, biće oštra, kao što je to bila i svaka odlučujuća borba u našoj bliskoj prošlosti. Sigurni smo u to da ćemo tu borbu uspešno izvojevati, a znamo i to da će nam to biti toliko lakše što ćemo više znati povezati sve napredne snage koje moraju doprineti svoj deo za ostvarenje plana. Državni sektor, kao glavni nosilac plana, moraće uživati punu potporu zadružnog sektora i radnog dela privatnog sektora. Baš zato moraćemo još u većoj meri razvijati zadružnu misao i dati joj života u različitim mesnim prilikama i raznim formama. Isto

tako moraćemo razviti proizvodnu inicijativu zanatstva, i tako našem osrednjem čoveku omogućiti da se u celosti uključi u naš planski rad. Nikome ne možemo dozvoliti da živi na račun zajednice ako toj zajednici ništa ne daje. Kongresi Narodnog fronta, koji su se održavali u pojedinim republikama, označili su najširu perspektivu rada, odredili su političkom aktivu pravilan put i postavili pred sve naše masovne organizacije dužnost da mobiliju sve svoje snage za plan, da postavie plan i planski rad za glavnu tačku svojih obaveza.

Ispunjenje uputstava Narodnog fronta davaće našem aktivu najsolidniju orijentaciju u radu i vodiće nas sigurnom uspehu.

Naš zajednički interes zahteva da predloženi budžet ostvarimo, da svršimo sa svima onima koji u svojoj tesnogradosti još ne vide šta znači sa toliko krvi i žrtava ostvarena zajednica i neće da vide veliku potrebu međusobne povezanosti naših republika, kakvu izražava predloženi budžet. Ispunjenje predloženog budžeta biće pobeda prvogodišnjeg plana, biće ujedno pobeda planskog rada kod nas uopšte, biće pobeda nove stvarnosti i time konačno učvršćenje narodne vlasti naroda Jugoslavije.

Izjavljujem da ću glasati za predloženi budžet. (Burno odobravanje).

Pretsedavajući: Ima reč predsednik Vlade Narodne Republike Bosne i Hercegovine drug Rodoljub Čolaković. (Buran aplauz).

Rodoljub Čolaković (NR Bosna i Hercegovina): Drugovi narodni poslanici, opštedržavni budžet, koji je Savezna vlada predložila Narodnoj skupštini, odraz je nesumnjivog porasta privredne moći naše države, sredenosti naših državnih finansija i čvrstine naše valute. Ali, on istovremeno, zbog svoje kvalitativno nove strukture, svedoči o krupnom koraku, koji mi činimo u izgradnji naše društvene zajednice na novim, socijalističkim temeljima. On pokazuje stabilnost i životnu sposobnost našeg demokratskog poretka koji je uspio da za dvije godine uglavnom obnovi zemlju koja je bila strahovito ekonomski opustošena ratom i da u našoj izgradnji izvrši definitivan prelom: prelaz na plansku privredu, na izvođenje plana industrijalizacije i elektrifikacije naše zemlje. Samo postavljanje plana po kome treba i po kome će se razvijati naša privreda, temelj svekolikog društvenog života, pretstavlja krupan uspjeh naše državne politike. Neprijatelji naše države, našeg demokratskog poretka nadali su se da mi nećemo biti kadri da savladamo ekonomske teškoće pred kojima smo se našli neposredno poslije

oslobođenja, da ćemo stoga biti prinuđeni da pravimo političke koncesije na račun slobode naroda, na račun suvereniteta i nezavisnosti nove Jugoslavije. Njihove nade, međutim, pokazale su se kao jalove. Mi smo ne samo uspjeli da savladamo teškoće prvog perioda obnove i izgradnje naše zemlje, nego i da pomoću državnog sektora u privredi, tijesno povezanog sa zajedničkim sektorom i s radničkim dijelom privatnog sektora, stvorimo neophodne preduslove za prelaz na plansku privredu koja predstavlja viši oblik društvene proizvodnje, moguć jedino u onim zemljama u kojima osnovna sredstva za proizvodnju pripadaju narodu.

Prije nego što predem na budžet Narodne Republike Bosne i Hercegovine, htio bih da se osvrnem na jednu stavku iz budžeta Savezne vlade. To je stavka predviđena za Jugoslovensku armiju. Mislim da neće biti ne samo nijednog poslanika u ovom domu, nego nijednoga patriote u našoj zemlji koji neće pozdraviti vladin predlog izdataka za našu junačku vojsku. (Buran i dugotrajan aplauz), vjernog branitelja naše slobode i nezavisnosti, čuvara naših granica i stvaralačkog rada naših radnika. Mi našu Armiju ne jačamo i ne snabdijevamo modernim naoružanjem zbog toga da bismo ugrozili nečiju nezavisnost ili da bi svojom vojnom moći natjerali ma koji narod da učini nešto što je u protivnosti sa njegovim nacionalnim dostojanstvom i s pojmom pravičnih odnosa među narodima i državama. Braniti svoja nacionalna prava, uvijek spremni na saradnju sa svim državama koje ta prava poštuju, mi moramo biti spremni da svoja prava možemo braniti i drugim sredstvima a ne samo pozivanjem na naša prava. (Buran aplauz). Jer, na žalost, živimo još u svijetu u kome ima ljudi, i to na vrlo odgovornim položajima, koji osim »prava pesnice« nikakvo drugo pravo ne priznaju. Dok je tako, mi smo dužni da se brinemo da naša pesnica bude što jača, tj. dužni smo da razvijamo i jačamo našu Armiju, da na sve moguće načine povećavamo odbranbenu sposobnost naše zemlje, kako bismo mogli da svaku eventualnost dočekamo spremni. (Buran aplauz). Na to nas obavezuju skupe žrtve koje smo morali podnijeti za našu slobodu; to je naš dug prema budućim pokoljenjima kojima smo dužni osigurati neophodne uslove života u slobodi i nacionalnom dostojanstvu.

Drugovi i drugarice, posmatrana s gledišta državnih finansija, prošla, 1946 godina, bila je u Bosni i Hercegovini u znaku finansijskog jačanja i sređivanja, što je samo drugi izraz za ekonomsko jačanje i ubrzanu obnovu naše privrede. Dok smo u prvoj godini poslije oslobođenja živjeli manje više od dota-

cija Savezne vlade, ne poznavajući dovoljno ni sami naše stvarne potrebe, mi smo u 1946 godini dosta realno predvidjeli i naše republikanske rashode i naše republikanske prihode. Od 2.290,000.000 dinara predviđenih republikanskih rashoda utrošeno je 1.765,000.000 dinara, dok su republikanski prihodi, predviđeni u sumi od 830 miliona dinara, ostvareni za 778 miliona dinara, što predstavlja oko 94%. Razumije se, da ovako ostvarenje budžeta nije i ne može biti naš ideal, ali ono pokazuje korak naprijed u sređivanju naših republičkih finansija, jer smo mi 1945 godine predviđali 1.265,000.000 dinara rashoda a potrošili svega 371,000.000 dinara iz republikanskog budžeta, a ostvarili smo svega 100 miliona dinara svojih republikanskih prihoda. Zbog toga brojke o izvršenju republikanskog budžeta 1946 godine pokazuju da smo mi u prošloj godini daleko više nego u 1945 godini pravilno uočili šta nam je potrebno, kao i to da smo uspjeli da bezmalo ostvarimo potpuno predviđene republikanske prihode.

Osim suma predviđenih republikanskim budžetom, u našoj Republici utrošeno je iz Fonda obnove Savezne vlade 691 milion dinara (za kupovinu stoke, za obnovu seoskih naselja, za pomoć ratnoj siročadi, za melioracije). Tako je iz republikanskih i saveznih sredstava utrošeno 1946 godine u našoj Republici 2.456,000.000 dinara.

Od kredita koji su 1946 godine preko državnih banaka bili stavljeni na raspolaganje našoj Republici iskorišćeno je za državni sektor 2.250,000.000, zadružni 322 miliona, privatni 32 miliona dinara, dok je u 1945 godini iskorišćeno za odgovarajuće sektore 74 miliona, 53 miliona i 26 miliona dinara. Ovdje je karakterističan ne samo kvantitativni porast iskorišćenih kredita, nego i srazmjer između pojedinih sektora koji su se koristili kreditom. Dok je u 1945 godini od 155 miliona dinara iskorišćenih kredita na privatni sektor otpalo 26 miliona, a na državni 74 miliona dinara, to je u 1946 godini od 2.605,000.000 iskorišćenog kredita otpalo na privatni sektor 32 miliona a na državni sektor 2.250,000.000 dinara. Ovo dokazuje da se naš državni sektor sredio i u nesravnjeno većoj mjeri počeo da se služi kreditom koji državne banke stavljaju na raspolaganje našoj privredi.

Poboljšanje finansija naše Republike u poredenju sa 1945 godinom odraz je poboljšanja prilika u našoj privredi uopšte. Radi ilustracije navešću nekoliko cifara. Vrijednost industrijske proizvodnje u republikanskim preduzećima porasla je od 391 milion na 1.500,000.000 dinara. U prošloj godini investirano

je u industriju u našoj Republici 173 miliona dinara od čega oko 100 miliona u drvnu industriju, najvažniju industrijsku granu naše Republike. Sva industrijska preduzeća u Bosni i Hercegovini uglavnom su obnovljena, ali sva ona pate od jednog krupnog nedostatka: njihova postrojenja su zastarjela, na mnogo mjesta dignuta iz ruševina i zgarišta i iskrpljena, što smanjuje njihov kapacitet i poskupljuje proizvodnju. Od novih preduzeća podigli smo u 1946 godini nekoliko sitnih preduzeća prehrambene industrije i priveli kraju hidrocentralu u Bogatićima. Za podizanje stručnog kadra za industriju otvorene su 1946 godine dvije srednje tehničke škole i 31 zanatsko-stručna škola. U svim većim preduzećima stalno se održavaju kursevi za prekvalifikaciju polukvalifikovanih radnika u kvalifikovane. U 1946 godini održana su 32 takva kursa.

Znatna državna sredstva utrošena su u 1946 godini za podizanje naše poljoprivrede. Što iz republikanskog i saveznog budžeta, što iz saveznog i republikanskog fonda za obnovu, utrošeno je na poljoprivredu 748 miliona dinara. Svjesna do koje je mjere uništena naša poljoprivreda u ratu, a seljaštvo lišeno i najosnovnijih sredstava za obnovu gazdinstava, Vlada naše Republike nije žalila sredstava da pomogne zemljoradnicima da što prije stanu na svoje noge. U tom nastojanju nas je potpomogla znatnim sredstvima Savezna vlada. Tako, na primjer, mi smo ove godine iz sredstava Fonda za obnovu zemlje, koja nam je dala Savezna vlada, nabavili oko 220 hiljada grla stoke, što predstavlja vrijednost od 380 miliona dinara.

Dalje, u toku 1946 godine nabavljeno je 254 vagona poljoprivrednih sprava i alata, izgrađeno i popravljeno preko 200 sušnica za šljive, izgrađena mreža veterinarskih ambulanata itd.

Prije rata u Bosni i Hercegovini postojale su samo dvije niže dvogodišnje poljoprivredne škole; od oslobođenja naovamo mi smo stvorili četiri srednje i pet nižih poljoprivrednih škola.

Šumarstvo je veoma važna privredna grana Bosne i Hercegovine. Upravo u toj grani ostalo nam je najteže nasleđe iz prošlosti. U našim šumama gazdovano je ne nerazumno, nego lupeški i zločinački. Vlada Bosne i Hercegovine posvećuje veliku pažnju šumarstvu, ali će biti potreban duži period vremena da se uvede jedno razumno gospodarenje. U prošloj godini mi smo uložili 57 miliona dinara za obnovu našeg šumarstva, u koju sumu ne ulaze izdaci za razvijanje drvne industrije koja je do nedavna bila u resoru Ministarstva industrije i rudarstva. Uglavnom, ta je suma utrošena na podizanje lugarskih kuća

koje su u toku rata mahom uništene, za izgradnju bujičnih pregrada, osnivanje rasadnika, sakupljanje sjemena. Otvorene su dvije šumarske i jedna lugarska škola.

U prošloj godini utrošeno je na građevine u Bosni i Hercegovini 765 miliona dinara. Od toga na obnovu i izgradnju puteva, izgradnju mostova i propusta 310 miliona dinara.

Za obnovu porušenih gradskih i seoskih naselja utrošeno je 360 miliona dinara. Podignuto je 32.686 stanbenih i 8.500 gospodarskih zgrada na selu. Od toga je pomoću državnih sredstava izgrađeno 26.686 stanbenih zgrada na selu a vlastitim sredstvima oko 6.000 zgrada. Za razliku od 1945 godine, kuće izgrađene na selu 1946 godine znatno su bolje, u mnogo slučajeva bolje nego što su bile prije rata. Prosječna vrijednost jedne kuće je 26.400 dinara, dok je suma koju je izdala država na pojedinu kuću 7.802 dinara. U svemu je utrošeno za obnovu seoskih stanbenih zgrada iz državnih sredstava 180 miliona a dobrovoljni rad uložen u tu svrhu iznosi 472 miliona dinara.

Za izgradnju državne trgovačke mreže, i za razvitak državne trgovine uopšte, utrošeno je u 1946 godini 136 miliona dinara. Stvoren je čitav niz samostalnih trgovačkih preduzeća koja su, uprkos mnogim teškoćama, na zadovoljavajući način rješavala u prošloj godini pitanje snabdijevanja naše Republike.

Za prosvjetu izdato je u 1946 godini u Bosni i Hercegovini 205 miliona dinara. Podignuto je 111 osnovnih i srednjih škola, obnovljeno 255 osnovnih i 22 srednje škole, 17 dačkih domova, 5 domova kulture, jedan dom fiskulture, nabavljen namještaj i učila za sve škole i domove, održano oko 60.000 djece u dačkim trepezama.

U oblasti narodnog zdravlja postigli smo u protekloj godini znatne uspjehe, iako ono što je postignuto ni izdaleka ne zadovoljava potrebe jedne zemlje u kojoj još haraju razne bolesti. U prošloj godini izdato je za potrebe narodnog zdravlja 160 miliona dinara. Otvoreno je 35 zdravstvenih stanica i 4 seoske ambulante. Broj bolničkih postelja povećan je na 3.700, tako da je premašen njihov predratni broj; broj ljekara povećao se prema 1945 godini za 100, tako da danas imamo 321 ljekara. Iako je znatno porastao broj ljekara, ipak je on za 20% manji nego što je bio prije rata i taj broj za potrebe naše Republike apsolutno je nedovoljan. Znatno je unapređen rad na zdravstvenoj zaštiti majki i djece stvaranjem ustanova kao što su dječji dispanzeri, porodilišta, savjetovašta, dječji domovi i prihvatilišta. Sva ova mreža obuhvata 264 ustanove, smještene većinom uz ostale zdravstvene ustanove.

Za potrebe socijalnog staranja izdato je što iz republikanskih što iz saveznih sredstava 444 miliona dinara. Još uvijek je u našoj Republici veliki broj lica koja su usljed rata nesposobna za samostalno privređivanje; tu je na prvom mjestu veliki broj ratne siročadi, invalida, žrtava fašističkog terora, raznih ljudi koje je rat takoreći iščupao iz korijena i sad im valja pomoći da se privredno osamostale. Najozbiljniji naš problem u toj oblasti jeste pitanje djece. Mi smo predviđjeli otvaranje novih dječjih domova, proširenje mreže dačkih kuhinja u kojima djeca osnovne škole dobijaju jedan ili dva topla obroka, i nadamo se da ćemo uz pomoć Savezne vlade tek u toku ove godine riješiti to pitanje na zadovoljavajući način.

Završavajući svoje izlaganje o izvršenju prošlogodišnjeg budžeta Narodne Republike Bosne i Hercegovine, želio bih da istaknem da smo za ove dvije godine rada u miru uglavnom zaliječili najdublje rane koje nam je ostavio rat i fašistička okupacija. U oblasti privrede mi smo izvršili one najnužnije pripreme za prelaz na plansku privredu, stvorili neophodne uslove za izvršenje onog velikog djela koje sa 1947 godinom započinje u našoj zemlji: plan industrijalizacije i elektrifikacije. To smo mogli uraditi blagodareći samoprijegornom radu radničkih masa, njihovom aktivnom učešću u obnovi i izgradnji i pomoći koju nam je stalno ukazivala Savezna vlada.

Godina 1947 biće godina velikih radova u našoj Republici. Biće udareni temelji nekoliko krupnih industrijskih preduzeća koje podiže Savezna vlada: za celulozu, cement, tekstil; zatim izgradnja krupnih električnih centrala, od kojih je jedna, najveća, hidrocentrala u Jablanici, već započeta. Želim da ovdje posebno istaknem najkrupniju građevinu ove godine u čitavoj Jugoslaviji, a to omladinska pruga Šamac—Sarajevo. (Burno i dugotrajno odobravanje). Želim da to istaknem i zbog njenog ekonomskog značaja ne samo za Bosnu i Hercegovinu, nego za našu državu uopšte, jer će pruga normalnog kolosijeka u još većoj mjeri otvoriti rudnim blagom i šumom bogate krajeve basena rijeke Bosne čitavoj našoj privredi. Ali isto tako želim da to istaknem pred ovim domom i zbog njenih graditelja. Građiće je, kao što znate, naša divna omladina, (Burno i dugotrajno odobravanje), ponos i uzdanica naših naroda, ona ista omladina koja se u oslobodilačkom ratu proslavila junačkim djelima, ona ista omladina koja, evo, već dvije godine neumorno prednjači u požrtvovanom radu na obnovi i izgradnji naše zemlje. Ona je već našoj otadžbini, a posebno Bosni i Hercegovini, darovala prugu Brčko—Banovići, koja je povezala bo-

gati ugljeni basen Konjuha sa sjeverom. Za taj njen podvig, kao i za još veći na koji već ovih dana polazi, želim da joj i odavde, u ime naroda Bosne i Hercegovine, a ako mi dozvolite i u ime ovog doma, izrazim priznanje i blagodarnost i obećam svaku mogućnu pomoć. (Dugotrajno odobravanje).

Budžet Bosne i Hercegovine za godinu 1947 predviđen je ovako: prihodi 4.390.480.000 dinara, rashodi 4.611.181.000 dinara, višak rashoda 220.701.000 dinara.

Ovaj budžet, kao i cjelokupni budžet Federativne Narodne Republike Jugoslavije, predstavlja budžet ne samo naše administracije, budžet za zadovoljenje kulturnih, zdravstvenih i drugih potreba narodnih masa, nego prvenstveno budžet privrede. Pripremajući ga, obratili smo naročitu pažnju na produktivne investicije: na racionalizaciju i rekonstrukciju postojećih i podizanje novih industrijskih preduzeća, na melioracije i na jačanje državnoga sektora u poljoprivredi, smatrajući da je to jedini put rješenja pitanja republikanske akumulacije koja je sada slaba. Ovo će finansijski osamostaliti našu Republiku, pojačati njenu privrednu moć i svakako doprinijeti jačanju produktivnih snaga cijele Jugoslavije. Ukupna vrijednost budžetom predviđenih investicija iznosi 2.173.155.000 dinara. Od toga su najvažnije investicije u industriji, šumarstvu, saobraćaju i poljoprivredi. Od investicija u industriji najvažnije su investicije u drvenoj industriji koja će biti iz osnova modernizirana, biće udaren temelj modernoj tekstilnoj, metaloprerađivačkoj, hemijskoj i prehrambenoj industriji.

Osim toga, posvetićemo pažnju razvijanju lokalne radnosti, otvaranju sitnih preduzeća koja će iskorišćavati mještne izvore sirovina i tako biti korisna i nužna dopuna saveznoj i republikanskoj industriji, a istovremeno vrelo finansijskih prihoda mjesnih vlasti.

Nema sumnje da ovakav budžet, kakvog ni po sumama koje on predviđa, a pogotovo po veličini društveno-političkih ciljeva koje će on ostvariti, nije bilo i nije moglo biti nikad ranije u Jugoslaviji. Ali on sve nas postavlja pred krupne i pune odgovornosti. O njima su pred ovim domom juče govorili drugovi Žujović i Kidrič. Želio bih samo da njihova izlaganja dopunim onim što, čini mi se, treba da bude obaveza svih rukovodilaca u republikama.

Naš opštredržavni budžet predstavlja organsku cjelinu; samo blagovremeno izvršavanje svih njegovih dijelova, svih obaveza koje iz njega proističu osiguraće da funkcija budžeta u našem privrednom sistemu bude ono što mi svi od njega očekujemo:

finansiranje onih velikih radova koji, u okviru petogodišnjeg plana, započinju ove godine u našoj otadžbini. To znači da se moramo daleko više nego dosada brinuti za ostvarenje saveznih prihoda, za ispunjenje obaveza koje republike imaju prema Saveznoj vladi. Ako igdje, to je u privredi tačna misao druga Tita koji je, govoreći o našoj federaciji, uporedio je sa monolitnim mramorom po kome su pruge, ali koje ne slabe njegovu monolitnost. Ona, monolitna Jugoslavija koja pod vođstvom druga Tita, sada, 1947 godine, ulazi u bitku za Petogodišnji plan, treba, prije svega, da nam svima bude stalno pred očima.

Dalje, moramo pojačati finansijsku disciplinu i borbu za svaki dinar moramo shvatiti sasvim ozbiljno. Operisali smo ranije milionima ne vodeći uvijek dovoljno brige o tome odakle oni pritiču. Sada ćemo operisati s dinarom, tačno vodeći računa o tome gdje ćemo ga utrošiti, a naročito o tome gdje ga možemo i moramo zaraditi. Obaveze koje proističu iz predloženog budžeta moraju za svakoga biti obaveza vojnika koji određeni zadatak mora ispuniti, svjestan da se samo tačnim izvršenjem svih pojedinačnih zadataka dobiva bitka.

Najzad, moramo učiniti sve — a u tom pogledu još nismo učinili sve, da se ostvari plan akumulacije, kako saveznih tako i republikanskih preduzeća. To je poslije donošenja uredba Savezne vlade samo stvar dobre organizacije i upornosti u borbi za pravilno gazdovanje u državnim preduzećima, u borbi protiv rasipnika narodne imovine, protiv svih onih ljudi u čijoj su svijesti kapitalistički ostaci još uvijek veoma jaki. U toj oblasti još ima neotkrivenih vrela; na primjer, mi još sasvim tačno ne znamo sve mogućnosti u našoj lokalnoj industriji, u kojoj se dosad gazdovalo onako odoka. A kad se tako gazduje, onda je uvijek moguće da i porez i dobit teku onamo kuda ne treba i ne smiju da teku.

Na kraju, mislim da za ovakav budžet, kao što je naš, treba u najvećoj mjeri zainteresovati široke slojeve trudbenika naše zemlje. Ne smije on za njih ostati gomila nerazumljivih brojkki. Treba ih dešifrovati, kako bi oni u njima vidjeli svoju snagu, snagu naše države koja će ih ispuniti i ponosom i samopouzdanjem. U fabrici, na poljima, na svim mjestima rada nalaze se vrela sredstava za naš budžet, koja će svojim rukama, svojim naporima stvarati ljudi rada. Treba im objasniti kakav ogroman korak naprijed mi činimo donoseći ovakav budžet; treba učiniti sve da ga trudbenici shvate kao svoje djelo, da shvate društvenu sadržinu koja se krije u ovim brojkama. A kad oni to shvate, onda možemo biti sigurni da će, pri dobroj organizaciji posla,

ostvarenje ovog budžeta biti ne samo stvar prema našoj sadašnjoj ekonomskoj snazi, nego da može biti i prevaziđeno.

Ostvarivanje ovog budžeta pretstavljaće borbu za novu afirmaciju naše države kao države novog tipa, države organizatora privrede, države koja je oruđe u rukama narodnih masa za izgradnju čovečnijih, boljih, razumnijih uslova života, nasuprot državi-parazitu koja siše najbolje društvene skokove i pomoću koje eksploatatorska manjina ugnjetava i eksploatiše ogromnu većinu trudbenika grada i sela.

Mi se u toj borbi ne bojimo teškoća, jer su one našeg rasta, našeg razvijanja, i poluge za njihovo savlađivanje u našim su rukama, u nama samima. To je snaga probuđenog naroda, radničke klase i ostalih trudbenika sela i grada, svjesnog da radi za sebe, za svoj bolji i radosniji život. To je snaga našeg državnog i političkog rukovodstva na čelu s drugom Titom, prokušanim, smjelim kormilarom našeg državnog broda.

Izjavljujem da ću u načelu glasati za predloženi budžet. (Buran aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč potpredsednik Vlade Narodne Republike Makedonije drug Ljubčo Arsov.

Ljubčo Arsov (Izborni srez štipski, NR Makedonia): Društvo narodni poslanici, ovoga puta pristupamo diskusiji o budžetu pod drugim uslovima nego što je to bilo pre godinu dana. U ovoj godini mi smo ušli u plan i naša se privreda razvija po njemu. I, uslovljen tim razvojem, opštedržavni budžet je izmenio svoj karakter: od budžeta administracije postao je budžet naše privrede. Treba podvući da je to krupan korak napred u razvoju naših finansija i finansiske politike. Danas čitav naš budžet i finansiska politika upravljani su na to da se prikupe sva raspoloživa sredstva za obezbeđenje izvršenja privrednog plana.

Budžet Narodne Republike Makedonije, koji ulazi svojim bruto iznosom u opštedržavni budžet, iznosi 2.033.000.000 dinara rashoda i 1.857.790.000 dinara prihoda, što znači da višak rashoda iznosi 175.210.000 dinara. Budžet naše Republike, prema tome, je pasivan, ali višak rashoda ove godine je mnogo manji nego prošle dve godine. To je postignuto, prvo, što su mobilizirani svi izvori sopstvenih prihoda, koji su se na bazi starih predviđanja uveliko gubili, i drugo, što joj je Savezna vlada, imajući u vidu veću zaostalost naše Republike, ustupila 90% od svojih prihoda na našoj teritoriji. Ja želim ovde da podvučim da je Savezna vlada i ovom prilikom jasno pokazala veliku

brigu za podizanje naše Republike. Naš narod to vidi i oseća u tome jače produbljivanje u borbi iskovanog bratstva i jedinstva među našim narodima.

Ovakav okvir budžeta zadovoljava osnovne potrebe naše Republike. Ovde se može istaći da on predstavlja realnu sliku mogućnosti izvršenja u jednoj godini. Ispunjenjem ovogodišnjeg budžeta Makedonija će imati mnogo širu industrijsku bazu i veći stepen svoga privrednog i kulturnog porasta. Ali samo ispunjenje traži od nas mnogo šire i organizovanije mobiliziranje izvora snage i materijalnih sredstava nego je to bilo dosada. Ono što naš narod treba da izgradi sredstvima predviđenim ovim budžetom, prevazilazi za dva i po puta više ono što je izgrađeno u toku 1946 godine. I neosporno je da će iskustvo stečeno u prošloj godini biti ona polazna tačka od koje će se poći u izvršenje i realizovanje budžeta za 1947 godinu.

Ako se osvrnemo na rezultate postignute u 1946 godini, mi ćemo utvrditi da je naš zbirni budžet izvršen po rashodnom delu za 82% a po prihodima za 126%. A u izvršenju rashoda iz kredita obnove mi beležimo manji procenat — 78%. Taj nedovoljan izražaj u procentima dolazi iz dva razloga: prvo, što su krediti obnove mnogo zakasnili, došli su u junu — trećem mesecu građevinske sezone, i drugo, što su pojedina naša ministarstva trebovala više kredita nego što se moglo, sa pripremama u zakašnjenju, da postigne do kraja godine.

Što se tiče prihoda, mogli smo tokom godine da vidimo da su naša predviđanja bila slaba, da nisu iskorišćeni svi lokalni izvori i da se boljom organizacijom naplate i evidencijom moglo postići mnogo više. To se može videti na ovim primerima: u razdelu poreza predviđeno je 92,800.000 dinara, a ostvareno je 153,128.246 dinara; ili u razdelu: deo saveznih prihoda, predviđeno je 65 miliona dinara, a ostvareno 126,578.705 dinara. To jasno govori da se može mnogo više ostvariti, ako prilikom predviđanja mi vidimo dovoljnu široku perspektivu brzog razvoja naše privrede i porast materijalne snage naših ljudi. Ali nasuprot ostvarenju viškova, mi smo zabeležili manjak u razdelu »Privredne ustanove« od 34,205.000 dinara i to, kako već pokazuje srednija evidencija u ovoj godini i energičnije prikupljanje prihoda u državnu kasu, ne dolazi toliko od toga što ti prihodi nisu ostvareni, nego što nisu na vreme evidentirani i prikupljeni. A sve to znači da u 1946 godini, iako je bilo dosta napora u ostvarivanju prihoda, rezultati nisu bili takvi kakvi su mogli da budu, jer se evidenciji i finansijskoj disciplini nije poklonila potrebna pažnja.

Ako dalje bacimo pogled na postignuća po granama privrede i uprave u Makedoniji, mi ćemo videti da je u industriji najveći deo investicija upotrebljen za proširenje i rekonstrukciju postojećih preduzeća — 72% od odobrenih kredita po budžetu i obnovi za industriju.

U samoj proizvodnji u industriji postignuti su sledeći rezultati: u industriji pamučnih tkanina 92%, a u odnosu na 1939 godinu 300%; u prehranbenoj industriji 120%, a u odnosu na 1939 godinu 113%; u hemiskoj industriji 110%, a u odnosu na 1939 godinu 100%; u građevinskoj industriji 120%, a u odnosu na 1939 godinu 110% itd.

U prošloj godini problem uvođenja normi u preduzećima predstavljao je prilično teškoća. Po granama industrije uvedene su norme na državnom sektoru u tekstilu 99%, u hemiskim preduzećima 83%, u metalnim 100%. Iako dosada zavedene norme nisu onakve kakve bi trebalo da budu prema našim mogućnostima, one predstavljaju bazu za naš dalji tehnički napredak i važan elemenat u našoj planskoj privredi. U našim preduzećima se već razvija borba za bolje norme i tu borbu treba potstaći i raširiti na svakog radnika.

Što se tiče električne energije, učinjeni su veliki naponi da se zadovolje najneophodnije potrebe. Naše električne centrale su nerentabilne i stare, većim delom na termički pogon. One su proizvele za 212% više kv časova nego 1939 godine. No, današnje potrebe nisu mogle ni izdaleka da se time zadovolje. Zato su i preduzete mere da se izgrade nove centrale, nekoliko centrala je već u gradnji. Naše Ministarstvo industrije, uz pomoć saveznog Ministarstva, učinilo je mnogo napora u ispitivanju hidroenergije i pristupilo izgradnji najvažnijih projekata. Ali nužno je primetiti da je u toku prošle godine bila sva pažnja skoncentrisana na velikim projektima koji će struju dati kroz nekoliko godina od početka njihove izgradnje, a sasvim je zapostavljeno pronalaženje i proučavanje objekata s manjim obimom snage, ali mnogo lakših i bržih za izgradnju i eksploataciju. Kako je problem električne energije sve veći, to se kod nas ovom pitanju poklanja više pažnje.

Građevinska delatnost u prošloj godini bila je u Republici Makedoniji dosta živa. Od predviđenih kredita po budžetu i obnovi, utrošeno je 86%. No, i pored toga što nisu sva predviđanja ispunjena 100%, građevinska delatnost prošle godine bila je četiri puta veća nego u najživljijoj građevinskoj sezoni u staroj Jugoslaviji.

Nedostaci u organizaciji građevinske delatnosti kod nas javili su se u tome što se istovremeno otpočelo sa gradnjom velikog broja objekata, od kojih su mnogi ostali nezavršeni, umesto da se čitav rad koncentriše na manji broj važnijih objekata, pa da se isti u jednoj sezoni završe i stave u upotrebu. To se naročito ispoljilo u radovima na rekonstrukciji starih i izgradnji novih puteva, kao i na hidrotehničkim radovima.

Za razliku od 1946 godine, nameće nam se da odstranimo gornju organizacionu slabost u građevinskoj delatnosti i istovremeno da mnogo više obratimo pažnju na kvalitet radova i sprovođenje štednje u materijalu.

Nastojanja narodne vlasti u pomoći selu porasla su prošle godine. Izgrađeno je 9 mašinskih stanica, u gradnji su 9 veterinarskih lečilišta i 16 poljoprivrednih stanica i škola. Preorjentacija na industrijske kulture osetno je napredovala, naročito u sadnji duvana. Ovde treba istaći da proizvođači duvana u Makedoniji nikada nisu toliko prihoda imali kao prošle godine — 799 miliona dinara. Oni su toliko dobili za svoj duvan, a to je rezultat one pravilne politike cena i otkupa, koju je naša Savezna vlada tako čvrsto sprovodila.

U pogledu setve plan nije ispunjen u prošloj godini, ali u upoređenju sa setvom u 1945 godini bilo je zasejano za 20% više. Prinos žitarica, zbog suše, dosta je podbacio, pa je to poremetilo prva planiranja za otkup. Sam otkup je završen. No, i bez obzira na sušu, prinos poljoprivrednih kultura kod nas je stalno ispod proseka koji važi za celu Jugoslaviju.

Razlozi za to su primitivna tehnika, kod koje drveno ralo preovlađuje.

Osobito važna pojava u našoj poljoprivredi i životu na selu je brzi razvoj radnih zadruga. Njihov broj stalno raste. Danas ih ima registriranih 41, a neregistriranih 8. Osnovna karakteristika naših radnih zadruga je to što su one nikle na sitnosopstveničkoj zemlji: 80% zadružnih domaćinstava je unelo u zadruge do 4 hektara zemlje, a samo 7 od njih su osnovane na agrarnoj zemlji. U prošloj godini mnoge od njih su postigle dobre rezultate. U radnoj zadrugi u selu Gornje Lisičje postignuto je da se radni dan platio 122 dinara, a u radnoj zadrugi u selu Porobinu opšti prihod je bio preko 2 miliona dinara.

Već u prvoj godini radne zadruge su većinom prebrodile prve organizacione teškoće. U 23 radne zadruge knjigovodstvo i evidencija su sredi, norme zavedene, obrazovane brigade. Radne zadruge su u prošloj godini srazmerno malo pomognute od strane organa narodnih vlasti.

Pitanju prosvete u našoj Republici i u 1946 godini je obraćena najveća pažnja, što se vidi i iz samog budžeta, gde je na potrebe prosvete otpalo 20,73% od zbirnog budžeta Narodne Republike Makedonije. Broj škola, đaka, čitaonica i kurseva za analfabete stalno raste. U upoređenju sa 1940/41 godinom mi imamo za 29% više osnovnih škola i 18% više đaka u njima. Pri tome treba podvući da kod nas ima 11 srpskih škola, a manjinskih: 185 šiptarskih i 43 turskih osnovnih škola. Broj srednjih škola je porastao za 59% za isti period i to su u prvom redu srednje stručne škole. U toku ovogodišnje kampanje za suzbijanje analfabetizma obuhvaćeno je 58.000 kursista, što znači u odnosu na prošlu godinu 179%.

Pitanju podizanja i obnavljanja školskih zgrada daje se prvo mesto i, u sravnenju sa 1940/41 godinom, imamo danas 218 školskih zgrada više, ne razučnajući u taj broj još neobnovljene i nepopravljene zgrade.

Najviše teškoća u podizanju prosvete imamo u kadru i u udžbenicima. Više od polovine učitelja su nekvalifikovani — kursisti za 5—8 razreda gimnazije. To je u osnovi i razlog slaboj nastavi, naročito po pitanju jezika, istorije i prirodnih nauka. Za podizanje učiteljskog kadra kod nas su u prošloj godini otvorene dve nove učiteljske škole i produženo je sa pedagoškim kursom. U pogledu udžbenika, potrebe za osnovne škole, računajući i šiptarske i turske, većim delom su zadovoljene. Više teškoća ima za udžbenike za gimnazije i stručne škole.

U toku prošle godine osnovan je državni Univerzitet u Skoplju, na kome Filozofski fakultet već radi i ima upisanih 496 studenata, a predavanja na Medicinskom fakultetu počće početkom iduće školske godine. Ovaj veliki napor u otvaranju Univerziteta u Skoplju ne bi mogao da se učini, da nije bilo svestrane pomoći ostalih bratskih republika, pomoći i pravilnog usmeravanja prosvetne politike Savezne vlade preko Komiteta za škole i nauku.

U toku prošle godine pošlo se dalje u izgrađivanju naše narodne vlasti. Izbori za republikansku skupštinu i donošenje Ustava NR Makedonije pokazali su ne samo čvrstinu i punu životnu snagu narodne vlasti, nego i ono sve jače i dublje jedinstvo našeg naroda i njegovu rešenost da prebrodi svaku teškoću na putu izgradnje boljeg života.

U Makedoniji su danas raspisani izbori za osnovne organe vlasti — za narodne odbore. Prvi izbori za narodne odbore izvršeni su pre dve godine i dali su nam odbornike koji su,

uglavnom, uspešno sprovedi organizaciju narodnih odbora i probijali put u izgradnji novih demokratskih formi i metoda rada. Ali pri ispunjavanju konkretnih zadataka razotkrivali su se pojedinci, naročito u mesnim narodnim odborima, koji su se provukli i kao zamaskirani neprijatelji kočili rad odbora i same odbore pretvarali u poprište borbe za vlast. Mandat prvih odbornika je istekao. U pretstojećim izborima, za koje među radnim narodom vlada veliko interesovanje, mi se nadamo da ćemo imati bolje i jedinstvenije narodne odbore, sposobne za potpuno izvršavanje zadataka postavljenih privrednim planom i našim novim budžetom. Treba istaći da je nedovoljnom ispunjenju prošlogodišnjeg budžeta doprinelo i to što pojedini narodni odbori nisu ozbiljno prilazili izvršavanju postavljenih obaveza. U njima se često odražavao najjače onaj lokalizam u prikupljanju samo svojih prihoda, dok su zanemarivani prihodi republikanskog i saveznog karaktera.

Zavaravalo se da se može obezbediti lokalno budžetiranje svojim prihodima, bez ispunjenja obaveza prema republikanskom i saveznom budžetu. Ne videti celinu, značilo je uvek ne obezbediti ni potrebe celine. Novi narodni odbori moraće da izvuku iskustvo iz toga, a mi ćemo morati da im pomognemo u radu, da postanu zdravi osnovni organi narodne vlasti u ispunjavanju privrednog plana i budžeta.

Drugovi narodni poslanici, budžetom za 1947 godinu postavljani su i pred našu Republiku veći i obimniji zadaci. U toku prvih meseci ove godine izvršene su mnoge pripreme za izvršenje tih zadataka. Podaci koje imamo, govore da je zaista novi budžet realan i da se može u potpunosti izvršiti, pa čak i premašiti, naročito ako još na početku njegovog ostvarenja naši organi uprave i privredna preduzeća otstrane nedostatke koji su se javljali i bili prepreka u izvršenju prošlogodišnjeg budžeta u potpunosti.

Na kraju hoću da istaknem sledeće:

Prvo, u predlogu novoga budžeta došlo je do punog izraza jedinstvo naše privrede, s jedne strane, i, s druge, budžetska sloboda i inicijativa narodnih republika u okviru globalnih iznosa koji su utvrđeni Opštedržavnim budžetom za 1947 godinu.

Drugo, ako se ima pred očima da je budžet novčani izraz našeg privrednog plana, onda je jasno da moramo da imamo nov odnos prema njegovom ispunjenju. Ispunjenje budžeta nije i ne može da bude zadatak samo službenika finansiske službe, nego zadatak svakog organa narodne vlasti kao celine. S druge strane, baš zato što veliki deo naših prihoda dolazi iz privrede,

ispunjenje proizvodnih planova postaje uslov za ispunjenje budžeta.

Treće, u prvoj godini planske privrede ispunjenje budžeta, a naročito finansiskih planova, poslužiće nam kao najefikasnije sredstvo kontrole nad ispunjenjem proizvodnih i investicionih planova. Naši organi kontrole i planiranja, u istoj meri kao i operativni organi, treba da nauče da koriste pokazatelje o ispunjenju finansiskih planova kao najbolji instrumenat za kontrolu izvršenja privrednog plana.

Četvrto, i pored sve obimnosti i ogromnih sredstava koja se predviđaju za finansiranje našeg privrednog plana, naš ovogodišnji budžet je uravnotežen i predstavlja čvrstu branu naše nacionalne valute. S druge strane, on je potpuno realan. Nema sumnje da će on dati dosada nevideni zamah razvitku naših proizvodnih snaga. Isto tako nema sumnje da će on još više razviti stvaralačku inicijativu i radni elan širokih radnih masa.

Peto, ovogodišnji budžet otvara široke perspektive za razvitak proizvodnih snaga naše države kao celine. Osim toga, u njemu je došla do punog izražaja volja naše Savezne vlade da pruži obilnu pomoć zaostalim republikama, među koje spada i Narodna Republika Makedonija.

Bratstvo i jedinstvo naših naroda iskovano u toku slavne narodnooslobodilačke borbe, njihova ravnopravnost, nalaze i u ovom budžetskom predlogu svoju ekonomsku bazu.

Zato ću glasati za ovaj predloženi budžet. (Burno i dugo-trajno odobravanje).

Predsedavajući: Reč ima ministar finansija Vlade Narodne Republike Crne Gore, drug Gojko Garčević.

Gojko Garčević (NR Crna Gora): Drugovi narodni poslanici, mi se nalazimo u prvoj godini prvog Petogodišnjeg plana. Prelaz na plansku privredu predstavlja veliki događaj u razvitku našeg privrednog života. Umesto stihiskog i anarhičnog razvitka naša privreda razvijaće se po prethodno utvrđenom planu. Težište našeg plana je elektrifikacija i industrijalizacija zemlje. Težište je postavljeno na pravo mesto baš za onu granu privrede koja je bitna i koja je najvažnija za naš dalji privredni razvitak. Njenim ostvarenjem omogućiće se brzi razvitak svih drugih privrednih grana i ojačati samostalnost i nezavisnost naše zemlje.

Saobrazno prelazu na plansku privredu izrađen je podneseni predlog budžeta za tekuću 1947 godinu. Predlog budžeta predviđa i obezbeđuje finansiska sredstva za izvršenje svih za-

dataka koji su postavljeni i za obezbeđenje svih funkcija državnog života.

Ovogodišnji predlog budžeta prvi put pretstavlja opšti fond za podmirenje izdataka po svim granama državnog poslovanja, kao i za akumuliranje svih državnih prihoda, bez obzira na izvore iz kojih potiču. On je budžet cjelokupne privrede i kao takav on prvi put odgovara stvorenoj političkoj i ekonomsko-društvenoj stvarnosti. Kada se uzme u obzir da se ovim budžetom predviđaju finansijska sredstva pored onoga što spada u budžet administracije, još i izdaci za potrebe cjelokupne naše privrede kao i za obnovu, njegov iznos mora biti daleko veći od prošlogodišnjeg budžeta koji je bio samo budžet administracije. Ovim budžetom obezbjeđuju se finansijska sredstva za izvršenje privrednog plana, obnovu, kulturno podizanje i socijalno obezbjeđenje širokih narodnih masa, jačanje nezavisnosti i odbranbene moći države, izdržavanje državnog aparata itd.

Za izvršenje privrednog plana i obnovu, budžetom je predviđeno više od polovine njegovog cjelokupnog iznosa. Izdaci na privredu pretstavljaju izdatke na opštekorisne i neposredno-produktivne svrhe. Sa izvršenjem predviđenih zadataka postavljenih privrednim planom, povećaće se sredstva proizvodnje, uvećaće se produkciona moć, ojaćaće državna akumulacija, poboljšaće se ekonomski položaj i život narodnih masa. Zbog toga je predlog budžeta morao da dostigne visoku cifru od 85 milijardi dinara.

Naročito treba istaći i pozdraviti da je predlog budžeta, i pored svog impozantnog iznosa, sa istovjetnim iznosima na strani rashoda i na strani prihoda, uravnotežen. Ministar finansija u svom ekspozeu dao je ubjedljive razloge da je ravnoteža predloga budžeta realna. Oni su toliko jaki i snažni da ne ostaje ni najmanje sumnje u tačnost predviđanja za ostvarenje predviđenih prihoda. Realnost budžeta počiva na tačno utvrđenom putu našeg privrednog razvitka, na izvanredno jakom državnom sektoru koji obuhvata sve komandne pozicije naše privrede, na velikoj produkcionoj moći naše privrede, na radnom elanu i stvaralačkoj moći širokih radnih masa, na visoko razvijenoj svijesti naših gradana i na iskustvima stečenim u izvršenju prošlogodišnjeg budžeta.

Kada se budžetski prihodi posmatraju i po pojedinim izvorima, vidimo da se gro prihoda, oko 50%, treba da dobije iz akumulacije državnih privrednih preduzeća: porezom na promet i od viška čiste dobiti.

Ministar industrije u svom ekspozeu prikazao nam je stanje naše industrije i na osnovu iznesenih fakata utvrdio da će industrija ostvariti svoje proizvodne i finansijske planove i da će od svoje akumulacije dati državi kao prihod budžetom predviđene iznose. Tačnost ovog predviđanja pokazala se sa podacima o izvršenju budžeta iz prošle godine, kao i sa rezultatima postignutim za prva tri mjeseca ove godine. Za ostale izvore prihoda takode se sa sigurnošću može računati da neće podbaciti i da će se iz njih ostvariti iznosi predviđeni budžetom. Prema tome, i analizom pojedinih budžetskih prihoda dolazi se do zaključka da će se ostvariti budžetom predviđeni prihodi i da je budžetom prikazana ravnoteža između prihoda i rashoda realna.

Predloženi opštedržavni budžet sadrži budžete narodnih republika, u koje su uključeni i budžeti narodnih odbora, izraženi u globalnim iznosima na strani prihoda i rashoda. U vezi s tim osvrnuću se na ekonomske prilike Narodne Republike Crne Gore i na odraz kakav će imati ovaj budžet na privredni razvitak Crne Gore.

Do rata je Crna Gora bila ekonomski zaostala i nerazvijena. U takvom stanju ona je ostala zbog nenarodne politike kakva se sprovodila od ondašnjih režima, da bi na račun ekonomske nerazvijenosti bila zadržana u podređenom i zavisnom položaju.

Tokom rata crnogorski narod pretrpio je velike žrtve u ljudskim životima, a njena privreda teško je nastradala. Mnogobrojna sela i varoši, pa čak i neki srezovi, potpuno su uništeni i pretvoreni u pustoš. Završetkom rata, crnogorski narod našao se u vrlo teškom ekonomskom položaju. Mnoge i mnoge porodice ostale su bez krova nad glavom i bez ikakvog imetka. Narod se masovno bacio na rad, na obnovu porušenog i uništenog. I pored sveopšteg angažovanja, mi smo bili nedovoljni da sami sopstvenim sredstvima i snagama za kratko vrijeme obnovimo svoju zemlju. Saglasno osnovnom principu na kome počiva naša državna zajednica — bratstvo naših naroda, Savezna vlada pružila je obilnu pomoć Crnoj Gori da bi se mogla što prije obnoviti i ekonomski uzdići. Pomoć je pružena u vidu dotacija za pokriće budžetskih deficita i iz sredstava fonda za obnovu. Zahvaljujući, s jedne strane, izvanredno živom i velikom angažovanju najširih narodnih masa Crne Gore i pomoći pruženoj od strane Savezne vlade, za ove dvije godine na polju obnove postignuti su znatni rezultati. Dobar dio porušenog i oštećenog obnovljen je. Uporedo sa radom na obnovi, radilo se i na izgradnji novoga. Rad na obnovi pretstoji i dalje, a još

intenzivnije pristupiće se radovima na izgradnji, da se ne samo postigne, nego i da se prevaziđe ekonomski nivo, u kome smo se nalazili do rata, kako bismo se ekonomski uzdigli i osposobili za samostalan privredni život. Za taj cilj mi raspolažemo sa dovoljno prirodnih uslova koje treba samo iskoristiti.

Najvažniji problem za ekonomsko podizanje Crne Gore pretstavlja izgradnja saobraćaja. Mi smo danas upućeni jedino na kamionski saobraćaj koji ne može zadovoljiti potrebe i koji je vrlo skup. Izgradnjom železničkog saobraćaja omogućio bi se brzi ekonomski prosperitet Crne Gore. U ovoj godini otpočeli su radovi na izgradnji železničke pruge Nikšić—Titograd, koja je od velikog značaja. Isušanjem Skadarskog Jezera dobilo bi se oko 20.000 hektara vrlo plodnog zemljišta sposobnog za gajenje industriskih biljaka. Sa tim radom stvorio bi se ekonomski preporodaj Crne Gore. Za protekle dvije godine velika pažnja posvećena je poljoprivrednim granama — stočarstvu, zemljoradnji i voćarstvu — koje su teško nastradale tokom rata. Postignuti su znatni rezultati. Stočarstvo je unapređeno za 25 % prema stanju u 1945 godini, zemljoradnja je u jednom dijelu racionalizirana a u jednom dijelu preorijentirana stavljajući izvjesne površine pod kulturu industriskih biljaka pamuka i duvana. Daljim unapređenjem ovih privrednih grana, a naročito isušanjem Skadarskog Jezera, stvorili bi se vrlo povoljni uslovi za podizanje tekstilne, kožarske, duvanske i prehranbene industrije.

Turizam pretstavlja takode važnu privrednu granu Crne Gore. Prirodni uslovi su vrlo povoljni, koje treba razviti podizanjem hotelijerstva i ljetovališta. Pored ovoga, u privrednom razvitku Crne Gore od velikog su značaja rudna blaga. Njihovom eksploatacijom i podizanjem odgovarajuće industrije znatno bi se ekonomski uzdigla Crna Gora. Iskorišćavanjem postojećih prirodnih bogatstava Crna Gora bila bi ekonomski preporođena, osposobljena za samostalan život i u tome pogledu postala bi korisna za društvenu zajednicu bratskih jugoslovenskih naroda.

Privredni razvitak Crne Gore u novoj Jugoslaviji najbolje se ilustruje upoređivanjem budžeta iz prošlih budžetskih perioda. Budžet za 1945 godinu pokriven je bio sopstvenim prihodima sa 10%, a dotacijama sa 90%; budžet iz 1946 godine pokriven je bio sopstvenim prihodima sa 25%, a dotacijama sa 75%; predlog budžeta za 1947 godinu pokriven je sopstvenim prihodima sa 42%, a dotacijama sa 58%. U svakoj narednoj godini pokazuje se znatno finansijsko jačanje koje je odraz po-

boljšanja opštih ekonomskih prilika. Kada se uzme u obzir da su budžeti za 1945 i 1946 godinu bili budžeti administracije, a da je budžet za 1947 godinu budžet privrede, ekonomski položaj Crne Gore u upoređenju sa stanjem u 1945 godini znatno se poboljšao.

Izvršenjem privrednog plana za ovu godinu, za čije je izvršenje republikanskim budžetom predviđen kredit od 500,000.000 dinara, postići će se dalje ekonomsko jačanje, što će se povoljno odraziti na idući budžet daljim smanjivanjem procenta dotacija, tako da će Crna Gora kroz kraći vremenski period ući u red ostalih ekonomski uzdignutih naših republika.

Budžet Narodne Republike Crne Gore za tekuću godinu utvrđen je na 1,249.970.000 dinara i sa prihodima od 519,300.000 dinara. Višak rashoda nad prihodima od 730,670.000 dinara biće pokriven iz saveznog budžeta. Rashodi su raspoređeni: na budžet administracije 794,970.000 dinara, i na budžet investicija 500,000.000 dinara. Budžet je realan i predviđeni iznos prihoda od 519,300.000 dinara biće ostvaren, jer odgovara ekonomskoj moći i snazi našeg naroda.

Crnogorski narod angažovaće se u realizovanju postavljeneog privrednog i finansiskog plana i sa sigurnošću može se reći da će taj plan u potpunosti biti izvršen.

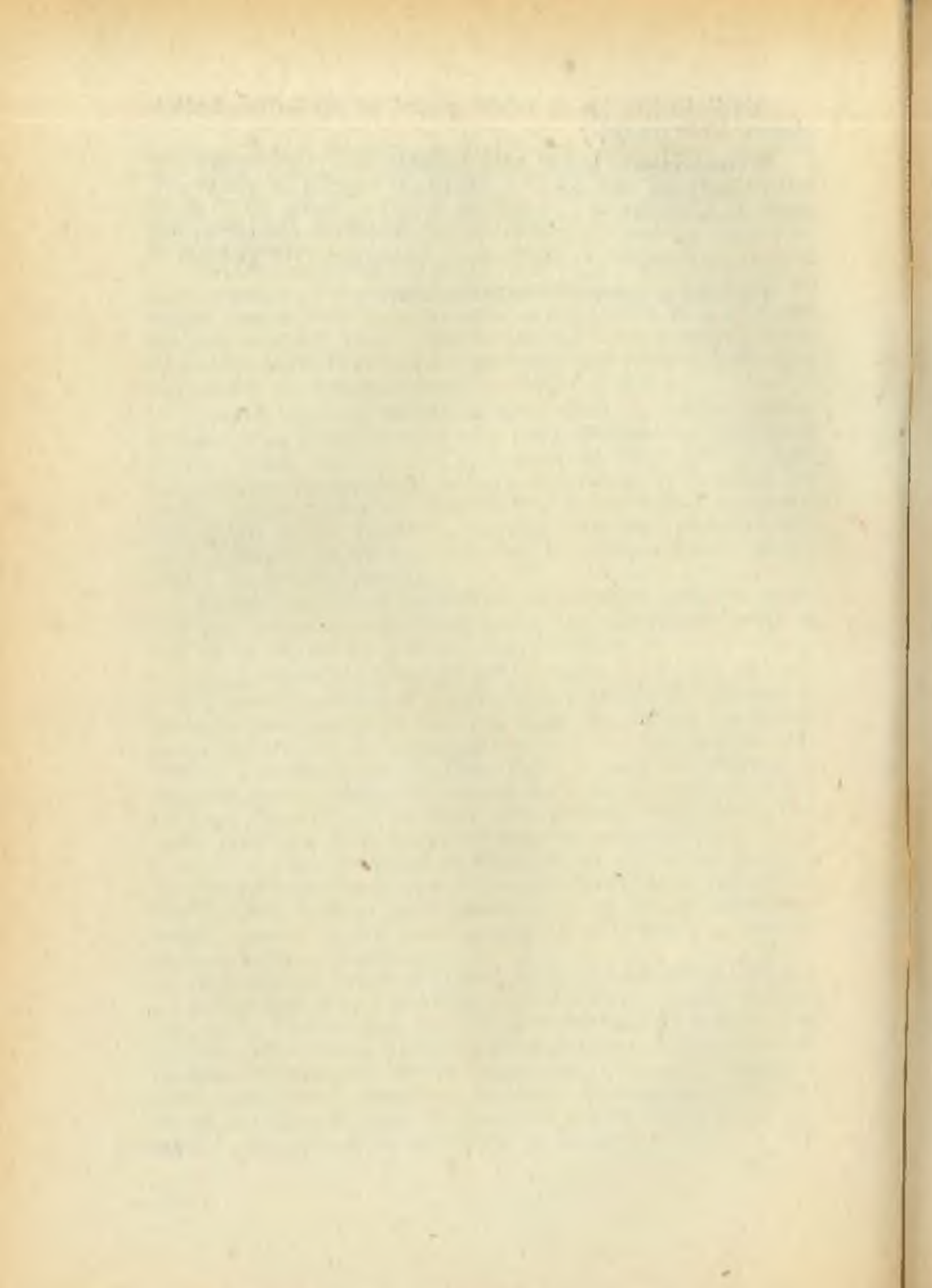
Za dosadašnji privredni razvitak Crne Gore, kao što sam rekao, pored sopstvenog angažovanja i zalaganja, ukazana je znatna pomoć od strane Savezne vlade. Ta pomoć, s obzirom na još zaostale prilike koje postoje kod nas, svakako da neće izostati i ubuduće dok se Crna Gora ne uzdigne, dok se ne osposobi za samostalan ekonomski život. Ko to može više želeti od same Crne Gore i od samih Crnogoraca, i radi sebe i radi opšte zajednice. Kroz tu pomoć koja se putem dotacija pruža Crnoj Gori i drugim pasivnim republikama, najjače se dokazuje da bratstvo jugoslovenskih naroda nije prazna fraza, već da ono ima i realnu i materijalnu podlogu, da su narodi Jugoslavije voljni i gotovi pružiti jedni drugima pomoć svima sredstvima koja su nužna i potrebna.

Dok mnoge druge države koje su daleko manje stradale u ratu od naše, žive u privrednoj nesredenosti i haosu, sa nezaposlenošću i inflacijom, lutajući u traženju puta kojim treba da pođu, naša zemlja, zahvaljujući mudroj upravi Savezne vlade na čelu sa maršalom Titom, oporavljena od ratnih strahota, sa normalizovanim prilikama, donoseći uravnotežen budžet od 85.000.000.000, ide sigurnim koracima daljim uspjesima u privredi i drugim poljima društvene djelatnosti.

Izjavljujem da ću u načelu glasati za predloženi budžet.
(Burno odobravanje).

Pretsedavajući: Danas smo saslušali deset govornika. Na listi prijavljenih ima još dva. Današnju sednicu sa vašim pristankom zaključujem i određujem drugu za sutra, 29 o. m., u 16 časova, sa dnevnim redom: pretres Predloga opštedržavnog budžeta sa Finansiskim zakonom za budžetsku 1947 godinu.

(Sednica je zaključena u 20,05 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Четврта седница

(29 марта 1947)

Почетак у 16,15 часова.

Претседника Владе ФНРЈ маршала Југославије Јосипа Броза Тита, чланове Савезне владе, претседника Већа народа Јосипа Видмара, претседника Савезног већа Владимира Симића и чланове председништва оба дома, при уласку у двору народни посланици стојећи поздрављају бурним аплаузом.

Претседавао претседник Већа народа Јосип Видмар.

Претседавајући: Отварам четврту заједничку седницу III редовног заседања Савезног већа и Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије. Записник данашње седнице водиће народни посланик и секретар Јоза Миливојевић. Изволите чути записник прошле седнице.

Секретар Јоза Миливојевић чита записник треће заједничке седнице.

Претседавајући: Има ли примедба на прочитани записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Прелазимо на дневни ред: продужење претреса Предлога општедржавног буџета са Предлогом финансиског закона за буџетску 1947 годину.

Има реч народни посланик др Милош Поповић.

Др Милош Поповић (НР Србија): Другови народни посланици, данас кад је држава узела на себе целокупну планску привреду, када несметано располаже свим народним при-

ходима и производима, кад је спроведена аграрна реформа и други важни социјални закони, када држава располаже и води надзор над свим радним снагама и има ничим неометану власт, општедржавни буџет као општенародно домаћинство претставља за све нас животно питање. Буџетирање, као распоред расхода и прихода и као буџет поглавито привредног карактера, треба да има два основна задатка: прво, да обезбеди материјални опстанак државе и њен напредак, и, друго, да ради на обнови земље и народа. Материјални опстанак државе зависи од материјалног стања њених чланова и њихове радне способности. Њихова радна способност зависи од њиховог здравља и спреме. Задатак обнове састајао би се према томе: прво, у обнови материјалних добара, у обнови свега што је ратом и последицама рата уништено и оштећено, а што се још и данас огледа у великој оскудици и општем осиромашењу и поред обимне помоћи која нам је у материјалном погледу указана од стране наших великих савезника, и, друго, у обнови живог инвентара, у првом реду људског материјала који је исто тако делом уништен, а делом уназађен, што се огледа у поремећеном здрављу, у умањеној радној опособности, повећању оболења и смртности, а нарочито рђавог стања здравља деце и омладине, која је на све ове штетне утицаје била и најосетљивија. Уопште, потхрањеност, туберкулоза у свим облицима, заразне болести и алкохолизам уништавају свакодневно на хиљаде живота. Због тога на поправци народног здравља, на стварању повољних услова за живот мора се обратити највећа пажња и указивати обилна помоћ, јер је здравље капитал који доноси највећи интерес. Раније, као и сада, сузбијању алкохолизма, лечењу алкохоличара и ширењу трезвености није се поклањала никаква пажња. Међутим, алкохолизам није само рушилац здравља и радне способности, већ је узрок и сиромаштва и криминалитета и у великој мери штети народну исхрану, уништавајући огромне количине хранљивих састојака у воћу од кога се оправљају алкохолна пића. Пре рата алкохолни буџет је износио преко 5 милијарди динара, верујемо да данас ако није и већи, извесно да није мањи.

Материјална средства могу се обезбедити само ако се користе сви природни извори, ако се активирају све живе снаге, које та материјална средства треба да стварају.

После страховитих губитака и жртава у људима, често баш најбољим, више него икада, човек, као једини извор

живе снаге, претставља данас највећу економску, социјалну и националну вредност. Због тога се мора вршити највеће економисање — штедња и рационална употреба његове снаге за општекорисне радове, али ни у ком случају злоупотреба његових моћи преко граница његовог стварног капацитета, као што је то било могућно у капиталистичком поретку. Све то императивно захтева да прави човек буде на правом месту, да не сме бити ни преоптерећених, ни беспослених и незапослених, а најмање готована и повлашћених, нити ико треба да заузима места и положаје који не би одговорали његовим способностима, спреми и искуству, јер ће у противном, трпети послови и место стваралачког и корисног рада биће застој и штета, која се тешко може надокнадити.

Као што се у људима и материјалу мора економисати и рационално поступати, и време у привреди игра важну улогу. Ни оно се не сме расипати, и оно се мора штедети и употребити у двоструком смислу, и као време употребљено за рад и време употребљено у прави час.

Уколико су у производњи важни материјални захтеви и услови, исто је тако важан и психички моменат, оправданост свих мера које се предузимају, вера и пун успех и пуно поверење у оне који државом и пословима управљају, као и могућност да се све грешке, пропусти и неправде могу поправити и, што је најважније, да свако слободно и без страха може исказивати своје мишљење и критику, која, ако је оправдана биће од велике користи, а ако је злонамерна биће од штете само за оне који је врше.

У нашем је Уставу велики недостатак што није признато сваком грађанину и право на рад, кад му је стављено у дужност да ради, јер доиста има још људи који су способни за рад, који би хтели да раде, али који не могу да добију посла... (*Један глас: А где то има?*) данас кад је потребна свака рука и сваки мозак.

Иако је данас парола: индустријализација и електрификација, не сме се ни за један час заборавити да је главни извор добара наша пољопривреда и да је она грана рада, која, не само што производи, већ једина која је у стању да умножава сва добра, док све друге врсте радиности могу само да прерађују, — и да у нашој земљи има најповољнијих услова за развиће и њено унапређивање у виду интензивне и екстензивне пољопривреде. Зато се мора обратити и на њу исто толико велика пажња и помоћи свима средствима, уто-

лико пре што се пољопривредом бави преко 80% нашег становништва.

Најважнији лак задатак у обнови живља је да се обрати највећа пажња на телесно и душевно здравље наше деце и омладине и да се од ње отклони све што би могло, ма у ком погледу, да буде од штете. У том правцу имаће још много да се ради, а мора се смишљено и озбиљно радити, јер од тога зависи не само напредак већ и опстанак нашег народа. Нама није потребан само велики број деце, већ велики број здраве и збринуте деце, чије здравље по сваку цену мора да се одржи и да се спреме за живот и општекористан рад. И за тај важан посао потребно је имати исто тако предвиђен и добро и свестрано смишљен план. Никакве материјалне жртве неће бити велике, које би се утрошиле за здравље и напредак народног подмлатка.

Ово подједнако важи и за ученике у привреди као и за ученике у школама. На жалост, још су хигијенске прилике и у радионицама и у школама врло рђаве и штетне услед пренатрпаности и преоптерећености, као и у другим тешким домаћим приликама. У томе свакако треба тражити и узроке слабог успеха у школама и отклањати узроке, ако мислимо да и ове немиле појаве отклонимо.

На заштити деце, ма колико се добре воље улагало, није било много успеха, јер су се тим послом махом бавили многи који су за то били неспремни и недорасли. И питање беопризорних још стоји нерешено.

С обзиром на велику несташницу коју нисмо још у стању да савладамо и опште осиромашење, и чињеница да смо силом прилика упућени на своја сопствена средства, која су често недовољна, при саставу буџета морамо се држати оне народне „да се морамо према губеру пружати“. Мора се спроводити највећа штедња, мора се успоставити једна здрава економска равнотежа, морају се расходи управљати према могуће остварљивим приходима, а расходи ни у ком случају не смеју бити неподношљиви терети, јер, напослетку, не постоје људи ради државе, већ држава ради људи и њиховог добра и благостања. Сви други интереси и побуде морају пред овим начелом да падну.

Зато је пожељно да сви водећи људи даду пример штедљивости и скромности и да се избегавају сви непотребни и излишни издаци окупљани и са губитком материјала и времена. Нико не може спорити да у овом погледу није било крупних грешака и погрешног схватања.

Као што жив организам, у коме се стално врши промет материја, и у коме се морају довести у склад расположиве снаге, енергија, у овом случају храна, и утрошак снаге, па да се организам може одржати, у противном, ако се та равнотежа поремети, ако се више троши него што се добија, он ће ослабити и најзад услед исцрплености угинути; исто тако и народни организам — његова држава, ако се на њену запрегу — људе поставе немогући терети, и ако се државна кола преоптерете да тај терет не могу поднети, десиће се да ће запрега да малакше и падне, а да се државна кола поломе. (Смех у дворани). Није то смешно него доста жалосно. У економији то се зове банкротство, што свакако нико не жели нити сме да допусти да се деси.

Знатне уштеде и опште олакшање у промету могу се постићи, ако се постарамо да се што више упрости често и сувише компликована администрација, нарочито ако је у невештим рукама, а која нас много потсећа на стари бирократизам који смо толико осуђивали и противу кога смо се борили. Али изгледа да га се још нисмо ослободили, и да нам још увек ствара велике тешкоће.

Схватајући тако задатак општедржавног буџета, као општег народног домаћинства и истичући начело рационалне штедње и планског рада, а с обзиром: 1) да је за упознавање предложеног закона било исувише мало времена да би се могао добро проучити, 2) још важније, да су у многим разделцима наведене само глобалне суме, често само милијарде, без икаквог специфицирања и објашњења, 3) да сума од 85 милијарди и на први поглед, а нарочито без довољног образложења и објашњења изгледа да премаша нашу стварну економску моћ и 4) да су многа предвиђања прихода не-реална и произвољна и, најзад, да ми народни посланици, примајући оволики и овакав буџет, примамо и сву одговорност за њега, иако не познајемо довољно његову суштину, — сматрам да имамо право да тражимо, и ми и цео народ, да се мора тачно знати на шта се сваки динар троши — то су, уосталом, и други захтевали, и да можемо да проценимо да ли се он може и мора потрошити, предлажем да се предложени Предлог закона о општедржавном буџету за 1947 годину врати Одбору за привредни план и финансије и тако преради и специфицира (Смех у дворани), — ствар која је толико важна да противу тога не може бити икаквог оправданог разлога, — како би се тачно могло видети колики су лични, колики материјални и други издаци, а исто

тако да предвиђање прихода мора одговарати стварној могућности, а на основи раније остварених прихода. У противном, не могу мирне савести дати свој глас, због чега ћу морати да се од гласања уздржим.

Претседавајући: Реч има народни посланик Имро Филаковић.

Имро Филаковић (*Изборни срез Валпово—Доњи Михољач, НР Хрватска*): Високи доме, Приједлог опћедржавног прорачуна за 1947 годину изненадио ме је. Огромна је свота прорачуна у издатку и примитку у износу од 85.854.000.000 динара, ма да су у том износу садржани и прорачуни свих наших република.

Иако је ово прорачун привреде а не администрације, ипак је превелик. Овај прорачун мора бити већи од прошло-годишњег, али када погледамо откуда набавити толике силне новце, онда видимо да се прорачун реализује највише од пореза на промет производа. Министар финансија је мишљења да то није бивши порез на пословни промет и да тај порез не плаћа потрошач, него је он садржан у цијени производа. Разлика је у ова два пореза само у томе што на порез на промет производа дјелује више узрока који су уско повезани са планском индустријом, а бивши пословни порез је само прилепљење постотка на већ готов производ. Зато је код пословног пореза видљиво да га плаћа потрошач, а код пореза на промет производа то није толико видљиво, иако га потрошач фактично плаћа. Примјер: два дјечја одијела за дјецу стару десет година стоје 2056.— динара и 50 пара. Од тога је 17% порез на промет производа или у новцу 291,33 и градска трошарина 3% или 51 динар и 50 пара. Укупно порез и трошарина износе 342,83 динара. Да је тај порез мањи, мање би потрошач платио, али би био и мањи прорачун. Порез за та два одијелца једнак је цијени 100 кг пшенице. Ако је тај порез садржан приликом калкулације у цијени производа, онда смо ми криви за шкаре цијена између индустријских и пољопривредних производа, пошто нема више стихије капиталистичке производње, понуде и потражње. Разумије се крив је и окупатор који је творнице уништио. Та два одијелца једнака су вриједности 600 кг пшенице или нешто врло мало мање од 900 кг кукуруза. Тај порез у крајњој линији плаћа радни народ наше земље, а то је у претежној већини сељаштво.

Превелика је разлика између опћедржавног прорачуна у износу од 59.560.000.000.— динара и прорачуна народних ре-

публика у износу од 26.294,000.000.— динара. Ми смо федеративна народна република и имамо шест народних држава са свим сувереним правима. Прорачуни народних држава треба да буду већи у односу на опћедржавни прорачун.

Поглед прорачуна по појединим разделима, ставкама и потставкама мора бити прегледнији, исцрпнији и са више објашњења о томе, зашто ће се поједина свота новаца утрошити. То би изискивало више времена за састављање прорачуна, можда некада паучење у правилном и ефикасном трошењу новца, али би прорачун био правилнији и јавнији.

Ми не можемо одмах направити све оно што нам треба, него морамо настојати да направимо бар оно без чега не можемо бити, тако да би држава могла водити потпуно самостално своју унутарњу и вањску политику. Ја сам у принципу за индустријализацију и електрификацију наше земље, за планску производњу. Али којој грани привреде треба дати првенство и што треба прво урадити, у томе се не бих у свему сложио са приједлогом овога прорачуна.

Приједлог за електрификацију и индустријализацију је превелик, иако нам је и то нужно потребно, а приједлог издатака за обнову земље и пољопривреду премален, чак ако ће ту укључе и сви прорачуни за обнову земље и пољопривреду по прорачунима свих наших република. Ево примјера.

Заклада за обнову земље у примитку износи 7.700,000.000 динара, а у издатку 3.300,000.000 динара по опћедржавном прорачуну. Знам да ће бити предвиђено и у издатку за обнову земље у републиканским прорачунима, али та свота новаца неће достићи онолико колико је предвиђено у примитку по опћедржавном прорачуну. Треба се сјетити што смо све народу обећавали, када су му окупатор и домаће издајце палили и минирали куће и господарске зграде. Обећали смо да ће то све бити поправљено, а сада је прилика да се то обећање искупи. Ја бих првенство у Петогодишњем плану дао обнови свих попаљених и порушених села и кућа. То би деловало повољно међу оним народом који нас је толико волио и толико допринио нашем ослобођењу, а тај народ је то заслужио.

Обнова пољопривреде требало би ићи свега за један корак иза индустријализације. Пољопривреда и индустрија у нашој земљи нису на високом ступњу и далеко је од тога да би ми могли бити задовољни. Ипак пољопривреда је

развијенија од индустрије, јер смо житарице извозили, а индустријске производе углавном увозили.

Пољопривреда и индустрија су два чиниоца наше привреде који се допуњују. Налазе се у стању симбиозе. Развијена пољопривреда помаже развитак индустрије, као што и индустрија помаже развитак и рентабилитет пољопривреде. Исцрпљење једне по другој у превеликој мјери у крајњој линији не помаже другу, него њезин развитак паучи. Случај наглог уништења свињогојства код нас, а баш свињогојство се најбрже обнавља и народ најприје ту дође до новаца да би могао купити индустријске производе.

Ми морамо увозити инсталације за електрификацију и индустријализацију, а то плаћамо живежним намирницама високе калорије које су производи наше пољопривреде у ширем смислу. Превелико исцрпљење пољопривреде осиромашује саму пољопривреду по ономе да земљи треба дати све оно што је од ње одузето, било у којем виду.

Уредба за откуп вишкова житарица за прошлу годину била је потребна, јер је требало прехранити нашу војску, наше радништво и градове и наше пасивне крајеве. Ми нигдје не можемо у штампи наћи исцрпан извјештај по котарима и мјестима, колико је житарица од народа закупљено, колико је предано пасивним крајевима, војсци и градовима. Колико је, евентуално, извезено за постројења за електрификацију. Ми имамо службене новине и службена гласила народних република, па нека се о томе објави исцрпан извјештај да народ види коме даје храну и да је дано за оне који немају и тада ће се лакше растајати од хране која му је неопходна.

Иако је откуп био потребан, пракса при откупу вишкова у појединим селима била је таква да је народ удаљавала од народне власти. Има појединаца по селима које народ зове држаци или егоисти. То су људи који све држе за себе а нимало нису социјални. Такви су у стању пустити да им се храна поквари, а не би помогли ближњег свог. Суђење таквим људима одобрава сав поштен и марљиви свијет. Али има случајева који нису такви. Ево једнога од многих примјера који је блажи: Антун Матковић из села Шљивошеваца, котар Доњи Михољац, предао је све вишкове и ипак је изведен пред народни суд. Суд га ослобађа, а Одјел унутрашње управе у Доњем Михољцу држи га још у затвору 16 дана и нуди га да уђе у Народну фронту.

Има у селима најмарљивијих људи који су због откупа вишкова у затвору. Ако се узме у обзир да су поједине откупне комисије наређивале да им се кухају бесплатно кокоши, што је повреда приватне својине, онда се може рећи да је пракса откупа била на врло много мјеста у најмању руку груба. Случај села: Шаг, Бизовац и Свети Ђурађ.

Има чланова откупних комисија који су замрзли фашизам у другој половини мјесеца сибња 1945 године и сада га тако страшно мрзе да су у служби откупа у стању натјерати страх у кости људима, а са својом ревношћу и претјераношћу упропастеће десетак марљивих и поштених људи само да се не спомиње вријеме окупације. У Доњем Михољцу има један такав, иако није у откупној комисији, не може се дурати од њега, јер стално тврди да се он за овакво стање борио још од 1935 године, једино што је за вријеме окупације био у културбунду, служио њемачку војску и хранио свиње на дебело за окупатора. Зове се Ауг. Народ је све своје вишкове предао, али пошто је урод пар пута повишен, сада је стање такво да је већина народа и предала вишкове и остала крива, јер није могла удовољити задњим зимским уродима кукуруза.

За јавна тужиштва и контролне комисије предвиђен је издатак у износу од 131,097.000 динара. Ова свота је прилично велика, зато ћу говорити нешто из праксе ових наших установа.

Ове двије установе су сродне. Узмимо примјер једне кампање. Контролна комисија иде упоредо са кампањом. Објашњава, исправља, савјетује, помаже и позива понекад у помоћ и јавно тужиштво. Када је кампања при крају или на свршетку кампање, јавно тужиштво купи грјешнике и предаје их суду. По моме мишљењу су контролне комисије преслабе, а јавна тужиштва прејака. Према томе, испада да нас мало воде, а много гоне. Кад се узме у обзир да су јавни тужиоци сви инспектори контролних комисија рекрутовани из једне странке или партије, онда то ствар још потенцира.

Јавно тужиштво је орган Народне скупштине по нашем Уставу и брине се за правилну примјену наших закона. На моме котару била су затворена три котарска скупштинара и три претсједника мјесног одбора. Понека од ових затварања су политичке нарави иако се је то на расправама тек у једном случају споменуло. Сва ова затварања су противзаконита, јер све те одборнике штити имунитет, а колико је мени познато само је за један случај тражено изручење од

извршних одбора. Ако јавна тужиоштва крше наше законе и у малом постотку, моје је мишљење да се тиме крши демократичност наших закона. Не можемо примити примједбу која се понекипут чује и у овом високом дому, да се неко може увући и у народну власт. Демократичност у бирању одборника не позна увлачење, него је изабрани претставник онога народа који га је изабрао. Не видимо добра у пракси да се за свакога човјека који се не слаже у свему или само у неким стварима са Владом или њеном праксом назива протународним елементом, као да је појам влада и народ једно те исто.

Карактеристичан је примјер Мишка Купановца из Доњег Виљева, котар Доњи Михољач. Претсједник је био Мјесног одбора. Затворен пред републиканске изборе у Хрватској. Оптужен да је саботирао откуп житарица и ра-
стурио један збор и још за једно пет ситнијих гријехова. У то вријеме штампа хвали његово село да је друго по реду као најбоље у котару у предаји вишкова. Масовном са-
станку у Доњем Виљеву присуствовало је око 200 особа. Начелник Одјела унутрашње управе из Доњег Михољца износи пред народ неистине о мени. Претсједник Мјесног одбора затражи ријеч и каже: „Ја такове неистине нећу слу-
шати, јер ми њега боље познамо од тебе, а добар вам је био када је из нашега села једне ноћи мобилизирао 160 Далматинаца. Ја са састанка одлазим”. За њим је отишао сав народ мирно својим кућама. Резултат: шест година при-
силног рада изабраном претсједнику Мјесног одбора. У оп-
тужници јавни тужилац мене назива „бивши народни послз-
ник”, иако сам у то вријеме био на засиједању у Београду.

За Министарство трговине и опскрбе предвиђено је 143,494.430 динара. Опскрбљивање у нашој земљи врши се на карте и дознаке. То нас умногоме потсјећа на зле дане окупације. Свјесни смо да то у извјесној мјери мора бити. Ево једнога великог пропуста који се догодио код распо-
дјеле тада нерационираних каустичних соде или како је народ зове масне соде. Каустична сода, колико је мени познато, могла се купити само у Београду, а сигурно је да је у Осјечком округу било те соде само у незнатним количи-
нама. Док је у Београду било каустичних соде, а не треба им, јер сапун купују на карте, дотле је у селима пропадала масноћа у милионима вриједности. Ако се то посматра са здравственог становишта, онда је пропуст још већи.

У опскрбљивању духаном у Доњем Михољцу је стање врло чудно. Духан добијају у највише случајева само синдикалисти. У том мјесту има неколико стотина радника и намјештеника и пар тисућа сељака. То је разбијање савеза радника и сељака. (Смех у дворани).

Укидање пијаца је, по моме мишљењу, неправилно. Ако село и град могу избјећи посредника, па макар то био државни, задружни или приватни сектор, боље је да се посредник избјегне, јер радник јефтиније купује, а сељак скупље продаје. Тиме се подиже стандард благостања и сељаку и раднику. И у опскрби живежним намирницама требало би учинити исто. Данас сељак продаје свој кукуруз по 240 дин. за 100 кг., а радник га купује по 410 динара за 100 кг. То је много плаћено за посредство да кукуруз дође од сељака раднику. Макар то иде и у државну касу, ипак је много, јер снижава стандард живота и једноме и другоме.

Издаци за социјално-здравствену заштиту износе 3.300.000.000 динара. Жртве фашизма примају мале потпоре. Познат ми је случај гдје једна стара жена прима свега 800 динара мировине, а изгубила је сина борца, а мужа и кћерку убили су усташе у Јасеновцу. Други случај, двоје дјеце, којима су усташе убили мајку у Јасеновцу, примају укупно око 1.600 динара мировине иза мајке учитељице.

Похвално је од Владе да је за тако кратко вријеме ријешила плаћу инвалидима.

Порез на промет производа је главни приход прорачуна. Стопе су превелике и због тога је то велико оптерећење за наше народе. Навест ћу само један примјер из сељачког живота. Нетко треба правити намјештај, рецимо удаје кћерку. Он плаћа за кубик ораховине око 300 динара пореза за промет производа приликом резања те ораховине, иако је плаћао уредно порез на земљу гдје је тај орах израстао. Могло би се навести тисућу примјера о превеликим стопама.

Тражим од Владе да донесе опћу амнестију за све, осим оних који су се тешко огријешили о наше народе за вријеме окупације и послје ослобођења.

Пошто ми немамо опозиционе штампе, тражим да се наши говори штампају како би народ могао о њима изрећи свој суд.

Све оно што је Влада добро урадила треба похвалити, а све оно што узнемирава народ треба критиковати.

Овај прорачун је превелико оптерећење за наше народе и зато ћу се код гласања у цјелини устегнути од гласања,

с тим да ћу у појединостима гласати за поједине раздјеле као за народну одбрану, инвалиднине, обнову итд.

Претседавајући: Реч има народни посланик др Драгољуб Јовановић.

Др Драгољуб Јовановић (Изборни срез нишавски, НР Србија): Другови народни посланици. У току ове буџетске дебате сетио сам се наслова који је велики грађанин Европе Гете дао опису свога живота: »Dichtung und Wahrheit« — поезија и стварност, простије речено, песма и истина. Док сам слушао јуче и прекјуче четрнаест министара који су се са ове говорнице ређали, имао сам утисак да се изражава поезија; међутим, буџет није само поезија. Министар финансија дао нам је и другу страну тога буџета, јер је показао и онај део који се зове стварност. Ја бих хтео такође да допринесем првом делу, хвалоспеву, кад се говори о великим напорима, о великом раду који је био потребан после ослобођења да се земља стави на ноге. У овој дебати нико није поменуо онај велики рад који је био потребан да се изврши прелаз од хаотичне и анархичне привреде на планску привреду. Ја хоћу овде на првом месту да одам признање свима онима, горе и доле, који су на томе послу радили, а пре свега неуморном раду министра финансија и председника Планске комисије, другова Жујовића и Хебранга. Исто тако хоћу да истакнем енергију и млади оптимизам министра индустрије и председника Привредног савета Бориса Кидрича. Није било лако у овом периоду извршити тај прелаз и у исто време изградити привредни план. Њихов рад долази не изоловано него у вези са огромним, може се рећи, њатчовечанским напорима многих чиновника не само по министарствима него и по свима уредима по целој земљи, такође и њима треба одати признање и захвалност. Али тај рад једних и других само је један део великог рада који се обавља у нашој земљи и у коме су највећи терет поднели трудбеници земље и њихови друтови у радионицама. Сељаци и радници носиоци су оне снаге која ће помоћи да се оствари и овај највећи буџет у овој земљи. Тај рад, иако велики, не бих могао да назовем, јер то не знам, највећим међу свима народима у свету, али знам сигурно да у овој земљи никада није више рађено него што је случај данас. (Један глас: Тако и треба!) Оно што бих могао да приметим то је да тај рад није био равномерно распоређен. Ако је рађено много, нису радили сви, (Упадице) а да би се терети носили, потребно је да се ангажују све снаге, и физичке и интелектуалне. Има

још људи у овој земљи који нису дали свој пуни допринос, који нису запослени или који нису правилно искоришћени. Ако је рад велики, он није увек био рационалан, прво, зато што није сваки човек употребљен на оном месту где може да да највећи резултат, друго, зато што методе рада још нису савршене, и, треће, зато што многи људи који су из специјалних разлога били у ситуацији да раде за време окупације, а који се сада налазе под осудом, такође нису искоришћени у својим стручним способностима.

Министар унутрашњих дела саопштио нам је јуче да је један велики број стручних људи који су осуђени, већ послат у одговарајућа предузећа; ја сматрам да ту меру треба проширити. Нарочито сматрам да треба ослободити принудног рада, који уствари није рад него дангуба, сељаке, које данас зове ово топло пролећно сунце да ору и да нам спреме родну годину.

Кад је реч о привредном плану, могло би се дискутовати, — ја то овога пута нећу учинити, зато што то није на дневном реду, — могло би се дискутовати да ли је требало тако брзо прећи на петогодишњи план. Можда смо могли урадити као Чеси или Бугари и направити најпре двогодишњи план, или једногодишњи као Французи. Ја ту ствар нећу дискутовати. Али хоћу поводом овога буџета, пошто ће план доћи једнога дана на дневни ред, хоћу да учиним неколико примедба. У своме излагању трудићу се да учиним само такве примедбе, на које не може бити, или врло тешко може бити поговора. (Гласови: Да чујемо!).

Од Народне скупштине тражи се кредит за остварење планова, а нама се ти планови не подносе. Основна је поставка у финансирању, и Министар финансија то боље зна него ико, да се никакав кредит не одобрава док се план не покаже. Министар финансија и све установе за кредитирање поступају врло ригорозно у томе погледу. Они траже најдетаљније планове, они траже калкулације, траже оправдање и за најмању оправку, зато што сматрају да кредит треба да буде рационално и паметно употребљен. Чак и за оправку старих зграда Извршни народни одбор Београда неће одобрити никакав кредит док његови стручни органи не покажу да је та оправка потребна и да је у смислу новог времена. Питам ја Министра финансија, да ли би он једној установи, да ли би једном државном предузећу, у које има пуно поверење, одобрио 100.000 динара, а да то предузеће не покаже најпре своје планове? Ми смо кредитори Савезне

владе и она излази пред нас са глобалним и необразложеним цифрама. Тражи нам без иједне речи објашњења за остварење плана и за остале инвестиције огромне суме које се пењу на пуне тридесет две милијарде динара.

Претседништво Владе тражи за обнову и изградњу насеља 3.300.000.000 динара. Нас би интересовало да видимо којим ће ритмом да се изврши обнова и изградња тих насеља. Министар индустрије тражи нам близу 10.000.000.000 динара, тачно — 9.730.000.000 динара, — а ниједном речи нам не каже која предузећа, које индустрије, којим путем, да ли ће прво да се изграђује тешка индустрија или лака, да ли пољопривредна индустрија, да ли полупрерађевине, шта ће се радити! Његов говор је био врло интересантан и врло полетан, али је био без имало детаља и без имало прецизности.

Министар рударства тражи шест милијарди триста седам милиона и не каже нам апсолутно ништа о том на шта ће те милијарде употребити; Министар саобраћаја тражи четири милијарде тридесет и осам и по милиона, а не каже ништа о томе које пруге, који радови ће се обавити и којим редом ће то да се ради у току ове године; Министар поморства тражи једну милијарду двеста четрдесет седам и по милиона, а не каже нам које луке мисли да подиже или оправља, да ли мисли да гради бродове или да их купи итд.; Министар грађевина тражи две милијарде осам стотина милиона, а не каже нам ниједан детаљ ни објашњење; Министарство грађевина тражи 2 милијарде 800 милиона. Најзад, Министар финансија тражи три милијарде триста осамдесет три милиона, а не говори ништа о том какве инвестиције и каква остварења уопште мисли да изведе.

Тиме сам изнео само оне ставке које претстављају милијарде, али има још других захтева за инвестиције и остале финансиске планове испод милијарде. Тако, на пр., Министарство пољопривреде, тај вечити пасторак, тражи свега триста тридесет и четири милиона, Министарство пошта шест стотина милиона, Министарство спољне трговине двеста и два милиона, кинематографија четрдесет и један милион и радиодифузија сто и четири милиона. Али ни у једној од тих ставки не видимо образложење, објашњење или оправдање зашто се то тражи.

То износи укупно за инвестиције и остале финансиске планове тридесет и једну милијарду девет стотина осамдесет и пет милиона, дакле близу тридесет и две милијарде без

иједне речи објашњења Народној скупштини зашто та сума мисли да се употреби.

Каква смо ми Скупштина, какав смо ми Парламент, кад Влада не сматра за потребно да нас о свему томе обавести? Ми смо и овај овакав буџет добили врло касно тј. оног дана кад смо се састали, а то је 26 марта. Међутим, на корицама књиге коју имате пред очима лише да је Влада овај и овакав буџет примила у својој седници од 22 јануара, а колико сам обавештен, ова књига је била штампана већ крајем фебруара. Ми смо је добили крајем марта. Стога ја држим, да не употребим незгодну реч, да је у овом поступку извесно недовољно поштовање Владе према Парламенту, а то је можда зато што Влада зна да је њена већина сигурна и да не мора да тражи нашу љубав и наш пристанак. Међутим, ја сматрам да је то једна опасна пракса и ту није крива Влада него ми. (Један узвик: Ти си крив! — Смех). Кад родитељи имају једно једино дете они га мазе, и чини ми се да смо ми научили нашу Владу да мазимо и дајемо јој све што хоће, а она то у довољној мери није заслужила.

Прелазим на другу примедбу, за коју мислим да ће и Министар финансија тешко наћи поговора. Од Народне скупштине тражи се такође, без иједне речи објашњења и оправдања, чак ни извињења, још једна серија издатака у милијардама. Прва таква ставка је буџет Министарства народне одбране. Таква ставка је била у прошлогодишњем буџету, али она је тада била једина. Једина ставка која није ничим објашњена била је ставка која се односила на Министарство народне одбране — за личне и материјалне издатке и инвалиде десет и по милијарди динара. Ми смо казали: разумем! (У сали смех). Био је рат, уништена је стара војска, треба да се створи нова и та војска заслужује да јој се без даљег објашњења да првих 10 милијарди за њено подизање. Овог пута се од нас тражи 13 и по милијарди. Ја не дискутујем ту цифру. Ја не дискутујем потребе народне одбране. Ја дискутујем само начин на који се то од Народне скупштине тражи. У старој Југославији у буџету то није било објашњено. Али, ниједан се народни посланик (Жагор) никада, за пуних 20 година и више, није усудио да дискутује тај буџет војске. Увек се тај буџет одобравао аklamацијом. Једино су се комунисти усуђивали да дискутују о том буџету, а од осталих посланика нашао се само један човек, то је био наш посланички друг др Милош Московљевић, који је 1925 године тражио извесна објашњења по извесним из-

дацима тог буџета. Тада је из двора поручено да Милош Московљевић више никада неће бити посланик. И он то није био у старој Југославији. У нашој новој држави није потребна таква дискреција у том погледу. Ако се неће да се то изнесе пред пленум Народне скупштине, може да се изнесе пред Финансиски одбор, може да се изнесе пред Президијум, или бар пред саму Владу. У сваком случају мислим да и тај део буџета не треба да буде таква тајна, него треба да се искаже. Ја нисам против тог буџета Министарства народне одбране. Гласао сам га прошле године рада срца, ма да морам да признам да у данашње доба немам великих илузија о одбрани, а нарочито о нападној снази оружане силе једне мале државе, као што смо ми. (Повици: Аха, аха! Атомска бомба!) Ипак сматрам да је народна војска потребна, народна морнарица потребна, као школа мужевности и енергије, као школа међусобног упознавања и прожимања наших људи, најзад као школа братства и јединства наших народа. У тој светлости посматрам и овај велики симпатични напор на изградњи Омладинске пруге, више него по његовом техничком и материјалном ефекту.

Друга ставка у милијардама, која се тражи од нас без речи, без објашњења, против које нисмо такође, али смо против тога да се нама ништа не каже у том погледу, јесте ставка о пензијама и инвалиднини која износи 3 милијарде 900 милиона динара. Примам је, али хоћу да знам колико пензионера у овој земљи има, колико инвалида и каквих све инвалида.

Трећа ставка, опет у милијардама и ничим необјашњена, јесу издаци за социјалну и здравствену заштиту у износу од 4 милијарде 167 милиона динара. Ни против те ставке нисам утолико пре што социјално осигурање само себе финансира, пошто оно доприноси 8 милијарди 800 милиона динара.

Министар финансија прекјуче је казао да ће се остатак употребити на инвестиције у привреди.

Четврта ставка у милијардама, која ничим није објашњена јесте она која се даје за остварење за усклађивање привредног плана са Народном Републиком Албанијом. Ја сам гласао и у томе пленуму и у Президијуму за Уговор о пријатељству и узајамној помоћи са Албанијом. Свестан сам тога да ми морамо нешто дати, али тражим објашњење за какве сврхе дајемо и шта ми прекопута добијемо.

Најзад, много је у буџету 2 милијарде динара за непредвиђене и недовољно предвиђене издатке. Код свакога личног издатка ми имамо 5% за непредвиђене личне расходе. Не видим зашто је потребно 2 милијарде за непредвиђене и недовољно предвиђене издатке.

Кад саберемо, без објашњења тражене издатке за инвестиције и друго, излази да за извршење финансиског плана и инвестиције имамо 32 милијарде, а за друге издатке за које се не дају апсолутно никакви подаци 26500 милиона динара — свега 57602 милиона динара те врсте. То значи да ова Народна скупштина добија обавештења свега за 2 милијарде, а не добија никаква обавештења за 57,5 милијарди. За милионе добијамо некаква оправдања, а за милијарде никаква. То никад и нигде није било и не можемо се позвати ни на пример Совјетског Савеза у најбурнијем периоду револуције. Нарочито не у доба прелаза на планску привреду.

Трећа примедба која ми се чини без поговора јесте ова: сувише је велика несразмера између савезног буџета и буџета народних република. У нашој земљи извршене су корените промене у државном уређењу. Прва реч у имену наше државе јесте Федеративна Народна Република Југославија. Кад смо правили програм Народног фронта, ми смо предвидели у једној тачки да наша демократија треба да добије једну материјалну основицу. Ако демократија није материјално фундирана, она ће висити у ваздуху. Ако народна власт нема у својим рукама материјални инструменат привредног, културног и друштвеног живота, она ће бити празна реч. И наша федерација мора бити фундирана, мора бити материјално заснована. Међутим, мени се чини да наша федерација нема довољно материјалне подлоге. У бившој Југославији државни буџет централе износио је обично 14 милијарди, а бановина и општина, које су се звале самоуправе иако нису биле самоуправе, имале су 6 милијарди. Дакле, однос 14 према 6. То је био централизам и ми смо против тога централизма устали и ми смо се против њега борили. Прошле године, у буџету за 1946, савезни буџет износи 20 милијарди, а буџети народних република 14 милијарди. Ако сам добро разумео Министра финансија, савезни буџет, изгледа, да је стварно био 25 милијарди, а републике су потрошиле мање од 14 милијарди. Мени се чини да ни прошле године таква разлика, такав однос 20 према 14 а нарочито 25 према 8 или 9, не одговара идејама о федерацији, бар оним идејама које ја имам, како треба да се изврши рас-

подела између централе и федералних република. (Смех). Ако ми се одговори на то, да тако мора бити по привредном плану, онда ћу ја рећи, да, одиста, има извесних заједничких предузећа, установа које користе свима и које фигурирају у буџету Савезне владе. То је случај, на пример, са железницама и са поштама. Ја немам ништа против тога да се за те установе не предвиђа ништа у републиканским буџетима, али ми се чини, да је републикама остављено сувише мало индустријских предузећа. Данас је однос 60 према 26; 60 милијарди за савезни буџет а 26 милијарди за републике. Мислим, да то није здраво. Централа је сувише запослена, привредни живот у републикама, чини ми се, малокрван је. Наша федеративност, на тај начин, на слабом је ногама.

Четврта моја начелна примедба на овај буџет јесте политика кредитирања. Да говорим о томе у овој дебати, овлашћује ме помоћник Министра финансија др Обрен Благојевић, који је у своме експозеу пред Одбором за план и финансије говорио о питању кредитирања. У нашој земљи нема више приватних банака. И то је добро. (Смех). Мање је добро, што је сав кредитни апарат у државним рукама. (Смех). Ја сам за то да Народна банка, као емисиони и централни кредитни завод, буде државна установа, али да поред ње и поред других државних великих кредитних установа постоји и моћна задружна централа која ће делити кредит и која ће га ефикасно контролисати и успешније наплаћивати него ли што то могу да чине државне банке. Али без обзира на то, шта ја о томе мислим, чињенице су ту: да су банке у државним рукама. Да видимо како оне кредитирају, какву оне политику кредитирања воде.

Др Обрен Благојевић саопштио је један податак, који је врло тежак и који бих ја назвао признањем и самооптужбом, јер је он констатовао један страشان однос у кредитирању наших привредних сектора. По Уставу, ми имамо три привредна сектора, и ја сам за то да се прва два, а то значи државни и задружни сектор, повлашћују на рачун приватног, нарочито у оним областима где су државни и задружни сектор ефикаснији и друштвено кориснији неголи приватни. Али шта треба да мислим, кад прочитам у експозеу помоћника Министра финансија и претседника Одбора, да је од свих кредита државни сектор добио 90,2%, да је задружни сектор добио 7,9%, а да је приватни сектор добио 1,9%. (Др Васа Чубриловић: Стара Југославија је давала свега

30—40 милиона пољопривреди. Ти то добро знаш, Драгољубе!).

Ја сам казао да треба повлашћивати државни и задружни сектор, али не могу да изгубим из вида да се у приватном сектору данас, 1947 године, налази скоро сва пољопривреда, да се налази скоро све занатство и један врло мали део трговине, коју не жалим. (Смех).

У експозеу за општи, основни закон о плану, министар Хебранг навео је један податак који не смемо никако изгубити из вида. То је да у овој земљи постоји 2,200.000 ситних сељачких газдинстава која се не могу укључити у план, и да њима мора да се додељују кредити на другој бази, а не кроз државне установе. У Уставотворном одбору, кад смо доносили онај члан који предвиђа помагање средњих и ситних сељака, друг Хебранг нарочито је инсистирао на томе да морамо изрично навести: давање јевтиног кредита, и казао да ако кредит пољопривреди и сељацима није јевтин, то није никакав кредит. А кад се у 1947 години целом приватном сектору, то значи и целој пољопривреди која није у државним рукама ни у задружним рукама — а то је врло мали део, ишчежавајући део наше пољопривреде данас — кад се целом пољопривредном сектору даје само 1,9% — нешто мање од 2% — кредита, онда налазим да је то сувише мало и да је то ненормалан, нездрав однос. Исто тако сматрам да је задружно кредитирање врло мало, кад је већ дато свега нешто мање од 8% свих кредита, утолико пре што је у новој Југославији велики расцвет задруга, не само сељачких, као раније, него и радничких, намештеничких итд.

Долазим на пету примедбу, која можда није без поговора, али која захтева објашњење.

У новој изради буџета, у новој структури буџета, имамо једну поделу која је нова, оригинална и, мислим, добра. То је да се скоро свугде појављују две ставке које раније нису никад биле а то је: за научни рад и уздизање кадрова, и друга за штампарску и издавачку делатност. Поред њих, јављају се и две старе ставке: државна управа, и социјално-здравствена заштита. Ова друга не појављује се свугде, и то ми није јасно, зашто нека министарства имају социјално-здравствену службу, а друга је немају. Код прве ставке (научни рад и уздизање кадрова) цифра није прецизирана, дају се глобални износи, а никаква ближа објашњења нисмо добили. Чак ни у експозеима министара, које смо саслушали, није нам довољно објашњено како треба да изгледа и у

чему се састоји управо финансирање научног рада и подизање кадрова.

Јесу ли то службеници, јесу ли то хонорари, је ли то, то има права да се пита човек који критикује, нека врста поверљивог кредита?

Исто тако бих могао да питам за штампарско-издавачку делатност. Негде је наведен лист који издаје неко министарство или установа, а другде није ништа, само је речено за штампарско-издавачку делатност.

Код државне управе, примећујем велику несразмеру између личних и материјалних издатака. Прошле године, ми смо видели отприлике колико виших службеника имамо, колико министара, помоћника, директора, начелника и какве су њихове плате. Ове године, у овом буџету, не видимо апсолутно ништа сем: министарству за личне издатке толико.

Бирографија је велико зло од кога се морамо чувати као од живе ватре. (Смех). Ја разумем да планска привреда захтева велики број службеника, али сам обавештен да су и оне установе које су досад биле у државним рукама, као што су поште и железнице, сад добиле већи број директора, а нарочито већи број начелника него што је било раније. Ево, наводим пример ресора железница и пошта: знам начелнике који имају само по једног чиновника.

Материјални издаци, с друге стране, дати су такође само глобално. И они су неразумљиво велики, тако да се ја питам да ли можда негде материјални издаци не скривају опет личне издатке. На другом месту видимо материјалне издатке, а упоредо са њима нема личних издатака. Тако, на пример, Управа државне безбедности има 255 милиона динара материјалних издатака, а никаквих личних издатака, тако да се питам из каквог буџета се плаћају органи Управе државне безбедности, кад се не плаћају из буџета Министарства унутрашњих дела. (Жагор).

Најзад, нађазим у овом буџету једну веселу ставку а то је 247 и по милиона за обавезе државе по зајмовима. Ја ту ставку поздрављам, зато што је у старој Југославији сваки буџет био оптерећен са једном до две милијарде, па и више за амортизације и камате страних зајмова, обично страних, и да је често једна петина буџета ишла на ту сврху. У овом буџету, само четврт милијарде иде на то, и ја бих био срећан да та ставка никада не буде већа и да ђаво никада не дође по своје. Али, не знам шта мисли Министар финансија, шта

мисли Министар спољних послова, и да ли ће та ставка остати увек мала као што је данас.

Кад је реч о томе, ја ћу само да узгред напоменем нешто о нашој спољној политици, и то не о ополној политици као таквој, него само у вези остварења привредног плана. Цело наше буџетирање усмерено је на остварење привредног плана. На то треба да буде усмерена и наша спољна политика. Индустријализација и електрификација, то је лозинка наших дана, то је програм нашег државног живота за наредних неколико година. И ја питам, да ли ми водимо, не у Влади, не из Владе, не у дипломатским претставништвима, него да ли ми у нашој јавности, у штампи, на зборовима и конференцијама, водимо једну такву спољну политику, која ће нам омогућити да остваримо индустријализацију и електрификацију наше земље? (Жагор).

Прелазим на буџет прихода. О томе немам много шта да кажем. Тај буџет је још много мање јасан него буџет расхода. На томе пољу Министар финансија тражи од нас одрешене руке, још више него за буџет расхода. Он има намеру да већу половину прихода убере од пореза на промет производа.

Савезни део тога пореза износи око 30 милијарди динара према предвиђањима Министарства финансија, а за целу државу тај порез на промет производа треба да да 37 милијарди 774 милиона динара или 44 % свих прихода.

Др Благојевић у свом експозеу, а и другарица Берус у свом говору, рекли су да тај порез неће плаћати потрошачи. Ја питам ко ће га плаћати, пошто се он урачунава у цену?

Друго питање: хоће ли наши потрошачи моћи да плате такво поскупљење производа, јер смо приметили да откада се тај порез урачунава приликом калкулације да су од 1945—1946 цене наших фабричких производа веће, врло често дуплиране.

Треће, питам из чега ће се финансирати буџет прихода, ако се производи наших индустријских предузећа тако поскупљени не продаду. У томе погледу би ме интересовало да ми Министар финансија каже како је наплаћен ефективно порез на промет производа у првом тромесечју: јануар, фебруар, март, за који је он раније добио овлашћење да изврши буџет без овог нашег генералног одобрења.

Јуче нам је Министар финансија Републике Словеније казао да у овом првом тромесечју у Словенији порез на про-

мет производа није наплаћен у оном износу у коме је био предвиђен.

То је први извор и највећи извор, извор који скоро половину целокупних прихода треба да да. Други извор је још мање сигуран. То су вишкови прихода државних предузећа, која треба да дају око 3 милијарде динара.

Ми још немамо извештаја о томе која су наша предузећа рентабилна, а која нису, која су избацила вишкове а која нису. И ја сам слободан да сумњам да ли ћемо моћи да остваримо те вишкове у овој години.

Трећи извор прихода, опет од 3 милијарде, треба да дође од наплате репарација. Министар финансија нам је сасвим лојално рекао прекјуче да остварење тога прихода зависи од тога колико ће бити поштована наша права да примамо репарације од Немачке, Мађарске и других бивших ратних непријатеља.

Четврти извор је сигурнији. Кад предвиђа 7 милијарди динара, Министар финансија сигурно зна чиме располаже од робе примљене досада и из других извора, углавном од онога што смо добили на име помоћи од Унре. То је главни извор Фонда за обнову.

На крају, допустите две три ситнице у вези са буџетом прихода. Од здравствених установа министар очекује 26 милиона, од Комитета за културу и уметност он очекује 9 милиона. Ја питам зашто се међу установама које избацују приходе нигде не помиње Комитет за физкултуру, јер знам да од физкултурних приредаба долазе огромне суме новца. Исто тако нигде нису предвиђени приходи од принудног рада.

Да завршим. Буџет који је пред нама није књига коју можете читати. То је један преглед садржаја. То је списак наслова онде где су милијарде, то је списак поднаслова где су милиони. Друго, ово није калкулација за извођење одређеног и конкретног привредног плана и то у износу од 97%. То је једно генерално пуномоћје. То је једна бланко меница или једна књижица бланко меница, коју ми треба да потпишемо не знајући зашто потписујемо. Треће, свака влада тражи и има право да тражи извесне суме, којима располаже без претходног и детаљног одобрења парламента, али те суме обично су мале, ако не безначајне. Наша Савезна влада тражи од нас сувише велики кредит. Како које заседање, како која седница Народне скупштине, дају се све мање обавештења, и постоји опасност да идуће године добијемо

буџет, који ће се састојати од две странице: буџета расхода и буџета прихода — целокупни износ толико и толико милијарди, и готово.

Време је да Скупштина опомене Владу и да је позове на ред. Време је да Влада упали свој фењер, да видимо куда нас води.

Из свих ових разлога, ја не могу дати свој глас за овај буџет. Али исто тако нећу да пуцам у мрак, јер не видим на шта ће потрошити, док не видим привредни план, не видим на шта ће те своје ићи. Министар унутрашњих дела јуче је у свом говору казао да ће привредни план бити дат на расправу овој Скупштини још у току овог заседања. Ако то није омашка, онда не видим како ће Народна скупштина, која је имала три дана за буџет, расправити план за један дан. Онда ћу ја морати да поновим оне моје речи из дискусије о национализацији: да се једна тако важна ствар доноси напрецац.

Претседавајући: Реч има Министар индустрије Савезне владе Борис Кидрич. (Излазак министра Кидрича на говорницу поздрављен је дуготрајним аплаузом).

Министар индустрије Борис Кидрич (НР Словенија): Другови народни посланици, све ствари имају своју логику. У том смислу сасвим је логично да су се данас огласили гоподин Драгољуб Јовановић и група његових људи, а логика се још показала у једној оштријој светлости. Г. Драгољуб Јовановић усудио се данас да пред овом Скупштином и читавом земљом изјави да он „нема великих илузија о одбрани а нарочито не о нападној снази оружане силе државе као што смо ми“, (Протести у двонари. — Узвици: Срамота!), то јест, нема илузија у одбранбену снагу наше славне Армије која је победила окупатора, оне наше славне Армије која је победила агенте страних империјалиста и оне наше славне Армије која је ослободила нашу земљу. (Бурно аплаудирање у читавој дворани. Сви посланици устају са својих седишта и дуготрајно аплаудирају. — Др Драгољуб Јовановић: Ја то нисам казао). Он нема илузија о томе! (Др Драгољуб Јовановић: То је клевета! Ја то нисам казао). Верујем да вам је сад жао што сте казали. (Др Драгољуб Јовановић: Ја то нисам рекао).

Другови народни посланици, па кад неко „нема илузија о одбрани“, (Др Драгољуб Јовановић: То нисам рекао) онда није ништа чудно што напада буџет, који је увод у петого-

дишњу изградњу наше земље коју је ослободила та Армија, који је увод у будућност у којој наша земља неће више бити индустриски заостала, него ће бити индустриски и пољопривредно јака и независна од тежњи страних експлоататора. (Буран аплауз). Према томе, г. Драгољуб Јовановић и остали тај буџет нису напали због неких нормалних, тобоже, мањкавости, тај буџет нису напали због те или оне детаљне поставке у њему, него су тај буџет напали зато што је тај буџет продужење онога што се почело у народно-ослободилачкој борби, што је дошло са ослобођењем наше земље и што ми данас под славним Титовим руководством продужујемо на привредном подручју. (Бурно одобравање у дворани и узвици: Тако је!). Напад на овај буџет је напад на наш план индустријализације и електрификације, напад на овај буџет је напад на привредну изградњу наше земље, напад на овај буџет је напад на економску независност наше земље. (Узвици: Тако је! — Аплауз).

Г. Драгољуб Јовановић у овом нападу, и остали, послужили су се старим и већ познатим методама којима су напали и друге наше акте вршене у корист нашег народа и јачања наше државе. Пре свега г. Драгољуб Јовановић и његови показали су жељу да раздвоје савез радника и сељака. Они су хтели показати како, тобож, читава оволика акумулација, предвиђена у овом буџету, и како, тобож, сви расходи иду на рачун широких потрошача тј. на рачун сељака. Пре свега г. Јовановић је говорио како ће порез на промет производње значити повећање и поскупљавање наших индустријских цена. Он вероватно намерно заборавља да се индустријске цене, осим цене на луксузне цигарете, нису повишавале у току 1946 и 1947 године, него напротив да су све те цене стално падале. (Узвици: Тако је! — Аплауз). Он такође намерно заборавља да стопе пореза на промет производа не значе нове стопе на досадашње цене него стопе у оквиру досадашњих цена, које су, кажем, стално падале. Он такође заборавља, ја сам убеђен да и то намерно заборавља, да су у противности са падањем цена индустријских производа, у току 1946 и 1947 године, расле оне цене које је држава одређивала за пољопривредне производе, па да су се тиме затварале маказе између цена индустријских и цена пољопривредних производа. Нећу да кажем да смо маказе између цена индустријских и пољопривредних производа, које смо добили као наслеђе, већ довољно затворили, али сваки

сељак је могао да увиди да их систематски затварамо. (Повици: Тако је! — Аплауз).

Људи који не желе изградњу наше земље наравно да ће нападати наше приходе, да ће нападати нашу акумулацију и да ће покушати клеветати нашу акумулацију да је она онаква као што је била некада. Господин Драгољуб Јовановић довољно познаје економију да би могао да зна за разлику између износа просечне профитне стопе у старој капиталистичкој Југославији и износа акумулације данас. Ја ћу мало подробније говорити о тим стопама. Просечна профитна стопа старе Југославије износила је око 27%, а она није била само профитна стопа на индустриски капитал, него је била и профитна стопа на додатни трговачки капитал, а исто тако и на додатни капитал банака. Та просечна профитна стопа, уствари, износила је трипут толико колика је била профитна стопа на један облик капитала. Стварна профитна стопа у старој Југославији износила је у коначном резултату изнад 90%, а ако још узмемо монополистички положај појединих углавном иностраних капиталистичких предузећа, можемо да је кажемо да је стварна профитна стопа ишла и до 150% на пуну цену коштања.

Ми смо се борили током читаве 1946 године против профитерства трговине на велико зато што је поскупљавала цене. Борили смо се против профитерства трговине на велико, па макар она била и у државним рукама. Ми смо одузели сваку добит државним трговачким предузећима. Ми смо признали државним трговачким предузећима само ону маржу која де факто значи покривање режиских трошкова. Ми смо одузели сву добит у старом смислу речи државним кредитним предузећима и признали само камату која значи покривање режиских трошкова. Ми смо одустали од теорије и праксе самооплођавања капитала. Наш целокупни извор акумулације то је добит индустријских предузећа као сопствена акумулација државних индустријских предузећа и порез на промет производа. Читава та акумулација износи просечно једва 47%. Дакле, разлика је огромна између данашњих 47% и изнад 90% у старој Југославији, а с обзиром на монополистички значај у старој Југославији то је уствари разлика између 47% и цирку 150%. Тако је са акумулацијом некада, када је била у приватним рукама и служила експлоататорима, а друкчије је данас, када је она социјалистичка, намењена изградњи наше земље. Она данас користи интересима радника и сељака. (Аплауз).

Господин Драгољуб Јовановић и остали наступају као тобоже браниоци сељака. Говоре: „Не давати паре за индустрију, дајте сељаку јевтино, дајте му више пара па ће лакше да купи!“ Другови народни посланици, наша народна држава никад се није бојала говорити и о тешкоћама које постоје. Није се бојала говорити о недостацима којих још има, она је увек тежила за тим да отворено покаже недостатке и да наше народне масе мобилише у борбу за њихово отклањање. И, према томе, не бих рекао да сељак има премало пара, него да имамо прениску индустријску производњу да би сељак могао да купи све што му треба. Основна ствар је повећање индустријске производње, повећање онога што треба нудити сељаку, а то значи спровођење индустријализације. Индустријализација није нешто што је одвојено од интереса сељачког народа, индустријализација иде у корист читаве наше отаџбине. Не путем тога рецепта који нам из сасвим прозирних мотива дају господин Драгољуб Јовановић и остали, него путем индустријализације ми ћемо дићи животни стандард нашег сељака. (Аплауз).

Господин Драгољуб Јовановић и остали говорили су такође о нашем кредитном систему. Мени је потпуно јасно да би господин Јовановић и остали више желели кредитни систем старе Југославије, неголи кредитни систем нове Југославије. Ја мислим да ће друг Обрен Благојевић још дати објашњења о процентима које је господин Драгољуб Јовановић сасвим нетачно набацио. Ја бих напоменуо само да је оно што смо у 1946 години давали државним предузећима било док још нисмо могли изградити садашњи финансијски систем било надоместак за обртна средства, било готовина за обнову. Према томе, ово де факто нису били никакви кредити, док је оно што је дато задругама и приватном радном становништву, било збиља кредит. Ја могу да тврдим да су у прошлој години добијале задруге и радни део приватног сектора кредите, а не државни сектор. Са економског становишта и јесте логично да држава не може сама себи давати кредите. А да нисмо имали никакву нарочиту намеру давати кредите експлоататорским капиталистима чија су предузећа била сада национализована, то је јасно. (Драгољуб Јовановић: То нико не жали). А изгледа ми да је вама то главно.

Још има једна јасна ствар коју показују сви ови наступи. Са једне стране говоре нам да смо оптеретили потрошача, клевећу како индустријализација значи неки други

пут него што је пут који би био у корист радног сељака. Сви редом казали су сасвим јасно, први, други и трећи, како они сумњају у реалност нашег буџета.

Данас ми купујемо у иностранству машине. Нама је успело да, на пр., закључимо уговор у Чехословачкој. Ми водимо преговоре у иностранству и са другим земљама. Ми склапамо уговоре на основу обостраног увоза и извоза. Почело се било са низом интрига против тога нашег уговарања. Ми знамо да је било наших непријатеља, и у земљи и у иностранству, који су хтели такође нашим пријатељима н.пр. у братској и пријатељској Чехословачкој Републици да докажу да ми нећемо бити способни да фактички извршимо инвестициони уговор.

У томе „страху“, у изражавању и наглашавању тога „страха“, не крије се ништа друго него се само крије помоћ оним нашим непријатељима који збиља желе да ми не будемо у стању да своје обавезе извршимо... (Одобравање), а ми, који знамо шта значи примати обавезе, ми не бисмо никада ни примили ма какве обавезе за које не бисмо били сигурни да ћемо бити у стању и да их извршимо. (Бурно одобравање).

Ја мислим да на крају господину Драгољубу Јовановићу могу одговорити са оним са чиме сам почео: смешно, смешно је и срамота што он изјављује да „нема илузија у одбранбеној снази армије једне мале земље“ и смешно је и срамота што се он изјашњава против буџета који претставља почетак петогодишњег плана привредне изградње наше земље. Као што је наш радни народ доказао да није постојала за њега никаква препрека да се под Титовим руководством ослободи, тако ће наш народ под истим славним вођством доказати да ће извојевати изградњу своје земље, па било то нашим унутрашњим и вањским непријатељима криво или право. (Френетично и дуготрајно одобравање).

Др Драгољуб Јовановић: Молим за реч ради личног објашњења. (Бурни протести: Нема! Не може!).

Претседавајући: Само за лично објашњење.

Др Драгољуб Јовановић: (Излази на говорницу и покушава да говори) Министар индустрије хтео је да да мојим речима једно тумачење које оне немају. (Снажни поклици: Имају!) Ако је реч о Југословенској армији... (Поновни протести свих народних посланика и повици: Јесте, увредили сте је!).

Маршал Југославије Јосип Броз Тито: Господине Драгољубе Јовановићу, ви сте овдје увриједили нашу Армију.

(Др Драгољуб Јовановић окреће се Маршалу и раширених руку покушава да се оправда. Његове речи се не чују, јер сви народни посланици устају са својих места, дуго и оштро протестују, тражећи да се др Драгољуб Јовановић удаљи из сале. — Сложни узвици: Напоље! Напоље! Хајде напоље! — Др Драгољуб Јовановић се поново окреће према народним посланицима и покушава да говори.)

Др Драгољуб Јовановић: Ја сам добио реч ради личног објашњења... (Још оштријим протестима народни посланици не дају Драгољубу Јовановићу да настави и траже да се он удаљи. — Напоље! Напоље! — ори се скупштинском двораном). Моје речи су... (Протести)... Нисам увредио... (Узвици: Напоље! Напоље)... Мени је... (Узвици: Напоље!... Нећемо да га слушамо!)

(Претседавајући др Јосип Видмар покушава да звоњем умири народне посланике, али они настављају са оштрим протестима. У међувремену др Драгољуб Јовановић стоји за говорницом. Поједини посланици устају са својих места и даље оштро протестују. Један од њих каже: У трапу си се крио, у трап... кокошару један!)

Др Драгољуб Јовановић: Сваки човек има права да говори... (Протести: — Не дозвољавамо објашњења!)... Седницом руководи Претседник... (Поново бурни и дуготрајни протести).

Претседавајући: Господине Јовановићу, мислим да је најпааметније да се подредите једнодушној жељи и вољи Скупштине и да се одречете речи. (Снажно одобравање).

(Др Драгољуб Јовановић се клања према претседничком столу, силази са говорнице и одлази на своје место, а сви народни посланици устају и дуготрајно аплаудирају).

Претседавајући: Реч је тражио извештач Савезног већа Петар Стамболић. (Аплауз).

Извештач Савезног већа Петар Стамболић: Један народни посланик предложио је да се предлог буџета врати поново Одбору за привредни план и финансије, и то због тога што у њему није дата сва спецификација расхода по појединим питањима. Он због тога каже да приходи нису реални.

У име Одбора за привредни план и финансије Савезног већа ја одбијам овај предлог. (Повици: И ми одбијамо!)

Овај посланик као да није чуо све оно што је рекао и друг Жујовић и друг Благојевић, извештац Већа народа, приликом читања извештаја Одбора Већа народа. (Гласови: Чуо је он добро!)

Другови, свим облицима нашег привредног живота одговарале су према приликама и оне форме које су биле потребне. У прошлој години онакав буџет какав смо имали, буџет администрације, био је правилан, јер је одговарао нашим привредним могућностима и привредном развоју у тој години. У овој години, у првој години плана, овакав предлог буџета најбоље одговара нашим приликама због тога што овакав предлог буџета представља и даје ону гипкост и оне могућности за извршење задатака који су постављени пред нас у погледу петогодишњег плана и извршења самог буџета.

На речима је тај посланик говорио против бирократизма и администрације а на делу његов би баш предлог значио бирократизам и ометање извршења нашег буџета и ометање извршења нашег плана.

По питању реалности прихода било је говора, а ја бих се осврнуо на ону основну линију која се протеже кроз говор овога посланика и оне групе око њега, а то је линија деморализације, линија сумње, линија неверице у извршење нашег плана и у изградњу и обнову наше земље. (Бурно одобравање).

Није ово први пут да ми такве ствари слушамо. Ми смо такве говоре слушали и 1941 године кад се говорило да немамо снаге, да је тешко да се води борба против окупатора (Бурно и дуготрајно одобравање), то су домаће издајнице и њихови наредбодавци окупатори и други наредбодавци из иностранства говорили пуне четири године, да народ нема снаге, да народ неће моћи да ослободи земљу, да изврши дело које је започео.

Исто то ми смо опет слушали не од тих истих, него од других, које су они заменили, ми смо слушали пре годину дана од Милана Грола, који је исто тако говорио да пред нама видимо само мрак и беду и да немамо другог пута, него да капитулирамо пред иностранством и да тражимо помоћ, да тражимо доларе из иностранства, као што тражи Цалдарис за Грчку (Бурно одобравање), а то значи да продамо нашу земљу, да продамо нашу независност. Шта је било отада? Наш народ огромним снагама се zaloжио за изградњу и обнову наше земље, и данас види светлу перспективу

своје будућности. Али у овоме дому нема више Милана Грола и неће се више никад чути. (Бурно одобравање).

Исто тако, другови народни посланици, и у погледу извршења овога плана и извршења предлога нашег буџета наши народи ће остварити приходе који су предвиђени у предлогу буџета, јер имамо за то пуну гаранцију у огромном одушевљењу и радника и сељака за остварење нашег државног плана. Ми ћемо то и остварити, али остаци старе Југославије, деморализатори и непријатељи неће бити овде. (Бурни повици: Неће! — Дуготрајно одобравање).

Претседавајући: Реч има извештач Већа народа др Обрен Благојевић.

Извештач Већа народа др Обрен Благојевић: Другови народни посланици, нијесам сматрао за потребно да узимам ријеч у дискусији о Предлогу општедржавног буџета, иако сам извештач Одбора, из простог разлога што сам видио једнодушну вољу овога дома да се тај буџет усвоји.

Међутим, услед тога што народни посланик Драгољуб Јовановић, између осталог, наводи и моје име поводом образложења Предлога општедржавног буџета у Одбору за привредни план и финансије, сматрам за потребно да се на то осврнем са неколико ријечи.

Прије свега господа су предложила да се Предлог општедржавног буџета врати Одбору за привредни план и финансије на проучавање. Изјављујем да је тај Предлог општедржавног буџета у Одбору за привредни план и финансије Већа народа на петодневним састанцима детаљно проучен, и да су у Одбору били не само заступници Министра финансија него и заступници свих осталих ресора а ту су могли да присуствују и господа посланици да и они чују све што им је потребно. Био је присутан и један једномишљеник господина Драгољуба Јовановића. Према томе, сматрам да предлог да се буџет врати Одбору треба да се одбије и да се Предлог општедржавног буџета прими онако како је предложен и како је то једнодушна воља овог Парламента. (Аплауз).

Што се тиче друге примедбе која се односи на наш став према пољопривреди и сељацима, послје говора друга Кидрича не сматрам потребним да се на то питање обазрем, али сматрам да треба указати на незнање или, како рече друг Кидрич, намерно незнање г. Јовановића и компаније,

да су кредити за пољопривреду углавном садржани у буџетима народних република и да су господа завирила у буџете народних република, онда би могла видјети тешке милијарде за пољопривреду и сељаштво. (*Један глас: Прави се Енглез Драгољуб! — Смех.*)

Другови, ви сте могли јуче из експозеа друга Жујовића видјети и чути такође колике су милијарде дате на пољопривреду у 1946 години. Ја ћу само, уколико се то тиче кредитног система, да кажем неколико ријечи. Тачно је то да г. Јовановић и компанија жале за експлоататорским системом страних и домаћих капиталиста у старој Југославији и само је то једини мотив што је он онако говорио. Ја сам рекао у Одбору за привредни план и финансије — ту су другови одборници — да смо у току 1946 године нашој пољопривреди дали кредита за више од 6 милијарди. Г. Јовановић убраја радни дио наших сељака и занатлија у приватни капиталистички сектор и он би хтио на тој политичкој линији да створи борбу против нас. Међутим, као што рекох, ми смо у току 1946 године дали више од 6 милијарди кредита за пољопривреду. Да поменем само једну цифру од пола милијарде коју смо дали демобилисаним борцима пољопривредницима и само та цифра претставља већи проценат од оног који наводи г. Јовановић. (*Др. Драгољуб Јовановић: Ја сам цитирао ваш експозе.*)

Још само двије ствари. Г. Јовановић напада неки бирократизам и неку сувишну администрацију, иако је Министар финансија јасно анализирао Предлог општедржавног буџета, у коме стоји цифра од 3 милијарде за читаву администрацију, дакле 5% целокупног нашег буџета, док је у старој Југославији коју брани г. Јовановић цифра за администрацију износила више од 50% (*Др Драгољуб Јовановић: Кад сам је бранио? Био сам на робији заједно са вама! — Приговори и протести.*)

Г. Јовановић и компанија такође нападају тобоже сувише велику висину нашег савезног буџета. По нашем Уставу и нашем позитивном законодавству на савезним органима лежи брига око индустријализације и електрификације наше земље, на савезним органима лежи брига око народне одбране. Према томе, нападати на висину нашег савезног буџета уствари значи водити борбу против индустријализације и електрификације и против народне одбране наше земље. (*Аплауз.*)

Ја ћу, другови народни посланици, да цитирам само неколико ријечи, на брзу руку ухваћених, г. Драгољуба Јовановића и компаније, да укажем на оно што им стварно, по мом мишљењу, смета. Смета им ова, по њиховим властитим ријечима, несметана народна власт, како рече г. Поповић, сметају им савезне и републиканске контролне комисије, како рече такође г. Поповић, сметају им такође наша јавна тужноштва, смета им наше Министарство унутрашњих послова, наша Управа државне безбједности, како рече г. Јовановић, смета им наша народна одбрана, како такође рече г. Јовановић, смета им, како рече г. Поповић, и сувише велики елан наших радних маса, и како рече г. Јовановић, управо им недостаје стручан рад осуђеника. А који су то људи, другови? (Бурно одобравање и аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Радомир Тодоровић.

Радомир Тодоровић (НР Србија): Другови и другарице народни посланици, ако хоћемо да дискутујемо о једном предмету морамо га са свих страна добро размотрити, морамо ући у сваки његов детаљ. Друг Чолаковић је у јучерашњем свом говору на крају рекао да буџет не сме бити гомила неразумљивих бројки, а ја ћу, другови народни посланици, о буџету да се изразим мало друкчије. По нашем народном схватању овај нам буџет личи на нешто у цаку, мачка ли је, зец ли је, не знамо шта је, а да је мачка или зец, не би било много тешко него је нешто много теже, што мора стати највећих напора радну снагу села и града. Кроз буџет се на многа места провлаче инвестиције и планови а ми нигде нисмо о томе добили никакво објашњење. (Добацивања: А шта си ти урадио са житом које си сакрио?). Ја сам то демантовао преко „Републике” и ђућкао оне неваљалце који су ми то подметали и покушали да ме клевећу и опет их чекам да продуже.

Другови народни посланици, у дискусији изређало се четрнаест министара и сви су они говорили о прошлогодишњем буџетирању, а ништа о цифрама како ће се оне потрошити те, према томе, другови народни посланици, ми не знамо шта ће се све радити са овом гомилом бројки. Министар пољопривреде јуче је говорио о набавци семенске робе, а ја вам кажем да у том погледу ми стојимо пред једним врло тешким проблемом. Семе се није смело трошити, оно се могло благовремено набавити, кромпир утратити и

сачувати, па дати да се посеје; то се не сме да утроши, јер наш народ каже: ако хоћеш да се наједеш, не смеш семе да поједеш, а ако хоћеш да будеш гладан можеш га слободно појести.

Ми, другови народни посланици, видимо велику суму од скоро десет милијарди на издатке индустрије али не видимо да се из те суме благовремено набавља оно што је за данас пољопривреди потребно, (Велика граја) не видимо... (Граја и жагор). Ми знамо да ће се ти издаци искористити и за машинизирање пољопривреде, али прво треба набавити оно најосновније, да не би привреда била у застоју, да се не би наш народ села и града мучио. Ја знам једнога сељака који је два пута долазио чак овамо у Београд за набавку шина за кола, јер их није могао у своме крају набавити. Ја сам, другови народни посланици, налазио сељаке који су по два дана лутали да набаве коју мотику и због круте административне формалности и бирократизма шетали између среског и окружног одбора. Ја говорим о набављању најосновнијих алатки које су сваког часа сељаку потребне. Ја сам, кад сам био у Крагујевцу, обишао све гвожђарске радње да нађем бургију за дрво и нисам је нашао, а оне које сам нашао биле су бургије за отварање флаша.

Још само да кажем једну ствар, нећу много говорити. (Граја). Ја се нећу упуштати у бројке овога буџета. Ја ћу вам говорити о потребама села и о животу на селу. (Граја). Наш народ је у великом недостатку сточне хране, нема где да је набави и стока је због тога неспособна да узоре и да се спреми боље за сетву. (Граја). Не морате да слушате. Али, другови народни посланици, ја сам на другој страни видео да храна трули неискоришћена; она је могла благовремено да се спреми и сачува и да се јесенас или у току зиме пренесе онде где је потребно (Један глас: Шта си радио за време окупације?). Ја питам, другови посланици, на каквом је положају сељак данас, зар је он заиста онако обувен и обучен, како се овде говори, да ли се заиста чује песма каква се овде пева. Наш сељак разуме положај наше државе, наш сељак разуме да је он основна снага и да мора да подупре својим леђима где треба, али за то се треба и о њему побринути, зато треба отворено и искрено на све те тешкоће указати и благовремено их уклонити. Ми смо заједно били опозиционари у бившој Југославији и истицали смо ондашње маказе цена, а данас се о томе не говори. Нећу да говорим о пшеници, јер хлеб треба да буде јевтин, али хоћу

да говорим о масти, да данас треба четири до пет килограма масти за једну кошуљу. (Жагор).

Пре 150 година, када су се ударили темељи овој држави, 1804 године на првој српској скупштини у Остружници код Београда, били су све сами сељаци изузев Проте Матеје Ненадовића и неколико свештеника. Отада је сељак потискиван из државне управе и данас је сведен на најмању меру.

Да се послужим једним статистичким податком друга Павла Павловића, који је он изнео прошле године у овом дому са ове говорнице. Када је хтео да покаже слику професионалног учешћа у овом дому, истако је да у овом дому има 7% сељака, таман толико колико и министара. Није чудо што се у овом дому врло мало говори о сељаштву, што се са мало познавања говори о приликама на селу. (Граја и повици: Доста!). Ја се питам да ли је то тачно што је друг Павловић рекао? (Повици). Има ту сељака који месецима нису били у свом крају; кад сам их раније питао зашто не одлазе, говорили су да не смеју да иду у своја села од шумских бандита. (Граја). Министар Ранковић је рекао да су бандити скоро ликвидирани и да их у нашем крају нема... (Повици: Напоље шпекуланти и четници!). Сигурно се ти другови плаше својих бирача.

Је ли то све у оквиру ваше демократије и парламентаризма?

Друг Ђилас је јуче говорио о народном просвећивању и рекао... (Граја и повици: Напоље!)... да су рђави резултати у средњим школама. Ја се на томе нећу задржати, остављам да о томе говорите ви који живите у градовима (Многобројни повици: Доста! Напоље!). Ја ћу говорити о просветним приликама на нашем селу. (Глас: Напоље, шпекуланте један!). Као што су рђави резултати у средњим школама, још су слабији резултати постигнути у основним школама. Учитељи се више задржавају на другим пословима, него на свом раду. (Граја и повици: Доста, нико те не слуша!). Аналфабетски течајеви су подбацили. (Непрестана граја и повици: Доста! Напоље!). Уписало се доста, али су резултати такви да су на извесним местима научили само по неколико слова. (Граја).

Тамо где су биле читаонице, оне нису обновљене, а омладини се дају само новине и брошуре. (Граја и повици: Доста! Напоље!). Недостаци су велики у домовима културе, и ја мислим да је требало у овом буџету предвидети ставке за изградњу домовна културе по селима. Не може омладина

на селима да се потуца по кафанама. (*Граја и скандирање: Доста! Напоље! Нико те не слуша!*). Ако нећете да слушате, ви изиђите. (Показује на врата). Омладина је жељна забаве и знања. Основне школе су недовољне и оне не могу да задовоље ту потребу, и ако омладина ради у основним школама, то је на уштрб основне наставе, када се тамо дају приредбе и друге ствари. (Разни повици и граја).

Друг Ђилас је рекао да су позоришта удвостручена и да је удвостручена цифра која се даје на њихово издржавање. То ми је мило, али ми је жао што се то не ради и на селу, што се не формирају путујућа позоришта која би ишла преко лета на село и давала претставе на летњој позорници. (*Глас: Мање скривај жито, па ће бити више позоришта!*). Ја ћу вам казати шта се с тим хтело: хтела се истерати лисица, па се стерао вук. (*Граја и смех*).

Крајње је време да се затворе сеоске кафане, да се наш народ не трује и да се на њихово место подигну домови културе. (*Граја*). По томе што ви галамите, значи да ви штитите кафане. (*Граја и скандирање: Доста!*).

Још један недостатак. (*Скандирање: Напоље!*). Кад сам пре рата доводио уметничку трупу читаонице из мог села на Коларчев универзитет највећа ми је тешкоћа била где ћу сељаци сместити да преспавају. Крајње је време да се у већим градовима подигну домови за сељачка свратишта, где ће сељаци моћи да преноће, а не да спавају по железничким станицама.

Министар правосуђа јуче у своме говору осврнуо се на оснивање судских библиотека при судовима. Ја то могу да поздравим с обзиром на велики број поротника и присудитеља који се узимају са села а који су неискусни, мислим и недовољно писмени (*У дворани граја и повици „Доста, доста!“*)... Још је друг Министар правосуђа рекао да је у прошлој години донето преко 1.100.000 кривичних пресуда. То значи да је сваки једанаести грађанин у земљи осуђен! Кад је тако, ја бих му препоручио да ту прогласи ударништво и да прогласи за ударника Срески народни суд у Старој Пазови који је 21 марта увече ухалсио једног сељака а 22 марта изрекао пресуду на 5 година робије (*У дворани непрестана граја и повици: „То је обична лаж!“ — „Нећемо да те слушамо!“*).

Мало ћу се задржати на уредби о прибирању вишкова житарица коју је донела наша Влада у прошлој години. Та је уредба у извесним крајевима измењена и донела је такву

забуну да се људи нису могли да снађу. У прво време нису били предвиђени вишкови кукуруза, него се то доцније почело да тражи, тако да су га људи у међувремену потрошили за своју и сточну храну и ти људи ни криви ни дужни сад иду на суд. (Граја и жагор у дворани и чује се један узвик: „Доле шпекуланти!“). Ја не могу да браним себичњаке, који, као што је рекао друг Филаковић, из себичних разлога скривају жито, кад на другој страни влада глад, али мислим да ту има случајних ствари, непознавања уредаба и прилика и болести нашег сељака према стоци. Наш сељак гледа своју стоку као чељаде и одваја од својих уста да би је нахранио. Док се вишкови нису тражили, он је потрошио храну хранећи своју стоку и данас се затварају сељаци због непредатих вишкова кукуруза. Ја апелујем на Контролну комисију и на јавно тужиштво да се те ствари добро провере и ко је крив њега осудити, а ко није пустити га. Ако ми овако продужимо, неће нам ко имати орати, јер имате села где су стотине сељака затворене, да ни стоку нема ко да храни. (У дворани настаје велики жагор, протести и повици: „Напоље четнички шпекуланти!“).

Још има нешто. У уредби за гојење свиња некеме је признат утршени кукуруз, а некеме није. То треба испитати и да буде за све подједнако, да се не деле људи на противнике и на присталице, а тога има много на терену. Имате домаћина који су хранили свиње па их продали на црној берзи и данас их ни глава за то не боли. Због те неправде народ је страшно незадовољан.

Као што рекох, Контролна комисија и Јавно тужиштво имали би пуне руке посла, ако би хтели да испитају, где шкрипи, где не би требало да шкрипи. Ја сам прошле године јавном тужиоцу за Србију показао извесну ствар из свога краја. Једна одговорна личност из тужиштва Србије ишла је у једну општину, у један месни одбор и ту је кажњен један безначајан човек, али кад је требало да дође до одговорности за другу тежу ствар, онај који руководи у срезу задржао је тога иследника јер би отишли пред суд срески руководиоци. (Граја и гласови: Доста! Нећемо да те слушамо!). То би требало другови који судејулу у јавном тужиштву да узму као озбиљно, јер ту лежи зец, као што каже наш народ. (Граја и бурни протести).

Има и трећа, тежа ствар, коју би требало овде изнети. (Велика граја и протести: „Доста, нећемо да слушамо!“).

Има много тешких ствари које оптужују оне који су се увукли у народну власт а није им ту место. И друг Немања је сигурно упућен у те ствари, а сад диже грају. Ја бих могао рећи конкретне ствари да вам то докажем. (Граја). У Шумадији извршено је више злоупотреба. Ми то више не смемо гледати кроз прсте. Ако хоћемо да народна власт буде права народна власт, она мора да води рачуна о народу а не да народ дели на присталице и противнике, јер ако тако ради стећи ће још више противника. (Велика граја, протести и гласови: „Нећемо више да те слушамо!“).

Имам право да говорим, а ви ме не морате слушати. (Граја).

Другови народни посланици, у једном селу у Шумадији десила се оваква ствар. Један руководилац народног одбора приграбио је за себе и за своју родбину помоћ коју је послао Црвени крст, а кад га је месни учитељ тужио, он је онда оптужио месног учитеља за злочин. То је дошло у руке некоме ко је то склонио, а њих измирио: појео вук магарца. Народ о томе говори, губи веру у народну власт због тога што се овако ради у овој земљи. (Жучни и бурни протести). Ја мислим да је у интересу вас који седите овде и који сте народна власт да све то знате. Има вас који то знате, али се правите невешти да не знате и који би хтели то да прикријете, али ће то свакога дана излазити све више на видело. (Бурни протести и велика граја).

Претседавајући: Реч има народни посланик Слободан Пенезић. (Бурно одобравање).

Слободан Пенезић (*Изборни срез ужички, НР Србија*): Кад човек слуша Радомира Тодоровића и неке његове претходнике, а нарочито упорног Радомира Тодоровића, човека кога нико није хтео да слуша у овој Скупштини, да настави и да изрекне овде све што је наумио, човек добија утисак као да је просто он добио налог од некога да све исприча овде (Бурно одобравање)... да би изгледало да постоји некаква опозиција према буџету у овом Парламенту. (Бурно одобравање).

На крају крајева, ја сам уверен да речи његове и његових једномишљеника неће наићи ни на какав одјек не само у Скупштини него ни у народу, али ће наићи одјека у једном делу штампе непријатељски расположене према нашој земљи и народима Југославије. (Живо одобравање и узвици: „Тако је!“). Поред неких увреда које су изнесене против наше Армије, све његове и његових једномишљеника примедбе не

може човек узети као озбиљне и поклонити им пажње, као на пр., оне речи др Поповића о трезвењаштву и о некој заштити деце, на којој је он радио толике године па ипак, је бивша Југославија у погледу заштите и смртности деце била једна од најгорих на свету. (Др Милош Поповић: То није ништа?!). Не кажем да то није ништа, али и буџет и досадашње старање напних народних власти и наше Владе јасно показују и показали су колико је у томе погледу досад учињено у нашој земљи, у сваком случају много више него за свих 20 година у бившој Југославији. (Одобравање).

Ја бих се нарочито задржао овде на неким тврдњама које је изнео Радомир Тодоровић, који увек претендује да говори у име сељака, ваљда зато што носи гуњ и опанке! А позната је ствар да је код нас било доста људи који су намерно носили гуњ и опанке, а стварно никакве везе нису имали са сељацима. Ја ћу казати још и то да је прошле године Тодоровић сакрио од народних власти 1.100 кгр. пшенице и 2.500 кгр. кукуруза. (Живо одобравање. — Радомир Тодоровић: То није истина! — Граја!)). О томе постоје акта у народном одбору и у Президијуму; чак је била о томе полемика у штампи и Радомир Тодоровић је казао шефу привредног отсека среског народног одбора да неће да ђа. И онда није случајно, није ни чудо зашто он узима у заштиту један део богатих сељака и нарочито узима примере из Војводине, а не из Шумадије, тобож да докаже како се врши терор над народом. Међутим, позната је ствар да је у највећем делу Србије откуп жита потпуно извршен, па чак и премашен, а такође је познато и то да у неким окрузима није нико ни позиван на одговорност, а најмање осуђен. Међутим, баш стога Радомир Тодоровић се баца у Војводину и тражи овај или онај случај да би поткрепио своје разлоге да је у том погледу вршен терор. Тачно је да има елемената у Војводини такозваних „максимаша“, а то су они људи којима је остављен максимум земље од аграрне реформе, који су приличне количине жита сакрили од државних власти и нису их предали. Када се зна да смо при крају економске године, сасвим је природно да је било случајева да су власти морале употребити извесне законске мере да би натерале такве несавесне елементе да предају жито, а то је нарочито било у оним случајевима где је био нарочито организован отпор, да су ти људи скупљали људе по селима да би давали организован отпор народним властима или су чак организовали и нападе на поједине органе

народне власти. Таквих ствари је било и сасвим је правилно поступљено кад се зна да је наша земља остала да се ихрани једино од својих залиха и то је јасно свима који имају очи да виде и који знају каква је била последња велика суша у нашој земљи и да су стога потребе нашег народа за исхраном биле велике.

Ми нисмо били у могућности да добијемо те количине са неке друге стране и морали смо их убрати на нашој сопственој територији. (Аплауз и поклици: „Тако је!“).

Можда он жали што је било још ту и тамо извесних случајева хапшења у Војводини над људима који су припадали четничким, или румунским или мађарским фашистичким организацијама и који су баш овом приликом, када је било питање жита, врло активно почели развијати своју делатност да нас омету у овој акцији.

Ето отприлике кога Радомир Тодоровић штити и у чије име он говори, тврдећи да се над поштеним сељацима спроводи терор и организована отимачина. Отприлике ради се о људима који мање више крију жито као и он, и који су мање више непријатељски расположени према овој земљи, као и он. Ја тиме завршам. (Дуготрајно одобравање. — Радомир Тодоровић: Друже Претседниче, молим за реч ради личног објашњења).

Претседавајући: Има реч народни посланик Радомир Тодоровић. (Бурни и дуготрајни протести и негодовања, која трају за све време говора Радомира Тодоровића).

Радомир Тодоровић: Овде је пала оптужба да сам ја скривао жито. То се покушало да чини и прошле године, али ја сам то побио. Они који су покушали да ме туже одустали су од тога и претрпели су пораз. Ја нисам скривао жито и имам потврду од оних који су били на лицу места и који доказују где су жито нашли.

Неистинито је све оно што је о мени рекао предговорник. (Гласови и добацивања: Сакрио си 1000 килограма жита! Не може се више шверцовати у Југославији!).

Претседавајући: Има реч народни посланик Стјепан Првчић.

Стјепан Првчић (Изборни срез Копривница, НР Хрватска): Другови и другарице народни заступници, кад човјек прати ток данашње сједнице, мора се питати одакле то долази. Годину и више дана ми већ засједавамо овдје, а нити једанпут није дошло до оваквих сцена које су се данас појавиле.

Другови народни заступници и друг Министар индустрије образложили су циљ за којим иду и ја се потпуно слажем са њима. Само бих још то надопунио са неким моментима и то због ове клике, морам тако да је назовем, јер су то плаћеници стране и домаће реакције.

За вријеме уставне дебате у овом високом дому један између њих долази к мени, као сељаку, и вели ми ово: „Слушај друже Првчићу, било би потребно да ви сељаци будете мало активнији и да више сељака дође у Законодавни и Финансиски одбор”. „Зашто, друже?” — питам ја њега. Вели он мени: „Када се форсира индустрија наше земље, пољопривреда ће заостати”.

Другови, ја сам му одговорио да је то једино исправан пут да ми индустрију појачамо и умножимо, да можемо пољопривреду развити, јер је то једно са другим везано, једно без другог се не може замислити. (Одобравање).

Рекао сам, да смо ми пољопривредна земља, и у противном ми бисмо били изложени старим методама Гебелса, ми бисмо извозили пољопривредне сировине, а добијали бисмо из Немачке стројеве или отпатке стројева. Сељаци би били робови страног империјализма и капитализма. Жалосно и судбоносно би било за сељачки народ да га овакви бране, који овдје нападају наш нацрт финансиског закона и буџет, који је јасан цјелокупном нашем народу а само овој групи је нејасан. (Буран аплауз).

Ја сам увјерен, другови народни посланици, да сте и ви ових дана били међу народом и видјели да народ поздравља нашу Владу, коју Драгољуб назива неким „мезимчетом”, а не види да овдје сједе хероји, вређа нашу Армију, пљује на гробове, пљује на крв која је проливена. (Бурно одобравање. — Драгољуб Јовановић: Није истина!). Устав, сви закони и уредбе за њега су пребрзо донесени. И Финансиски закон је ва њих пребрзо донесен, јер нису имали времена да извијесте своје послодавце. (Бурно одобравање). И мала им је цијена и зато вичу овдје да би се чули, да би више добили. Говоре да једни више раде од других, а ја питам Јовановића шта он ради, од чега се издржава. (Драгољуб Јовановић: То су ме питали у старој Југославији). За њима иду шпекуланти против којих народне власти морају водити упорну борбу и са којима наша јавна тужиоштва имају много посла.

Ми морамо бити свјесни да су пред нама потешкоће и пред нашим народом, а то и наш народ зна. Али наш народ

је увијек ишао правилним путем, то је показао од 1941 године до данас, и он ће показати да може да створи у својој земљи такво стање да му живот буде љепши и бољи и да буде сам себи господар, и неће дозволити да га овакви као Драгољуб Јовановић заступају.

Ја зато овдје изјављујем да ћу гласати за овај буџет и то зато јер сам у свом котару видио да су људи добро упознали тај буџет, само га ови нису упознали. (Бурно одобравање).

Претседавајући: Реч има народни посланик Нинко Петровић:

Нинко Петровић (НР Србија): Другови и другарице, ми се са овим људима још одавно познајемо. Још од кад је пукла прва народноослободилачка пушка 1941 они су заузели исти овакав став какав и данас заузимају. Када је наш цео народ пошао у борбу, када се сав ујединио у борби против непријатеља, они су још онда покушали да руше то народно јединство оснивајући неке своје посебне паралелне бригаде. Када се народ сврстао у један фронт, па чак и они које су они дотле варали, они су им поручивали да не иду. Једноме у Белој Паланци, који се ангажовао у народноослободилачкој борби, казао је Јовановић: „Ти си далеко отишао, сувише си се ангажовао“. Другога који је питао шта да ради и да ли да иду у борбу, казао је: „Са знањем вођства странке нико не може да иде“. И док су имали такав став у народноослободилачкој борби, нашли су канале да дођу у везу са непријатељем. У непријатељски табор се шаљу књиге, са организацијом Драже Михајловића се успостављају везе. И такав став какав су имали у току народноослободилачке борбе, продужили су и после ослобођење. Они су натерани од сељака, људи који су им још веровали да нису издајници, да уђу у Народни фронт, али су, кад су ушли у Народни фронт, говорили: „Ми смо за Народни фронт, али не за овакав Народни фронт. Овај Народни фронт је једна партија, није прави народни фронт“. И то је оно што је њима својствено да нису никада отворено приступили и рекли шта хоће него су покушали да оно што раде и мисле сакрију речима а потом се увек жале, као да их рђаво разумемо. Ми их разумемо по ономе што говоре, али их још боље разумемо по ономе што раде. (Аплауз). Кад су покушали да објасне сељацима какав Народни фронт желе, они су објаснили да желе Народни фронт са два брега: на једном да седи радничка класа а на другом сељаштво на челу са Драгољубом

Јовановићем. (Смех и аплауз). На предавањима је често говорио: „Два су сељачка вођа убијена, а трећи не сме бити убијен”, мислећи на себе као трећег сељачког вођу. (Др Драгољуб Јовановић: То је рекао ваш Михаило Ђорђевић који је писао у „Раду” 1928 године). Кад је била дискусија о Уставу, кад је тумачен Устав, казао је: „Ја сам за Устав, али друкчији Устав”. (Др Драгољуб Јовановић: Ја сам радио и гласао за Устав, ви нисте.). У току народноослободилачке борбе говорио је: „Ја сам за народноослободилачку борбу, али која иде у другом правцу”. Кад је говорио о Народном фронту, говорио је за Народни фронт али га је подривао и поткопавао. Кад је реч о Совјетском Савезу, говорио је: „Ја сам за Совјетски Савез”, али га је опет подривао и поткопавао. И данас, кад је говорио о буџету, он тако исто ради. (У дворани смех). Другови и другарице, ми смо о овим питањима водили спор пред сељацима који су им већ и пресудили. Они сељаци које су они дуго времена варали и лагали, летос на конгресу су им пресудили и избацили их из својих редова. (Аплауз).

Они се у овом дому налазе зато што их је народ бирао на програму Народног фронта верујући да ће остати на линији Народног фронта. Међутим, они су издали Народни фронт, они су издали оно за што су бирани, они више не уживају народно поверење. (Аплауз). За Драгољуба Јовановића гласало је у Срезу нишавском 26.000 гласова, а 20.000 гласова је потписало да му одузима поверење, да му одузима мандат. (Др Драгољуб Јовановић: Ко је потписао?). И кад они говоре, не говоре они да их ми чујемо, не говоре да их чује народ, јер знају да немају поверење народа, већ говоре да их чују они пријатељи преко граница, који их и плаћају. (Повици: Тако је! — Аплауз. — Др Драгољуб Јовановић: Онда, нека се објаве наши говори у штампи).

Претседавајући: Пошто више нема пријављених говорника, објављујем да су дискусија и претрес буџета и Финансиског закона за годину 1947 завршени.

Тиме је исцрпен дневни ред ове заједничке седнице, а гласање о Предлогу општедржавног буџета и финансиског закона вршиће се посебно у оба дома, у којима ће се после кратког одмора наставити са радом.

(Седница је закључена у 19 часова).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Друга седница

(29 марта 1947)

Почетак у 19,25 часова.

При уласку у дворану, чланове Савезне владе на челу са претседником Владе ФНРЈ маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове Претседништва Савезног већа на челу са претседником Владимиром Симићем, народни посланици стојећи бурно поздрављају.

Претседавао претседник Владимир Симић.

Претседник: Отварам други редовни састанак Савезног већа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије.

Записник данашњег састанка водиће секретар Воја Лековић. Изволите саслушати записник прошле седнице.

Секретар Воја Лековић чита записник прве редовне седнице.

Претседник: Има ли примедба на прочитани записник? (Нема). Примедба нема, записник се оверава.

Саопштавам молбе народних посланика за отсуства: Блажо Јовановић моли отсуство са Трећег редовног заседања због неодложних послова; Вељко Зековић моли отсуство са Трећег редовног заседања због болести; Љубинка Милосављевић моли пет дана отсуства због болести; Хасан Шукри моли три дана отсуства због хитних и неодложних послова; Смајовић Василије моли 14 дана отсуства ради неодложних послова; Душан Мугоша, Ђоко Пајковић и Шаћири Исмет моле по 15 дана отсуства према лекарским уверењима; Миљковић Мита моли 15 дана отсуства због неодложних послова; Колишевски Лазар моли 15 дана отсуства због болести; Го-

спић Светолик моли отсуство са Трећег редовног заседања због болести; Синановић Хамдија моли неколико дана отсуства; Побрић Едхем моли 8 дана отсуства због неодложних послова; Виловић Мустафа моли отсуство за 26 март 1947 године због неодложних послова; Комненић Симо моли 7 дана отсуства због неодложних послова; Куфрин Милка моли 10 дана отсуства због болести; Ђукановић Перо моли отсуство са Трећег редовног заседања због хитних послова; Стефановић Иван-Срба моли 10 дана отсуства због болести; Плавшић Лазар моли 2 дана отсуства због неодложних послова; Вукашиновић Иван моли отсуство за 28 и 29 март 1947 године због неодложних послова; Хасан Ђурић моли 7 дана отсуства због хитних и неодложних послова; Хукић Мехмедалија моли 7 дана отсуства због неодложних послова; Баричевић Перо моли 3 дана отсуства због неодложних послова; др Војислав Кеџмановић моли отсуство са Трећег редовног заседања због болести; Иван Гранђа моли отсуство због неодложних послова.

Претседништво предлаже Већу да се оним народним посланицима који су тражили отсуство више од укупно 7 дана одобри 7 дана отсуства, а онима који су тражили мање од 7 дана, одобри онолико колико су тражили. Прима ли Веће овај предлог? (Прима). Пошто је овај предлог примљен објављујем да су отсуства народних посланика одобрена онако како је предложено.

Прелазимо на дневни ред. Прва тачка дневног реда јесте гласање о Предлогу општедржавног буџета са предлогом Финансиског закона за буџетску 1947 годину.

Пошто је на заједничким седницама Народне скупштине Предлог општедржавног буџета за 1947 годину претресен, то се сада приступа гласању по Предлогу општедржавног буџета за 1947 годину. По члану 30 Пословника Савезног већа предвиђено је да се у овом случају у сваком већу одвојено чита Финансиски закон а гласање врши по разделима буџета и по члановима Финансиског закона. Према томе, приступа се прво гласању по разделима буџета. У расходима има 36 а у приходима 13 раздела.

Ставља се на гласање I раздео — Народна скупштина ФНРЈ — у укупном износу од 38,984.300.— динара.

Ко је за први раздео овога буџета, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога против? (Нема). Објављујем да је I раздео буџета примљен једногласно.

(Затим је Савезно веће, гласајући дизањем руке, усвојило све разделе од II до XXXVI закључно, према Предлогу општедржавног буџета и извештају Одбора за привредни план и финансије. — Видети Предлог општедржавног буџета за 1947 годину са извештајем Одбора на крају књиге).

Претседник: Пошто су расходи буџета у појединостима изгласани, прелазимо на гласање о приходима. Молим известиоца да чита раздео по раздео.

Известилац Петар Стамболић (чита):

БУЏЕТ ПРИХОДА

Раздео I — Део пореза на промет производа који улази у савезни буџет динара 30.243,231.000.—

Претседник: Ко је за овај раздео, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Хвала. Има ли ко против? (Нема). Раздео I буџета прихода примљен је.

(Затим је Савезно веће, гласајући дизањем руке о сваком прочитаном разделу буџета прихода, једногласно усвојило и остале разделе, од II до XIII закључно, према предлогу и извештају Одбора за привредни план и финансије. — Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Скрећем пажњу народним посланицима да пред собом имају у почетку Општедржавног буџета преглед расхода и прихода Општедржавног буџета за 1947 годину, за које су већ гласали, тако да за тај преглед није потребно гласати.

Молим известиоца Одбора за привредни план и финансије, народног посланика друга Петра Стамболића, да чита члан по члан Финансиског закона.

Известилац Петар Стамболић чита наслов Предлога финансиског закона и члан I.

Претседник: Ко је за члан I са насловом Предлога финансиског закона, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је члан I Предлога финансиског закона са насловом једногласно прихваћен.

(Затим је Савезно веће, гласајући дизањем руке о сваком прочитаном члану, усвојило и остале чланове од 2 до 10 закључно, према предлогу и извештају Одбора за привредни план и финансије).

Претседник: На тај начин гласање о разделима прихода и расхода Општедржавног буџета и члановима Финансиског закона је завршено. Прелазимо на коначно гласање у целини. Сагласно новом пословнику, одлучујем да се за Општедржавни буџет са Финансиским законом гласа поименично по прозивци. Гласаће се са за и против. Молим секретара да чита имена народних посланика.

Секретар прозива народне посланике да гласају.

(После гласања)

Претседник: Објављујем да је за Општедржавни буџет за 1947 годину са Финансиским законом гласало укупно 265 народних посланика од којих је 263 гласало за а 2 против.

На тај начин је у Савезном већу Општедржавни буџет за 1947 годину са Финансиским законом коначно усвојен (Друготрајан аплауз) и сагласно чл. 26 нашег новог пословника и чл. 63 Устава биће упућен Већу народа ради решавања. У међувремену, пошто је код нас, у нашем Већу, гласање дуже трајало, Савезно је веће примило од Већа народа акт ове садржине:

„Веће народа Народне скупштине ФНРЈ, на свом II редовном састанку III редовног заседања, одржаном 29 марта 1947 године у Београду, коначно је усвојило Предлог општедржавног буџета за 1947 годину.

На основу чл. 63 Устава и чл. 26 Пословника Већа народа доставља се Савезном већу на решавање у прилогу дефинитиван текст Предлога општедржавног буџета за 1947 годину, онако како је усвојен у Већу народа.”

На тај начин, сагласно новом чл. 32 нашег пословника, сматра се да је Општедржавни буџет за 1947 годину са Финансиским законом у Народној скупштини коначно усвојен и биће упућен Президијуму Народне скупштине ради обнародовања.

Од Претседништва Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије Претседништво Савезног већа примило је следећи акт Бр. 545 у коме се каже:

„Претседник Савезне владе и министар Народне одбране маршал Југославије Јосип Броз Тито изразио је жељу да

пред Народном скупштином, на заједничкој седници оба дома, поднесе извештај о спољној политици Владе.

Претседништво Президијума има част извести Савезно веће да је оно на предлог Претседника Савезне владе одлучило да сазове Народну скупштину на заједничку седницу у понедељак 31 марта, у 10 часова пре подне, са дневним редом:

експозе Претседника Савезне владе о спољној политици Владе."

После овог саопштења закључујем ову седницу Савезног већа с тим да ће наредна седница бити заказана писменим путем.

(Седница је закључена у 20,30 часова).

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

VEĆE NARODA

Druga sednica

(29 marta 1947)

Početak u 19.30 časova.

Pretsedavao predsednik **Josip Vidmar**.

Pretsednik: Otvaram drugi redovni sastanak III redovnog zasedanja Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Ninko Petrović. Molim druga sekretara da pročita zapisnik prošle sednice.

Sekretar Ninko Petrović čita zapisnik prve redovne sednice od 26 marta 1947 godine.

Pretsednik: Ima li primedaba na ovaj zapisnik? (Niko se ne javlja). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Izvolite čuti saopštenja. Predsedništvo veća naroda primilo je od Predsednika Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ akt u kome se kaže:

»Predsednik Savezne vlade i ministar narodne odbrane maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izrazio je želju da pred Narodnom skupštinom, na zajedničkoj sednici oba doma, podnese izveštaj o spoljnoj politici Vlade.

Predsedništvo Prezidijuma ima čast izvestiti Veće naroda da je ono na predlog Predsedništva Savezne vlade odlučilo da sazove Narodnu skupštinu na zajedničku sednicu u ponedeljak 31 marta u 10 časova pre podne, sa dnevnim redom: ekspozice Predsednika Savezne vlade o spoljnoj politici Vlade«.

Isto tako Predsedništvo Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ dostavilo je Veću naroda poslanicu italijanske Ustavotvorne skupštine upućenu skupštinama Ujedinjenih nacija:

»Italijanska Ustavotvorna skupština, veran tumač osećanja i volje nacije, poverila mi je zadatak da uputim apel skupština Ujedinjenih nacija, kako bi se teži uslovi Ugovora o miru odmah olakšali, a naročito kako ne bi u Ugovoru ostala teritorijalna sakaćenja, bolna za nacionalno osećanje, kako bi se uštedela neopravdana poniženja italijanskoj vojsci, avijaciji i mornarici, koje su se herojski istakle na strani saveznika, kako bi se izbegli finansiski i ekonomski tereti, nepodnošljivi za zemlju osiromašenu u ratu i upućenu preporodu. Ustavotvorna skupština moli takode da se prizna načelo revizije uslova Ugovora putem mirnih bilateralnih sporazuma između zainteresovanih zemalja u okviru Organizacije Ujedinjenih nacija i izražava svoje poverenje da će skupštine nacija koje su ušle u rat da brane slobodu i pravednost u svetu, primivši apel italijanskog naroda, osigurati ovome najveće mogućnosti da konsoliduje republikanski demokratski režim u socijalnom miru i plodnom radu.

Pretsednik Ustavotvorne skupštine

Teračini, s. r.«

Dalje saopštavam Veću naroda da je Mandatni i imunitetski odbor podneo izveštaj o molbi Mire Milošević, narodnog poslanika. Molim izvestioca Odbora Jovana Jegdića da pročita odborski izveštaj.

Izvestilac Jovan Jegdić (AP Vojvodina — NR Srbija):

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Mandatni i imunitetski odbor Veća naroda primio je izveštaj Pretsednika Veća naroda o ostavci narodnog poslanika Mire Milošević.

Po razmatranju izbornih akata i kandidatskih lista Odbor je utvrdio da je mandat Mire Milošević uredno verificiran i da je njen zamenik na izborima od 11 novembra 1945 godine bila Anka Knezić-Dubajić, sekretar Pokrajinskog odbora AFŽ-a iz Subotice.

Odboru je čast predložiti Veću naroda da na mesto Mire Milošević izvoli oglasiti i pozvati za narodnog poslanika Veća naroda Anku Knezić-Dubajić iz Subotice.

Podnoseći ovaj izveštaj, Mandatni i imunitetski odbor moli Veće naroda da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Jovana Jegdića.

Sekretar
Jovan Jegdić, s. r.

Pretsednik
Aleksa N. Tomić, s. r.

Članovi:

Savo Orović, s. r., Ante Šušteršič, s. r., Nikola Martinovski, s. r.

Pretsednik: Prima li Veće naroda ovaj izveštaj? Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da na mesto narodnog poslanika Mire Milošević, čija je ostavka uvažena, dolazi njen zamenik Anka Knezić-Dubajić, sekretar Pokrajinskog odbora AFŽ iz Subotice.

Izolite čuti molbe narodnih poslanika za odsustva. Zbog bolesti traže odsustvo od 10 dana: Oton Župančič, Ivan Krajačić, Skender Kulenović i Venko Markovski; Šefket Maglajlić moli petodnevno, a Božo Barbarić dvodnevno odsustvo. Zbog službenog posla traže po 10 dana odsustva: Stane Kavčič, Dragutin Saili, Ljiljana Čalovska, Nikola Pešev, Lazar Celeski, Nafi Suljmanovski i Hasan Brkić.

Predlažem Veću da tražena odsustva odobri. Prima li Veće ovaj predlog? (Prima). Objavljujem da su tražena odsustva odobrena.

Prelazimo na dnevni red: glasanje o Predlogu opštedržavnog budžeta sa Predlogom finansiskog zakona za budžetsku 1947 godinu.

Molim izvestioca Odbora za privredni plan i finansije dr Obrena Blagojevića da čita član po član ovog predloga.

Izvestilac dr Obren Blagojević (NR Crna Gora): Drugovi narodni poslanici, po novom sada usvojenom poslovniku najprije se glasa o rashodima i prihodima, a na kraju o Finansiskom zakonu. Čitaću prvo rashode. Oni iznose:

Razdeo I — Narodna skupština FNRJ 38,984.300.— dinara.

Pretsednik: Ko je za I razdeo, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je I razdeo primljen.

(Zatim je Veće naroda, glasajući dizanjem ruke, jednoglasno usvojilo sve razdele od II do XXXVI zaključno, prema

Predlogu opštredržavnog budžeta i izveštaju Odbora za privredni plan i finansije. (Videti Predlog opštredržavnog budžeta sa izveštajem Odbora na kraju knjige).

Pretsednik: Pošto su rashodi budžeta u pojedinostima izglasani, prelazimo na glasanje o prihodima. Molim izvestioca da čita razdeo po razdeo.

Izvestilac dr Obren Blagojević (čita):

BUDŽET PRIHODA

Razdeo I — Deo poreza na promet proizvoda koji ulazi u savezni budžet dinara 30.243,231.000.—.

Pretsednik: Ko je za ovaj razdeo, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Razdeo I budžeta prihoda primljen je.

(Zatim je Veće naroda, glasajući dizanjem ruke o svakom pročitanoj razdelu budžeta prihoda, jednoglasno usvojilo i ostale razdele, od II do XII zaključno, prema predlogu i izveštaju Odbora za privredni plan i finansije. — Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Usvajanjem budžeta prihoda, budžet je u pojedinostima izglasan. Prelazimo na glasanje o Finansiskom zakonu za ovu godinu i molim druga izvestioca da čita član po član ovoga zakonskog predloga.

Izvestilac čita član 1 Predloga finansiskog zakona za Opštredržavni budžet za budžetsku 1947 godinu, prema predlogu i izveštaju Odbora za privredni plan i finansije. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Ko je za član 1, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Član 1 primljen je jednoglasno.

(Zatim je Veće naroda, glasajući dizanjem ruke o svakom pročitanoj članu, usvojilo i ostale članove od člana 2—10 zaključno, prema predlogu i izveštaju Odbora za privredni plan i finansije).

Pretsednik: Objavljujem da je glasanje u pojedinostima za Finansiski zakon završeno. Prelazimo na glasanje u celini. Pošto su budžet i Finansiski zakon jedan od najvažnijih zakona koje možemo ovde u Skupštini prihvatiti, predlažem da se o tome zakonu glasa poimenično, ako Skupština prihvata

moj predlog. (Glasovi: Prihvata). Molim druga sekretara da izvrši prozivku.

Sekretar Ninko Petrović proziva narodne poslanike da glasaju.

(Posle glasanja)

Pretsednik: Izvolite čuti rezultat glasanja. Od 175 poslanika glasalo je 127, od kojih je 125 glasalo za, a od glasanja su se uzdržala dva narodna poslanika, ali se to smatra da su glasali *protiv*. (Narodni poslanici ustaju i burno i dugo odobravaju).

Dr Miloš Popović (NR Srbija): Ja sam se uzdržao od glasanja.

Radomir Todorović (NR Srbija): I ja sam se uzdržao od glasanja.

Pretsednik: Po poslovniku se glasa za i *protiv*. Uzdržavanje po poslovniku ne postoji. Kad je poslanik prisutan u dvorani, i ne glasa, smatra se da je glasao *protiv*.

Time je Opštedržavni budžet sa Finansiskim zakonom za ovu godinu konačno izglasan u Veću naroda i biće upućen Saveznom veću na rešavanje u smislu člana 26 poslovnika.

Saopštavam Veću da sam od Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ dobio pismo kojim se zakazuje zajednička sednica oba doma Narodne skupštine za 31 mart ove godine u 10 časova sa dnevnim redom: ekspozé Predsednika Savezne vlade o spoljnoj politici Vlade.

Pošto smo današnji dnevni red iscrpli, zaključujem ovu sednicu, a iduću zakazujem za ponedeljak u 17 časova.

(Sednica je zaključena u 20,15 časova).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Peta sednica

(31 marta 1947)

Početak u 10,05 časova.

Pretsednika Vlade FNRJ, maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita i članove Savezne vlade, potpredsednika Saveznog veća Franju Gažia, predsednika Veća naroda Josipa Vidmara i članove predsedništva oba doma, pri ulasku u dvoranu narodni poslanici stojeći pozdravljaju burnim aplauzom.

Pretsedavao potpredsednik Saveznog veća Franjo Gaži.

Pretsedavajući: Otvaram petu zajedničku sednicu III redovnog zasjedanja Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Saveznog veća Voja Leković.

Izvolite saslušati zapisnik prošle zajedničke sednice.

Sekretar Voja Leković čita zapisnik četvrte zajedničke sednice održane 29 marta 1947 godine.

Pretsedavajući: Ima li kakva primedba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Prelazimo na dnevni red. Pitam Skupštinu da li prima dnevni red koji je predložio Prezidijum — ekspozice Predsednika Vlade o spoljnoj politici Vlade? (Prima sa burnim aplauzom). Pošto je dnevni red primljen, dajem reč predsedniku Vlade FNRJ i ministru narodne odbrane, maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu. (Poslanici ustaju i dugo aplaudiraju uz oduševljeno klicanje: »Živeo!«).

Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito (*Nosilac savezne izborne liste*): Drugovi i gospodo narodni poslanici, u svojoj vanjskoj politici Vlada Federativne Narodne Republike Jugoslavije ne-

pokolebljivo stoji na principu dosljedne borbe za očuvanje mira u svijetu, za ekonomsku i kulturnu saradnju. Vodeći uporno borbu za pravedne zahtjeve naših naroda na Međunarodnoj konferenciji mira, u pripremama i pregovorima o miru u Londonu, Njujorku i Parizu delegacija koja je zastupala našu zemlju vršila je svoju dužnost s najvećom upornošću i dostojanstvenom, tražeći da se Jugoslaviji, kao jednoj od najteže materijalno postradalih zemalja od okupacije, kao zemlji koja je dala ogromne ljudske žrtve u ratu, zadovolje opravdani zahtjevi. U tim svojim naporima naša je delegacija imala punu podršku delegacije Sovjetskog Saveza, na čelu s gospodinom Molotovom (Aplauz), a također i potporu ostalih delegacija bratskih nam slovenskih zemalja Poljske i Čehoslovačke. (Aplauz). Mi smo veoma zahvalni velikom Sovjetskom Savezu i ostalim bratskim zemljama na toj podršci i na punom razumijevanju za naše žrtve i naše pravo. No, mi smo se, na žalost, s velikom gorčinom morali uvjeriti da nam neki naši saveznici iz rata, osobito Engleska i Amerika, na sve moguće načine osporavaju prava i zauzimaju stav za koji bi se ponekad teško moglo tvrditi da je stav prijateljskih zemalja. Sjetimo se samo naše borbe za Istru, Trst i Slovenačko Primorje na Mirovnoj konferenciji u Njujorku i Parizu. Bez obzira na sve naše argumente, koji nepobitno dokazuju naše historijsko i etničko pravo na te krajeve, bez obzira na to što smo mi sami s mnogo krvi i žrtava oslobodili od njemačkih okupatora Istru, Trst i Slovenačko Primorje, naši saveznici u ratu Engleska i Amerika, zajedno s nekim malim zemljama, pa čak i onima koje nisu ni učestvovala u ratu, uporno su se protivili našim zahtjevima i na koncu uspjeli da postignu da naša zemlja, koja je od svih zemalja u Evropi najviše postradala i dala relativno više žrtava od ijedne napred navedene velike saveznice u ratu, — ne postigne dobar dio svojih opravdanih zahtjeva. Po Ugovoru o miru s Italijom jedan dobar dio naše braće u Istri, Trstu i Slovenačkom Primorju i dalje je ostao van granica naše zemlje, iako je taj isti dio naše braće u toku rata dao saveznicima dragocjeni prilog u krvi za zajedničku pobjedu i za svoju slobodu, koju on, blagodareći tim saveznicima, nije postigao.

Nepravda prema našim narodima bila je tako velika da je Vlada stajala pred alternativom: potpisati ili ne potpisati taj mirovni ugovor koji je za nas značio diktat zapadnih država. Ali, dosljedna u borbi za ostvarenje i učvršćenje mira, Vlada se riješila, iako teška srca, da potpiše Ugovor o miru s Italijom, koji pretstavlja veliku nepravdu za našu zemlju, s punom uvje-

renošću da taj akt odobravaju ne samo svi narodi Jugoslavije, već i narod koji je ostao van granica naše zemlje i na koji nećemo nikada zaboraviti, kao što je to naglašeno u deklaraciji pri potpisivanju mirovnog ugovora. Razumije se, mnogi potpaljivači novoga rata i reakcionarni smutljivci nadali su se da mi nećemo potpisati Ugovor o miru s Italijom. Oni su htjeli da na osnovu toga prikažu Jugoslaviju kao državu koja ugrožava mir. S tim su se već pravile svakakve kombinacije, i to je bio jedan razlog više da ugovor potpišemo i na taj način onemogućimo ratne provokatore u tom dijelu Evrope, koji su špekulisali na mržnji i sukobima između Italije i Jugoslavije. S potpisivanjem Ugovora o miru s Italijom stvoreni su uslovi za uspostavljanje normalnih odnosa s tom susjednom zemljom, s kojom želimo živjeti po mogućnosti u što boljim odnosima i saradivati, osobito u ekonomskom pogledu.

Slično, ako ne još i gore, stoji stvar s pitanjem Koruške. Naša Vlada je uputila memorandum Konferenciji velike četvorice, u kome su nepobitno dokumentovani naši zahtjevi za priključenje jednog dijela Koruške, koji je naseljen Slovencima i koji, s etničkog i historijskog gledišta, pripada nama. Osim toga, naša braća u Koruškoj i sama uporno zahtijevaju da se priključe svojoj matici — Republici Sloveniji, potkrepljujući te svoje zahtjeve i time što su se jedino oni u Austriji stvarno borili na strani saveznika, kako protiv njemačkog, tako i protiv austrijskog fašističkog osvajača, koji za vrijeme rata, po svojim djelima i osvajačkom apetitu, nije bio nimalo nedužniji i skromniji od njemačkog. Od brojnih njemačkih divizija koje su palile, vješale i ubijale naše građane, četrnaest njih brojile su od 60 do 100% Austrijanaca. Mi smo njihova zvjerstva vrlo dobro upoznali u toku rata, a komandanti tih austrijskih divizija, zbog svojih zločina prema jugoslovenskim narodima, završili su ili završavaju svoju karijeru pred našim narodnim sudovima. Neki današnji austrijski vlastodršci, podržavani od svojih zapadnih pokrovitelja, hoće da prikažu svijetu kao da Austrija nije ratovala protiv nas i drugih saveznika, kao da njezini vojnici nisu pljačkali, ubijali i uništavali sve do čega su stigli u Jugoslaviji i gdje god su bili. Oni dapače hoće da izmisle nekakav tobožnji otpor Hitleru za vrijeme rata, a dobro je poznato da to nije istina. Nikakvog otpora Austrija nije dala za vrijeme čitavog rata, i to prosto stoga što nije htjela davati otpor, jer je bila saglasna s Hitlerovom osvajačkom politikom i jer je dobijala dobar dio u ratu napljačkanog blaga; dalje i zbog toga što je Hitler svojoj užoj domovini Austriji pripojio veliki dio Jugo-

slavije, i to više od dvije trećine Slovenije. Na mjesto izgnanih i raseljenih nekoliko stotina hiljada Slovenaca nisu došli Nijemci iz Rajha, već Nijemci iz Austrije. To su samo neke činjenice koje govore o Austriji kao o sukrivcu i pomagaču Hitlera u ratu. To su činjenice koje optužuju Austriju kao sukrivca za razaranje drugih zemalja i potvrđuju da je Austrija dužna nadoknaditi i našoj zemlji učinjenu štetu. Austrija je u punoj mjeri učestvovala u mučkom napadu na Jugoslaviju, a osobito u dugotrajnoj okupaciji naše zemlje.

Ako danas, poslije svega toga, hoće predstavnici Amerike, Engleske, pa i Francuske, da oslobode Austriju od njenih obaveza koje proističu iz njenog učešća u ratu na strani Hitlera, Musolinija i drugih, — onda ta namjera naših saveznika iz rata ne proističe iz osjećanja pravde, već iz nekih računa koje nije teško pogoditi.

Predstavnici zapadnih zemalja, u prvom redu Amerike i Engleske uporno se protive da se udovolji našim opravdanim zahtjevima i da se dio Koruške, koji je naseljen isključivo Slovencima, pripoji Jugoslaviji. Oni ovaj naš opravdani zahtjev prosto ignorišu.

Dok su po pitanju Trsta naglašavali etničke razloge zbog kojih on ne može pripasti Jugoslaviji, u pitanju Koruške za njih otpada i taj razlog, jer on nepobitno ide u prilog Jugoslaviji. Predstavnici zapadnih zemalja misle da će se sprečavanjem zadovoljenja opravdanih zahtjeva Jugoslavije po pitanju Koruške ova stvar zauvijek likvidirati. No, pitanje Koruške za nas neće biti likvidirano i skinuto s dnevnog reda tako dugo dok ne bude pravedno riješeno. (Dugotrajno odobravanje).

Po pitanju reparacija za Jugoslaviju zapadne velike sile također zauzimaju stav koji nimalo ne ide u prilog Jugoslaviji, jer sume koje se utvrđuju za račun Jugoslavije ni približno ne odgovaraju stvarnoj šteti koju je Jugoslavija pretrpjela u ratu. Tako nam je po mirovnom ugovoru s Italijom, umjesto minimalne sume od 400 miliona, koliko smo tražili, na koncu dodijeljeno svega 125 miliona dolara, iako je šteta koju su nam učinile fašističke trupe Musolinija za vrijeme okupacije dijela Slovenije, Dalmacije, Crne Gore, Hercegovine i dijela Bosne, Like i Korduna ogromna i neocjenjiva u materijalnim i ljudskim žrtvama, tako da reparacije od 125 miliona dolara, koliko treba da dobijemo od Italije, u odnosu prema stvarnoj šteti predstavljaju više simboličnu sumu, nego naknadu štete.

Još gore stoji pitanje reparacija iz Njemačke. Prema Potsdamskom sporazumu Jugoslavija treba da dobije reparacije iz

zapadne zone, koju drže engleske, američke i francuske trupe. Engleska i Amerika su se obavezale da će Jugoslaviji dati reparacije koje će naknadno biti određene. Međutim, kako dosada stoji stvar u tom pogledu?

U Parizu je na pregovorima o raspodjeli reparacija bila dogovorena visina kvote koju će koja saveznička zemlja dobiti. Na Jugoslaviju je, na račun reparacija od Njemačke, došlo 9,6% od fabrika, raznih instalacija, brodova itd., a 6,6% od imovine u inostranstvu, to jest njemačke imovine u inostranstvu. A šta smo mi zapravo dosada dobili? Vi ste ovdje već čuli od našeg pretstavnika u Medusavezničkoj agenciji za reparacije u Belgiji, druga Ivekovića, kakve nam se sve teškoće prave od strane okupacionih vlasti u Zapadnoj Njemačkoj u pogledu dobijanja tih reparacija i ja se, prema tome, neću upuštati u podrobnosti, već navodim samo približno koliko u dolarima iznosi sve ono što smo na račun reparacija dobili iz Njemačke. Dosada, Jugoslaviji je predat materijal u vrijednosti od oko 5,180.000 dolara, od čega je u zemlju ušlo oko 12%.

Prema sporazumu u Potsdamu cjelokupne reparacije iz Njemačke treba da iznose 20 milijardi dolara, od toga dobija Sovjetski Savez 10 milijardi, zajedno sa Poljskom. To je sasvim opravdano, jer je Sovjetski Savez zaista strašno postradao u toku rata, a slično i Poljska. Ostalih 10 milijardi treba da dobiju Engleska, Amerika, Francuska, Jugoslavija i druge zemlje koje su bile okupirane od njemačkih trupa. Iz te reparacione sume na Jugoslaviju bi došlo po prilici oko 700 do 800 miliona dolara, što opet ni približno ne odgovara stvarnoj šteti koju je, u materijalnom pogledu, Jugoslavija pretrpjela od njemačke okupacije.

Razumije se, mi se ne možemo pomiriti s takvim stanjem stvari i tražimo da nam se naš određeni dio od reparacione sume iz Njemačke dade neokrnjen, a isto tako tražimo da nam Austrija nadoknadi štetu u obliku reparacija. A ako neki saveznici žele da nešto od reparacija, iz bilo kojih rasloga, oproste Njemačkoj ili Austriji, onda neka oni to učine na svoj račun (Odobranje), a ne na račun naše zemlje koja je i materijalno pretrpjela relativno najveću štetu, i zbog toga se ne može ni u kom slučaju odreći svoga dijela reparacija u cjelini.

Razumljivo je da takav stav naših zapadnih saveznika prema Jugoslaviji, u pogledu njenih opravdanih zahtjeva, proizilazi iz njihovog općeg političkog stava prema novoj Jugoslaviji, koji se ne može nazvati prijateljskim. Jugoslavija njima nije simpatična kao takva, jer je pošla svojim putem, putem

pune političke i ekonomske nezavisnosti, putem istinske, narodne demokratije, a ne pseudodemokratije koju su nam stalno i imperativno preporučivali. Ne, naši narodi nisu htjeli da se ovdje obnovi takozvana zapadna demokratija, demokratija Pašića, Bože Maksimovića zvanog Kundak, Stojadnovića, Jevtića, Dragiše Cvetkovića i Mačeka, kralja Aleksandra i Pere Živkovića. Naši narodi su odabrali novi put, put sveopće izgradnje naše zemlje i stvaranja nove i srećnije budućnosti za najšire radne mase naroda u gradu i selu.

Zapadna reakcija s nevjerovatnom upornošću kleveće Sovjetski Savez kako je on, tobože, stavio svoju ruku na male zemlje u Istočnoj Evropi, među kojima i na Jugoslaviju. Jugoslaviju, opet, kleveću da je običan satelit itd. Da, Jugoslavija, pa i druge zemlje na Istoku, idu zajedno sa Sovjetskim Savezom, ali one idu sa njim baš zato što znaju da on ne ugrožava njihovu nezavisnost. Mi idemo zajedno sa Sovjetskim Savezom i poslije rata baš zato što smo se duboko ubijedili da od velikih savezničkih sila samo Sovjetski Savez ima razumijevanja za naše patnje i naše žrtve u velikom oslobodilačkom ratu. Mi i ostale male zemlje na istoku Evrope idemo zajedno sa Sovjetskim Savezom zbog toga što smo se uvjerali da se od svih velikih i malih savezničkih zemalja jedino Sovjetski Savez iskreno i uporno bori za učvršćenje mira u svijetu, koji je narodima tako potreban. Mi idemo sa Sovjetskim Savezom zato što iz Sovjetskog Saveza čujemo stalno glasove mira, a to odgovara i našim težnjama, dok sa Zapada stalno slušamo o atomskoj bombi i o prijetnjama ratom. Vidimo kako se Engleska i Amerika, i neke druge zemlje, angažiraju u Grčkoj, u Indoneziji, u Kini itd., gušeći narodne slobode i demokratska prava. Vidimo da američki imperijalisti otvoreno prijetu ratom zemljama koje neće da se pokore njihovoj finansijskoj i imperijalističkoj diktaturi.

No, u isto vrijeme mi idemo zajedno i sa svim naprednim demokratskim snagama naroda na Zapadu, koje također žele mir i prijateljsku saradnju među narodima, koje također vode borbu protiv ratnih hušakača u svojim vlastitim zemljama.

Nas stalno pitaju zašto naši odnosi, na primjer s Amerikom, nisu bolji. Na ovo smo mi često odgovarali i danas odgovaramo da poboljšanje odnosa s Amerikom ne zavisi od nas. Mi smo pokušali sve da se ti odnosi poboljšaju. Ali, šta mi možemo ako Američka ambasada, na čelu s ambasadorom Petersonom, nije učinila nijedan gest koji bi omogućio približenje između Jugoslavije i Amerike. Naprotiv, ambasador Peterson i njemu podređeni službenici činili su sve da se ti odnosi po-

goršaju. S jedne strane, neprekidno miješanje u naše unutarnje stvari i pomaganje reakcije kod nas, što drugim riječima znači ometanje konsolidacije naše zemlje, a s druge strane — neprekidno klevetničko izvještavanje američke javnosti o novoj Jugoslaviji i, isto tako, po svoj vjerovatnosti, i nepravilno obavješćavanje američke vlade o prilikama u našoj zemlji.

Nama se često prebacuje da ne cijenimo pomoć koju nam je pružila Unra poslije rata. Ponekad izgleda, — i ja mislim da se u tome ne varam, — kao da bi htjeli da nas ucjene s pružanjem pomoći našim narodima, kao što je bio slučaj s pšenicom i slično. Razumije se, nije tačno da mi ne cijenimo pomoć Unre; mi je cijenimo, jer je ona dobrodošla našoj razorenoj i napaćenoj zemlji. Ali naši narodi ne smatraju tu pomoć milostinjom, nego pomoću na koju imaju puno pravo kao saveznik koji u zajedničkoj borbi nije štedio nikakvih žrtava za pobjedu Ujedinjenih nacija. Ako pogledamo odnos ljudskih žrtava Jugoslavije i Amerike, vidjećemo da je apsolutna prevaga na strani Jugoslavije.

Dalje, naši narodi, seljaci, radnici i narodna inteligencija nisu u ratu žalili svoje živote, akamoli svoje imanje. Narod u mnogim oblastima naše zemlje žrtvovao je svu svoju imovinu: kuće, stoku i sve što je imao, — pa zar da taj narod nema pravo na pomoć? Ako neko ima pravo da nešto prebacuje, da bude nezadovoljan, onda su to naši narodi, jer moraju s ogorčenjem gledati, kako naši zapadni saveznici i u pogledu ishrane vode više računa o zemljama čija je žrtva bila naša zemlja u ovome ratu, nego o Jugoslaviji koja je bila njihov vjerni saveznik. Držanje američkih službenih krugova u pogledu daljeg slanja namirnica u Jugoslaviju, koje su tražili pretstavnici Unre, jer je u Jugoslaviji, pored ratnih pustošenja, dvije godine vladala velika suša, — ni u kom slučaju nije u skladu s njihovim izjavama kako davanje pomoći zemljama postradalim u ratu ne zavisi od unutrašnjih političkih prilika u tim zemljama.

Drugovi i drugarice! Htio bih da kažem još nekoliko riječi o onoj — mogao bih skoro reći — odvratnoj kampanji što se sada zlonamjerno i vrlo tendenciozno vodi u nekim zapadnim zemljama protiv Jugoslavije.

Uzeli su za predmet — pšenicu. I govore u štampi kako u Jugoslaviji vlada strašna glad, kako Jugoslaviji prijeti katastrofa, kako je Jugoslavija izvozila svoju pšenicu i kukuruz, — dok narod gladuje, kako je jugoslovenska vlada tražila 200.000 tona pšenice od Amerike, pa čak i od Engleske, — da nekako

sprječi tragediju, kako Jugoslavija izvozi u inostranstvo svinje, mast i šta sve ne.

Dvoličnost u toj kampanji, koja je usko povezana s izjavama nekih oficijelnih krugova, jasna je i vidi se da je tendenciozna, da je sračunata na to da naškodi našoj zemlji. S jedne strane, odbijaju da pošlju našoj zemlji pomoć, a s druge — jadikuju kako naša zemlja strašno strada i kako joj prijeti katastrofa. U čemu je stvar?

Jugoslovenska vlada, odnosno Ministarstvo vanjskih poslova, preko pomoćnika ministra, tražilo je od američkog otpravnika poslova da realno obavještava američku vladu i saopći joj da je Jugoslaviji zaista nužna pomoć u hljebu. I ništa drugo nije tražila. Nije preduzela nikakav oficijelan korak. Kod nas zaista vlada nestašica u hljebu, jer smo dvije godine uzastopce imali sušu, jer su naši najpasivniji krajevi, kao Lika, Kordun, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, pa i mnogi drugi, ostali bez ičega, te mi moramo činiti krajnje napore da narod tih krajeva nekako prehranimo. Mi smo preko Ministarstva vanjskih poslova dali to saveznicima na znanje, ali nismo molili pomoć na koljenima, nego smo molili pomoć na koju imamo pravo.

Ako se daje pomoć Njemačkoj, Austriji i drugim zemljama koje su bile u ratu protiv nas i saveznika, zašto mi ne bismo imali pravo na tu pomoć? Međutim, oni su taj naš zahtjev pretvorili u propagandu: kako smo mi pali na koljena, kako jugoslovenska vlada nije sposobna, pa je dovela narod na rub propasti: od gladi itd. Time su htjeli da nam poruše ugled u inostranstvu i da dokažu kako Jugoslavija nije konsolidovana i solidna država i kako su joj, jednom riječi, potrebni tutori, — i ako mi pristanemo da nam oni budu tutori, oni će nam dati 200.000 tona žita. Međutim, mi tutora nećemo. (Opšti buran i dugotrajan aplauz. — *Uzvici: Dole imperijalizam!*).

Mi smo činili sve što je u našoj moći da u našem narodu niko ne umre od gladi. Mi i danas činimo napore, tražeći hljeb od onih koji ga imaju, da bismo ga dali onima koji ga nemaju. I ako se u tome pokaže nerazumijevanje ili zlobno suprotivljenje, ja sam, drugovi poslanici, uvjeren da će sav naš pošten narod odobriti i najoštrije mjere protiv onih koji bi nam u ovim teškim časovima stali na put.

Kao što sam rekao, nas kleveću da izvozimo namirnice. Konkretno kažu da smo dali 20.000 tona pšenice i kukuruza Rumuniji i 10.000 tona Albaniji. O čemu se radi? Jesenas, kad je čitavom svijetu, pa i nama, bilo poznato da je u Rumuniji teško i kritično stanje, da ima krajeva gdje narod zaista stoji

pred pogibelju od gladi, došao je k meni lično sekretar rumunjske vlade i umolio me da pomognemo Rumuniji. Ja sam mu rekao da mi prodavati ne možemo, dapače ne možemo ni podariti, jer nemamo ni sami, a kad bismo mi imali bar nešto, mi bismo rado ne prodali, nego podarili. Rekao sam mu da ćemo mi Rumuniji pozajmiti, iako je i nama potrebno. On se s tim potpuno saglasio i kazao da će za Rumuniju biti ozbiljna pomoć ako se u decembru spriječi glad. I mi smo Rumuniji pozajmili 20.000 tona pšenice i kukuruza. Sada se u inostranstvu vodi kampanja kako mi izvozimo hljeb — pa zašto da nam ga oni daju? Dakle, jedan humanitarni, prijateljski, najčovečanskiji gest naše Vlade iskorišćavaju reakcionari protiv nas i u vanjskom svijetu : u našoj zemlji, tvrdeći kako mi raspikućski gazdujemo, kako tobože radimo protiv svog vlastitog naroda. Isti je slučaj i s Albanijom. Albanija je bila naš saveznik u ratu, njeni sinovi ginuli su u Sandžaku i borili se zajedno s nama i na svojoj i na našoj teritoriji. Međutim, zapadni saveznici, koji su bili dužni da joj pomognu, okrenuli su joj leđa, protiv nje se vodi bjesomučna kampanja. Pa zar mi, narod koji zna šta znači stradanje, da ostanemo na sve to ravnodušni? I zar nam se može zamjeriti što nismo mogli mirno gledati kako albanski narod, napušten od svih, gladuje i umire, da bi, po zamisli imperijalista, lakše postao njihov plijen? Mi to nismo mogli, i mi smo pomogli albanskom narodu koliko nam je bilo moguće, i ako bude trebalo — još ćemo mu pomoći. (Buran aplauz).

Prema tome, izjavljujem ovdje da nije istina i da je obična kleveta da mi izvozimo u inostranstvo namirnice — pšenicu, kukuruz, svinje, mast itd. Danas se već brojke daju, a mi nismo izvezli ni jedan kilogram masti, i nećemo izvesti ni jedan kilogram dok sami sebe ne podmirimo. Priče o našem izvozu su klevete s jasnom tendencijom. Izjavljujem svečano da nećemo nikad ni od koga tražiti milosti, nego samo pomoć, onu pomoć na koju smatramo da imamo pravo. (Burno odobravanje i aplauz).

Ne, drugovi narodni poslanici, na našoj strani nije bilo krivnje što se odnosi s američkom vladom nisu poboljšali. Mi zaista želimo da se ti odnosi poboljšaju i činimo što možemo u tom pravcu, a u isto vrijeme očekujemo da će se i s druge strane poći nama u susret.

Ima još jedno pitanje na koje smatram za potrebno da se osvrnem, a to je pitanje odnosa s Grčkom. Otkako je narod te zemlje, usljed inostrane intervencije, izgubio svoju slobodu i zemlja postala igračka u rukama izvjesnih imperijalističkih

sila, odnosi s njom su se pogoršali. Da se razumijemo, ne odnosi s narodom Grčke, već s onima koji su grčkom narodu nametnuti kao vlastodršci. Grčka vlada oklevetala je pred Savjetom bezbjednosti Jugoslaviju, Bugarsku i Albaniju da su one krive za građanski rat u Grčkoj, da sve tri balkanske zemlje pomažu grčku Demokratsku armiju i tome slično. Dosadašnja istraga u Grčkoj pokazala je optužbe grčke vlade pred Savjetom bezbjednosti kao obične falsifikate i klevete protiv Jugoslavije, Bugarske i Albanije. S druge strane, ta istraga otkrila je pred čitavim svijetom ono što se nije nadala ni grčka vlada ni njezini tutori. Otkriveno je bezvlašće i svirepi teror nad demokratskim masama Grčke i nad Makedoncima u Jegejskoj Makedoniji. Pokazalo se da su potpuno tačni svi navodi u memorandumu koji je jugoslovenska vlada podnijela Ujedinjenim nacijama o progonima Makedonaca u Jegejskoj Makedoniji, ali koji je bio tada odbijen i nije bio uzet u pretres da bi se stvar ispitala.

Ja se neću upuštati u podrobnju analizu pitanja ko je kriv za ono što se danas događa u Grčkoj, ali dužan sam da odbijem sve klevete i optužbe koje se iznose protiv Jugoslavije, kao neosnovane i tendenciozne. Materijal koji je iznesen pred Komisiju u Grčkoj dovoljno rječito potvrđuje to što sam rekao.

Ali ima jedna druga stvar zbog koje moramo biti na oprezu kad je u pitanju Grčka. Grčka nije samo gnijezdo svih mogućnih pokušaja provokacija od strane raznih monarhofašista prema susjednim zemljama: Jugoslaviji, Bugarskoj i Albaniji, već je ona i jedna od baza imperijalističkih sila s koje se može ugroziti mir na Balkanu i u svijetu. Ja govorim ovdje o tome prosto zato da bi se znalo o čemu se radi, da bi se znalo zbog čega odjedanput takva briga američkih službenih krugova za Grčku i Tursku, zbog čega takva mržnja tih krugova prema grčkim demokratskim snagama.

Drugovi poslanici! Reakcionari na Zapadu obično govore o dva bloka: zapadnom i istočnom. To govore oni koji žele rat. Kad bi se ti njihovi blokovi obistinili, onda bi opasnost rata bila permanentna, jer blokovi sadrže u sebi takvu opasnost. Ali mi moramo raditi svim silama da se želje reakcionara i ratnih huškača ne obistine. Danas u svijetu postoje dva fronta: iako malobrojan, ali opasan front imperijalističkih ratnih huškača, i ogroman front naroda u svim zemljama, koji hoće mir. Tome frontu pripada nepobjedivi Sovjetski Savez, tome frontu pripada nova Jugoslavija, Poljska, Čehoslovačka, Rumunija, Bugarska, Albanija, demokratske snage Grčke, Mađarske, tome frontu pripada ogromna većina naroda Amerike, Engleske,

Francuske, Italije i svih ostalih zemalja ne samo u Evropi, već i u čitavom svijetu.

Neprekidna budnost, raskrinkavanje svih provokatora i ratnih hušaka, raznih imperijalističkih manevara itd. jeste najbolji i najefikasniji oblik borbe za učvršćenje mira u svijetu. Jugoslavija će ostati dosljedna dosadašnjoj liniji u svojoj vanjskoj politici, vjerna borbi za učvršćenje mira i tijesne saradnje sa svim zemljama koje tu saradnju prihvataju. Uvjeran sam da će to odobriti svi narodni poslanici i svi naši narodi. (Burno odobravanje i aplauz).

U punom skladu s nastojanjem za svestranom međunarodnom saradnjom, Vlada Federativne Narodne Republike Jugoslavije rukovodila se u prošlom periodu, a to važi i za buduće, riješenošću da, pored političkih i kulturnih, uspostavi najbolje moguće ekonomske odnose sa svim zemljama koje to žele i koje su prijateljski nastrojene prema novoj Jugoslaviji. To se, u prvom redu, tiče susjednih zemalja. U tim svojim nastojanjima Vlada je postigla lijepe rezultate, koji su od neocjenjive važnosti za izgradnju i mirni razvitak naše zemlje. Kao što je već poznato, Vlada je 1945 godine sklopila Ugovor o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći sa Sovjetskim Savezom, analogne ugovore sklopila je 1946 godine s republikama Poljskom i Čehoslovačkom, i na koncu s Republikom Albanijom. Osim trgovačkih ugovora i kulturnih konvencija, Vlada je sklopila i ugovore o tijesnoj ekonomskoj saradnji sa Sovjetskim Savezom i Albanijom. U toj ekonomskoj saradnji predviđeno je stvaranje zajedničkih preduzeća. Sa Sovjetskim Savezom već su sklopljeni ugovori o zajedničkom dunavskom plovidbenom i vazduhoplovnom društvu. O stvaranju drugih društava sa Sovjetskim Savezom pregovori su u toku. S Albanijom stvoren je čitav niz zajedničkih društava, kao što su zajedničko društvo za naftu, pomorsku plovidbu, za izgradnju željeznica itd. Osim toga, vrlo je važan sporazum s Albanijom o izjednačenju valute i o ukiđanju carinskih granica između naše dvije zemlje.

S Čehoslovačkom stvoren je opsežan trgovinski ugovor koji po svome opsegu i karakteru predstavlja vrlo važnu ekonomsku saradnju između naše dvije zemlje. Sličan ugovor biće ovih dana stvoren i sa nekim drugim zemljama, kao na pr. s Madarskom. Postoji i ugovor s Poljskom, i u toku su pregovori za novu, još veću razmjenu robe.

S bratskom Bugarskom postoji redovna razmjena robe, a prije par dana sklopljen je i novi trgovinski ugovor. To što dosada nije s Bugarskom stvoren ugovor o uzajamnoj pomoći i

prijateljstvu, nije zavisilo ni od nas ni od bugarske vlade, nego je tome smetala situacija u kojoj se nalazila Bugarska u vezi sa sklapanjem mirovnog ugovora u Parizu. Ali sada više nema nikakve zapreke, i u najkraćem roku naši odnosi s Bugarskom produbiće se i učvrstiti onako, kako je to u interesu naroda obiju naših zemalja.

Osim naprijed navedenih država, s kojima stojimo u čvrstim ekonomskim i političkim odnosima, moram spomenuti i susjednu Rumuniju, s kojom također imamo ne samo dobre političke odnose, već i ugovor o razmjeni dobara.

Dalje, postoje sporazumi: s Francuskom — o razmjeni robe i o plaćanju, s Holandijom — o razmjeni robe i o plaćanju, s Belgijom — o razmjeni robe i plaćanju, sa Švicarskom — o razmjeni robe i o plaćanju.

Vlada sada vodi pregovore s nekoliko drugih zemalja za sklapanje trgovinskih sporazuma. Naročito moram podvući važnost trgovinskih odnosa sa Švedskom, Švicarskom itd., s kojima se pregovori privode kraju, i sa Italijom.

Vlada Federativne Narodne Republike Jugoslavije nastojće da uspostavi normalne trgovinske odnose i sa svima ostalim zemljama koje to žele, ako je to u interesu naše ekonomike i ako postoje mogućnosti da izvršavamo svoje obaveze. Iz svega toga se, dakle, vidi da su ostale uzaludne pakosne želje nekih reakcionara da novu Jugoslaviju ne samo politički već i ekonomski izoliraju i onemoguće njezinu izgradnju, da onemoguće njezin procvat.

Smatram naročito važnim podvući činjenicu da je Vlada, u vezi s Petogodišnjim planom, poručila u nekim zemljama raznih mašina za elektrifikaciju i industrijalizaciju zemlje za mnogo milijardi dinara. Time smo preuzeli na sebe velike obaveze koje zahtijevaju velike napore, jer mi ćemo od toga moći malo platiti devizama, već će se preuzete obaveze, uglavnom, izvršavati kompenzacijom s našim proizvodima i sirovinama. Šta to znači? To znači da moramo učiniti krajnje napore da bismo imali dovoljno sirovina i proizvoda za izvoz, odnosno, za plaćanje mašina koje su nam potrebne; to znači da je potrebna velika štednja i racionalna upotreba svih onih produkata i sirovina koje mi izvozimo u cilju kompenzacija za mašine; to znači da ćemo se morati prvih godina izvršavanja Petogodišnjeg plana koječega i odreći, kako bismo čim prije ostvarili ono za čime težimo, to jest, da stvorimo naprednu i bogatu novu Jugoslaviju.

Ako pogledamo poslijeratni bilans našeg izvoza i uvoza, on u procentima, uzevši kao bazu 1945 godinu, izgleda ovako:

Uvoz: u 1945 godini 100%; u 1946 godini popeo se na 149,8%; u 1947 godini (do 20 marta, dakle za 2 i po mjeseca) 107,4%, što — u odnosu na čitavu 1945 — iznosi oko 450%.

Izvoz: u 1945 godini 100%; u 1946 godini popeo se na 550,1%; u 1947 godini (do 20 marta, dakle za 2 i po mjeseca) 146,9%; u odnosu na čitavu 1945 godinu — preko 760%.

Dakle, vrlo brzo, rapidno raste i naš izvoz i naš uvoz. To znači da kod nas proizvodnja ide sve boljim tokom.

Šta to dokazuje? To dokazuje da smo u uvozu i izvozu u stalnom i brzom porastu, a osobito će taj porast morati biti još brži i veći u procesu ostvarenja našeg Petogodišnjeg plana.

No, moram da naglasim i to da ne ide sve baš glatko kako izgleda, a prinuđen sam da ovdje ukažem i na neke slabe strane naše vanjske trgovine. U prvom redu uslijed velike tehničke zaostalosti naših rudnika i mnogih fabrika, i niske proizvodnosti rada, cijene koštanja naših proizvoda, sirovina i drugog, više su od svjetskih cijena, neke su više i od svjetskih cijena za proizvode iste vrste. To se osobito tiče bakra i nekih drugih artikala koji spadaju u glavne artikle za izvoz, i mi moramo, iz specijalnog fonda koji za to stvaramo u našoj zemlji, na račun drugih proizvoda pokrivati diferenciju u odnosu na svjetske cijene, samo da bismo mogli uvoziti i plaćati proizvode koji su nam prijeko potrebni, jer moramo da izvozimo po svjetskim cijenama, a naši troškovi proizvodnje su veći od svjetskih cijena. Znači, imamo specijalan fond s kojim vršimo egalizaciju. Potrebno je da se kod nas tehnička sredstva za dobijanje pomenutih ruda usavrše, i da se podigne produktivnost rada. Osim toga, naša vanjska trgovina suviše je spora i troma, osobito u njezinoj unutrašnjoj organizaciji za brzo sakupljanje i pronalaženje onog što možemo izvoziti; dalje, u propagandi i umješnosti plasiranja naših proizvoda. Drugim riječima, nismo se još naučili trgovati, brzo i dobro trgovati.

Iz napred izloženog se vidi da je nama, radi razmjene u inostranstvu, radi kupovine mašina i drugog potrebno više jevtinijih ruda: bakra, olova, boksita, željezne rude, uglja itd. A isto tako i više poljoprivrednih proizvoda: duvana, pšenice, kukuruza, konoplje; zatim stoke i drugih proizvoda koje bismo mogli izvoziti, ako bismo imali više no što su vlastite potrebe.

Da bismo, dakle, uklonili našu tehničku zaostalost, mi ćemo morati najprije učiniti ogromne napore, koji će prvih

godina petoljetke biti najteži, i onda postepeno sve lakši i lakši — u procesu industrijalizacije i elektrifikacije naše zemlje, u procesu podizanja naše poljoprivrede na viši stepen, iz ekstenzivnog na intenzivni način obrade. Zbog svega toga naši trgovачki i ekonomski odnosi s inostranstvom od velike su važnosti, a u isto vrijeme oni zahtijevaju od nas i velike napore, da bismo izvršili naše obaveze prema zemljama od kojih trebamo razne mašine, neke sirovine i mnoge druge predmete.

Uprkos svim teškoćama, onima koje sam naveo i onima koje nisam, naša zemlja korača uporno naprijed, postižući u svojoj izgradnji zadivljujuće uspjehe blagodareći dubokoj vjeri naših naroda da smo na pravom putu, blagodareći požrtvovanom radu širokih radnih masa grada i sela, a naročito naše mlade generacije. Blagodareći požrtvovanom i upornom radu naših ljudi na polju, u fabrikama, na putevima i novim željezničkim trasama, u rudnicima i na građevinama, mi možemo biti uvjereni da ćemo savladati sve teškoće koje stoje pred nama. (Jednodušno odobravanje. Narodni poslanici ustaju i pozdravljaju maršala Tita oduševljenim i dugotrajnim aplauzom i poklicima.)

Pretsedavajući: Određujem odmor od 10 minuta. Ko od narodnih poslanika želi govoriti povodom ekspozea predsednika Vlade FNRJ i ministra narodne odbrane, maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, neka se prijavi za to vreme kod sekretara.

(Posle odmora)

Pretsedavajući: Sednica se nastavlja. Više govornika prijavilo se za reč i prvi dobija reč narodni poslanik dr Hinko Krizman.

Dr Hinko Krizman (NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, Predsjednik Vlade i vrhovni rukovodilac naše državne i narodne politike izložio je u svom ekspozeu jasno i određeno liniju naše spoljne politike.

Sa dubokim osjećajem odgovornosti, ali bez onog starog diplomatskog rječnika neiskrenosti i lijepih riječi, izložen je naš stav i naši nacionalni zahtjevi u problematici savremenog međunarodnog zbivanja.

Spoljna politika Federativne Narodne Republike Jugoslavije nije kabinetska politika stare kraljevske Jugoslavije, koja je trgovala sa narodnim interesima, koja je pomogla agresiju i uslovila rasulo stare države.

Koliko god je spoljna politika kraljevske Jugoslavije bila slaba i kolebljiva, ona je ipak imala jedan stalan i nepromenljiv aksiom a taj je bio — što dalje od Sovjetskog Saveza. A koliko dalje od Sovjetskog Saveza, toliko se išlo bliže sramoti i propasti. (Burno odobravanje. *Složni usklici*: Tako je!). Nepri-
znavanje Sovjetskog Saveza od strane kraljevske Jugoslavije sve do pred njezin slom bila je svjesna i proračunata izdaja zemlje i naroda, kojom se trgovalo i kupovalo održanje protunarodnih reakcionarnih, hegemonističkih režima. (*Glasovi*: Tako je!).

I spoljna politika i unutrašnja politika nove narodne, demokratske Jugoslavije narodna je politika. Ona crpe svoju snagu iz istoriske opravdanosti i nužnosti svoga prava i svojih zahtjeva koji odgovaraju volji naroda, njihovom interesu i njihovoj budućnosti. A volji naroda Jugoslavije, njihovoj prošlosti i budućnosti, njihovim nacionalnim interesima i stremljenjima, odgovara osnovni pravac naše spoljne politike, a taj je — što bliže onoj velikoj snazi socijalnog progressa, čuvaru mira i jamstvu međunarodne pravde i sigurnosti — što bliže Sovjetskoj Rusiji. (Buran i dugotrajan aplauz).

Naša uska veza sa Sovjetskim Savezom nije plod neke slavenske i ideološke sentimentalnosti. Ona je rezultat teškog iskustva koje je utvrdilo istinu da samo u Sovjetskom Savezu mogu narodi naći moćnu i djelotvornu zaštitu protiv svake nepravde i svakog političkog i ekonomskog zavojevanja i porobljavanja. — Spoljna i unutarnja politika Sovjetskog Saveza dosljedno osnovana i provedena na načelima prave demokracije, ravnopravnosti naroda i oslobođenja čovjeka od robovanja kapitalu, dala je sovjetskoj zemlji i sovjetskim ljudima snagu da u ovom ratu budu osloboditelji čovječanstva, a za budućnost graditelji novog, progresivnijeg, pravednijeg uređenja odnosa među ljudima i narodima.

Ako su drugi zaboravili — mi nismo — da je samo snaga Crvene armije i žrtva sovjetske zemlje spasila i oslobodila i nas čovječanstvo od propasti i gospodstva fašizma. (Odobravanje). I da nije sovjetska otadžbina sama mučenički i junački nosila kroz tri godine sav teret fašističke sile — onda ne bi sada mnogi trebalo da pitaju objašnjenja i da traže definicije šta je fašizam i šta su ratni zločinci, onda ne bi bilo mudrovanja o demokraciji i razgovora o opravdanosti reparacija.

Pretsjednik Vlade izložio je u svom ekspozu jasno i za svakog dobronamjernog razumljivo razloge našeg saveza i našeg prijateljstva sa Sovjetskom Rusijom.

Mi smo duboko zahvalni odličnim predstavnicima Sovjetskog Saveza koji na međunarodnim konferencijama pokazuju

puno razumijevanje i daju djelotvornu potporu našim pravednim zahtjevima. Ali iznad toga opredjeljuje nas dosljedno i odlučno zalaganje Sovjetskog Saveza za mir, za razoružanje, za međunarodnu pravdu i solidarnost.

Ako je kome krivo naše prijateljstvo sa Sovjetskim Savezom — taj neka se ne žali na nas. Mi se ne mijenjamo — a on neka nastoji da što bolje shvati pravednost naših zahtjeva, veličinu našeg stradanja i poštenje naših napora. Neka dade sa svoje strane što veći prinos miru i međunarodnoj solidarnosti. I koliko će on to više činiti — toliko ćemo biti veći prijatelji i njemu.

Naša je želja i težnja da budemo prijatelji svakom narodu, da sa svakim uspostavimo ne samo dobre diplomatske odnose nego i što užu saradnju na zajedničkom velikom djelu mira i međunarodne privredne i kulturne saradnje.

Više od svakog drugog naroda naučila su nas teška i vjekovna iskušenja šta znače mržnje — nacionalne i vjerske, šta znači rat i zavojevački utjecaji, šta znači sloboda i ropstvo tudinu. Male slavenske, demokratske zemlje izložene su uvijek po svom geopolitičkom položaju, germanskoj agresiji. Ona je svoj krvavi put na slavenski Istok i Jug ognjem i mačem sa uspjehom sve dublje mogla krčiti samo radi toga jer su slavenske snage bile razjedinjene i neorganizovane.

Slavenski narodi nisu ovu pouku svoje tužne istorije dugo spoznali. Od malih svojih razlika i opreka nisu vidjeli veliku zajedničku pogibelj. Tek kada je germanski osvajač svima jednako i istodobno ne samo uništio njihove državne organizacije, nego u korijenu ugrozio i sam narodni opstanak i goli život — onda su tek slavenski narodi spoznali istinu svoje prošlosti i put svoje budućnosti. U tom saznanju i za odbranu svoga slobodnog narodnog života od vječne pogibelji germanske agresije, udružili su slavenski narodi svoje snage u skladu sa načelima Povelje Ujedinjenih naroda i stoje danas na čelu sa Sovjetskim Savezom kao glavni faktor mira i nove organizacije svjetskog poretka. (Živo odobravanje).

Ovo udruženje slavenskih snaga nema agresivni karakter, ono nije ni panslavizam ni imperijalizam, nego je instrumenat nacionalne obrane i prinos slavenstva ostvarenju što veće demokratije i humaniteta, pravde i slobode u velikoj zajednici čovječanstva. Od Jadranskog do Sjevernog Mora nema nikakve željezne zavjese, ali ima živa, neprekoračiva slavenska brana koja neće više nikada dozvoliti ekspanziju bilo kojeg i bilo

čijeg imperijalizma na svijetu, tolikom krvlju natopljenju, slavensku zemlju. (Aplauz).

Naši ugovori sa slavenskim demokratskim zemljama nisu samo međunarodni akti vlada i država. Oni su narodni ugovori koji svoju snagu imaju u volji i svijesti naroda, jer odgovaraju iskustvu prošlosti, potrebama sadašnjosti i nadama budućnosti. Zato će narodi Jugoslavije toplo pozdraviti izlaganja ekspozee Predsednika Vlade o sve većem produbljivanju saradnje — političke, kulturne i privredne — sa bratskom Poljskom i bratskom Čehoslovačkom. A s naročitim zadovoljstvom primiće narodi Jugoslavije nagovještenje da će u skoro vrijeme doći do jednakih ugovornih odnosa i sa bratskom Bugarskom. (Aplauz). Ugovor o prijateljstvu i savezu sa Bugarskom, kome je dosada bila zapreka neuređeni međunarodni položaj Bugarske, biće jamstvo mira i slobode Balkana. Kada ćemo jedanput u ovom visokom domu u ime naroda Jugoslavije potvrditi ovo novo veliko Titovo djelo, onda ćemo biti sigurni da su nova Jugoslavija i nova Bugarska, napokon, našli svoj pravi put snirenju i ujedinjenju slavenskog Juga. Onda ćemo se sa zanosom sjetiti da je poslije tolikih teških zabluda ostvareno ono veliko i lijepo što su sanjali svi najbolji sinovi naših naroda i zašto su stradali narodni borci u austriskim i turskim tamnicama i ginuli na balkanskim razbojištima — stradali i ginuli da poslije budu prevareni sramnom rabotom dinastija Karađorđevića i Koburga.

Bit će, drugovi poslanici, opet sigurno prigovora i sumnji u pogledu našeg prijateljstva sa Bugarskom i ovog novog instrumenta balkanskog mira i slobode. Zašto ove sumnje i neprijateljstva? Kome ne ide u račun da se Balkan smiruje i sjedinjuje? Kome nije pravo da napaćeni balkanski narodi sami svoju tešku i grješnu prošlost ispravljaju i složno svoju bolju budućnost izgrađuju? Tko ima interesa, da se između nas i Bugara vrata sramni dani Slivnice i Bregalnice i da nastavimo stare grijehe zaludeni fantomom balkanske hegemonije bilo srpske bilo bugarske? Tko hoće da slavenski Istok i Jug bude opet razjedinjen, a Balkan stalno poprište tuđih utjecaja koje su naši narodi do juče tako skupo plaćali svojom krvlju, svojom ekonomskom i kulturnom zaostalošću?

Drugovi narodni poslanici, žalosno je da se poslije svega što je čovječanstvo u ovom ratu pretrpilo, ovakova pitanja mogu i moraju postavljati. U teškim danima rata rukovodile su slobodoljubive narode velike nade i plemenite težnje. One su im dale snage za pobjedu i pravo na pobjedu. Mirovne odluke i novi međunarodni poredak treba da budu njihova potvrda i

njihovo ispunjenje. Dan pobjede imao je biti početak natjecanja velikih i malih, koji će od njih više doprinijeti međunarodnoj solidarnosti i sigurnosti, naprednijem i pravednijem životu čovječanstva.

Umjesto toga vidimo iz dana u dan sve više kako se u magli poslijeratnog vremena javljaju tamne sile reakcije, koje sabotiraju mir, zaštićuju i oživljuju sve ono zlo za koje su narodi mislili da su ga svojim patnjama i milijunskim žrtvama zauvijek otkupili.

Zahvalni smo Pretsjedniku Vlade da je u svom ekspozeu — kao državnik svjestan svoje velike odgovornosti — na vrijeme i autoritativno upozorio i odredio naš stav prema ovim pojavama — koje mogu postati teška smetnja sretnom i pravilnom razvitku međunarodnih odnosa. Budućnost je još nepoznata. Sudbinsko je pitanje da li su ove tamne sile reakcije — koje otežavaju i sabotiraju smirenje i novo uređenje — još samo sjene prošlosti osuđene na nemoć i propast neminovnim zakonima istoriskog razvitka, ili je to priprava ekspanzije novog imperijalizma, čiji će slom čovječanstvo morati opet otkupiti novim žrtvama.

Zato demokratske zemlje moraju biti budne i spremne da dočekaju svaku teškoću i svaku pogibelj.

Snage reakcije moraju biti pred narodima raskrinkane prije nego što mogu posijati sjeme razdora i gurnuti narode u novi rat.

Čovječanstvo treba za svoj progresivni razvitak mirnu saradnju svih naroda, djelotvorni međunarodni instrumenat koji će njihove sporove i probleme mirnim putem izjednačavati i rješavati, a primjenu sile u međunarodnim sporovima staviti izvan zakona. Dioba svijeta na blokove nosi u sebi izvor opreka i ratne opasnosti. Pretsjednik Vlade upozorio je na pokušaje i pogibelj stvaranja blokova. Ali, nikakve vlade i vladajuće manjine neće moći protiv naroda podijeliti svijet na blok Istoka i blok Zapada. Ovakovi pokušaji — ma kakve teške smetnje privremeno izazvali — osuđeni su na propast. Narodi Istoka i Zapada imaju iste interese i težnje za trajni mir, za socijalnu pravdu i istinsku demokraciju. Ovi interesi radnih masa Istoka i Zapada jesu i biće u sukobu sa interesima one manjine koja svoje narode izrabluje a tude zarobljuje. A u knjizi sudbine već je zapisano kako će se taj sukob završiti.

Pravilno je ocijenio Pretsjednik Vlade da u svijetu postoje dva fronta. Jedan je front — prošlost a drugi — budućnost. Jedno je front reakcije i umirućeg kapitalizma, a drugi

je front demokracije i oslobođenog rada. Naše mjesto je određeno. Narodi Jugoslavije, po svom istoriskom pozivu, po svom državnom i narodnom programu biće uvijek na frontu slobode i demokracije. Njemu imamo zahvaliti naše uskrснуće, našu nezavisnost i slobodu. Samo se u njemu možemo održati i u naprednom razvitku čovječanstva dostojno mjesto zauzeti. Pošto spoljna politika naše narodne Vlade ide određeno i dosljedno ovim pravcem, to mi je čast izjaviti da u cijelosti i sa zahvalnošću primam ekspozice Predsjednika Vlade. (Burno odobravanje).

Predsjedavajući: Reč ima narodni poslanik dr Aleš Bebler.

Dr Aleš Bebler (NR Slovenija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, prilike koje su stvorene u svetu u našem veku bezuslovno traže da se odnosi među narodima urede na bazi međusobnog priznavanja suvereniteta svakog naroda i međusobnog poštovanja. Bezuslovno je to zbog toga, jer povreda tog priznavanja i poštovanja i razračunavanje oružanom silom u naše doba tesne ekonomske povezanosti sviju kontinenta dovodi do svetskih ratova, koji pri sve savršenijim sredstvima za uništavanje nanose neopisive patnje celom čovečanstvu. Zato ideje najvećih naprednih mislilaca prošlog veka o pravu svih naroda na slobodan život i o njihovoj solidarnosti postaju u naše doba postepeno svojina celog čovečanstva.

Jedan od najvećih naroda sveta, veliki ruski narod, kada se u Oktobarskoj revoluciji unutra i vanjski oslobodio, zapisao je na svoj barjak solidarnost među narodima, ostvario ravnopravnost i bratstvo naroda unutar granica velikog Sovjetskog Saveza i stao na put dosledne odbrane načela poštovanja i mirnih odnosa među narodima uopšte. Time je stao na čelo borbe za novo, našoj eposi odgovarajuće uređenje odnosa među narodima.

Strahovita pustošenja i grobovi miliona i miliona ljudi u toku Drugog svetskog rata digli su na viši stepen saznanje naroda o povezanosti njihove sudbine u naše doba i o neophodnosti da urede svoje odnose na bazi međusobnog poštovanja. Ovo je došlo do izražaja i u tome što su predstavnici ogromne većine naroda sveta rešili da osnovna načela međusobnih odnosa podignu na stepen ustava tj. osnovnog zakona koji treba ubuduće da reguliše međunarodne odnose.

To je Povelja Ujedinjenih nacija. U njoj je zapisano da će narodi praktikovati trpeljivost i živeti zajedno u miru kao dobri susedi, da će ujedinjavati svoje snage za očuvanje međunarodnog mira i bezbednosti, da će obezbediti — putem priznavanja načela i uvođenjem odgovarajućih metoda — da se oružana

snaga neće upotrebljavati osim u zajedničkom interesu, da će razvijati prijateljske odnose među narodima, osnovane na poštovanju načela o jednakim pravima i samoopredeljenju naroda, da će se narodi uzdržati u svojim odnosima od pretnji ili upotrebe sile protiv teritorijalne neprikosnovenosti ili političke nezavisnosti bilo koje države.

Eto šta su narodi zapisali u ustav svoje svetske zajednice. Eto šta su priznali kao najviši zakon čovečanstva.

Ali, da bi se odnosi među narodima odvijali na gornjim načelima, ovaj najviši zakon treba stvarno smatrati najvišim. Pošto je on izraz današnjih osnovnih interesa celog čovečanstva, treba s njime uskladiti sve one postupke kojima pojedini narodi ostvaruju svoje posebne interese. Kao u svakom ljudskom društvu, u narodu, u državi, tako i u međunarodnoj zajednici, treba umeti podrediti interese pojedinaca ili pojedinih sastavnih delova — interesima celine.

Međutim, u današnjim stvarnim međunarodnim odnosima mi susrećemo dvojaki odnos prema ovom osnovnom međunarodnom zakonu. Mi susrećemo dve različite linije u pogledu primene načela zapisanih u svetski ustav.

S jedne strane, susrećemo puno poštovanje načela ustava, verno pridržavanje i duha i slova tog najvišeg zakona, nastojanja da se odnosi među narodima stvarno odvijaju tako da bi se očuvao i učvrstio mir i razvila prijateljska saradnja među njima.

S druge strane, susrećemo kršenje načela ustava, kršenje njegovog duha, pa sve češće čak i kršenje njegovoga slova, umesto prijateljstva sa drugim narodima, vršenje pritiska na njih i zastrašivanje, umesto poštovanja njihove nezavisnosti, mešanje u njihov unutrašnji život, čak upotrebom oružane sile; umesto tolerancije — proklamovanje načela da mešanje u život drugih naroda u korist, kako se kaže, »jednog načina života«, nije samo pravo nego čak i dužnost drugih naroda.

Jasno je da je ovakva politika opasna po svetski mir i da može da dovede do novog, još strašnijeg svetskog rata.

Evo dve linije između kojih narodi imaju da biraju. Evo dve linije oko kojih se u mnogim državama vodi unutrašnja politička borba između snaga demokratije — pristalice međunarodne solidarnosti i mira — i snaga reakcije.

Ali mnogi narodi su već definitivno izabrali liniju mira. Na čelu sa najvernijim i najsnažnijim pobornikom načela međunarodne saradnje — Sovjetskim Savezom, pobedivši unutrašnju

reakciju, oni se svim svojim snagama zalažu za pobedu načela mirne saradnje među narodima.

Ovu su liniju izabrali i narodi Jugoslavije.

Pod rukovodstvom najboljeg sina naših naroda maršala Tita, Vlada Federativne Narodne Republike Jugoslavije u međunarodnim odnosima bila je duboko i iskreno verna načelima međunarodne saradnje u duhu Povelje Ujedinjenih nacija. Ona je svestrano razvijala prijateljske odnose Jugoslavije sa svim onim zemljama koje su sa svoje strane bile spremne da takve odnose razvijaju. Ona je i u odnosima prema onim zemljama čije su vlade pokazivale malo ili nikakve spremnosti barem za normalne, mirne odnose, tj. odnose na bazi minimalnog i neophodnog poštovanja i lojalnosti, pokazivala krajnju trpeljivost i činila u svakoj prilici pokušaje da se takvi odnosi poboljšaju.

Da je to stvarno tako, moglo bi se dokazati bezbrojnim primerima.

Kao član Ujedinjenih nacija, na zasedanjima Skupštine, saveta i komiteta, jugoslovenske delegacije dosledno brane načela Povelje i u svim pitanjima zauzimaju dosledan, demokratski, miroljubivi stav, što naravno povlači za sobom i potrebu odlučne borbe protiv suprotnih stavova. Tako je Jugoslavija uzela vidnog učešća u odbrani Povelje protiv pokušaja da se ona promeni u tački koja uslovljava normalni dalji rad Organizacije a to je tačka o jednoglasnosti velikih sila u pitanjima koja se tiču čuvanja mira. Ona je branila načelo ravnopravnosti rasa. Ona je branila načelo solidarnosti među Ujedinjenim nacijama u pogledu pomoći narodima koji su naročito stradali od nemačko-italijanske agresije. Ona je branila predlog Sovjetskog Saveza o razoružanju. Ona je branila Povelju u pitanju starateljstva i sazivanju konferencije kolonijalnih naroda— pitanja u kojima je većina članova, na žalost, prekršila ne samo duh nego i slovo Povelje.

Jednom rečju — Jugoslavija je uzela vidnog učešća u životu Ujedinjenih nacija i to kao član koji je veran njenim načelima i to je jedan od razloga da se je njen već i ovako veliki međunarodni ugled u toku poslednje godine podigao još više i da igra u međunarodnom životu ulogu koju nikad nije igrala niti je mogla igrati stara Jugoslavija.

Ali Jugoslavija nije pokazala svoju duboku miroljubivost samo u Ujedinjenim nacijama i samo u pitanjima koja se nje neposredno ne tiču. Ona je umela postupiti isto tako miroljubivo i u pitanjima koja direktno i duboko zadiru u životne interese njenih naroda.

Prošle godine na Mirovnoj konferenciji u Parizu postavljali su se mirovni uslovi za pet evropskih zemalja koje su učestvovala u ratu na strani osovine. Od ovih pet zemalja četiri su susedi Jugoslavije.

Jugoslovenska delegacija imala je, kao predstavica neposredno najzainteresovanije zemlje, veoma težak položaj. Ona je morala da brani nacionalne interese svoje zemlje, a da istovremeno pomaže stvaranje dobrih susedskih odnosa među narodima Jugoistočne Evrope. Mislim da je, zahvaljujući veštom rukovodstvu potpredsednika druga Edvarda Kardelja, umela verno da tumači politiku naše Vlade, da usklađuje posebne interese naše zemlje sa međunarodnim i da su stanovišta koja je zauzimala nailazila na puno odobravanje naših naroda a istovremeno i svih iskrenih demokrata van naše zemlje. Zahvaljujući pomoći delegacije Sovjetskog Saveza i delegacija Poljske i Čehoslovačke Republike, u mnogim pitanjima uspeali smo da ostvarimo svoje opravdane a i umereno pravične zahteve.

Ali, na žalost, u nekim pitanjima nismo mogli potpuno uspeti. Među tim pitanjima, prvo po važnosti je pitanje naše zapadne granice. Vi znate kako se ovo pitanje prostim nadglašavanjem nezainteresovanih, većinom vanevropskih zemalja, rešilo tako da je jugoslovenskim narodima učinjena teška nepravda koju oni neće moći nikada zaboraviti. Preko 150.000 Slovenaca i Hrvata ostalo je van granica Jugoslavije. Jedna naša pokrajina — Julijska Krajina — na nečovečan način je razrezana tako da su čitave oblasti ostale bez gradova. Slovenački narod, koji preko hiljadu godina živi na obalama Jadrana, otečen je od mora. Grad Gorica, simbol patnji primorskih Slovenaca pre rata i simbol njihove borbe u oslobodilačkom ratu, ostao je van naših granica. Jugoslavija je lišena svog prirodnog izlaza na more. I od Hrvatske Istre otečen je jedan znatan deo.

Ovakve nepravde se ne zaboravljaju.

Ovo je bio najteži udar koji su naši narodi doživeli posle završetka rata. Zbog toga je on bio i najveća kušnja za našu novu državu. Ali su je naši narodi u svakom pogledu dostojno podneli.

Dostojan nove Jugoslavije bio je i postupak Vlade maršala Tita posle toga kada je pitanje naše zapadne granice prošlo kroz sve međunarodne instancije i kada je ona rešila da, uprkos učinjenoj nepravdi, potpiše mirovni ugovor.

Time je ona pokazala da joj miroljubivost nije prazna fraza, već da stvarno želi iznad svega da se urede odnosi među narodima i da se učvrsti mir. Ona je pokazala da zna podre-

diti posebne interese naše zemlje interesima mira i međunarodne saradnje.

Ali mislim da ću tačno izraziti naše osećaje, drugovi i drugarice, ako — misleći na neke predstavnike velikih sila, koji zasedavaju u Moskvi i koji će narednih nedelja učestvovati u rešavanju pitanja naše severne granice, pitanja Slovenačke Koroške, ako kažem: ne zloupotrebljavajte našu miroljubivost i našu spremnost na žrtve u interesu mira! Ne gomilajte nepravde protiv vernih i junačkih saveznika! Ne zloupotrebljavajte mogućnosti da nadglasavanjem pobeđujete na konferencijama, jer takve pobeđe nisu pobeđe već moralni porazi! Ne ponavljajte parisku grešku! Neće vam biti zahvalni narodi — i to ne samo oni kojima činite nepravdu već i oni kojima dajete što nije njihovo, jer ih to upućuje u zlo i nesreću. Takve vaše pobeđe su porazi za stvar mira među narodima. (Aplauz).

Drugovi i drugarice, budžet koji smo primili odražava napore naših naroda, napore koje oni već čine i koje će činiti u tekućoj i u narednim godinama, pošto je ovogodišnji budžet — budžet prve godine našeg Petogodišnjeg plana. Oslobođeni društvenih kandži i nezavisni, naši će se narodi ovim svojim naporima dići iz vekovne bede i nepismenosti i poći ka blagostanju i kulturnom životu. A ovo je od ogromnog značaja i u međunarodnom pogledu.

Herojskom oružanom borbom protiv nemačkog okupatora, koju su naši narodi vodili pod genijalnim rukovodstvom maršala Tita, oni su postali uzor svim malim i svim zavisnim narodima. Oni su im živ dokaz da se krajnjom požrtvovanošću i nacionalnom slogom može sa uspehom odupreti i nesravnjivo jačem ugnjetaču. Naša današnja stvarna nezavisnost je živ dokaz da može čak jedna manja zemlja pod izvesnim uslovima i kada se oslanja na demokratske i miroljubive sile u svetu — u prvom redu na Sovjetski Savez — postići takav položaj, da se one snage kojima je svojstveno vršenje pritiska i mešanje u unutrašnji život drugih naroda, u njen unutrašnji život ne mogu više mešati.

Evo zašto je nova Jugoslavija tako omiljena naročito kod onih naroda koji nisu još postigli svoju nezavisnost. Evo zašto nastaju u Aziji i u Africi narodne pesme o herojskom maršalu Titu.

Zamislite samo šta će za ove narode da znači kad ova slobodna zemlja, Titova Jugoslavija, postane cvatuća i visoko kulturna! A zamislite takode šta će značiti za stvar međunarodne saradnje i mira, kada jedna dosledno miroljubiva zemlja, zemlja

dosledno verna najvišim međunarodnim zakonima, postane ekonomski snažna i sposobna da sudjeluje kao značajan faktor u merama za kolektivnu bezbednost, za koje se može ukazati potreba.

Evo zašto su naši napori za industrijalizaciju od tako velikog međunarodnog značaja. Evo zašto će u narednim godinama naši spoljno-politički napori postati efikasniji, što će biti u korist kako naših naroda tako i delu mira.

Zato sam uveren da će ova Skupština koja je odobrila ovogodišnji budžet, isto tako jednodušno odobriti i spoljnu politiku Vlade maršala Tita i da će joj i u ovom pogledu izreći potpuno poverenje. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Vladislav Ribnikar. (Aplauz).

Vladislav Ribnikar (*Izborni srez Beograd IV, NR Srbija*): Drugovi, ekspozice Predsednika Vlade obasjava niz problema iz oblasti spoljne politike, koji su od bitnog interesa za našu zemlju i naše narode, i daje odgovor na pitanje kako te probleme treba rešiti. Predgovornici koji su uzeli reč povodom ekspozice zadržali su se na pojedinim od tih pitanja, a ja bih hteo da pomenem jedno koje je, po opštem mišljenju, od osnovnog značaja za utvrđivanje trajnoga mira u svetu: pitanje ugovora o miru s Nemačkom, ugovora koji se sada priprema na zasedanju Saveta ministara inostranih poslova u Moskvi.

Polpisivanje ugovora o miru sa pet bivših saveznica Nemačke — Italijom, Rumunijom, Mađarskom, Bugarskom i Finskom — bio je prvi korak na putu učvršćivanja mira, obezbeđenja sigurnosti u Evropi i normalizovanja odnosa između savezničkih i bivših neprijateljskih država. Mir sa Austrijom, a naročito rešenje nemačkog problema u duhu koji odgovara i osnovnim interesima miroljubivih naroda i interesu samog nemačkog naroda, ima da bude sledeći važan korak ka stabilizovanju evropskih odnosa i jačanju mira u svetu. Od toga, kako će biti učinjen taj korak, zavisi da li će se ostvariti jedan od velikih ciljeva za koji su pali milioni ljudskih života, da li će se nemački imperijalizam potpuno i do kraja dotući, ili će mu se dozvoliti da jednog dana opet digne glavu i da još jednom zagrozi slobodi i nezavisnosti evropskih naroda.

Zadatak koji se nalazi pred savezničkim ministrima inostranih poslova, koji zasedaju u Moskvi, sastoji se u tome da se Nemačka preobrazi u demokratsku i miroljubivu državu koja bi bila lišena privrednih i vojnih mogućnosti da se ponovo podigne kao agresivna sila. Najglavniji uslov za izvršenje ovog

zadatka leži u razoružanju Nemačke, razoružanju koje bi bilo shvaćeno : ostvareno u najširem smislu te reči. Treba da se stvori garancija da Nemačka, kako je to rečeno u odlukama Krimске konferencije triju sila, »nikada više ne bude u stanju da naruši mir celoga sveta.«

Žalosno iskustvo iz vremena posle Prvog svetskog rata strašna je opomena protiv ponavljanja tragične greške Versaja, koju je grešku čovečanstvo tako skupo platilo. Versajski ugovor imao je mnoge odredbe o razoružanju Nemačke. Po tome ugovoru Nemačka je bila lišena svoje vojske i ratne mornarice (dopušteno joj je bilo da drži samo do 100.000 vojnika), bile su razrušene mnoge njene tvrđave i uništena sva njena artiljerija. Pa ipak, samo 20 godina posle toga, Nemačka se ponovo podigla kao agresivna sila, snabdevena najmodernijim oružjem, i nemački imperijalizam, uz pomoć snaga međunarodne reakcije, rasplamteo je novi svetski rat.

Pokazalo se da su versajski političari obmanjivali svoje narode kada su ih uveravali da je Nemačka razoružana, a ustvari ostavili su netaknute ne samo nemački generalštab i glavne kadrove nemačke vojske, već i celokupni ratno-industriski potencijal Nemačke, u kojoj se vlast stvarno nalazila u rukama industriskih magnata, bankara i zemljoposjednika — junkera.

Tada, pre 26 godina, pobedničke sile Antante nisu ni želele potpuno razoružanje Nemačke. One su težile da je pretvore u oruđe svoje koristoljubive, imperijalističke politike. Čak i onda kada je nemački fašizam postao strahovita opasnost za Evropu, kad su celom svetu postale jasne osvajačke namere hitlerovske Nemačke, — čak ni onda vladajući krugovi pobedničkih sila, ne samo što nisu ometali, već su naprotiv pomagali agresivne planove nemačkog imperijalizma. Oni su sprovodili minhensku politiku koja je, kao što znamo, imala strahovitih posledica za sve narode sveta a u prvom redu za male narode Evrope.

Versaj i Minhen bili su gruba prevara naroda čiji su se interesi prinorili na žrtvu uskim egoističkim interesima monopolističkog kapitala. Narodi Evrope skupo su platili to saznanje, ali su danas potpuno svesni opasnosti i znaju gde leže pravi uzroci njihovih patnji u bliskoj prošlosti. Zato narodne mase neće da se prošlost ponovi. One uporno zahtevaju trajan mir. One traže takvo rešenje nemačkog problema koje će onemogućiti da ponovo dođe do nemačke agresije.

Istinsko razoružanje Nemačke ne znači samo raspuštanje njenih vojnih formacija i uništenje njenog naoružanja, već i

uništenje glavne baze nemačke agresije, njenog ratno-industrijskog potencijala.

Odluke Konferencije u Potsdamu sadrže program potpunog vojnog i ekonomskog razoružanja Nemačke, njene demilitarizacije i njene denacifikacije. Po tome programu, svi nemački trustovi, karteli i njima slične organizacije imale su se likvidirati, a sve fabrike koje služe ratnoj industriji demontirati i podeliti na ime reparacija oštećenim zemljama. Osim toga, u Potsdamu je usvojen program o denacifikaciji Nemačke u cilju iskorenjivanja ostataka fašizma i pripremanja uslova za obnovu nemačkog političkog života na demokratskoj osnovi.

Od Potsdamske konferencije prošlo je dvadeset meseci. Savezničke vojne uprave u Nemačkoj mogle su za to vreme, svaka u svojoj okupacionoj zoni, da sprovedu najveći deo potsdamskih odluka. Međutim, poznato je da su te odluke odlučno i dosledno sprovedene samo u sovjetskoj okupacionoj zoni, a da se u trima zapadnim zonama nije, takoreći, ništa učinilo ni u pogledu demilitarizacije, ni u pogledu denacifikacije. Zvanični podaci o politici koja se sprovodi u engleskoj i američkoj okupacionoj zoni takvi su da izazivaju razumljivu zabrinutost svih miroljubivih snaga u svetu i opravdano negodovanje širokih narodnih masa. Iz tih podataka vidi se da se u zapadnim zonama Nemačke ponavlja isto ono što se događalo posle Versaja, vidi se da se u tim zonama sistematski podržavaju svi uslovi za novo rasplamsavanje nemačkog imperijalizma i za povampirenje nemačkog fašizma. Tamo, ne samo što hitlerovska vojska nije sasvim rasturena, ne samo što fabrike ratne industrije i dalje rade, nego se na rukovodećim položajima i danas još ostavljaju lica koja su bila organizatori nemačkog fašizma i agresije, a to znači da se takvim licima, umesto da im se sudi kao ratnim zločincima, ustvari poverava vlast nad nemačkim narodom. Kakvu to opasnost pretstavlja za sve miroljubive narode, nije potrebno ni dokazivati.

Na sadašnjoj konferenciji u Moskvi izneti su mnogi podaci koji ilustruju ovu politiku, suprotnu svim zajedničkim rešenjima u Potsdamu. Ja ću potsetiti samo na neke podatke koji su najrečitiji.

Iz tih podataka vidi se da u zapadnim zonama Nemačke, specijalno u engleskoj zoni, sve dosad postoje nemačke vojne formacije u obliku »radničkih komandi« koje su podeljene na vodove i čete, sa nemačkim oficirima na čelu; ili, na primer, flotile za istraživanje mina sa šest njihovih štabova u Kilu i Kukshafenu. Prema zvaničnim izveštajima engleske i američke komande, 1 januara ove godine brojno stanje takvih nemačkih

jedinica iznosilo je: u engleskoj zoni 81.358 ljudi, a u američkoj zoni oko 9.000 ljudi. Takva situacija nema ničeg zajedničkog sa demilitarizacijom i predstavlja narušavanje odluka Potsdamske konferencije triju sila.

Pored ovih čisto nemačkih trupa, britanske i američke vojne vlasti drže i poluvojničke formacije u koje se vrbuju takozvana »raseljena lica«, među kojima ima mnogo fašista i ratnih zločinaca izbeglih s Nemcima da bi se spasli narodnog suda. Tu su takozvana »jugoslovenska kraljevska vojska«, Andersove jedinice, salašisti i drugi. U izveštaju Kontrolnog saveta ističe se da se u zapadnim zonama Nemačke nalazi 827.000 »raseljenih lica«, od kojih 24.334 Jugoslovena. Fašistički i drugi elementi, neprijateljski raspoloženi prema zemljama odakle potiču ova »raseljena lica«, zastrašuju u logorima ove ljude, među kojima ima dosta i zavedenih i neobaveštenih, i sprečavaju ih da se vrate u otadžbinu. Njih vrbuju ili u te poluvojničke formacije, ili ih silom uvršćuju u čisto fašističke organizacije. Nesumnjivo je da prisustvo ovih »raseljenih lica« na teritoriji Nemačke i postupak savezničkih vojnih komandi prema njima mogu samo da ohrabre nacističke elemente u Nemačkoj, sa kojima je izvestan broj ovih »raseljeni hlica« tesno povezan još iz doba rata.

Iz podataka iznetih na konferenciji u Moskvi vidi se, zatim, da se u engleskoj, američkoj i francuskoj zoni nije učinilo, takoreći, ništa u pogledu suzbijanja fašizma i kažnjavanja nacističkih zločinaca. U tim zonama, dužnosti sudija i javnih tužilaca vrlo često vrše bivši nacisti. U američkoj okupacionoj zoni u sudovima i tužioštvima ima danas 35% sudija bivših funkcionera hitlerovskog režima, u britanskoj zoni 43%, a u francuskoj zoni 50% takvih bivših nacisti. Razumljivo je da takve »sudije« ne sprovode nikakvu denacifikaciju već naprotiv spasavaju i najgore nacistе.

Dalje, iz zvaničnih podataka vidi se da je ekonomska politika, koju sprovode engleska, američka i francuska vojna uprava, u potpunoj suprotnosti sa odlukama Potsdamske konferencije, u prvom redu po pitanju uništenja ratnog industriskog potencijala Zapadne Nemačke i po pitanju likvidacije monopolističkih društava njemačkog kapitala. Trustovi i monopoli u Zapadnoj Nemačkoj nisu uništeni, većina ratnih fabrika nije demontrirana. Na komandnim mestima u nemačkoj privredi sede bivši upravljači Hitlerove ratne industrije, kao što su magnat čelične industrije Penshen ili veliki industrijalac Dinkelbah, član uprave najmoćnijeg nemačkog čeličnog koncerna »Vereinigte Stahl-

werke». Koncerni i trustovi ostali su u Nemačkoj i većina od njih nije rasturena, a oni koji su na papiru rastureni i dalje stvarno postoje i njihove se akcije kotiraju na londonskoj i njujorškoj berzi.

Postalo je očividno da engleski i američki trustovi žele da sačuvaju nemačku industriju koja danas raspolaže sa 70% predratnog kapaciteta, jer se nadaju da će u kartelima oni igrati glavnu ulogu i uzimati za sebe lavovski deo profita.

Nemački trustovi bili su još pre rata povezani sa američkim i engleskim firmama i imali su monopolistički položaj u svetu.

Te veze sačuvane su i posle kapitulacije hitlerovske Nemačke. One se, štaviše, danas učvršćuju još solidnijim vezama nego pre rata. Naročito američke kompanije vezuju sve više svoje interese za nemačku industriju. U automobilsku industriju Nemačke, uglavnom u koncern Adam Opel, uloženo je posle kapitulacije preko sto miliona dolara američkog kapitala. Pojedine fabrike IG Farben-industri, čiji je koncern po zajedničkom sporazumu saveznika bio »konfiskovan« da bi se razbio, prodaju se sada privatnim preduzećima sa američkim kapitalom, a u taj koncern, koji samo u američkoj zoni broji 125 fabrika, koje je trebalo uništiti, američka firma Dipon uložila je posle rata kapital od 1,160.000 dolara.

Tako američki i engleski kapital prodire u nemačku industriju. Težnja je magnata Volstrita i Sitiya da sačuvaju i uspostave nemački monopol i da osiguraju sebi kontrolu nad njim.

Kakve su posledice ovakve situacije u zapadnim zonama Nemačke? Posledice su te da se nemačka ratna industrija obnavlja i, umesto da bude uništena, produžuje da radi kao i za vreme rata. Tako je, na primer, u fabrici »Malo« blizu Štutgarta, obnovljena proizvodnja dizel-motora za nemačko oružje V-1, tako neke fabrike u Virtemberg-Badenu proizvode danas električne uredaje za raketne avione itd.

Postoje spiskovi fabrika u zapadnim zonama Nemačke, čija postrojenja i industriski uredaj treba izuzeti za račun reparacija, jer su te fabrike uređene za ratnu proizvodnju. Na tome spisku ima 1.554 fabrike, a dosada su demontirane samo tri fabrike i vrši se demontiranje još drugih 37. Za izvestan broj tih fabrika rečeno je da će biti »neutralizovane«, jer se mogu iskoristiti za mirnodopsku proizvodnju, što u praksi znači da se neće dirati, već će ostati na svome mestu.

Iz ovih podataka vidi se da saveznička vojna uprava u zapadnim zonama Nemačke, protivno ranijim potsdamskim reše-

njima, čini sve da održi u životu one glavne snage u Nemačkoj na koje se oslanjao nemački imperijalizam, a u prvom redu nemačku ratnu industriju sa njenim monopolističkim savezima i njenim celokupnim privrednim aparatom. Industriski magnati Rura i drugih nemačkih industriskih centara bili su vodeća i inspirišuća snaga nemačkog imperijalizma. Može li se ozbiljno govoriti o razoružanju Nemačke, o uništenju njenog ratno-industriskog potencijala, kad se održavaju u životu nemački monopoli i ostavljaju na komandnim mestima u nemačkoj privredi industriski i finansiski magnati kojima je mesto na optuženičkoj klupi, među ratnim zločincima? Može li se ozbiljno govoriti o denacifikaciji Nemačke, kad se demonstrativno »rehabilituju« i favoriziraju isti oni ljudi koji su stvarali i pomagali nacional-socijalizam? Može li se govoriti o demokratizaciji Nemačke kad se ne sprovodi nikakva agrarna reforma i kad zemlja i dalje ostaje u rukama posednika — junkera, glavnog oslonca nemačkog imperijalizma?

Jasno je da to ne znači ni razoružanje ni demokratizaciju Nemačke, već naprotiv znači obnavljanje njenog ratnog potencijala i povampirenje fašizma. Ovakva situacija u zapadnim zonama potvrđuje istinu da je zadatak istinskog razoružanja, demilitarizacije i uništenja ratno-industriskog potencijala Nemačke neposredno vezan za denacifikaciju i demokratizaciju njenog društvenog i političkog života.

Ne mogu postojati nikakvi izgovori da je demokratizaciju Nemačke nemoguće izvesti za kratko vreme. Mi vidimo da je, nasuprot onome što se dešava u zapadnim zonama, politika sovjetskih okupacionih vlasti — zasnovana na strogo izvršenju odluka Potsdamske konferencije — dovela do porasta demokratskih snaga koje osvajaju sve jače pozicije u javnom životu. Tesna uzajamna veza između problema razoružanja i demokratizacije došla je do izraza u demokratskim reformama koje se ostvaruju u sovjetskoj okupacionoj zoni, kao što je, na primer, likvidacija junkerskog poseda.

Iskustvo stečeno za vreme okupacije Nemačke potvrđuje životnu snagu i ogroman značaj odluka Potsdamske konferencije triju sila. Istinsko i potpuno razoružanje Nemačke, kako vojno tako i ekonomsko, treba da uđe u osnovu ugovora o miru s Nemačkom, da postane njegov kamen-temeljac. Samo na takvoj osnovi može se zamisliti otklanjanje mogućnosti ponavljanja nemačke agresije i pretvaranje Nemačke u miroljubivu državu.

U doslednom sprovođenju mera predviđenih u Potsdamu vide i naši narodi garantiju za mir u Evropi i za mir na grani-

cama naše države. U borbi protiv hitlerovske Nemačke naši narodi dali su ogromne žrtve.

Oni su časno ispunili svoju dužnost u spasavanju kulture i čovečanstva od mračnog fašističkog divljaštva. Oni su doprineli uništenju hitlerovske ratne mašine koja je pretila da porobi ceo svet. Zato narodi Jugoslavije ne mogu ravnodušno gledati na pokušaje da se ta ratna mašina ponovo obnovi i da se, radi sebičnih interesa šake američkih i engleskih monopolista povampirni nemački fašizam koji bi mogao da još jednom zagrozi našoj nacionalnoj nezavisnosti i našoj današnjoj tako skupo plaćenju slobodi. Narodi Jugoslavije ne mogu dozvoliti da se u vezi s Nemačkom ponovi nekadašnja kobna igra versajskih imperijalista. Oni postavljaju opravdani zahtev da se u rešavanju o ugovoru s Nemačkom uzme u obzir glas Jugoslavije!

Krajnje je vreme da se prekine sa praksom koju sprovode američki i engleski monopolisti u zapadnim zonama Nemačke i koja je istovetna sa praksom sprovedenom u tim krajevima neposredno posle Prvog svetskog rata. Treba sprečiti da savezničke vojne uprave — engleska, američka i francuska, — preduzimaju i dalje u Nemačkoj one mere koje im diktiraju sebični interesi finansijskih magnata. Ne sme se dozvoliti da mir među narodima, koji je plaćen milionima života, bude doveden u pitanje samo radi osiguranja profita nekolice londonskih i njujorških bankara i industrijalaca. Demokratske i miroljubive snage u svetu danas su dovoljno jake da to mogu da spreče i da iznude takvo rešenje nemačkog pitanja koje bi bilo jedna od garancija trajnoga mira.

Ako se predstavnici zapadnih savezničkih zemalja na Konferenciji u Moskvi budu rukovodili zahtevima koje u pitanju Nemačke postavljaju široke mase naroda, onda će bez velikih teškoća doći do jednog sporazumnog rešenja koje će biti u duhu potsdamskih odluka. Te odluke izražavaju i želje naših naroda i ja mislim da ih je trebalo iskazati i formulisati baš u ovome našem domu kome je dužnost da bdi nad blagostanjem, mirom i bezbednošću naših naroda. Mi ovde pozdravljamo Konferenciju ministara inostranih poslova u Moskvi, čiji rad prate milionske narodne mase celoga sveta, očekujući da njen rad dovede do pravičnog rešenja pitanja od kojih umnogome zavisi svetski mir i dalja sudbina evropskih naroda. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni zastupnik Boris Kidrič.

Ministar industrije Boris Kidrič: Drugovi narodni poslanici, dozvolite mi da iz prikupljenih podataka naše Reparacione komisije navedem niz konkretnih činjenica, od kojih svaka

ponaosob i sve zajedno kao celina osvetljavaju nepravdu koja se čini Jugoslaviji i u pogledu reparacija, i koje brojčano potvrđuju ono što je danas na ovoj tribini, u ime naših naroda, tako jasno, odlučno i ubedljivo izjavio maršal Tito.

Neki krugovi na Zapadu nerado slušaju kada se prosečni jugoslovenski gubici u ratu upoređuju s prosečnim savezničkim gubicima. Međutim, naši gubici već sami po sebi jasno zahtevaju pravdu u pogledu reparacija. Neka mi bude onda dozvoljeno da najpre ponovo potsetim na neke već iznete cifre, ma da bi one već svima u Komisiji morale biti poznate, ma da je već u dosadašnjoj reparacionoj praksi trebalo pokazati da se o njima zbilja vodi računa.

Jugoslavija je izgubila u borbi, u logorima, u zatvorima i na fašističkim gubilištima 1,706.000 ljudi. Prema podacima koji su bili podneti Pariskoj reparacionoj konferenciji ukupan gubitak 18 zapadnih savezničkih zemalja iznosi oko 5,000.000 ljudi. Prema tome, jugoslovenski ratni gubici predstavljaju 34% ukupnih gubitaka u ljudstvu 18 zapadnih savezničkih zemalja. Jugoslavija je izgubila 10,8% od ukupnog broja svoga stanovništva, 18 zapadnih savezničkih zemalja izgubilo je 0,7%. U ratu je, dakle, izgubio život svaki deseti Jugosloven, dok je prosečni gubitak 18 zapadnih savezničkih zemalja svaki 143-ći čovek.

Što se tiče neposrednih gubitaka u borcima, prema podacima podnetim Pariskoj reparacionoj konferenciji, u ratu je poginulo ukupno 1,217.000 savezničkih boraca (bez SSSR i Poljske). Znači da je poginulo 0,17% od ukupnog broja stanovnika savezničkih zemalja (bez SSSR i Poljske). Jugoslavija sama izgubila je 305.000 boraca, tj. 2% od ukupnog broja svoga stanovništva. Broj poginulih jugoslovenskih boraca predstavlja, dakle, 25% od ukupnog broja gubitaka boraca 18 zapadnih savezničkih zemalja, što znači da jugoslovenski ratni gubici u borcima iznose 11,8 puta više od prosečnih savezničkih gubitaka. Što se tiče jugoslovenskih ranjenika, njihov broj iznosi 24% od ukupnog broja savezničkih ranjenika (bez SSSR i Poljske).

O jugoslovenskim materijalnim gubicima dovoljno ubedljivo govore sledeće brojke:

U ratu je uništeno 36,5% industrije, razoreno je ili oštećeno 223 rudnika. Hemiska industrija uništena je u ratu za 57,2%, tekstilna za 53,4%, metalna za 49,8%, električna za 30,2%, prehranbena za 22%, građevinska za 17,5%.

Razoreno je 52% pruga normalnog koloseka, 33% pruga uskog koloseka.

Od predratnog voznog parka zatekli smo na dan oslobođenja na jugoslovenskoj teritoriji svega 23,4% od predratnog broja jugoslovenskih lokomotiva i 16,1% vagona. Od velikih železničkih mostova koje je imala stara Jugoslavija uništeno je svih 13, od drvenih mostova uništeno je 55,3%, razoreno je i oštećeno 28.380 km puteva, potopljeno je ili odvučeno 61,5% brodova duge i 66,7% brodova obalske plovidbe. Teško su oštećene 103 luke, uništena su ili teže oštećena sva brodogradilišta.

Iz rata je izišlo 3.300.000 stanovnika bez krova, uništeno je ili teško oštećeno 20,7% kuća.

Broj konja pao je za 61,6% od predratnog broja, goveda za 55,6%, svinja za 58,7%, ovaca za 63,3%. Uništeno je 24,2% predratnog broja voćaka, 3,8% vinograda, uništeno je ili odneto 56% poljoprivrednog inventara i opljačkano 1.900.000 vagona žitarica i ostalih poljoprivrednih proizvoda. Devastirano je 295.555 hektara šuma, 185.000 hektara kraških šuma pretvoreno je u kamenjare. Opljačkane su sve zatečene zalihe drveta, a još je posećeno 48,7 miliona m³ drva.

Slične brojke mogao bih navesti i u pogledu zdravstvenih, socijalnih, prosvetnih i naučnih ustanova, istorijskih spomenika itd.

Gubitak postojeće nacionalne imovine procenjen je na 9.100.000.000 dolara prema vrednosti iz 1938 godine. Neposredna materijalna šteta koju je pretrpelo 18 zapadnih savezničkih zemalja (bez SSSR i Poljske) iznosi 53,4 milijarde dolara. Gubitak nacionalne imovine Jugoslavije iznosi dakle 17% od ukupne sume gubitaka 18 zapadnih savezničkih zemalja. U apsolutnim ciframa naš gubitak je 7,2 puta veći od gubitka Sjedinjenih Američkih Država, 3,6 puta veći od gubitka Grčke, 2 puta veći od gubitka Holandije, 2,4 puta veći od gubitka Velike Britanije.

Tako stoji sa štetom i ljudskim žrtvama koje je Jugoslavija pretrpela u ratu, a pogledajmo sada kako stoji s reparacionom praksom.

Ma da su i u sporazumu u Jalti, i u Potsdamskom sporazumu bile i u pogledu reparacija postignute prilično jasne i saglasne definicije, zapadni saveznici, u prvom redu Amerika i Velika Britanija, danas vrlo nerado govore o tačno definisanim, preciziranim i kontrolisanim reparacijama. Ali zato u

praksi postoji specijalizacija u pogledu jedne druge vrste reparacija, — u pogledu prikrivenih, nekontrolisanih reparacija.

Opšte je poznata pojava da zapadne okupacione sile u masi odnose iz svojih okupacionih zona industrijske uređaje. Prema podacima koje je doneo sovjetski časopis »Novoje vremja« br. 4 za 1947 godinu, britanske vlasti su krajem prošle godine pristupile masovnom odnošenju uređaja iz 444 nemačka preduzeća u cilju zadovoljenja svojih reparacionih potraživanja.

Englezi i Amerikanci su prisvojili oko 200.000 nemačkih patenata, dok se ostalim savezničkim zemljama uz preduzeća koja dobijaju na račun reparacija ne daje ni potrebna tehnička dokumentacija.

Prema izveštajima nemačke štampe oko 50% tekuće proizvodnje nekih industrijskih grana izvozi se u Veliku Britaniju iz britanske okupacione zone Nemačke.

Prema sporazumu u Jalti, ukupan iznos nemačkih reparacija predviđen je na 20 milijardi dolara. Prilikom kasnijih razgovora o reparacijama, predstavnici Engleske i Sjedinjenih Američkih Država nastoje da se nemačke reparacije za SSSR i ostale savezničke zemlje praktički svedu na nulu. Međutim, Amerika i Engleska su, prema Molotovljevoj izjavi, već dosada samo za sebe naplatile od Nemačke u raznim vidovima više od 10 milijardi dolara.

Prema izjavi predsednika Međusavezničke agencije za reparacije Rifa, Kontrolni savet je do kraja 1946 godine izdvojio za reparacije 1546 nemačkih industrijskih preduzeća. Mi smo tek iz izjave gg. Molova i Rifa saznali za to. Iako taj spisak nije kompletan, iako ne sadrži sva reparaciona dobra, trebalo je ipak da on bude stavljen do znanja zemljama koje su zainteresovane za reparacije. Umesto toga zainteresovane zemlje su dosada dobijale na pregled liste koje su sadržavale po koju desetinu preduzeća. Nikada nisu znale šta će sadržavati ostale liste.

Ukupna vrednost reparacione mase koja je bila stavljena na raspoloženje agenciji u Brislu i raspoređena na 18 nacija iznosi do kraja 1946 godine: trgovačkih lađa u vrednosti od oko 13 miliona funti sterlinga i industrijskih uređaja u vrednosti od 64 miliona papirnih RM. Računajući jednu funtu sterlinga kao 18 RM, ukupna reparaciona masa podeljena u 1946 godini iznosila je 280 miliona RM. Jugoslavija je dobila od toga brodova i instalacija u vrednosti od 17,8 miliona RM ili 6,3% umesto 9,6% kolika je prema Pariskom sporazumu kvota Jugoslavije u ovoj kategoriji.

Prema podacima Medusavezničke agencije za reparacije, do 20 marta 1947 godine Agencija je raspodelila reparacionu masu od oko 314 miliona RM, od čega je Jugoslaviji određeno 23 miliona RM, ili nešto iznad 5 miliona dinara, a od toga je isporučeno 12%.

To je sve što je Jugoslavija primila na račun reparacija.

Od nemačke imovine u inostranstvu Jugoslavija još nije dobila ništa, ma da je prema Potsdamskom sporazumu Jugoslavija učesnik u svim nemačkim plasmanima u inostranstvu, osim u plasmanima u Finskoj, Istočnoj Austriji, Mađarskoj, Bugarskoj i Rumuniji. Vrednost ove imovine je ogromna, ali ona ni do danas nije definitivno utvrđena. Prema podacima »Bulletin d'information et documentation« Belgiske nacionalne banke ta se imovina ceni na oko 12 milijardi američkih dolara. Prema podacima Privrednog departmana SAD, samo u Švajcarskoj, Španiji, Portugaliji i Švedskoj ova se imovina ceni na 1,5 milijardu dolara.

Od proizvoda tekuće nemačke proizvodnje Jugoslavija dosada nije dobila ništa.

Jugoslavija nije dobila natrag svoje zlato koje je okupator opljačkao.

Procena preduzeća koja su nam ipak stavljena na raspolaganje bila je uglavnom jednostrana. Vršena je samo od onog savezničkog organa koji je imao okupacionu vlast u dotičnoj zoni. Pregled postrojenja bio je ograničavan na jedan ili dva dana. Dešavalo se takode da je bio ograničavan i na nekoliko sati. U pitanju demontaže i transporta okupacione sile čine često nepremostive teškoće. Timovi za demontažu čekaju mesecima dok im se dozvoli ulazak u zonu.

Dodeljivanje radne snage i vagona zavisi od dobre volje komandanta. Čuvanje reparacionih dobara nije efikasno, te je krada pojedinih mašina i delova obična pojava. Vrlo često se čuvanje poverava Andersovim Poljacima ili drugim kvislinškim formacijama. Uopšte, politika zapadnih velikih sila u pogledu reparacija ovakva je: s jedne strane, što manje definisati reparacione iznose, što više ih svesti na nekontrolisane reparacije za Ameriku i Britaniju, što manje reparacija dodeliti ostalim saveznicima; s druge strane, i kod onoga što se Jugoslaviji dodeljuje, činiti joj nepravde, ne isporučivati joj sve, otežavati joj izvoz i transport.

Takva politika kao što je politika u pogledu Nemačke nije ni najmanje usamljena. Kad se radilo o Italiji, zapadni saveznici su se borili protiv reparacija za Jugoslaviju, ma da je Ju-

goslavija bila glavna žrtva italijanske fašističke agresije. Zapadne velike sile su tada izjavljivale da Italija nije u stanju da to plati, da će biti na teretu saveznika, a istovremeno su se borile da za sebe osiguraju jedan drugi oblik reparacije: da zaplene svu italijansku imovinu i industrijsku svojinu u svojim zemljama i svu zaplenjenu trgovačku flotu, da od Italije dobiju 70% kompenzacije za štete pričinjene njihovim imovinskim interesima u Italiji. Iznosi ovih raznih specijalnih reparacija u Italiji mnogo puta premašuju sumu od 650 miliona dolara koliko je Italija dužna da plati na ime reparacija u toku 7 godina.

Vrlo je karakterističan slučaj Austrije, o kome se baš sada raspravlja. Angloamerikanci su protiv reparacija Jugoslaviji i drugim zemljama. Oni traže da se Austriji ostavi gro nemačke imovine, a, s druge strane, oni traže 75% obeštećenja za svoju imovinu u Austriji.

Drugovi narodni poslanici, činjenice jasno i glasno govore. Zemljama koje su najviše stradale u ratu, u prvom redu Jugoslaviji, čini se u pogledu reparacija teška nepravda koja se ne može ničim opravdati. Naša zemlja ima puno pravo da zahteva da se prestane s takvom politikom. Naša zemlja stoji za svakom reči maršala Tita, ne zaboravljajući nikad žrtve koje su pale, i pravo koje smo tim žrtvama stekli. (Buran i dugotrajan aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik Života Đermanović.

Života Đermanović (*Izborni srez valjevsko-podgorski — grad Valjevo, NR Srbija*): Spoljna politika Vlade FNRJ, spoljna politika naše Narodne Republike, nove Jugoslavije, u skladu sa interesima, težnjama i pravima naroda Jugoslavije, oslanja se na progresivne snage u zemlji i u svetu, i to je ono što na prvom mestu hoću da istaknem, jer je u tome sadržano jemstvo kako za pravilnost naše spoljne politike, tako i za njen uspeh.

Odmah da dodam: naša spoljna politika ne bi mogla tražiti: ni dobiti podršku progresivnih snaga kad ona ne bi izražavala progresivne težnje naših naroda ka slobodi i napretku, obezbeđenju nezavisnosti i svog nacionalnog opstanka uopšte.

Još više: naša spoljna politika ima čvrst oslonac, čvrstu osnovu, iz koje proističe, u novoj ekonomskoj, političkoj, društvenoj i državnoj stvarnosti i strukturi naše nove Jugoslavije.

To omogućava našoj Saveznoj vladi da vodi nezavisno spoljnu politiku štiteći i obezbeđujući interese naših naroda i naše države.

To je omogućilo našoj Vladi da ostvari čvrst i nerazlučiv bratski savez sa Savezom Sovjetskih Socijalističkih Republika, da ostvari vekovne želje naših naroda, da najtešnje i nerazlučno budu povezani sa slobodnim, bratskim velikim ruskim narodom.

To je omogućilo i omogućava našoj Vladi da ostvari saveze sa Poljskom, Čehoslovačkom, Albanijom, Bugarskom, da produbljuje prijateljstvo i sklapa saveze sa svima državama i slobodoljubivim narodima koji poštuju našu nezavisnost i našu slobodu. To isto tako omogućava našoj Vladi da radi na obezbeđenju mira u svetu i da za obezbeđenje mira da svoj veliki doprinos.

Kad rasmatramo spoljnu politiku nove Jugoslavije, naše Federativne Narodne Republike, ne možemo propustiti a da se ne osvrnemo na spoljnu politiku stare Jugoslavije. Sam ovaj kratak osvrt ukazaće nam i dokazati, s jedne strane, sa koliko je kratkovidosti, a isto tako i sa koliko je malo brige o narodnim i državnim interesima i težnjama vođena spoljna politika u staroj Jugoslaviji, a s druge strane, koliki je ogroman preokret učinjen i u ovom pogledu na putu kojim ide nova Jugoslavija. Spoljna politika stare Jugoslavije bila je odraz stanja u zemlji. A kakvo je bilo stanje u zemlji, to je, drugovi narodni poslanici, vama svima dobro poznato: celokupnu vlast držao je tanak sloj posednika finansijskog, industriskog i krupnog trgovačkog kapitala i velikoposednici na čelu sa dinastijom Karađorđevića i onim koji su im neposredno služili. Svi su oni svoje pozicije u vlasti i privredi bezočno iskorišćavali u cilju što bržeg i većeg bogaćenja na štetu radnih masa.

S druge strane, eksploatisane narodne mase, naročito radnici i seljaci, snoseći ceo teret bogaćenja ovog tankog sloja privilegisanih i teret izdržavanja ugnjetačkog državnog aparata, tražili su puta da sa svojih leđa zbace teret koji ih je smrtonosno pritiskivao. I vlastodržcima, u takvoj situaciji bila je najveća briga da drže narodne mase u pokornosti i da brane svoje ugrožene pozicije.

Uz to nerešeno nacionalno pitanje činilo je da nijedan narod u staroj Jugoslaviji, onakvoj kakva je bila, nije takvu državu mogao osećati kao svoju, a narodi tek oslobođeni tuđinskog ropstva osećali su se potlačenim i duplo ugnjetenim. Tako je život stare Jugoslavije ispunjen unutrašnjim političkim borbama koje su iz temelja potresale celu državu.

Za održanje svoje nenarodne vladavine vlastodržci su bili spremni na sve.

Drugovi narodni poslanici, treba li da vas potsetim na ukidanje političkih sloboda, žandarmske kundake i bajonete, diktaturu kralja Aleksandra i Petra Živkovića i sve druge reakcionarne režime koji su se smenjivali ne popuštajući nimalo u teroru i nasilju? Mislim da ne treba, jer je ogromna većina vas najoštrije mere tih režima iskusila na svojoj sopstvenoj koži. Uostalom, nas u ovom momentu interesuje kakvu je spoljnu politiku vodila stara Jugoslavija, kakvi su bili njeni odnosi sa inostranstvom. Ja hoću odmah da ukažem na ekonomsku i političku zavisnost stare Jugoslavije od inostranih kapitalističkih zemalja.

Stara Jugoslavija, kao agrarna zemlja, sa slabo razvijenom industrijom, iako bogata rudama i sirovinama, sa kapitalističkim poretком, davala je neograničene mogućnosti inostranim kapitalističkim zemljama sa krupnom industrijom za najrentabilnije plasiranje svojih kapitala. Uz to, kapitalistička Jugoslavija sa vlastodršcima koji su imali za cilj samo svoje lično bogaćenje, mogla je da se održava samo velikim inostranim zajmovima koje njena nerazvijena privreda i osiromašen narod nisu mogli da isplate te se dugovi gomilali, a država padala u sve veću političku i ekonomsku zavisnost od velikih kapitalističkih zemalja. Pri takvom stanju stvari, kakvu je spoljnu politiku mogla da ima stara Jugoslavija? Nesumnjivo onakvu politiku kakva je odgovarala interesima dvora, kapitalističkih slojeva u zemlji i inostranstvu, kakva je odgovarala interesima njenih vlastodržaca. I ona je takvu politiku i vodila. A evo te politike.

Pošto je Jugoslavija kao agrarna zemlja potrebna velikim industriskim kapitalističkim zemljama kao jevtini liferant sirovina i hrane, to je ona imala i da ostane agrarna zemlja, kao agrarni dodatak, ekonomski prirepak kapitalističkih industriskih zemalja. Ukoliko ona to i ne bi htela, kapitalističke industriske zemlje u čijoj se ekonomskoj i političkoj zavisnosti nalazi, našle bi već mogućnosti da je ovim ili onim sredstvima na to nateraju, ako ne ubedivanjem preko svojih trgovačkih i političkih agenata ili podmićivanjem onog sloja vlastodržaca stare Jugoslavije o kojima sam govorio, ono raznim privrednim i finansiskim merama koje bi sprečile ili onemogućile razvoj industrije u staroj Jugoslaviji, ukoliko ona ne bi bila u rukama delimično ili u celini stranog kapitala.

Nova Jugoslavija je presekla ovu politiku stare Jugoslavije, polazi novim putem i prvim svojim petogodišnjim privrednim planom pristupa industrijalizaciji i elektrifikaciji zemlje,

radi podizanja blagostanja svojih naroda i ekonomske nezavisnosti svoje, jer će kao privredno jaka biti uvek u stanju da odgovori svojim obavezama te će njena ekonomska saradnja sa inostranstvom biti jedan od izvora njene snage, a ne slabosti.

Kakvu su spoljnu politiku mogli voditi vlastodršci kojima je gorelo pod nogama? Kakvu drugu nego skakutanja s noge na nogu, bezglavog srljanja u propast u koju su povukli i staru Jugoslaviju.

Stara Jugoslavija postala je poprište borbi suprotnih interesa kapitalističkih i imperijalističkih zemalja. Nemajući svoje unutarnje stabilnosti sa vladajućom klikom koja je vodila politiku one zemlje koja ju je pomagala u borbi protiv svog sopstvenog naroda, stara Jugoslavija bila je plen koji se nudio imperijalističkim zemljama.

Tako se kretala spoljna politika stare Jugoslavije.

Stara Jugoslavija u svojoj spoljnoj politici nije se opredeljivala prema bitnim interesima naroda i države već prema interesima krune i vlastodržaca.

Da navedem samo činjenicu da je stara Jugoslavija bila jedina država koja nije uspostavila diplomatske odnose sa Sovjetskim Savezom do pred sam rat, sa SSSR koji je jedino bio u stanju da naše narode efikasno pomogne u obezbeđenju slobode i nezavisnosti i koji uživa bezgranično poverenje i ljubav naših naroda, a što je i bio razlog za antidemokratske i nenarodne režime da od njega zaziru.

Stara Jugoslavija na svojoj teritoriji, u Beloj Crkvi, držala je belogardisku kadetsku školu i belogardejci i svi reakcionari nalazili su utočište i svijali svoje gnezdo u staroj Jugoslaviji — kao što je u blizini bila škola Janka Pusta, da se posle svega toga pod nemačkom okupacijom i oni iz Janka Puste i oni iz kadetske belogardejske škole nađu zajedno sa četnicima u zemlji pod okupacijom a i danas da viju svoje gnezdo van granica svoje zemlje, opet radeći protiv interesa naše zemlje.

Ali se zato linija spoljne politike stare Jugoslavije kretala putem uključenja u Hitlerov »evropski novi poredak«.

Pripreme za ovo bile su: razbijanje Male Antante, laviranje između zapadnih demokratija i fašističke osovine, trgovinski ugovori sa Njemačkom i Italijom, a legitimacija za to — neprijateljsko držanje prema Sovjetskom Savezu.

Iako je ova podložnička politika fašističkom imperijalizmu imala da dovede do raspada Jugoslavije i do porobljavanja naroda Jugoslavije od strane fašističkih zemalja, iako je to bilo izdajstvo države i naroda, ipak su, i po tu cenu, vlastodršci stare

Jugoslavije pokušali da spasavaju od svojih pozicija ono što su računali da mogu spasti.

Drugovi narodni poslanici, tako su profašističke i reakcionarne vlade stare Jugoslavije, vodeći takvu spoljnu politiku države, pokušavale da spasu svoje pozicije vezujući sudbinu slobode naroda za razne reakcionarne snage u svetu, da najzad dodu dotle da je vežu za čeljust fašističkog imperijalizma. To je dovelo i do njihovog sloma a i do propasti stare Jugoslavije, do sloma reakcionarnih snaga u našoj zemlji.

Narodnooslobodilačka borba, pod vođstvom maršala Tita, otvorila je narodima Jugoslavije nov put, put spasenja od fašizma, od imperijalističkog porobljavanja i ugnjetavanja.

Velike tekovine narodnooslobodilačke borbe: bratstvo i jedinstvo naroda, narodna vlast i nov društveno-ekonomski poredak, omogućuju našim narodima da planski izgrađuju svoju privredu, sebe materijalno i kulturno podižu i socijalno obezbeđuju, da jačaju državnu nezavisnost i odbranbenu moć zemlje, da obezbeđuju sebi slobodu i sve bolju i lepšu budućnost.

U narodnooslobodilačkoj borbi naši narodi su stekli samopouzdanje i učvrstili svoje uverenje da se veličina jednog naroda ceni po otpornosti i spremnosti da se podnesu žrtve za svoju slobodu, da pravedna stvar naroda mora pobediti, jer to nosi u sebi i progresivni razvoj čovečanstva.

Jasna i nedvosmislena spoljna politika Vlade FNRJ, na čelu sa maršalom Titom, izraz je jedinstva naših naroda i naše stabilnosti, kao i nesumnjivih prava na slobodan i miran razvoj. Ona je izraz i privrženosti naših naroda miru u svetu, koji su podneli najveće žrtve, posle Sovjetskog Saveza, u borbi protiv fašizma, izraz odlučnosti naših naroda da više nikad ne služe kao objekat politike imperijalističkih zemalja.

Odobravajući spoljnu politiku naše Vlade, mi to činimo sa uverenjem da ona obezbeđuje bitne interese naroda i države. (Burno odobravanje).

Pretsedavajući: Reč ima Nikola Petrović.

Nikola Petrović (AP Vojvodina — NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, u svom ekspozeu o spoljnoj politici naše države, drug maršal Tito ponovo je jasno formulisao osnovne smernice i pravac naše politike prema drugim zemljama, i to kako na političkom, tako i na ekonomskom i kulturnom polju. Dozvolite mi da kažem nekoliko reči po pitanju naših trgovinskih i, uopšte, ekonomskih odnosa sa inostranstvom.

Odmah, prvih dana posle oslobođenja Beograda, još dok rat nije ni bio završen, krajem 1944 i početkom 1945 godine,

mi smo počeli da obnavljamo svoje trgovinske odnose i veze s drugim zemljama. Rad na obnavljanju naše spoljne trgovine počeo je u situaciji kada za to, takoreći, nisu postojali ni najosnovniji preduslovi. Za normalno funkcionisanje međunarodnog prometa robe potrebno je da postoje: 1) saobraćajne veze i mogućnosti; 2) viškovi robe iznad sopstvenih potreba; 3) koliko toliko sredene finansijske prilike i minimalna stabilnost cena. I u jednom, i u drugom, i u trećem pogledu odmah posle završetka rata prilike su bile vrlo teške ne samo u zemljama oslobođenim od fašističke okupacije, već i u mnogim drugim zemljama u svetu. Rat je ostavio duboki trag u celoj svetskoj privredi i ti tragovi iščezavaju postepeno, negde brže, negde sporije.

Sama činjenica što je nova Jugoslavija nastojala da uspostavi i razvije svoje ekonomske odnose sa inostranstvom još od momenta kada su gotovo sve naše luke bile razorene ili minirane, železnički saobraćaj teško oštećen, industrijska i poljoprivredna proizvodnja neobično mala, baš ta činjenica jasno dokazuje da je nova Jugoslavija, od samog početka, posvećivala najveću pažnju pitanju razvijanja svojih trgovinskih i ekonomskih odnosa sa inostranstvom. Još je rat sa Nemačkom bio u toku kada smo potpisali svoj prvi trgovinski sporazum, i to sa Savezom Sovjetskih Socijalističkih Republika, 13 aprila 1945 godine u Moskvi.

U razvijanju svojih međunarodnih trgovinskih i ekonomskih odnosa, naša Republika je imala i ima za cilj: 1) doprineti miroljubivoj i konstruktivnoj saradnji među narodima u interesu učvršćenja mira i demokratije u svetu; 2) razmenom robe sa inostranstvom i drugim formama međunarodne ekonomske saradnje ubrzati obnovu i ekonomski razvitak sopstvene zemlje, ali ne samo sopstvene zemlje već i drugih zemalja; saradivati na trgovačkom i ekonomskom polju sa svim onim državama koje to isto žele.

Rezultat te naše politike izražen je u faktu da je nova Jugoslavija, za protekle dve godine, potpisala trgovinske sporazume sa 12 zemalja Istočne i Zapadne Evrope. Sa nekim zemljama mi smo od 1945 godine do danas potpisali po dva sporazuma, a sa nekim smo dopunskim protokolima znatno proširili prvobitno predviđeni obim međusobne razmene. No, mi nismo ostali samo na tome i nismo išli samo tradicionalnim putevima međunarodne trgovine. Uz pomoć i na inicijativu druga Tita, naša spoljna trgovina trudila se da pronade nove, efikasnije puteve i načine međunarodne razmene robe, načine koji

bi međunarodnoj razmeni dali postojaniji, trajniji karakter i bili u skladu sa planskom privredom na koju su, posle Drugog svetskog rata, prešle mnoge države Evrope. U red takvih trgovinskih sporazuma novoga tipa spadaju sporazumi o dugoročnim investicionim isporukama zaključenim sa Čehoslovačkom i Mađarskom. Ovi i slični sporazumi, o kojima se sada vode pregovori, imaju veliki značaj za materijalno obezbeđenje našeg petogodišnjeg plana. Već sada se može kazati da je naš petogodišnji plan sa te strane obezbeđen i da su, uglavnom, stvoreni svi preduslovi da nam na vreme stignu iz inostranstva mašine potrebne za elektrifikaciju, rekonstrukciju i izgradnju naše industrije.

Naše trgovačke veze sa inostranstvom nisu se, međutim, ograničavale samo na one zemlje sa kojima smo zaključili sporazume. Naša trgovačka preduzeća razvijaju sve življe veze sa zemljama Južne Amerike: Argentinom, Brazilijom, Venecuelom itd. Naš promet sa zemljama istočnog Sredozemlja: sa Egiptom, Palestinom, Sirijom, Libanom itd., postaje svakog dana sve veći i ima vrlo povoljne perspektive za dalji razvitak. Baš ovih dana polaze na put dve naše trgovinske delegacije, jedna za Južnu Ameriku, druga za zemlje Srednjeg Istoka. Njihov je zadatak da zaključe niz trgovinskih sporazuma sa zemljama Srednjeg Istoka i Južne Amerike. Istovremeno sa ovim delegacijama putuju i pretstavnici naših trgovačkih preduzeća sa zadatkom da uspostave neposredan kontakt sa trgovačkim firmama u ovim zemljama, da prodaju našu robu i da kupe ono što nam treba.

Za protekle dve godine mi smo se, takođe, trudili da obnovimo i proširimo naše trgovačke veze sa Sjedinjenim Američkim Državama i Velikom Britanijom. Uspeli smo da postignemo izvesne rezultate, ali razmena dobara sa tim zemljama tek je na početku. Kao što smo uspostavili trgovinske i trgovačke veze sa mnogim zemljama Istočne i Zapadne Evrope, istočnog Sredozemlja i Južne Amerike, mi želimo da i sa Velikom Britanijom i Sjedinjenim Američkim Državama što pre i što je moguće više proširimo razmenu robe.

U vezi sa tim hteo bih da potsetim da smo pre više od godinu dana otpočeli u Londonu pregovore sa Velikom Britanijom. Cilj tih pregovora je bio da se regulišu neka nerešena ekonomska i finansiska pitanja nastala za vreme rata, a sem toga, da se sklapanjem trgovinskog i platnog sporazuma postave solidni temelji za razvitak međusobnog prometa robe. Po nekim pitanjima, naročito po pitanju trgovinskog i platnog sporazuma, mi smo se brzo sporazumeli u Londonu, ali je sa strane Velike

Britanije došlo do nepotrebnog zatezanja u pregovorima oko sporazuma koji je trebalo da reguliše pitanje otštete za naše brodove potopljene u toku rata. Nije, dakle, naša krivica što pregovori, otpočeti pre godinu dana sa Velikom Britanijom, nisu još ni do danas definitivno okončani potpisivanjem odgovarajućih instrumenata.

Može se postaviti pitanje: kako je Jugoslavija dosada ispunjavala obaveze primljene trgovinskim sporazumima? I pored nedostataka naše spoljne trgovine, na koje je u svome ekspozeu ukazao drug maršal Tito, treba jasno konstatovati da je Jugoslavija tačno i na vreme ispunjavala sve obaveze predviđene trgovinskim sporazumom. To ćemo i ubuduće činiti, iako će naše obaveze biti mnogo veće nego što su bile za protekle dve godine.

U 1945 godini mi još nismo bili sposobni da platimo svu robu kupljenu u inostranstvu. Platili smo svega oko 50% našega uvoza. Zbog toga je u 1946 godinu Jugoslavija ušla sa znatnom pasivom u svom trgovinskom platnom bilansu. Postepeno, tokom 1946 godine, ta se pasiva sve više smanjivala i novembra 1946 naš trgovinski bilans praktično je bio već izravnat. To znači da nam je tokom 1946 godine već uspeo da isplatimo sav dug sa kojim smo ušli u godinu 1946, a pored toga da redovno odgovaramo svojim tekućim obavezama. U 1947 godinu ušli smo sa izvesnom aktivom u našem trgovinskom bilansu, što znači da se povoljan razvitak iz 1946 godine nastavlja. Smatram da je ovim odgovoreno i onim malobrojnim, skeptičnim ili zlonamernim ljudima koji se pitaju da li je Jugoslavija u stanju da odgovori svojim platnim obavezama.

Da bi se i ubuduće blagovremeno stvorile dovoljne količine robe za izvoz i na taj način obezbedila na vreme platna sredstva u inostranstvu, Savezna vlada rešila je da se ovo pitanje ne prepusti slučaju i stihiji već, kao i u drugim oblastima naše privrede, postavi na plansku osnovu. Rezultat te politike naše Vlade je plan izvoza za 1947 godinu i Uredba o obezbeđenju kontingenata robe namenjene izvozu od 14 februara 1947 godine.

Sada se već može smatrati da je odstranjeno ono pogrešno stanovište na koje smo još doskora nailazili, da je spoljna trgovina isključivo stvar Ministarstva spoljne trgovine. Pitanje naše spoljne trgovine i pitanje ispunjavanja naših platnih obaveza prema inostranstvu je pitanje cele naše privrede i cele naše zemlje. Ako se ovo potpuno shvati, i ako se preduzmu sve potrebne mere i učine napori na koje nas u svom ekspozeu poziva

drug maršal Tito, mi ćemo, bez svake sumnje, i ubuduće moći tačno da ispunjavamo svoje obaveze prema inostranstvu. Nema sumnje da ćemo mi to i učiniti.

Hteo bih sa nekoliko reči da se osvrnem i na pitanje kvaliteta naših izvoznih proizvoda. Sa kvalitetom velike većine naših artikala bili su inostrani kupci vrlo zadovoljni. To važi za naše drvo, za naše metale, za kudelj, duvan itd. Ali, i na tom polju pretstoji našoj zemlji još veliki rad, naročito u pogledu unapređenja kvaliteta naših poljoprivredno-prehranbenih proizvoda. Poznato je da su se privatni kapitalisti stare Jugoslavije, u čijim rukama je pre rata bio koncentrisan izvoz, vrlo nemarno odnosili prema pitanju kvaliteta poljoprivredno-prehranbenih proizvoda. Pre rata nije se dovoljno posvećivala pažnja pakovanju, sortiranju, tipiziranju i etiketiranju voća, povrća, vina itd. Jugoslavija ima sve uslove da razvije proizvodnju visokokvalitativnog voća, povrća i alkoholnih pića, koji bi bili traženi i dobro plaćeni na inostranim tržištima. Da bi se ta odlična mogućnost iskoristila, potrebno je da se jednom zauvek prekine sa javašlukom nasleđenim od stare Jugoslavije i da se kvalitetu, pakovanju, sortiranju, tipiziranju i etiketiranju naših poljoprivrednih prehranbenih proizvoda, namenjenih izvozu, pokloni ona pažnja koju to pitanje zaslužuje. To može postati za nas bogati izvor deviza, a ako to ne učinimo, mi nećemo uspeti da se održimo u svetskoj konkurenciji na inostranim tržištima.

Razvitak naše spoljne trgovine za protekle dve godine jasno pokazuje da je Jugoslavija išla konsekvantno putem proširivanja i produbljivanja svojih ekonomskih odnosa sa inostranstvom. Iskustvo stečeno za poslednje dve godine isto tako pokazuje da je Jugoslavija već sada traženi i cenjeni trgovački partner sa kojim želi da ima dobre i čvrste odnose ogromna većina država u svetu.

Drugovi narodni poslanici, naši trgovinski odnosi sa inostranstvom su, zasada, najvažnija ali ne i jedina forma privrednih veza sa inostranstvom. Jedan od važnih oblika naše ekonomske saradnje sa inostranstvom je naše učešće u radu međunarodnih privrednih organizacija kao što je to, na primer, UNRRA i Socijalno-ekonomski savet Ujedinjenih nacija. Saradujući u tim organizacijama, mi smo veliku pažnju posvećivali tome da se u njima učvrsti princip međunarodne saradnje i razumevanja. Tim duhom bio je prožet naš rad na godišnjim zasедanjima Saveta UNRRA-e i u centralnom komitetu UNRRA-e.

Krajem prošle godine postavljeno je na dnevni red pitanje daljeg opstanka UNRRA-e, odnosno nastavka njenog rada u

drugom obliku, ali po istim principima. Oko ovog pitanja razvila se žestoka diskusija, prvo na petom zasjedanju saveta UNRRA-e u Ženevi, a zatim, novembra i decembra meseca, u Komitetu za ekonomska i finansiska pitanja Organizacije Ujedinjenih nacija. Sjedinjene Američke Države, Velika Britanija i još neke zemlje bile su protiv toga da se ma u kom obliku nastavi rad UNRRA-e. One su tražile da se pri dodeljivanju pomoći zemljama nastradalim od fašističke agresije napusti princip međunarodne saradnje i zameni dvostranim ugovorima između onoga ko daje i onoga ko prima pomoć. Naša delegacija, zajedno sa delegacijama drugih demokratskih zemalja, oštro je osudila ovu politiku ukazujući na to da je njen cilj da se zloupotrebi teška ekonomska situacija i glad u nekim zemljama za političko i ekonomsko ucenjivanje i potčinjavanje interesima monopolističkih grupa u Sjedinjenim Američkim Državama. Protiv te politike ustali su i mnogi ugledni javni radnici u Americi. Bivši generalni direktor UNRRA-e, g. La Gvardija, izjavio je na sednici Komiteta za ekonomska i finansiska pitanja Organizacije Ujedinjenih nacija ovo: »Insistirajući na »dvostranim ugovorima«, Sjedinjene Američke Države žele da iskoriste svoje namirnice kao sredstvo za vršenje pritiska na druge zemlje«.

Događaji su potvrdili tačnost ovih predviđanja. Naročito poslednji događaji jasno pokazuju da je »strategija gladu« postala vrlo omiljena kod nekih uticajnih krugova u Sjedinjenim Američkim Državama. Ja tu mislim na odbijanje zahteva Jugoslavije da joj UNRRA dodeli izvesnu količinu žitarica i na takozvanu pomoć koju Sjedinjene Američke Države nameravaju da dadu Grčkoj.

Ja ću se malo zadržati na slučaju dodeljivanja »pomoći« Grčkoj, jer je on vrlo karakterističan i otkriva pravi smisao i pravu nameru politike »pomoći« imperijalističkih krugova Sjedinjenih Američkih Država. Grčkoj se dodeljuje »pomoć« od 350 miliona dolara. Ogroman deo te sume treba da se upotrebi za naoružanje grčke monarho-fašističke vojske. Za obnovu grčke privrede predviđa se srazmerno skromna suma od 50 miliona dolara, što predstavlja svega oko 14% od ukupne sume. Još je mnogo interesantnija raspodela sume od 50 miliona dolara na razne grane privrede. Svega 8 miliona dolara, ili 16%, predviđeno je za obnovu grčke industrije i rudarstva, a 21 milion, ili 42%, za obnovu železnica i gradnju autostrada. Ostatak treba da se upotrebi za javne ustanove, nešto za isušivanje i navodnjavanje, a 3 miliona dolara, ili 150 miliona dinara, za

sport. Naročito je karakterističan odnos između sume od 8 miliona dolara, koja treba da služi obnovi industrije i rudarstva, i sume od 21 miliona dolara za železnice i gradnju autostrada.

Niko ne poriče da su železnice i drumovi dobra i korisna stvar, naročito onda kad služe i kada su usklađeni sa razvitkom proizvodnih snaga sops. vene zemlje. Ali saobraćajni putevi mogu isto tako da služe i za ekonomsko porobljavanje jedne zemlje, za osvajanje njenih tržišta od stranih monopoliističkih kompanija, jednom rečju, za pretvaranje te zemlje u ekonomsku koloniju nekih imperijalista. Sem toga saobraćajni putevi služe i ratnim, strategiskim ciljevima i mogu da se iskoriste za produženje građanskog rata u Grčkoj u nedogled.

Mislim da je sasvim jasno da takva politika »pomoci« nema za cilj jačanje proizvodnih snaga i ekonomske i političke nezavisnosti ratom opustošenih zemalja, nego sasvim druge ciljeve. Može se slobodno i sa sigurnošću reći i to da su politika »pomoci« i »strategija gladu« ustvari dva vida jedne te iste imperijalističke politike i da i jedna i druga, špekulišući sa posleratnom bedom nekih zemalja, ustvari idu za tim da te zemlje liše njihove ekonomske i političke nezavisnosti i pretvore u tuđe kolonije.

Što se tiče naroda Jugoslavije, oni su se u odbrani svoje nacionalne slobode i državne nezavisnosti suprotstavljali i odoljevali i većim pretnjama nego što je to pretnja gladu. I nisu poklekli. Na nove pretnje izgladnjavanjem, narodi Jugoslavije mogu odgovoriti samo dubokim prezirom prema onima koji misle da se tim nedostojnim oružjem služe. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Moša Pijade. (Aplauz).

Moša Pijade (Izborni srez Beograd I, NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, uzimajući reč o spoljnoj politici Vlade, ja ne mogu a da odmah na početku ne izrazim ono što čini sadržinu dubokog uverenja celog ovog visokog doma i svih naših naroda u pogledu naše spoljne politike, a to je da je ta politika istinski narodna politika i da jugoslovenski narodi nikad ranije nisu imali tu sreću da se spoljna politika države vodi u tako dubokom skladu sa interesima naroda, a da u isto vreme to bude i politika mira i međunarodne saradnje.

Istinski demokratsko rešenje nacionalnog pitanja u našoj zemlji, naš istinski demokratski ustavni poredak, koji odbacuje i osuđuje svako razlikovanje građana u njihovim pravima na osnovu razlike o nacionalnosti, rasi i veri, nužno zahtevaju da i naša spoljna politika odgovara tim velikim principima naše

demokratije. Sam postanak naše nove države iz teške borbe protiv fašizma i reakcije, za bratsko udruživanje naših naroda i za njihovu slobodu i nezavisnost, određuje sam po sebi put i pravac našoj spoljnoj politici, koja razvija saradnju demokratskih nacija na bazi međusobnog poštovanja slobode i nezavisnosti svih naroda, na bazi osiguranja sveta od povampirenja fašizma, od ponavljanja agresija i od ma kakvih pokušaja da se narodima nameće tuđa volja. Dosledno sprovođenje takve politike donelo je našoj državi od strane mnogih naroda koji se, na žalost, još nalaze u nesrećnom položaju da se i danas moraju teško boriti za svoju nezavisnost, vidno priznanje koje nas ispunjava opravdanim ponosom. Takva je bila spoljna politika naše Vlade u svima njenim spoljnopoličkim aktima, takva je bila i u svima prilikama gde je preko svojih delegacija naša država bila pozvana da kaže svoju reč za stolovima međunarodnih foruma.

Sasvim je razumljivo da takva spoljna politika mora da ide za tim da stvori najprijateljskije odnose sa svima državama najbližeg susedstva. Učiniti u najvećoj mogućoj meri sve da se izravna put prijateljstvu i saradnji sa susedima, da se što dublje iskorene uzroci koji su nekad stvarani od nenarodnih režima za sporove i neprijateljstva među susednim narodima, koje su njihovi životni interesi naprotiv upućivali na saradnju a ne na neprijateljstvo, eto to je jedan od velikih zadataka spoljne politike naše Vlade, i mi možemo sa zadovoljstvom i zahvalnošću da utvrdimo da je ta politika već urodila značnim plodovima, a isto tako stoji van svake sumnje da će ona i ubuduće nastaviti da donosi bogate plodove.

Ja se na tim postignutim uspesima neću zadržavati. Ja želim da se osvrnem samo na onu stranu u našem najbližem susedstvu gde toga uspeha nema, ali gde mi ni u najmanjoj meri ne nosimo odgovornost, rekao bih krivicu, za to što nikakvi naši naponi dosad nisu urodili nikakvim plodom, i što umesto izgleda na poboljšanje postajemo svedoci stalnog pogoršavanja. Mislim na odnose sa Grčkom. Stanje na našoj južnoj granici, kao i na južnoj granici Albanije i Bugarske, predstavlja ozbiljno bolno mesto u posleratnim odnosima balkanskih naroda. Ono je utoliko bolnije što — kad ne bi bilo zainteresovanog mešanja drugih — postoje posle rata svi uslovi za stvarno prijateljstvo i saradnju balkanskih naroda.

Bilo bi savršeno izlišno dokazivati ono što je u našoj zemlji svakome jasno, i što bi moralo biti jasno i svuda van naše zemlje, a to je da su naši narodi ispunjeni prema grčkom

narodu samo osećanjima prijateljstva, isto onako kao što su uvereni da je i ogromna većina grčkog naroda ispunjena takvim osećanjima prema svojim severnim balkanskim susedima. Ali, strana intervencija nametnula je grčkom narodu režim koji on nije hteo i koji je grčki narod doveo u odnos potpune zavisnosti i ropstva. Ceo je svet danas svedok velike tragedije grčkog naroda, a njeni uzroci stoje danas razgolićeni, javno pred belim svetom. U toj tragediji, koju grčki narod nije zaslužio, tople simpatije naših naroda prate mučeničke napore grčkog naroda da povрати svoju slobodu i nezavisnost, da ispliva iz haosa u koji je bačen i da se posveti svojoj obnovi i mirnoj izgradnji. (Aplauz).

Ali u grčkom slučaju ne radi se za nas i druge balkanske narode samo o tome da se jedan nametnuti režim isprečio između grčkog naroda i njegovih suseda, dok ga svi njegovi osnovni nacionalni interesi upućuju na zbliženje i saradnju sa njima. Ne radi se samo o tome da žalimo sudbinu grčkog naroda zbog prilika u kojima se sada nalazi. U pitanju je velika opasnost koju stvari u Grčkoj predstavljaju za mir na Balkanu i u svetu. Radi se o pozadini koja stoji iza grčke tragedije, pozadini koja se nalazi izvan Grčke, za koju ne samo što grčki narod nije kriv, nego za koju ni grčka vlada ne nosi prvu odgovornost. Ona je u tome samo oruđe drugih interesa. Ona je samo uz tuđu pomoć mogla da povede politiku provokacija na granicama svojih severnih suseda, politiku klevetničkih optužbi protiv njih da su oni krivi za građanski rat u Grčkoj. (Aplauz). Samo uz neprekidnu tuđu pomoć i potsticanje može jedna tako slaba vlada, koja se ne može odreći tuđe vojske, i tuđe policije i tuđih sredstava za izlaženje na kraj sa sopstvenim narodom — u čemu uprkos te pomoći već dve godine ima sve manje uspeha — samo se tako može tako slaba vlada usuditi da vodi otvorenu agresivnu politiku prema trima susednim državama pretendujući na znatne njihove teritorije i upuštajući se u niz provokacija na granici, bacajući za njih drsko odgovornost na svoje susele. Samo u takvoj atmosferi potsticanja mogu tako slabe snage da podižu tako velike pretnje.

Ja doista ne bih na ovome mestu ulazio u unutrašnje stvari ma koga naroda, pa ni grčkog, tim pre što sam uveren da bi grčki narod sam uredio stvari kod svoje kuće kad mu se u tome ne bi tako nepravilno i na silu smetalo. I mislim da je od svih dokaza na svetu za to da je duboko uverenje i onih koji pružaju pomoć takvoj grčkoj vladi, uverenje da bi grčki narod začas napravio red u Grčkoj, baš u tome što se ne samo nikako

ne dopušta odlazak stranih trupa, nego se hoće da se u još daleko težoj i potpunijoj meri grčki narod stavi pod stranu vlast.

Ali grčka vlada sama, podižući protiv svoja tri severna suseda klevetničku optužbu da su oni krivi za građanski rat u Grčkoj, da oni pomažu i snabdevaju grčku Demokratsku armiju, da oni na svojoj teritoriji vežbaju borce i školuju rukovodioce Demokratske armije, grčka vlada sama je ta koja iznosi pred svet na rešavanje unutrašnju situaciju Grčke. Zato, i zato što u tome grčka vlada nalazi podrške u neobjektivnim postupcima nekih članova Anketne komisije, koji bi, — uprkos svima dobijenim dokazima o tome da se optužba grčke vlade zasniva samo na klevetama i falsifikatima, — hteli da na dnevni red ankete stave spoljnu i unutrašnju politiku nezavisnih balkanskih država, samo zato što i mi bili prinuđeni da, govoreći o situaciji na našoj južnoj granici, bacimo pogled i na unutrašnju situaciju Grčke. Oni isti koji vrlo dobro poznaju kakvom su strahovitom teroru i istrebljivanju izloženi pripadnici makedonskog naroda u Jegejskoj Makedoniji, a koji su odbili da uzmu u razmatranje memorandum naše Vlade o tome kad je on bio podnet Savetu bezbednosti, sada bi hteli da nametnu Anketnoj komisiji da ona, pod izgovorom ispitivanja optužaba grčke vlade koje su već potpuno uništene dokazima na samoj grčkoj teritoriji, pokuša da se meša u unutrašnje stvari drugih država, koje nemaju ni malo pretenzija da traže tude tutorstvo, jer su sposobne da žive samostalno i umeju da cene svoju nezavisnost. (Burno odobravanje).

Ti naponi da se radi tako kao da su optužbe grčke vlade dokazane, da se produže i pojačaju provokacije protiv severnih suseda Grčke, ne bi li se grčki kaos proširio i na naša mirna polja, ti naponi ogledaju se i u onome što je američki predstavnik u Organizaciji ujedinjenih nacija pokušao da traži. Tu se, ni više ni manje, traži da Ujedinjene nacije odobre američku pomoć Grčkoj i Turskoj, iako je celome svetu jasno da ta politika »pomoći Grčkoj i Turskoj« ima ciljeve koji se nikako ne mogu izmiriti sa ciljevima Organizacije ujedinjenih nacija i svetskog mira; tu se traži da Ujedinjene nacije preduzmu aktivne korake, »u cilju zaštite ma koje zemlje od opasnosti agresije«, iako se zna protiv koga ta »pomoć Grčkoj i Turskoj« treba da bude uperena, i na čiju se tobožnju agresiju misli, da se traži da se na severnoj granici Grčke uspostavi stalna granična komisija i granična patrola pod nadzorom tobože neutralnih posmatrača, drugim rečima, treba da se iskopra dubok

rov koji će definitivno razdvojiti grčki narod od njegovih severnih suseda, ili, bolje reći, da se podigne dobra gvozdena zavesa iza koje se neće videti strateško pripremanje grčke teritorije za tuđe imperijalističke ciljeve. (Odobranje).

Ja ovo govorim zato da se zna da mi ovde na Balkanu dobro razumemo o čemu se radi kod ovog prekomorskog desanta na Balkan. (Smeh). Opasnost koja se krije u takvoj politici ne može doista naići na osećanja zadovoljstva u našoj zemlji, ona doista ne može biti ocenjena drukčije, nego kao opasna politika podređivanja čitavih naroda imperijalističkim ciljevima. Mi sa zadovoljstvom možemo reći da konstatujemo da demokratska javnost u Americi i Engleskoj isto tako dobro razume opasnosti u koje takva politika vodi i cenimo mnogobrojne proteste demokratskih ljudi i organizacija u Sjedinjenim Državama protiv politike takve pomoći Grčkoj i Turskoj. (Aplauz).

Naši narodi svesni su teških žrtava koje su dali oni i drugi narodi u odbrani od agresora za svoju slobodu i nezavisnost. Mi smo svedoci miroljubivosti spoljne politike naše Vlade, koja nije propuštala nijednu priliku da po svojoj moći doprinese ostvarenju istinskog demokratskog mira i saradnje u svetu. Mi smo uvereni, zajedno sa Predsednikom Vlade, sa ovim visokim domom i svakim našim građaninom, da je put kojim naša Vlada ide jedini ispravan put mira i saradnje među narodima. Mi smo isto tako uvereni u duboku istinitost reči Predsednika Vlade druga Tića o ogromnom frontu naroda u svima zemljama koje hoće mir, frontu kome smo pripadali dosada i kome ostajemo nepokolebljivo odani i u buduću. (Burno odobranje).

Smatram da ovde treba odati priznanje našim predstavnicima u Anketnoj komisiji za grčki slučaj, koji su uspešno raskrinkali klevete i falsifikate grčke vlade. U isto vreme mi smo puni zahvalnosti sovjetskim i poljskim predstavnicima na naporima koje su uložili da laž i kleveta ne savladaju istinu.

Odobravajući u potpunosti politiku naše Vlade u grčkom slučaju, kao i celokupnu spoljnu politiku naše Vlade, politiku istinski miroljubivu, politiku međunarodnih odnosa na istinski demokratskim načelima i u cilju obezbeđenja demokratije u svetu, ovaj visoki dom samo je izraz opšteg raspoloženja cele naše zemlje i neograničenog poverenja koje naši narodi imaju prema drugu Titu, mudrom rukovodiocu celokupne politike naše Vlade. (Burno i dugotrajno odobranje).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik dr Zlatan Sremec.

Dr Zlatan Sremec (*Izborni srez vinkovački, NR Hrvatska*): Drugovi i drugarice narodni poslanici, predsjednik Vlade, maršal Jugoslavije drug Tito, izložio je u svom ekspozeu principe naše vanjske politike. Mi vidimo da su ti principi konzekventno sprovođenje politike Narodne fronte, politike koja odgovara interesima svih naših naroda, svih naših narodnih republika, a to je politika koja odgovara interesima Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Ujedinjeni u narodnooslobodilačkoj borbi protiv zajedničkih neprijatelja, naši su narodi dali velike žrtve za ideal koji je zajednički svim našim bratskim narodima. Te svetle žrtve su pale za nacionalnu slobodu i nezavisnost, za vlastitu državnost, za narodnu vlast koja će našim narodima osigurati ekonomski i kulturni preporod i napredak.

Pod vođstvom druga Tita stvoren je Narodnooslobodilački pokret koji je kao bujica zahvatio cijelu Jugoslaviju, stvoren je veličanstveni Narodni front čiji program zadovoljava sve naše narode, jer su ga oni i stvarali i provodili već od prvog dana ustanka, a tokom narodnooslobodilačke borbe i baš za realizaciju toga programa davali najveće žrtve.

Samo tako se može razumjeti ona spremnost svih naših naroda, svih naših ljudi, počam od omladine, muškog i ženskog, do staraca i stanica, da dadu u borbi sve od sebe, pa i život, a u obnovi poslije oslobođenja da napregnu sve svoje sile da bi se što prije zemlja digla iz ruševina i da bi se što prije preporodila.

Prirodno je da se samo tako može razumjeti ona stabilnost koja karakterizira kako našu unutrašnju, tako i našu vanjsku politiku. Poslije oslobođenja naša narodna vlast nastavila je provođenje politike zaštite i unapređenja interesa radnog naroda Jugoslavije, što je u unutrašnjoj situaciji omogućilo da za relativno kratko vrijeme zaliječimo najteže rane koje su nam neprijatelji nanijeli u borbi, da sredimo prilike u državi tako, da smo već ove godine mogli pristupiti realizaciji prvog našeg petogodišnjeg plana industrijalizacije i elektrifikacije zemlje, a u vanjskoj politici da stanemo uz bok slobodnih i nezavisnih naroda kao ravnopravan član ljudske zajednice koja hoće mir.

Osnov naše unutrašnje politike jeste bratstvo i jedinstvo naših naroda koji su izvojevali sve tekovine narodnooslobodilačke borbe i zapisali to u naše ustave.

U našoj državi narod je sam preuzeo vlast u svoje ruke, pa je naša i unutrašnja i vanjska politika određena, stabilna. Nema lutanja, nema kolebanja, ni nesigurnosti koja je karakterizirala staru Jugoslaviju koja je bila ovisna o stranom kapitalu, pa je bila privržena u vanjskoj politici stalnim trzanjima i nesigurnostima — već prema sukobima među raznim kapitalističkim državama.

Nova Jugoslavija vodi i vodiće samo jednu, stalnu i nepromjenjivu politiku, to je politika narodnih interesa, to je politika saveza i saradnje sa svim državama i narodima koji su za mir i demokraciju, to je politika, kako je rekao drug Tito, borbe za mir i demokraciju.

Među državama u svijetu koje se bore dosljedno za mir i demokraciju stoji u prvom redu SSSR. On je djelom, a ne samo riječima, dokazao da je naš prijatelj i zaštitnik naših interesa kako u narodnooslobodilačkoj borbi tako i poslije rata.

Gospodari stare Jugoslavije nisu slušali glas naroda i odnosili su se neprijateljski prema SSSR. Kolika je ljubav naših ljudi prema ruskom narodu, prema cijelom SSSR pokazali su događaji narodnooslobodilačkog rata i poslije. Ta ljubav naša prema Sovjetskom Savezu nije nova. Široki slojevi naših naroda i najbolji naši ljudi gledali su na SSSR kao na državu koja nas razumije i nesebično podupire na svakom koraku.

Naročito se očitovala pomoć SSSR na Mirovnoj konferenciji u Parizu, kada su Molotov i drugi članovi sovjetske delegacije branili naše interese. I tom se prilikom vidjelo ko nam je prijatelj. Dok su naši saveznici sa zapada branili one koji su tolika zla nanijeli našim narodima — delegacije SSSR, Ukrajine, Bjelorusije, Poljske, Čehoslovačke branili su naša prava.

Nema čovjeka u Jugoslaviji i u cijelom svijetu koji je objektivniji i koji ne bi morao priznati ovu pomoć koju nam pruža SSSR nesebično i ne tražeći nikakve ustupke. Zato su svi naši narodi srećni i zadovoljni da se mi u vanjskoj politici nalazimo na istoj liniji na kojoj se nalazi Sovjetski Savez, to jest na liniji politike mira i demokracije.

Imperijalistički krugovi, nezajazljivi i nezadovoljni što im na putu stoje slobodni i nezavisni narodi, nastojali su i nastoje svim silama da poremete normalne odnose među državama. Neki čak huškaju i priželjkuju rat, jer samo u njemu vide mogućnost svoje ekspanzije i svojih profita. Naša država je među državama koje stoje na braniku mira i sve će učiniti da se mir što bolje učvrsti, da bude što pravedniji i dugotrajniji. Toj velikoj ideji mira i demokracije služe i putevi druga Tita u Moskvu, Var-

šavu i Prag, služe ugovori o saradnji i prijateljstvu sa SSSR, Poljskom, Čehoslovačkom, Albanijom i oni koje će naša država sklopiti s Bugarskom i svim državama i narodima koji su za mir i demokraciju.

Ima li ikoga u svijetu, ko pošteno misli, a koji bi bio protiv politike mira i demokracije? A, eto, baš tu politiku mira i demokracije provodi naša država. To je osnov naše vanjske politike, kako je izložio u svom eksponatu drug Tito i kako naši narodi to znaju i to osjećaju. Ta naša vanjska politika unosi mir i spokojstvo u ovom dijelu Evrope, koji geografija naziva Balkanom i koji su neki upoređivali sa buretom baruta. Ovdje su se stvorile i stvaraju slobodne i nezavisne države zaslugom samih balkanskih naroda, koji su upoznali metode kapitalističkih krugova koji su nastojali i nastoje da unošenjem nemira stvaraju sebi pozicije i baze imperijalizma.

U svim balkanskim državama vlada mir i čuje se pjesma rada, osim u Grčkoj, gdje se sa strane i umjetno podržava nenarodni režim uz pomoć stranih bajoneta i novaca. No, stvari idu svojim tokom. Narod koji brani svoju slobodu i nezavisnost i koji je pripravan da za to gine, niko ne može uništiti. Hrabri i slobodoljubivi grčki narod nastavlja borbu za slobodu i nezavisnost.

Naša vanjska politika, kako je izložio drug Tito, je ona politika koju naša Vlada konzekventno sprovodi i unutar zemlje. To je politika interesa svih naših naroda, svih naših narodnih republika posebice, i ujedno interesa Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

I kada je Jugoslavija tražila da se Istra i Slovenačko Primorje priključe matici zemlji, jer tamo žive Hrvati i Slovenci, i kada danas traži da joj se priključe čisti slovenački krajevi Koruške, ima li ikoga u zemlji ili van zemlje, koji bi imao čistu savjest i poštene namjere i koji bi mogao da kaže da je nepravedno da slovenska sela i gradovi u Koruškoj pripadnu matici svojoj — Narodnoj Republici Sloveniji i Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji.

Naša vanjska politika brani i zaštićuje interese svih naših naroda, boreći se za mir i demokraciju. Mi ne tražimo ni pedalj tuđeg zemljišta, ali tražimo da svi krajevi gde je većina našeg naroda, dodu u sklop svoje matice.

Stara nenarodna Jugoslavija, na raznim mirovnim i drugim međunarodnim konferencijama, prepuštala je naše etnički čiste krajeve stranim državama, a vanjska politika FNRJ, pod vođstvom druga Tita, uspjela je da veći dio nanešene nam nepravde

popravi. Istina, jedan dio još nije popravljen, i kako nam je izložio drug Tito, bilo je pitanje postavljeno pred našu Vladu i naše narode: potpisati ili ne potpisati Mirovni ugovor sa Italijom. No, provodeći politiku mira, naši su narodi stegli srce i naša je Vlada stavila potpis na mirovni ugovor.

Provodeći dosledno politiku mira i demokracije, naša država se oslanja i ide paralelno sa svim državama koje su dosada djelom pokazale i dokazale da poštivaju našu slobodu i nezavisnost.

I u vanjskoj trgovini mi smo spremni trgovati i trgujemo sa svima koji ne traže nikakvih ustupaka koji bi bili protiv interesa naših naroda.

U prvom redu tražimo da se prizna i poštuje naša suverenost i da se ne dira u osnove našega Ustava. To znači u međunarodnim odnosima, pa i trgovačkim, da nećemo nikakve poslove između malih i velikih, nego između ravnopravnih i slobodnih ljudi, između poštenih kupaca i poštenih trgovaca.

Naša spoljna trgovina odgovara našoj narodnoj politici i mi smo našli i naći ćemo države koje hoće da nas pomognu u našoj obnovi i napretku.

Baš ovakva vanjska i unutrašnja politika koju provode naši narodi pod vođstvom druga Tita, omogućila nam je da svladamo sve teškoće u ratu i obnovi zemlje. Baš takva narodna politika i stvorila je državu u koju gledaju i drugi narodi i države kao na uzor.

Jugoslavija u vanjskoj politici ide zajedno sa SSSR, Poljskom, Čehoslovačkom, Bugarskom, Albanijom i drugim državama i narodima koji su za mir i demokraciju. Za mir i demokraciju su svi ljudi na svijetu koji rade, a to je ogromna većina, a protiv mira i demokracije su oni koji su uopće protiv slobode naroda, to su oni koji huškaju na rat, a sami nikad ne sudjeluju u bitkama, to su oni koji bi htjeli ponovo da izazovu sukobe među narodima da mogu prodavati ratni materijal uz velike profite, to je onaj mali front, kako je rekao drug Tito, ratnih hušakača i profitera.

Naša nova država definitivno je prekinula sa starim. Narodi Jugoslavije su se uvjerali da je jedino politika Narodne fronte, vanjska politika, kako nam je izložio drug Tito, pravilna, jer nas je oslobodila starih okova i dala mogućnost da krenemo naprijed putem slobode, nezavisnosti, napretka i sreće, a to je, na koncu, i svrha svake politike, tj. narodne politike.

Baš radi toga, jer vidimo ovakvu unutrašnju i vanjsku politiku, naš mnogo kleveću oni kojima naši narodi ne dozvo-

ljavaju više da odnose iz naše zemlje naš znoj i muku u obliku masnih profita. Oni se ljute, ali to naši narodi primaju mirno sjećajući se narodne poslovice: »Ko gubi ima pravo da se ljuti«. Međutim, naši su narodi dobili, a što je glavno, oni su sami gospodari u svojoj kući.

Radi toga se i događa danas prosek potpuno suprotan onome kada su se naši ljudi radi teških prilika morali iseliti čak preko Atlantika. Danas naši iseljenici iz dalekih krajeva traže puteve i načine da se vrate u domovinu kojoj su na razne načine pomagali i za vrijeme narodnooslobodilačke borbe.

Provodeći i u vanjskoj politici narodnu politiku, politiku odbrane interesa Srba, Hrvata, Slovenaca, Makedonaca i Crnogoraca, odbrane interesa radnog naroda FNRJ, mi se odužujemo onim svijetlim žrtvama koje su pale za slobodu, nezavisnost, napredak i sreću svoga naroda.

Mi ćemo, s drugom Titom na čelu, izvršiti sve zadatke koji stoje pred nama, u prvom redu Petogodišnji plan industrijalizacije i elektrifikacije naše zemlje, što će stvoriti uvjete za dalji napredak i bolji i srećniji život naših naroda.

Naša vanjska politika, kako je izložio u ovom domu drug Tito, koristi svim našim narodnim republikama i narodima, koristi Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji kao cjelini i zato pozdravljam i prihvaćam ekspozice pretsjednika Vlade maršala Jugoslavije druga Tita. (Buran aplauz).

Pretsedavajući: Lista govornika povodom ekspozee pretsjednika Vlade i ministra narodne odbrane, maršala Jugoslavije druga Tita, iscrpena je. Ima li ko šta da predloži? (*Moša Pijade:* Molim za reč). Ima reč drug Moša Pijade.

Moša Pijade: Ja predlažem prost prelaz na dnevni red.

Pretsedavajući: Stavljam na glasanje prost prelaz na dnevni red, koji je predložio narodni poslanik Moša Pijade. Ko je za prost prelaz na dnevni red, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga protiv? (Nema). Objavljujem da je prost prelaz na dnevni red primljen.

Ovim je dnevni red današnje sednice iscrpen i ja ovu sednicu zaključujem, a iduća se biti zakazana pismenim putem.

(Sednica je zaključena u 13,20 časova).

SAVEZNO VEĆE

Treća sednica

(31 marta 1947)

Početak u 17,10 časova.

Prešedavao potprešednik **Franjo Gaži**.

Potprešednik: Otvaram treći redovni sastanak Saveznog veća Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Zapisnik današnjeg sastanka vodiće sekretar **Stevan Jovičić**. Izvolite saslušati zapisnik prošlog sastanka.

Sekretar Stevan Jovičić čita zapisnik drugog redovnog sastanka.

Potprešednik: Ima li primedaba na zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Pre prelaza na dnevni red izvolite čuti poslanicu italijanske Ustavotvorne skupštine upućenu skupštinama Ujedinjenih nacija:

»Italijanska Ustavotvorna skupština, veran tumač osećanja i volje nacije, poverila mi je zadatak da uputim apel skupštinama Ujedinjenih nacija, kako bi se teži uslovi Ugovora o miru odmah olakšali, a naročito kako ne bi u Ugovoru ostala teritorijalna sakaćenja, bolna za nacionalno osećanje, kako bi se uštedela neopravdana poniženja italijanskoj vojsci, avijaciji i mornarici koje su se herojski istakle na strani saveznika, kako bi se izbegli finansijski i ekonomski tereti, nepodnošljivi za zemlju osiromašenu u ratu i upućenu preporodu. Ustavotvorna skupština moli takode da se prizna načelo revizije uslova Ugovora putem mirnih bilateralnih sporazuma između zainteresovanih zemalja u okviru Organizacije Ujedinjenih nacija i izražava svoje poverenje da će skupštine nacija koje su ušle u rat da brane slo-

vodu i pravednost u svetu, primivši apel italijanskog naroda, osigurati ovome najveće mogućnosti da konsoliduje republikanski i demokratski režim u socijalnom miru i plodnom radu.

Predsednik Ustavotvorne skupštine
Teračini, S. r. »

Nekoliko narodnih poslanika podneli su molbe za odsustvo i to: Ferid Čengić moli deset dana odsustva zbog neodložnih poslova; Čeda Đurđević moli dva dana odsustva zbog neodložnih poslova; Jakov Koren moli odsustvo sa III redovnog zasjedanja zbog bolesti prema lekarskom uverenju.

Predlažem da se ovoj poslednjoj dvojici odobri odsustvo koliko su tražili, a Feridu Čengiću da se odobri 7 dana. Prima li Skupština ovaj predlog? (Prima). Objavljujem da su tražena odsustva odobrena kako je predloženo.

Savezno veće je primilo izvestan broj molbi i žalbi koje su upućene Odboru za molbe i žalbe.

Prelazimo na dnevni red. Prva tačka dnevnog reda je pre-tres Predloga zakona o državnom završnom računu za period od 1 novembra 1944 do 31 decembra 1945 godine. Izvestilac o ovom zakonskom predlogu je narodni poslanik Mustafa Vilović.

Izvestilac Mustafa Vilović (*Izborni srez tuzlanski, NR Bosna i Hercegovina*): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti priloge na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, izveštaj o Predlogu zakona o državnom završnom računu, koji je pred nama, sadrži period u kome smo imali pet samostalnih saveznih budžeta, i to: za decembar 1944—januar 1945, februar—mart 1945, april—juni 1945 i juli—decembar 1945 godine. U ovom završnom računu sadržani su isto tako rashodi i prihodi u ovom početnom periodu od 1 do 30 novembra 1944 godine. Na taj način, ovaj završni račun pruža podatke o svim izvršenim izdacima i svim prihodima postignutim od oslobođenja većeg dela naše teritorije tj. od 1 novembra 1944 pa do prelaska na redovno finansiranje putem redovnih budžeta, putem prvog redovnog budžeta u 1946 godini, koji smo mi lanjske godine u ovom domu usvojili.

Rashodi i prihodi u saveznom državnom budžetiranju u ovom vremenskom periodu na koji se odnosi završni račun, vršeni su u ravno sedam raznovrsnih valuta, sve do izvršenja

zamena novčanica koje je, kao što znamo, u pojedinim narodnim republikama sprovedeno u različito vreme.

I pored toga što je ovaj završni račun podnesen za period u kome se budžetiralo na jednom delu oslobođene teritorije, u situaciji kad su se borbe u našoj zemlji još vodile, i pored toga što je bilo velikih tehničkih teškoća zbog poslovanja i finansiranja u sedam raznih valuta. Vlada podnosi završni račun našem Veću, odnosno Narodnoj skupštini FNRJ na odobrenje tačno u roku koji je određen u Osnovnom zakonu o budžetu, primljenom u 1946 godini, to jest zajedno sa predlogom budžeta za 1947 godinu.

Drugovi narodni poslanici, ova činjenica, pored mnogih drugih, pokazuje izvanrednu sredenost naše finansijske politike. Ona to pokazuje tim više, kad znamo da za vreme bivše Jugoslavije za period od 1918—1924 godine nije, uopšte, bilo niti jednog završnog računa za pojedine budžetske godine. A prvi završni račun koji je podnet Skupštini na odobrenje i koji od Skupštine nije niti pretresen niti odobren, podnet je tek 1937 godine. Taj prvi završni račun koji je podnet Skupštini na odobrenje bio je takav da se iz njega nije uopšte moglo u dovoljnoj meri i tačno ustanoviti niti videti finansiranje koje je vršeno za određeni period, tj. za onu godinu za koju je završni račun bio podnet.

Kako se iz ovog završnog računa vidi, ukupno naplaćeni državni prihodi u periodu od 1 novembra 1944 do kraja 1945 godine, znači ukupni savezni prihodi, iznose 9.044,851.425 dinara a ukupni rashodi u tom periodu iznose 15.642,222.128 dinara, što znači da su izvršeni rashodi u ovom periodu, ako se uzme čitav period ukupno, bili pokriveni redovnim prihodima za 65%. Ako ovaj period raščlanimo na budžetske periode koji su u njega uklopljeni, onda vidimo da su izvršeni rashodi u periodu februar—mart 1945 godine bili pokriveni redovnim prihodima sa 34,6%, za april—juni sa 24,8%, a za juli—decembar sa 69%. Iz ovoga vidimo da su prihodi saveznog budžeta u poslednjem budžetskom periodu od jula do decembra 1945 godine osetno porasli u odnosu na ranije periode. Ako se uzme ovaj procenat pokrivenih redovnih rashoda sa redovnim prihodima, onda vidimo da je taj procenat apsolutno zadovoljavajući, ako se uporedi sa finansiranjem u ostalim evropskim državama. Budžeti vrlo velikog broja evropskih država još i dan danas, dve godine posle svršenog rata, imaju velike i često mnogo veće deficite nego što je imao naš budžet u iznosu od 35% u

periodu dok oslobođenje naše zemlje još nije bilo potpuno završeno, odnosno u periodu od novembra 1944 do juna 1945 godine. I ova činjenica dokazuje izvanrednu sredenost finansijskih prilika već od samog početka u našoj zemlji, pokazuje sredenost sa kojom ne može da se meri nijedna zemlja koja je bila pod fašističkom okupacijom, izuzev Sovjetskog Saveza.

Većina izvršenih rashoda do 31 juna 1946 godine izdata je na potrebe naše narodne Armije. Jasno je da je do 31 juna 1945 godine, kad naša zemlja još nije bila u potpunosti oslobođena, osnovni zadatak čitavog našeg naroda, svih njegovih napora, pa i naših finansija bio usmeren na konačno oslobođenje čitave naše zemlje i čišćenje našeg državnog teritorija od okupatora i njegovih slugu. To se vidi i u pregledu rashoda i prihoda za taj period, u kome su rashodi za narodnu odbranu iznosili 30% od svih izvršenih rashoda u 1945 godini.

Međutim, već posle 31 juna 1945 godine do konca 1945 godine vidi se da su se osetno povećali rashodi na obnovu naše zemlje i naše privrede i da oni tada iznose: za saobraćaj 16% a isto tako za ostala privredna ministarstva, za pošte, građevine, rudarstvo, industriju i poljoprivredu preko milijardu i dvadeset i četiri miliona. Ujedno je interesantno istaći da na treće mesto u ovom periodu od 31 juna do kraja 1945 godine dolaze rashodi za socijalno staranje u iznosu od 18,5% svih rashoda izvršenih u tom periodu. I taj fakat rečito pokazuje staranje naše Vlade već u prvim danima po oslobođenju za postradale u ratu i druge žrtve fašističkog terora, kojih je u tom periodu kod nas bilo vrlo mnogo i u naročito teškom položaju.

Od ukupno ostvarenih prihoda u ovom periodu, na koji se odnosi završni račun u toku 1945 godine, najveći deo od 39% otpada na prihode od bivšeg državnog monopola. Međutim, interesantno je da već od 31 juna 1945 godine do kraja 1945 osetno se povećavaju prihodi od državno-privrednog sektora i iznose već 35% od svih ostvarenih prihoda u tom periodu.

Na treće mesto dolazi 25% prihoda od poreza, što isto tako dokazuje već u ono vreme, odmah posle oslobođenja, sređivanje i spremnost naših poreskih obveznika da svojoj poreskoj obavezi u novoj državi udovolje.

Ja bih na kraju naglasio da je efekat rashoda koji su učinjeni u budžetskom periodu za koji se podnosi završni račun, naročito na polju obnove naše zemlje, na obnovi naše industrije i naše poljoprivrede, bio daleko veći nego što to pokazuje njegov novčani iznos izražen u završnom računu za taj period.

On je bio veći zbog toga što u novcu nisu mogli biti pokazani oni ogromni naponi i polet radnih masa u našoj zemlji, koji su, odmah posle oslobođenja pojedinih teritorija, a pre konačnog oslobođenja naše zemlje, doprineli da se onako brzo i brže nego u ma kojoj zemlji, osim Sovjetskog Saveza, obnove naša industrija i naša poljoprivreda i da se postignu onako krupni rezultati i uspesi kojima naša zemlja s pravom može da se ponaša i koje nam moraju priznati i naši prijatelji i neprijatelji u zemlji i van nje.

Odobravajući ovaj završni račun mi ćemo još jednom pozdraviti one ogromne napore koje je učinila u ovom prvom periodu naša Jugoslovenska armija u borbi za definitivno oslobođenje.

Odobravajući ovaj završni račun mi ćemo se još jednom setiti i još jednom podvući ogromne napore našeg naroda, koji su, naročito posle oslobođenja naše zemlje, učinili da se ovako brzo obnove i izgrade naša industrija, naše rudarstvo i naša privreda uopšte.

Odobravajući ga, mi ćemo isto tako priznati napore naše Savezne vlade na sređivanju privrednih prilika u našoj zemlji, a posebno ćemo priznati i odobriti one temelje koje je već u to vreme, u prvim periodima ovog završnog računa, naša Savezna vlada udarila za ovakvu zdravu privrednu i finansijsku politiku kakva je danas, koja nam daje jemstvo da će budžet koji smo doneli na prošloj sednici isto tako biti u potpunosti ostvaren i premašen zahvaljujući našem državnom rukovodstvu i ogromnom radnom poletu radnih masa širom naše zemlje. Iz tih razloga predlažem da ovaj završni račun prihvatimo ovako kako je predložen. (Odobranje).

Potpretsednik: Otvaram pretres po zakonskom predlogu o državnom završnom računu. Predlog zakona sastoji se od tri člana a ima jednu glavu. Ko želi da se javi za reč? (Moša Pijade: Molim za reč.) Ima reč narodni poslanik Moša Pijade.

Moša Pijade (Izborni srez Beograd I, NR Srbija): Ja bih samo postavio jedno pitanje izvestiocu ili mu skrenuo pažnju na član 2. Čini mi se da u članu 2 ima jedan nedostatak. Kod člana 2 radi se o tome da se da odobrenje za ovaj račun, ja mislim za ceo račun a ne samo za novembar 1944, odnosno za vanbudžetske rashode učinjene u novembru mesecu 1944. On je tako nezgodno formulisan: „Odobravaju se svi završni rashodi na teret budžetskih partija i rashodi na teret obrtnog kapitala

Glavne državne blagajne, kao i vanbudžetski rashodi učinjeni u mesecu novembru 1944 godine." To se može shvatiti tako da se odobravaju rashodi na teret budžetskih partija i rashodi na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajne, kao i vanbudžetski rashodi učinjeni u mesecu novembru, i ispalo bi da time odobravamo samo ono što je utrošeno u mesecu novembru, a sve ostalo, decembar 1944 i cela 1945, ostaje u sumnji da li je odobreno ili ne. Meni se čini da to moramo popraviti. Prema tome, trebalo bi da se u članu 2 kaže: »Odobravaju se svi izvršeni rashodi na teret budžetskih partija i rashodi na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajne učinjeni od 1 novembra 1944 godine do 31 decembra 1945 godine, kao i vanbudžetski rashodi učinjeni u mesecu novembru 1944 godine". Onda bi stvar bila jasna, a ovako bi, ustvari, odobrili račun za jedan mesec.

Potpredsednik: Molim izvestioca da se izjasni po ovome pitanju.

Izvestilac: Drugovi, u ime Odbora za privredni plan i finansije primam ovu izmenu i dopunu koju je učinio drug Moša Pijade, jer se stvarno ovde radi o tome da se odobre svi oni rashodi koji su izvršeni od 1 novembra 1944 godine do 31 decembra 1945 godine i radi jasnoće treba to da unesemo u član 2.

Potpredsednik: Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Molim izvestioca da čita član po član.

Izvestilac čita član 1 Predloga zakona o državnom završnom računu za period od 1 novembra 1944 do 31 decembra 1945 godine.

Potpredsednik: Ko je za član 1 ovog zakonskog predloga, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je član 1 jednoglasno prihvaćen.

Izvestilac čita član 2 — sa izmenom koju je predložio narodni poslanik Moša Pijade.

Potpredsednik: Ko je za član 2 kako ga je izvestilac pročitao, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je član 2 jednoglasno prihvaćen.

Izvestilac čita član 3.

Potpredsednik: Ko je za član 3 ovog zakonskog predloga, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je član 3 jednoglasno primljen.

Po svršenom pretresu ovog zakonskog predloga određenjem, prema članu 30 poslovnika, konačno glasanje dizanjem ruke. Ko je za predlog ovoga zakona sa predlogom redakcije predsednika Zakonodavnog odbora u članu 2, kako je izvestilac pročitao neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Prema tome, objavljujem da je Predlog zakona o državnom završnom računu za period od 1 novembra 1944 godine do 31 decembra 1945 godine u Saveznom veću konačno usvojen, pa će se, u smislu člana 63 Ustava i člana 26 poslovnika, upuliti Veću naroda na rešavanje.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda, na pretres Predloga osnovnog zakona o starateljstvu.

Izvestilac po ovom zakonskom predlogu je dr Maks Šnuderl. Molim druga Šnuderla da podnese izveštaj.

Izvestilac dr Maks Šnuderl (*Izborni srez Maribor—Desni Breg, NR Slovenija*): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti: prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, podnoseći izveštaj Zakonodavnog odbora o Predlogu zakona o starateljstvu, nemam mnogo da kažem uz iscrpno obrazloženje druga ministra Kirila Savića, koje ste čitali. Zakon je bio podnesen Zakonodavnom odboru već pre poslednjeg zasedanja u prošloj godini, ali je dosada doživeo više izmena. Zakonodavni odbor, kao i Redakcioni odbor, uneli su u predlog više značajnih i bitnih izmena, kako bi ovaj važan zakon bio što potpuniji i savršeniji. Zakon nastavlja izgradnju našeg novog porodičnog prava, koja je počela Zakonom o braku, zakonom koji je bio primljen od naroda sa velikim zadovoljstvom i koji u praksi, uz savesnu kontrolu sudova, blagotvorno dejstvuje na sređivanje prilika u bračnom životu. Treći zakon u sferi porodičnog prava biće Zakon o usvojenju, koji je takođe na dnevnom redu ovog zasedanja. Zakonodavni odbor je uveren da će i ovi zakon iz oblasti porodičnog prava biti od tako velikog značaja, kao što je i Zakon o braku i da će ih narod prihvatiti s velikim zadovoljstvom.

Bitno u Zakonu o starateljstvu je prenos starateljstva na nove organe, naime od sudova koji su dosada vršili funkcije starateljstva na izvršne odbore narodnih odbora odnosno na njihove oteke za socijalno staranje. Sudovi su već prema svojoj strukturi i načelima vanparničnog postupka mogli vršiti starateljski posao samo birokratski, i to, po pravilu, na zahtev stranaka, što je bio izraz shvatanja da je starateljstvo u sferi privatnog prava. Sud nije imao pregleda na terenu, nije znao

za naročite prilike u mestima, na selima i u porodicama, i zbog toga nije mogao prosuđivati položaj šticeenika i ocenjivati sa-
vesnost i ispravnost rada tutora i staratelja. Drukčija je stvar
kad starateljske poslove vrši organ narodne vlasti na terenu,
u tom slučaju sreski izvršni odbor, pošto on može u svako
doba, sam ili preko mesnih narodnih odbora, dobiti uvid u sve
prilike, može efikasno preduzeti za šticeenika potrebne i korisne
mere i stvarno kontrolirati rad staratelja. A to je vrlo potrebno,
jer treba znati da ima u državi 280.000 nezbrinute dece i da
je omladina budućnost naših naroda.

Sem toga se pomoć za staranje za decu prenosi i na ma-
sovine organizacije. Obrazovaoe se starateljski saveti koji se
sastoje iz pretstavnika društvenih, a naročito omladinskih orga-
nizacija i pojedinaca koje odredi izvršni odbor. Na taj način
ostvaren je neposredni kontakt od životne sfere šticeenika sve
do samog organa starateljstva, pa je time data garancija za
uspešno i efikasno sprovođenje svrhe starateljstva. Na taj način
može organ starateljstva i sam neposredno uzeti učešća u sta-
rateljskim poslovima.

Zadaci starateljstva jesu: odgajanje maloletnika za svesne
građane, odane narodu i državi, i njihovo osposobljavanje za
aktivno učešće u društvenom radu. Sredstva kojim se ovo po-
stiže jesu zbrinjavanje, vaspitavanje i obrazovanje.

Moram da spomenem u vezi sa tim i drugi zakonski pre-
dlog koji je isto tako na dnevnom redu ovog zasedanja, to je
Predlog zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje
književnosti i štampe, kako bi time naglasio da je staranje za
decu i omladinu, kako u pogledu fizičkog, tako i u pogledu
nacionalnog, političkog, intelektualnog i moralnog vaspitanja,
predviđeno Ustavom, postalo stvarnost. A to je bitna odlika
ovog zakona.

Sem maloletnika spadaju pod ovaj zakon i ona punoletna
lica koja su sudskom odlukom lišena poslovne sposobnosti. Tu
se radi o umobolnim i slaboumnim licima, o licima koja su
podvrgnuta uživanju alkohola, nervnih otrova, kao što su ko-
kainiste i rasipnici. Postupak za lišenje poslovne sposobnosti
nije predmet ovog zakona, jer je to stvar sudova na osnovu
zasebnih propisa, ali će se staratelj za ova lica postavljati od
strane starateljskih organa po ovom zakonu i starateljstvo
vršiti od strane tih organa.

Treća vrsta starateljstva tiče se posebnih slučajeva, kad se
ne stavlja u pod starateljstvo neka određena lica, nego se zašti-

čuju time što se za zaštitu njihovih prava i interesa postavlja staratelj, na primer, ako su njihovi nosioci nepoznati, odsutni itd.

Time obuhvata ovaj zakonski predlog čitavi problem starateljstva i rešava ga pravilno, jednostavno, dosledno, bez komplikacija, a u celini. Kad imamo pred očima 280.000 nezbrinutih maloletnika označenih u obrazloženju druga Ministra, kojima pruža ovaj zakon stvarnu zakonsku pomoć, onda možemo da shvatimo koliki je socijalni, nacionalni i čovečanski značaj ovoga zakona.

Iz tih razloga, drugovi narodni poslanici, molim vas, u ime Zakonodavnog odbora, da ovaj predlog primite. (Odobranje).

Potpredsednik: Otvaram pretres po ovom zakonskom predlogu. Za reč se javio narodni poslanik dr Jakov Grgurić.

Dr Jakov Grgurić (Izborni srez Vitez, NR Bosna i Hercegovina): Drugovi i drugarice, narodni poslanici! Vi ste pročitali zakonski projekat o starateljstvu zajedno sa obrazloženjem predsednika Komiteta za socijalno staranje, saveznog ministra druga Kirila Savića.

Dozvolite mi da i ja nešto kažem o ovom projektu.

Naše se zakonodavstvo razvija i stvara u svojoj suštini, potrebom prilika, ubrzanim tempom, a utemeljeno na napredno-demokratskim principima. Do danas doneseni po ovom visokom domu svi naši zakoni obuhvatili su životne potrebe i zahtjeve naših naroda. Obuhvatili su i normirali sve ono što je donijela narodnooslobodilačka borba i sve ono za što su se borili i što su izvojevali naši narodi pod vođstvom maršala Josipa Broza Tita.

I ovaj osnovni i okvirni zakonski projekat o starateljstvu spada i ubraja se u rad svih naših savremeno donesenih istinski demokratskih zakona.

Zakonski projekat o starateljstvu jeste društveno-socijalne prirode. On se po svom stvaranju, svojim zadacima i svrsi ne može više ubrajati u kategoriju, odnosno u materiju građanskog tj. privatnog prava, kao što je to bilo u starim zakonima bivše Austrije koja je na nekim našim područjima vladala, a također i za vrijeme stare Jugoslavije. Naš projekat izdvojio se iz materije privatnog prava s razloga toga što njegov zadatak po svojim tendencijama obuhvata jače i šire polje, prelazi na saradnju, na rukovođenje i kontrolu narodne vlasti i time projekat zadobiva javno-pravni karakter.

Usporedimo li bivši zakon o starateljstvu sa našim zakonskim projektom, uvidećemo golemu razliku između jednog i drugog.

Bivše starateljstvo koje je obuhvaćeno u nekoliko paragrafa po svojoj formi, svrsi i sadržini nije odgovaralo potrebi i zaštiti maloljetnika i skrbljenika, jednom riječju šticećenika. U bivšoj Jugoslaviji, sa strane same bivše državne vlasti, malo se vodilo računa o maloljetnicima i skrbljenicima i posvećivala briga da se njihov imetak usčuva, unaprijedi i njihovo kulturno-prosvjetno stanje uzdiže. Vođenje starateljstva nad šticećenima u bivšoj Jugoslaviji bilo je ako ne potpuno, a ono većim dijelom prepušteno po glavnijim i važnijim zadacima tutoru i skrbniku. Usljed toga bila im je data mogućnost da se imetkom svojih šticećenika bogate i vrlo malene ili nikakve brige ne vode o njihovom društveno-prosvjetnom odgoju. Što su tutor i skrbnik pred pupilarnim sudom rekli i tvrdili, to je i pupilarni sud većim dijelom usvajao. Zato su se događale u pupilarnim masama teške povrede i oštećenja i u odgojnom i u materijalnom pravcu maloljenika i skrbljenika. Pupilarni sud bio je samo jedan formalni forum za vođenje starateljstva ne pazeći na to da li tutor i skrbnik savjesno i pošteno upravljaju imetkom svojih šticećenika i da li ih odgojno i duhovno uzdižu i daju im ono što im je za život bilo potrebno. U najboljem slučaju, ako je pupilarni sud pronašao kakve grješke i zloupotrebe tutora i skrbnika, onda je zaključio da ga pupil, kad se riješi starateljstva, tuži kod redovnog suda. To znači da se nije vodilo računa u bivšoj Jugoslaviji o tome da se svaka nedaća i grješka u svako doba u poslovanju sa imetkom i duhovnim odgojem šticećenika odmah odstrani, tutora i skrbnika na odgovornost pozove. To je bila jedna velika manjkavost ne samo u bivšem zakonu o starateljstvu nego i u samoj praksi pupilarnih sudova.

Nasuprot tome osnova i tendencija našega projekta jeste sasvim druga. Ona stoji u dijametralnoj opreci sa bivšim Zakonom o starateljstvu i njegovoj vođenoj praksi.

Naš zakonski projekat, polazeći sa društveno-socijalnog stanovišta, u prvom redu postavlja organe starateljstva, izvršne odbore sreskih, gradskih i rejonskih narodnih odbora, daje im u dužnost da postavljaju staraoce tj. štitenike i skrbnike licima koja su nesposobna i nemoćna da upravljaju samim sobom i svojim imetkom, daje im u dužnost da vrše kontrolnu zaštitu nad duhovno-uzgojnim i materijalnim stanjem maloljetnika i

skrbljenika tj. šticećenika. Na taj način ova institucija dolazi izravno pod osobitu zaštitu države koja budno pazi po svojim organima da se savjesno i dobro sa imetkom šticećenika upravlja i njihov život moralno i uzgojno podiže.

Tokom Prvog svjetskog rata bilo je, doduše, uvedeno starateljsko vijeće kod sudova na nekim našim ondašnjim pravnim područjima, ali to starateljsko vijeće, koje je imalo samo savjetodavni karakter, postojalo je samo na papiru. Malo se ili nikako sastajalo i radilo. Od tog starateljskog vijeća maloljetnici i skrbljenici nisu imali baš kakve, ili nikakve koristi. Ovo šticećenom radi toga da približno upoznemo ovu bivšu instituciju, pa ćemo vidjeti golemu razliku našeg starateljstva koje je predviđeno i normirano u ovom našem zakonskom projektu. Naš zakonski projekat formuliše razvitak i postojanje ove institucije, daje joj, s obzirom na društveno-socijalni život šticećenika i njihove imovine, vrlo veliku važnost i zadatke, koje imade organ starateljstva kao državni organ izvršiti u korist šticećenika kao pripadnika državne zajednice. Daje mu istodobno starateljski savjet sa savjetodavnim glasom koji imade po propisima ovog zakona svoju u ovom zakonu predviđenu dužnost izvršiti i pomagati organ starateljstva u njegovom radu, a ne kao što je to bilo kod bivših starateljskih vijeća, koja su bila po svojoj funkciji samo jedna fikcija. Ovaj zakonski projekat ovlašćuje takođe organa starateljstva da vrši svestranu kontrolu nad radom staraoca, da budno pazi na njihovo poslovanje i upravljanje imetkom šticećenika i ako upozna grješke i nekorektnosti staraoca u zanemarivanju odgoja, zaštite i obezbjeđenja samih šticećenika i njihovog imetka, poziva ga odmah na odgovornost, izriče nad njim disciplinsku kaznu, predaje ga sudu na kaznenopravni progon i plaćanje otštete koju je počinio.

Sve su ovo markantne, pravne i faktične činjenice koje čine golemu razliku između našeg i bivšeg starateljstva.

Zaključno podvlačim da ovaj zakonski projekat odgovara duhu i interesima naših naroda, koje je stvorio i izvojevao u narodnooslobodilačkoj borbi, pa je bio potreban da se donese, jer će korisno djelovati u društveno-socijalnom životu naših naroda, a time i naše zajednice pod vodstvom maršala Tita, koja posvećuje osobitu brigu instituciji starateljstva kao faktoru izgradnje, obnavljanja i učvršćivanja na društveno-socijalnom polju našeg državnog života.

Glasam u cijelosti za ovaj zakonski projekat.

Potpredsednik: Pošto se više niko nije javio za reč, molim druga izvestioca, da čita naslov i član po član zakonskog predloga.

Izvestilac čita naslov i član 1.

Potpredsednik: Ko je za član 1 zajedno sa naslovom kako je pročitao izvestilac, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je član 1 zajedno sa naslovom jednoglasno prihvaćen.

(Za ovim je Savezno veće, glasajući dizanjem ruke o svakom pojedinom članu, jednoglasno primilo članove od 2 do zaključno 57 Predloga osnovnog zakona o starateljstvu prema predlogu i izveštaju Zakonodavnog odbora).

Potpredsednik: Po predlogu ovog zakona, a prema članu 30 poslovnika, konačno glasanje određujem dizanjem ruke. Ko je za Predlog osnovnog zakona o starateljstvu onako kako ga je izvestilac pročitao, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema).

Ovim je Predlog osnovnog zakona o starateljstvu u Saveznom veću konačno usvojen pa će, u smislu člana 63 Ustava i člana 26 poslovnika, biti upućen Veću naroda na rešavanje.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima.

Izvestilac po ovom zakonu je narodni poslanik Sulejman Filipović.

Molim izvestioca da saopšti izveštaj.

Izvestilac Sulejman Filipović (*Izborni srez gračanički, NR Bosna i Hercegovina*): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, činjenica da su u pojedinim narodnim republikama i u Autonomnoj pokrajini Vojvodini ukinuti okruzi, čija su odeljenja unutrašnjih poslova bila nadležna za donošenje rješenja po prijavama za osnivanje i obnovu rada udruženja, čija se djelatnost prostire na teritoriji jednog mjesta, jednog ili više srezova istog okruga ili na cio okrug, — nalagala je da se izvjesni propisi Zakona o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima saobrazе tom činjeničnom stanju. U prvom redu toj stvarnosti trebalo je prilagoditi dosadašnji član 13 koji govori o nadležnosti državnih organa za rješavanje prijava za osnivanje i obnovu rada udruženja, kao i

član 19 koji govori o nadležnosti za rješavanje po žalbama protiv rješenja organa iz čl. 13.

Ovaj zakonski prijedlog predviđa pored toga i dopunu čl. 31 čija je dosadašnja stilizacija davala povoda nejednakom tumačenju.

Predloženi članovi 3 i 4 ovoga projekta desidirano predviđaju da imovina stranaka odnosno udruženja koja u zakonskom roku ne podnesu prijavu za obnovu rada ili im obnova ne bude odobrena, da njihova imovina postaje opštedržavna svojina, odnosno da se ta imovina može dati na upravljanje drugim udruženjima, o čemu će Savezna vlada donijeti bliže propise. Ovom dopunom unosi se puna jasnoća u ovo pitanje i pravilno se rješava navedenim propisima.

Zakonodavni odbor našao je da su predložene izmjene i dopune zasnovane na Ustavu i da odgovaraju našim potrebama pa stoga, u ime Zakonodavnog odbora, molim Savezno vijeće da ovaj zakonski prijedlog sa izmjenama koje predlaže Zakonodavni odbor usvoji. (Odobranje).

Potpredsjednik: Pristupa se pretresu ovog zakonskog predloga. Pošto se niko ne javlja za reč, molim druga izvestioca da čita član po član.

Izvestilac čita naslov i član 1.

Potpredsjednik: Ko je za član 1 sa naslovom kako ga je izvestilac pročitao, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je član 1 sa naslovom primljen.

(Za ovim je Veće na isti način, dizanjem ruke o svakom pojedinom članu, jednoglasno usvojilo članove od 2 do zaključno 5 prema predlogu Zakonodavnog odbora).

Potpredsjednik: Određujem konačno glasanje dizanjem ruke. Ko je za predlog zakona ovakav kako ga je izvestilac pročitao, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je konačnim glasanjem Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima usvojen pa će se, u smislu propisa Ustava i poslovnika, uputiti Veću naroda na rešavanje.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o dopuni Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama. Izvestilac je Radovan Mijušković. Molim izvestioca da pročita izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Radovan Mijušković (*Izborni srez tamnavski, NR Srbija*): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, u članu 5 Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama taksativno su nabrojani slučajevi kada se ne plaća taksa za poštansko-telegrafsko-telefonske usluge. Pojavila se potreba da i izborne komisije za sprovođenje izbora za organe državne vlasti ne plaćaju te takse i zato je ova dopuna i podneta Narodnoj skupštini na odobrenje.

Potpretsednik: Otvaram pretres po ovom zakonskom predlogu. Da li se ko javlja za reč? (Ne javlja se niko). Pošto se niko ne javlja za reč, molim druga izvestioca da čita pojedine članove.

Izvestilac čita naslov i član 1.

Potpretsednik: Ko je za član 1 sa naslovom, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je član 1 sa naslovom usvojen jednoglasno.

Izvestilac čita član 2.

Potpretsednik: Ko je za član 2, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je član 2 primljen jednoglasno.

U smislu propisa člana 38 poslovnika, određujem po pretresu ovog zakonskog predloga konačno glasanje dizanjem ruke. Ko je za Predlog zakona o dopuni Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o dopuni Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama konačno usvojen, te će se uputiti Veću naroda na rešavanje.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o usvojenju. I po ovom zakonskom predlogu izvestilac je Radovan Mijušković. Molim druga izvestioca da pročita izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Radovan Mijušković: (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, ovaj Predlog zakona o usvojenju razlikuje se po svojoj sadržini ne samo od starog jugoslovenskog zakona i njegovih propisa o usvojenju, nego isto tako i od svih ostalih zakona građanskih država o usvojenju. Jer, po starom jugoslovenskom zakonu i po svim ostalim zako-

nima stvar usvojenja bila je čisto privatna stvar, dok je po ovom našem zakonskom predlogu stvar usvojenja i stvar državne zajednice.

Jedna od bitnih odlika ovoga zakona je u tome što je, za razliku od prakse u staroj Jugoslaviji i u ostalim zemljama, nadležnost za rešavanje ovoga pitanja sa sudova preneti na organe starateljstva, tako da organ starateljstva vrši ne samo onu ulogu koju vrši sud potvrđivanjem ugovora o usvojenju, nego isto tako vodi računa i o tome da li se usvojenje vrši u interesu maloletnika.

Druga odlika ovog zakonskog predloga je u tome, što se po njemu mogu usvojiti samo maloletna lica.

Treća njegova odlika je što usvojenje mogu vršiti i ona lica koja imaju svoju decu.

Četvrta odlika predloga je što po našem zakonskom predlogu usvojitelj od usvojenika mora biti stariji najmanje 18 godina.

Zatim, naš projekat razlikuje se od starog jugoslovenskog zakona i po tome, što se po starom zakonu raskid ugovora mogao izvršiti samo uz pristanak obe strane, dok se po novom našem zakonskom predlogu raskid ugovora može izvršiti i po traženju jedne ugovarajuće strane, samo ako je to u interesu jedne od ugovarajućih strana.

I najzad, ovde je predviđena uzajamnost. Može se desiti slučaj da interesi maloletnog usvojenika nisu sačuvani ako bi on i dalje ostao kod svog usvojitelja. U tom slučaju organ starateljstva može narediti da se usvojenik preda drugom licu, a do njegovog punoletstva da ga izdržava usvojitelj.

Osim toga još jedna novina u ovom našem predlogu zakona sastoji se u tome, ako bi usvojitelj zapao u siromašno stanje i ne bi mogao da se izdržava, onda organ starateljstva može narediti punoletnom usvojeniku da ga izdržava.

Predlažem da se ovaj zakonski predlog primi. (Odobranje).

Potpredsednik: Otvaram pretres po ovom zakonskom predlogu. Ko želi da se javi za reč? (Niko). Pošto se niko ne javlja za reč, molim druga izvestioca da čita član po član.

Izvestilac čita naslov i član 1 Predloga zakona o usvojenju.

Potpredsednik: Ko je za član 1 sa naslovom, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je član 1 sa naslovom jednoglasno prihvaćen.

(Za ovim je Savezno veće, glasajući dizanjem ruke posebno o svakom članu, jednoglasno primilo sve članove Predloga zakona o usvojenju, prema predlogu Zakonodavnog odbora i to od člana 2 do zaključno člana 27).

Određujem, po poslovniku, glasanje dizanjem ruke. Ko je za ovaj zakonski predlog kako ga je izvestilac pročitao, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Prema tome, objavljujem da je Predlog zakona o usvojenju u Saveznom veću jednoglasno usvojen i, u smislu člana 63 Ustava i člana 26 Poslovnika Saveznog veća, biće upućen Veću naroda na rešavanje.

Prelazimo na šestu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe. Izvestilac po ovom predlogu je narodni poslanik Jože Lampret. Molim izvestioca da pročita izveštaj Odbora.

Izvestilac Jože Lampret (*Izborni srez Šoštanj, NR Slovenija*): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, pred nama leži zakonski projekat o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe. Pošto su drugovi narodni poslanici pročitali opširan izveštaj o samom zakonskom projektu, ja ću se osvrnuti samo na istorijat ovoga zakona. U članu 26 Ustava imamo podvučeno da su maloletnici pod naročitim staranjem države. Na devetoj sednici Ustavotvornog odbora drug Moša Pijade je predložio da bi trebalo u Ustavu jedan poseban član da bude posvećen omladini i učinio je predlog za jedan takav član po kome u cilju zaštite zdravog razvitka omladine treba da bude zabranjena pornografska i niska literatura. Dečja i omladinska književnost stoji pod kontrolom prosvetnih vlasti narodnih republika. Država posvećuje naročitu pažnju duhovnom i fizičkom vaspitanju omladine.

To je bila osnova ovog zakonskog projekta i ta materija je sad dobila svoje zakonsko obeležje baš u ovom zakonskom predlogu. Zato što je materija važna, što obuhvata našu omladinu, predlažem u ime Zakonodavnog odbora da drugovi narodni poslanici ovaj zakonski projekat u celosti usvoje. (Aplauz).

Potpredsednik: Otvaram pretres po ovom zakonskom predlogu. Da li ko želi da govori? Reč ima narodni poslanik Dragoljub Jovanović.

Dr Dragoljub Jovanović: Drugovi narodni poslanici, kad je donošen Ustav u Ustavotvornom odboru, posvećena je naro-

čita pažnja zaštiti omladine. Isto tako, Ustav je postavio načelo da je u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji štampa slobodna. Naravno, dodato je ograničenje da je štampa slobodna u granicama zakona. Već pre Ustava, Privremena narodna skupština donela je Zakon o štampi. Taj zakon je docnije saglašen novom Ustavu i on je danas u važnosti. U tome zakonu sadržane su sve garancije za zaštitu javnoga morala, naročito u pogledu omladine.

Meni se čini da je učinjeno već i Ustavom i zakonom sve što treba da se omladina zaštiti u svome vaspitanju kako od pornografije tako i o literature i štampe koja rdavo i pogrešno deluje. Isto tako, ovaj zakon nezgodno dolazi posle Zakona o štampi koji izričito kaže da u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji nema prethodne cenzure. Ovaj zakon, u suštini dobro nameran i koristan, dolazi da demantuje naše osnovno ustavno načelo, da je štampa u našoj zemlji slobodna i načelo Zakona o štampi da kod nas nema prethodne cenzure. Ovo je jedan izuzetni zakon, a ja mislim da mi ne treba da imamo izuzetnih zakona, čak i ako bi koristili onim kategorijama građana koji su naročito zaštićeni Ustavom. U te kategorije, pored omladine, spadaju žene, spadaju srednji siromašni seljaci, spada čitav radni narod. Bilo bi nezgodno napraviti prešedan, jer bi se posle mogao predlagati jedan posebni zakon koji bi štitio žene u pogledu literature ili štampe. (Žagor i smeh). Isto tako, bilo bi nezgodno da se traži naročito zakonodavstvo za štampu koju bi čitali seljaci, koju bi čitao radni narod. (Žagor i smeh. — *Povici: Za seljake!*).

Naročito je to nezgodno zbog toga što se u obrazloženju samoga zakona priznaje da nije jasno precizirano šta je to omladinska književnost. (*Glasovi: Ali...*). Ministar Đilas, koji je predložio zakon, sam kaže da će se omladinski karakter određivati ne po tome što pisac izjavljuje da je neko delo namenjeno omladini ili nije namenjeno omladini, nego po njegovoj sadržini. Međutim, drugovi poslanici, ništa nije teže nego odrediti koja je knjiga za omladinu i koja nije za omladinu. Veliki francuski pisac kome se svakako ne može osporiti ni levičarstvo, niti progresivnost, Anatol Frans, govoreći o knjigama za omladinu i decu, rekao je: »Deca nikad ne čitaju ono što se naročito za njih piše. Ona su osvojila najveća dela svetske književnosti, čiji pisci nikada nisu pomišljali da svoja dela namene omladini«. Tako kaže Anatol Frans, a ta misao može da se razvije mnogo dalje. Omladina rado čita klasična dela grčke knji-

ževnosti, Ilijadu i Odiseju, ma da ih njihovi bezimeni pisci nipošto nisu namenjivali omladini. Isto tako, Servantesov »Don Kihot« danas je u rukama omladine, iako pisac nije mislio da ga nameni omladini. »Robinson Kruse«, »Čika Tomina koliba«, »Galebova stena«, onda »Putovanje Guliverovo« takođe nisu bili prvobitno namenjeni omladini. (Žagor). Romani Voltera Skota i romani Dikensa, neka dela Tolstojeva, pripovetke i najbolji romani Voltera, kad je on najbolji, onda kad piše »Kandida«, takođe nisu bili namenjeni omladini. Međutim, oni su danas svojina omladine.

Kod nas, narodne pesme su svojina omladine, iako su bile namenjene i stvarane od čitavog naroda. Da uzmemo samo naše pisce, one koji su najomiljeniji kod omladine: Vladimira Nazora, Branka Ćopića i Desanku Maksimović. Oni u svojim prvim danima nisu pisali za omladinu, i tek onda kad ih je omladina osvojila, kad ih je prihvatila i počela da čita, oni su počeli da se opredeljuju i da prihvataju takav rad. Dela jednoga pisca jesu kao deca koja izlaze iz krila roditelja koji nikada ne znaju šta će biti s njima. Pisac, kad pušta jedno delo u svet, ne zna čija će svojina ono biti. I za to, mislim, opasno je i teško odrediti nekoj cenzuri koje je delo za omladinu, a koje nije, i zato će se svojevolljno podvrgavati prethodnoj cenzuri jedno delo a drugo ne.

U ekspozeu ministra koji predlaže ovaj zakonski predlog, stoji jasno da, pošto nije precizirano šta je omladinska književnost, isto tako nije precizirano u ovom zakonu ni šta je omladina. (Smeh i žagor.) Ministar Đilas kaže da projekat ne određuje granice do kojih se građani smatraju omladinom. (Smeh i žagor. — Glasovi: Ti si fultonski omladinac!) Zato je prethodna cenzura rizična i opasna stvar.

Isto tako danas je to suvišna stvar u ovoj zemlji gde je sva hartija u državnim rukama (Žagor i upadice), gde su štamparije skoro sve u državnim rukama, ili gde su sindikalni radnici tako disciplinovani da mogu onemogućiti štampanje svakog dela koje ovom poretku nije po čuđi. Naročito je suvišna opasnost i suvišan strah od pisaca. Književnici i fariseji, otkad je sveta i veka, nikada nisu bili opasni ni za jedan režim. Oni su uvek služili režimima, bilo zato što su bili nesposobni da se protiv njih bore, bilo zato što su hteli da ugodno žive. Čak i onda kada su se zvali Leonardo da Vinči, ili Šekspir, Moliere, ili čak Puškin, oni su bili vrlo dobri sa postojećim vladajućim režimom. (Glasovi: Dosta, dosta!). U našoj zemlji najugledniji književnici... (Glasovi: Dosta, dosta! — Nećemo slušati

predavanje o književnosti!). Sad ću završiti... Pre rata... Ja mislim da Predsednik rukovodi sednicom. (Graja. *Glasovi*: Dosta, dosta!). Oni koji su bili ministri na strani... (*Glasovi*: Dosta, dosta!...) i pomogli da se donese tripartitni pakt sa Nemačkom i Japanom, oni su danas na čelu Udruženja književnika. Oni, koji su bili načelnici ministarstava, šefovi oteka u ministarstvima (Graja. *Uzvici*: Dosta!), danas su u Upravnom odboru Udruženja književnika. Nema opasnosti da će oni nešto raditi protiv ovoga poretka.

Najzad, mi u Srbiji imamo Radovana Zogovića i Čedomira Minderovića, i svaka republika ima takvih ljudi, (Graja) koji bdiju nad književnošću, i oni neće propustiti ništa što bi bilo nepovoljno za režim (Graja i protesti. *Uzvici*: Dosta, dosta!).

Iz svih tih razloga, ovaj zakon nije potreban. On bi mogao biti potreban samo u tom slučaju, ako se hartija pusti u slobodnu prodaju, i ako sva druga štampa, koja nije namenjena omladini, bude slobodna, onda se može nešto preduzeti da se naknadno i preko dosada predviđenih mera zaštititi omladina. Zbog toga ću glasati protiv ovog zakona. (Graja).

Potpredsednik: Javlja li se još ko za reč? (*Moša Pijade*: Molim za reč). Za reč se javio narodni poslanik Moša Pijade. (Buran i dugotrajan aplauz).

Moša Pijade: Drugovi narodni poslanici ja želim da budem vrlo kratak.

Ovaj zakon vodi poreklo još iz Ustavotvornog odbora kad sam podneo jedan predlog koji je sadržavao suštinu ovoga zakona. Tada su se svi članovi Ustavotvornog odbora saglasili, bili su potpuno složni sa sadržinom mog predloga. Niko nije ustao protiv. Mislim da ni gospodin Jovanović nije tada bio protiv. Ali Odbor je smatrao da je moj predlog suviše opširan da bi u onakvoj formulaciji ušao u Ustav. I izrađena je sporazumno jedna kraća formulacija o zaštiti vaspitanja omladine sa izričitom izjavom svih članova Ustavotvornog odbora, da takva formulacija, kakva je uneta u Ustav, potpuno poklapa onaj moj predlog.

Drugovi, od tada do danas desilo se mnogo puta da se izdaju knjige bilo namenjene direktno omladini, bilo da nisu omladini namenjene, ali za koje se omladina hvata, koje su trgovački sračunate najviše na omladinsku publiku i na decu. Desilo se da je mnogo takvih knjiga izišlo sa izmišljenim izdavačkim preduzećima. Sedne čovek pa napiše na knjizi: izdalo izdavačko preduzeće, stavi ma kakav naziv, na primer, izda-

vačko preduzeća »Golub«, ili ne znam šta, i ne zna se uopšte ko je to izdao, a izdano je dubre radi zarade i radi trovanja omladine. Mi moramo da zaštitimo omladinu od takve literature. I ovaj zakon nema nikakvu drugu tendenciju nego da omogućući da sprovedemo jednu od vrlo važnih odredaba našeg Ustava: zaštitu vaspitanja omladine. (Buran aplauz. Uzvici: Tako je!).

Nema tu nikakve preventivne cenzure. Ako je neka stvar očigledno namenjena omladini, treba da dobije prethodno odobrenje, treba da se vidi šta će izići na knjižarsku pijacu od tih stvari koje su namenjene omladini. Mnogo i mnogo stvari izići će bez odobrenja, jer se i onaj izdavač može pozvati na to da ta stvar nije namenjena omladini. On može da izda Nata Pinkertona ili Rokambola i može reći da to namenjuje celome svetu a ne omladini. Ali to će spadati u ono za šta se u zakonskom predlogu kaže da naročito utiče na vaspitanje omladine, pa će vlast naknadno moći uzeti omladinu u zaštitu od takve literature koja na vaspitanje omladine može samo rdavo da utiče. (Dr Dragoljub Jovanović: To može i u zakonu da se kaže!) Mi hoćemo da sprovedemo principe našeg Ustava, jer nam je vaspitanje omladine na srcu. Omladina koja je toliko dala u oslobodilačkom ratu i koja danas toliko daje za izgradnju i obnovu naše zemlje, ima pravo na punu našu brigu, i mi hoćemo da se odgaji omladina i deca onako kako bi postali korisni članovi društva i da ih nikakav rdav uticaj ne zahvati. (Aplauz). Mi nećemo da dopustimo da neko švercuje svakojake uticaje na omladinu. Hoćemo unapred da ne dopustimo da izide na pijacu jedna loša knjiga koja može rdavo da utiče na vaspitanje omladine. I to je potpuno u skladu sa Ustavom i potpuno na bazi Ustava. I zbog toga mislim da možemo odbiti sve te priče koje smo malopre čuli, tobož u zaštitu slobodne štampe, naravno slobodne štampe shvaćene onako kako se shvataju sve stvari sa one klupe. (Burno odobravanje).

Potpretsednik: Pošto se niko više nije prijavio za reč, molim druga izvestioca da čita član po član ovog zakonskog predloga.

Izvestilac čita naslov i član 1 zakonskog predloga.

Potpretsednik: Ko je za naslov i član 1 ovog zakonskog predloga, neka digne ruku. (Svi dižu ruku, sem poslanika Dragoljuba Jovanovića). Objavljujem da je naslov i član 1 primljen. Samo jedan glas bio je protiv.

(Za ovim je Savezno veće, glasajući dizanjem ruke o svakom pročitanoj članu, usvojilo članove od 2 do 6 zaključno prema izveštaju Zakonodavnog odbora. Samo jedan glas bio je protiv).

Izvestilac čita član 7.

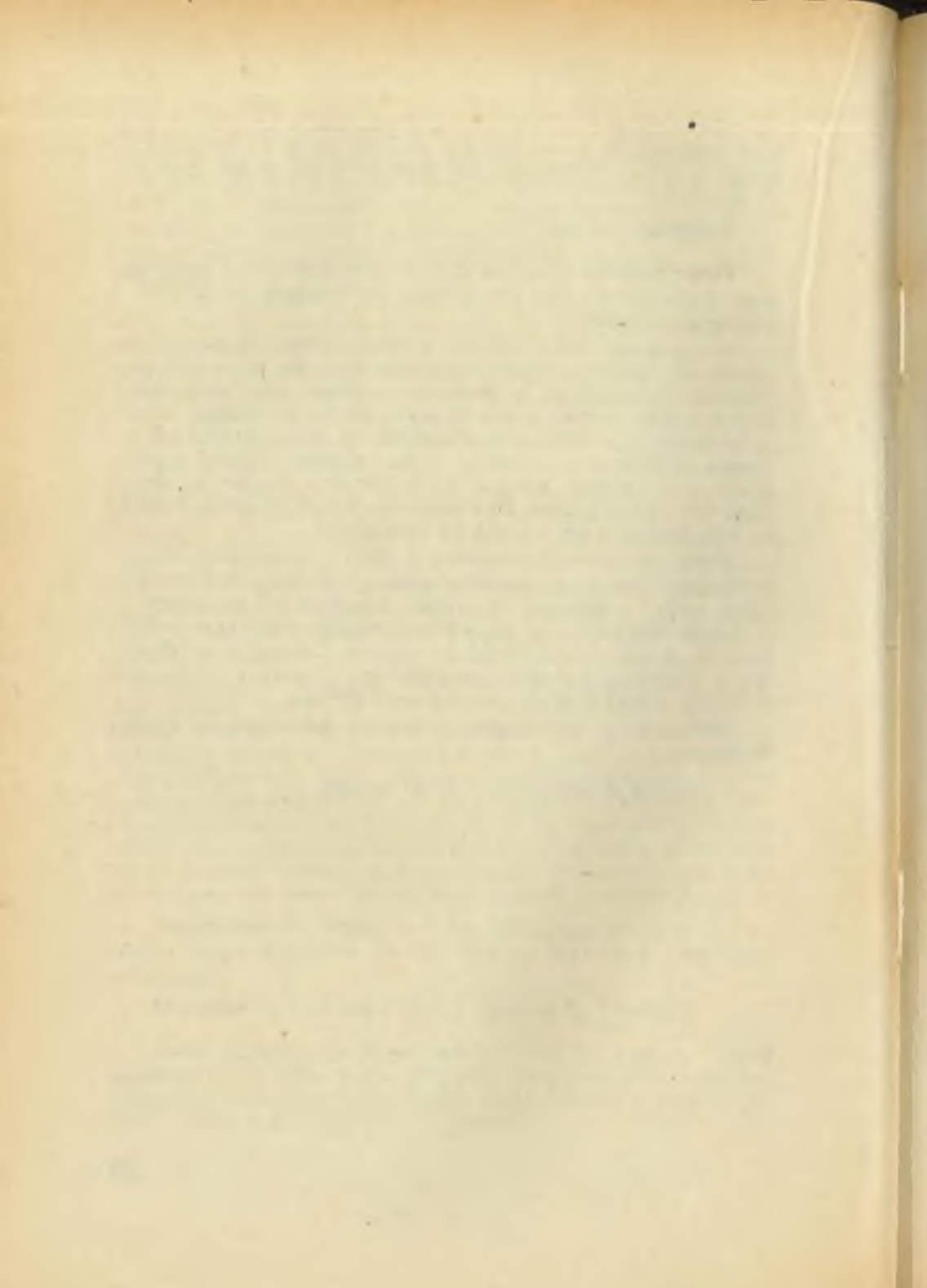
Potpretsednik: Ko je za član 7 ovog zakonskog predloga, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Objavljujem da je član 7 jednoglasno primljen.

Po pretresu ovog zakona, a prema članu 30 poslovnika, određujem konačno glasanje dizanjem ruke. Ko je za ovaj predlog zakona, kako ga je izvestilac pročitao, neka digne ruku. (Svi sem jednog, dižu ruku). Objavljujem da je Predlog zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe prihvaćen u Saveznom veću velikom većinom glasova protiv samo jednog glasa, i da je konačno usvojen. U smislu člana 63 Ustava i člana 26 Poslovnika Saveznog veća, predlog će biti upućen Veću naroda na rešavanje.

Pošto je vreme poodmaklo, a dnevni red još nije iscrpen, predlažem Veću da se današnja sednica zaključi a sledeća da se održi sutra, 1 aprila, u 16 časova. Konačno još predlažem da se dnevni red dopuni sa još jednom tačkom: odobrenje uredaba koje je donela Vlada FNRJ na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede. Prima li Veće ovu dopunu? (Prima).

Ovu sednicu zaključujem. a sledeću zakazujem za sutra u 16 časova.

(Sednica je zaključena u 19,30 časova).

ВЕЋЕ НАРОДА

Трећа седница

(31 марта 1947)

Почетак у 17,10 часова.

Претседавао председник Јосип Видмар.

Председник: Отварам трећи редовни састанак III редовног заседања Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије.

Записник данашње седнице водиће секретар Јоза Миливојевић. Молим секретара да прочита записник другог редовног састанка.

Секретар Јоза Миливојевић чита записник другог редовног састанка од 29 марта 1947.

Председник: Има ли примедба на записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Прелазимо на саопштења. Савезно веће доставило је Већу народа на решавање коначно усвојени текст Предлога општедржавног буџета за буџетску 1947 годину.

Извештавам Веће да су председници оба дома Народне скупштине констатовали да су оба већа усвојила истоветне текстове Предлога општедржавног буџета за буџетску 1947 годину.

Усваја ли Веће овај извештај? Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је против? (Нико). Објављујем да је Народна скупштина усвојила Општедржавни буџет са Финансиским законом за буџетску 1947 годину, који ће бити, у смислу члана 34 Пословника Већа народа, достављен Президијуму Народне скупштине ради проглашења.

Саопштавам Већу да је народни посланик Нинко Петровић поднео молбу да буде разрешен дужности секретара

Већа, јер дужност секретара не може обављати због презаузетости у другим функцијама.

Предлажем да друга секретара разрешимо дужности. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Је ли ко против? (Није). Дакле, досадашњи секретар друг Нинко Петровић разрешен је дужности секретара Већа народа.

Требало би да истовремено изаберемо новог секретара. Има ли ко какав предлог?

Нинко Петровић: Предлажем за секретара др Бранка Чубриловића.

Претседник: Има ли ко још какав предлог? (Нема). Пошто нема другог предлога, стављам предлог Нинка Петровића на гласање. Ко је за предлог да за секретара изаберемо друга Чубриловића? (Опште одобравање). Објављујем да је друг Бранко Чубриловић изабран за секретара Већа народа и позивам га да заузме своје место.

Отсуства народних посланика. — Народни посланик Михаило Апостолски моли 5 дана отсуства због службеног посла. Вера Ацева моли 10 дана такође због службеног посла. Предлажем Већу да одобри ова отсуства. Прима ли Веће мој предлог? (Прима). Објављујем да је народним посланицима одобрено тражено отсуство.

Прелазимо на прву тачку дневног реда: претрес Предлога закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године. Молим друга известиоца др Војина Царића да поднесе извештај Одбора.

Известилац др Војин Царић (НР Србија — АП Војводина): Другови народни посланици, Одбор за привредни план и финансије Већа народа Народне скупштине ФНРЈ претресао је овај завршни рачун за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године и о томе поднео Већу народа следећи извештај. (Чита одборски извештај. — Видети прилог на крају књиге).

Другови народни посланици, ако се узме у обзир да је за време тога периода још трајала борба у нашој отаџбини, да су за време целог првог раздобља тога периода још знатни делови наше отаџбине били под окупатором, да је наша земља нарочито била уништена од окупатора, опљачкана и упропашћена, као и чињеница да смо у земљи имали много разних валута остављених од разних окупатора, које смо морали заменити, да смо морали од почетка у скоро свим крајевима да обнављамо саобраћај и разорену нашу при-

вреду, да је стављамо, такорећи, на ноге, ако се свему томе дода још и то да се у самом почетку није могао знати, како рече Министар финансија Савезне владе, ни тачан плафон расхода и прихода, онда се мора нагласити да смо ми за тај период буџетирање извршили онако како се могло и потпуно успешно остварили задатак. Заго предлажем и са своје стране да се овај законски предлог усвоји овако како је предложен Већу народа. (Одобравање).

Претседник: Чули сте извештај друга известиоца. Отварам дискусију и претрес. Жели ли ко реч о овом законском предлогу? (Нико се не јавља). Прелазимо на читање и гласање.

Известилац др Војин Царић чита члан 1 законског предлога. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Ко је за члан 1, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је члан 1 законског предлога усвојен.

(За овим је Веће народа, гласајући дизањем руке, примило и чланове 2 и 3 Предлога закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године).

Према томе, законски предлог примљен је у појединостима, те прелазимо на гласање у целини. Гласање се дизањем руке. Ко гласа у целини за Предлог закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Констатијем да је тиме Закон о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 године до 31 децембра 1945 године коначно изгласан у Већу народа и да ће бити упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: претрес Предлога основног закона о старатељству. Известилац Законодавног одбора по овом закону је др Душан Братић.

Др Душан Братић (НР Србија — АП Војводина): Другови народни посланици, Савезна влада упутила је Законодавном одбору преко Претседника Већа народа Предлог основног закона о старатељству. Законодавни одбор је на својим седницама од 18 и 19 марта узео у претрес законски предлог, учинио потребне измене и допуне које су садржане у извештају Законодавног одбора, који је штампан и друговима народним посланицима пре неколико дана раздељен

на проучавање, па сматрам да није потребно да тај извештај овде читам. (Видети прилог на крају књиге).

Као што сте из извештаја видели, измене и допуне су доста обимне, али се промене углавном састоје у томе што су поједине мисли прецизније и јасније изражене и поједине мисли, садржане у појединим законским прописима, згодније формулисане.

Међутим, ниједна основна мисао и ниједан принцип владиног предлога закона, нису измењени, тако да је његова линија остала потпуно нетакнута.

Овај законски предлог је разрађивање и спровођење у живот уставних одредаба чл. 26 и чл. 38, према којима малолетна лица стоје под нарочитом заштитом државе и да држава посвећује нарочиту пажњу омладини и заштићује њено васпитање.

Више чињеница диктира потребу што брже доношења овог закона. Ја ћу навести само неке и то најважније. Прва је чињеница да ми имамо данас у земљи још десетине хиљада ратне сирочади. Наша народна држава учинила је и чини свакодневно максимум напора да ову ратну сирочад обезбеди у сваком погледу. Али, доношење овог закона се указује као битан услов да се правилном организацијом старатељства и обезбеђењем ефикасног и правилног функционисања органа старатељства коначно збрине велики број ратне сирочади и обезбеди њихово васпитање. Друга је чињеница да ми осим ових малолетних имамо у земљи и других лица која по овом закону долазе под старатељство, или из других разлога треба да им се постави старатељ, јер су неспособна или су отсутна и нису у стању да се старају о својим правима и интересима. Трећа је чињеница да смо до данас у нашој држави имали шест правних подручја у погледу старатељског права и регулисања односа који извиру из старатељског права. Овај закон обухвата целокупну проблематику нашег старатељства, поставља је на јединствену основу и на иста начела у целој земљи.

Овај закон је саставни део породичног права, чија је основа Закон о браку. Закон о старатељству заједно са Законом о усвојењу чини једну органску целину и по сврси и по намени. Битна његова карактеристика је да се старатељство не сматра више као приватна ствар, већ као ствар од интереса за државну и друштвену заједницу и, према томе, функција старатељства није више приватна ствар него функција јавног карактера, а заштита коју држава пружа врши

се и у интересу друштвене заједнице те је, према томе, дужност сваког грађанина, уколико на постоје законски разлози да се не прими ове дужности, да се старатељства прими.

Важно је знати ко се ставља под старатељство и коме се све даје заштита по овом закону. Под старатељство се стављају сва малолетна лица без родитеља као и она лица која су из других разлога неспособна да се сама старају о својој личности и о имовинским правима и интересима, а то ће у највише случајева бити слабоумна, малоумна лица и раситници. Осим тога старатељство ће се узети за оне случајеве за које закон посебно прописује, као што су отсутна лица којима треба да се постави старатељ за имовину и за његова права и интересе.

Сврха старатељства је првенствено да се збрињавањем, васпитањем и образовањем малолетна лица која су под старатељством одгоје за свесне грађане, одане народу, и држави и да се оспособе за активно учешће у државном раду, као и старање о личности других лица стављених под старатељство и обезбеђење имовине и осталих права и интереса лица под старатељством. Органи старатељства, како их овај закон поставља, су извршни одбори среских одбора. Та се функција преноси на извршне одборе среских народних одбора и то из практичних и корисних разлога. На жалост, у пословима старатељства пренета је на народне одборе из разлога што заштита деце спада у социјалну делатност народне државе, а ова се може најуспешније спроводити преко народних одбора, јер су они у најбољој могућности да у свако доба преузму стварне мере за ефикасну заштиту лица која су под старатељством.

Да би се те сврхе у пуном опсегу оствариле, закон предвиђа и старатељске саветодавне органе, који се састоје од појединих претставника друштвених организација и појединих грађана, а старатељски органи ослањаће се у раду на друштвене, нарочито омладинске организације, тако да је загарантована пуна заштита оних који су под старатељством, јер је сигурно да се код сваке организације неће моћи догодити случај да неко лице неће бити под старатељством или под заштитом закона ако му је заштита заиста потребна.

Као што сам рекао, старатељска функција је јавна функција. Дужност староца према малолетнику у погледу старања о његовој личности, његовим правима и интересима,

иста је као и дужност родитеља, а малолетни се односи према стараоцу као према родитељу.

Сасвим је разумљиво да закон у погледу вршења дужности стараоца поставља каутеле које спречавају стараоца да своју дужност злоупотреби и искористи на штету малолетника — он мора да има моралне и политичке квалификације да би могао да буде постављен за стараоца.

Функција стараоца је одговорна, али не и тешка, због тога што стараоцу стоје на расположењу старатељски органи и саветодавни органи, а и сваки грађанин чија је дужност да му у вршењу дужности помогне. Да би у што потпунијој мери могао да одговори дужности, закон наводи случај када се неки грађанин не мора примити функције старатељства, као што је, на пример, кад би то било на штету интереса оног лица које треба ставити под старатељство. Искључена је могућност да стараоци злоупотребе старатељску власт. Каутеле су прецизне и јасно постављене, контрола над радом стараоца је интензивна, тако да ће свако злоупотребљивање одмах на лицу места бити отклоњено. Старалац је одговоран за сву штету коју нанесе малолетнику.

Одредбе овог закона примењиваће се на све случајеве старатељства који су установљени до ступања на снагу овог закона. Да би се тај старатељски апарат могао ставити одмах у погон, овлашћене су народне републике, односно министри социјалног старања народних република да могу донети прописе о преношењу функција са досадашњих органа старатељства на нове, тј. на среске извршне одборе.

Овај закон, коначно, сачињава велику и значајну карику у изградњи нашег социјалног законодавства и у изградњи породичног права, а биће уједно и моћан инструмент старатељских органа за постизање сврхе и испуњење задатака старатељства. Он је један доказ више о бризи и старању наше народне државе према ратној сирочади и омладини и долази у прави час да задовољи једну потребу у области старања о омладини.

Из тих разлога Законодавни одбор моли Веће народа да овај законски предлог прими онако како га Законодавни одбор предлаже. (Аплауз).

Претседник: Чули сте извештај Законодавног одбора. Отварам дискусију о овом законском предлогу. Дајем реч министру Савезне владе Кирилу Савићу.

Министар Владе ФНРЈ Кирило Савић (НР Србија): Другови народни посланици, после овог извештаја известиоца Законодавног одбора, ја не бих имао потребе да говорим Већу о овом закону, јер сте и раније сами, а после овог говора још више, убеђени о потреби његовог доношења а исто тако и о његовој обради. Па ипак, да бих одговорио својој дужности, дозволите ми да кажем неколико речи и да се задржим на суштини, не улазећи у поједине одредбе које су осветљене говором известиоца.

Ово ново доба, нова ера нашег живота одликује се од оног дојучерашњег не само по облику нашег државног уређења, већ је разлика међу њима дубља и значајнија, измењена је сама садржина, смисао нашег друштвеног живота и делања. Упоредо с променом смисла и садржине наше друштвене активности дошла је и промена метода рада. На тој страни промена је у томе, што се данашње доба не задовољава тиме да доноси законе и уредбе, да прописује правила, већ се стара о непосредном и пуном извршењу онога што је, као нужно, законом прописано. Знамо да до јуче није било тзко. Било је и добрих закона, али није било добрих дела. Многи закони били су мртворођенчад.

Та битна одлика овог новог доба огледа се нарочито јасно и у социјалном збрињавању, које је наша нова држава одмах, од првог дана свог постанка одлучно примила на себе као нужну и достојну потврду свог битисања. Та социјална брига и старање раширили су се на све области друштвеног живота, продрли су у дубину, и у крајњи кутић наше заједнице. И, ево, овим законским пројектом допиру до оних последњих јединки, да сваком недорастом или немоћном пружи родитељску бригу и старање.

Установа старатељства није новина. Она је, може бити, исто толико стара као и друштвена заједница, али ова, овим законским пројектом предвиђена установа старатељства одликује се од оне дојучерашње по свом основном циљу, по садржини, по начину и средствима којима се она остварује.

Прво, у погледу циља овај законски пројекат као главни објекат старања узима саму личност, као живо и духовно биће, и стара се да се оно одржи и развије као вољни субјекат и активни чинилац у крилу друштвене заједнице. Зато члан 2 законског пројекта каже: „Сврха старатељства је да се збрињавањем, васпитањем и образовањем малолетна лица која су под старатељством одгаје за свесне грађане

одане народу и држави и да се оспособе за активно учешће у друштвеном раду, као и старање о личности других лица стављених под старатељство."

Ни имовна права и материјални интереси лица под старатељством нису овим законским пројектом занемарени, али је на првом месту истакнута брига о индивидуалном развоју које и чини праву, а, може бити, и једину вредност човека. Знамо да је досад брига старатељства била упућена у сасвим другом правцу. Бринули су се поглавито, а понегде искључиво о томе да се материјална заоставштина предака сачува до пунолетства наследника, али о старању за самог штићеника, о његовом духовном бићу и вредности — о томе се мало или нимало није водило рачуна.

Осим ових редовних случајева старања о малолетницима, овај законски пројекат у својој трећој и четвртој глави уводи и старатељство над лицима лишеним пословне способности и над имовином отсутних, ради заштите њихових права и интереса.

Стараоци, у већини случајева, за овакво старање нису били дорасли, а још мање су били на то упућивани од државних органа старатељства. Ти органи старатељства, старатељске судије, и сами су били далеко од самог објекта старања, од штићеника. Они нису знали о њему ништа друго него оно што је било у актима и деловодним протоколима.

Очигледно је да је са променом правца и циља старатељства морао бити промењен и метод; требало је из основа изменити установу старатељства. То је и учињено тиме што се тај социјални задатак свим законским пројектом преноси од судова на оне органе нове народне власти који су најближи, који могу бити у непрекидном и непосредном додиру са штићеником, који га једнако имају пред очима и могу посматрати процес његовог телесног и духовног развоја у социјално корисну јединку. Само њих је овај закон могао позвати да у сваком случају преузимају иницијативу како ради заштите материјалних интереса, тако и ради најбољег развоја духовних и радних способности штићеника.

Овај законски пројекат иде к томе циљу и у томе правцу значајан корак даље. Он задржава установу стараоца, али он њега чини органом старатељске власти, као што је то рекло и друг извештај. Одређивање стараоца не ослобађа органе старатељства од дужности и обавезе да сами воде непрекидан надзор како над штићеником тако и над радом стараоца, који је само њихов сарадник.

Да би се што боље постигао циљ који поставља овај законски пројекат, он је као новину увео и установу старатељских повереника и старатељског савета. Пројект прописује дужност сваком грађанину да се прими дужности старатеља, кад га за то одреде надлежни органи старатељства.

Овај и овако смишљен законски пројекат претставља нарочиту потребу у овом времену и у приликама које су настале после ужасног рата, који је вођен с намером да уништи све што не показује видну вољу да се без противљења покори окротној вољи злого освајача. Та демонска сила успела је да наше народне масе подели на покорне и непокорне, да их дигне једне против других и да на тај начин својм и без тога страшну улогу разарања још појача и међусобним клањем и уништавањем.

За илустрацију те велике беде навешћу овде неколико података о деци наших палих бораца и жртава фашистичког терора. Знамо да је и у томе погледу највише пострадала Босна. Према досад прикупљеним подацима тамо има округло 25.000 деце палих бораца, жртава фашистичког терора и рата, која су остала без оба родитеља. Такве деце у Србији има преко 13.000.

Немамо још тачних података из других република, али можемо, према укупном броју ратне сирочади, који износи преко 280.000, закључити да укупан број деце без родитеља није мањи од 50.000. Поред ове ратне сирочади, жртва рата, има у нашој земљи велики број сирочади чији су родитељи умрли природном смрћу. По подацима којима располаже Комитет за социјално старање, укупан број те деце без оба родитеља износи 101.123. Тим бројем нису обухваћена деца одбеглих усташа у Босни, које ће тамо бити око 10.000, према подацима које смо ових дана добили. Има такве деце четника и у Србији, а биће исто тако и деце ратних заробљеника који се нису вратили. Исто тако има деце немачке народности, чији су родитељи фолксдојчери који су напустили и ову земљу и у њој своју децу.

Вођена идејом социјалне правде и осећањима хуманости, наша нова држава прихватила је и прихвата и ту децу наших разбојника и нацистичких зликоваца. У децијим домовима смештено је већ данас око 2.000 немачке деце без родитеља и збринута су она на исти начин као и деца наших жртава које су пале од њихових зликовачких руку. И та деца крвника и разбојника треба сад да добију нове племените родитеље, који ће их извести на пут општег добра, а то

опште добро је смисао и циљ наше нове државе. Можемо ценити да укупан број деце којима треба поставити старатеље износи у нашој земљи око 150.000.

Ето, из ових изјави и ових образложења која су дати ви сте убеђени да је овај закон једна нужност, и ви ћете му зато вашим пристанком и дати снагу закона, закона државне воље. (Аплауз).

Претседник: Као други пријављени говорник има реч народни посланик Алекса Томић.

Алекса Томић (НР Србија): Другови и другарице, ако ма и нехотице бацимо поглед на наше законе, на законе који су у сагласности оба дома донети у овој високој кући, уочићемо:

прво, да су сви закони један за другим следовали саобразно закону реда;

друго, да су сви закони међусобно повезани, представљајући једну хармоничну целину;

треће, да су сви изграђени на темељима прожимања теорије и праксе, и

четврто, да је основни мотив нашег законодавства тежња за изменом лика човека и друштва у сврси остварења социјалне правде и друштвене солидарности.

Само два примера из досад донетог законодавства.

Прво, реч две о нашем органском закону, о нашем Уставу. Устав старе Југославије, и да није дошло до промена до којих је дошло, био је иструлио. Ваљало га је изменити што пре, и ми смо га изменили. Јер, упркос народном суверенитету, у старој Југославији врховна је власт дарована једној породици; упркос индивидуалним правима човека и грађанина, краљевска је породица света и неприкосновена, и упркос принципа једнакости, најузвишенијем у друштвеном животу, власт је везана за једну династију. Према томе, монархија је за мене претстављала, као и за све поштене људе, политичку тамницу и социјалну неправду, а република политичку слободу и социјалну правду.

Али, наш је Устав и федералистички. Шта то значи? Да ли се овим системом слаби организациона моћ и снага наше државе? Не, никако. Наша снага, наше богатство претстављено је у многоструком животу федералних јединица, у градовима, селима и разноврсним заједницама разасутим по земљи у великим и малим круговима. Но, наш федерализам не би нас смео одвести у другу крајност, не би се смео пре-

творити у себичност, свести на „уско срце“. Зато је он употпуњен централизацијом, али не централизацијом споља већ изнутра, не централизацијом силе него свешћу, високом свешћу свих наших народа о потреби братства и јединства, о историској неминовности и нужности наше државне заједнице.

Најзад, наш је Устав и изразито социјалан. Република и федерација само су оквири. У такав оквир може се сместити како најлепша уметничка творевина, тако и слика са лецедерског колача. Демократичност једне државе цени се по томе колико је она и социјална. Наш Устав пружио је у томе нашој држави неслућене могућности. И многи закони који извиру из нашег Устава, и који се темеље на одредбама таквог Устава, могу се убројати у крајње социјалне. Мислим да нема ни једног у овом високом дому који се не би сложио са нама, да је Закон о аграрној реформи био не само прека потреба већ и нужна мера да се ликвидирају те најмоћније тврђаве капиталистичког поретка. Сада је и њих нестало, као што је нестало и некадашњих сужника: кметова и колоната, који су постали истински слободни и независни људи. Земља је оних који је раде.

Не желећи да вас више замарам са оним што је било, ма да је и ово у узрочној вези са законом у питању, прелазим на материју која је предмет обраде Закона о старатељству. Наглашавам да се нећу много задржавати на техници обраде самог закона као ни на указивању значаја и вредности појединих одредба. То ћу свакако морати учинити по сили положаја када се буде решавало о овом закону пред законодавним телом наше Народне Републике.

Али оно ради чега сам узео реч јесте: каква је слика друштвених односа била у старој Југославији, када је брига и старање било препуштено искључиво суду, суду до гуше затрпаном другим пословима и када су судије, хтеле не хтеле, овај посао сматрале од споредне важности и када је заштита пружана безмало само онима који су имати бар какву такву заоставштину.

Ево вам једне слике. У првој кући до нас умро је отац, радник — најамник. Његова жена и деца од овог удара осећају у целом бићу некакав страх и дрхтавицу. Као престрављени пилићи тако се и деца прибијају уз своју мајку. Али, ко ће њу охрабрити, ободрити? Она је изгубила свој ослонац. Никада више неће чути мио и поуздан глас, чији је звук отклањао код ње сваку недоумицу и који јој је

обезбеђивао мир. Изложена непосредним ударцима догађаја, она ће бити судбине свих оних који неког штите а сами нису ни од кога заштићени. Мало ко, као сирота удовица, испашта тако тешко судбину слабога. Друштвене установе, саможивост људска, наведљују свом својом тежином на њу и њезину децу. Над овима се надвила велика туга.

Помислимо сада и на оне, на сироте који су изгубили оба родитеља, и то, такорећи, тек што су дошли на свет. Већ при самом помену њиховог имена требало је да се узбуди наша савест и пробуди свеколика наклоност према њима. Сваки честит човек морао је осетити да је ту прешла још већа туга и да отуда проистичу велике дужности. Ко год у себи има ма и трунке очинског осећања морао је осетити како се у њему буди саосећање према онима који су изгубили своје природне заштитнике. И баш зато што је дете без оца и матере толико обезоружано, оно је за све нас морало бити утолико светије. Јер оно што се њему учини, учињено је целом свету. Некаква чудна, тајанствена светлост окружује његову љупку и нежну главу. Оно је лепо, осмехује се, у својој игри показује некакву невину драж, којом се озграва јутро живота, а они који би у томе могли uživати, спавају мртвим сном у својим гробовима. Ова и оваква деца, још ако су деца сиромашних родитеља, лишена су оног што им је у првим данима живота најпотребније, лишена су била заштите, те и због тога треба да им буду сва срца отворена, да им у свакој кући буде остављено место и да та деца буду деца свију нас, као што се то сада овим Законом о старатељству на најцелисходнији и најправеднији начин решава.

Из тих разлога може се рећи за наш нови старатељски закон да је дошао у прави час. Боље је зло спречити него лечити. Сећам се како је један судија за малолетнике казао кад је чуо да је један дечко ухваћен у крађи: „Сад се треба више бринути за онога који је украо него за онога коме је украдено”. Полазећи од оваквих претпоставки, наш нови Закон о старатељству широко је захватио ову проблематику и указао на све могућности и модалитете заштите. Друкчије се није ни могло поступити. Препустити својој судбини 50.000 ратне сирочади без оба родитеља, и ко зна још колико са једним или пуким сиромашом, био би злочин. Ми бисмо заслуживали име старе Југославије. Али, кад се узму у обзир и друга деца која су у редовним приликама остала без родитеља и пуне сироте, онда је овај закон био од неодложне потребе. Никада, никада више ниједно дете у

нашој новој Југославији, код овог и оваквог Закона о старатељству, неће смети да доживи судбину оног невинашцета, чија је судбина највећи прекор и најтежа оптужба за тај „протислављени“ капиталистички поредак.

Допустите ми да вам ту језиву историју једног промашеног живота међу људима укратко препричам. Било је то једне зимске ноћи, када је дрво пуцало, а дах се у грудима смрзавао. На улици је нађено дете замотано у крпама. Како су били раздрагани они који су га нашли, када су видели његов мио и невин поглед жељан миловања и радости, како се смешило онима који су га нашли, као једном делу света у који је упало као да је дошло с неба. Двадесет година доцније опет сусрет. Али сада на његовој жалосној, злочиначкој физиономији могли су се прочитати са не малим запрепашћењем знакови тешке покварености која је ишла све до злочина, једном речи, читала се болна историја једног заиста промашеног живота.

Кад буде ступио на снагу наш нови Закон о старатељству, онда ће бити искључене такве могућности. Основна поставка на којој је заснован предлог овог закона — како је већ наглашено у образложењу Председника Комитета за социјално старање Владе ФНРЈ, — јесте у томе што је старатељство по овом закону функција јавног карактера, тј. што се заштита коју држава пружа путем старатељства малолетницима и другим лицима која се налазе под старатељством врши не само у њиховом интересу већ и у интересу друштвене заједнице. Другим речима, ово значи да заштита деце спада у обавезну дужност народне државе и под социјалну делатност њених органа, наиме под социјалну делатност народних одбора. Уствари, народним одборима ставља се у посебну дужност да предузму све мере за што ефикаснију заштиту малолетника, будући да у надлежност народних одбора спадају оснивање и вођење свих установа социјалног и васпитног карактера и, уопште, предузимање свих мера из области социјалног старања. Уз то, и не губећи из вида да су наши народни одбори чврсто повезани са Народним фронтом и осталим масовним организацијама, може се лако створити слика о ефикасности овога закона и о томе од каквог је он далекосежног значаја по развој наше друштвене структуре.

Хтео бих у прилог благотворног дејства овог закона још нешто рећи, јер се то у свакој одредби осећа. Стара је Југославија пролала, јер је њени синови нису волели. Нису је

могли ни волети они који су за њу били коров крај пута, али се за њу нису хтели борити ни они који су били њени миљеници, који су у њој уживали све привилегије и све могуће благодети. Ови последњи не знају за врлину која се зове захвалност. И, што је најжалосније у целој овој ствари, кад су била у питању незбринута деца и њихова заштита, стара је Југославија трошила тешке милионе за исхрану коња у касарнским шталама, а када је требало појакати коње и запрегнути стоку па поћи у одбрану отаџбине, тих није било. Природно је. Са богате државне трпезе чак ни мрвице нису биле одвајане за сироту децу. Она су била препуштена приватној иницијативи, милосрђу добрих људи и овде онде понеком хуманом друштву. То је била цика песка у мору.

Нова Југославија заузела је сасвим супротан став. Сва прожета тежњом ка социјалној правди и друштвеној солидарности, она је бригу о деци ставила у свој први план. Нова Југославија хтела је овим да гласно и јасно подвуче своје познато мишљење, да она зна само за једно величанство, за његово величанство дете, за дете на чијим ће раменима и плећима почивати наша држава. Знамење нове Југославије „Све за децу!“ — није празна реч, већ жива стварност, која се изразито испољава и кроз Пројекат закона о старатељству. Семе бачено средством овога закона не могу угушити сви нови корови друштвени ни камена срца појединаца. Наша ће деца бити наш понос и наша слава, као што је то сада и наша младеж.

На крају још неколико речи. Захвалан сам Савезној влади што је поднела овај закон на решавање. Са овим законом убрисаће се многа суза и спречити да се недужнима касније не утисне жиг срама на чело. Не мање сам захвалан и Законодавном одбору, који је много пажње поклатио редиговању текста, изменама и допунама у овом закону. Хвала му!

Према томе, из свих напред наведених разлога, гласаћу за овај закон и у начелу и у појединостима. (Аплауз).

Претседник: Тражи ли још ко реч о овом законском предлогу? (Не јавља се нико). Пошто се нико не јавља за реч, прелазимо на читање и гласање законског предлога. Молим друга известиоца да чита члан по члан.

Известилац др Душан Братић чита члан 1. (Видети прилог на крају књиге)

Претседник: Ко гласа за овај члан, нека дигне руку? (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Члан 1 је примљен.

(За овим је Веће народа, гласајући дизањем руке о сваком прочитаном члану, усвојило, према предлогу Законодавног одбора, све чланове законског предлога од 2 до 57 закључно).

Претседник: Тиме је Предлог закона о старатељству изгласан у појединостима. Прелазимо на гласање у целини. Гласаћемо акламацијом. Ко је за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је против? (Нико). Утврђујем да је Предлог основног закона о старатељству у целини коначно изгласан у Већу народа. И овај ће законски предлог бити упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на трећу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима. Молим друга известиоца Законодавног одбора народног посланика Срећка Жумера да поднесе одборски извештај.

Извештач Срећко Жумер (НР Словенија) чита извештај Одбора. (Видети придлог на крају књиге).

Претседник: Жели ли Веће да се читају измене садржане у извештају Законодавног одбора. (Не жели). А образложење Министарства унутрашњих послова? (Гласови: Не треба, пошто га сви имају). Онда отварам дискусију о овом законском предлогу. Тражи ли ко реч? (Не тражи). Прелазимо на гласање и молим друга известиоца да чита члан по члан предлога.

Извештач чита члан 1 према извештају Одбора. (Видети придлог на крају књиге).

Претседник: Ко гласа за члан 1, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Члан 1 је примљен.

(За овим је Веће народа, гласајући дизањем руке о сваком прочитаном члану, једногласно усвојило чланове 2, 3, 4 и 5 према извештају Одбора).

Претседник: Тиме је овај законски предлог примљен и у појединостима. Прелазимо на гласање у целини. Гласаћемо акламацијом. Ко гласа за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема).

Објављујем да је Предлог закона о изменама и допунама Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скупо-

вима у Већу народа изгласан коначно и да ће се упутити Савезном већу на решавање. Тиме је трећа тачка дневног реда исцрпљена.

Прелазимо на четврту тачку дневног реда: претрес Предлога закона о допуни Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама. Молим друга известиоца Мустафу Хоџу да поднесе одборски извештај.

Известилац Мустафа Хоџа (НР Србија — АО Космет): (Чита одборски извештај. — Видети прилог на крају књиге.)

Другови народни посланици, закон који имате пред собом врло је кратак — управо садржи једну једину одредбу којом се члан 5 Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама допуњује тиме што се изборне комисије за послове око спровођења избора за органе државних власти ослобађају плаћања таксе. Као што је предложено и у образложењу које је уз законски нацрт дао Министар пошта, отступање од основног начела да се за све услуге које врше пошта, телеграф и телефон наплаћује такса — треба ову измену уважити зато што комисије на које се односи предложено ослобођење врше један јавни посао, као и зато што је приход који би се од њих добио повремен и несталан, те се није са њим рачунало приликом израде буџета поменутог министарства.

Стога вас молим да предложену измену изволите усвојити.

Претседник: Чули сте извештај Одбора. Отварам дискусију о овоме законском предлогу. Тражи ли ко реч? (Не тражи нико). Прелазимо на читање и гласање у појединостама. Молим друга известиоца да чита члан по члан.

Известилац чита члан 1. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Ко гласа за члан 1, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је против? (Нико). Објављујем да је члан 1 примљен.

Известилац чита члан 2.

Претседник: Ко гласа за члан 2, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је против? (Нико). Објављујем да је члан 2 примљен.

Тиме је овај законски предлог изгласан у појединостама. Гласаћемо још у целини и то акламацијом. Ко је за

овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама примљен у Већу народа и да ће се утутити Савезном већу на решавање.

Одређујем одмор од 10 минута.

(После одмора)

Претседник: Настављамо седницу. Прелазимо на наредну тачку дневног реда: претрес Предлога закона о усвојењу. Реч има извештач Јоза Миливојевић, а секретара др Бранка Чубриловића молим да за то време замени друга Миливојевића у дужности секретара.

Извештач Јоза Миливојевић (НР Хрватска): Одборски извештај гласи:

„Законодавни одбор Већа народа на својој седници од 20 марта 1947 године претресао је предлог Закона о усвојењу, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања законског предлога, Законодавни одбор изабрао је Редакциони одбор, који је у сагласности са Редакционим одбором Законодавног одбора Савезног већа, на основу измена и допуна усвојених у оба одбора, израдио следећи извештај, а који је Законодавни одбор прихватио као свој.”

Сам извештај о учињеним измјенама и допунама држим да није потребно да вам читам. Ви сте га сви добили и прочитали. (Гласови: Није потребно). Ја ћу стога дати само кратко образложење. (Извештај видети као прилог на крају књиге).

Другови и другарице народни посланици, права институција усвојења (адопције) веома је стара у људском друштву. Већ римском генсу била је позната, а састојала се у праву усвојити странца у генс, што се вршило адопцијом у неку породицу, а то је значило и приматак у генс. Адоптирани имали су право носити гентилно име.

Римско право, у свом развоју, као одраз робовласног друштва, у коме је римска породица са карактеристиком очинске власти и над робовима фамилије играла одлучујућу улогу, познаје две врсте усвојења и то: *adoptio plena* и *adoptio minus plena*. Код праве адопције било је битно —

стећи очинску власт над усвојеним тиме да је очинска власт родитеља престала, а из тог односа рађали су се сви остали правни учинци.

Друга форма адопције — као виши развојни степен — рађала је битно само на тај правни учинак, да је усвојеник имао право законског насљедника, осим права на нужни дио. Ту је очинска власт родитеља остала нетакнута, а усвојитељ није имао над усвојеником никакве очинске власти. Усвојеник прима само име породице усвојитеља.

Превладањем очинске власти у породици развила се индивидуална породица и слиједио је даљни правни учинак прелаза имовине *pater familias*-а на његову властиту дјецу, а ако те дјеце није било, правна институција адопције спасавала је ситуацију. Нагомилана богатства у породици прелазила су насљеђем на усвојеника и тако се спасавало име породице за потомство.

То је била основна карактеристика развоја римске адопције од гентилне адопције до *adoptio minus plena*.

И у феудалном друштву доминира *adoptio minus plena*. Очинска власт није битни реквизит усвојења, она нема више практично значење робовласне фамилије. Институт адопције и ту спасава, у породици без дјеце, нагомилана богатства породице и име породице за потомство.

Грађански капиталистички поредак, са даље развијеном модерном индивидуалном породицом, модернизирао је у форми, али и даље комерцијализирао правни институт усвојења. У суштини и у грађанском праву има та институција исте основне карактеристике као *adoptio minus plena* римског права.

Материјалне претпоставке усвојења грађанског права јесу: 1) да усвојити могу само они који своје властите дјеце немају, 2) да усвојитељи морају бити најмање становите старости (50 година односно 40 година), у којој је старости рађање властите дјеце већ у питању, и 3) да усвојеник мора преузети презиме усвојитеља поред свог породичног презимена. Ако није ништа засебно уговорено — прописаним обостраним писменим уговором — супсидијарно, снагом закона, даљни је правни учинак адопције: усвојитељ прима очинску власт над усвојеником, усвојеник тиме постаје члан породице усвојитеља са правима законите дјеце, дакле и са правом законског насљеђа. (§ 755 О. Г. З.).

Ето, имамо пред собом једну институцију, друштвено правну институцију, хиљадама година стару, оформљавану

у историјским периодима робовласног, феудалног па и грађанског капиталистичког друштва, коју ми исто прихваћамо и даље развијамо за наш грађански — некапиталистички поредак, усклађујући је нашем новом друштвеном и државном уређењу.

Овим законским приједлогом о усвојењу ми ту друштвено-правну институцију прихваћамо, и даље, и по форми и по битној садржини, материјалној садржини, развијамо дајући јој циљеве и сврхе нашег новог социјалног уређења, оформљујући је тако и морално и етички на виши степен њеног историјског развоја у односу спрам њене основне дојучерашње сврхе. Нама, према овом законском приједлогу, од основне је важности у овом институту — усвојеник, малодобно дијете, његова судбина одгоја и образовања у циљу да постане користан члан наше друштвене заједнице. Усвојиоцу ми дајемо то у законску дужност као битну сврху овог института, а он нас интересира и као патриота и интересира нас да буде истински родитељ своме усвојенику, племенит и хуман, да пружа љубав, топлину и родитељску његу малодобној дјечи, која својих родитеља немају или ако их имају, јер им они из било којих разлога то све не могу дати.

По томе овај друштвено-правни институт овог нашег законског приједлога има своју високу моралну и етичку основну сврху, што ранијем институту није била основна сврха од римског генса па до данас.

Прво, та основна карактеристика у свом нашем законском приједлогу изражена је јасно и одређено, као *vis coepons*, у чл. 1, који каже да усвојење заснива однос који постоји између родитеља и дјеце; у чл. 17, по коме тај однос рађа права и дужности која по закону постоје између родитеља и дјеце; у тач. в) чл. 8, гдје се каже да не може усвојити оно лице које не пружа довољно јамство да ће усвојеника одгајати и образовати тако да буде користан члан друштвене заједнице, те у члановима 4, 14 и 19, гдје се одређује да се усвојити може само малолетно лице; да се мора унијети у записник о закључењу усвојења споразум о наследним правима усвојеника према усвојенцу; и да усвојилац не може наслиједити усвојеника по закону.

Грађански закон (§ 183 и § 184 О. Г. З.) баш противно установљује. Он дозвољава да се односи и права родитеља и дјеце могу уговором и другачије установити, другим ријечима, ту су отворена врата трговини гледе односа и гледе права родитеља и дјеце у институту о усвојењу.

Друго, и сама форма склапања усвојења (чл. 1, чл. 11, чл. 12 овог законског приједлога) карактерише ону високу етичку и моралну основицу коју смо ми дали овом институту. Одређена је свечена форма — као и код склапања брака — као конститутивни акт института усвојења. Тиме је тај институт добио посве јавноправни карактер што се такођер одражава и у чл. 21, став 2, по којем свако лице или друштвена организација може поднијети претставку о томе да престанак усвојења захтијевају оправдани интереси малолетног усвојеника.

По грађанском праву, напротив, за форму је довољан писмени уговор као код сваке купо-продаје некретнина или слично, а конститутивни акт усвојења састојао се (§ 214 В. п.) у формалној потврди писменог уговора по окружном суду.

То су битне разлике између института о усвојењу од јучер и овог нашег од данас, уз све оно што је опширније и детаљније изнесено у даном образложењу овом законском приједлогу од претседника Комитета за социјално старање друга министра Кирила Савића, па стога нећу даље дуљити, тим више јер ћемо још и појединачно, члан по члан овог законског приједлога читати.

Ја вас на концу молим, у име Законодавног одбора, да овај законски приједлог о усвојењу како је предложен у цијелости прихватите и озаконите. (Аплауз).

Претседник: Чули сте извештај Законодавног одбора. Отварам дискусију о овом законском предлогу. Тражи ли ко реч? Има реч министар Кирило Савић.

Министар Кирило Савић: Другови народни посланици, нема потребе да даље објашњавам закон и његову основу. Хоћу да вам још једанпут обратим пажњу на оно што је овде било речено, да је овај законски пројекат само друга половина која са Основним законом о старатељству чини једну целину и претставља бригу наше данашње државе о малолетницима и сиротој деци уопште. Овај законски пројекат је прожет истим духом и почива на истим принципима на којима и Основни закон о старатељству. Он само иде другим путем к циљу. Тај пут није законска обавеза, него позивање на добру слободну вољу свесних грађана да помогну држави у збрињавању деце која су остала без родитеља и средстава, дакле социјално необезбеђене деце. Сама та околност да он почива на слободној вољи без сумње претставља једно ограничење у примени овог закона, али, с друге стране, прилике и околности у којима се данас налазимо, и

ми и наши народи, дају широко поље за ту примену и, без сумње, даће потстрек многим свесним грађанима ове земље да се одазову тој грађанској дужности.

Каква је потреба за овим законом и за тим одзивом од стране наших свесних грађана, видећете кад вам само поменем податке којима располажем. У нашој држави има данас око 800 хиљада незбринуте деце свих категорија — и ратне сирочади, и деце без оба родитеља, и деце с једним родитељом али социјално необезбеђеним. То је велики проценат од укупног броја наше деце и младежи до 18 година. То претставља око 13 процената. Сам тај велики број даће широко поље за примену овог закона. Можда ће се поставити питање: зашто овај закон није ограничио примену слободне воље само на социјално необезбеђену децу. То није учињено, без сумње, због тога што се није сматрало за потребно и могућно да се ограничи слободна воља докле докле она социјално користи. Она ће у сваком случају бити социјално корисна ма на коју се категорију ове деце примењивала. Због тога ће, без сумње, ретко људи усвајати децу која имају родитеље и која су социјално обезбеђена, него ће они у великом броју случајева усвајати децу која осећају потребу за таквим родитељским збрињавањем. Зато је таква примедба, која се могла учинити и која се чини, обеснажена. Ја сам потпуно уверен да ће овај законски пројекат бити од вас примљен. (Аплауз).

Претседник: Да ли жели још ко реч о овом законском пројекту? Има реч Милан Смиљанић.

Милан Смиљанић (НР Србија): Ја бих желео једно објашњење. Да ли усвојитељ може узети за жену своју усвојеницу? Овим законом то није регулисано. Управо, изгледа да они могу склопити брак. По црквеном закону то је забрањено.

Известилац: На питање народног посланика друга Смиљанића постоји одговор у члану 7, у коме се каже:

„Не може се усвојити сродник у правој линији, ни брат ни сестра.

Старалац не може усвојити свог штићеника док не добије разрешење од дужности стараоца.”

А што се тиче питања брака то не улази у Закон о усвојењу, већ је то у Закону о браку, тамо се решава то питање. Овај је закон засебан, само за питања усвојења, као специјални закон. То није материја за овај закон, већ то питање решава наш Закон о браку.

Претседник: Тражи ли још ко реч? (Не тражи). Тиме смо завршили дискусију о овом законском предлогу.

Прелазимо на читање и гласање. Молим друга известиоца да чита члан по члан законског предлога.

Известилац чита члан 1 Предлога закона о усвојењу. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Ко је за члан 1, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Према томе, члан 1 је примљен.

(За овим је Веће народа, гласајући дизањем руке, једногласно усвојило све чланове од 2 до 27 закључно, према извештају Одбора).

Претседник: Тиме је Предлог закона о усвојењу изгласан у појединостима. Прелазимо на гласање у целини и то акламацијом. Ко је за, нека дигне руку. (Сви посланици дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је Закон о усвојењу у Већу народа изгласан и биће упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на шесту тачку дневног реда: претрес Предлога закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе. Молим друга известиоца Тона Хафнера да поднесе извештај Законодавног одбора.

Известилац Тоне Хафнер (НР Словенија): Другови и другарице народни посланици, ви сте проучили овај извештај и образложење које је било дато уз предлог закона, па мислим да није потребно и да не желите да то поново читам. (Гласови: Не треба да се чита). — (Извештај видети као прилог на крају књиге).

Претседник: Чули сте извештај Законодавног одбора. Отварам дискусију о овом законском предлогу. Тражи ли ко реч? Има реч народни посланик Гаврило Нађ.

Гаврило Нађ (НР Србија — АП Војводина): Другови и другарице, ја ћу бити веома кратак. Предлог закона о издавању и растурању омладинске књижевности који је пред овај високи дом дат на дискусију, могао би се свести углавном на ово троје. Прво, у циљу заштите васпитања омладине, књижевност и штампа намењена омладини и деци или која нарочито утиче на њихово васпитање и образовање, стоје под контролом и старатељством државе. Друго, омладинске и дечје књиге и осталу штампу повремену и неповремену могу издавати државна и друга издавачка пре-

дузећа, удружења као и појединци, само по претходном одобрењу министарства просвете народне републике на чијем ће се подручју књига, спис, цртеж или слично штампати. Треће, растурање омладинских и дечјих књига и штампе објављене у инотранству дозвољено је само по претходном одобрењу Комитета за школе и науку Владе ФНРЈ.

Другови и другарице, нема сумње да ће се применом овога закона веома много учинити на побољшању омладинске литературе, која у васпитавању омладине претставља један од најзначајнијих чинилаца. Применом овога закона несташе, верујем, оне петпарачке голицаво-дертовско-револверске литературе, која је у прошлости, заслугом бесавесних издавача, жељних добити, знала жећи и разарати умно и телесно здравље наше омладине и биће, верујем, предата забору литератури идеолошки негативна, литература која би омогућавала стварање националног, несоцијалног, несвесног и неморалног, меког и немужевног подмлатка.

Напротив, усвојењем овога закона, наша дивна омладина, — да се послужим речима друга Родољуба Чољковића — понос и узданица наших народа, она иста омладина која се у ослободилачком рату прославила јуначким делима, она иста омладина која неуморно предњачи у пожртвованом раду на обнови и изградњи наше земље — биће овим законом у могућности да добије ону и онакву литературу која ће помоћи стварање национално одушевљеног, социјално свесног и високо моралног, чврстог и мужевног подмлатка. Ово због тога што, као што траже совјетски народи од својих писаца, тако траже, верујемо, и наши народи од наших писаца: да би они „осмислили и обобшчили — како каже А. А. Жданов — громадный опыт, которым народ приобрел в Великой Отечественной войне, чтобы они изобразили и обобшили тот героизм с которым народ сейчас работает над восстановлением народного хозяйства страны после изгнания врагов”. Ово и због тога што је већ једном, обраћајући се просветним радницима, велики љубитељ наше омладине, тумач жеље наших народа, маршал Тито, рекао: „Велика је и часна дужност усађивати у душу наше омладине оне идеје које су наши борби носили кроз рат, идеје братства и јединства наших народа, идеје стварања једне снажне федерације равноправних народа, идеје социјалне правичности, идеје демократије, такве широке народне демократије, која није само на папиру, него се и на делу, у стварности, изражава као таква не само по форми већ и по својој садржини”.

У циљу, дакле, заштите васпитања наше омладине, у циљу пружања нашој омладини здраве литературе, нема, мислим, разлога да Предлог закона о издавању и растурању омладинске књижевности, основан на ставу 2 члана 38 Устава ФНРЈ, не буде примљен. Из тих разлога изјављујем да ћу гласати за. (Аплауз).

Претседник: Тражи ли још ко реч о овом законском предлогу? (Не тражи). Пошто нико не тражи реч, прелазимо на читање и гласање. Молим известиоца да чита члан по члан законског предлога.

Известилац чита члан 1 Предлога закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Чули сте члан 1. Ко је за овај члан, нека дигне руку. (Сви посланици дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Пошто није нико против, објављујем да је члан 1 једногласно примљен.

(За овим је Веће народа, гласајући дизањем руке о сваком прочитаном члану, једногласно усвојило све чланове од 2 до 7 закључно, према извештају Законодавног одбора).

Претседник: Тиме је Предлог закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе изгласан у појединостима. Прелазимо на гласање у целини. Гласаће се аклмацијом. Ко је за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви посланици дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да је Закон о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе у Већу народа коначно примљен и упутиће се Савезном већу на решавање.

С добрењем Већа, закључујем данашњу седницу, а идућу заказујем за сутра у 16 часова.

(Седница је закључена у 19,45 часова).

SAVEZNO VEĆE

Cetvrta sednica

(1 aprila 1947)

Početak u 16,25 časova.

Pretsedavao potpredsednik **Franjo Gaži**.

Potpredsednik: Otvaram četvrti redovni sastanak III redovnog zasedanja Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ.

Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar drug Ljubčo Arsov. Izvolite saslušati zapisnik prošle sednice.

Sekretar Ljubčo Arsov (*Izborni srez štipski, NR Makedonija*) čita zapisnik prošle sednice.

Potpredsednik: Ima li ko kakvu primedbu na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava. Izvolite saslušati saopštenja.

Mandatno-imunitetski odbor Saveznog veća podnosi Saveznom veću na rešenje dva izveštaja koji glase:

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Mandatno-imunitetski odbor

Br. 4

28-III-1947 god

Beograd

SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Mandatno-imunitetski odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ primio je preko Pretsednika Saveznog veća izveštaj o smrti narodnog poslanika Josipa Miklaužića.

Po razmotrenju izbornih akata i kandidatskih lista, Odbor je utvrdio: da je poč. Josip Miklaužić na izborima od 11 novem-

bra 1945 godine izabran kao zamenik kandidata dr Zlatana Sremeca za Izborni srez Zagreb II - Centar i da je za narodnog poslanika Saveznog veća došao, pošto se dr Zlatan Sremec odrekao mandata u ovom izbornom srezu.

Na izborima od 11 novembra 1945 godine u ovom izbor-
nom srezu bio je kandidat vezan za okružnu listu Branko Paden,
sekretar Narodnog fronta II rejona, čiji je zamenik Kraljević dr
Milan, lekar iz Zagreba i on je dobio 10.249 glasova.

Na osnovu čl. 1 Zakona o izmeni čl. 16 Zakona o Ustavo-
tvornoj skupštini i čl. 57 Poslovnika Saveznog veća, Odbor je
utvrdio da na mesto poč. Josipa Miklaužića za narodnog posla-
nika za Izborni srez Zagreb II - Centar, dolazi Paden Banko, se-
kretar Narodnog fronta II rejona grada Zagreba kao sreski
kandidat vezan za okružnu listu u pomenutoj izbornoj jedinici.

Na osnovu izloženog, Odboru je čast predložiti Saveznom
veću da izvoli na mesto poč. Josipa Miklaužića oglasiti i pozvati
za narodnog poslanika Paden Branka, sekretara Narodnog
fronta II rejona grada Zagreba.

Podnoseći Saveznom veću ovaj svoj izveštaj, Mandatno-
imunitetski odbor moli Veće da ga izvoli u svemu usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Jovana Veselinova.

Za sekretara
B. Fotev, s. r.

Pretsednik
J. Veselinov, s. r.

Članovi:

P. Komadina, s. r., Vida Tomšić, s. r.

Prima li Veće ovaj izveštaj? (Prima). Ima li ko protiv?
(Nema). Pošto Veće prima ovaj izveštaj, objavljujem da se
oglašava i poziva za narodnog poslanika Saveznog veća Paden
Branko, sekretar Narodnog fronta II rejona grada Zagreba.

Drugi izveštaj glasi:

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Mandatno-imunitetski odbor

Br. 5

28-III-1947 god.

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Mandatno-imunitetski odbor Saveznog veća primio je
preko Pretsednika Saveznog veća izveštaj Pretsedništva Prezi-
dijuma Narodne skupštine FNRJ: da je na osnovu člana 69

Ustava i člana 54 Poslovnika Saveznog veća, a na traženje Javnog tužništva Narodne Republike Srbije, dalo 31 decembra 1946 godine odobrenje za vođenje krivičnog postupka protivu Vaska Apostolova, narodnog poslanika Saveznog veća.

Odbor je utvrdio da je ovo odobrenje za vođenje krivičnog postupka protivu narodnog poslanika Vaska Apostolova dato pravilno, pošto po članu 54 Poslovnika Saveznog veća, koji je u to vreme važio, u vremenu između zasedanja Veća i kad ono nije na okupu, odobrenje za vođenje krivičnog postupka može dati Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, a u vremenu kada je ovo odobrenje traženo, Veće nije bilo na okupu.

Isto tako Odbor je primio preko Pretsednika Saveznog veća presudu Okružnog suda za grad Beograd od 13 februara 1947 godine Ka 101/47, koja je potvrđena presudom Vrhovnog suda Narodne Republike Srbije KŽ 406/47 od 11 marta 1947 god., a kojom je Vasko Apostolov osuđen na 20 godina lišenja slobode sa prinudnim radom, na konfiskaciju celokupne imovine sa ograničenjem zakonskog minimuma i na gubitak političkih i građanskih prava za pet (5) godina po izdržanoj, oproštenoj ili zastareloj glavnoj kazni.

Pošto je gornjom presudom narodni poslanik Vasko Apostolov osuđen na dugogodišnje lišenje slobode sa prinudnim radom i na gubitak političkih prava, Odbor predlaže Saveznom veću da se mandat Vaska Apostolova za Izborni srez bosiljgradski poništi.

Pregledom izbornih akata i kandidatskih lista Odbor je utvrdio: da je na izborima od 11 novembra 1945 godine u Izbornom srezu bosiljgradskom zamenik sreskog kandidata bio Stamboliski Asen, član Sreskog narodnog odbora iz Bosiljgrada.

Odbor predlaže Saveznom veću da oglasi i pozove za narodnog poslanika Saveznog veća, na mesto Vaska Apostolova, Stamboliskog Asena, člana Sreskog narodnog odbora iz Bosiljgrada.

Podnoseći ovaj izveštaj Mandatno-imunitetski odbor moli Veće da ga izvoli u svemu usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Jovana Veselinova.

Za sekretara
B. Fotev, s. r.

Pretsednik
J. Veselinov, s. r.

Članovi:

P. Komadina, s. r., Vida Tomšič, s. r.

Pitam Veče: prima li pročitati izveštaj? (Prima). Ima li ko protiv? (Nema). Pošto veče prima ovaj izveštaj, objavljujem da se oglašuje i poziva za narodnog poslanika Saveznog veća Asen Stamboliski, član Sreskog narodnog odbora za Bosiljgrad.

Nadalje, izveštavam Savezno veće da je Veće naroda Narodne skupštine FNRJ dostavilo Saveznom veću, u smislu člana 73 Ustava i člana 26 poslovnika, definitivne tekstove zakonskih predloga, onako kako su usvojeni u Veću naroda i to: 1) Predloga osnovnog zakona o starateljstvu; 2) Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima; 3) Predloga zakona o dopuni Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama; 4) Predloga zakona o usvojenju i 5) Predloga zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe.

Izveštavam Veće da sam sa Pretsednikom Veća naroda utvrdio da su tekstovi ovih zakonskih predloga istovetni sa tekstovima istih zakonskih predloga koji su konačno usvojeni u Saveznom veću.

Prima li Veće ovaj izveštaj o istovetnosti tekstova? (Prima).

Pošto Veće prima ovaj izveštaj Pretsedništva, objavljujem da je Narodna skupština usvojila: Osnovni zakon o starateljstvu, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima, Zakon o dopuni Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama, Zakon o usvojenju i Zakon o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe. Svi ovi zakoni biće upućeni Prezidijumu Narodne skupštine radi proglašenja.

Savezno veće je dobilo izvestan broj molbi i žalbi, koje su upućene Odboru za molbe i žalbe.

Sada prelazimo na dnevni red današnje sednice.

Prva tačka dnevnog reda je pretres Predloga opšteg zakona o zaštiti šuma od požara. Izvestilac po ovom zakonskom predlogu je narodni poslanik Matevž Hace. Molim druga izvestioca da pročita izveštaj Zakonodavnog odbora o ovom zakonskom predlogu.

Izvestilac Matevž Hace (*Izborni srez Notranjsko — Rakek, NR Slovenija*): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Vidi prilog na kraju knjige.)

Drugovi i drugarice narodni poslanici, pred nama leži vanredno važan Zakon o zaštiti šuma od požara. Šume su jedan od najvažnijih privrednih faktora u našoj Federativnoj Narodnoj

Republici Jugoslaviji. Ako hoćemo da izvučemo iz naših šuma ono što nam je potrebno za izvoz i za plansku privredu, moramo preduzeti sve mere za pravilno gazdinstvo u našim šumama, da bi se ubuduće sprečila sva štetočinstva koja su dosad bila u našim šumama.

Drugovi poslanici, ovde je pregled svih požara na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije u godinama 1945 i 1946.

U Narodnoj Republici Srbiji u godini 1945 ukupno je bilo 79 požara na 4.570 hektara opožarene površine, a pričinjena šteta iznosi 30.900 m³ drvne mase u vrednosti od 11.958.252 dinara. U godini 1946: ukupno je bilo 376 požara i 7.920 hektara opožarene površine a ukupna pričinjena šteta iznosi 180.000 m³ u vrednosti od 69.771.180 dinara.

Narodna Republika Hrvatska imala je u godini 1945 ukupno 121 požar na 3.339 hektara ukupne opožarene površine, ukupno pričinjena šteta iznosila je 22.720 m³ drvne mase u vrednosti od 6.000.000 dinara. U godini 1946 broj požara bio je 533, ukupna opožarena površina bila je 5.666 hektara, a ukupna pričinjena šteta 32.527 m³ drvne mase u vrednosti od 8.704.640 dinara.

Narodna Republika Slovenija u godini 1945 imala je ukupno 35 požara na 405 hektara opožarene površine, a ukupna pričinjena šteta iznosila je 5.590 m³ drvne mase u vrednosti od 2.795.000 dinara. U godini 1946: požara 73 na ukupnoj opožarenoj površini od 569 ha, sa ukupno pričinjenom štetom od 3.231 m³ drvne mase u vrednosti 1.626.955 dinara.

Narodna Republika Bosna i Hercegovina imala je u godini 1945: ukupno požara 270 na 12.460 ha opožarene površine, a ukupna pričinjena šteta iznosila je 444.975 m³ drvne mase u vrednosti od 31.000.000 dinara. U godini 1946 bilo je ukupno 1.144 požara na 29.802 ha opožarene površine, a ukupna pričinjena šteta iznosila je 2.349.008 m³ drvne mase u vrednosti od 588.348.344 dinara.

Narodna Republika Makedonija imala je u godini 1945: ukupno 38 požara, na 1.500 ha opožarene površine, a ukupno pričinjena šteta iznosila je 38.000 m³ drvne mase u vrednosti od 5.000.000 dinara. U godini 1946 bilo je ukupno 63 požara, ukupno opožarena površina iznosila je 262 ha, a pričinjena šteta bila je 4.761 m³ drvne mase u vrednosti 500.000 dinara.

U Narodnoj Republici Crnoj Gori u 1945 godini ukupno je bilo 34 požara na 1.070 hektara opožarene površine, a pri-

činjena šteta iznosi 130.600 m³ drvne mase u vrednosti od 8 miliona dinara. — U godini 1946 bilo je ukupno 156 požara na 15.684 ha opožarene površine a ukupno pričinjena šteta iznosila je 1.044.894 m³ drvne mase u vrednosti od 64.565.550 dinara.

Ukupno FNRJ u godini 1945: 577 požara na 23.345 hektara površine i štetom od 672.785 m³ u vrednosti 65 miliona dinara. U godini 1946: 2.345 požara na 59.903 hektara opožarene površine, sa štetom od 3.614.429 kubnih metara drvne mase u vrednosti od 733.524.170 dinara.

Od toga bilo je: 1) zlonamernih i iz koristolublja 5%; 2) iz nepažnje 33%; i 3) iz nepoznatih uzroka 61%.

Drugovi poslanici, iz ovih brojki može se videti kako se ogromna šteta svake godine učini u našim šumama. Da bi se ubuduće sprečile ovakve štete od požara u našim šumama, imamo sada ovde Zakon o zaštiti šuma od požara. Sadržina ovog zakona je svakome potpuno jasna. Ovaj zakon tačno određuje vreme kad se ne sme ložiti vatra u šumama, kao i kad se i na kakvim mestima sme ložiti vatra i šta šumar, šumski radnik, pastir i kolibar treba da znaju u vreme kada rade duže vremena u šumi u planini.

Pri raspravi ovog zakona važno je da se ukaže na to kakvu važnu ulogu imaju mesni i sreski narodni odbori u pogledu zaštite šuma. Dužnost mesnih i sreskih narodnih odbora je da organizuju vatrogasne ekipe i da propagandom objašnjavaju kako treba da se radi s vatrom u šumi, u raznim vremenima i šta znače šume za našu državu. Istovremeno dužni su da uče ljude kakav odnos treba da ima svako lice prema šumi, prema onome što nam je najdragocenije, i to kako za pojedina lica, za mesto, za narodnu republiku, tako i za čitavu našu zemlju.

Dužnost narodnih vlasti i raznih gospodarskih oteka je da kod ljudi uzgoje smisao za to šta znači šuma i šta znači svaki komad drveta za nas, i šta se sve izrađuje u fabrikama iz drvne mase. Na sve to moraju narodne vlasti i privredni otseci da upute narodne mase.

Kolika se važnost pridaje ovom zakonu vidi se iz toga što on propisuje oštre kazne za sva ona lica koja bi namerno ili iz nepažnje nanela štetu vatrom u šumama, bilo da ne izvršavaju naredbe vlasti po ovome zakonu ili da nanose štetu šumi krčenjem šume da izrade sebi njivu ili travnjak. Najmanja kazna je od 15 dana lišenja slobode do 20.000 dinara novčane kazne, a za veću štetu čak i do pet godina lišenja slobode sa prinudnim radom.

Treba poraditi na tome da ovaj Zakon o zaštiti šuma od požara uglavnom upozna svaki šumar, šumski radnik, pastir, košbar i svaki čovek koji ima posla u šumama.

Naše bogate i lepe šume su ponos i blagostanje naših naroda i naše države. Činjenica je da su bile u prošlosti velike šume u našoj zemlji stolicima u vlasti raznih begova, prinčeva i veleposednika koji su iskorišćavali naše šume za svoje lične interese. Mi dobro znamo, ako bi još postojao stari društveni poredak, u mnogim krajevima bi šuma potpuno nestalo. Zbog toga što su šume bile u vlasti protivnarodnih elemenata, zbog toga je bio ovakav odnos radnika i seljaka prema šumi i šumskim gazdinstvima.

Sada, kada naše šume nisu više u posedu veleposednika i ostalih sličnih elemenata, već naroda, treba raditi na tome da svaki naš čovek otsada ima pravilan odnos prema šumi jer su one vlasništvo radnog naroda.

Velike bosanske šume ili šume po ravnicama Srbije i Hrvatske, šume po kršnim predelima Crne Gore i Makedonije i šume po planinama Slovenije, sve su to naše šume i zato treba da uistini skrenemo pažnju na to da se njima pravilno koristimo i da ih ubuduće čuvamo od požara.

Drugovi narodni poslanici, u ime Zakonodavnog odbora predlažem da glasate za ovaj zakon. (Odobranje).

Potpredsednik: Otvaram pretres po ovom zakonskom predlogu. Želi li ko od drugova narodnih poslanika da se javi za reč? (Niko se ne javlja). Pošto se niko ne javlja za reč, molim izvestioca da čita član po član Predloga zakona o zaštiti šuma od požara.

Izvestilac čita član 1 sa naslovom.

Potpredsednik: Ko je za član 1 sa naslovom, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je član 1 sa naslovom jednoglasno prihvaćen.

(Za ovim je Savezno veće, glasajući dizanjem ruke o svakom pojedinom članu, jednoglasno prihvatilo sve članove Predloga opšteg zakona o zaštiti šuma od požara od člana 2 do zaključno člana 35, prema izveštaju Zakonodavnog odbora).

Po pretresu ovog zakonskog predloga, prema čl. 30 poslovnika, određujem konačno glasanje dizanjem ruke. Ko je za predlog ovog zakona onako kako ga je pročitao izvestilac, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema).

Objavljujem da je Predlog opšteg zakona o zaštiti šuma od požara konačno jednoglasno usvojen u Saveznom veću pa će, u smislu čl. 63 Ustava i čl. 26 Poslovnika Saveznog veća biti upućen Veću naroda na rešavanje.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: na pretres Predloga osnovnog zakona o eksproprijaciji. Izvestilac o ovom zakonskom predlogu je dr Jakov Grgurić.

Izvestilac dr Jakov Grgurić: Drugovi narodni poslanici, Zakonodavni odbor Saveznog vijeća Narodne skupštine na svojoj sjednici od 24 i 25 marta o. g. pretresao je Prijedlog osnovnog zakona o eksproprijaciji dostavljen mu od Pretsjedništva Saveznog vijeća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rješavanje.

Poslije svestranog proučavanja gornjeg zakonskog prijedloga i na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmjenama i dopunama, postignute u zajedničkom Redakcionom odboru, Zakonodavni odbor Saveznog vijeća podnosi Vijeću ovaj izvještaj.

Drugovi, vi ste dobili izvještaj Zakonodavnog odbora sa svima izmjenama i dopunama koje je Zakonodavni odbor učinio i zato mislim da ne treba da čitam cio izvještaj, da ne bismo gubili vrijeme. (Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, razmatrajući ovaj naš zakonski projekat o eksproprijaciji zajedno sa obrazloženjem saveznog ministra pravosuđa druga Frana Frola, vidjećemo da su u ovom zakonskom projektu postavljeni i izgrađeni principi i pravila koja su u saglasnosti i odgovaraju osnovnim propisima Ustava FNRJ a takođe i životnim potrebama naših naroda.

O samom zakonskom projektu nemam puno šta da kažem s obzirom na iscrpno i temeljito obrazloženje druga Saveznog ministra, koje je pred vama, a s druge strane ne bih htio ponavljati ono, što je u ovom obrazloženju rečeno. Htio bih reći slijedeće.

Uslijed teškog ali slavnog otadžbinskog rata naša su sela, gradovi, putevi, željezničke pruge, mostovi, itd. od neprijatelja porušeni, a k tome još i stočna privreda najmanje 60% od predratne uništena. a da ne govorimo o samoj poljoprivredi koja je tokom rata pala na najmanji nivo.

Da našu zemlju obnovimo i izgradimo privredno, socijalno-društveno, nužno je bilo da se donese budžet za 1947 godinu u onim i onakvim ciframa koje odgovaraju općem interesu zemlje i potrebama naših naroda. S druge strane, da pospješimo rad

u obnovi i izgradnji, nužno je bilo da se i ovaj Zakon o eksproprijaciji donese i da se, radi općeg interesa naše zajednice, dirne i u privatno vlasništvo koje je kao faktor u zajedničkom životu dužno da i ono u ovu zajedničku svrhu doprinese po propisima ovog zakona svoj udio koji mu država plaća, odnosno u naravi drugu nekretninu daje.

Na ovaj način vlasnik nije oštećen. On dobiva ekvivalenat oduzetog objekta (predmeta), a učinjeno je time to da se i ovinu putem lakše postizava cilj i svrha obnove i blagostanja zemlje i naroda.

Drugovi, iz pojedinačnog čitanja članova uvjereni ćete se da su ovi svi principi, koji su u zakonu navedeni, potpuno u saglasnosti i, kao što sam rekao, usklađeni sa potrebama naših naroda. Zakon je pravedan i opravdan.

Glasam u načelu za ovaj zakonski projekat. (Aplauz).

Potpredsjednik: Otvaram pretres po ovom zakonskom predlogu. Da li ko od drugova narodnih poslanika želi da govori? (Niko se ne javlja za reč.)

Pošto se niko ne javlja za reč, molim druga izvestioca da čita naslov i član po član Predloga osnovnog zakona o eksproprijaciji.

Izvestilac čita naslov i podnaslov Osnovnog zakona o eksproprijaciji i član 1.

Potpredsjednik: Ko je za član 1 zajedno sa naslovom i podnaslovom kako je pročitao izvestilac, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je član 1 sa naslovom i podnaslovom jednoglasno usvojen.

(Za ovim je Savezno veće Narodne skupštine FNRJ, glasajuć: dizanjem ruke o svakom pročitanim članu, jednoglasno usvojilo sve članove Predloga osnovnog zakona o eksproprijaciji i to od člana 2 do 39 zaključno prema predlogu i izveštaju Zakonodavnog odbora).

Potpredsjednik: Prema članu 38 poslovnika, određujem da se konačno glasanje izvrši dizanjem ruke. Ko je za ovaj Predlog zakona o eksproprijaciji, onako kako ga je izvestilac pročitao, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog osnovnog zakona o eksproprijaciji u Saveznom veću jednoglasno prihvaćen i da će, u smislu člana 65 Ustava i člana 26 Poslovnika Saveznog veća, biti upućen Veću naroda na rešavanje.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: odobrenje uređaba koje je Vlada FNRJ donela od 16 jula 1946 do 10 marta 1947 godine na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uređaba po pitanjima iz narodne privrede. Molim drugu sekretara da pročita spisak uređaba.

Sekretar čita spisak uređaba. (Videti prilog na kraju knjige.)

Potpredsednik: Otvaram pretres i pitam drugove narodne poslanike: ko se javlja za reč? (Niko). Pošto se niko nije javio za reč, stavljam, u smislu poslovnika, na glasanje dizanjeni ruke uredbе Vlade FNRJ donesene od 16 jula 1946 do 10 marta 1947 godine. Ko ih odobrava, neka digne ruku. (Svi poslanici dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da su pročitane uredbе Vlade FNRJ primljene i odobrene jednoglasno u Saveznom veću i da će se dostaviti, u smislu poslovnika, Prezidiumu FNRJ.

Veće naroda izvestilo je Savezno veće da je naknadno usvojilo tekst čl. 2 Predloga zakona o državnom završnom računu za period od 1 novembra 1944 do 31 decembra 1945 godine, onako kako ga je usvojilo Savezno veće, i time su oba veća usvojila istovetne tekstove ovog zakonskog predloga.

Prima li Veće ovaj izveštaj o istovetnosti tekstova? (Prima). Objavljujem da je Savezno veće definitivno i jednoglasno primilo Predlog zakona o državnom završnom računu za period od 1 novembra 1944 do 31 decembra 1945 godine i da će, u smislu čl. 34 poslovnika, biti upućen Prezidiumu radi proglasa.

Određujem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Potpredsednik: Nastavljamo sednicu. Veće naroda Narodne skupštine FNRJ dostavilo je Saveznom veću, u smislu propisa Ustava i poslovnika, tekstove zakonskih predloga, onako kako su usvojeni u Veću naroda i to: 1) Predloga opšteg zakona o zaštiti šuma od požara i 2) Predloga osnovnog zakona o eksproprijaciji.

Za vreme odmora ja sam sa Pretsednikom Veća naroda utvrdio da su tekstovi ovih zakonskih predloga istovetni sa tekstovima istih zakonskih predloga koji su konačno usvojeni i u Saveznom veću.

Prima li Veće ovaj izveštaj o istovetnosti tekstova? Pošto Veće prima ovaj izveštaj, objavljujem da je Narodna skupština FNRJ primila: Opšti zakon o zaštiti šuma od požara i Osnovni zakon o eksproprijaciji. Oba ova zakona biće upućena Prezidiumu Narodne skupštine FNRJ radi proglašenja.

Ovim je dnevni red današnje sednice iscrpen. Zasedanje se ne zaključuje već se samo sednice odlažu. Rad ćemo nastaviti u toku meseca aprila radi donošenja privrednog plana. Ovu sednicu zaključujem, a iduća će biti zakazana pismenim putem. (Aplauz).

(Sednica je zaključena u 18,20 časova).

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...
...the ... of ...

VEĆE NARODA

Četvrta sednica

(1 aprila 1947)

Početak u 16,20 časova.

Pretsedavao predsednik **Josip Vidmar**.

Pretsednik: Otvaram četvrti redovni sastanak III redovnog zasedanja Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar dr Branko Čubrilović. Molim sekretara da pročita zapisnik.

Sekretar dr Branko Čubrilović čita zapisnik treće redovne sednice od 31 aprila 1947 godine.

Pretsednik: Ima li primedaba na zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Savezno veće dostavilo je Veću naroda na rešavanje konačno usvojene tekstove Predloga osnovnog zakona o starateljstvu, Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima, Predloga zakona o dopuni Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama, Predloga zakona o usvojenju, Predloga zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe.

Izveštavam Veće da sam sa Predsednikom Saveznog veća utvrdio da su tekstovi ovih zakonskih predloga istovetni sa tekstovima istih zakonskih predloga koji su konačno usvojeni u Veću naroda.

Prima li Veće ovaj izveštaj o istovetnosti tekstova? (Prima). Pošto Veće prima ovaj izveštaj, objavljujem da je Narodna skupština usvojila sve gore navedene zakonske predloge i da će, u smislu čl. 34 poslovnika, biti dostavljeni Prezidijumu Narodne skupštine radi proglašenja.

Savezno veće dostavilo je Veću naroda Predlog zakona o državnom završnom računu za period od 1 novembra 1944 do

31 decembra 1945 godine sa izveštajem da je član 2 primljen u novoj redakciji, koja glasi: »Odobravaju se svi izvršeni rashodi na teret budžetskih partija i rashodi na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajne učinjeni od 1 novembra 1944 godine do 31 decembra 1945, kao i vanbudžetski rashodi učinjeni u mesecu novembru 1944 godine.«

Prima li Veće izveštaj sa izmenama člana 2 ovog zakonskog predloga? (Prima). Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je protiv? (Niko). Objavljujem da je ovaj zakon Narodna skupština primila i da će biti upućen Prezidijumu radi proglašenja.

Predlažem za treću tačku današnjeg dnevnog reda: pretres vladinih uredaba donetih na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede. Prima li Skupština ovaj predlog? (Prima).

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: pretres Predloga opšteg zakona o zaštiti šuma od požara.

Molim druga izvestioca Miloša Carevića da pročita izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Miloš Carević (NR Srbja): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Dozvolite mi da uz izveštaj Zakonodavnog odbora dodam još izvesna obaveštenja da bi se pravilno razumela potreba donošenja ovog vrlo važnog zakona.

I pored daleko povoljnijeg gledanja na šumu no nekada u staroj Jugoslaviji, ipak je još potrebno da se ističe i podvlači ogroman značaj šuma za našu otadžbinu. Preko jedne trećine (38%) površine Jugoslavije ili je pod šumom ili zemljište na kome ne može ništa drugo uspevati do šuma. Prema prostranstvu koje šume zauzimaju, a još više prema svom karakteru opštekorisnog dobra, odnosno prema svom uticaju na poljoprivrednu kulturu, klimu, režim voda, zdravlje naroda i lepotu zemlje, šume zaslužuju da se na njih obrati naročita pažnja. Ali isto tako je veliki i ekonomski značaj šuma u našoj narodnoj privredi. Proizvodi šuma, naročito drvo, predstavljaju jedno od najvećih prirodnih bogatstava zemlje, — sirovinu koja je neophodna i bez koje je skoro nemogućna privredna obnova naše zemlje, odnosno ostvarenje industrijalizacije i elektrifikacije. Ne samo da je drvo bazična sirovina jedne velike grane naše industrije i materijal neophodan za izgradnju svih naših investicionih objekata i za rudarstvo, nego je uz to jedan od

onih naših artikala koji je uvek imao prođu na stranim tržištima (ranije je zauzimao od 10—40% celokupne vrednosti našeg izvoza) a naročito je danas jako cenjen i tražen artikala i biće to i dalje. Ovome treba dodati da od celokupne šumske površine 58% predstavljaju šume koje su u državnoj svojini, u kojima se s obzirom na kvalitet šuma nalaze 80% celokupne drvne mase svih naših šuma. Tome i takvom opštenarodnom dobru poklanjana je mala pažnja, a naročito u pogledu nege i zaštite od mnogobrojnih oštećivanja, kao prekomernih seča, domaćih i stranih špekulanata, bespravnih seča, krčenja i uzurpacije, prevelike popaše a naročito brsta koza, čestih i velikih požara a kao posledice toga svega, velikih zaraza od insekata i biljnih bolesti.

Naše šume, iako daju velike količine drveta, daleko su od toga da daju onu količinu koju bi mogle i trebalo da daju. Ovo dolazi usled toga što se sa šumama u staroj Jugoslaviji pljačkaški gazdovalo, i što se prema njihovom čuvanju i nezi nemarno odnosilo. Šume su služile kapitalističkom bogaćenju pojedinaca. Od šume se preko svake mere protiv svih šumskih propisa uzimalo, a nije se u šumu ulagalo ni najmanje, da bi se osigurala njena obnova i budućnost.

Pljačkaški način iskorišćavanja naših šuma od strane domaćih i stranih kapitalista imao je veliki i štetan uticaj na odnos naroda prema šumama, naročito državnim i bivšim komunalnim. Ove šume su smatrane kao nenarodne — kao otete od naroda, i prema njima narod je pokazivao pun nemar i činio ogromne i raznolike štete. Jedna od najvećih posledica toga jeste nemaran odnos naših ljudi prema zaštiti naročito državnih šuma od požara i to kako kod preduzimanja mera da do požara ne dođe, tako i kod preduzimanja mera da se požari suzbiju i ugase.

Šumski požari su jedna od najstrašnijih i najtežih pojava u šumi. U 90% slučajeva požari se javljaju kao posledica nemarnog odnosa ljudi prema šumi. Naročito u sušnom periodu najmanja nemarnost i nesmotrenost u pogledu loženja vatre u šumi i bacanja neugašenih šibica ili opušaka može da prouzrokuje veliki požar. Kod nas su se šumski požari uvek javljali između marta i decembra, ali naročito veliki broj i veliku štetu pričinili su požari u toku prošle 1946 g. usled izuzetne i duge sušne periode.

Jedan pregled broja, opsega i štete od požara naročito može da predoči sliku koliko i kakvo zlo predstavljaju šumski

požari za šume. Prema statističkim podacima koje je Zakonodavni odbor pribavio ta slika je sledeća. Od pre rata ima samo oskudnih podataka za 1938 g., kada je zabeleženo 426 požara. U 1945 g. zabeleženo je 577 požara, koji su obuhvatili 23.785 ha šuma i uništili ili oštetili 672.785 m³ drvene mase i pričinili štete samo na drвноj masi od 65 miliona dinara. U 1946 godini broj požara se učetvorostručio, sem NR Slovenije, gde se povećao samo dva puta, tako da se u 1946 godini broj požara popeo na 2345 slučajeva, opožareno je 39.903 ha šuma, oštećeno 3,614 429 m³ drveta i pričinjena šteta samo na drвноj masi u vrednosti od 733.524.671 dinar.

Najveći broj požara i najveću opožarenu površinu, kao i najveću materijalnu štetu, imali smo u NR Bosni i Hercegovini, zatim dolazi sa upola manje šteta NR Hrvatska, pa sa još manjim brojem NR Srbija, NR Crna Gora, Slovenija i Makedonija. Požari su najčešći i najveće štete čine u četinarskim šumama. Zbog ovoga su češći i veći požari u republikama gde ima više četinarara. Uz ovo dolazi i trajanje suše i visina prosečne godišnje temperature, koja je takođe različita. Ali iznad svega stoji kao glavni uzrok pojave požara odnos ljudi prema šumi, što se vidi i iz toga da su šumski požari u Sloveniji najmanji i pored toga što su u Sloveniji šume pretežno četinarske. Mora se reći da taj odnos naroda prema šumi rezultira iz pogrešnog odnosa narodnih masa prema šumama bivšeg državnog erara i bivšim komunalnim šumama.

U Sloveniji uz tradicionalnu pažnju prema šumi dolazi i to što je tamo bilo malo državnih šuma, dok u Bosni, naprotiv, gro šuma pripada državi, zatim je veliki procenat takvih šuma u Hrvatskoj, pa u Srbiji. Što je najveći procenat požara u državnim šumama, uzrok je i to što su državne šume najvrednije i najlepše i zbog toga su najčešće sečene od okolnog stanovništva radi pašarenja, seče i izvoza, kao i za vreme izleta. Stoga su u njima i veće mogućnosti za pojave požara usled nemarnosti posetilaca. Najveći i najopasniji požari obično se pojavljuju u zabačenim i nenaseljenim krajevima usled toga što se ne primete na vreme i što je teško organizovati gašenje. Procenat požara usled zlonamere, upravo usled želje da se prošire pašnjaci za stoku ili da se iskrči i uzurpira deo šume, svega su pet procenata od svih požara; požari usled varnica iz lokomotiva i od groma dosta su retki. Najvećem broju požara ne može se utvrditi uzrok, a još manje pronaći krivac, jer od uzroka požara do momenta kad se on primeti, odnosno do momenta kada zauzme veće razmere, obično prođe više vremena.

Kada izbiје požar u šumi, naročito četinarskoj, pa i ako uzme i relativno malu površinu, teško se ugasi i uglavnom sve mere zaštite mogu se svesti na to da se požar dalje ne širi. Ukoliko požar uzme veće razmere, on dobija ogromnu stihijsku snagu i teško je boriti se s njime. Pri jakim vetrovima često su ljudi nemoćni čak i da lokalizuju požar. U borbi sa požarima mora se uvek angažovati veliki broj ljudstva, stotine i hiljade, i samo uz veliko nesebično i požrtvovano zalaganje i velike teškoće i opasnosti mogu se veći požari lokalizovati. U borbi sa požarima skoro je redovna pojava oštećivanje odeli i obuće, pa i manje i veće povrede, a može biti i slučajeva gubitka života.

Posledice šumskih požara su velike i teško procenjive. Direktnе posledice svakog požara su uništenje podmlatka, šiblja i prizemne šumske flore, opaljene kore starijih stabala do izvesne visine, ukoliko požar ne zahvati i krunu stabala, što je čest slučaj kod četinarā, kad izgori i sve lišće i izbiljci, a u težim slučajevima izgori i veliki deo drvne mase. Uglavnom kod ocenjivanja vrednosne štete dolazi u obzir samo procena direktne štete, i samo tako obračunata šteta, videli smo, iznosi u 1946 g. preko 733 miliona dinara.

Medutim, još veće i skoro neprocenjive su indirektnе posledice požara, a na prvom mestu što se požarom ne samo uništi postojeći podmladak nego i onemogućiti prirodno podmlađivanje i uopšte unište prirodni uslovi za porast šume. U velikom broju slučajeva opožarena površina šume pretvara se u golet. Oštećeno drveće mora se odmah seći bez obzira da li je zrelo za seču i bez obzira na potrebu drveta uopšte, bez obzira na rentabilnost, mogućnost unovčenja. Jer ukoliko se oštećeno drveće odmah ne poseče, ono je izvor biljnih bolesti i zaraza insekata u takvoj meri, da opožarene površine postaju velika opasnost za neoštećene šume. Zbog svega ovoga posledice šumskih požara su teže nego posledice drugih šteta.

Jedan od uzroka što su požari kod nas česti, što dostižu velike razmere i čine velike štete šumama, jeste nedostatak potrebnih i savremenih propisa za preventivnu zaštitu šuma od požara, neorganizovanost službe zaštite, naročito osmatračke službe za vreme letnjih sušnih meseci, kao i neodređena nadležnost i dužnosti pojedinih organa narodnih vlasti i gradana kod zaštite od požara. Osim toga nisu postojali ni potrebni preduslovi za prevaspitanje širokih masa i njihovo angažovanje u akcijama za zaštitu šuma od požara. Ukoliko su izvesne mere bile predviđene u ranijem zakonu o šumama, one nisu prime-

njivane ili su kompromitovane. Kod pojave i gašenja požara od oslobodenja do danas uočila se potreba da se u pogledu zaštite šuma od požara što pre zauzme novi stav i da se zakonskim putem propišu nove mere za obezbeđenje od požara, kao i mere za suzbijanje i gašenje požara.

Zaštita šume od požara je samo jedna mera zaštite šuma pored drugih mera za zaštitu šuma od drugih oštećivanja. Ipak, zaštita šuma od požara ima svojih specifičnosti, a između ostalog i pre svega je to sam način borbe koji se kod drugih zaštitnih mera ne pojavljuje u toj meri. Na prvom mestu to je potreba da se kod gašenja požara angažuju najšire narodne mase. Osim toga, u okviru Zakona o šumama nije moguće obuhvatiti svu materiju zaštite šuma od požara, niti se može istaći važnost koja se ovom pitanju ima posvetiti. Sve ovo, kao i potreba da se još pre početka kritične sušne periode preduzmu mere za otklanjanje mogućnosti pojavljivanja požara, nalažu da se donese poseban Opšti zakon o zaštiti šuma od požara.

Kod sastavljanja predloženog Opšteg zakona o zaštiti šuma od požara iskorišćena su sva dosadašnja iskustva kod nas i na strani, kako u nauci tako i u praksi.

Već iz napred izloženog vidi se da je kod zaštite šuma od požara najbolji i najlakši način preduzimanje mera da do požara uopšte ne dode. Da bi se ovo moglo postići, potrebno je, na prvom mestu, angažovati široke mase s obzirom na ogromnu površinu na kojoj požar može uvek izbiti, a koja ne daje mogućnost da se ova zaštita provede isključivo pomoću organa narodne vlasti. Zbog toga je u projektu na prvom mestu stavljeno u dužnost svima građanima da izvršuju pojedine mere zaštite. Ova dužnost je logična posledica i stoga što šume služe svim građanima bilo direktnim bilo indirektnim koristima. Isto tako moralo se staviti u dužnost svim državnim organima, a ne samo šumarskim, zaštita šuma od požara.

Prema svemu, logično je i to što su u zakon u prvi red stavljene mere opreznosti, kojima je cilj da se onemogući stvaranje bilo koje mogućnosti da se šumski požari pojave i razviju. Nema sumnje da bi najbolja zaštita bila potpuna zabrana loženja otvorene vatre u šumi. Ali od toga se moralo otići u slučaju opravdanih razloga, a naročito u slučaju životnih potreba šumskih radnika, pastira i slično. Pored opštih mera zaštite šuma od požara, morale su se predvideti i posebne mere za slučaj kada vladaju jaki vetrovi i kada je, i pri merama

opreznosti, velika opasnost od pojave požara. Jedna od najvećih pogodnosti za širenje požara jesu šumske branjevine, gde suva trava i gust podmladak omogućuju brzo širenje požara, a isto tako rdava navika paljenja šupljih stabala, panjeva i klada jedan je od najčešćih uzroka širenja požara, te se ovo moralo najstrože zabraniti. Isto tako neophodne su i mere zaštite od mogućnosti pojave požara usled varnica iz lokomotiva, iz ćumurana, ciglana i kuća pa su predviđene i za to potrebne mere.

Pored opštih mera zaštite, morale su se predvideti posebne, specijalne mere opreznosti za sušni period i za šume koje se nalaze u krajevima naročito izloženim opasnosti od šumskih požara (mlade četinarske šume, šume na kršu i slično). U ovim slučajevima predviđena je potpuna zabrana loženja vatre, a u šumama izloženim požaru i preduzimanje stalnih zaštitnih mera, kao čišćenja šume, stvaranje zaštitnih proseka i pojaseva. Da bi se ovakve ugrožene šume zaštitile, neophodno je da se u njima uspostavi organizovana vatrogasna i nadzorna služba. S obzirom na specifične prilike i opasnosti od požara u pojedinim republikama, ostavljeno je republikama da svojim zakonima regulišu službu osmatranja, čuvanja i nadzora nad šumama za vreme sušne periode.

Koliko će uspeti gašenje, odnosno ukoliko će šteta od pojavljenog požara biti manja, zavisi najviše od brzine kojom će se pristupiti lokalizovanju požara. Zbog toga se moraju najhitnije angažovati ljudi i vlasti iz okoline i najbržim načinom izvestiti i druge vlasti čija je pomoć potrebna. Za slučaj da požar zauzme veće razmere, moralo se predvideti i angažovanje ljudstva iz udaljenih mesta, vojske i milicije, pa čak i mogućnost civilne mobilizacije stanovništva od 16 do 50 godina na široj teritoriji. Jedna od važnijih mera jeste i dužnost da se posle gašenja požara ostave straže, s obzirom da su vrlo česti slučajevi ponovnog izbijanja požara iz opožarene površine i da je tada gašenje teže.

Predviđeno je da za pričinjenu štetu požarom i troškove oko gašenja požara odgovaraju oni koji su požar prouzrokovali.

Jedna od važnijih odredaba jeste i to što se ovim zakonom osiguravaju lica koja učestvuju u gašenju požara za slučaj telesnih povreda ili smrti, pošto ovakvih slučajeva ima.

Kaznene odredbe su predviđene tačno prema težini pojedinih dela, odnosno prema mogućnosti nastupanja štetnih posledica koje iz pojedinih dela mogu da proizidu. Naročito stroga kazna predviđena je i za paljenje šuma radi proširenja

poljoprivrednih kultura, s obzirom da je to vrlo čest slučaj, a naročito da je to čest slučaj uzurpacije opštenarodne imovine.

Ovaj zakon je opšti, pa su stoga u njemu postavljena opšta načela zaštite na osnovu i u okviru kojih će narodne republike doneti svoje posebne propise o zaštiti šuma od požara, razrađujući i upotpunjavajući ceo sistem zaštite prema svojim specifičnim prilikama. Ali dok narodne republike ne donesu svoje zakone, ovaj zakon može korisno poslužiti za preduzimanje potrebnih mera zaštite.

Zaštita šuma od požara, naročito zbog velikih šteta koje se šumama na taj način nanose, nesumnjivo opravdava donošenje ovog zakona. Mere koje on donosi nesumnjivo su nužne da se šume koliko je moguće zakonom zaštite. Ali je isto tako jedna od vrlo važnih mera vaspitanje našeg naroda u odnosu na šumu i njegovo učešće u odbrani, u zaštiti šuma. To je stvar koja se ne može izvršiti samo zakonskim propisima. U to se mora uložiti mnogo truda, propagande i savetovanja i tražiti učešće društvenih masovnih organizacija.

Sve što se napred iznelo ili što se iznese o važnosti šuma ne može nikad biti dovoljno da objasni važnost koju šume predstavljaju i stoga i potreba donošenja mera za njihovu zaštitu i obezbeđenje od raznog oštećivanja. Pri donošenju ovog zakona moramo se osvrnuti i na potrebu što hitnijeg donošenja jednog zakona o šumama, jer šumski požari nisu potpuno izolovana pojava, odnosno njihovo pojavljivanje, iako ima u sebi specifičnosti, vezano je donekle i za sprovođenje mera zaštite od drugih oštećivanja šume, mera koje se redovno propisuju u zakonu o šumama.

Sa svega izloženog molim Narodnu skupštinu da ovaj zakon primi u celosti (Aplauz).

Pretsednik: Čuli ste izveštaj Zakonodavnog odbora. Otvaram diskusiju o ovom zakonskom predlogu. Traži li ko reč? (Niko). Ne traži niko. Prelazimo na čitanje i glasanje. Molim druga izvestioca da čita član po član zakonskog predloga.

Izvestilac čita član 1 Predloga opšteg zakona o zaštiti šuma od požara. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Čuli ste član 1. Ko je za ovaj član, neka digne ruku. (Svi poslanici dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Pošto niko nije protiv, objavljujem da je član 1 jednoglasno primljen.

(Za ovim je Veće naroda, glasajući o svakom članu dizanjem ruke, jednoglasno usvojilo članove od 2 do 35 zaključno, prema izveštaju Zakonodavnog odbora).

Pretsednik: Time je ovaj predlog zakona izglasan u pojedinostima. Sada ćemo glasati i u celini dizanjem ruke.

Ko je za ovaj zakonski predlog, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o zaštiti šuma od požara izglasan u Veću naroda i da će biti dostavljen Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: pretres Predloga osnovnog zakona o eksproprijaciji.

Molim izvestioca Zakonodavnog odbora druga Božidara Maslarića da podnese izveštaj.

Izvestilac Božidar Maslarić (NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, izveštaj Zakonodavnog odbora je razdeljen narodnim poslanicima, i ja, ako ne insistirate, neću ni da ga čitam. Isto tako razdeljeno je i obrazloženje Ministra pravosuda, tako da ste naoružani svima potrebnim materijalima za pretres ovog zakona. (Videti prilog na kraju knjige).

Sa svoje strane ja bih imao da kažem još ovo.

U novogodišnjoj čestitici građanima Federativne Narodne Republike Jugoslavije, maršal Tito pozdravio je svoje sugrađane s planskom privredom i Petogodišnjim planom industrijalizacije i elektrifikacije zemlje. Time je drug Tito postavio glavne zadatke pred narode Jugoslavije. Ja mislim da nijedan državnik u Evropi nije bolje mogao da pozdravi svoje sugrađane uoči Nove godine od druga Tita.

Zakon o eksproprijaciji ima za cilj da pomogne naš narod u njegovom glavnom zadatku. Industrijalizacija i elektrifikacija zemlje znače učvršćivanje tekovina narodnooslobodilačke borbe, puni zamah u razvitku produktivnih snaga, učvršćivanje nezavisnosti i slobode naše zemlje. Industrijalizacija i elektrifikacija zemlje znače oslobađanje naroda od teškog fizičkog rada i podizanje materijalnog blagostanja naroda. Ovaj zakon krči put ka napretku i civilizaciji naših naroda. Zar može da bude boljeg, naprednijeg i humanijeg od ovog zakona?

Zakon o eksproprijaciji je u punoj saglasnosti sa našim Ustavom. Sopsstveniku se daje naknada i to u visini eksproprijisane imovine. Prema tome, ovaj zakon uskladuje opštenarodne interese s individualnim interesima. Ovaj zakon odgovara potpuno duhu naše narodne revolucije, socijalne pravičnosti. Molim drugove narodne poslanike da ga i u načelu i u pojedinostima prime.

Predsjednik: Čuli ste izveštaj Zakonodavnog odbora. Otvaram diskusiju o njemu. Traži li ko reč? Ima reč Ministar pravosuđa.

Ministar pravosuđa Frane Frol (NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, s obzirom da sam ovoj predloženoj osnovi zakona dao obrazloženje i da je, uz to, obrazloženje publicirano u dnevnoj štampi, tako da su svi narodni poslanici upućeni u samu stvar ovoga zakona, biću kratak.

Predlogom zakona o eksproprijaciji ima da se zakonodavnim putem razradi ustavna odredba člana 18 st. 5 Ustava, koja veli da se privatno vlasništvo može ograničiti i eksproprijirati, kad to traži javni interes na osnovu zakona.

Takva ustavna odredba ne pretstavlja nikakvu osobenost u našem pravnom sistemu, jer je takva ustavna odredba poznata i u zakonima i ustavima kapitalističkih zemalja. A takva je odredba poznata i u staroj Jugoslaviji. U Vidovdanskom ustavu, koji u članu 37 predviđa da je eksproprijacija privatne svojine dopuštena na osnovu zakona kad to traži javni interes.

Ovaj naš predloženi zakon ima za cilj da omogući izvođenje radova na obnovi i izgradnji naše zemlje u svrhu društvenog, ekonomskog i kulturnog podizanja naših naroda. U ovom zakonu eksproprijacija je ograničena na nekretnine i prava na njoj kao i na predmete historiske kulturno-umetničke vrednosti.

Po zakonu eksproprijacija se vrši u korist države i to za potrebe saveznih organa, ustanova i organizacija, za organe, ustanove i organizacije narodnih republika, autonomne pokrajine, oblasti i administrativno-teritorijalne jedinice, kao i u korist zadruga, zadružnih i drugih organizacija radnog naroda.

Akt o eksproprijaciji donosi nadležni organ. Nadležnost o donošenju akta o eksproprijaciji ima se bazirati, s jedne strane, na značaju potrebe koja se ima zadovoljiti, a, sa druge strane, s obzirom na teritoriju koju obuhvata eksproprijacija. Na primer, Vlada FNRJ doneće akt o eksproprijaciji kad se eksproprijacija vrši za potrebe opštedržavnog značaja, ili u slučaju kad eksproprijacija ima obuhvatiti imovinu sa područja dvije ili više narodnih republika. Narodne republike doneće akt o eksproprijaciji onda kad se eksproprijacija vrši za potrebe republičkog značaja, ili ako eksproprijacija ima obuhvatiti imovinu sa teritorije dva ili više okruga, ili u republikama gde nema okruga, koja obuhvata dva ili više srezova.

Za eksproprijisanu imovinu daje se naknada. Naknada se određuje prema prosečnoj prometnoj vrednosti koju eksproprijisana imovina ima u času procene. Naknada se može dati u novcu ili se može izvršiti zamena za drugu nekretninu. U zakonu je određeno da se naknada u novcu ima dati kad eksproprijisana imovina predstavlja jedini ili najvažniji izvor prihoda za vlasnika, za njegovu užu porodicu i za ona lica koja je on dužan da izdržava. Važna je odredba u članu 14 Zakona o eksproprijaciji koja govori o tome da ako je eksproprijisana nekretnina zasejana, onda se mora dati i naknada u visini prosečnog prinosa te setve. To se odnosi naročito na seljake koji imaju površine zasejane, pa se tom odredbom zaštićuje da ne bi usled eksproprijacije stradali.

Sam postupak eksproprijacije vrše sreske, odnosno gradske komisije u koje ulazi jedan sudija nadležnog sreskog suda, jedan odbornik nadležnog mesnog narodnog odbora, jedan odbornik nadležnog sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora, a ako se radi o potrebama eksproprijacije za više organe, onda ulaze pored ovih još i jedan predstavnik višeg organa koga odredi ovaj ili drugi organ, koji on ovlasti.

Ovaj zakon o eksproprijaciji je osnovni zakon. To znači da zakon sadrži opšte odredbe, dok je prepušteno narodnim republikama da svojim zakonima dopune i razrade ove opšte odredbe, s obzirom na svoje specijalne prilike i potrebe. Iako su u Ustavu sadržana načela našeg društvenog i državnog života, ona se imaju razraditi putem zakonodavstva. Uz to, donošenje ovoga zakona traži svoje opravdanje i hitnost i zato što se naša zemlja nalazi u fazi kada su sve naše raspoložive snage u zemlji mobilizirane i stavljene u pokret s obzirom na Petogodišnji plan, s obzirom na industrijalizaciju i elektrifikaciju naše zemlje. Predloženi zakon ima poslužiti kao pravna podloga, pravna baza za dalje izvođenje toga plana, i, s obzirom na tu činjenicu, ja predlažem Veću naroda da ovaj zakonski predlog izvoli u celosti prihvatiti. (Burno odobravanje).

Pretsednik: Traži li još ko reč o ovom zakonskom predlogu. Reč ima drug Dušan Vasiljević.

Dušan Vasiljević (NR Bosna i Hercegovina): Drugovi i drugarice narodni poslanici, u nizu zakona koji su od donošenja Ustava naše države FNRJ do danas doneseni, predloženi Osnovni zakon o eksproprijaciji nesumnjivo zauzima vrlo vidno i značajno mjesto. Ovaj zakon je sam po sebi već nepohodno potreban ne samo za uređenje pitanja i pojma privatne svojine već

i zbog socijalne funkcije koju u životu i razvitku naroda i države privatna svojina ima da izvrši. To pitanje bilo je od uvijek predmet interesovanja, sukoba, raspravljanja i borbe između vlastodržaca i širokih narodnih radnih masa. Ta borba proteže se istoriski kroz sva vremena od teokratskih i feudalnih država do današnjih feudalno-kapitalistički uređenih država. Činjenica da je danas bilo moguće donijeti ovaj zakon sastoji se u tome što ovaj odnos između privatne svojine i potreba i interesa širokih narodnih masa, odnosno cjeline, ne može biti riješen bez slobode i slobodno uređenog života. Ovaj zakon važan je upravo zbog toga što on uređuje slobodan život u svojoj narodnoj državi, sa svojim narodnim vlastima koje su garancija da će se zakon pravilno primjenjivati i sprovesti u korist cjeline. Zakon je nesumnjivo i sastavljen sa tom tendencijom da može poslužiti u svako vrijeme za popunjavanje svih onih praznina koje su se dosad pojavljivale u ovakvim zakonima, i u bivšoj Jugoslaviji i u bivšim državama iz kojih je Jugoslavija danas sastavljena, da on može neprekidno pratiti državni život u tome pravcu da zaista socijalne snage budu onaj pokretač koji će vršiti preporod u narodu u stepenu njegove snage i njegovog blagostanja.

Konkretno hoću da ovde istaknem izvjesne činjenice da ima krajeva u našoj državi gdje se ovaj zakon upravo od individualnih grupacija izigravao. Koliko je u teoriji bio objektivisan, u praksi je on bio zloupotrebljavan i vlastodršci su uvijek mogli da ga iskoriste u raznim formama i uvijek je bio izigravan. Tek u svojoj slobodnoj državi možemo biti pouzdani da će ovaj zakon zaista biti tekovina narodnooslobodilačke borbe i da će on dati prave plodove. Ja ću da istaknem ovdje da je u bivšoj Jugoslaviji u Bosni i Hercegovini postojao jedan zakon o eksproprijaciji iz vremena sultanske Turske, od 1855 god ne.

Po tome se zakonu vršila eksproprijacija u Bosni i Hercegovini. Taj je zakon zatekla austro-ugarska okupacija. Ona je taj zakon jednom jedinom naredbom oživotvorila 1880 godine i od toga vremena nismo makli jednog koraka naprijed. Možete zamisliti, drugovi, u kakvom se stanju nalazio narod u Bosni i Hercegovini kad je morao i kad je mogao tudin primjenjivati svoje zakone. Tu se nije govorilo o interesu opštem nego se govorilo o onome ko traži konseciju da može eksproprijisati.

Ja dalje neću da insistiram na obrazlaganju kakve je sve konsekvencije morao taj zakon imati, odnosno kakvu rđavu primjenu, ali sigurno je to da jedan od razloga otpora i borbe

u Bosni i Hercegovini i protiv Austro-ugarske monarhije i njenih okupatora kao i u borbi protiv fašističke agresije — od strane Njemačke i njenih satelita, bio je i to što je narod osjećao jednu neizmjernu nepravdu u primjeni onog zakona o eksproprijaciji.

Spomenulo se — ne povratilo se! Budimo za ovaj zakon. (Aplauz).

Pretsednik: Traži li još ko reč? (Ne traži niko). Zaključujem diskusiju o ovome zakonskom predlogu i molim izvestioca da čita član po član.

Izvestilac čita naslov zakona i član 1. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Ko glasa za član 1, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ko je protiv? (Niko). Objavljujem da je član 1 primljen.

(Za ovim je Veće naroda, glasajući dizanjem ruke o svakom pročitanim članu, jednoglasno usvojilo sve članove od 2 do 39 zaključno, prema izveštaju Zakonodavnog odbora).

Pretsednik: Time je izglasan u pojedinostima ovaj zakonski predlog. Sada ćemo glasati u celini. Predlažem da glasamo aklamacijom. Prima li Veće naroda ovaj predlog? (Prima). Ko je za ovaj zakonski predlog, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog osnovnog zakona o eksproprijaciji izglasan u Veću naroda i da će biti upućen Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na poslednju tačku dnevnog reda: pretres vladinih uredaba donesenih od 16 jula 1946 do 10 marta 1947 godine na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede. Molim druga sekretara da ih pročita. (*Glasovi:* Primamo na znanje, ne treba čitati). (Uredbe videti kao prilog na kraju knjige).

Traži li ko reč o ovim uredbama? (Niko se ne javlja). Potvrđuje li Veće naroda ove uredbe? (Potvrđuje). Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da su ove uredbe potvrđene.

Određujem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Pretsednik: Savezno veće je dostavilo Veću naroda na rešavanje konačno usvojene tekstove Predloga osnovnog zakona

o eksproprijaciji i Predloga opšteg zakona o zaštiti šuma od požara.

Izveštavam Veće da sam sa Pretsednikom Saveznog veća utvrdio da su tekstovi ovih zakonskih predloga istovetni sa tekstovima istih zakonskih predloga koji su konačno usvojeni u Veću naroda.

Prima li Veće izveštaj o istovetnosti tekstova? (Prima). Pošto Veće prima ovaj izveštaj, objavljujem da je Narodna skupština usvojila ova dva zakona i da će u smislu čl. 34 poslovnika biti dostavljeni Prezidijumu Narodne skupštine radi proglašenja.

Time je naš dnevni red iscrpen. Zaključujem ovu sednicu, a iduća će biti sazvana pismenim putem krajem ovog meseca.

(Sednica je zaključena u 18,20 časova).

SAVEZNO VEĆE

Peta sednica

(26 aprila 1947)

Početak u 16,20 časova.

Pri ulasku u dvoranu članove Savezne vlade na čelu sa pretsednikom Vlade FNRJ maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom i članove Pretsedništva Saveznog veća na čelu sa potpretседnikom Franjom Gaži narodni poslanici dočekuju stojeći i burno pozdravljaju.

Pretsedavao potpretседnik **Franjo Gaži**.

Potpretседnik: Otvaram peti redovni sastanak III redovnog zasедanja Saveznog veća Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Zapisnik današnjeg sastanka vodiće sekretar Stevan Jovičić. Izvolite saslušati zapisnik prošlog sastanka.

Sekretar Stevan Jovičić čita zapisnik četvrtog redovnog sastanka.

Potpretседnik: Ima li primedaba na ovaj zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Izvolite saslušati saopštenja.

Vlada Federativne Narodne Republike Jugoslavije podnela je Saveznom veću na rešavanje Predlog zakona o petogodišnjem planu razvika narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Ovaj zakonski predlog upućen je Odboru za privredni plan i finansije.

Odbor za privredni plan i finansije Saveznog veća podnosi svoj izveštaj o Predlogu zakona o petogodišnjem planu razvika narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Ovaj izveštaj štampan je zajedno sa zakonskim predlogom i obrazloženjem, razdeljen je narodnim poslanicima i staviće se na dnevni red kad Veće odluči.

Otsustva narodnih poslanika: Vice Buljan moli otsustvo sa zasedanja zbog neodložnih službenih potreba; Stefanović Mili-voj moli 20 dana otsustva zbog puta u inostranstvo; Čolak Petar moli 10 dana zbog bolesti; Aleksoski Boris moli 5 dana zbog službenih poslova i Žujović Sreten moli 5 dana otsustva zbog bolesti prema lekarskom uverenju.

Predlažem Veću da svima narodnim poslanicima koji su zamolili otsustvo odobri 5 dana, a onima koji su zamolili više od 5 dana da se i njima odobri samo 5 dana. Prima li Veće ovaj predlog? (Prima). Objavljujem da su tražena otsustva odobrena kako je predloženo.

Saveznom veću Narodne skupštine FNRJ stigao je izvestan broj molbi i žalbi koje su upućene Odboru za molbe i žalbe.

Prelazimo na dnevni red: utvrđivanje dnevnog reda. Izvo-
lite saslušati akt Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ S.br. 815:

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Na predlog Vlade FNRJ, a na osnovu čl. 3 i čl. 2 tačke 7 Poslovnika Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, Predsedništvo Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ odlučilo je da sazove Narodnu skupštinu na zajedničku sednicu danas 26 aprila u 16,45 časova sa dnevnim redom:

Pretres Predloga zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije u godinama 1947—1951.

26 aprila 1947 godine
Beograd

Predsedništvo Prezidijuma Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije

Sekretar
M. Peruničić, s. r.,

Predsednik
Dr I. Ribar, s. r.

Prima li Veće ovaj predlog? (Prima). Pošto Veće prima, ovim je dnevni red današnje sednice iscrpen. Ovu sednicu zaključujem, a iduću zakazaću pismenim putem.

Molim drugove narodne poslanike da se ne razilaze, jer će, kako je objavljeno, u 16,45 časova biti zajednička sednica.

(Sednica je zaključena u 16,30 časova).

ВЕЋЕ НАРОДА

Пета седница

(26 априла 1947 године)

Почетак у 16,15 часова.

Претседавао председник Јосип Видмар.

Претседник: Отварам пети редовни састањак III редовног заседања Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије.

Записник данашње седнице водиће секретар др Бранко Чубриловић. Молим друге секретара да прочита записник прошле седнице.

Секретар др Бранко Чубриловић чита записник четврте редовне седнице од 1 априла 1947 године.

Претседник: Има ли примедба на овај записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Саопштавам Већу да је Влада ФНРЈ преко Претседника Планске комисије доставила Народној скупштини на решавање Предлог закона о петогодишњем плану развитка народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951. Претседништво Већа доставило је овај законски предлог Одбору за привредни план и финансије на проучавање. Одбор за привредни план и финансије поднео је свој извештај о овом законском предлогу. Предлог закона са образложењем и одборски извештај отштампани су и раздељени народним посланицима. Овај ће законски предлог бити стављен на дневни ред када то Веће одлучи.

Због службеног посла моле да им се одобре отсуства народни посланици: Божидар Масларић 5 дана, Апостолски Михаило 5 дана, Бајалски Ристо 8 дана, Нађ Коста 5 дана,

Наумовски Наум 15 дана, Гјорги Гаврилски 5 дана, а због болести Станковић Синиша 5 дана, Сулејмановски Нафи 30 дана, Отон Жупанчич 30 дана, Добривоје Радосављевић 3 дана.

Предлажем Већу да одобри тражена отсуства. Прима ли Веће овај предлог? (Прима). Пошто Веће прима овај предлог, објављујем да су прочитаним народним посланицима одобрена отсуства.

Примили смо из народа извештај број молби и жалби које су упућене Одбору за молбе и жалбе.

У вези са утврђивањем дневног реда саопштавам Већу да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ упутио Претседништву Већа народа овај акт:

„На предлог Владе ФНРЈ, а на основу чл.3 и чл. 2 тачке 7 Пословника Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа, Претседништво Президијума Народне скупштине ФНРЈ одлучило је да сазове Народну скупштину на заједничку седницу данас, 26 априла, у 17 часова са дневним редом:

претрес Предлога закона о петогодишњем плану развита народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951”.

Предлажем Већу да прихватимо као једину тачку дневног реда овог састанка: претрес Предлога закона о петогодишњем плану развита народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951. Прима ли Веће овај предлог? (Прима. — Аплауз).

У исто време предлажем Већу народа да прихвати и предлог Президијума да се дискусија и претрес о овом законском предлогу одрже на заједничкој седници оба дома. Прима ли Веће овај предлог? (Прима). Пошто је Веће примило овај предлог Президијума и пошто смо утврдили дневни ред, закључујем данашњи састанак.

(Седница је закључена у 16,35 часова).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Šesta sednica

(26 aprila 1947)

Početak u 16,50 časova.

Pri ulasku u dvoranu članove Savezne vlade na čelu sa pretседnikom Vlade FNRJ maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom, članove pretседništva Veća naroda i Saveznog veća na čelu sa pretседnikom Veća naroda Josipom Vidmarom narodni poslanici burno pozdravljaju.

Pretседavao pretседnik Veća naroda Josip Vidmar.

Pretседavajući: Otvaram šestu zajedničku sednicu III redovnog zasедanja oba doma Narodne skupštine FNRJ.

Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Veća naroda Joza Milivojević. Molim druga sekretara da pročita zapisnik pete zajedničke sednice.

Sekretar Joza Milivojević čita zapisnik pete zajedničke sednice.

Pretседavajući: Ima li primedaba na ovaj zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Kao Pretседnik Veća naroda Narodne skupštine FNRJ primio sam sledeće pitanje koje su mi uputili narodni poslanici dr Miloš Popović i Radomir Todorović:

PRETSEDNIKU VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Na zajedničkoj sednici oba doma Narodne skupštine, koja je održana 29 marta o. g., protiv narodnog poslanika Radomira Todorovića iznesena je optužba da je »prošle godine sakrio

1.200 kg. pšenice i 2.000 kg. kukuruza od narodnih vlasti. Kada je tražio reč radi ličnog objašnjenja, predsedavajući mu je reč dao, ali nije bio u stanju da mu obezbedi mogućnost da bude saslušan, kao što ni svoj govor nije mogao da izgovori u miru i redu, kako bi dolikovalo u jednom demokratskom parlamentu. Sutradan su, međutim, sva tri beogradska lista donela optužbu protiv poslanika Todorovića, kao i protiv druge trojice narodnih poslanika koji su govorili u istom smislu, a od njihovih govora nisu saopštili ni reči.

Molimo Predsednika Veća naroda da nam izvoli odgovoriti, u smislu čl. 36 poslovnika:

1) Da li je spreman da u najkraćem roku omogući narodnom poslaniku Radomiru Todoroviću da na zajedničkoj sednici oba doma ili pred Većem naroda odgovori na tešku optužbu koja je izneta protiv njega i koja nije osnovana, i

2) da li je voljan da uloži sav svoj autoritet Predsednika Veća naroda da dnevni listovi donose makar u lojalnom i vernom izvodu govore svih narodnih poslanika, ili bar onih čija izlaganja izazovu diskusiju. Čitalačka publika ima pravo da čuje obadve strane.

Skrećemo pažnju Predsedniku Veća naroda na jedan i drugi naš zahtev zbog toga što se jednostranim obaveštavanjem narodnih poslanika i naroda stvara zla krv protiv izvesnih političkih ljudi, jer se oni predstavljaju u najcrnijim bojama i protiv njih se izaziva gnev neobaveštenih. To dovodi do lažne pretpostave o stanju u našoj zemlji, izaziva psihozu fizičkog obračunavanja i može dovesti do još težih posledica.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

U Beogradu, 31 marta 1947 g.

Narodni poslanici Veća naroda

Dr Miloš Popović, s. r.

Radomir Todorović, s. r.

Odgovaram narodnim poslanicima koji su ovo pitanje uputili da sam već tada bio spreman da omogućim narodnom poslaniku Radomiru Todoroviću da odgovori na optužbe koje su pale u ovome domu. Nisam kriv što narodni poslanik nije mogao da odgovori, jer njegova stvar je stvar njegovih drugova, koje on nije trebalo da uzrujava izjavama koje vredaju čast ove kuće. (Aplauz). Da su on i njegovi drugovi govorili u tom smislu, ja sam ubeden da bi Narodna skupština u miru i redu saslušala njihove govore kao što je to i potrebno u jednoj zaista demokratskoj skupštini. (Uzvici: Tako je!).

Drugo, predsednik skupštine nije u mogućnosti da prinudi listove da štampaju jednu ili drugu reč. To nije u mojoj kompetenciji i ja nikako to ne mogu da postignem i neću se ni starati, jer to, ponavljam, nije u mojoj kompetenciji.

Što se tiče opasnosti fizičkog obračunavanja, ja mislim da ta opasnost postoji samo u fantaziji. (Aplauz).

Pitam prvog potpisanog narodnog poslanika dr Miloša Popovića da li prihvata moj odgovor.

Miloš Popović: Nisam zadovoljan.

Predsedavajući: Molim da to ude u zapisnik.

Prelazimo na dnevni red: pretres Predloga zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951.

Molim izvestioca Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća Mustafu Vilovića da pročita izveštaj. (Aplauz).

Izvestilac Mustafa Vilović: Drugovi narodni poslanici, pred nama se danas na dnevnom redu nalazi plan privredne izgradnje u našoj državi za godine 1947—1951. Ovaj zakonski predlog jedan je od najkrupnijih akata koji ima sada da donese naša Narodna skupština. Njegovo je donošenje jedan od najkrupnijih događaja u našoj zemlji od oslobođenja do danas. To je najkrupniji događaj u našoj zemlji zbog toga što mi donošenjem plana o petogodišnjoj privrednoj izgradnji naše zemlje započinjemo još jednu veliku bitku. Mi smo u toku svoje istorije, posebno od 1941 naovamo, naučili da iz velikih bitaka izlazimo kao pobednici. Mi smo posle oslobođenja izišli iz bitke za obnovu naše zemlje kao istinski veliki pobednici. Stoga, donoseći zakon o petogodišnjoj privrednoj izgradnji FNRJ, mi možemo da ga donesemo sa punim i tvrdim uverenjem da ćemo iz ove velike bitke izići kao potpuni pobednici, kao što smo izlazili i iz bitaka u kojima su dosad bili naši narodi.

U planu koji stoji pred nama mi vidimo kakve ogromne zadatke treba da postignu trudbenici naše zemlje u toku ovih pet godina, od 1947 do 1951 godine. Ti su rezultati, drugovi narodni poslanici, tim veći, što su, kao što vidite iz plana, poređenja vršena prema 1939 godini. Gotovo u 90%, po svim granama industrije i privrede ti rezultati treba da budu takvi da po nekoliko puta premaše stanje iz 1939. Kada mi donosimo ovaj zakon, mi pristupamo planskoj izgradnji sa tvrdom verom da ćemo iz te petogodišnje bitke izići kao pobednici.

Ovi su rezultati tim veći što je bilo potrebno, i što još uvek treba, da dostignemo našom obnovom nivo iz 1939 godine.

Tim je veće ovo premašenje rezultata koje treba da postignemo 1951 god. Drugovi narodni poslanici, svakog trudbenika naše zemlje ispunjava ponosom to što smo uspeli da stvorimo preduslove za ostvarenje Petogodišnjeg plana, što smo pristupili planu izgradnje i što ovaj plan koji je pred nama otvara svetle perspektive, izražene materijalno, na cifarski način, blagostanja naših naroda.

Otuda je Odbor za privredni plan i finansije Saveznog veća sa oduševljenjem prihvatio Predlog zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije i, pretresajući ga na svojim sednicama izvršio je u tom predlogu samo izvesne tehničke, redakcijske, stilske i druge manje izmene. Izveštaj u kome su navedene izmene Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća nalazi se pred vama i stoga ja mislim da nije potrebno da te izmene, koje su inače stilske i tehničke, ovde čitam. One su već unesene u zakonski predlog koji je priložen našem izveštaju. (Videti prilog na kraju knjige.)

Zbog toga što smo na osnovu rezultata naše dosadašnje izgradnje i uspeha narodnooslobodilačke borbe uvereni da će plan koji treba da na ovom zasedanju usvojimo biti sigurno ispunjen, zahvaljujući ogromnom radnom poletu trudbenika naše zemlje, zahvaljujući rukovodstvu naše zemlje na čelu sa maršalom Titom, ja, ispred Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća, predlažem Narodnoj skupštini da ovaj plan, ovako kako ga je Odbor za privredni plan i finansije predložio, usvoji. (Aplauz).

Pretsedavajući: Molim izvestioca Odbora za privredni plan i finansije Veća naroda dr Obrena Blagojevića da podnese izveštaj.

Izvestilac dr Obren Blagojević: Drugovi i drugarice narodni poslanici, Odbor za privredni plan i finansije Vijeća naroda razmatrao je na svojim sjednicama od 23, 24 i 25 ovog meseca Predlog zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede naše zemlje u godinama 1947—51, koji je Savezna vlada dostavila Narodnoj skupštini na rješavanje. Pretresajući zakonski predlog, poslije saslušanja obrazloženja, koje je dao pretsjednik Savezne planske komisije drug Hebrang, i razmirajući diskusiju svojih članova u načelu i pojedinostima, Odbor je uglavnom našao:

1) Donošenje ovoga zakona, upravo u ovome momentu, u nerazdvojnoj je i nužnoj vezi sa našim dosadašnjim privrednim, društvenim i političkim razvitkom, i u punom skladu sa

našom današnjom društveno-ekonomskom stvarnošću. On je omogućen i uslovljen kako svim neposrednim tekovinama oslobodilačkog rata naših naroda, tako i dvogodišnjim svestranim uspjesima koje je postigla naša zemlja od oslobođenja do danas. Bez prelaska državne vlasti u ruke naroda, bez ostvarenja bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije, bez moralno-političkog jedinstva čitavog našeg društva, bez jake materijalne baze naše državne vlasti u obliku opštenarodne imovine, bez rukovođenja privredom od strane države, bez oduševljenog poleta svih radnih ljudi naše zemlje, koji je doveo do njene brze obnove poslije ratnog pustošenja — bez svih tih uslova, naravno, ne bi bilo moguće ni zamisliti donošenje petogodišnjeg plana naše privredne izgradnje.

Uslovljen svim tim rezultatima našeg dosadašnjeg razvoja, ovaj zakonski predlog je istovremeno nužnost za dalji, svestran, pravilan i brz razvitak naše zemlje.

U formalno-pravnom pogledu, predlog zakona je u punoj saglasnosti sa svim našim dosadašnjim zakonodavstvom, a naročito proističe kao obaveza poslije Zakona o državnom privrednom planu i državnim organima za planiranje.

2) Predlog zakona ima za cilj i predmet, kao što se u samom njegovom uvodu kaže, da se likvidira privredna i tehnička zaostalost naše zemlje, da se učvrsti njena ekonomska i odbranbena snaga, da se učvrsti i dalje razvije socijalistički sektor narodne privrede i novi odnosi proizvodnje koji iz njega proističu i da se podigne opšte blagostanje trudbenika sva tri privredna sektora. U skladu sa tim osnovnim zadacima, predlog zakona postavlja na prvo mjesto plansku industrijalizaciju i elektrifikaciju naše zemlje. Time će se ona podići na jedan visok nivo privredne izgradnje i osigurati njena ekonomska nezavisnost, što je neophodan uslov za učvršćenje i njene političke i nacionalne nezavisnosti. Time će se osigurati dosad nevideno poboljšanje materijalnih i kulturnih uslova života i rada svih trudbenika naše zemlje.

3) Predlog zakona osigurava ravnomjernost razvitka, pravilnu proporciju između svih grana naše narodne privrede, i na taj način obezbjeđuje harmoničan progres čitave naše privrede i ostalih državnih djelatnosti kao cjeline. U staroj Jugoslaviji, usljed postojanja i djelovanja stihiskih zakona kapitalističke ekonomike i usljed njene zavisnosti od velikih imperijalističkih zemalja, takav harmoničan razvitak narodne privrede kao cjeline bio je, naravno, nemoguć.

Naprotiv, privreda stare Jugoslavije razvijala se na takav način da su i u okviru pojedinih njenih grana, i u okviru nje

kao cjeline, postojale oštre disproporcije, osobito disproporcija između poljoprivrede i industrije. Pored te disproporcije, imali smo disproporciju između potreba proizvodnje, disproporciju u potrošnji, disproporciju između cijena industrijskih i poljoprivrednih proizvoda itd. Predlog zakona o petogodišnjem planu razvitka naše narodne privrede, naprotiv, ne samo da ne forsira razvoj jedne privredne grane na račun druge nego osigurava njihov, na planu zasnovan, srazmjeran i pravilan progres, što je neophodan uslov naše privrede kao cjeline. Otuda predlog zakona predviđa naročito tijesno organsko dopunjavanje razvitka industrije i poljoprivrede, osobito putem savlađivanja zaostalosti naše poljoprivredne proizvodnje, putem pomoći seljačkim radnim zadrugama i sitnim i srednjim seljacima. Isto tako predlog zakona osigurava pravilan razvoj naše zanatske proizvodnje kao neophodne dopune naše industrije. On osigurava, takođe, razvitak našeg suvozemnog, pomorskog i vazduhoplovnog saobraćaja, naše trgovine i svih ostalih grana privrede.

4) Na osnovu tog proporcionalnog i harmoničnog petogodišnjeg razvitka svih grana narodne privrede, predlog ovog zakona osigurava naš svestran, može se reći, gigantski napredak. Evo samo nekoliko primjera. Predviđa se povećanje narodnog dohotka od 132 milijarde u 1939 na 255 milijardi u 1951 godini, dakle za skoro 2 puta. Predviđaju se investicije u narodnu privredu u toku pet godina u iznosu od skoro 280 milijardi dinara. Predviđa se povećanje vrijednosti ukupne proizvodnje od 116 i po milijardi u 1939 na 267 milijardi u 1951, dakle za preko 2 i 1/4 puta. Samo za industrijsku proizvodnju predviđa se povećanje njene ukupne vrijednosti u istom intervalu od 25,5 na 126 milijardi dinara. U oblasti rudarstva plan predviđa podizanje proizvodnje uglja i koksa za 272%, nafte za 450 puta, željezne rude za 2 i po puta, čelika za 3 puta — sve u odnosu prema 1939 godini. U oblasti zanatstva plan predviđa povećanje vrijednosti proizvodnje u istom vremenskom razmaku od 12 na 18 milijardi dinara. U oblasti poljoprivrede plan predviđa proizvodnju poljoprivrednih mašina u 1951 godini na 34 hiljade tona, povećanje proizvodnje plugova prema predratnoj za preko 9 puta, industrije za prerađu voća i povrća za blizu 16 puta, itd. U oblasti saobraćaja predviđa se obnova svih ratom oštećenih saobraćajnih objekata i izgradnja novih u vrijednosti od 72,6 milijardi dinara. U oblasti podizanja naših kadrova predviđa se obezbjeđenje srednjih stručnih kadrova od 65.000 u 1946 na 150.000 u 1951. U oblasti prosvjete i kulture predviđa se potpuno likvidiranje nepismenosti i investicije u prosvjetne svrhe

za pet godina skoro 6 milijardi dinara, a u zdravstvenu službu, 5,4 milijardi. Osobitog značaja ima takode imperativ sadržan u predlogu zakona o povećanju materijalnog i kulturnog nivoa trudenika, putem povećanja vrijednosti realne nadnice, sniženja cijena predmeta široke potrošnje i postepenog napuštanja racioniranog snabdijevanja prehranbenim i industrijskim proizvodima. Najzad, navodim samo još planom predviđeno sniženje pune cijene koštanja u toku od pet godina, prema sadašnjem: u rudarstvu za 31%, u industriji za 25%, u elektroprivredi za 33%, u građevinarstvu za 28%, u željezničkom saobraćaju za 40%.

Jasno je, već iz samih ovih nekoliko cifara, da će rezultat naših petogodišnjih napora na izvršenju ovoga plana biti potpuna izmjena materijalnog lika naše zemlje.

5) Predlog zakona o petogodišnjem planu razvitka naše narodne privrede osigurava ravnomjeren razvoj privrede svih naroda naše zemlje, ravnomjeren privredni i kulturni razvitak svih naših narodnih republika. Nigdje, možda, kao u predlogu ovog zakona ne dolazi u tolikoj mjeri do izražaja činjenica ravnopravnosti, činjenica bratstva i jedinstva, drugarstvo svih naroda naše zemlje. Čitav predlog petogodišnjeg plana prožet je stremljenjem da se naše privredno zaostaliye narodne republike podignu na viši privredni nivo uz istovremeno jačanje i naših privredno naprednijih narodnih republika. U tom cilju plan, na primjer, predviđa povećanje vrijednosti proizvodnje industrije, rudarstva i elektroprivrede u Bosni i Hercegovini za 5 puta, u Makedoniji za 4,5 puta, u Crnoj Gori za 6,3 puta — sve prema 1946 godini. Isto tako predviđa se povećanje investicija za taj vremenski interval: u Bosni i Hercegovini preko 7 puta, u Makedoniji 8 puta, u Crnoj Gori takode blizu 8 puta.

6) Potrebno je osobito istaći da je ovaj predlog zakona nov i u tom smislu što je po svojoj formi drukčiji od svih naših drugih zakona, i u tom smislu što je drukčiji po sadržini. On, po riječima druga Hebranga, »ne utvrđuje postojeće stanje, nego određuje perspektivu razvitka, koja se temelji na već postignutim uspjesima i koja je obavezna za državne organe i građane. Zato su postavke ove perspektive zakonske norme«. No, činjenica da je ovaj predlog zakona perspektivni, niukoliko ne znači da je on samo predviđanje, da on sadrži neke dobre, ali neostvarljive želje. Naprotiv, on je zakon i u materijalnom smislu, zakon osnovan na realnoj i naučnoj ocjeni i kalkulaciji svih objektivnih i subjektivnih faktora koji utiču na razvitak naše države. To pretstavlja punu garanciju za realnost njegovog izvršenja.

Iz svih tih razloga, Odbor za privredni plan i finansije Vijeća naroda stekao je duboko uvjerenje u nužnost i potrebu ovog zakonskog predloga, u njegov sudbonosan značaj za dalji svestran progres i jačanje naše otadžbine. Ovaj zakon rezultiraće, između ostalog, i u dalje jačanje unutrašnje kohezivne snage i moralno-političkog jedinstva svih slojeva naših naroda. On će, dalje, doprinijeti uništenju i posljednjih bijednih ostataka reakcije u našoj zemlji. On će ogromno i visoko podići međunarodni ugled naše zemlje.

Zbog toga je Odbor prihvatio ovaj predlog zakona uglavnom onakav, kakav je predložen od naše Savezne vlade. Odbor je u predlogu zakona učinio samo manje, uglavnom tehničke i stilske izmjene, sve u saglasnosti sa Saveznom planskom komisijom. Te izmjene su istovjetne sa onima koje je učinio Odbor za privredni plan i finansije Saveznog vijeća.

Kao izjavitelj Odbora, molim ovaj visoki dom da predloženi zakon prihvati onako kako je predložen. (Buran aplauz).

Pretsedavajući: Čuli ste izveštaje odbora za privredni plan i finansije. Ima reč predsednik Vlade FNRJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito.

(Pojavu Predsednika Savezne vlade maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita na govornici Narodna skupština dočekuje frenetičnim aplauzom. Svi narodni poslanici ustaju sa svojih mesta, burno i dugotrajno pozdravljaju Maršala i kliču: »Z veo!«).

Predsednik Savezne vlade maršal Jugoslavije Josip Broz Tito: Drugovi narodni poslanici, Savezna vlada izlazi pred Narodnu skupštinu s Petogodišnjim planom industrijalizacije i elektrifikacije naše zemlje. Taj plan je plod višemesečnog, temeljitog i upornog rada naših privrednih organa, naše Planske komisije.

Planska privreda i njezin uspjeh su, razumiye se, nerazdvojno vezani s novim društvenim uređenjem u novoj Jugoslaviji. Bez takvog uređenja, bez prelaza sredstava za proizvodnju iz privatne u društvenu svojinu, bez nove demokratije, stvarne narodne demokratije, bila bi takva planska privreda nemoguća. Prema tome, ona je kod nas moguća i zato što je industrija, što su rudnici i osnovna bogatstva zemlje u rukama naroda. Zbog toga država može i mora da utiče i na privatni sektor privrede, zbog toga i privatni sektor privrede mora biti uključen u opću plansku privredu.

Takav način privrede ima, razumiye se, veliku prednost pred kapitalističkom privredom, koja je stalno bremenita svim mogućim krizama. U kapitalističkoj privredi osnovni regulator

proizvodnje jeste profit vlasnika sredstava za proizvodnju, to jest kapitalista. Kod toga veliku ulogu igra potražnja. Čim tu nastane zastoј, dolazi do teških kriza, kriza zbog obilja. U socijalističkoј privredi, kakva je u SSSR, takve su krize nemoguće. Kod nas, u općenarodnoj privredi, gdje se proizvodi za potrebe ljudi, a ne za profit, takve su krize nemoguće. Putem statistike država se brine da potrebe budu ne samo podmirene, već i da povećana produkcija postaje neprekidan stimul za povećanje blagostanja pojedinaca i cijele zajednice.

Naš Petogodišnji plan od ogromne je važnosti za dalji svestrani razvitak naše zemlje. On na prvi pogled izgleda vrlo teško ostvarljiv za one koji su navikli na stare norme i forme u radu, za one koji su navikli da gledaju kako strani kapitalisti iskorišćavaju dobra naše zemlje, za one koji ne vjeruju da se narod Jugoslavije mogu, uglavnom vlastitom snagom, podignuti iz dosadašnje zaostalosti. Ali dosadašnjim iskustvom, u kratkom periodu poslijeratne izgradnje, naši su narodi pokazali takvu stvaralačku snagu i postigli tako velike rezultate, da to pretstavljaju punu garanciju da smo mi kadri ostvariti i teže zadace no što je ovaj Petogodišnji plan. (Burno odobravanje.)

Šta nas prisiljava da moramo elektrificirati i industrijalizirati našu zemlju? Prvo: naša je zemlja u toku ovoga rata tako strašno postradala da je prosto nemoguća potpuna obnova i izgradnja bez snažne vlastite industrije. Nemoguće je čak i za dugi niz godina izvršiti obnovu i izgradnju samo s kupovanjem i dovozom potrebnih mašina iz inostranstva, jer bi to iziskivalo skoro neostvarljiva finansijska sredstva i naša bi zemlja potpuna pala u ekonomsku, a samim tim i političku zavisnost od kapitalističkih zemalja. Drugo: stara Jugoslavija bila je u polukolonijalnom položaju. Bila je običan objekt izrabljivanja od strane kapitalista iz mnogih zemalja. Bivši korumpirani vlastodršci Jugoslavije, na čelu s kraljem, dijelili su koncesije, dijelili su narodno dobro u bescjenje raznim inostranim kapitalistima, ali su pri tome sami dobro zarađivali, a država, narod postajao je zbog toga sve siromašniji.

Pogledajmo samo kako je izgledala stara Jugoslavija ekonomski: u njoj su do rata imali koncesije kapitalisti Njemačke, Austrije, Mađarske, Engleske, Švedske, Francuske, Belgije, Švicarske, Amerike, Italije, Češke, Holandije i tako dalje. Dakle, na naše narodno bogatstvo bili su položili ruku ne samo kapitalisti iz čitave Evrope, već i prekookeanski kapitalisti, — isto krivnjom bivših protunarodnih vlastodržaca, pa i krivnjom raznih starih političara koji su sada našli za potrebno da budu u opo-

ziciji protiv nove Jugoslavije i vole da nam prebacuju kako mi ne znamo upravljati. A ja kažem: da ništa drugo nismo učinili do što smo oslobodili našu divnu zemlju od izrabljivanja iz inostranstva, — učinili smo za narod više nego svi ti nadripolitičari u čitavom svom životu. (Dugotrajan aplauz.)

Treće: inostrani kapitalisti ulagali su svoj kapital u našoj zemlji tako, da im je on donosio ogromne profite. Mi imamo tačne podatke da je u većini slučajeva ostvarena dobit koja nekoliko puta premaša investirani kapital. Način na koji su strani kapitalisti gazdovali kod nas to im je vrlo lako omogućavao. Na primjer, bakarna ruda iz Borskih rudnika nije se kod nas preradivala u bakar, već je izvožena u Francusku, a mi smo onda morali vrlo skupo kupovati gotov bakar od Francuza. Dalje, u bakarnoj rudi iz Bora, kao što je poznato, ima prilično zlata, i to se zlato u bakarnoj rudi nesmetano izvozilo za Francusku i tamo je destilacijom vadeno. Vrijednost tako izvezenog zlata dostiže vrijednost uloženog kapitala, a bakarna ruda dobijana je badava, što predstavlja ogromnu dobit za francuske kapitaliste, a za naše narode ogromnu štetu.

Isti je slučaj i s olovnim i cinkovim rudnicima u Trepči, gdje ima i mnogo srebra. I tu je dobit već daleko premašila investirani kapital.

Uzmimo također kao primjer naftu. Zašto u Jugoslaviji nije gotovo nimalo bila razvijena industrija i dobijanje vlastite nafte, — zar inostrani kapitalisti nisu znali da u njedrima naše zemlje ima ne malo nafte? Razumije se da su znali. Ali, Sel i Standard Oil, koji su imali monopol na naftu, petrolej i benzin u našoj zemlji, činili su sve da u našoj zemlji održe visoke cijene svim tim produktima, koje su uvozili iz svojih i raznih drugih zemalja. I ne samo da nisu htjeli da sami kod nas otvaraju izvore nafte, nego su i vrlo uspješno, preko raznih korumpiranih ministara bivših režima, pa i preko same kraljevske porodice, onemogućavali da se kod nas uopće dobija nafta, iako su se tačno znala njena nalazišta.

Dalje. Tekstilna industrija, koja je kod nas također bila većim dijelom u rukama inostranaca, isto je tako donosila velike dobiti, ali ne u našu korist. Inostrani kapitalisti gradili su kod nas tkačnice, ali ne i predionice. Predionice su imali u svojim zemljama, pa su gotovu pređu prodavali fabrikama u našoj zemlji po vrlo visokim cijenama i na taj način pravili tu industriju kod nas zavisnom od inostranstva. Isti je slučaj i s električnim centralama, koje su također bile u tuđim rukama i donosile veliku dobit inostrancima. I te centrale su bile zavisne od

inostranstva, jer su se strojevi i djelovi strojeva morali nabavljati iz zemalja čiji je kapital imao centrale u rukama.

Isto tako, ako ne i gore, stoji stvar s raznim rudnicima koji su, uglavnom, bili u rukama stranih kapitalista. U tim rudnicima je vršeno takozvano pljačkaško gazdovanje. Strani kapitalisti nisu se brinuli o tehničkom usavršavanju tih rudnika, o osiguranju od nesreća i tako dalje. Oni su se brinuli samo o tome da radnici uz nevjerovatno mizernu nadnicu svojim vlastitim rukama iskopaju čim više uglja i razne rude. Dakle, najbezdušniji oblik izrabljivanja naših radnika i pljačkanje bogatstava naše zemlje.

Mogao bih nabrajati mnogo i mnogo sličnih primjera, ali ja mislim da je ovo dovoljno da se vidi zbog čega je naša zemlja bila tako siromašna, da se vidi koliko je bila potrebna, pravedna i korisna nacionalizacija svih preduzeća kod nas, da se vidi koliko je potrebna i neophodna industrijalizacija naše zemlje. U isto vrijeme, to dokazuje koliko je težak zločin bivših upravljača Jugoslavije koji su na tako vidan način upropašćavali našu zemlju, prodajući tuđinu narodna bogatstva u bescjenje.

Naš Petogodišnji plan vodi računa o svim granama proizvodnje — pored industrije, o zanatstvu i seljaštvu. Kod našeg zanatstva postojala je bojazan da će Petogodišnjim planom i pojačanom industrijalizacijom biti likvidirano kao takvo. Ta bojazan je suvišna. Što mi dosada nismo posvetili zanatstvu potrebnu pažnju, snabdjeti ga dovoljnom količinom sirovina i alata, razlog je to što nismo mogli, a ne što ne bismo htjeli. Trebalo je najvećom brzinom obnavljati razorenu industriju i snabdijevati je potrebnim sirovinama, kojih je kod nas još uvijek suviše malo. Trebalo je na brzinu snabdjeti naše stanovništvo grada i sela najnužnijim industrijskim proizvodima široke potrošnje, i tako dalje. Ali ja neću osporavati da kod mnogih naših rukovodećih ljudi nije postojalo nerazumijevanje za potrebe zanatstva. I ne samo to, nego i danas kod nekih ljudi postoji mišljenje da je zanatstvo odživjelo svoje, da ono danas, kad stvaramo jaču industriju, više nije potrebno, da ono kao privatni sektor proizvodnje smeta pravilnom razvitku društvene, socijalističke proizvodnje koja je kod nas nastala uslijed prelaza glavnih sredstava proizvodnje iz privatne u opću, narodnu, društvenu svojinu. To je skroz pogrešno. Nama je zanatstvo potrebno i korisno. Naša industrija, u mnogim granama, još dugo neće zadovoljiti sve potrebe naših naroda, a neke zanatske grane se danas još uopće ne mogu zamijeniti industrijom. Dalje, naše je zanatstvo kvalitativno na visokom stepenu, i mi ćemo ga,

zbog specifičnosti nekih njegovih grana, pomagati, a ne kočiti njegovo dalje gajenje i razvitak. Ne zanemarivanje i ukidanje zanatstva, već njegovo uključivanje u naš opći privredni plan, pomaganje, organizovanje u proizvodne zadruge, da bi čim korisnije poslužilo općem privrednom razvitku naše zemlje, — to je naša politika u pogledu zanatstva, i toga treba da se svako drži.

Sada nekoliko riječi o našem seljaštvu i Petogodišnjem planu.

U našem Petogodišnjem planu govori se o prelazu od ekstenzivne poljoprivrede ka intenzivnoj. Drugim riječima, treba povećati plodnost zemlje i poboljšati način obrade. Treba povećati količinu dobijenih plodova sa iste površine i poboljšati kvalitet poljoprivrednih plodova. A kako ćemo to postići? Ne, razumije se, starim načinom obrade, kako to propovijedaju razni nazovi dobročinitelji seljaštva, koji se bore iz demagoških i raznih drugih razloga protiv industrijalizacije naše zemlje, govoreći kako se s industrijalizacijom zanemaruje seljaštvo. Te su tvrdnje vrlo plitke, nelogične i čudnovate i svakom seljaku. Da bismo mogli pomoći našim seljacima da unaprede poljoprivredu mi moramo imati potrebnu industriju koja će proizvoditi umjetno gnojivo, poljoprivredne mašine i alate. A da bismo mogli imati fabrike koje će proizvoditi umjetno gnojivo, poljoprivredne mašine i alate, mi moramo najprije stvoriti tešku metalnu industriju, koja će izrađivati fabrike za poljoprivredne potrebe. Mi moramo, dalje, racionalizirati naše rudnike uglja, željeza i drugih ruda kojima će se snabdijevati ljevaonice, odnosno teška industrija, i tako dalje. Jednom riječi, bez industrijalizacije i elektrifikacije ne može se postići ništa od onoga što smo gore naveli. Industrijalizacija naše zemlje nerazdvojno je vezana s potrebama našeg seljaštva, koje pretstavlja veliku većinu naših naroda. Industrijalizacija naše zemlje, prema tome, nije sama sebi cilj, već će služiti povećavanju blagostanja svih slojeva naroda, a u prvom redu radnika i seljaka. Ona je preduslov za ostvarenje boljeg života naših radnika, naših seljaka, naše narodne inteligencije, naših radnih građana.

Za našu poljoprivredu mi moramo prema planu imati u 1951 godini nekoliko hiljada traktora više nego što imamo danas. A gdje ćemo ih uzeti? Razumije se, moramo ih izraditi u novim fabrikama. Mi moramo 1951 godine imati preko dva puta više traktorskih plugova no što imamo danas, oko 240.000 sprežnih plugova više no što imamo danas, preko 60.000 sijačica, preko 2.500 žetelica, oko 8.000 samovezačica, oko 220 kombajna, oko 7.000 kosilica, oko 7.000 vršalica, oko 14.000 trijera, oko

70.000 sjeckalica više nego što imamo danas, itd. Odatle se vidi koliko ogroman značaj ima Petogodišnji plan za naše seljaštvo. Iz toga se vidi da nam je potrebno mnogo fabrika, mnogo čelika, mnogo boljih rudnika, i tako dalje. Iz toga se vidi koliko je neosnovana i lažna propaganda raznih nazovi prijatelja sela, koji nas optužuju da ne vodimo brigu o seljacima. Ja mogu slobodno reći da ta gospoda nikad ne bi mogla učiniti za seljake ono što ćemo mi učiniti s ostvarenjem Petogodišnjeg plana. (Burno odobravanje i aplauz.)

Prema tome, oni elementi u našoj zemlji koji su protiv industrijalizacije u suštini su protiv blagostanja naroda. Oni su protiv seljaka, protiv radnika, protiv naroda uopće, pa ma kako oni maskirali svoju borbu protiv industrijalizacije.

Dalje, razni reakcionarni elementi pokušavaće da na razne načine ometaju ostvarenje Plana. Ti elementi neće da priznaju da je u ovom kratkom periodu poslije rata nova Jugoslavija pokazala ogromnu životnu snagu. Svakome je poznato da je Jugoslavija najviše postradala, pa ipak niko danas ne može osporiti da smo mi u ovom periodu postigli u obnovi takve rezultate kakve nije postigla nijedna evropska zemlja koja je bila okupirana ili napadana od fašističkih sila. To nam priznaju čak i naši protivnici u inostranstvu. Tim gluplje i jadnije ispadaju oni reakcionarni elementi kod nas koji stalno brbljaju da Jugoslavija ne može ekonomski prosperirati bez oslonca na američke i engleske kapitaliste, da naša zemlja neće moći privredno napredovati ako se ekonomski i politički ne potčinimo anglosaksonskim silama. Ta reakcionarna klika govori, razumije se, ono što priželjkuje. Ona se veseli pomoći koju će dobiti grčka i turska reakcija od Amerike, i tako dalje. Ta reakcionarna klika, bila ona iz Beograda ili iz Zagreba, iz Ljubljane ili Sarajeva, stalno bunca, razumije se u svom užem krugu, o skorom ekonomskom i političkom krah, o skoroj promjeni vlasti kod nas. Ali, ta gospoda će morati čekati na promjene kod nas vrlo dugo, sve tamo do svog žalosnog svršetka. Njihova buncaja ne treba uzimati ozbiljno, jer oni time tješe sami sebe, krata vrijeme, odnosno, to im je jedini posao koji danas rade i koji, razumije se, nije bez rizika, jer je protunarodan, neprijateljski novoj Jugoslaviji.

Skoro isto tako je za osudu i malodušnost i nevjerovanje u naše vlastite snage, kukanje zbog teškoća pri ostvarenju Petogodišnjeg plana. Da, mi ćemo imati dosta teškoća pri ostvarenju ovoga Plana, ali mi moramo izdržati sve teškoće i savladati ih, jer će nas to brzo dovesti cilju kome teži svaki naš čestiti gra-

danin, to jest srećnijoj i boljoj budućnosti naroda naše zemlje. Ja sam duboko uvjeren da ćemo mi savladati sve teškoće na koje ćemo naići pri ostvarenju Petogodišnjeg plana. U to su uvjereni svi oni koji nepokolebljivo vjeruju u stvaralačku snagu naših naroda, naših radnika, naših seljaka, naše slavne omladine, naše narodne inteligencije, naših radnih građana. Da će tako biti, garancija nam je ono što smo postigli u dosadašnjem, nevjerovatno kratkom periodu, i s vrlo oskudnim sredstvima. (Burno odobravanje.)

Ima mudrijaša koji u vezi s planskom poljoprivredom govore da je to povreda privatne svojine i privatne inicijative. Ti mudrijaši idu i dalje i govore da su to počeci ukidanja privatne svojine uopće, odnosno, priprema za ukidanje privatne svojine. Sve je to obično brbljanje koje nema nikakve osnove, ali ima tendenciju da se unese zabuna u seljačke mase i nevjerovanje u Ustav i vrhovnu državnu upravu.

Da, mi hoćemo da provodimo plansku poljoprivredu, jer je to u interesu ne samo zajednice kao cjeline, već i samih seljaka. Ako danas vrhovne državne vlasti u našoj zemlji rade uporno na tome da stvore realne planove za naše rudarstvo, za našu elektrifikaciju, industrijalizaciju uopće, za plansku raspodjelu sirovina, za plansku raspodjelu gotovih industrijskih proizvoda i tako dalje, onda je, razumije se, isto tako važno i potrebno da se vrhovna državna vlast brine i o planskoj poljoprivredi. Bilo bi veoma štetno i prosto nemoguće dopustiti da se u poljoprivredi ne primijene slične planske metode kao i u ostaloj privredi. Država se mora brinuti da seljaci imaju obezbijedeno svakovrsno sjemenje dobrog kvaliteta, — a da bi to bilo moguće, potreban je plan, potrebno je znati koja je količina i kakvog sjemenja gdje potrebna. Da bi se podigla naša narodna poljoprivreda na viši stepen, s ekstenzivnog na intenzivni način obrade, potreban je plan. Potrebno je znati koliko će gdje biti potrebno poljoprivrednih mašina, koliko će gdje biti potrebno umjetnog gnojiva i tako dalje. Država se mora brinuti za prehranu cjelokupnog stanovništva zemlje, i prema tome, ni vrhovnim ni nižim organima vlasti nije svejedno kako će seljaci sijati, koliko i šta će sijati i gdje će šta sijati. Prema tome, potreban je plan sjetve. Potrebno je stručno rukovodstvo i savjet. Dalje, u cilju prehrane cjelokupnog stanovništva zemlje, u cilju stvaranja izvjesne rezerve za slučaj elementarnih nesreća itd., država se mora brinuti za pravilnu i cjelishodnu raspodjelu žetvenih prinosa, mora planski izvršiti otkup žitarica i industrijskih biljaka. Prema tome, ne radi se o bilo kakvom ukidanju privatne svo-

jine, već o planskom gospodarenju i u poljoprivredi. To nam nalažu interesi naše opće narodne zajednice i interesi samih seljaka. Tom imperativu mora se svako pokoriti. Svako drugo tumačenje ima antinarodni, neprijateljski karakter, i ono teži ometanju brzog razvitka naše zemlje.

Šta industrijalizacija naše zemlje daje našoj radničkoj klasi?

Već samim tim što su kod nas sredstva za proizvodnju prešla iz privatne u društvenu svojinu, što je proizvodnja dobila novi karakter, karakter proizvodnje za potrebe naroda, naše opće narodne zajednice, a ne za profit, ne za sticanje bogatstva pojedinaca, drugim rečima, što prelazimo od kapitalističkog načina proizvodnje na socijalistički, kod nas je samim tim prestala svaka opasnost besposlice za radničku klasu. Prestala je opasnost koja je u staroj predratnoj Jugoslaviji tako teško pogadala naše radnike, koja je svojstvena kapitalističkim zemljama, gdje je besposlica hronična i samo se u najvišim konjunktturnim periodima smanjuje, ali ne i likvidira. Industrijalizacija naše zemlje omogućiće da stotine hiljada siromašnih građana i seljaka bez zemlje nađu zarade i tako će spriječiti da se naš siromašni svijet potuca po tudini, ostavljajući svoju zemlju radi traženja zarade. Prema tome, industrijalizacija naše zemlje predstavlja vrlo važan faktor u rješavanju ovog teškog socijalnog problema.

Dalje, industrijalizacija zemlje, uvođenje planske privrede uopće u novoj Jugoslaviji znači sigurno i neposredno poboljšanje životnog standarda naših naroda — radnika, seljaka, građana uopće. Dok je u kapitalističkim zemljama racionalizacija u industriji i povećavanje produktivnosti rada prava nesreća za radničku klasu (jer hiperprodukcija lišava jedan veliki dio radnika zarade, pošto se proizvodi za profit — otuda bacanje u vodu ili paljenje ogromnih količina životnih namirnica, dok u isto vrijeme radne mase gladuju), — kod nas će biti obratno, to će samo ubrzati blagostanje naših naroda.

Mi ćemo imati dosta velikih teškoća pri ostvarenju Peto-godišnjeg plana. Tih teškoća mi moramo biti svjesni i učiniti sve da ih savladamo.

Prvo, mi ćemo morati učiniti najveće napore da stvorimo potrebne stručne kadrove i odgovarajuću radnu snagu za našu industriju i privredu uopće, koja će se prema Planu silno razviti. U toku ovih pet godina naša će industrija trebati novih 170.000 industrijskih radnika, koji moraju da se upoznaju sa savremenim procesom proizvodnje. Znači, dvostruko više no što

imamo danas. Dalje, za ovih pet godina naša će privreda trebati blizu 60.000 srednjih stručnih kadrova, to znači skoro sedam puta više no što imamo danas. Kadrova sa fakultetskom spremom trebaćemo 20.000 više no što imamo danas. Stvoriti te kadrove, to je vrlo teška zadaća, ali je mi moramo savladati.

Osim toga imaćemo vjerovatno i razne vanjske teškoće kod nabavki potrebnih mašina. Ali te ćemo teškoće najlakše savladati ako mi na vrijeme budemo izvršivali sve svoje obaveze prema inostranstvu, u vezi s Petogodišnjim planom.

Dalje, u privredi će biti potrebna krajnja budnost protiv raznih štetočina koji bi pokušali da ometaju ostvarenje Petogodišnjeg plana. Prema njima je potrebna ne samo najveća budnost, nego i najveća strogost, ako se takvi pojave.

Ne manje je važna borba protiv svake malodušnosti i kolebljivosti pred raznim teškoćama. Takvih i sličnih teškoća će biti, ali ih mi moramo savladati i savladaćemo ih.

Moram, također, podvući da kod planske privrede, kod sprovođenja Petogodišnjeg plana, za uspjeh privrednog razvitka, za uspjeh ostvarenja Petogodišnjeg plana pretstavlja veliku opasnost svaki partikularizam, svaki lokalni patriotizam. Bilo bi štetno i opasno ako bi se izbjegavala tačna evidencija svih materijalnih sredstava potrebnih za pravilnu raspodjelu i pravilno odvijanje plana.

Dalje, za sprovođenje plana bilo bi vrlo štetno ako se ne bi imalo razumijevanja za pravilnu raspodjelu kadrova: raznih inženjera, srednjih stručnih kadrova i kvalifikovanih radnika. Kod toga je isto tako opasan centralizam kao i partikularizam. Ovo govorim zbog dosadašnjeg iskustva i podvlačim da se moramo ubuduće toga strogo čuvati — ako hoćemo da uspješno ostvarujemo naš Petogodišnji plan.

Ostvarenje ovog Petogodišnjeg plana potpuno će preobraziti našu zemlju. To znači da će naša zemlja postati ne samo mnogo bogatija materijalnim dobrima, nego će ta materijalna dobra omogućiti brzi kulturni razvitak. Imaćemo ne samo mnogo više raznih fabrika, rudnika, željeznica, raznih mašina, dobrih komunikacija, razne stoke i životnih namirnica već ćemo imati i mnogo više raznih škola, srednjih i visokih, raznih naučnih ustanova, obnovljenih sela i gradova, i tako dalje. Stvorice se ujedno uslovi za lakši dalji svestrani razvitak. Silno će porasti blagostanje naroda. Već pri kraju pete godine ovog plana opći narodni dohodak silno će se povećati. U odnosu na 1939 godinu izgledaće po prilici ovako: opći narodni dohodak 1939 — 132 milijarde, 1951 — 235 milijardi ili 139%. Dalje, vrijednost

ukupne materijalne proizvodnje bila je 1939 godine 203 milijarde, 1951 biće 366,6 milijardi ili 180%.

Mislim da nije potrebno da podrobnije iznosim bilo kakve cifre ili procenite i koliko će se čega stvoriti za ovih pet godina. O tome će govoriti ostali drugovi, a dato je i u Petogodišnjem planu. Htio bih samo da još jedanput podvučem ogromnu važnost ovog našeg poduhvata za naše narode. Kao što bez ostvarenja ovoga plana, bez industrijalizacije naše zemlje nema blagostanja našim narodima, tako bez ostvarenja toga plana nema ni baze za našu ekonomsku i političku nezavisnost. Zbog toga smatram da je dužnost svakog građanina naše zemlje da sve od sebe za ostvarenje zadaća koje se postavljaju pred nas u vezi s Petogodišnjim planom.

Svjesni svih teškoća koje stoje pred nama, mi smo duboko ubijedeni da ćemo, uz pomoć svih narodnih snaga, ostvariti ono što nas vodi k boljoj i srećnijoj budućnosti. (Dugotrajno i burno odobravanje.)

Pretsedavajući: Reč ima predsednik Savezne planske komisije Andrija Hebrang.

Pretsednik Savezne planske komisije Andrija Hebrang: Drugovi i drugarice narodni zastupnici, Savezna vlada vam je podnijela na razmatranje i odobrenje Prijedlog zakona o petogodišnjem planu razvika narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Naši su narodi, pod vođstvom druga Tita, u oslobodilačkom ratu izvojevali veliku pobjedu nad vanjskim i unutrašnjim neprijateljima i stvorili sve preduvjete za izgradnju novog društvenog, ekonomskog i državnog uređenja.

Nova se Jugoslavija u poredenju sa starom Jugoslavijom iz temelja izmijenila u kratkom poslijeratnom razdoblju obnove i izgradnje. Naslijeđene ruševine, anarhičnost i crna berza pripadaju uglavnom prošlosti. Brzi tempo poslijeratne obnove i izgradnje, veliki uspjesi u reorganizaciji narodne privrede i njenom općem sređivanju, uspjesi na socijalnom, zdravstvenom i kulturnom polju osvjetljavaju svom jasnoćom sve prednosti i nadmoć nove narodne države Federativne Narodne Republike Jugoslavije nad starom kapitalističkom reakcionarnom Jugoslavijom. Nova je narodna demokracija položila veliki ispit u praksi. Nova Jugoslavija sada u miru, kao i ranije u ratu, pokazuje svijetu kakove plodove donosi njenim narodima prava demokratska vlast. Sa takovim se uspjesima ne mogu pohvaliti

oni narodi koji su usrećeni vladavinom zapadnog demokrat-skog tipa.

Stvaralački rad naroda Jugoslavije i naše pobjede u obnovi i izgradnji oduševljavaju sve prave demokrate širom svijeta a izazivaju zavist i mržnju samo kod reakcionara sviju zemalja.

Sta se to zapravo izmijenilo u našoj zemlji i čime se objašnjavaju svi naši uspjesi i sve naše pobjede?

Prvo, izmijenio se karakter vlasti. Vlast je prešla iz ruku izrabljivača i reakcionara u narodne ruke. Razorena je stara država, država izrabljivača radnog naroda, i izgrađena nova narodna država, država novog tipa, koja štiti i unapređuje interese trudbenika.

Drugo, izmijenio se i socijalni karakter i sadržaj komandnih vrhova narodne privrede. Kapitalisti su najureni sa komandnih pozicija narodne privrede, ukinuto je njihovo eksploatatorsko vlasništvo u industriji, bankarstvu, zemljoposjedu i veletrgovini. Tako je stvoren vodeći — po svom karakteru socijalistički — sektor narodne privrede kao materijalni temelj narodne vlasti. Stvaranje državnog sektora narodne privrede omogućuje ukidanje slijepog djelovanja ekonomskih zakona i prelaz na svjesno upravljanje narodnom privredom. Danas naša narodna država, država novog tipa, na temelju općedržavnog plana upravlja privrednim i društvenim razvitkom zemlje. U staroj su Jugoslaviji upravljali privredom, u cilju svog bogaćenja, bankari i industrijalci, veletrgovci i veleposjednici. Tome je zauvijek odzvonilo. Naša narodna država upravlja privredom i njenom izgradnjom u interesu privrednog i političkog jačanja i podizanja blagostanja radnog svijeta.

Treće, izmijenili su se stari kapitalistički odnosi proizvodnje, zasnovani na izrabljivanju radnog naroda. Izgrađuju se novi socijalistički odnosi proizvodnje. Time se stvaraju materijalni i socijalni preduvjeti za ukidanje izrabljivanja čovjeka čovjekom.

Četvrto, izmijenio se organizacioni oblik narodne privrede. Narodna privreda, u skladu sa socijalističkim karakterom vodećih grana privrede, dobija organizacioni oblik planske privrede. Planska privreda potiskuje slijepo djelovanje ekonomskih zakona i naslijeđenu anarhičnost. Socijalistički sektor privrede utiče na sve ostale sektore i određuje pravac razvitka cijele privrede.

Peto, izmijenili su se odnosi između industrije i poljoprivrede radnog seljaka. U staroj je Jugoslaviji odnos indu-

strije prema poljoprivredi radnog seljaka bio odnos izrabljivača prema izrabljenome. Poljoprivreda je bila podređena interesima kartela, bankara, industrijalaca i veletrgovaca. To je bio osnovni uzrok zaostajanja poljoprivrede i propadanja radnog seljaštva. Novi odnosi između industrije i poljoprivrede počivaju na međusobnom pomaganju i dopunjavanju.

Šesto, izmijenila se trgovina i njena uloga. U staroj se Jugoslaviji između industrije i poljoprivrede nalazio kapitalistički posrednik — trgovac. On je izrabljivao radni svijet i dvostruko zaradivao velike profite kupujući od seljaka poljoprivredne proizvode i prodajući mu industrijske proizvode. I tome je zauvijek došao kraj. Mjesto kapitalističkog posrednika imamo danas državnu, zadružnu i sitnu privatnu trgovinu. Njihova je zadaća da što uspješnije i uz najmanje troškova vrše promet robe, da opskrbljuju selo industriskim proizvodima i otkupljuju poljoprivredne proizvode.

Sedmo, izmijenio se novčani i kreditni sistem. Ujedinjeni bankovni i industrijski kapital bezobzirno je izrabljivao naše selo i radno seljaštvo bacio u po zlu čuvene seljačke dugove. I tome je zauvijek došao kraj. Danas je naše selo oslobođeno pritiska finansijskog kapitala koji ga je izrabljivao i držao u bijedi. Izgrađuje se novi sistem jeftinog državnog kredita koji će pomoći napredak poljoprivrede i radnog seljaka.

Osmo, izmijenio se način raspodjele narodnog dohotka. U staroj je Jugoslaviji ogroman dio narodnog dohotka išao u džepove domaćih i stranih kapitalista. Oni su znatan dio tog dohotka rasipali na besplodan i raskošan život. Ukidanje parazitskih egzistencija i smanjenje velikog dijela neproduktivnih izdataka omogućuje novu i pravedniju podjelu narodnog dohotka na fond potrošnje stanovništva, fond akumulacije i fond državnih rezervi. Nova raspodjela narodnog dohotka osigurava i visoki tempo akumulacije i podizanje materijalnog i kulturnog stupnja radnog čovjeka.

Te promjene, drugovi zastupnici, iz temelja mijenjaju stvari, ljude i odnose. Tim se promjenama objašnjavaju svi naši uspjesi. Naši bi narodi proživljavali crne i teške dane da im je kojom nesrećom poslije rata nametnuta zapadna demokracija. Kao posljedicu tih promjena imamo neviđeno oduševljenje, političku aktivnost, požrtvovanost i stvaralački elan radničke klase i svih radnih ljudi naše domovine. Radni narod, oslobođen klasnog i nacionalnog ugnjetavanja, zbio je svoje redove u borbi za izgradnju bolje i srećnije budućnosti.

Sve su te promjene, uzete zajedno, omogućile našu brzu obnovu i izradu prvog petogodišnjeg plana razvitka narodne privrede u našoj novoj državi. Bilo bi izlišno dokazivati da spomenute činjenice neborivom snagom i jasnoćom potvrđuju pravilnost politike Savezne vlade na čelu sa drugom Titom.

Stara Jugoslavija i fašistička okupacija ostavile su nam u nasljeđe tešku privrednu, tehničku i kulturnu zaostalost. Zato imamo sada očigledan nesklad između naše napredne društvene, političke i državne nadgradnje i njene zaostale privredne podloge. Poznato je da zaostala privreda i tehnika osuđuje na slabost, ovisnost, materijalnu bijedu i niski kulturni stupanj. Narodi Jugoslavije ne mogu se pomiriti s takovim uvjetima života. Oni hoće da žive slobodnim, bogatim i kulturnim, čovjeka dostojnim životom. Ali, da bismo stvorili preduvjete za takav život, mi moramo što prije ukinuti suprotnosti između naše napredne društvene i političke nadgradnje i njene zaostale privredne podloge. Petogodišnji plan rješava to pitanje.

Koje su to glavne oznake naše privredne zaostalosti i slabosti? Naša je industrija po svom kapacitetu slabo razvijena i znatnim dijelom tehnički zaostala. Njena sirovinaska baza nije bila dovoljno razvijena. Proizvodi su skupi zbog primitivnog tehnološkog procesa proizvodnje. Sirovine se iskorišćuju polovično i neracionalno. Naročito je slabo razvijena teška industrija. U 1939 godini iznosila je proizvodnja grupe A (proizvodnja sredstava za proizvodnju) svega 43% od ukupne industrijske proizvodnje. Tako niski udio grupe A u industrijskoj proizvodnji karakterističan je za sve industrijski slabo razvijene zemlje. To je zapravo naša osnovna slabost, jer je teška industrija kičma privredne i odbranbene snage svake zemlje. Naša industrija prije rata ni izdaleka nije mogla podmiriti potrebe zemlje u sredstvima za proizvodnju i sredstvima za potrošnju. Udio industrijske proizvodnje u ukupnoj proizvodnji iznosio je 1939 godine svega 45% ili 3.378.— dinara po glavi. Zato smo bili prinuđeni izvoziti naše sirovine i živežne namirnice, a uvoziti industrijske proizvode svake vrste. Udio industrijskih proizvoda u našem uvozu iznosio je 1940 godine 86% vrijednosti svega uvoza.

Jugoslavija je prije rata u pogledu industrije spadala u najzaostaliye zemlje Evrope. Ona je 1939 godine proizvodila na glavu stanovnika: uglja 389 kg (bili smo ispred Rumunije i Bugarske); željeza 6 kg (Jugoslavija i Rumunija držale su zajedno posljednje mjesto); čelika 15 kg (bili smo na predzadnjem mjestu; iza nas je bila samo Rumunija sa 13 kg); elek-

trične struje 71 kvč. (iza nas samo Bugarska sa 42 kvč.); nafte 0,06 kg (bili smo na zadnjem mjestu); cementa 42,5 kg (iza nas je bila samo Mađarska sa 26 kg i Češka sa 18 kg).

Tako je s našom industrijom. No, ne stoje bolje stvari ni sa poljoprivredom. I tu smo zauzimali nezavidno zadnje mjesto. Za našu poljoprivredu karakteristično je zaostalo, primitivno obrađivanje zemlje i niski prinos po hektaru.

Prosečni je prinos po hektaru bio: pšenice 11,3 mtc (iza nas je bila samo Rumunija sa 9,1); krumpira 61 mtc (bili smo na zadnjem mjestu u Evropi); šećerne repe 180 mtc (iza nas je bila samo Rumunija sa 91 mtc); udio industriskog i krmnog bilja na oranicama u procentima 7% (bili smo na zadnjem mjestu); potrošnja umjetnog gnojiva po ha površine 0,3 kg (bili smo na zadnjem mjestu); proizvodnja mlijeka po kravi godišnje 900 lit. (bili smo na zadnjem mjestu); proizvodnja pšenice po stanovniku 155 kg (bili smo iza Mađarske i Bugarske).

No, ni to nije sve. Stara Jugoslavija se razvijala po zakonima neravnomjernog razvitka koji važi za sve kapitalističke zemlje. Kao posljedicu toga imamo velike razlike u stupnju privrednog i kulturnog razvitka pojedinih narodnih republika i grube disproporcije u cijeloj privredi. Njih nalazimo unutar pojedinih grana: u rudarstvu i industriji, u poljoprivredi i saobraćaju, u ponudi i potražnji industriskih i poljoprivrednih proizvoda, itd. Postoje i velike disproporcije između pojedinih grana narodne privrede. Najvažnija je među njima, kao posljedica naše privredne zaostalosti, disproporcija između industrije i poljoprivrede.

Pri izradi Petogodišnjeg plana morali smo imati u vidu sve te činjenice. Najvažnija je zadaća planiranja da uskladi razvitak svih grana i elemenata narodne privrede. Bez toga nema planskog razvitka. Naš prijedlog petogodišnjeg plana rješava te zadaće. On predviđa uklanjanje postojećih disproporcija unutar pojedinih grana, između raznih grana i u privredi kao cjelini. Prema našem planu, na višem stupnju uskladiće se odnos između industrije i poljoprivrede, teške i lake industrije, ponude i potražnje. Petogodišnji plan svestrano zahvata sve probleme i sve grane života. On određuje jasnu liniju i konkretne zadaće za razvitak industrije, saobraćaja, poljoprivrede, zanatstva, prosvjete, kulturnih i zdravstvenih ustanova. Peto-godišnji plan predstavlja razrađeni program zadaća i mjera za uklanjanje naše privredne i tehničke zaostalosti i pretvaranje

naše zemlje u naprednu, industriski razvijenu i jaku narodnu državu.

Petogodišnji plan razvitka narodne privrede FNRJ postavlja ove glavne zadaće:

- 1 — likvidirati privrednu i tehničku zaostalost,
- 2 — podići i učvrstiti privrednu i odbranbenu snagu zemlje,
- 3 — učvrstiti i dalje razviti socijalistički sektor narodne privrede i nove odnose proizvodnje koji iz njega proizlaze, i
- 4 — podići opće blagostanje radnog svijeta sva tri privredna sektora.

Za ostvarenje ovih krupnih zadaća predviđene su investicije u iznosu od 278 milijardi i 300 miliona dinara.

Da bismo likvidirali našu privrednu i tehničku zaostalost, moramo izvršiti industrijalizaciju i elektrifikaciju naše zemlje na savremenoj tehnčkoj podlozi; moramo podići stotine i stotine novih tvornica i desetine električnih centrala, otvoriti nove rudnike i rekonstruirati i modernizirati stara poduzeća i stare rudnike. U tu ćemo svrhu investirati oko 120 milijardi dinara. Vrijednost industrijske proizvodnje povećat će se u 1951 godini za 5 puta prema 1939 godini ili 3.378 dinara na 10.625 dinara po glavi stanovnika. Porasti će znatno udio industrijske proizvodnje u ukupnoj proizvodnji zemlje. Taj će udio skočiti od 45% u 1939 godini na 64% u 1941 godini. To će biti nesumnjivo veliki i značajan skok u razvitku naše industrije. Važno je opće povećanje udjela industrijske proizvodnje u ukupnoj proizvodnji zemlje. No, to nije sve. Za naš privredni i politički razvitak ima nešto što je još važnije od toga. To je brži tempo razvitka i jačanja socijalističkog sektora naše privrede nego drugih sektora. Prema Petogodišnjem planu povećat će se 1951 godine ukupna vrijednost proizvodnje za 2,4 puta iznad predratne, a vrijednost proizvodnje socijalističkog sektora za blizu 5 puta.

Privredna i odbranbena moć svake zemlje ovisi o teškoj industriji, osobito o crnoj metalurgiji i industriji mašina. Zato je naša najvažnija zadaća, koja će omogućiti rješavanje svih ostalih zadaća, da izgradimo dovoljno jaku i tehnički savremeno opremljenu tešku industriju. Bez razvitka teške industrije ne možemo ni pomisliti na opremu ostalih grana naše industrije modernim mašinama, uređajima, aparatima i alatom. Bez toga ne možemo tehnički opremiti saobraćaj, poljoprivredu i Armiju. Izgradnjom teške industrije stvorit ćemo produkciono-tehničku

bazu za preobražaj i tehničku opremu svih grana privrede. Time ćemo likvidirati nisku proizvodnju grupe A, tu tipičnu oznaku zaostalosti i slabosti svake zemlje. Predviđenom izgradnjom teške industrije znatno će se izmijeniti odnos između proizvodnje grupe A (proizvodnja sredstava za proizvodnju) i grupe B (proizvodnja predmeta za potrošnju). Proizvodnja grupe A ima se do 1951 godine povećati na 57% ukupne industrijske proizvodnje prema 43% u 1939 godini. Toj činjenici treba pridavati osobiti značaj za naš daljnji napredak.

Petogodišnji plan predviđa izgradnju cijelog niza novih vrsta industrija. Među najvažnije spadaju industrija teških i srednjih alatnih mašina, elektro-industrija, industrija teških lokomotiva i vagona, velikih parnih kotlova, vodenih turbina, kamiona, traktora, poljoprivrednih mašina većih tipova, teških građevinskih mašina, dizalica i druge. Povećat će se proizvodnja metalne industrije za blizu sedam puta iznad proizvodnje u 1939 godini, industrije građevinskog materijala za preko osam puta, hemijske industrije za preko devet puta, električne industrije za preko deset puta. Savremene mašine će zamijeniti primitivne alate i oruda, izbaciti iz upotrebe istrošene ili zastarjele mašine i potisnuti nazadnu organizaciju i nazadne metode rada. To će silno podići proizvodnost rada i smanjiti cijenu koštanja.

Takav program izgradnje naše industrije nameće potrebu elektrifikacije zemlje. U toku pet godina investirat ćemo u elektrifikaciju 30 milijardi dinara. Dosada neobuzdane i neiskorišćene vodne snage zemlje pretvorit ćemo u modernu i jaku silu. Znatno će se podići proizvodnja jevtne električne struje izgradnjom niza hidrocentrala i dopunskih kaloričnih centrala. Zemlju ćemo ispreplesti dalekovodima koji će odvoditi električnu struju iz centrala i pokretati naše tvornice, vlakove, mašine, aparate i osvijetljivati naša sela i gradove. Petogodišnji plan predviđa povećanje proizvodnje električne struje u 1951 godini na 4 milijarde 350 miliona KWh ili za 4 puta više nego 1939 godine. Povećat će se proizvodnja struje po stanovniku na 272 KWh prema 71 KWh prije rata. Tako ćemo preteći mnoge koji su sada ispred nas.

Našoj je zemlji i dosad trebalo velikih količina uglja, željeza, čelika, bakra, aluminijuma. Otszda će nam toga još više trebati da bismo zadovoljili potrebe investicione izgradnje velikih razmjera, povećanih kapaciteta naših tvornica, saobraćaja i rastuće potrebe stanovništva.

Investirat ćemo preko 30 milijardi dinara za izgradnju rudarstva i crne metalurgije. Modernizirat ćemo stare rudnike i

otvoriti nove, izbušiti ćemo zemlju i otvoriti nove izvore nafte, izgraditi visoke peći, čeličane i valjaonice. Likvidirat ćemo veliku oskudicu u tim proizvodima, koju naša zemlja tako teško osjeća još i sada. Petogodišnji plan predviđa povećanje proizvodnje uglja i koksa od 6 miliona tona u 1939 godini na 16,5 miliona tona u 1951 godini ili za 2,5 puta više, nafte od 1000 na 450.000 tona ili za 450 puta više, željezne rude od 613.000 na 1,5 miliona tona ili za 2,5 puta više, sirovog željeza od 101.000 tona na 550.000 tona ili za 5,5 puta više, čelika od 235.000 tona na 760.000 ili za preko 3 puta više.

Povećat će se proizvodnja u 1951 godini prema 1939 godini po glavi stanovnika: uglja od 389 kg na 1.031 kg ili za 265%; čelika od 15 kg na 48 kg ili za 320%; aluminija od 0,1 kg na 0,8 kg ili za 800%.

Petogodišnji plan rješava pravilno i odnos između teške i lake i prehranbene industrije. Naša zemlja treba više uglja, električne energije, čelika, raznih mašina, električnih uređaja, kompresora, ali mi moramo naš radni svijet, koji će uložiti sve svoje sile za izvršenje Petogodišnjeg plana, opskrbiti većom količinom i boljim kvalitetom tekstila, obuće, živežnih namirnica, staklene i željezne robe i drugim kućnim potrebama. Zato naš Petogodišnji plan predviđa izgradnju novih tvornica lake i prehranbene industrije i modernizaciju starih tvornica. Investirat ćemo u prehranbenu i laku industriju blizu 24 milijarde d'nara i do 1951 godine daleko premašiti proizvodnju prema 1939 god.

Petogodišnji je plan riješio i pitanje naših obrtnika. On određuje jasnu liniju i zadatke. Radne obrtnike moramo uključiti u plan proizvodnje i izgradnje, opskrbiti sirovinama i alatom. Njihove će nam sposobnosti, stručno znanje i vještine biti od velike koristi. Oni će stvoriti mnoge lijepe i potrebne stvari. Do 1951 godine povećat će se vrijednost njihove proizvodnje i usluga za 1,5 puta iznad 1939 godine.

U borbi za izvršenje Petogodišnjeg plana izvojevat ćemo veliku bitku nad oskudicom predmeta široke potrošnje. Tako ćemo osigurati zadovoljenje osnovnih potreba i život učiniti bogatijim i veselijim.

Izvršenje Petogodišnjeg plana znatno će podići bogatstva naše zemlje. Imat ćemo više električnih centrala, tvornica i rudnika. Zemlja seljaka donosit će više plodova. Povećat će se naši gradovi i izgrađivati novi. Biće više škola, kazališta, kina, bolnica, sanatorija, odmarališta. Prevozit će se veće količine hrane, sirovina i gotovih proizvoda. Ljudi će više putovati. Izgradnja saobraćaja mora povezati sela, gradove, turistička mje-

sta i sve privredne i političke centre. Saobraćaj mora povezati tvornice sa izvorima sirovina i potrošačima industrijskih proizvoda, zemlju sa inostranstvom i osigurati nesmetani promet dobara i ljudi.

Investirat ćemo i izgradnji saobraćaja 72 milijarde 600 miliona dinara. Završit ćemo obnovu oštećenih zgrada, mostova, pruga, voznog parka, brodova i luka, cesta, izgraditi nove pruge, nove objekte, nove vagone, brodove, ceste i autostrade. Izvršit ćemo racionalizaciju saobraćaja, pojednostiniti njegove usluge i osigurati plansku saradnju i dopunjavanje u prevoženju svih grana saobraćaja. U promet će se pustiti 780 obnovljenih i novih lokomotiva, 2930 putničkih kola, preko 29.000 teretnih vagona i 365 službenih kola. Dovořit ćemo i izgraditi 1900 km. željezničkih pruga. Naše će željeznice u 1951 godini prevesti skoro 3 puta više nego 1938 godine i preko 1,5 puta više putnika.

Obnovit ćemo i izgraditi novu trgovačku mornaricu do 600.000 BRT, obnoviti i proširiti luke i produžiti operativnu obalu na našem Jadranu. Pomorski će saobraćaj u 1951 godini prevesti oko dva puta više robe i oko dva i po puta više putnika nego 1939 godine.

Obnovit ćemo i izgraditi riječnu plovidbu, avionski i automobilski saobraćaj i povećati njihov kapacitet daleko iznad predratnog.

Veliki je naš program investicione izgradnje. Trebaće nam mnogo raznog građevinskog materijala za podizanje tvornica, električnih centrala, skladišta, mostova, željeznica, stanbenih i javnih zgrada, prosvjetnih, zdravstvenih i kulturnih ustanova. Trebaće nam više cementa, željeza, cigle, stakla, drvene građe nego dosada.

Investicije za izgradnju industrije građevinskog materijala iznose preko 4,5 milijardi dinara. Povećat će se proizvodnja građevinske industrije za osam puta iznad predratne. Taj materijal treba pretvoriti u objekte. Moramo naučiti graditi brže, bolje i jeftinije i likvidirati primitivni, spori i rasipnički način gradjenja. Zavest ćemo industrijsku izgradnju kuća, široku primjenu građevinarskih mašina i mehanizaciju grubih radova. Građevinski materijal moramo dobro štedeti i preći na upotrebu novih vrsta građevinskih materijala.

Investicije u stanbeni i komunalni izgradnju iznose 37 milijardi dinara. Obnovit ćemo porušene zgrade u selima i gradovima, podići radničke kolonije i izgraditi 15 miliona m² stanbene površine.

Investirat ćemo 7 milijardi dinara za uljepšavanje i uređivanje naših gradova. Uljepšat će se ulice i parkovi, poboljšati gradski saobraćaj, izgraditi vodovodi i kanalizacije, uvesti ulične rasvjete, javna kupališta i praočnice rublja.

Petogodišnji plan posvećuje osobitu pažnju radnom seljaku i razvitku poljoprivrede. Industrij — kao tehnički i organizaciono najvišem obliku proizvodnje — pripada nesumnjivo vodeća i odlučujuća uloga u privredi svake zemlje. To mogu poricati samo demagozi i neznalice. Priznajući vodeću ulogu industriji, mi smo ipak daleko od toga da se maćehinski odnosimo prema poljoprivredi. Nama je podjednako na srcu poljoprivreda kao i industrija. To su dvije grane naše privrede, koje se međusobno dopunjuju i ispomažu. Jedna od njih ne može daleko napredovati, ako druga jako zaostaje. Kao dokaz za to služe napred navedeni podaci za staru Jugoslaviju.

U novoj se Jugoslaviji iz temelja izmijenio odnos između industrije i poljoprivrede. Ranije je kapitalistička industrija izrabljivala seljaka. Tome je učinjen kraj. Zadaća je naše socijalističke industrije da pomaže razvitak naše poljoprivrede, da opskrbi seljaka poljoprivrednim alatom, mašinama, veštačkim gnojivom, sredstvima za zaštitu bilja i predmetima potrošnje. Zadaća je pak poljoprivrede da podigne i poboljša proizvodnju, da osigura prehranu stanovništva i da industriju opskrbi sirovinama. Zato danas u novoj Jugoslaviji samo neprijatelji naroda mogu težiti za suprotstavljanje sela gradu, poljoprivrede industriji, radnog seljaka radniku.

Tehnička je oprema naše poljoprivrede bila jadna. Ona je trošila godišnje svega 200 vagona vapnenog dušika (kalcijum cijanida), ili svega 5—10% domaće proizvodnje. Ostalih 2—4 hiljade vagona je izvoženo u inostranstvo.

Opskrbljen oskudnim i zaostalim sredstvima, izložen sva-kovrsnom izrabljivanju i držan u neznanju, naš je radni seljak bio primitivan gospodar. Otuda niski prinos njegovog zemljišta, mali prihodi i oskudan život.

Petogodišnji plan, ne dirajući u privatno vlasništvo seljaka nad zemljom, daje nam razrađen program podizanja poljoprivrede iz njene zaostalosti. U tu svrhu ćemo do kraja 1951 godine neposredno investirati 19 milijardi 400 miliona dinara. Demagozi će sigurno ako ne vikati, a ono šaptati da to pokazuje zapostavljanje poljoprivrede. Zato navodim neke nove brojke. Investirat ćemo još 13 milijardi i 204 miliona dinara posrednih investicija u korist poljoprivrede. To zajedno iznosi preko 32,5 milijarde. Od tih 13 milijardi i 200 miliona dinara će oko 940

miliona za izgradnju kemiske industrije čija je proizvodnja namijenjena poljoprivredi, 840 miliona dinara za izgradnju industrije poljoprivrednog alata i mašina, oko 11,5 milijardi dinara za izgradnju prehrambene industrije koja će prerađivati poljoprivredne proizvode.

Petogodišnji plan predviđa bolju tehničku opremu naše poljoprivrede, njenu opskrbu dovoljnim količinama umjetnog gnojiva, sredstvima za zaštitu bilja i stočnim lijekovima. Naša će industrija do 1951 godine proizvesti za potrebe poljoprivrede za 3 milijarde dinara poljoprivrednih mašina i alata, za 2 milijarde i 100 miliona dinara umjetnog gnojiva i za jednu milijardu i 600 miliona dinara sredstava za zaštitu bilja.

To će značajno unaprediti našu poljoprivrednu proizvodnju. Prema Petogodišnjem planu poljoprivredna proizvodnja u 1951 godini povećat će se od 63,8 milijardi u 1939 godini na 96,7 milijardi u 1951 godini i tako povećati vrijednost predratne proizvodnje na 152%. Prinos bijelih žitarica po hektaru čina se do 1951 godine povećati za 15%, kukuruza za 20% i industriskog bilja od 8—30% iznad predratnog prinosa.

Plan nas obavezuje na opsežne i svestrane mjere da bismo osigurali primjenu savremenih agro-tehničkih metoda u poljoprivredi, povećali prinos zemljišta i poboljšali kvalitet poljoprivredne i stočarske proizvodnje. Naša će polja biti plodnija, stoka zdravija i produktivnija.

Od velike će koristi biti za našeg seljaka naučno-istraživački radovi u poljoprivredi i stočarstvu, rajoniziranje poljoprivredne i stočarske proizvodnje, povećanje proizvodnje industriskog bilja, uvođenje novih industriskih i suptropskih kultura, isušavanje i navodnjavanje 800 hiljada hektara površine, poboljšanje postojećeg sistema navodnjavanja i tehničko-organizaciona pomoć od poljoprivredno-mašinskih stanica.

Petogodišnji plan obavezuje državna poljoprivredna imanja da opskrbljuju seljačka gospodarstva i seljačke radne zadruge kvalitetnim sjemenom, voćnim i loznim sadnicama i priplodnom stokom.

Velika je pažnja posvećena i seljačkim radnim zadrugama. Njima će biti pružena velika materijalna, organizaciona i stručna pomoć da bi se one što prije pretvorile u uzorna poljoprivredna gospodarstva.

Na kraju još spominjem da država preuzima obaveze da radnom seljaku osigura svestranu materijalnu i stručnu pomoć, bolju opskrbu industriskim proizvodima i da ga zaštititi od svakog izrabljivanja. Sve te mjere imaju za cilj unapređenje naše

poljoprivredne proizvodnje i podizanje materijalnog i kulturnog stupnja radnog seljaštva.

Kako vidite, drugovi, država je Petogodišnjim planom preuzela na sebe vrlo velike, mnogostrane i teške obaveze prema našem radnom seljaku. To sa svoje strane nameće i obaveze seljaštva prema državi. Nisu još, na žalost, svi seljaci, naročito bogati seljaci, pravilno shvatili velike promjene u našoj zemlji i svoje obaveze prema državi. Neki od njih smatraju da je posve u redu kad se država brine o njihovim potrebama, da ih opskrbljuje industriskim proizvodima, da nastoji da tih proizvoda bude što više, da oni budu što bolji i što jeftiniji. A kad su u pitanju njihove obaveze prema državi, kao na primjer predaja žita, onda ili kukaju ili nastoje da izvrdaју. Naša narodna država ispunjava svoje obaveze prema seljaštvu. Ona će to ubuduće činiti u još većoj mjeri. Zašto će i seljaštvo sa svoje strane morati točno i na vrijeme ispunjavati svoje obaveze prema državi. Bez ispunjavanja tih međusobnih obaveza ne možemo napredovati i izgraditi našu zemlju. Planska privreda iziskuje disciplinu i točno ispunjavanje obaveza predviđenih u planu. Bez toga ne može napredovati ni naša industrija ni naša poljoprivreda. Samovolja i plan su nespojivi.

Stara je Jugoslavija i u pogledu tehnike bila na posljednjem mjestu u Evropi. Strani kapital je spriječavao naš tehnički napredak, da bi nas održao u svojoj zavisnosti. Domaći su karteli, također, podržavali nazadnu tehniku. Nije samo naša poljoprivreda bila opremljena drvenom ralicom. I u našoj industriji ima u tehničkom pogledu tako modernih strojeva kao što je ralica u poljoprivredi i metode rada koje odgovaraju ralici. Mimo nas su u mnogim stvarima prohujali vijekovi i revolucije u tehnici. Rudnik žive Idrija u Slovenačkom Primorju upotrebljavao je sve do oslobođenja naše zemlje uređaje iz doba Napoleona. Rudnik Jezerina na Kosmetu proizvodio je ručnim radom 8200 tona hromove rude godišnje. Ruda je prenošena konjima na samaru 6 kilometara, a zatim prevožena 25 km volovskim kolima do željeznice. Neke su naše visoke peći sa 200 radnika proizvodile 100 tona sirovog željeza u 24 sata. Moderne visoke peći proizvode za isto vrijeme sa 45 radnika 500 tona sirovog željeza. Vrijeme za izradu jednog elektromotora u tvornici »Sever« u Subotici bilo je za 20 puta duže no što je potrebno u savremeno tehnički opremljenim tvornicama. Poduzeće »Elektro-Bosna« u Jajcu spada među naše najvažnije elektro-kemijske tvornice. U njemu su izvršeni pionirski pronalasci na području elektro-kemije (ferosilicij). Hidrocentrala koja pokreće tu tvornicu dobija vodu preko drvenih kanala. Struja se odvodi kroz

podzemni tunel pomoću golih bakarnih užeta velike težine i velikog prečnika, mjesto preko visokonaponskog kabela, što bi za oko 300 puta bilo jeftinije od sadašnje instalacije. U metalnoj industriji nije postojala velika serijska proizvodnja. Karakter njene proizvodnje je zanatski.

U tehnološkom pogledu također smo jako zaostali. Tehnička mjerenja i kontrola tehnoloških procesa u industriji spadaju u izuzetne slučajeve. To je prepušteno ocjeni od oka.

Petogodišnji plan navješćuje rat tehničkoj primitivnosti i zaostalosti naše zemlje. On određuje pravac tehničkog napretka i razvitka. Industrijalizacija će se izvršiti na savremenoj tehničkoj osnovi. Tekovine savremene nauke i tehnike biće primjenjivane u praksi na svima poljima. Novi, savremeni strojevi i tehnički uređaji, novi tehnološki procesi proizvodnje, nova napredna organizacija rada moraju zamijeniti zastarjelu tehniku i primitivnu organizaciju rada. Naši učenjaci, inženjeri, tehničari, pronalazači, novatori i privredni rukovodioci imaju široko i plodno polje rada.

Petogodišnji plan predviđa izgradnju novih grana i novih vrsta industrije. Sprovedeće se tipizacija i serijska proizvodnja. Podići ćemo kombinat za kompleksno iskorišćavanje sirovina i razviti nove sirovinske baze za razne grane industrije. Sirovine će se racionalno iskorišćavati. Mnoge će dosada upotrebljavane sirovine biti zamijenjene novim domaćim sirovinama, novim materijalom i otpacima. Proizvodit ćemo mnogo novih i dragocjenih proizvoda: koks, sintetička goriva, kvalitetni čelik, besšavne cijevi, raznovrsne mašine, razne kemiske proizvode, gumu, vještačko vlakno, vitamine. Petogodišnji plan ističe tehničke probleme i tehničke zadatke za sve grane privrede. Obuhvaćena je metalna i električna industrija, kemiska industrija, građevinarska, prehranbena industrija, tekstilna industrija, poljoprivrede, saobraćaj. Izvršenje tehničkog programa Petogodišnjeg plana pretstavljat će pravu tehničku revoluciju u našoj zemlji.

Predloženi Petogodišnji plan počiva, u skladu s propisima saveznog Ustava, na jedinstvenoj privrednoj osnovi Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Samo opći privredni plan, koji određuje pravac razvitka i osnovne zadatke za cijelu zemlju, može osigurati skladni razvitak svih grana i elemenata narodne privrede. Bez jedinstvenog privrednog plana neizbježno bi došlo do velikih disproporcija u pojedinim granama privrede, pojedinim narodnim republikama i u zemlji kao cjelini. U tom bi slučaju došlo do nepravilnog razmještaja proizvodnih snaga, do komplikacija i poremećaja na cijeloj liniji.

Jedinstveni privredni plan nije u suprotnosti sa podjelom privrede na privredu saveznog i republičkog značaja. On ne krnji privrednu samostalnost narodnih republika. Opći privredni plan određuje zadaće za cijelu zemlju, usklađuje razvitak privrede saveznog i republičkog značaja i pravilan raspored proizvodnih snaga. U našem Petogodišnjem planu određene su minimalne zadaće za privredu narodnih republika. Kod određivanja tih zadaća uzet je u obzir postojeći stupanj privrednog razvika republika, njihove potrebe, sirovinске baze, potrošačka područja i ostali elementi. Određujući glavne zadaće narodnim republikama, Petogodišnji plan nikome ne veže ruke, ne sputava inicijativu. Svaka će narodna republika kod izrade svog petogodišnjeg plana, ne dirajući opći pravac, određen ovim planom, prema svojim mogućnostima proširiti i u praksi premašiti postavljene zadaće.

Petogodišnji plan konkretizira na privrednom polju pravilnu politiku Savezne vlade po nacionalnom pitanju. Bratstvo i jedinstvo naših naroda ostalo bi pusta fraza kad plan ne bi predvidio mjere za ukidanje velikih privrednih i kulturnih razlika u stupnju razvika pojedinih republika.

U staroj je Jugoslaviji to bilo drugačije. U njoj je tempo razvika industrijske proizvodnje u pojedinim zemljama bio u skladu s politikom nacionalnog ugnjetavanja, koju je sprovođila velikosrpska buržoazija.

Tempo razvika industrijske proizvodnje u cijeloj Jugoslaviji i pojedinim zemljama izgleda ovako:

	1929 g.	1939 g.
Jugoslavija	100	120
Srbija	100	144
Hrvatska	100	107
Slovenija	100	110
Bosna i Hercegovina	100	111
Makedonija	100	92
Crna Gora	100	111

Tempo razvika pojedinih narodnih republika prema Petogodišnjem planu izgleda ovako:

Investicije		1946 g.	1951 g.
Federativna Narodna Republika Jugoslavija		100	516
Narodna Republika Srbija		100	439
Narodna Republika Hrvatska		100	466
Narodna Republika Slovenija		100	368
Narodna Republika Bosna i Hercegovina		100	721
Narodna Republika Makedonija		100	800
Narodna Republika Crna Gora		100	775
Porast vrijednosti proizvodnje industrije, rudarstva i elektroprivrede			
		1939 g.	1951 g.
Federativna Narodna Republika Jugoslavija		100	494
Narodna Republika Srbija		100	417
Narodna Republika Hrvatska		100	452
Narodna Republika Slovenija		100	366
Narodna Republika Bosna i Hercegovina		100	1054
Narodna Republika Makedonija		100	2633
Narodna Republika Crna Gora		100	1100 puta
			više nego 1939 g.

Viši postotak investicija i brži tempo razvitka proizvodnje iznad općeg prosjeka znatno će smanjiti postojeće razlike između privredno i kulturno zaostalih i naprednijih republika. Pravilna politika po nacionalnom pitanju primijenjena na privredu dovodi do ekonomskog i kulturnog podizanja zaostalih republika i uklanjanja naslijeđenih razlika u stupnju razvitka. To će nesumnjivo još više učvrstiti i produbiti jedinstvo našeg naroda i njihovu ravnopravnost. Takve plodove donosi narodima Jugoslavije njihovo nacionalno oslobođenje ispod fašističke okupacije, hegemonije velikosrpske buržoazije i njihovo dobrovoljno ujedinjenje u državnu zajednicu FNRJ. Zato naši narodi tako odlučno brane svoju nacionalnu slobodu, ravnopravnost i jedinstvo od svih separatističkih i razbijačkih pokušaja, dolazili oni iznutra ili izvana. Narodi Jugoslavije su svo-

jom borbom za nacionalnu slobodu pokazali ugnjetenim narodima put za njihovo oslobođenje.

Petogodišnji plan predviđa velike investicije, brzi tempo razvitka privrednih snaga, porast vrijednosti proizvodnje i povećanje narodnog dohotka od 132 milijarde u 1939 godini na 255 milijardi u 1951 godini, ili za blizu dva puta. Neće biti suvišno postaviti pitanje — kako će kraj svega toga proći naš radni svijet?

Poznao je i naučno utvrđeno da porast društvenog bogatstva i blagostanje radnih ljudi ne idu uvijek uporedo. Naprotiv, u kapitalističkim zemljama razvitak proizvodnih snaga i porast društvenog bogatstva prati porast bijede širokih masa. To je zakon kapitalizma. Tamo se povećano društveno bogatstvo po zakonima kapitalističke privrede u sve većoj mjeri nagomilava u rukama malog broja finansijskih magnata. Njihov udio u nacionalnom dohotku raste iz godine u godinu, a udio radnog svijeta stalno opada. Nagomilavanje bogatstava u rukama malog broja kapitalista i povećanje bijede radnog svijeta — to je apsolutni zakon kapitalističke privrede.

Kod nas neće biti tako. U našoj zemlji su na vlasti druge društvene sile nego u kapitalističkim zemljama. Kod nas vladaju drugačiji zakoni. Zato imamo drugačiju i raspodjelu narodnog dohotka nego u kapitalizmu. A podjela je narodnog dohotka po klasama stanovništva osnovno pitanje, kaže Staljin, s gledišta materijalnog i kulturnog položaja radnika i seljaka. Zbog toga će u našoj zemlji porast proizvodnih snaga i povećanje društvenog bogatstva stalno pratiti porast blagostanja radnog naroda. Njegov udio u narodnom dohotku neće opadati kao u kapitalizmu, nego će rasti. Ukoliko budu veće naše proizvodne snage i društveno bogatstvo, utoliko će radni čovjek živjeti bogatije i kulturnije.

Neprekidno povećanje proizvodnosti rada je glavni izvor naše sve veće akumulacije, izvor stalnog podizanja materijalnog i kulturnog stupnja života. Petogodišnji plan određuje povećanje proizvodnosti rada do 1951 godine prema 1946 godini u industriji za 66%, u rudarstvu za 90%, u željezničkom saobraćaju sniziti će se cijena koštanja za 40%, u stanbenoj izgradnji za 46% i sniziti troškovi trgovine ispod 10% prodajnih cijena na malo prema 39% 1939 godine. Povećanje prinosa po hektaru iznosi za pšenicu i ostale bijele žitarice prosječno 15%, za kukuruz 20% i industrisko bilje od 8—30%. Na temelju toga izrađen je plan podizanja životnog standarda radnih ljudi. Do 1951 godine znatno će se povećati realna nadnica i prihod rad-

nog seljaka i obrtnika. Država će do 1951 godine investirati 55 milijardi i 700 miliona dinara za izgradnju stanova, bolnica, lječilišta, škola i kulturnih ustanova. Naši će radni ljudi živjeti bolje. Oni će se bolje hraniti, odijevati i stanovati, imat će na raspolaganju bolju i veću zdravstvenu službu, više škola, kulturnih ustanova, bolnica, lječilišta i sanatorija.

Povećat će se robni promet na malo od 55 milijardi dinara u 1946 godini na 102 milijarde dinara u 1951 godini ili skoro za dva puta. Za toliko velik promet robe morat ćemo ojačati i osposobiti naš trgovački aparat, a naročito nabavljačko-potrošačke zadruge u selu i gradu.

U 1951 godini proizvodit će se po glavi stanovnika više prema 1939 godini šećera preko 2 puta, svinjske masti za 1,5 puta, biljnog ulja za 3 puta, prerađenog mesa za 9 puta, konzervirane ribe za 5,5 puta, tjestenine za preko 17 puta, konzerviranog voća za 16 puta, tekstila za preko 2 puta, obuće za 2,5 puta, pokućstva za preko 4 puta.

Naš prvi Petogodišnji plan otvara svijetle perspektive narodima naše domovine i udara sigurne temelje njihovog materijalnog i kulturnog procvata. On nam daje perspektivu veličanstvenog stvaranja i svijetlih pobjeda. Kapitalistički svijet ide u susret drukčijoj perspektivi. Na njegova vrata već je zakucala privredna kriza. Kosa nezaposlenosti maše nad glavama radnog svijeta. Na pomolu je avet gladi i bijede širokih razmjera.

Mi stvaramo brže od stare Jugoslavije, krećemo se za nekoliko puta brže naprijed od nje. Industrijska se proizvodnja u staroj Jugoslaviji u toku 10 godina (od 1929 do 1939 godine) povećala za 20%. To iznosi prosječno 2% godišnje. Nasuprot tome, naš Petogodišnji plan predviđa povećanje industrijske proizvodnje za blizu pet puta prema 1939 godini. To znači da će nova Jugoslavija u razvitku industrijske proizvodnje ići za 19 puta brže od stare Jugoslavije. U staroj se Jugoslaviji za 10 godina, od 1930 do 1940 godine, izgradilo svega 480 km željezničke pruge, tj. 48 kilometara godišnje. Naš Petogodišnji plan predviđa izgradnju 380 kilometara pruge godišnje. To je skoro za osam puta više od stare Jugoslavije. Potiskivanje ralice iznosilo je svega 0,8% godišnje. Da je kojom nesrećom stara Jugoslavija produžila život, trebalo bi 100 godina da željezni plug zamijeni ralicu. A mi ćemo je vrlo brzo staviti u muzej. Daleko smo ostavili za sobom pužev tempo razvika stare Jugoslavije. Ovakav se visok tempo može objasniti:

Prvo, time što pitanje razvika industrije, poljoprivrede, saobraćaja, izgradnje kuća, opskrbe itd. nije privatna stvar

pojedinaца, pojedinih kapitalista i pojedinih kapitalističkih grupa, nego naša zajednička, općenarodna stvar. Sredstva su pojedinih kapitalista i kapitalističkih grupa, ma kako oni bogati bili, ograničena u poređenju sa državnim i narodnim sredstvima; naša narodna država može mobilizirati i staviti u pokret daleko veća materijalna i novčana sredstva od stare Jugoslavije; ta se sredstva upotrebljavaju racionalnije i u korisnije svrhe; ona može oduševiti, pokrenuti na stvaralački rad i organizirati neuporedivo veću radnu silu od stare Jugoslavije.

Drugo, time što radni narod naše zemlje radi požrtvovnije i intenzivnije nego ranije, jer je svjestan da radi za sebe, za bolju budućnost svoga naroda a ne za kapitaliste.

Treće, time što smo uveli plansku privredu. To potvrđuje i evidencija o izvršenju prvog tromjesečja ovogodišnjeg plana. Industrija je izvršila svoj plan sa 104%, rudarstvo sa 101%, saobraćaj 101%. Sjetven. se plan, uglavnom, takođe ispunjuje.

Usput napominjem da je tromjesečni plan, uzevši ukupno, nešto premašen. No, njegovo izvršenje nije ravnomjerno. Neke su grane daleko premašile plan, a neke ga nisu ispunile. Zato moramo voditi svakodnevnu borbu za ravnomjerno izvršenje plana u svima granama i ispunjavanje svih pokazatelja plana.

Evidencija izvršenja plana ne zadovoljava. Ona je spora i nesistematska. Mnogi privredni rukovodioci, direktori poduzeća i direkcija i drugi gledaju na evidenciju očima starih statističara, koji su bilježili i sređivali brojke, da bi ih neko poslije pet ili deset godina upotrebio. Zato mnogi privredni rukovodioci smatraju evidenciju kao suvišan posao. Oni još nisu shvatili: da je svakodnevna, točna evidencija najmoćnije oružje u njihovim rukama za poboljšanje operativnog rukovodstva i proizvodnog procesa i da evidencija daje podatke za točniju razradu i popravljanje planova. Borba za evidenciju ostaje kao jedna od najvažnijih zadataka u borbi za plan.

Zašto smo izradili Petogodišnji plan, a ne, recimo, dvogodišnji ili desetogodišnji plan? Reakcionari će nas optuživati da u svemu imitiramo Sovjetski Savez. Ne mislimo se braniti od te optužbe, jer gledati uzor u Sovjetskom Savezu nije baš tako loša stvar. No, ipak ćemo objasniti zašto smo izradili baš petogodišnji plan. Nismo se mogli odlučiti za dvogodišnji plan, jer bi on mogao dati samo malu i ograničenu perspektivu. Dvogodišnji bi plan postavio male zadatke, ukočio postojeći razmah, sputavao radni polet masa i usporio naše kretanje naprijed. Odlučili smo se za petogodišnji plan, jer on otvara velike i svijetle perspektive, postavlja realne zadatke, potstiče inicijativu,

dalje razvija stvaralački elan i ubrzava naše kretanje naprijed. Savezna se vlada odlučila za petogodišnji plan i zbog toga što on nije neki nesiguran pokus. Mi smo posve sigurni da ćemo izvršiti naš Petogodišnji plan i da njegovo ostvarenje ne mogu spriječiti ni razbijeni ostaci domaće reakcije ni njeni pokrovitelji u inostranstvu. Za desetogodišnji se plan nismo mogli opredijeliti zbog toga, što danas još niko ne može predvidjeti i proračunati za 10 godina unaprijed sve one ogromne mogućnosti i ona ogromna sredstva što će ih stvoriti prelaz na plansku privredu. Zato bi desetogodišnji plan morao biti raden na nesigurnim predviđanjima. On bi, sigurno, polazeći od mogućnosti koje danas vidimo, postavio nerealne i premalene zadaće.

Pred vama se, drugovi, nalazi naš prvi Petogodišnji plan. Naši su planski organi u njegovu izradu uložili mnogo truda, ljubavi, neprospavanih noći. No, izrada plana je tek prvi i najlakši korak. Sada dolazi ono što je najvažnije i najteže. Plan se neće ostvariti sam od sebe. Njegovo pretvaranje u djelo treba izvojevati kao jednu veliku bitku u ratu. Petogodišnji plan je postavio velike ciljeve, odredio jasnu liniju rada i borbe i konkretizirao zadaće naše izgradnje. Tu liniju i te zadaće valja razradivati, objašnjavati i osigurati njeno sprovođenje u život. To iziskuje prelom u radu na svima linijama. Rad se svakog pojedinca i svakog pojedinog radnog kolektiva, bilo to u tvornici ili na njivi, željeznici ili uredu, školi, naučnoj, kulturnoj ili ma kojoj drugoj ustanovi, mora podrediti zadaćama izvršenja i premašivanja Petogodišnjeg plana. Svaki naš radni čovjek, ma gdje on bio i ma šta on radio, mora biti upoznat sa velikim ciljevima plana, njegovom ulogom i zadaćama i obavezama prema planu. Ne smije u našoj zemlji biti nijednog radnog čovjeka koji ne bi znao kakve će sve plodove donijeti našim narodima ostvarenje Petogodišnjeg plana. Zadaća je naše propagande u borbi za plan da to na jednostavan, jasan i svakom razumljiv način objasni. To će biti njen veliki prilog našoj pobjedi. Naročito je važno objasniti da plan daje razrađen ekonomski program za proširenje i učvršćenje Narodne fronte i još čvršće povezivanje svih radnih ljudi, radnika, seljaka, obrtnika i radne inteligencije.

Sigurno će biti raznih teškoća u izvršenju plana. Morat ćemo biti vrlo budni. Neprijatelji svih vrsta, bili oni u zemlji ili izvan nje, nastojat će sabotirati izvršenje plana. Njih moramo pravovremeno otkrivati i učiniti bezopasnim. Na svakom ćemo se koraku morati boriti protiv birokratizma koji će pokušati

usporiti razmah i brzo odvijanje poslova, protiv aljkavosti i nesavjesnosti u radu, protiv neispunjavanja obaveza i nediscipline.

Izvršenje plana ovisi: prvo, o mobilizaciji radnih masa, njihovoj odlučnosti i požrtvornosti u radu i borbi za izvršenje i premašivanje plana i o stvaranju potrebnih kadrova; drugo, o mobilizaciji materijalnih i novčanih sredstava, racionalnom gazdovanju i štednji i, treće, o rukovodstvu, dobroj organizaciji rada, pravilnim normama, evidenciji i kontroli proizvodnje i potrošnje.

Uvjereni smo, drugovi, da ćemo savladati sve teškoće ma kakove one bile. U borbi s teškoćama razvijat će se i jačati naše snage, usavršavati naša organizacija rada i naše sposobnosti. Pretvorimo našu domovinu, u borbi za izvršenje i premašivanje našeg Petogodišnjeg plana, u veliku kovačnicu novog života u kojoj će se kovati nove veličanstvene stvari i novi ljudi. Pokažimo još jednom svijetu kakva čuda može stvoriti slobodan i ujedinjen narod kad zbije svoje redove oko prave narodne vlasti.

Možemo li mi, drugovi, ostvariti sve ove zadaće i izmijeniti lik naše zemlje? Da, možemo. Zato nam jamči: prirodno bogatstvo naše zemlje, njene rezerve i njene mogućnosti; požrtvornost i radni heroizam radnog naroda naše domovine, koji neće žaliti truda, napora ni žrtava u borbi za veliko djelo Petogodišnjeg plana; naša volja i odlučnost da izvojujemo novu veliku pobjedu, da mogućnost pretvorimo u stvarnost; voćstvo naše zemlje na čelu s inicijatorom i organizatorom svih naših pobjeda drugom Titom. (Dugotrajan i buran aplauz).

Pretsedavajući: Objavljujem kratak odmor od deset minuta.

(Posle odmora).

Pretsedavajući: Nastavljamo rad. Reč ima ministar industrije Boris Kidrič. (Aplauz).

Ministar industrije Boris Kidrič: Drugovi narodni poslanici, bilo bi sasvim pogrešno misliti da plan znači samo pravilan raspored naših privrednih zadataka, samo pravilno postavljanje perspektive našeg privrednog razvitka. Upravo zbog toga što je pravilno rasporedio naše privredne zadatke, upravo zbog toga što je pravilno odredio liniju i perspektivu privrednog razvitka, naš Petogodišnji plan znači mobilizaciju svih raspoloživih snaga naše zemlje za njegovo izvršenje. Drugim

rečima, naš Petogodišnji plan znači najdosledniju, najozbiljniju borbu svih trudbenika naše zemlje.

Ta borba ima nekoliko osobenosti koje moramo dobro poznavati i uzimati u obzir ako želimo da postignemo punu pobedu. Dozvolite mi da kažem nekoliko reči o tim osobenostima.

Mi smo već nekoliko puta podvukli da je produkcionni plan i naše industrije i rudarstva, i naše poljoprivrede, temelj na kome počiva čitav petogodišnji produkcionni plan. Ne možemo ni zamisliti uspešno ispunjenje plana naše kapitalne izgradnje bez ispunjenja produkcionnog plana. Ispunjenje produkcionnog plana, i jedino ispunjenje tog plana, daje nam, s jedne strane, one sirovine i gotove proizvode koje možemo obezbediti i izraditi u zemlji u svrhu kapitalne izgradnje, a s druge strane, ono nam daje izvozne artikle na čiji smo se izvoz obavezali, odnosno na čiji se izvoz obavezuje kao na protivuslugu za uvoz mašina.

Šta proizilazi iz toga? Iz toga pre svega proizilazi da danas svakog našeg radnog čoveka mora prožimati svest da se pri njegovom svakodnevnom radu, pri njegovom svakodnevnom izvršivanju produkcionnih zadataka radi o vrlo važnim, o sudbonosnim pitanjima naše zemlje, da se radi takoreći o Petogodišnjem planu kao celini, pa makar njegov svakodnevni rad i nismo na prvi pogled neposredno ničeg zajedničkog s postavljanjem novih fabrika i montiranjem novih mašina.

Osnovna važnost produkcionnog plana je, dakle, značajna osobenost naše borbe za ispunjenje celokupnog Petogodišnjeg plana, osobenost kojoj moramo posvetiti punu pažnju.

Dalje, osobenost produkcionnog plana i plana kapitalne izgradnje je u tome što je vrlo teško nadoknaditi jednom izgubljene rokove. Na primer, ako nismo na vreme izgradili temelje nove fabrike, mnogo teže ćemo izgraditi i temelje i zidove o rokovima koji su nam određeni za dalju gradnju. Ako smo, recimo, u proizvodnji cementa ili bilo kojeg drugog proizvoda podbacili u mesecu maju, mnogo teže ćemo ispuniti produkcionni plan za čitavo drugo tromesečje, bez obzira na to što majsko podbacivanje u ispunjenju plana vrlo štetno utiče na kapitalnu izgradnju u mesecu maju i na druge naše privredne obaveze.

Isti odnos koji postoji između meseca i kvartala postoji i između dekade i meseca, i između dana i dekade. Ako podbacimo u ispunjenju dnevnog plana, mnogo teže ćemo ispuniti dekadni plan.

Šta to znači? To znači da je borba za ispunjenje plana ne samo borba za ispunjenje godišnjih, kvartalnih i mesečnih planskih rokova nego da je to, pre svega i izričito, svakodnevna borba za ispunjenje plana. Ako ne bismo tako gledali i to, tako reći, bukvalno shvatili, mi sigurno ne bismo ispunili plan. Desilo bi nam se i moralo bi nam se desiti da prilikom kvartalnog i godišnjeg sabiranja podataka o ispunjenju plana bespomoćno utvrdimo da smo u tome podbacili.

Činjenicu da se svakog dana moramo boriti za ispunjavanje i premašivanje dnevnog plana ako hoćemo da postignemo mesečni, kvartalni, godišnji i petogodišnji plan, treba, bez sumnje, smatrati kao najkarakterističniju osobenost borbe za plan. Ona predstavlja kategoričnu zakonitost, i nevođenje računa o njoj pretilo bi krupnim podbacivanjem u ispunjenju plana.

Iz toga, naravno, proizilaze i druge činjenice.

Prvo, mi moramo u svim granama privredne delatnosti bezuslovno postići dnevnu evidenciju i kontrolu o izvršivanju dnevnih planskih zadataka.

Mislim da tu dnevnu evidenciju i kontrolu izvršenja dnevnih planskih zadataka možemo nazvati operativnom planskom kontrolom, za razliku od planskih analiza za duže vremenske periode. Operativnom, jer pre svega služi dnevnom operativnom rukovođenju, koje, s obzirom na činjenicu da imamo plan, da radimo po planu, da izvršavamo planske zadatke, ne možemo ni zamisliti bez takve dnevne planske evidencije i kontrole. Iz ovoga jasno proizilazi da ta operativna dnevna planska kontrola nije i ne sme da bude samo i pre svega stvar planskih odeljenja naših fabrika, naših gradilišta, planskih odeljenja naših direkcija, privrednih ustanova i ministarstava i republikanskih planskih komisija, odnosno Savezne planske komisije. Naprotiv, operativna dnevna planska kontrola mora da bude, pre svega, zadatak i oružje operativnih rukovodilaca. Ne može biti pravog operativnog rukovodioca u našoj privredi bez operativne planske kontrole. Rukovodilac koji svoj rad ne bi bazirao pre svega na operativnoj planskoj kontroli nužno bi postajao brbljivac i birokrata.

Protiv dnevne evidencije o izvršenju planskih zadataka, protiv operativne dnevne planske kontrole bilo je, priznajemo to otvoreno, dosta otpora. Govorilo se da je takva evidencija nemoguća, da bi zahtevala ogroman birokratski aparat. Međutim, mi smo u osnovi već uspeali da uspostavimo takvu opera-

tivnu plansku kontrolu u čitavoj industriji i rudarstvu, kako saveznog tako i republikanskog značaja. Dalje, takva evidencija je uspostavljena u našim finansijama, i ona počinje da se proširuje i na sve ostale privredne grane i sektore. Smatram da su to svakako tek počeci i da to što smo već postigli sadrži još mnogo metodoloških nedostataka, ali smatram isto tako da su dosadašnjim uspehom potpuno pobijena tvrdjenja da je takva dnevna evidencija nemoguća, odnosno da ona zahteva veliki birokratski aparat. Naprotiv, baš na osnovu te dnevne evidencije sve više i više je počela da se učvršćuje operativnost naših privrednih rukovodstava i, u isto vreme, na osnovu nje se jasno pokazalo da se iza otpora protiv takve evidencije ne krije ništa drugo nego baš birokratski otpor protiv kontrole i protiv prelaska na operativnost.

Dnevnoj operativnoj evidenciji moramo posvetiti najveću pažnju. Šta hoćemo da postignemo dnevnom operativnom evidencijom? Hoćemo da nam ona svakog dana u dovoljnoj meri osvetli proces proizvodnje, odnosno proces naše kapitalne izgradnje, kao i opšti tok rada na ostalim privrednim područjima, kako bismo mogli tačno znati da li se stvari razvijaju po planu ili ne.

Bilo bi veoma pogrešno kad bismo dali samo opšte recepte za sve proizvodne, odnosno privredne grane, a ne bismo apelovali istovremeno i na naše privredne rukovodioce, kao i na sindikate i trudbenike, da ukoreći iz dana u dan stvaralački pronalaze i upotpunjuju baš one pokazatelje koji obuhvataju specifične crte te proizvodnje, odnosno te privredne grane. Ipak ima opšte zakonitosti. Ovde ću se ograničiti na one pokazatelje koji jesu i koji treba da budu opšti.

Kako u proizvodnji, tako i u kapitalnoj izgradnji nas interesuje pre svega kvantitativni pokazatelj, pokazatelj o kvantitativnom izvršenju dnevnog plana. Taj se pokazatelj može davati bilo u količinama proizvoda, bilo u strogo normiranim radnim časovima koji su utrošeni toga dana, bilo tako da se prosto naznači šta je po operativnom dnevnom planu trebalo uraditi, a šta je stvarno urađeno. Praksa pokazuje da skoro svi radovi, ako hoćemo da obuhvatimo i njihove specifične strane, traže pravilnu kombinaciju sva ta tri načina, kombinaciju koja odgovara njihovim specifičnostima.

Cesto se pojavljuje otpor i izgovor da mi nemamo još potrebnih tehničkih aparata za precizno merenje i utvrđivanje postignutog radnog rezultata. To je potpuno jalov otpor i on pokazuje samo to da njegovi autori ne vole dnevnu evidenciju

i kontrolu. Od veće ili manje preciznosti naših tehničkih sredstava za merenje, od toga da li se služimo, recimo, samo prostim sabiranjem ili preciznim tehničkim aparatima za precizno merenje postignutog radnog rezultata, zavisi samo veća ili manja preciznost naših dnevnih pokazatelja, veća ili manja aproksimativnost naših dnevnih pokazatelja, a nikako ne i mogućnost ili nužnost dnevne planske kontrole. Onaj ko nije sposoban da, služeći se današnjim raspoloživim sredstvima, da dnevne pokazatelje, neće biti sposoban da se služi ni najpreciznijim tehničkim aparatima, a onaj ko bude umeo da i s današnjim zaostalim tehničkim sredstvima da aproksimativne pokazatelje, taj će s uspostavljanjem preciznih tehničkih aparata biti sposoban da aproksimativnost sve više i više zamenjuje preciznošću.

Ovde se, dakle, ne radi o nekim tehničkim pitanjima, nego o principijelnim pitanjima planskog rada, dnevne planske organizovanosti, dnevne operativne planske kontrole na osnovu plana.

Međutim, kvantitativni pokazatelji još ni izdaleka nisu dovoljni. Radni proces je tek onda u dovoljnoj meri osvetljen kada se s kvantitativnim pokazateljima udružuju i sledeći pokazatelji: koliko je goriva utrošeno u poređenju s normativima goriva, koliko je električne energije utrošeno u poređenju s normativima električne energije, koliko je radne snage utrošeno u poređenju s planiranom radnom snagom i koliko je osnovnih sirovina utrošeno u poređenju s planiranim utroškom osnovnih sirovina. Jedino sa svim tim dnevnim pokazateljima imaćemo osvetljen radni proces sa svih strana, tj. ne samo sa strane kvantitativnog ispunjavanja dnevnog plana nego takode i sa strane osnovnih troškova i osnovnog materijalnog bilansa, koji — kao što je već više puta bilo pomenuto — predstavlja za nas najteži zadatak u ovoj godini.

Zadatak je ne samo naših tehničkih i privrednih rukovodilaca nego takode i svih naših radbenika i njihovih sindikalnih organizacija da u samim fabrikama, rudnicima i na gradilištima razviju što veću inicijativu i snalažljivost pri utvrđivanju ispunjavanja plana, da što više doprinesu tačnosti dnevnih pokazatelja i potpunijem obuhvatanju svih specifičnih strana i osobina datog procesa proizvodnje. (Aplauz),

Drugovi narodni poslanici, možda vam izgleda čudnovato i na prvi pogled pomalo tuđe što se o takvoj, moglo bi se reći već sasvim stručnoj stvari, govori u Skupštini. Međutim, ja mi-

slim da naša Skupština, i upravo naša Skupština kao skupština novog tipa, koja nema ničeg zajedničkog s tradicionalnim, tobože »demokratskim« brbljanjem u mnogim drugim skupštinama, treba da prodiskutuje o tim, za ispunjavanje plana veoma bitnim, uslovima. Koristim se zato ovom prilikom i zbog toga što mislim da dnevna evidencija i dnevni pokazatelji o ispunjavanju našeg plana nisu samo stvar inženjera, tehničara i privrednih rukovodilaca nego da su oni, pre svega, stvar samih trudbenika, najširih masa našeg i socijalno oslobođenog radnog naroda.

Samo stari eksploatatori i njihove sluge mogli su i morali su sakrivati pred masama kako teče proces proizvodnje. Oni su to morali činiti, jer bi inače sami otkrili masama kako ih i koliko ih eksploatišu. Oni nisu mogli apelovati na svest masa, jer pod njihovim režimima rad nije mogao počivati na svesti masa i nije mogao predstavljati životnu radost, nego je značio jedino sistem modernog ropstva. Onda nije moglo biti ni govora o ovim pokazateljima koji su nama danas toliko potrebni, o pokazateljima koji nam pokazuju kako ispunjavamo zajednički plan za zajednički uspeh, za zajedničku sreću i blagostanje. Tada se zapravo radilo samo o jednom pokazatelju, o pokazatelju koji je eksploatatorima pokazivao profit, svedeno na kakav način postignut.

Danas se to iz osnova promenilo. Mi svi danas znamo da plan znači napore, i to velike napore; mi isto tako znamo da je eksploatacija u odlučujućim granama naše privrede zauvek ukinuta, da naponi za ispunjenje plana znače samo napore za zajedničku korist, za zajedničko postignuće onoga što najširem radnom svetu u krajnjoj konsekvenci samo poboljšava život. Ispunjavanje i premašivanje plana je, prema tome, stvar ponosa i časti svakog našeg trudbenika, a, istovremeno, ono postaje i predmet javne kontrole.

Mi danas možemo i moramo postaviti parolu da više ne sme biti ni fabrike, ni gradilišta ni ma kog drugog mesta organizovanog kolektivnog rada gde se svima učesnicima radnog procesa ne bi svakodnevno objavljivali procenti ispunjavanja dnevnih planskih zadataka. To je, uostalom, takode jedan od uslova da se naši trudbenici i privredna rukovodstva još čvršće sliju u zajedničke radne kolektive koji daju sve od sebe za svoju i za zajedničku korist. (Dugotrajan aplauz).

Drugovi narodni poslanici, bilo bi suvišno dalje dokazivati da zadaci operativnog rukovođenja, da problemi koje rešavamo

u ovom periodu planske organizacije naše privrede dobijaju solidne temelje tek s dnevnom planskom evidencijom. Reorganizacija naših privrednih ustanova, kojom naš državni aparat, u skladu s karakterom naše privrede, sve više i više gubi tradicionalni karakter parazitizma na račun privrede i sve više i više dobija karakter neposrednog operativnog rukovođenja privredom, dobija borbom za ispunjenje plana još dosledniji pravac. Kao što zahtevamo maksimalnu racionalnost u produkcijskom procesu, isto tako zahtevamo da naša privredna rukovodstva u svom sopstvenom radu daju primer maksimalne racionalnosti. Borbu protiv birokratizma, borbu za evidenciju i smišljenu organizaciju u cilju ispunjenja operativnih zadataka treba sprovesti do kraja. Ovde je više nego ma gde zakon baš plan. Sva naša privredna rukovodstva moraju svoj rad i unutrašnju organizaciju razvijati tako da što operativnije i što racionalnije mogu ispunjavati sve zadatke koje postavlja Petogodišnji plan. (Aplauz).

Dozvolite mi, drugovi narodni poslanici, na kraju, još nekoliko reči o organizaciji naše distribucije. Pošto se još uvek događa da se roba zbog birokratizma zadržava po raznim stovarištima ili da nije blagovremeno raspodeljena, dogovorili smo se za vreme poslednjeg zasedanja Skupštine s predsednicima vlada narodnih republika da do 20 IV izrade za svoju republiku shematičan pregled kruženja akata o raspodeli robe i kruženja same robe. To što sada imamo predstavlja vrlo neutrešnu sliku stvarnog stanja naše distribucije. Mi smo, doduše, u našoj distribuciji ukinuli profilersku akumulaciju, karakterističnu za kapitalistički sistem, ali još nismo odstranili i birokratizam, koji se na štetu radnog naroda i naše privrede ugnezdio baš na ovom području. Naša Vlada izdala je uredbe koje obezbeđuju, s jedne strane, zaista plansku distribuciju na osnovu naših produkcijskih i privrednih godišnjih planova, a koje, s druge strane, uprošćavaju sprovođenje distributivnog plana i sprečavaju birokratsko zadržavanje robe. Sprovođenje planske distribucije počivaće ubuduće pre svega na tromesečnim ugovorima između interesenata. Na taj način biće dato dovoljno maha inicijativi i dovoljno uslova za operativnu borbu protiv svakog birokratskog odnosa, za brzo i operativno pronalaženje svih krivaca-birokrata. (Aplauz). Sa sprovođenjem tih uredbi još nismo započeli, pošto smo hteli da bude solidno izrađen globalni plan godišnje distribucije kako ne bi nastale pogreške koje bi u praksi ometale izvođenje tog principijelno

pravilno postavljenog plana. Taj plan će ovih dana biti gotov, i jedan od naših osnovnih operativnih zadataka u idućim mesecima biće da novi inicijativni i stimulativni način distribucije, koji je doista planski, a ne birokratski, pravilno sprovedemo u život.

Borba za operativnost u našoj distribuciji neobično je važan sastavni deo u ispunjavanju našeg velikog Plana. Radnom narodu, koji se zalaže za ispunjenje Plana, moramo po svaku cenu obezbediti ono što mu pripada i što mu naša zemlja može dati. Birokratizam koji dovodi do zadržavanja robe objektivno je uperen ne samo protiv najneposrednijih životnih interesa naših radnih masa nego i protiv samog Plana. (Snažan i dug aplauz).

Drugovi narodni poslanici, mi već od januara radimo i gradimo po planu. Činjenica da ova Skupština danas zvanično prima veliki Petogodišnji plan kao nov rezultat Titovog vođstva prožeće radošću i ponos čitavu našu otadžbinu. Petogodišnji plan otvara našim narodima perspektivu koja u staroj Jugoslaviji nikada ne bi bila mogućna, a koja je danas potpuno realna. Danas naš radni čovek još jasnije vidi zašto se isplati raditi, zašto se isplati ulagati napore, zašto se isplati živeti. (Aplauz). U najširim narodnim masama još više će porasti vera u njihovu sopstvenu snagu, u neshvatljivu moć naše otadžbine. Plan i njegove postavke treba da postanu svojina svesti naših najširih narodnih masa, svih naših trudbenika. S druge strane, svi mi moramo biti svesni da za ostvarenje tog plana radimo svakog dana, da od našeg svakodnevnog operativnog ispunjavanja i premašivanja plana zavisi njegov konačni uspeh. (Dugotrajan aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima ministar rada Vicko Krstulović.

Ministar rada Vicko Krstulović (*Izborni srez grad Split, NR Hrvatska*): Drugovi narodni poslanici, pred nama se nalazi na dnevnom redu Predlog zakona o petogodišnjem planu razvika narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije u godinama 1947—1951.

Ostvarenje ovog plana zahtijeva mobilizaciju svih snaga radnog naroda grada i sela na frontu rada, a u prvom redu radničke klase naše zemlje, koja se uvijek nalazila i koja se sada nalazi u prvim redovima fronta za slobodu i nezavisnost naše domovine, za bolji i srećniji život svih trudbenika Titove Jugoslavije. Da bi ovaj plan postao stvarnost i bio izvršen na

vrijeme i do kraja — i po svom opesegu i po kvalitetu — neophodno je da čitava radnička klasa, da se svaki pojedinac — rukovodilac, stručnjak, tehničar, radnik — da se svaki sin i kći naće zemlje uporno i smjelo zalaže na radu, da razvija i učvršćuje radnu disciplinu, da se savjesno odnosi prema radu, da razvija i učvršćuje plansku organizaciju na privrednom sektoru naše zemlje.

Potrebno je da se svi bore i zalažu za sprovođenje ma i najmanjeg dijela plana u život, razvijajući takmičenje kao stalan metod rada. Uporedo s time potrebno je da se razvije budnost i oštra borba protiv štetočinstva i svih pojava aljkavog odnosa prema radu i narodnoj imovini, protiv birokratije i zastarjelih stvatanja koji su kočnica za naš daljni razvoj.

Kada se govori o potrebi donošenja Petogodišnjeg plana i o potrebi njegovog ostvarenja, posebno od strane radničke klase i radne inteligencije, nema sumnje da će i dosadašnji postignuti rezultati sa sektora poboljšanja materijalnog položaja radnika, namještenika i službenika biti snažan potstrek za njihove daljnje napore.

Duboke promjene nastale u društveno-političkom i društveno-ekonomskom uređenju naše domovine, ostvarene u interesu radnih masa, našle su u ovom relativno kratkom vremenskom razdoblju od oslobođenja naovamo svoj odraz i u položaju radnika, namještenika i službenika.

U ovoj promijenjenoj našoj društvenoj stvarnosti, a osobito uslijed okolnosti da se veliki dio proizvodnih sredstava nalazi u vlasništvu narodne države, kao društveno odnosno općenarodno vlasništvo, morao se neizbežno promijeniti položaj radnika, morali su se neizbježno promijeniti njihovi radni odnosi. Znači, na području državnog privrednog sektora, a zatim i na njega oslonjenom zadružnom sektoru, likvidirana je u novoj Jugoslaviji eksploatacija čovjeka čovjekom. Prema tome, jasno je da položaj radnika u procesu rada, da radni odnosi u novoj Jugoslaviji nisu isti i ne mogu biti isti sa radnim odnosima iz stare Jugoslavije, da se oni bitno razlikuju, to jest, da se u skladu sa razvitkom naše narodne privrede a posebno u vezi sa ostvarivanjem ovog našeg prvog Petogodišnjeg plana razvijaju na socijalističkoj osnovi i da dobijaju socijalistički značaj.

Takoder, što se tiče državnih službenika, njihov se položaj iz osnova promijenio. Naime, osnovna promjena koja je nastala u pogledu same države i njene strukture izazvala je bitnu promjenu u odnosu između službenika i države. Slamanjem stare

ugnjetačke Jugoslavije i stvaranjem istinske narodne države, u kojoj se sva vlast nalazi u rukama najširih narodnih masa, državni službenici preobrazili su se od instrumenta protiv-narodne i eksploatatorske klike u službenike svoga naroda, u administrativne i stručne saradnike predstavničkih organa državne vlasti i njima odgovornih organa, koji ovim organima služe i pomažu izvršujući povjerene zadatke i koji su, prema tome, pozvani da se živo zalažu, da rade i da se bore za ostvarjenje velikih zadataka izgradnje naše domovine.

Već dosadašnji preobražaji, izvršeni u društvenoj stvarnosti, našli su svoj izražaj u državnim mjerama odnosno propisima o uređenju i poboljšanju materijalnog položaja radnika, namještenika i službenika.

Briga oko uređenja i poboljšanja materijalnog položaja radnika, namještenika i službenika provodila se u novoj Jugoslaviji još prije potpunog oslobođenja zemlje, naime još dok se na jednom dijelu Jugoslavije vodio rat a u oslobođenim krajevima tek što je iz ruševina pokrenuta narodna privreda. Tako su uredbe o regulisanju nadnica i plata radnika, namještenika i službenika donesene još aprila mjeseca 1945 godine. One su još u početku privrednog života naše nove države pokazale da je narodna država zauzela sasvim drukčiji stav prema radu nego što je to bio slučaj u staroj Jugoslaviji. Staranje o radu i radnim odnosima postalo je jedno od najvažnijih sektora djelatnosti državnih organa. Prema tome, jasno je da nagrađivanje (plaćanje) radnika i namještenika nije danas ostavljeno samovolji pojedinaca, svojstveno kapitalističko-eksploatatorskoj državi, već je to specijalni sektor djelatnosti narodne države i da radnik, namještenik i službenik ne samo treba da bude dovoljno nagrađen već da svi naročiti naponi u proizvodnji, i u korisnim radnostima uopće, moraju biti pravedno nagrađivani. Treba napomenuti da razna traženja u pogledu nagrađivanja, a naročito često ispoljena težnja za izjednačenjem imaju svoj osnov, uglavnom, u nepravilnom shvatanju pojedinaca po preduzećima i ustanovama u pogledu novih radnih odnosa.

Regulisanje nadnica i plata vrlo je složen problem, ali ni najbolji propisi to pitanje neće moći riješiti dok se ne ukorijeni shvatanje da svakome pripada nagrada prema sposobnostima, zalaganju, uspjehu u radu, značaju posla koji obavlja i da tu uopšte ne može biti linearnog izjednačenja.

Prj budućem regulisanju nadnica i plata moraće da dode do još većeg izražaja načelo materijalne zainteresovanosti rad-

nika, namješten ka i službenika za rezultate njihovog rada kroz akordni sistem plaćanja i premija, kao što je to učinjeno posljednjim uredbama o fondovima rukovodstva koje daju naročiti potstrek za povećanje produktivnosti rada, tom centralnom elementu u sistemu naše planske privrede, koji je glavni izvor proširene akumulacije i podizanja materijalnog i kulturnog života radnog naroda, a čije će uspješno izvođenje i ostvarenje osigurati radnicima, namještenicima i službenicima naše zemlje ljepši i srećniji život.

U toku prošle godine doneseni su tarifni propisi za pojedine stručne radnike. Tako su doneseni tarifni propisi za transportne radnike na kopnu, morskim lukama i riječnim pristaništima te za splavare na rijekama. Uredeno je i pitanje plaćanja šofera. Ova pitanja zahtijevala su hitno rješenje, jer se tehnika opće Uredbe o nadnicama i platama pokazala kao nepodesna za plaćanje i za uređenje radnih odnosa spomenutih radnika. Također je i specifičnost njihovog posla zahtijevala donošenje specijalnih propisa.

Dalje, posljednjih dana riješeno je pitanje tarifa za građevinske i poljoprivredne radnike, čije struke imaju veći značaj za razvoj naše narodne privrede.

Jedna od značajnih tekovina, koja je pozdravljena u svim redovima radničke klase naše zemlje i oživotvorena u prošloj godini, svakako je, pored ostalih, godišnji odmor. I ona je nošena tendencijom da se pogodnosti koje se mogu pružiti radničkoj klasi pruže što prije. To, bez sumnje, pokazuje činjenica da je plaćeni godišnji odmor ustanovljen već u prošloj godini pri maksimalnim naporima oko obnove i izgradnje zemlje, jer treba imati u vidu da oživotvorenje ovog prava pretstavlja osjetne finansijske izdatke.

Ukidanjem tzv. radničkih komora, koje su u novim uslovima — kada postoje slobodne sindikalne organizacije, Jedinствени sindikati Jugoslavije — postale potpuno suvišne, prinosi koji su ubirani za radničke komore namijenjeni su danas izgradnji novih radničkih odmarališta i osposobljavanju postojećih. Time se već 1946 godine omogućilo jednom dijelu najboljih i najzaslužnijih radnika da prvi put potpuno i stvarno iskoriste svoj godišnji plaćeni odmor. Mrežu radničkih odmarališta treba u najvećoj mogućoj mjeri i dalje stalno proširivati.

Što se tiče zaštite žene i majke-radnice, donesena je Uredba o odsustvu žena prije i poslije porođaja, koja, ostvarujući načelo našeg Ustava, daje jednako pravo u pogledu zaštite

materinstva svim ženama u radnom odnosu, dajući im odsustvo i materijalnu naknadu za period od 6 nedjelja prije i 6 nedjelja poslije porođaja. Njome se obezbjeđuje porodilja, a ujedno ona pretstavlja zaštitu djeteta, kome se omogućava materinska njega u prvim danima poslije rođenja.

U pogledu stvaranja novih kadrova, prelom pretstavlja donošenje Zakona o učenicima u privredi kroz koji se ostvaruje Ustavom zagarantovana zaštita radničke omladine i stvaraju osnovne pretpostavke za plansko rješavanje problema novih kadrova kvalifikovanih radnika. Značaj Zakona o učenicima u privredi može se najbolje uočiti u činjenici da je rješenje problema novih kadrova, u prvom redu kvalifikovanih radnika, jedan od najvažnijih elemenata u industrijalizaciji i elektrifikaciji, koje se imaju ostvariti našim privrednim planom.

Zakon o učenicima u privredi, koji je donijet na Prvom redovnom zasijedanju Narodne skupštine FNRJ odlučno je prekinuo sa nepodnošljivim životnim i radnim uslovima u kojima se nalazila radnička omladina u staroj Jugoslaviji. Naročitu pažnju zakon posvećuje materijalnom obezbjeđenju učenika i njihovom stručnom školovanju. U tom cilju, pored garantovanog prava na plaću, već su stvoreni mnogi zakonom predviđeni domovi za učenike u privredi u kojima ovi naši budući kvalifikovani radnici treba da nadu sve što je potrebno za njihov razvoj. Pohadanje stručnih škola i kurseva obavezno je za sve učenike u privredi. Najveći broj već je i obuhvaćen ovim školama čiji se nivo neprestano povećava.

Imajući u vidu značaj kadrova uopće, Predlog zakona o petogodišnjem planu propisuje da se ima osigurati odgoj i podizanje kadrova za izvršenje Plana, uz istovremeno izgrađivanje potrebnih kadrova za izvršenje zadataka daljnjeg razvitka narodne privrede i uz privlačenje na stvaralački rad sve tehničke inteligencije.

Smatram za potrebno da i ovom prilikom naglasim jednu činjenicu od važnosti u pogledu prijateljskih i bratskih odnosa između naše domovine i Čehoslovačke Republike. Naime čehoslovačko Ministarstvo zaštite rada i socijalnog staranja u saglasnosti sa vladom Čehoslovačke primilo je o svom trošku u prošloj godini na učenje 3.000 naših omladinaca — učenika u privredi koji će se stručno osposobiti u raznim industrijskim profesijama i koji će se, kada se stručno osposobe, povratiti u svoju domovinu. Ovo je svakako veliki stvarni prilog učvršćenju i produbljivanju bratskih odnosa između naroda Čehoslovačke i naroda Jugoslavije.

Na polju posredovanja rada odnosno pribavljanja i razmještaja kadrova najvažnija promjena jeste prenos službe posredovanja rada na Jedinствене sindikate Jugoslavije. U prošloj godini Jedinствени sindikati Jugoslavije već su sproveli novu organizaciju službe posredovanja rada, koja već danas raspolaze sa daleko širom mrežom organa nego što ih je imala bivša javna služba posredovanja rada. Nastojanja organa posredovanja rada Jedinствених синдиката Југославије кретала су се углавном у правцу да се svakome nezaposlenom radniku i namješteniku pruži odgovarajuće zaposlenje prema njegovim kvalifikacijama, odnosno da preduzećima pribave potrebnu radnu snagu, čija se nestašica u pojedinim strukama već dosad osjetila.

Znatna prepreka pravilnom razmještaju radnih kadrova, koja ne može biti otklonjena ni najpravičnijim rješenjem pitanja plaće i nadnice, jeste pitanje radničkih stanova. Ovaj problem kao najvažniji dio općeg stanbenog pitanja zahtijeva zalaganje svih zainteresovanih faktora, jer se uz pravilno rješenje pitanja plaća i nadnica radnika, namještenika i službenika kao najvažniji sastavni dio poboljšanja životnih prilika ističe pitanje izgradnje stanova i radničkih naselja. I zato Predlog zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede postavlja u zadatak, između ostalog, izgradnju i popravku stanbenih zgrada u gradovima, selima i kolonijama za sumu od 30 milijardi dinara.

U izgradnji našeg društvenog uređenja posvećena je posebna pažnja izgradnji našeg novog socijalnog osiguranja, koje po svom značaju i ulozi u životu radnika, namještenika i službenika nove Jugoslavije treba da bude vjeran odraz naših težnji za ostvarenjem punog materijalnog obezbjeđenja radbenika i njihovih porodica u svim slučajevima koji donose bolest, nesreću u poslu, iznemoglost, starost ili smrt.

Nakon riješenog pitanja penzionog osiguranja za državne službenike, još 1945 godine, naše socijalno osiguranje postavljeno je na sasvim nove temelje time što je novo socijalno osiguranje postalo državno. Finansisko stanje socijalnog osiguranja postavljeno je na nove solidne temelje uključivanjem ukupnog finansiskog poslovanja u opći finansiski plan i garantovanjem svih njegovih obaveza kroz opći državni budžet. Ovim mjerama omogućeno je da socijalno osiguranje, koje se od 1 januara o. g. sprovodi po novim propisima, doživi već u tekućoj godini svoj preporod i stekne onu životnu snagu i zamah, koji su mu potrebni da uzmogne pravilno ispuniti svoje zadatke

u skladu sa tempom razvoja našeg privrednog života i stalnim podizanjem životnog standarda trudbenika u novoj Jugoslaviji.

O značaju socijalnog osiguranja govori sama činjenica što je u budžetu za 1947 godinu predviđeno 3,544.126.032 dinara za potrebe davanja osiguranicima iz svih grana socijalnog osiguranja.

Samo za izgradnju objekata koji služe neposredno svrhama socijalnog osiguranja nije bilo za čitavo vrijeme sprovođenja socijalnog osiguranja pod režimima stare Jugoslavije utrošeno niti 250.000.000.— dinara, dok je u 1946 godini utrošeno 53,500.000.— dinara, a po novom investicionom planu utrošiće se u samoj 1947 godini 415,270.000.— dinara za investicione potrebe osiguranja, dakle u jednoj godini prvog Petogodišnjeg plana u novoj Jugoslaviji skoro dvostruko od onoga što je bilo sprovedeno za čitavo vrijeme postojanja stare Jugoslavije, dok će se u toku pet godina investirati u zdravstvene ustanove i zdravstvenu službu, opću i socijalnog osiguranja 5 milijardi i 400 miliona dinara.

Od 1 januara 1947 godine, dakle, od dana stupanja na snagu Zakona o socijalnom osiguranju, prošireno je socijalno osiguranje na ranije neosigurane kategorije radnika, namještenika i službenika.

Tako se od početka tekuće godine sprovodi zdravstvena zaštita državnih službenika u okviru općeg socijalnog osiguranja. Sprovedeno je potpuno socijalno osiguranje transportnih radnika, privremeno je uređeno obavezno osiguranje kolportera štampe u većim centrima, dok će se definitivno ovo pitanje riješiti nakon uređenja njihovih radnih odnosa. Privremeno je prošireno socijalno osiguranje na povjerenike izvršnih odbora narodnih odbora, dok će se u najskorije vrijeme riješiti i određenje pitanje osiguranja članova izvršnih odbora; proširena je zdravstvena zaštita iz općeg socijalnog osiguranja na sudije narodnih sudova, dok je njihovo penziono osiguranje riješeno na način kako je to riješeno za ostale državne službenike; prošireno je potpuno socijalno osiguranje na poljoprivredne radnike na državnim poljoprivrednim dobrima i poljoprivrednim mašinskim stanicama. Ovom prvom mjerom, koja je donesena u interesu poljoprivrednih radnika, obuhvaćeni su svi stalni i mjesečni poljoprivredni radnici, svi radnici kod poljoprivrednih mašina, kao i pomoćno osoblje na poljoprivrednim državnim dobrima. Isto je tako prošireno potpuno socijalno osiguranje na članove zanatlijskih proizvođačkih i prerađivačkih zadruga. Sprovedena je zdravstvena zaštita i osiguranje za slučaj nesreće

u poslu učenika u privredno-stručnim školama, kao i zdravstvena zaštita pripadnika narodne milicije. Konačno, nova Jugoslavija je sprovela osiguranje za slučaj nesreće u poslu osuđenika u kaznenim ustanovama, kao i osuđenika na prinudnom radu bez lišenja slobode, što je svakako izraz njene humanosti.

U stadiju rješavanja nalaze se još neka pitanja, od kojih po svojoj važnosti najznačajnije mjesto zauzima novo uređenje minimalnih renta i penzija onih starih iznemoglih radnika, koji su već izvan procesa rada, a koji uslijed nesprovođenja socijalnog osiguranja u staroj Jugoslaviji nisu mogli steći pravo na penziju ili su je stekli u neznatnom iznosu. Sve ove penzije i rente povišene su dva puta od strane nove Jugoslavije, ali još ne zadovoljavaju potrebe zainteresovanih. Zajedno sa ovim pitanjem u rješavanju su i pitanja povišenja renta i penzija za one rentnike i penzionere koji su radili, odnosno koji će raditi izvjesno vrijeme u novoj Jugoslaviji, ali iz sličnih razloga nemaju ili ne bi imali pravo na zadovoljavajuću penziju, odnosno rentu iz općeg socijalnog osiguranja. Nadalje, u najužoj vezi sa ovim pitanjem jeste i pitanje uređenja prava privatnih namještenika iz privatnih penzionih fondova, odnosno pitanje uračunavanja godina osiguranja kod tih fondova prije početka obaveznog penzionog osiguranja, kao i garantovanja odgovarajućih penzija iz tih fondova.

Ima, međutim, još problema u našem socijalnom osiguranju koji zadaju ozbiljne brige i objektivne teškoće. Jedan od tih problema pretstavlja svakako organizacija zdravstvene službe, koja se uslijed nedovoljnog broja i preopterećenosti ljekarskih i pomoćno-zdravstvenih kadrova još bori sa velikim teškoćama.

Vjerujemo da će naše novo socijalno osiguranje svojom novom organizacijom, koja je najuže povezana i koja se oslanja na sindikalne organizacije, na opću državnu zdravstvenu službu i opće državne finansije, korišćenjem svih raspoloživih mogućnosti i valjanom organizacijom rada savladati u nastupajućem Petogodišnjem planu spomenute kao i druge teškoće koje danas još objektivno postoje i djeluju.

Kao što se vidi, nova je Jugoslavija već u ovom kratkom periodu svog mirnog razvitka donijela niz zakona, uredbi i ostalih propisa u interesu radnika, namještenika i službenika, koji je izdižu u red najnaprednijih država svijeta. Međutim, u novim uslovima ne rad se samo o tome da se donesu odnosno propišu norme koje će pored dužnosti regulisati prava radnika, namještenika i službenika sa sektora njihovih radnih odnosa i socijalnog osiguranja. U novoj Jugoslaviji svi zakoni i svi

ostali propisi i mjere doneseni u interesu radničke klase moraju se u potpunosti sprovoditi u život. I zato je nova Jugoslavija pristupila organizaciji jedne posebne stalne djelatnosti države izražene u službi inspekcije rada, čiji se zadatak treba da sastoji u vršenju nadzora nad potpunim i pravilnim sprovođenjem državne zaštite lica u radnom odnosu i nad izvršenjem svih propisa i mjera o uređenju radnih odnosa i radnih uslova, i to sve u najužoj saradnji sa sindikalnim organizacijama radnika, namještenika i službenika, što je regulisano u mjesecu decembru prošle godine Zakonom o inspekciji rada. Međutim, i sam Predlog zakona o petogodišnjem planu postavlja, kao jedan od zadataka, poboljšanje zaštitnih i higijenskih uslova rada.

Ovim osnovnim pitanjima priključuje se i još jedno posebno pitanje, a to je pitanje naših iseljenika.

U prošlosti, tj. i prije postanka stare Jugoslavije, kao i za vrijeme njenog postojanja oko jedan milion pripadnika naših naroda bio je prisiljen da napusti svoj rodni kraj i da se u potrazi za zaposlenjem razide i naseli po svim kontinentima odnosno po raznim državama svijeta.

Oni koji su izazvali i provodili ovo iseljenje, odnosno koji su se tako ravnodušno nad gubitkom jednog miliona svojih građana jednako nisu vodili računa ni o životu ovih iseljenika u stranom svijetu. Međutim, uprkos opravdanom ogorčenju prema protivnarodnim državama i njihovim režimima, iseljenici nisu nikad zaboravili na svoj narod i stalno su gajili i gaje želju da se vrate u svoj rodni kraj. Fašistička agresija i herojski ustanak naroda Jugoslavije pokazali su vrlo brzo i našim iseljenicima na kojoj se strani nalaze pravi rodoljubi a na kojoj izdajnici. Iseljenici u ogromnoj većini pravilno su se opredijelili i svim snagama moralno i materijalno pomagali i stalno pomažu novu Jugoslaviju. Pod ovakvim uslovima sasvim je prirodno da se među našim iseljenicima neodoljivom snagom pojavila želja za povratak u preporodenu domovinu. Ova je težnja izbila potpuno spontano, istovremeno u svim krajevima svijeta među našim iseljenicima, a nova Jugoslavija, čim je uspostavila kontakt sa njima, odmah je otpočela sa ostvarivanjem te težnje.

Prvi organizovani povratak naših iseljenika izvršen je iz Francuske i to u dva transporta brodom iz Marselja i četiri željeznicom iz Sjeverne Francuske.

Od prekomorske emigracije prvo je pokrenulo pitanje povratka iseljeničtvo u Kanadi. Oni su se organizovali u pojedine

stručne radne grupe sa gorućom željom da se tako kao organizovane jedinice odmah po povratku uključe u redove graditelja svoje preporođene domovine.

Od ostalih iseljenika pripremni su za povratak još u toku ove godine iseljenici iz Australije i Argentine, gdje su se već hiljade prijavile za povratak u zemlju.

Konačno, potrebno je da se istakne i materijalni prilog, koji iseljenici u raznim vidovima doprinose našoj zemlji. Pored materijalne pomoći, koju iseljenici pružaju narodima Jugoslavije u vidu općih i lokalnih akcija, treba istaći jednu značajnu pomoć koju oni pružaju našoj zemlji u vidu odašiljanja individualnih pomoći članovima njihovih porodica u domovini, i to bilo u novcu bilo u naravi.

Potrebno je da se ubuduće ovom značajnom pitanju pokloni još veća pažnja i to ne samo od strane državnih organa nego i od strane masovnih narodnih organizacija, a u prvom redu od strane sindikalnih organizacija, pogotovo kada se radi o njihovom prihvatu, smještaju i zaposlenju u domovini. Nema sumnje da će i naši iseljenici sa najvećom radošću pozdraviti donošenje ovog našeg prvog Petogodišnjeg plana i da će potpomoći njegovo ostvarenje, jer će im on omogućiti brži povratak i srećan život u preporođenoj domovini.

Na završetku mogu da kažem: kao što su u uslovima okupacije na poziv druga Tita narodi Jugoslavije pošli u borbu protiv okupatora pod plamenom parolom »Smrt fašizmu — Sloboda narodu«, — istim takvim oduševljenjem u uslovima mirne izgradnje naše domovine odazvale su se pozivu svoga učitelja najšire narodne mase, — pozivu na obnovu i izgradnju naše zemlje.

Plamena parola »Neka 1946 godina bude godina najvećeg poleta i pobjeda na obnovi naše zemlje!« pokrenula je radničku klasu, pokrenula je radno seljaštvo i radnu inteligenciju u nove podvige, radne podvige.

U oslobodilačkom ratu iznikli su brojni heroji — borci za slobodu i nezavisnost svoje domovine. Na frontu rada, u borbi za obnovu i izgradnju naše ratom razorene domovine iznikli su i stalno niču novi heroji, — heroji rada, udarnici i novatori, koji sa najvećim samopožrtvovanjem rade na velikom djelu izgradnje, jer su svjesni da bez velikih napora nema i ne može biti ljepše i srećnije budućnosti.

Dosadašnja postignuća na polju poboljšanja života radnika, namještenika i službenika, jasan su dokaz da, prema rije-

čima maršala Tita, »čvrsto koračamo u pravcu poboljšanja životnih uslova naših naroda«.

I zato, i tim više, nema nikakve sumnje da će radnička klasa i radna inteligencija u čvrstom savezu sa radnim seljaštvom i ostalim patriotskim građanima poći u borbu za ostvarenje prvog Petogodišnjeg plana industrijalizacije i elektrifikacije, jer će njegovo ostvarenje likvidirati privrednu i tehničku zaostalost naše zemlje, učvrstiti ekonomsku i odbranbenu snagu naše domovine, učvrstiti i dalje razviti socijalistički sektor narodne privrede i nove odnose proizvodnje koji iz njega proističu, i podići opće blagostanje svih trudbenika, — a koji je plan pred naše narode postavio maršal Jugoslavije — drug Tito. (Dugotrajno odobravanje i buran aplauz).

Predsjedavajući: Zaključujem današnju sednicu, a iduću zakazujem za sutra u 16 časova sa istim dnevnim redom: pre-tres Predloga zakona o Petogodišnjem planu razvitka narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije u godinama 1947—1951.

(Sednica je zaključena u 19,40 časova).

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the
the eleventh is the fact that the
the twelfth is the fact that the
the thirteenth is the fact that the
the fourteenth is the fact that the
the fifteenth is the fact that the
the sixteenth is the fact that the
the seventeenth is the fact that the
the eighteenth is the fact that the
the nineteenth is the fact that the
the twentieth is the fact that the
the twenty-first is the fact that the
the twenty-second is the fact that the
the twenty-third is the fact that the
the twenty-fourth is the fact that the
the twenty-fifth is the fact that the
the twenty-sixth is the fact that the
the twenty-seventh is the fact that the
the twenty-eighth is the fact that the
the twenty-ninth is the fact that the
the thirtieth is the fact that the
the thirty-first is the fact that the
the thirty-second is the fact that the
the thirty-third is the fact that the
the thirty-fourth is the fact that the
the thirty-fifth is the fact that the
the thirty-sixth is the fact that the
the thirty-seventh is the fact that the
the thirty-eighth is the fact that the
the thirty-ninth is the fact that the
the fortieth is the fact that the
the forty-first is the fact that the
the forty-second is the fact that the
the forty-third is the fact that the
the forty-fourth is the fact that the
the forty-fifth is the fact that the
the forty-sixth is the fact that the
the forty-seventh is the fact that the
the forty-eighth is the fact that the
the forty-ninth is the fact that the
the fiftieth is the fact that the
the fifty-first is the fact that the
the fifty-second is the fact that the
the fifty-third is the fact that the
the fifty-fourth is the fact that the
the fifty-fifth is the fact that the
the fifty-sixth is the fact that the
the fifty-seventh is the fact that the
the fifty-eighth is the fact that the
the fifty-ninth is the fact that the
the sixtieth is the fact that the
the sixty-first is the fact that the
the sixty-second is the fact that the
the sixty-third is the fact that the
the sixty-fourth is the fact that the
the sixty-fifth is the fact that the
the sixty-sixth is the fact that the
the sixty-seventh is the fact that the
the sixty-eighth is the fact that the
the sixty-ninth is the fact that the
the seventieth is the fact that the
the seventy-first is the fact that the
the seventy-second is the fact that the
the seventy-third is the fact that the
the seventy-fourth is the fact that the
the seventy-fifth is the fact that the
the seventy-sixth is the fact that the
the seventy-seventh is the fact that the
the seventy-eighth is the fact that the
the seventy-ninth is the fact that the
the eightieth is the fact that the
the eighty-first is the fact that the
the eighty-second is the fact that the
the eighty-third is the fact that the
the eighty-fourth is the fact that the
the eighty-fifth is the fact that the
the eighty-sixth is the fact that the
the eighty-seventh is the fact that the
the eighty-eighth is the fact that the
the eighty-ninth is the fact that the
the ninetieth is the fact that the
the ninety-first is the fact that the
the ninety-second is the fact that the
the ninety-third is the fact that the
the ninety-fourth is the fact that the
the ninety-fifth is the fact that the
the ninety-sixth is the fact that the
the ninety-seventh is the fact that the
the ninety-eighth is the fact that the
the ninety-ninth is the fact that the
the hundredth is the fact that the

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Седма седница

(27 априла 1947)

Почетак у 16,10 часова.

При уласку у дворану, чланове Савезне владе на челу са претседником Владе ФНРЈ маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове претседништва оба дома на челу са претседницима Владимиром Симићем и Јосипом Видмаром народни посланици поздрављају дуготрајним аплаузом.

Претседавао претседник Савезног већа Владимир Симић.

Претседавајући: Отварам седму заједничку седницу III редовног заседања Савезног већа и Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије. Записник данашње седнице водиће секретар Већа народа др Бранко Чубриловић.

Молим секретара да прочита записник прошле седнице.

Секретар др Бранко Чубриловић (НР Босна и Херцеговина) чита записник шесте заједничке седнице III редовног заседања.

Претседавајући: Да ли има примедба на прочитани записник? (Нема). Објављујем да је записник оверен.

Прелазимо на дневни ред: продужење претреса Предлога закона о петогодишњем плану развитка народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951.

Реч има народни посланик др Благоје Нешковић. (Буран аплауз).

Др Благоје Нешковић (Изборни срез Београд VII, НР Србија): Другови и другарице народни посланици, несум-

њиво да ово заседање спада међу најзначајнија заседања овог високог народног претставничког тела. На овом заседању се постављају гранитни темељи за привредни преображај наше земље који ће обезбедити нашим народима висок материјални и културни ниво, онако срећан живот наших грађана, какав им може обезбедити само једна социјалистичка земља.

Сматрам да је сувишно да говорим о детаљима предложеног закона о Петољетки, јер сте сви ви с њим добро упознати. Али, сматрам да је наш задатак да упознамо најшире народне масе са овим законом, јер закон о Петољетки проистиче из животних потреба најширих народних маса, јер он обезбеђује мирни процват и независност наше земље.

Предложени закон о Петољетки заснован је на научним основама, на конкретном познавању законитости привредних друштвених односа и привредног развитка наше земље.

Експозицијом претседника Савезне владе маршала Југославије друга Тита и његових сарадника, другова министара Савезне владе, показали су нам политичку линију Петољетке и пут борбе за испуњење плана. Предложени закон о Петољетки води рачуна не само о потребама наше земље, већ и о нашим могућностима; он усклађује развитак појединих привредних грана, као и развитак културе, просвете и осталих грана друштвене делатности; он обезбеђује равномерни развитак појединих народних република; он води рачуна о економском јачању свих слојева радног народа наше земље итд.

За извршење плана врло су важни привредни закони, уредбе и наредбе Савезне владе, који одређују начин остварења Петогодишњег плана, форме организације и форме рада наше привреде и ону снагу која ће остварити Петољетку, а то је херојски радни полет радничке класе и сељаштва, као и других радних људи наше земље.

О овим двома чињеницама, о социјалистичком газдовању у привреди и о радном полету нашег народа не воде рачуна колебљивци и капитуланти. О њима не воде рачуна ни непријатељи нашег народа и зато не виде да ми имамо све што је потребно да остваримо Петољетку, а не виде зато што су они непријатељи нашег народа.

Несумњиво да је основни услов за остварење наше Петољетке то што су основна средства за производњу у друштвеним рукама, у рукама народне државе, што је власт у рукама народа.

Али за остварење Петољетке потребно је још да се нашом привредом газдује на друштвени, социјалистички начин.

А како ми данас газдујемо?

Познато је да су савезни привредни органи већ прешли на овај начин газдовања, а ја могу рећи да смо и ми у Народној Републици Србији, а убеђен сам да је такво стање и у другим републикама, исто тако већ, у основном, прешли на друштвени начин газдовања у републичким и локалним привредним предузећима.

Све ово, друго и другарице народни посланици, обећећује остварење не само ове Петољетке, већ и свих будућих петољетки, јер све дубоке промене у нашем друштвеном уређењу, као и друштвени начин газдовања у нашој привреди нису само зато да би ми остварили ову Петољетку, већ је такав начин организације и рада наше привреде и осталих грана друштвене делатности органски, саставни део живота наших људи, опстанка и даљег прогресивног развика наше земље и наших народа за дужи низ година.

Кажемо да смо ми у Народној Републици Србији, у основном, прешли на друштвени начин газдовања. То наравно не значи да ми можемо бити задовољни са испуњењем производних задатака у нашим фабрикама, рудницима и радионицама, не значи да ми можемо бити задовољни са досадашњом борбом за снижавање трошкова производње, са увођењем норми рада, са борбом за сировине и њихову штедњу, са финансиским пословањем у нашој републичкој и локалној привреди, са стањем трговине, са нашом дневном евиденцијом у производњи, са грађевинском делатношћу, са планским радом у пољопривреди итд. То значи да смо ми у основном отпочели да водимо плански и систематски борбу за друштвено газдовање у привреди, али да има још доста да се уради да бисмо били задовољни. Али, када ми видимо и тачно знамо где су недостаци, онда је несумњиво да ћемо их и савладати. У овом великом раду ми се ослањамо, пре свега, на оне раднике и раднице који обарају тачно утврђене норме и који се боре за високи квалитет и снижавање трошкова производње, на оне земљораднике који извршују своје обавезе према држави и који засејавају сваку стопу обрадиве површине, који се боре за високи допринос. Наши радници су такви у огромној већини, сем заосталих појединаца, ленштина и дангуба. Такви су и наши земљорадници у огромној већини, сем оних заосталих, несвесних, себичних

или асоцијалних појединаца који ни до данас не одговарају својим обавезама у испорукама жита.

Ми поново позивамо такве несавесне људе да одговоре својим обавезама према држави, а свим земљорадницима наше Народне Републике Србије, а нарочито Војводине, упућујемо и са овог места позив да, доследно свом родољубљу, убрзају предавање оног малог остатка жита, на који наша држава рачуна као са сигурним, а који је потребан за исхрану радних маса наше земље.

Огромна већина нашег сељаштва је одговорила својим обавезама према себи и према држави како у испорукама жита, тако и у пролећној сетви. Нису ретки, већ напротив, врло чести случајеви да је већина обрадивог земљишта већ сада у многим срезovima засејана. Има и срезова који су у потпуности извршили сетвени пролећни план. Ја сам убеђен да ће огромна већина обрадивог земљишта у НР Србији бити на време обрађена у овој пролећној сетви. Нова јуредба о откупу, при средњем роду, обезбедиће земљорадницима заслужену награду за њихов неуморни рад, а држави потребни житни фонд и сировине за нашу индустрију.

Све су ово чињенице које говоре о томе да ћемо бити у стању да успешно остваримо задатке прве године Петољетке, а такође и идућих година.

Што се тиче оног дела предлога закона о Петољетки који се односи на Народну Републику Србију, могу рећи да је он исто тако грандиозан као и читава Петољетка. Довољно је упоредити примитивни начин рада у рудницима, фабрикама, грађевинарству и пољима на територији НР Србије са оним што се предвиђа у Петољетки, па ће бити јасна величина промена које ће се извршити за идућих пет година.

За Народну Републику Србију предвиђа се да ће се електрична енергија повећати за 3,8 пута према 1939 години. Шта то значи? То значи да ће сва постојећа и нова индустријска предузећа и сви рудници бити на електричном погону, то значи да ће се створити густа електрична мрежа по читавој Републици, која ће омогућити да се настави у широким размерама електрификација села и саобраћаја.

Или, погледајмо производњу гвозденог лива. План предвиђа повећање за 4,7 пута према 1946 години. Шта то значи? То значи да ћемо обезбедити наше фабрике сировинама за израду привреди потребних машина и алата или: повећање производње машина и алата (у првом реду за земљораднике и занатлије) на 7.380 тона, значи огромну помоћ, значи да

ће се, у основном, модернизовати производња у тим областима.

Или, погледајмо очајно стање путева, које је најзаосталије у Европи и које је онакво какво је било још за време Турака. Да би се озбиљно приступило модернизовању коловоза, потребно је механизовати наше грађевинарство. Са 700 тона грађевинских машина које предвиђа план на крају 1951 године, међу којима значајан број заузимају баш машине за изградњу модерног коловоза, ми ћемо, у основном, решити литање механизације грађевинарства и моћи ћемо да приступимо у широким размерама модернизовању путева у Србији.

Повећање обрадивих површина уопште и по културама, повећање приноса разних култура, повећање броја воћака, стоке, коња итд. несумњиво је у вези са повећањем електричне енергије, са повећањем производње гвозденог лива, производње разних машина и алата. Другим речима, остварење читавог плана преобразиће и Народну Републику Србију која спада међу напредне републике наше Федеративне Народне Републике Југославије, из привредно и индустријски заостале, у привредно индустријски напредну републику у упоређењу са индустријским земљама Европе.

Другови и другарице народни посланици, има и таквих човечуљака који не желе да наша земља изађе из индустријске заосталости, јер им та заосталост служи као мутна вода по којој они једино могу да лове, било за себе, било за „светско“ тржиште. Они су, наравно, против свих привредних мера које ми доносимо. Они су у души и против овог закона. Они би се радовали када бисмо ми имали неуспеха, они просто телескопом траже наше неуспехе и све би учинили не само да их нађу већ и да их створе. Они ће уплахиено гутати и „политички“ уопштавати све буцаклиске измишљотине о нашим тешкоћама и тобожњим неуспесима. Наша радост — то је њихова жалост. Нека им тако и буде! (Аплауз).

Читав наш народ, окупљен у чврстим редовима Народног фронта, јесте сила пред којом ће се скршити све препреке на које будемо наишли у остварењу наше Петољетке.

Нека живи вођа наших народа, организатор свих наших победа, иницијатор Петогодишњег плана — друг Тито! (Буран и дуготрајан аплауз. Узвици: Живео!).

Нека живи Федеративна Народна Република Југославија! (Буран и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик др Владимир Бакарић. (Аплауз).

Др Владимир Бакарић (*Изборни срез Загреб IV, НР Хрватска*): Другови народни посланици, с правом је речено да ово наше засједање претставља велике дане у историји наших народа. Да, оно претставља велике дане и за народ наше Народне Републике Хрватске. Оно претставља дане када се доноси одлука о великој будућности свих наших народа, оно претставља нашу перспективу, дане који нам дају обавезе и дане који нам указују пут и дају гаранцију да ће наша будућност ићи кораком напретка, кораком боље будућности. Ја мислим да могу да кажем још да у име нашег народа Народне Републике Хрватске поздрављам овај план, да се могу обавезати да ћемо га испунити, да се могу обавезати да ћемо учинити све да буде испуњен и премашен на добро Федеративне Народне Републике Југославије и на добро сваке народне републике посебно.

Ми, Хрвати, морамо још нарочито да обратимо пажњу на испуњење овога плана. Имамо зато дубоких и добрих разлога. Учи нас на то сва наша историја, учи нас и наша недавна историја. Ми морамо да упремо све снаге да га испунимо и зато у првом реду, јер он указује пут уклањању експлоатације човјека по човјеку, јер он уклања националну неравноправност и националну експлоатацију. Даље, зато јер укида развијање монополистичког финансиског капитала у Хрватској, који је био сав срачунат на то да се осигура експлоатисање народа у Хрватској, да се капиталисти ослањају на вањске силе, да од Југославије створе буре барута и избијање нових ратова, да учине од Хрвата да под њиховим руководством постану инструмент за потпаљивање новог рата, да од Хрвата учине реакционаран народ. Од свега тога, остварењем Петогодишњег плана неће бити ништа, и тиме се још доказује да смо ми на живот и смрт заинтересовани да план у потпуности остваримо.

Ми поздрављамо Петогодишњи план и зато јер он указује сасвим јасно перспективе будућности, јер је њима означен правилан пут изградње наше Федеративне Народне Републике Југославије на корист народа, на корист оних народа који су били тлачени и експлоатисани под старом Југославијом, на јачање оних који су слаби, зато да би сви заједничким силама уз једнака права и дужности изграђивали своју заједничку домовину. План нам осигурава инвестиције које ће бити извршене у остваривању савезног

плана, осигурава нам и шире радове у нашем републичком оквиру и ми ћемо се потрудити да их испунимо. О таквим радовима из године у годину прављени су били планови у Хрватској, који досад нису могли бити остварени, али ће многи од њих већ у току ових пет година у свом битном дијелу бити остварени.

Могу да говорим о томе да ћемо се заложити свим силама за Петогодишњи план, а за то говори и низ посебних момената. За то говори у првом реду један огроман полет код радних маса код нас у Хрватској, које датим обавезама испуњавају своје задатке; за то говори елан који постоји код сељачких маса које све своје дужности патриотски испуњавају, које су своје тешке задатке испуниле готово са стопостотним успјехом према плану који смо им дали.

Ту би се можда требало нешто мало посебно задржати. Посебно зато, што је један дио наших народних непријатеља узео на себе патент да каже да заштићује сељачке интересе, да се планом неће заштити сељачки интереси, то јест, да каже да ми тобоже нисмо водили рачуна о сељацима и досада. Ја мислим да је друг Маршал у свом експозеу дао на то одлучан одговор и да томе одговору не би требало ништа додати. Ја бих само хтио овдје да кажем да смо ми оно што је он казао покушавали провјерити на терену и провјеравајући резултате за ове двије године послје рата, да нам је једна површна анкета на селу показала прилично велике успјехе у осигурању материјалног побољшања за наше сељаке. Она је показала да је сељачки инвентар у току рата тешко пострадао, но да је у 1945 и 1946 години битно поправљен; да је тај инвентар у многим дијеловима земље готово достигао предратни ниво, а у неким крајевима се битно поправио, а изнимак чине можда кола. Могу да кажем да су се трошкови на господарства, продуктивни трошкови, повећали од два па до десет пута према години 1939; да су се трошкови на кућанство појачали за два-три, па и пет пута, да су дуговања показивала снижења и да су тек негдје, највише за два пута, порасла према години 1939. То значи да је сељак за ово вријеме имао могућности да поправи своја господарства својим властитим средствима и да је народна власт за то вријеме поговарала позитивном развоју наших сељака.

У добром дијелу земље читава се економска слика села измијенила. Дио ситних, патуљастих посједа до 2 хектара нестао је, а број ситних знатно се смањио. То нарочито ври-

једи за рајоне, гдје је експлоатација на земљи велика, као, на примјер, у Славонији. Радне задруге, којима, морам да признам, ни са стране народне власти нисмо посвећивали толико никакву пажњу, све су се добро показале и њихов напредак као и њихово судјеловање у народном животу било је веће него код сусједа који нису били удружени у задруге. То нас је још више потакло на то да томе сектору морамо и у том погледу посветити већу пажњу.

Учињена су извјесна већа предвиђања погодовања задружног развика у самом плану. То нарочито зато што задруге уз мањи рад постижу већи ефекат, а потребно нам је интензифицирати продукцију зато што је житно тржиште прилично смањено тиме што је стандард живота самих сељака повећан.

Механизација обрадбе је планом предвиђена толико, да можемо много и јако убрзати заједничко обрађивање земљишта, као што га радне задруге код нас практикују. Говорећи о томе, морам да кажем да се то позитивно рефлектирало на удовољење обавеза са стране сељака, те је наш план испуњаван са 100% а негдје и више. Код занатлија смо у неком дијелу имали неуспјеха, углавном кривњом нас самих који том сектору рада нисмо посветили довољно пажње.

Могу да кажем да смо у Загребу, у једном дијелу Хрватске, доживјели то да су се занатлије помало устегле од оног општег судјеловања у испуњавању задатака — више него што је то био раније случај. Није то прављено на политичкој него на економској основи, јер смо ми тим проблемима пришли с криве стране, нисмо осигурали довољно сировина занатлијама, притегли смо радне занатлије пореским шрафовима, али смо то касније исправили и већ постигли позитивне резултате.

Говорећи о Петогодишњем плану и задацима који су предвиђени на занатство, могу да кажем да ће се ти недостаци потпуно уклонити и да ће занатлије своје задатке из овога Плана потпуно испунити.

Говорећи о политичкој надградњи, јединство народа, окупљеног у Народном фронту, појачало се. Код народу непријатељских елемената, који покушавају да ометају изградњу наше Федеративне Народне Републике Југославије, то је такође уочено и сви њихови задњи експерименти немају више никакве солидне политичке основе. Они не могу да угрозе савез радника и сељака, нити могу да угрозе јачање Народног фронта који је код нас створен и у коме

заиста учествује огромна већина наших народа. Тако непријатељски остаци мачековаца нису могли да нађу другу форму рада него да шире разне вијести наоколо, како се спрема споразум између Савезне владе, поименце између маршала Тита и Мачекових људи у земљи и иностранству, како сам ја лично отјеран у интернацију, како сам дат у залог да може доћи у земљу Крњевић итд. То су све будалаштине које се шире по извјесним декласираним елементима, остацима усташа по Загребу. Ту се жели да каже да је Мачек претставник демократских средњих класа, а хоће да се забашури његова улога коју је одиграо у својој задњој историји као претставник хрватског финансиског капитала, који је покушао да те народне масе поведе својим путем, те између њега и нас, народних власти, никаквог споразума нити може нити ће бити. (Аплауз).

Истовремено ово прати развојно уживљавање оних осталих усташких елемената у Загребу који су се уско повезали са извјесним дијеловима католичке цркве и који не могу ништа друго да нађу него само покушавају да спроводе разне терористичке акције. У тим покушајима судјелују само они елементи који су служили код гестапо-а и свршавали њихове диверзантске курсеве. У акцији против нашег Петогодишњег плана, против јединства наших народа они не могу постићи никакве успјехе нити учинити нешто што би имало некег значаја прије него што буду потпуно уништени. Сва та њихова акција нема никаквог политичког правца. Она живи као рефлекс покушаја оживљавања реакције код нас, која има свој центар у иностранству и, како је она вани настала, исто тако она оцртава своје осцилације и код нас.

Ја мислим да стога могу да кажем сасвим слободно да ћемо учинити све да се Петогодишњи план, под руководством маршала Тита и Савезне владе, оствари на добро наших народних република и на добро Федеративне Народне Републике Југославије и да ћемо га остварити. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Миха Маринко.

Миха Маринко (Изборни срез Трбовље, НР Словенија): Другови народни посланици, Предлог закона о петогодишњем плану, који је Савезна влада предложила Скупштини, од пресудне је важности по судбину наших народа. Из излагања друга Маршала сваки наш трудбеник добија јасну и схватљиву слику о значају нашег Петогодишњег

плана. Друг Маршал указао је на драстичну разлику између старе и нове Југославије и на разлику између наше привреде и привреде капиталистичких земаља данас. Указао је на светао пут којим нас он води за разлику од ропства, од скоре привредне кризе која прети свима народима који још чаме у систему капиталистичког изабљивања. Претседник Савезне планске комисије друг Хебранг дао је анализу Петогодишњег плана, подупрту врло значајним цифрама које осветљавају велику перспективу за наше народе. Друг Кирич указао је на средства и методе који су безусловно нужни за остварење овог нашег великог плана. План је тако значајан и тако замашан по свом садржају да га није тако лако исцрпiti коментарисањем. Наши народи ће месецима расправљати о њему. О њему се може много говорити. Али он сам по себи јасно указује наш пут у социјалистичко друштво. Поред свега тога сматрам за потребно да истакнем нарочито неке моменте полазећи са становишта република, поготово Словеније.

Значајно за све законе и одлуке, донете од овог претставничког органа власти наших народа, јесте да су они увек у складу са чињеницама, да одговарају постојећем стању. Овај наш план, као најзначајнији акт кога прима Народна скупштина после нашег Устава, има особина које су по садржини уско везане са Уставом. Устав смо примали после већ оствареног новог друштвено-политичког стања и у њему фиксирали ту реалну стварност. Такав Устав је био могућ пошто се народ ослободио и узео власт у своје руке. Уставом је озакоњен поредак којим се гарантује једнакоправност сваког народа и пуна права радног човека, којим се осигурава такав економско-политички и друштвени поредак у нашој земљи, који одговара свим нашим народима и трудбеницима. Овај наш План, како је заснован, ослања се на реалну базу постојећих наших производних снага, узима у обзир све специфичности појединих република, како по њиховом природном богатству у сировинама, објективним могућностима осигурања тим сировинама, тако и по техничким производним могућностима. Он се уједно заснива на великом радном и стваралачком елану радних маса, који може постојати само у тако слободној заједници као што је наша. Са таквим основама наш план има значајне особине које имају много заједничког са нашим Уставом.

Пошто је Устав законско фиксирање оствареног друштвеног поретка, то наш Петогодишњи план претставља не-

посредан акциони програм економског развитка наших слободних и равноправних народа, програм који је остварљив само у условима већ постигнутог стања које је фиксирано Уставом. Наш план верно одражава битне карактеристике Устава у погледу националне једнакоправности, осигурања развитка сваког од наших народа и истовремено осигурања целовитости јединства наше многонационалне државе. План најсрећније решава економске проблеме, економску подлогу наше заједнице народа.

Омиљено средство наших непријатеља свих врста и боја било је потпиривање шовинистичких и сепаратистичких наstroјења у циљу слабљења јединства наших народа као пута за постизавање протународних циљева. Они су се много надали да ће у тешкоћама обнове и привредног развитка наше земље наћи основе за даље распиривање националне мржње. Пошто нису могли да схвате значај постојања истински народне власти, уклањања изабљивача са власти, уклањања система изабљивања, они су, разуме се, веровали да у новој Југославији неће бити могућно решити привредне проблеме на опште задовољство и праведно за сваког од наших народа. Њима је изгледало немогућно да неки од наших народа не падну под економску зависност другог народа, што је у њиховим ненародним режимима било безусловно.

Наш план беспоштедно открива сву илузорност ових ишчекивања. Као илустрацију тога, навешћу неколико факата из самог Предлога петогодишњег плана.

Ако је где, а оно је у Словенији било извесног подозрења код неких да ће уклањање неравномерности привредног развитка република ићи на штету Словеније, пошто је она у индустриском погледу релативно развијенија од других република. А шта говоре факта из овог законског предлога, факта која су већ у јеку остваривања? Како у пракси изгледа уклањање неравномерности привредног развитка?

По Петогодишњем плану Словенија прима на себе повећање индустриске производње од 5 милијарди у 1939 години на 11 милијарди у 1951 години.

Од тога се производња наших најважнијих индустријских грана повећава: метална за три пута, хемиска за два пута, индустрија грађевинског материјала за два и по пута и прехранбена чак за пет пута.

У том оквиру игра важну улогу за остварење плана у читавој Југославији производња турбина. Од 4.000 тона укупне производње Словенија прима на себе 2.500 тона, док

је 1938 произвођила 28 тона. Та производња претставља основу за електрификацију читаве државе. У Словенији се наново организира производња грађевинских машина у количини од 2.790 тона према 7.600 у читавој земљи. У Словенији ће бити нова и за читаву земљу једина производња бицикла и писаћих машина. Подићи ће се производња пољопривредних стројева и алата за два и по пута, у односу на 1939 годину. Поред повећања производње низа хемиских артикала, Словенија прима на себе градњу нових фабрика за производњу хемиских артикала који се досада нису производили у Југославији. Повисиће се производња грађевинског материјала за више од два пута. Уводи се производња новог грађевинског материјала. Повисиће се производња и потрошња електричне енергије за скоро 4 пута. Проширују се угљени басени у Трбовљу и Велењу. Предвиђа се градња комбината за прераду лигнита као горива и за хемиску индустрију. Предвиђа се, даље, реконструкција свих жељезара.

За остварење овога потребна је мобилизација свих производних снага. Нема, дакле, говора ма о каквом демотирању или кочењу развитака индустрије у Словенији. Управо развитака индустрије у осталим републикама омогућује и развитака индустрије Словеније. С друге стране, индустриска производња Словеније олакшава индустриску опрему у другим републикама.

Карактеристична је, даље, пажња коју Петогодишњи план посвећује шумарству Словеније у погледу очувања природног богатства и тежња усклађивања обима експлоатације шума са природним прирастом. Тако ће се сеча дрвета смањити за 20%, пошто ће дрво као гориво бити замењивано угљем и електриком. Огромно ће се, међутим, повећати производња готових артикала дрвета, шперплоча, покућства итд.

У пољопривреди и сеоској производњи уопште предвиђено је повећање производње за 24%, од тога се вредност саме пољопривредне производње подиже за 52%. Такав пораст односи се претежно на преоријентацију пољопривреде, на производњу индустриског биља, чија ће се вредност повисити за два пута. Уводи се гајење шећерне репе у висини од 13.500 вагона. Производња уљарица повисиће се за више од пет пута, лана и конопље за више од три пута, хмеља за два пута, кромпира за 70%. Гајење поврћа повисиће се за 180%.

Подизање производње у пољопривреди биће постигнуто увођењем интензивне обраде, повећањем употребе уметних ђубрива за осам пута. За четири до шест пута повисиће се потрошња средстава за заштиту садница, као и средстава за уништавање штеточина у пољопривреди и воћарству. У сточарству ће се ићи за побољшањем квалитета и оно ће дати велики пораст у млеку, вуни, кожи итд.

Ето, то су само неке од најзначајнијих цифара које ће, као маљем по глави, тући све наше непријатеље, као и оне који су под утицајем непријатеља задојени подозрењем да би уклањање неравномерности привредног развитка појединих република могло ићи на штету Словеније. Радне масе Словеније, радници, сељаци и занатлије, са великим ће одушевљењем прихватити Петогодишњи план, јер им тако јасно указује светлу перспективу.

Сматрам за потребно подвући још једном оно што је већ казано, наиме подвући карактеристику нашег плана, да планирање није ограничено само на државни сектор, да се не односи само на индустрију, већ да обухвата и осигурава и приватну производњу — сеоску и занатску, што ту производњу омогућава и потстрекава њен слободан развитак.

Значајно је за наш плански систем да он условљава и гаји планско развијање задружне и приватне пољопривреде и занатства и уклања сталну опасност и несигурност за широке слојеве ситних произвођача, несигурност којој су занатлија и сељак били стално изложени у капиталистичком систему, — отстрањује, наиме, опасност да ситни произвођачи буду уништени конкуренцијом и стихиским фактором понуде и тражње анархичне капиталистичке привреде. Наш плански систем уклања несразмерност између цена индустријских и пољопривредних производа. Наше планско газдовање условљава егзистенцију и развитак сељака и занатлија као произвођача. Значајно је за наш план и то што државни индустријски сектор производње, који у апсолутном односу према целокупној привредној делатности претставља мањи део, а ипак даје највећи износ акумулације, у исто време не сужава могућности приватне занатлијске и пољопривредне производње.

Увођење плана значи и за нашег сељака осигурање пред великим неизвесностима тржишта, којима је сељаштво изложено у капиталистичком систему. Не само да је заједница заинтересована на унапређивању пољопривреде у сврху осигурања основице за прехрану становништва, за сировинску

базу наше индустрије, него ће и сељак бити саветован како треба унапређивати земљорадњу да би земља дала што бољи принос, шта првенствено треба гајити, него ће и сељак бити унапред упозорен која је култура за њега, с обзиром на плодност земље, мање а која више уносна, коју ће лакше уновчити, јер је планом предвиђена као потребна, а за коју постоји ризик да ће је тешко продати, јер је по плану сувишна или су продукциони трошкови због заосталог начина привређивања превисоки и према томе продукција дотичне културе на датом земљишту није уносна.

Због плански утврђених сталних цена сељак ће кроз коју годину добити поверење према тржишту, пошто више неће бити лихвара који су у прошлости одузимаи његов труд, па ће одустати од свог аутархичног привређивања. Уместо да гаји од свега понешто што је потребно за његово кућанство, почеће са гајењем оних култура које на његовој земљи боље успевају и које може најбоље продати, а остале потребе за своју прехрану куповаће по нормираним ценама. Због нормираних цена, уопште, сељак ће моћи унапред оценити шта ће му више доносити.

Нормирање цена, које је битан саставни део нашег планског привређивања, које се протеже и на сељачке производе, може данас још неке сметати, поготово док још постоје извесни услови за шпекулацију и док је потражња сељачких производа већа од понуде. Али нормирање цена није само зато да се уклони шпекулација, да се заштити потрошач. Нормирање цена, поред тога што је битан услов планирања у привреди, осигурава сељака такође и од ненадног падања или скакања цена, од отварања маказа.

Ма да је, другови, све то тако, ма да овај наш план ствара такву светлу перспективу, да да је он сам најбољи одговор и објашњење онима који су прошли пут овде наступали тражећи објашњења за инвестиције и од којих се вађе свуда понеки, ипак нам мора бити јасно да ће они тражити нова средства да шире неверицу и малодушност. Наш план је тако обиман да ће тражити мобилизацију свих снага наше земље за његово остварење и баш ту чињеницу користиће не само већ познати него и још скривени непријатељски елементи који ће покушавати да докажу да је Петогодишњи план неостварљив. Сваком противнику наше садашње политичке и привредне стварности ни овај наш подухват неће, наравно, бити по вољи. За њега ће и цифре овог нашег плана значити »Dichtung«.

То су они исти који неће ни привредни развитак наше земље, који неће независност наше земље, којима би било милије да код нас влада „долар“, да привредна богатства наше земље буду у рукама страних изабљивача, којима би било милије да код нас владају креатуре као Дража Михаиловић, Мачек или Крек. Такви људи ће, наравно, наћи приговор и Петогодишњем плану. Можемо већ унапред предвидети каквим ће се све аргументима служити. Запеваће песме да су задаци плана неостварљиви, да је то машта. Покушаће заплашити колебљиве да ће задаци које себи постављамо планом тражити такво напрезање снага, таква одрицања која би изнурила наше физичке снаге, критиковаће: зашто тако брзо када може и полако, и са мање напора.

Биће таквих који ће покушати да тврде, као што је то Драгољуб Јовановић већ покушао, да је предност наше земље у томе што је аграрна, који ће причати глупости о томе да ће развитак наше индустрије нанети штету пољопривреди, да наша индустрија може доћи у ћорсокак, јер неће моћи конкурисати индустрији капиталистичких земаља.

Но, ма шта они измислили, све ће то бити бедно према ономе што је у нашој земљи већ остварено и што ће бити остварено. Остварујући план, ми ћемо се морати борити свим снагама, не само против ових и оваквих људи с оне стране нашег фронта, већ и против колебљивих, против малодушних, против ускогрудих локал-патриота, против свих оних који својим поступцима уносе анархију, који не схватају основну друштвену и привредну дисциплину, којима недостаје свест да не смемо успут све да поједемо ако хоћемо да подигнемо производне снаге наше земље, ако хоћемо да наше благостање ослонимо на солидне темеље.

Мораћемо се борити и против непријатеља који је у нама самима. Тај непријатељ је недисциплина у раду, нехат и отсутност снажљивости у савлађивању пролазних тешкоћа у извршавању дневних задатака. Али против тога имамо сада јаче оружје.

Досада смо на нашем привредном фронту водили битку без јасно написаног непосредног акционог програма, ослањали смо се у тој бици на поверење радних маса, на њихову увереност у то да је то битка за бољу будућност сваког појединца и целокупне наше заједнице. Отсада поверење маса добија конкретне облике. Сада ћемо моћи показати свакоме шта претставља годишњи, месечни и дневни задатак који се поставља пред сваког појединца, какав ће бити

плод наших дневних напора и задатака и куда ће нас довести испуњење плана на свршетку 1951 године.

Ис, не само да је сада нашим радним масама јасно да остварење плана значи заправо уклањање и последњих остатака капиталистичког система привреде, да се планом уклања опасност кризе, мобилишу све снаге за рационално унапређивање и уздизање производних снага као залог уздизања животног и културног стандарда наших народа, да планом оштрије стајемо на пут сваком искоришћавању човека човеком, да, дакле, одлучно корачамо ка социјализму. Не само то, него ће и то баш због тога што сам малочас рекао — овај наш непосредни акциони програм олакшати и преваспитање људи, олакшати увођење планске дисциплине у сваки сектор наше привредне и друштвене делатности и за сваког појединца, јер у планској дисциплини лежи услов за испуњење плана. Ово је закон који ће дати конкретну садржину свакодневном животу, раду и делатности свакога од нас.

Доношење и објављивање закона о Петогодишњем плану даће нов силан полет стваралачким снагама наше земље. Он ће много значити за афирмацију нове Југославије међу слободољубивим народима у свету, а то значи подршку нашим оправданим захтевима; потстаћи ће истрајност борбе оних наших народних маса које непријатељске силе спречавају да се врате у склоп наше слободне заједнице. (Одушевљено одобравање).

Претседавајући: Реч има народни посланик Родољуб Чолаковић. (Дуготрајан аплауз).

Родољуб Чолаковић (НР Босна и Херцеговина): Предложени закон о петогодишњем плану развита народне привреде мора да испуни оправданим поносом сваког патриоту наше отаџбине. Он је ново свједочанство велике животне снаге наших народа, нови доказ напредности и способности нашег демократског поретка, као и нови доказ државничке далековидости нашег политичког вођства, на челу са другом Титом чија се непоколебљива воља, мудрост и смјелост у вођењу народа Југославије ка стваралачком, срећном животу одражава у предложеном закону. Наше политичко и државно вођство у могућности је да данас, последије релативно веома кратког времена, каже народима Југославије конкретно и прецизно како ће изградити бољи живот, како ће остварити оно што је била завјетна мисао наших бораца,

идеја водиља наших народа и у ослободилачком рату и данас. Ево у бројкама Петогодишњег плана — путоказа за то. Оне сваком трудбенику наше земље убједљивим језиком цифара говоре о томе шта ћемо нашим властитим напорима моћи створити за пет наредних година, шта смо на својој борбеној застави исписали као садашњи главни задатак свакога од нас, свију патриота Југославије: ликвидирати привредну и техничку заосталост; учврстити економску и одбранбену снагу земље; учврстити и даље развити социјалистички сектор народне привреде и нове односе производње који из њега проистичу; подићи опште благостање трудбеника сва три привредна сектора.

Народи Југославије поднијели су у рату против фашизма огромне материјалне и људске жртве. У тој борби пред њима је лебдио идеал слободне, независне и срећне домовине. За тај идеал њима никаква жртва није била тешка, и због тога их није ни најмање обесхрабривала чињеница што је рат пустошио наше градове и села. Они су били увјерени да ће та земља, за коју подносе толике жртве, бити доиста њихова, да ће је они брзо дићи из рушевина и да ће својим стваралачким радом од ње направити цвјетну башту. (Бурно одобравање).

Ако бацимо ма и летимичан поглед на бројке садржане у предложеном закону, видјећемо да он предвиђа не само брз, него и бујан развитак продуктивних снага у нашој земљи. Стари, капиталистички друштвени односи бивше Југославије кочили су развитак продуктивних снага, не само због тога што су они били капиталистички, тј. историски преживјели и неспособни за даље развијање друштвених продуктивних снага. Капиталистичка привреда Југославије и њени властодршци били су повезани са развијенијим капиталистичким земљама у којима је воља крупних капиталистичких монопола и финансиске олигархије одлучујући чинилац. Повезани с њима, тачније, у зависности од њих, југословенски капиталисти претварали су нашу земљу у привјезак развијенијих капиталистичких земаља, чији је финансијски капитал, преко својих упоришта у нашој земљи, одређивао у све већој мјери путеве нашег економског и политичког развитака. Иностранци капитал играо је важну улогу у привреди старе Југославије која се све више претварала у поприште борбе између појединих монополистичких група. Јасна је ствар да ту није могло бити ни говора о развитуку друштвених продуктивних снага. Богатства наше земље, рад

наших људи, служили су као извор богаћења домаћих и иностраних капиталиста који су од Југославије хтјели да направе земљу која ће давати сировине и полупрерађевине за њихову индустрију, а која ће куповати њихову индустријску производњу по цијенама које нам изволе одредити капиталистички монополи. Једном ријечју, они су хтјели да Југославија за вјечита времена остане економски заостала и зависна, што значи и политички зависна, што значи да буде ситна пара у подмиривању њихових међусобних империјалистичких рачуна.

Та зар су могли да привредно јачају нашу земљу оне биједне ћифте и зеленаши који су били спремни да раде на трећу лару за своје империјалистичке послодавце? Зар су могли да бране независност и углед наше земље они тобожњи државници и самозвани вођи народа, кова Стојадиновића и Корошца, Цветковића и Мачека, који су се више од свега бојали да не разгњевае фашистичке империјалисте Берлина и Рима, које је хватао самртни страх од народа које су силом држали у покорности и експлоатисали? Зар је чудо што су људи њихова кова, то јест буржоазија бивше Југославије, као класа, као цјелина, постали издајници отаџбине? У мирно доба послушници империјализма наставили су исту политику и у току рата: са империјалистима против свога народа. Али народ никоме дужан не остаје. Данас можемо са задовољством рећи да народи Југославије нису остали дужни својим бившим угњетачима и експлоаторима. Платили су им по заслуги и за оно што су радили прије рата, а нарочито за оно што су починили у рату.

Позната је научна истина, да је историско оправдање сваког друштвеног уређења у томе колико оно погодује развиту друштвених продуктивних снага, те основе свеколиког друштвеног развитака. У томе, колико одређено друштвено уређење погодује развиту друштвених продуктивних снага састоји се мјерило његове напредности, а истовремено то је једина стварна основа за процјењивање његове будућности. Предложени закон свједочи о томе да су народи Југославије, разбивши у ослободилачком рату против фашизма старо друштвено уређење бивше Југославије, извојевали ново, напредније и демократскије, јер оно омогућује неслућен размах друштвених продуктивних снага. Истовремено он значи да ће се те продуктивне снаге развијати по одређеном плану, да у односима производње, темељу свих друштвених односа, неће владати слијепа стихија, као

што је то у капитализму, него да ће народи Југославије, преко своје народне државе, бити свјесни градитељи свога властитог живота, да у њиховом раду неће и не може бити онаких тешкоћа какве неминовно рађа капитализам: криза, незапосленост, пауперизација, уништавање материјалних добара и продуктивних снага. То значи да су народи Југославије почели да рјешавају основни задатак наше епохе, који се састоји у томе да људи, досад играчка у слијепој игри стихије друштвених односа, постану господари своје судбине.

Међутим, чињеница да ново друштвено уређење у нашој земљи омогућује у несравњено већој мјери развитаку продуктивних снага него што је било у старој Југославији, још не исцрпљује друштвено историски значај новог друштвеног уређења.

Ми знамо из историје да је и капитализам у своје вријеме и у односу према феудализму, значао корак напријед у друштвеном развоју, да је он омогућио развитаку крупне индустрије, модерног саобраћаја итд. итд. Али, у друштвеном систему у коме владају експлоататори, у капитализму тај развитаку ишао је на рачун људи рада, радника, занатлија и радних сељака које је капитализам угњетавао и експлоатисао, претварајући једне у прост привјезак машине и извор богаћења малог броја капиталиста, а друге економски разарао, претварао их у пролетере или их држао као ланцима привезане за парче земље, на коме су они били номинални власници, док су, уствари, робовали крупним капиталистима и банкама.

Развитаку продуктивних снага у нашим новим друштвеним условима нема ничег заједничког са развојем продуктивних снага у капитализму. Наш план који у цифрама приказује развитаку продуктивних снага нове Југославије, не предвиђа само подизање нових фабрика, отварање нових рудника, градњу нових жељезничких пруга и електричних централа, него истовремено, предвиђа унапређење пољопривреде и занатства, уздизање стотина хиљада нових квалификованих радника, десетина хиљада висококвалификованих стручњака сваке врсте, подизање нових школа, научних института и других културно-просвјетних установа, изградњу станбених зграда, болница, породилишта, домова одмора, санаторија. Једном ријечју, он показује бригу за човјека рада, бригу која је саставни дио настојања наше државе за унапређење и јачање Југославије. Откако је створена наша

држава, брига за човјека била је у центру њене пажње; у предложеном закону она издија у још већој мјери, што је и разумљиво, јер је привредно јачање наше државе нераздвојно повезано и с побољшањем положаја трудбеника. Развитак продуктивних снага у нашим друштвеним условима, дакле, неће бити на уштрб људи рада, него ће, напротив, њихов развитак значити истовремено подизање животног стандарда трудбеника града и села. И у томе је демократичност нашега друштвеног уређења, које радном народу даје не само политичке слободе о каквим он није могао ни да сања у старим друштвеним условима, него му истовремено омогућује да својим стваралачким радом, јачајући привредну моћ заједнице, побољшава и свој материјални положај и ствара услове за свој културни развитак.

Желио бих да се посебно задржим на 21 члану предложеног закона чији први став гласи: „Ради уклањања неравномерности у економском развиту појединих народних република и у изградњи Федеративне Народне Републике Југославије као привредне целине, осигурати што бржи темпо пораста производње и инвестиција у економски заосталим народним републикама: Босни и Херцеговини, Македонији и Црној Гори и у економски заосталим крајевима у другим народним републикама“.

Наша федерација је државно-правни израз оствареног братства и јединства наших народа, правилно и досљедно демократски ријешеног националног питања. Међутим, наш демократизам у рјешавању националног питања није се ограничио само на то да нацијама и народним републикама формално да иста права и исте обавезе према заједници. Као и у осталим областима, наш демократизам и у погледу националне политике, у обезбјеђивању будућности и развитака нација и народних република наше федерације, из основа се разликује од буржоаског демократизма. Док овај у најбољем случају само формално признаје извјесна права, наш демократизам осигурава и материјална средства за остварење тих права.

Усљед различитог историског развитака, наше народне републике различите су по ступњу своје економске развијености. Наш први Петогодишњи план поставио је као један од својих важних задатака да ту различитост ублажи и да је у недалекој будућности сасвим уклони. Другим ријечима, Савезна влада и остале развијеније братске републике, помоћи ће економски заосталим републикама да их достигну.

У томе је нови доказ стварног братства наших народа, садржајне националне политике која се спроводи у нашој земљи, која иде за тим да се свакој нацији и свакој народној републици обезбиједе и материјална средства за њихов економски и културни развитак.

Дозволите да укратко илуструјем шта оваква политика значи за Народну Републику Босну и Херцеговину и какве перспективе она отвара пред њеним трудбеницима. Познато је да је Босна и Херцеговина пуна природних богатстава, међу којима на прво мјесто долазе разне руде и шуме. Искоришћавање тих природних богатстава започело је у знатнијој мјери тек са аустриском окупацијом.

Али то искоришћавање претстављало је типично колонијално лљачкање природних богатстава и бездушну експлоатацију трудбеника Босне и Херцеговине од стране бечких и пештанских банкара и капиталиста. Стање се није ниуколико измијенило кад је Аустро-угарску монархију 1918 године смијенила бивша Југославија. Грабљено је оно што је било на дохвату руке, без икаквих озбиљних инвестиција у модерна предузећа, остављајући и постојећа на истом техничком нивоу на коме су била под Аустријом. Радничка класа, углавном неквалификован или полуквалификован радник, експлоатисана је за гладну надницу, остављена без икаквих могућности да се стручно и културно уздиже. Занатство је пропадало, пољопривредна производња остајала је на истом, тј. веома ниском нивоу.

Цио радни народ, политички обесправљен, поданик а не слободан грађанин, таворио је у немаштини и незнању, кочен разним болештинама које су харале у Босни и Херцеговини више него и у једној европској земљи. Непросвијешћен, народ је робовао заблудама и предрасудама прошлости и био погодан тле за сијање шовинистичке и вјерске мржње.

Ето, то је била стварност једне земље која обилује природним богатствима, од које је капитализам направио праву тамницу, у којој је радни народ аргатовао за шачицу „пијане господе“, како их је назвао у својој познатој пјесми „Алекса Шантић“.

А какве перспективе отвара пред трудбеницима Босне и Херцеговине Предлог закона о петогодишњем плану? Милијарде динара биће у току ових пет година утрошене за реконструкцију постојећих и изградњу нових индустријских предузећа и електричних централа, отварање нових рудника, грађење жељезничких пруга и других саобраћајних

средстава итд. итд. Већ у току ове Петољетке измијениће се изглед наше Републике. Али не само то. Природна богатства Босне и Херцеговине на основу којих ће се подићи нове фабрике и предузећа, послужиће не само за индустријализацију и електрификацију, него ће истовремено бити извор благостања трудбеника. Милијарде ће бити утрошене у нашој Републици за подизање школа, од основних до највиших, станбених зграда, болница, санаторија, породилишта и дјечјих јасала, свега онога што ће живот нашега човјека рада учинити радоснијим и љепшим. Развитак индустрије означаваће развитак наше радничке класе која ће дати десетине хиљада нових квалификованих радника и техничара. То више неће бити неписмени аргати који су теглили у јарму експлоатације, него квалификовани, културни и просвијећени градитељи своје домовине. То ће бити људи који ће бити кадри да даље развијају продуктивност рада, да повишавају норме, да побољшавају квалитет производа, да дају нашој заједници све веће обиље јевтиних производа доброг квалитета.

Исто тако, Петогодишњи план предвиђа модернизацију наше пољопривреде увођењем у њу савремене технике и савремених метода рада. Наша држава дала је сељаку земљу, али њена брига за њега тиме није престала. Она ће му помоћи да побољша свој материјални положај, усмјеравајући његов рад бољем обрађивању земље, увођењем уносних култура, вишем облику пољопривредне производње — стварању сељачких радних задруга.

Таква перспектива могла се отворити пред Босном и Херцеговином, коју су вијековима угњетавали и пљачкали, само благодарећи побједи Народне револуције у нашој земљи, само благодарећи томе што је она нашла своје мјесто и свој историјски пут у братској заједници народа Југославије.

Познато је да је Босна и Херцеговина у ослободилачком рату дала велике жртве и у материјалним добрима и у крви. Али за овакву отаџбину, као што је наша Федеративна Народна Република Југославија, за овакве услове живота и рада у слободи и људском достојанству који пред свим нашим народима отварају свијетле перспективе, те жртве нису биле велике. Народи Босне и Херцеговине извршили су прави историјски скок из средњовјековне џунгле на широки друм друштвеног развика. Борбом смо извојевали истински демократско друштвено уређење, а сад долазе радови

који ће нашу Републику и економски унаприједити, који ће омогућити да наши трудбеници ускоро у још већој мјери, осим политичких, осјете и материјалне благодати наше Народне револуције.

Нема сумње да ће извршење Петогодишњег плана изискивати напоре свију нас, али ти су напори одмерени према нашој снази и нашој упорности. Исто тако нема сумње да ћемо у извршењу плана наилазити на разноврсне тешкоће, али те тешкоће нису и неће бити тешкоће које проистичу из органске дефектности нашег друштвеног уређења, као што је то случај у капитализму. Наше тешкоће јесу и биће тешкоће раста, развијања и учвршћивања младог, за живот способног друштвеног система.

То значи да су у нашим рукама и средства за савлађивање тих тешкоћа, и ми ћемо их несумњиво нашом упорношћу и нашом пожртвованошћу савладати. Ми смо покољење које се прекалило на ватри ослободилачког рата, покољење које је водио и васпитавао друг Тито, учећи нас да се не бојимо тешкоћа, учећи нас да нема тешкоћа које не могу савладати људи рада, свјесни да се боре за своју бољу будућност.

На крају бих желио да увјерим Савезну владу, на челу с маршалом Титом, и све вас претставнике братских народа Југославије, да Босна и Херцеговина неће жалити напоре да се наш план не само изврши него и премаши. Примајући на себе свој дио обавеза које проистичу из Петогодишњег плана, она ће их сматрати светим, гледајући у њима свој допринос за јачање наше заједничке отаџбине.

Изјављујем да ћу у начелу и појединостима гласати за предложени закон. (Буран и дуготрајаан аплауз).

Претседавајући: Има реч народни посланик Лазар Колишевски.

Лазар Колишевски (*Изборни срез Скопје I, НР Македонија*): Другови народни посланици, Предлог закона о петогодишњем плану развита народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије, који данас разматрамо, неоспорно је највећи успех оне политике коју су наши народи под руководством друга Тита започели ослободилачким ратом. Наш први Петогодишњи план, без сумње је, после Устава, најважнији догађај у животу наших народа у послератном периоду, обнове и изградње. План претставља прекретницу не само у економском развиту наше земље,

него исто тако и линију за читав наш даљи друштвено-политички развитак. Планом се предвиђа ликвидација привредне и техничке заосталости, учvrшћење економске и одбрамбене снаге наше земље, учvrшћење и даље развијање социјалистичког сектора у нашој народној привреди. Петогодишњи план је од историског значаја не само за нашу заједничку отаџбину Федеративну Народну Републику Југославију, но и за сваки народ посебно, а особито за оне народе који су у прошлости били национално угњетавани, обесправљивани и који су своју слободу и национална права извојевали тек у овом рату заједничком борбом свих наших народа противу фашистичких окупатора и њихових домаћих слугу. Македонски народ спада међу оне народе који су највише заостали у свом развитуку, благодарећи положају у коме се налазио пре овог рата. Наша Народна Република Македонија током прошле две године постигла је веома крупне и значајне успехе на свим пољима друштвено-економског и националног развитака. Петогодишњи план отвара нове перспективе и пружа велике могућности за даљи развитак наших заосталих република.

Извршењем Петогодишњем плана измениће се из основа лик Народне Републике Македоније, јер је у њему доследно испроведено начело братства и јединства наших народа. То се јасно види по члану 21 законског пројекта који говори о уклањању неравномерности у економском развитуку народних република и конкретној помоћи која се указује заосталим републикама у циљу њиховог изједначења са напреднијим нашим републикама.

Конкретно, ја бих се задржао на неким ставовима законског пројекта, који се односе на Македонију, а из којих ће се најбоље видети величина и значај Петогодишњег плана за изградњу наше Народне Републике Македоније.

Ако узмемо у обзир да је на Македонију до рата отпадало око 1% индустриског капацитета Југославије, онда је значај Петогодишњег плана највећи и најзначајнији баш у погледу индустриског развитака Народне Републике Македоније. Планом се предвиђа да се вредност индустриске и рударске производње подигне од 0,3 милијарде у 1939 г. на 7,9 милијарди у 1951 години, то јест за 26,3 пута; вредност инвестиција од 0,7 милијарди у 1939 години на 5,6 милијарди у 1951 години, то јест за 8 пута; број радника запослених у индустрији и рударству од 2.416 у 1939 години на 9.410 у 1951 години (не узимајући у обзир број радника који су већ

запослени и који ће бити запослени (у току ових 5 година у савезним индустриским предузећима у Македонији); број КС у индустрији, рударству и електропривреди од 12.285 у 1939 години на 257.212 у 1951 години, то јест за 21 пута више.

Исто тако у електропривреди планом се предвиђа искоришћавање наше богате водене енергије за подизање низа малих и великих хидроцентрала које ће нам створити солидну енергетску базу за даљи развитак наше индустрије. Производња електричне енергије у Македонији у 1939 години била је свега 8 милиона киловата или на једног становника годишње је долазило свега 8,2 киловата. Током Петогодишњег плана предвиђа се да се производња електроенергије подигне на 215 милиона киловата тј. за 27 пута више, а по становнику 178 киловата, то јест 22 пута више.

Не мањи значај има Петогодишњи план за даљи развитак пољопривреде у Македонији. Сам развитак индустрије и електричне енергије неминовно ће се одразити и на даљи ток развика наше пољопривреде, а особито у лакшој и бржој преоријентацији наше пољопривреде на индустријске културе. Наша ће пољопривреда у Македонији током Петогодишњег плана добити 102.000 хектара нове обрадиве површине земље. Ако би узели садашњи принос жита по хектару, то би новом обрадивом површином добили 10 пута више жита од оне количине коју данас мора да увози наша Република из житородних република да би надокнадила дефицит у житном фонду. Највећи део обрадивих површина предвиђен планом добиће се исушивањем мочвара. Од 75.000 хектара површине која ће се мелиорисати, знатан део отпада на блатата. Петогодишњи план предвиђа исушивање свих мочвара, а особито оних у сливу реке Црне, Вардара, даље Моноспитовског Блата, Струшког Блата итд. За илустрацију наводим да је у бившој Југославији за пуне 23 године мелиорисано само 700 хектара или 0,9% површине која је подлежала мелиорацији. Неоспорно да је привредни значај ових радова огroman. Али још већа важност и неопцењива вредност ових мелиорационих радова за Македонију, и толико за целу нашу државу, лежи баш у томе да ће се једном заувек отстранити огромна легла маларије. Најбоље ће се оценити значај ових радова када се има у виду да у Македонији годишње бсљује од маларије 300.000 људи, ако не и више. Крајем Петогодишњег плана македонски народ биће једном заувек спасен ове страшне болести која га је годинама физички исцрпљивала и десетковала.

Ја изражавам велику захвалност македонског народа Савезној влади и лично другу Титу што је предлог наше републиканске владе у погледу потпуне ликвидације ових огромних маларичних површина наишао на пуно разумевање и унесен у Предлог закона о петогодишњем плану развитака народне привреде.

Једна врло значајна и позитивна црта нашег Петогодишњег плана јесте у томе што се њиме одлучно прилази преоријентацији пољопривреде у Македонији од житних култура на производњу индустриских биљака. Иако су сви економски разлози говорили упорно за то да пољопривреду у Македонији треба преоријентирати на индустриске културе, у бившој Југославији у овом погледу нису се постигли никакви резултати. Напротив, статистички подаци показују да су се смањиле и оне површине које су за време турског ropства биле засејаване индустриским културама. Политика противнародних режима била је: извући из пољопривреде што више и не дати јој ништа. Оваква политика довела је, и морала је довести, до назадовања пољопривреде по свим линијама, особито у индустриским културама.

Значај преоријентације пољопривреде у Македонији може се, углавном, свести на следеће: већом производњом индустриских култура, особито дувана, повећаће се знатно и наш извозни фонд и осигураће се нашој индустрији потребне машине из иностранства. У погледу памука, ова преоријентација обележава први одлучан корак у тежњи да наша држава постане што независнија од иностранства у погледу увоза овог важног артикла. С друге стране, огромне количине девиза, које су се за памук и памучне производе кретале пре рата око 1,5 милијарде, биће уштеђене и искоришћене за бржу индустријализацију наше државе. У погледу пиринча, на крају Петогодишњег плана две трећине предратне потрошње задовољиће се унутрашњом производњом. Нема сумње да ћемо у првим годинама другог петогодишњег плана постати потпуно независни од иностранства у погледу ових двеју последњих и других важних индустриских и суптропских култура.

Код наших откупних цена, које воде особиту бригу за интересе широких произвођачких маса, преоријентација на индустриске културе повећаће неколико пута приходе нашег произвођача и за кратко време извући ће се наше село из вековне економске и културне заосталости. Као доказ за то наводим следеће: у 1946 години у нашој Републици од

укупне површине ораница житарицама је било засејано 60% а индустријским културама засејано 6,3%. Бруто добит од свих житних култура износила је 1,093.622.770 а од индустријских култура 1,131.912.844 динара.

Из овог примера може се оценити огроман значај преоријентације у пољопривреди Македоније на индустријске културе, који прелази оквири наше Републике и има општедржавни значај. Баш због тога биће потребни напори да се на овоме сектору премаше планом предвиђени оквири.

Петогодишњи план предвиђа не само економско уздицање нашег народа већ у исто време омогућује му да се одлучно подигне из вековне културне заосталости и да се приближи културном нивоу других братских народа.

Број основних школа у 1951 години износиће два пута више у односу на 1941 годину. Број ученика у основним школама биће за 70% већи. Број гимназија повећаће се за више од два пута а број ученика у њима за више од три и по пута. Број учитељских школа повећаће се за три пута, а број ученика у њима за четири пута у односу на 1941 годину. У бившој Југославији у Скопју је постојао непотпун филозофски факултет. Данас ради потпуни филозофски, а у току године почиње рад и медицински факултет. Тиме је стављена основа за први македонски универзитет који ће се у току петогодишњице проширити. Исто тако у току Петогодишњег плана отвориће се низ нових културних установа, музеја, музичких школа, театра, културних домована, читаоница итд. Петогодишњи план предвиђа изградњу 600 зграда за основне школе, 60 зграда за прогимназије, 17 за гимназије, изградњу универзитетских зграда и института, студентског дома, народне библиотеке и др.

Петогодишњи план предвиђа и остварење једног великог задатка који за наш народ има огромну важност — а то је ликвидација неписмености. Не може се говорити о стварном подизању народа, не само у културном погледу но и у сваком другом, без ликвидације тог великог зла.

Све то што ћемо у току Петогодишњег плана остварити на културном пољу, даће нам могућности да општи културни ниво нашег народа подигнемо на такву висину која ће значити ликвидацију културне заосталости наше Народне Републике Македоније, која ће значити за наш народ истинску културну револуцију.

Закон о петогодишњем плану претставља крупан догађај у историји наших народа. Он је прекретница у нашем

економском развиту, јер претставља крај заосталости, случајности, спорости и стихијности у привредном развоју наше земље. Самим тим он означава почетак брзог координаног и планског развоја наших производних снага.

Петогодишњи план допринеће још јачем учвршћењу братства и јединства наших народа, искованог у народноослободилачкој борби, јер му даје солидну економску основу.

Он истовремено доприноси брзом уклањању вековне заосталости Народне Републике Македоније. Наш привредни план је још један доказ доследности у политици националне равноправности на којој се учвршћује братство наших народа. Привредни план је исто тако доказ да се у нашој земљи речи од дела не разликују и да национална равноправност прокламована у данима славне народноослободилачке борбе, налази доследну примену у Петогодишњем плану.

Јасно је да се тиме не исцрпљује значај нашег плана. Његов огроман значај произилази такође и из чињенице да ће он још више допринети учвршћењу националне независности наше земље и повећаће још више њену одбранбену способност.

Петогодишњи план подићи ће благостање нашег радног народа. Он ће истовремено још више развити стваралачки елан широких радних маса, јер пред њима отвара перспективе срећне будућности.

Петогодишњи план не само да ће решити низ економских питања, него ће такође крчити пут друштву ка вишем ступњу, крчиће пут социјализму. Схватајући борбу за испуњење плана као борбу за социјализам, наше ће радне масе још више развити стваралачки елан и радни хероизам.

Македонски народ оцениће не само значај Петогодишњег плана него и напоре које треба да уложи за његово испуњење. Заједно са осталим народима Југославије, под руководством друга Тита, он ће испунити своје обавезе из Петогодишњег плана свестан да ће тиме допринети сопственом напретку као и напретку целе братске заједнице.

Зато изјављујем да ћу гласати за предложени законски пројект. (Аплауз).

Претседавајући: Одређујем одмор од десет минута.

(После одмора)

Претседавајући: Настављамо рад. Реч има народни посланик Нико Павић.

Нико Павић (НР Црна Гора): Прелаз на планску привреду, доношење првог Петогодишњег плана наше земље, иако се још није напунило ни две године од завршетка рата, говори да је то нужан захтев новог друштвено-економског поретка Федеративне Народне Републике Југославије, нужан услов нашег даљег несметаног развоја. Истовремено је то и доказ нашег досадашњег правилног развоја и успешног решавања свих претходних питања. То значи да су наши народи у новој, Титовој Југославији постигли такав степен свести и организованости, унутрашњег јединства и снаге и међународног угледа да се спремије и јединственије него иједна друга земља, осим Совјетског Савеза, могу свим снагама бацили на испуњење таквог великог задатка. То је још једна потврда да смо заиста постали господари своје судбине и свесни ствараоци своје историје. Испуњење Петогодишњег плана претставља конкретну изградњу наше лепше будућности. Реални и на научним основама постављени елементи на којима се заснива план, у стваралачким радним рукама наших народа претстављаће такву снагу која ће из темеља изменити изглед наше земље и живот трудбеничких маса. Основна гаранција да ће то тако заиста бити лежи у нашој неизмерној морално-политичкој снази. Та снага је резултат борбе и рада, резултат огромног искуства наших народа; она је поникла и израсла кроз све оно што су наши народи преживели и савладали у току задњих неколико година. Велики друг Тито водио је, учио и васпитавао наше народе на херојске подвиге у борби и раду. Кроз њу школу наши су народи упознали себе, стекли веру и самопоуздање. Тај народни елан рушио је све препреке. Он је данас основна карактеристика наше нове отаџбине. Широм земље ори се песма рада слободних људи и народа који граде своју лепшу будућност.

Два су основна искуства из којих се ова снага развила. Прво, сваки задатак који се поставио пред наше народе био је истински народни задатак, народна нужда и потреба, за корист народа, за корист радних маса, за њихову бољу будућност. Друго, задаци су се постављали онда када је било услова за њихово остварење и тако је дошло до нових односа појединца према заједници, нових односа народних

маса према својој власти и држави, према народном и државном вођству нове Југославије — и то ново безгранично међусобно поверење, поуздање и љубав, извор је наше неисцрпне моралне снаге. То је заиста реалан и материјалан чинилац за план и основа нашег самопоуздања и пуно остварење Петогодишњег плана. То је заиста оно што у нашој земљи мора видети и уочити сваки поштен човек. Због тога нас можда највише мрзе непријатељи. Они не могу да поднесу бујицу народног елана који ствара чуда. Како код тога бедно изгледају реакционари, разне пришипетље и прижељкивачи туђег туторства над нашом слободном домовином! Они све могућно чине да омету наше народе у њиховом ходу напред. Али исувише су они мали да би то могли учинити и узалудно роваре, јер наши народи сигурно иду својим путем.

Другови народни посланици, неоспорно је да ће наши народи, ако се осврнемо на наш најскорији развој, заиста остварити у потпуности и овај задатак. То ће бити огроман преображај у нашој земљи. Ојачаћемо у сваком погледу и у свим правцима, даћемо материјални ослонац, пун садржај и чврстину народној власти и новом економско-друштвеном поретку. Порашће одбранбена снага наше отаџбине, побољшаће се животни стандард широких народних маса, а радови на остварењу плана, уз све резултате који из тога произлазе, развиће даље наше снаге, снаге нашег народа, развиће онај тип и онај пример новог човека, који се стварао кроз нашу борбу и у раду на обнови, тип борца, ударника и новатора за кога је рад за добро народа и отаџбине највећа част.

Петогодишњи план укључио је у себе све оне велике позитивне тековине наше ослободилачке борбе дајући им пуну животну снагу. Он је примена програма нашег Народног фронта, примена и оживотворење нашег Устава, а то обезбеђује да наши народи незадрживо иду напред. Ту је братство и јединство нашег народа добило свој пуни израз у посебној бризи која се поклања републикама које су привредно заостале.

Међу те републике спада и Народна Република Црна Гора. Црногорски народ много је пропатио у својој историји: водио је јуначку борбу за своју слободу и истовремено необично је много патио од оскудице и сиромаштва. Од тога га није ослободила ни бивша Југославија. Напротив, црногорски народ у бившој ненародној Југославији био је

и остао пасторче, изложен и даље повременој глади, сталној оскудици и непрекидном исељавању.

Петогодишњи план измениће из темеља Народну Републику Црну Гору. И баш оно што је досада доживео наш народ у братској заједници са осталим народима у новој Федеративној Народној Републици Југославији уверава га да ће брзо ликвидирати и оно што му је још од непријатеља остало, а то је заосталост наслеђену из времена бивше Југославије. План даје нашем народу највећу могућност да се заувек ослободи глади, оскудице и печалбарског сељења. Црногорски сељак, који се толико патио, биће уздигнут на степен напредног пољопривредника. План предвиђа, пре свега, велике радове на мелиорацији земљишта, повећање обрадиве површине, исушење Скадарског Језера, које је било сан нашег народа за све време бивше Југославије. Исто тако извршиће се рејонизирање пољопривреде. У овом великом делу наше земље моћи ће да се гаје јужне културе и сада ће се, инвестицијама које предвиђа Петогодишњи план, повећати површине које ће се засејати памуком, јужним воћем и другим индустриским биљкама, а наука и средства за обрађивање ставиће се нашем сељаку на располагање. Тиме ће бити учињено све да наша Република постане привредно напредна земља.

Исто тако наши сточарски крајеви повећаће умногоме број стоке, нарочито оваца, за које постоје врло повољни услови. На тај начин ми ћемо створити и прву индустрију. Управо досада у Црној Гори, може се рећи, није ни постојала индустрија. Гајењем што већег броја оваца и памука омогућиће се у нашој земљи подизање текстилне индустрије. Петогодишњи план предвиђа и опсежна испитивања у области рударства.

Све ове велике задатке прихватиће наш народ одушевљено. Он ће уложити све своје силе, као и у току народно-ослободилачке борбе, да и на овом фронту, на фронту рада, оправда оно огромно поверење и оно поштовање које је стекао својом борбом кроз историју и у току народноослободилачке борбе код братских народа Југославије.

Изјављујем да ћу са одушевљењем гласати за Петогодишњи план. (Буран аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Ђуро Салај.

Ђуро Салај (Изборни срез Славонски Брод, НР Хрватска): Другови народни посланици, Приједлог петогодишњег

плана индустријализације и електрификације наше земље, који Савезна влада подноси Народној скупштини на разматрање и одобрење, од хисториског је значаја за радничку класу и читав наш народ. Радни народ са одушевљењем ће та поздравити и примити на извршење.

Већ сама чињеница да прелазимо на Петогодишњи план индустријализације и електрификације најрјечитије говори да се у нашој слободној отаџбини остварују тежње и циљеви радног народа како на економском тако и на политичком пољу. Радни људи под вођством нашег вође и учитеља маршала Тита у сваком погледу постају свјесни управљачи државе радног народа — градитељи своје љепше будућности.

Остварењем Петогодишњег плана индустријализације и електрификације уклонимо техничку и културну заосталост у привреди коју смо наслиједили из старе Југославије и ударили чврсте темеље социјалистичкој економици.

Радничка класа и наша херојска омладина показали су у току двије године на пољу обнове и изградње наше разорене привреде, с једне стране невиђени радни елан и љубав за Титову Југославију, а с друге стране способност да организују рад на новим социјалистичким принципима.

Али Петогодишњи план индустријализације и електрификације поставља пред радни народ, а напосе пред синдикалне организације, нове тешке и сложене задатке. План обавезује синдикалне организације да усаврше организацију такмичења тако, да оно постане својина широких радних маса — читаве радничке класе. Морам признати да услијед слабе организације такмичења постигнути резултати досада заостају за еланом радних маса, ма да су они веома значајни и велики.

Недовољна пажња побољшању технолошког процеса производње, организацији радног мјеста, увођењу радних норми, затим кравниловка у платама и недовољна брига око снабдијевања радника, у великој су мјери кочили да се постигне још већа производност рада. Синдикалне организације у много случајева сматрале су да то нису проблеми које треба оне да рјешавају. Да би се уклонили ови недостаци потребна је много тјешња сарадња између синдикалних организација и управних привредних органа.

План ће омогућити да такмичење буде што конкретније, да радници и службеници непосредно преузимају обавезе из плана на одређене рокове, да провјеравају резултате, да испитују своје способности и уносе више иницијативе на

пољу нове организације рада. Даље, потребно је да се отстране стара схватања према раду, да се заведе нова радна дисциплина тако да сваки радник на свом радном мјесту искористи радно вријеме до максимума. Ми то можемо и морамо постићи, јер само на тај начин осигураћемо испуњење Петогодишњег плана, на тај начин осигураћемо снижење трошкова производње и подизање материјалног и културног благостања нашег народа на виши степен.

Нема сумње да су рационализаторство и новаторство један од главних фактора који ће извршити прекретницу у нашој организацији рада. Они ће учинити рад лакшим, продуктивнијим и осигураћуће већу реалну надницу радничкој класи. Том питању синдикалне организације морају посвећивати нарочиту пажњу, тако да и најмањи проналазак не остане неискоришћен, да приједлози искусних радника за усавршавање рада буду на вријеме и правилно примијењени. Из редова ударника и новатора треба да се изграђују нови стручњаци које траже наше нове грађевине, наше нове творнице и рудници.

Испуњавајући план, синдикалне организације морају посвећивати нарочито бригу за живот радника и службеника, за оне људе који ће понијети план на својим леђима. Пошто наш Петогодишњи план предвиђа изградњу разних санаторија и одмаралишта за раднике, то синдикалне организације морају водити рачуна да се и овај дио плана паралелно са привредним планом на вријеме оствари. Осим тога предвиђена је изградња радничких станова чије остварење треба свестрано да помогну синдикалне организације.

Ми смо свјесни да ће на путу за остварење Петогодишњег плана индустријализације и електрификације бити разних тешкоћа. Но, ми смо научили све тешкоће савлађивати. Биће покушаја од стране народних непријатеља да нас путем лажи и клевета, а и отвореном саботажом, ометају на нашем путу. Због тога је потребно да радничка класа и сви наши радни људи истовремено са остваривањем плана воде непрекидну борбу против ових штеточина. Треба на сваком кораку појачати будност и провјеравати сваког појединца, шта и како и у чију корист ради.

Петогодишњи план индустријализације и електрификације претставља за радничку класу, њезине синдикате, за читав наш народ нову моћну полугу, која ће га покренути на нове величанствене радне подвиге. Он ће покренути наш народ у нове побједи, за моћ и величину наше отаџбине.

Под мудрим вођством нашег маршала Тита остварит ћемо наш Петогодишњи план не само у предвиђеном року, већ и прије рока.

Изјављујем да ћу гласати за овај законски приједлог. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Радомир Тодоровић.

Радомир Тодоровић (НР Србија): Другови народни посланици, живот друштва и појединца оличен је у раду и само рад ствара боље услове и остварује бољи живот. Зато рад треба да буде дужност сваког појединца, а рад без плана то је пут луталице који не зна куда иде и, иако има циља, никада не може стићи. То су знали и наши дедови и прадедови и зато су постојале прве ћелије друштвене, јаке породичне задруге и у њима су стварани сезонски пољопривредни, финансиски и други планови. Само домаћинства која су имала израђене такве планове могла су се одржати дуже у бурним временима и показати добре резултате јер су и у њима биле правично расподељене и радне дужности и животне потребе. На жалост, у државној управи старе Југославије није било тако, зато што се властодршци нису хтели народу да обраћају и да од њега уче. Радило се без плана, а газдовало без рачуна и без одговорности. Зато смо ми још у то време тражили планску привреду и она је истакнута као најглавнија тачка у програму Народне сељачке странке.

Овај Предлог закона о петогодишњем привредном плану најважнији је законски предлог од свих који су после Устава долазили у овом дому. Зато је овај предлог требало раније доставити народним посланицима да га темељно проуче, да не би било каквих препуста и грешака. (Граја и протести у дворани). У одбору Већа народа ја сам гласао за овај предлог и изјављујем да ћу и овом приликом гласати, али хоћу да ставим извесне примедбе и да дам извесне сугестије ради његовог сигурнијег и потпунијег остварења. (Жагор).

У прошлом заседању на једној нашој заједничкој седници, по речима друга Пенезића остало је спorno питање да ли сам ја сељак или нисам, али ја ћу ипак без икаквих демагошких разлога, како то неки предговорници рекоше, да се задржим највише на пољопривреди, зато што сељаштво чини $\frac{3}{4}$ нашег народа и зато што ће сељак у борби за остварење Петогодишњег плана морати да се бори уз недо-вољно производних средстава, са непредвиђеним природним

условима и елементима. „Празна не пуца“, каже наш народ, јер он зна да је гладном човеку тешко радити. И његова је дужност да спреми храну ономе који ће му направити добар плуг, пошто без доброг плуга нема хлеба. Од сељака и рударског радника зависи снабдевање индустрије свима потребама за рад. Они се морају сматрати покретачима опште народне привреде и зато су они главни производни фактори. Зато је потребно посветити пажњу што бржој и лакшој набавци пољопривредних алата и упростити њихову расподелу. У члану 12 овога предлога се каже да треба развити механизацију у пољопривреди и пољопривредне произвођаче снабдети потребним средствима за производњу. Ја верујем да је и досада много штошта учињено у томе погледу, али ипак сељак не долази тако лако до алата. Ја мислим да је то више последица рђаве расподеле или бирократског рада. Наш сељак није навикао, није васпитаван да набавља алат на неколико месеци раније. Он обично иде да купи алат када му је потребан, а ако је куповина отежана разним процедурама онда он изгуби драгоцено време кад треба да ради. Ја сам био очевидац кад су сељаци одлазили два до три пута у град да купе једну обичну алатку која не вреди више од сто динара. То се не сме десити и то треба отклонити бољом организацијом посла. Нико неће купити више алата него што му треба. Ја знам да ми имамо довољно ашова, српова и мотика који су потребни сељаку и дешава се да сељак одлази од одбора до одбора и тамо му се говори да су контингенти исцрпени и он мора ићи у окружни одбор да би дошао до алата. Да би се привредни план што брже остварио, то треба да се избегне. Треба смањити губитак драгоценог времена онда када треба да се ради. То се може остварити правилном расподелом на срезове, али ипак оставити да у случају недостатка у извесним селима сељаци могу у градовима, уз обичну потврду месног одбора, набавити потребне алате. Ја мислим да мотика није исто што и свилене чарапе па да неко купи да му она стоји под стрејом.

Поред житарица и индустриског биља, ради остварења овог привредног плана, важну улогу игра и сточарство. Не да се замислити ни једна пољопривредна грана у нашој земљи без доброг и напредног сточарства. Сточарство је много страдало како у рату тако и у овој последњој години дана. Несташица сточне хране у Источној Србији и у неким другим нашим крајевима траје већ две године а у овој години највише се показала и од ње су највише страдале овце,

јер су сасвим рђаво зазимиле. Ујесен када овца треба да се потхрани, да са мање хране презими, она није нигде могла наћи хране. Била је таква суша да ју је и прашина пушила. Зато су нам овце са сасвим слабом вуном, са slabим јагњадима и нема изгледа да ће за годину две дана дати оне резултате који се од њих очекују. А ми знамо да је нашој индустрије потребна, поред исхране, још и наша домаћа вуна. Овде се предвиђа да се произведе два пута више крмног биља ради унапређења нашег сточарства. Али, другови и другарице, скоро је изашла Уредба о обавезном засејавању ораница, у којој није објашњена површина која треба да се засеје под крмним биљем. Ја сам својим ушима слушао како је један руководиоца у једном месном одбору казао једном сељаку: „Немој ти сејати детелину, јер по овој уредби то ти се неће признати, ми ћемо то разорати“. Ја мислим да међу нама има више пољопривредних стручњака, а они добро знају да једна четвртина површине обрадивог земљишта треба да буде под крмним биљем а поготово под детелиштем и луцериштем, јер детелина сише азот из ваздуха који снабдева земљу том храном. Поготово ако хоћемо да наше сточарство напредује, ми треба да настојимо на томе, јер од тога ће бити само користи а не штете. Зато то у привредном плану треба исправити.

Друг Благојевић, на моју примедбу, рекао је да је закон увек старији и јачи од уредбе. Ја мислим да ми не треба тако да меримо ко је јачи, јер ако се уредбе објашњавају инструкцијама онда су инструкције јаче и од закона и уредаба. Често се због тога рђавог разумевања не поштују ни уредбе ни закони. Зато би требало дати објашњења и све то довести у склад да нигде не шкрипи, да буду и вуци сити и козе на броју.

После житарица, индустриског биља и сточарства наша земља спада у земље најбогатије у воћарству.

Овде, у овоме привредном плану доста се поклања пажња воћарству, али то не треба да остане само у цифрама. Наше воће се већ налази у доста бедном стању због тога што га нападају разни инсекти и штеточине и ми морамо да га бранимо од тога. Ја сам о томе говорио и у одбору и сада напомињем да би требало предузети потребне мере да би се наше воће на време заштитило. Пре свега потребне су прскалице. Ја сам путовао са једним другом, директором једне ливнице, и он ми је рекао да поред осталог лије у тој ливници и те прскалице, али је признао да је расподела

тих прскалица доста отежана. Он је затим додао да неке чалатке, које се производе у тој ливници за ситније потребе (земљорадника, могу да се ставе на слободно куповање, јер их има у довољном броју. Такав је, на пример, случај са точићима за прашаче којих је било у довољној количини, али су били стављени у планску расподелу. Рекао ми је да је извесну количину тих точића ставио на слободно располагање и слободну продају на своју руку.

Ја мислим да се и остали треба на њега да угледају, јер су то ситнице које чине велике сметње у пољопривреди. Воћне прскалице израђује и предузеће „Пролетер“ на Лазаревачком друму. Оно има на лагеру доста тих прскалица које нису расподељене. Извесним произвођачима речено је да се те прскалице не могу продавати појединцима, него треба претходно да их узму задруге. Ето, видите, због бирократског начина пословања наноси се штета нашој пољопривреди а поготово воћу. У Шумадији ове године није ниједна шљива опрскана против штитасте ваши, јер су прскалице које одбори имају биле заузете у граду због калифорниске ваши која се појавила у нашем крају. Шљива, дакле, није прскана, а има пута и начина да се и сада спасава од штитасте ваши на време, на пример, средством никотина, само треба те прскалице на време доставити воћарима.

Воћарству прети још једна опасност. То је опасност против које смо се борили ми који смо се бавили воћарством и интересовали у бившој Југославији — то су зечеви. (Смех). У бившој Југославији ми смо на скуповима подизали глас против властодржаца зато што нису зеца огласили за штеточину не само у воћарству него и у шумарству. (Смех). Смејте се колико хоћете, али можете се уверити у то и сами. Они су тако поступили ради уживања у лову. Ја мислим да вам то неће одобрити ниједан сељак пољопривредник и воћар. Зец је једна велика штеточина и за градинарске усеве и за воће поготову (Смех). Ако се тако будете и даље смејали ви ћете заштитити једног дана и лисице и вукове. То није смешно него жалосно.

Ја сам запазио овде још једну бригу Владе у овоме Петогодишњем плану. Запазио сам једну добру ствар, да се настоји да се наша пољопривреда помогне тракторима и машинизираним справама. То је добро и с тим треба што пре пожурити. Али пре но што се оствари та шира производња да се задовоље сви крајеви, потребно је искористити рационално и оно са чиме данас располажемо. Пре неколико дана

ви сте читали у „Борби“ да у пожаревачкој тракторској станици четири нова трактора леже неупотребљена. (Приговори и жагор у посланичким клупама). Ја мислим да то није само случајно, можда је то нека саботажа, тај управник је изјавио да нема довољно тракториста (Смех), а ја мислим да тракториста има довољно кад се стално одржавају курсеви за трактористе у нашој земљи. Само треба учинити једну правичнију расподелу и да они не буду запослени на неком другом месту као што се то обично код нас дешава. (Жагор). У бившој Југославији неки сељаци су школовали о државном трошку своје синове у пољопривредним школама, а они су често постајали општинске ћате. Бојим се да тако не буде и са трактористима које држава данас школује. (Смех). Ја ћу да кажем да има тракториста у Шумадији, који су запослени на другом месту, на пр., као кондуктери на аутобусу. О томе треба да се поведе рачуна, да трактори не остану неискоришћени услед недовољног броја тракториста који би били запослени на другим пословима.

Ја мислим да је крајње време да се свако постави на своје место па да се онда иде сигурније у остварење Петогодишњег плана. Руководство треба да је свесно своје улоге и свога задатка, као и своје одговорности, и ту одговорност треба сваки да носи. Један мој сељак, који је мало хром, као сиромашан ради наполицу и сваке године даје вишак жита, рекао је једном руководиоцу: „Друже, мање причај а више ради“. (Смех). Он је рекао томе руководиоцу: „Жито које ја дајем не расте само са њиве него и са мојих гуравих леђа! Ја бих ти рекао да се не треба бавити само конференцијама и причама, него будак у шаке па у ледину“. Ја мислим само ће се тако остварити овај Петогодишњи план. (Жагор и приговори).

Треба и у пољопривреди организовати пољопривредне изложбе. Треба и тамо загледати, јер и у пољопривреди има ударника који више производе на сличној парцели него остали. Зато треба организовати пољопривредне изложбе да се види ко боље производи, да народ види где може да се нађе боље семе и да се на боље угледа. Мислим да је крајње време да и наша пољопривреда напредује како треба.

Друг Виловић у свом јучерашњем говору рекао је да је у нашем Петогодишњем плану изнето цифарско благостање. Ја мислим да не може бити цифарско благостање него да благостање може бити само ако се те цифре остваре. А да

би се те цифре и оствариле, рекао сам да треба свакога поставити на своје место. (Жагор и приговори).

Поред тога загледаћу се мало у те цифре, пошто оне на једном месту показују да није све онако равномерно распо-
ређено.

Приликом нашег рада у Одбору за привредни план и финансије, запазили су другови Турковић, Стојановић па и ја да ће се индустријска производња обуће у поређењу са 1939 годином до 1951 године повећати и то: за 136% кожна обућа, за 91% гумена обућа, а да ће се производња гумених опанака повећати за 550%. Другови, ја мислим да гумени опанак није здрава обућа, а поготово није здрава за онога који дневно за плугом препешачи до 50 км. Ја мислим кад се већ оскудева кожом, онда треба гуму употребити за израду ципела и да гума буде правилно расподељена. Гума треба да буде употребљена и за ципеле па и за чизме које се зими носе, јер гума не гори зими, јер тада није тако шкодљива као лети. Осим тога кад се гума употреби за израду ципела, она није тако шкодљива, јер је изолована кожом, док је гумени опанак шкодљив и онога ко га носи у току две године осакати. Због тога ја, другови народни посланици, предлажем да се овде учини исправка. Ако већ мора гума да се утроши, онда је потребно да се праведно расподели и да се утроши и на ципеле и чизме, а не искључиво на опанке који нису за лето. (Жагор и смех).

Другови народни посланици, смејали се ви или не, ако вам овај привредни план лежи на души, ако њему искрено приступите, ви морате сваку примедбу озбиљно примити и схватити, а ако не, онда привредни план биће само благостање у цифрама, као што је друг Виловић јуче овде рекао.

Претседавајући: Има реч друг Добросав Томашевић.

Добросав Томашевић (*Изборни срез колубарски, НР Србија*): Пред нама је Предлог закона о петогодишњем плану који предлаже Влада ФНРЈ. Овај план је последица народно-ослободилачке борбе; он је њен успех. Као што су наши народи Уставом, који је донео овај високи дом, озаконили своју политичку слободу, тако ће наши народи Петогодишњим планом учврстити нашу економску слободу. Другови, сама констатација да смо ми у тако кратко време, као што су нагласили многи предговорници, донели основне законе наше економике, нашег благостања, законе који ће омогућити да се подигне благостање радног човека села и града,

— дражи наше непријатеље. То је оно што они не могу да гледају. Другови, наше село било је пре рата тако запуштено, тако заостало, тако бедно, тако социјално небригнуто, како у погледу исхране, тако и у погледу одевања, просвете и заштите здравља, баш кривицом оних који данас критикују овај наш Петогодишњи план.

Предговорник Радомир Тодоровић каже да му је друг Пенезић рекао да није земљорадник. Ја га не познајем, али из једног његовог цитата из говора заиста бих могао тако закључити. (Смех). Он каже да тражи од Владе, од Народног фронта, да се постарају да брзо набаве све оне сурогате који су потребни да се прска воће, јер ће га инсекти и разне штеточине упропастити. Ми знамо да препарати који се употребљавају за уништавање инсеката, потпуно уништавају и плод и цвет и лист (*Радомир Тодоровић: То није истина*), и зато се они не употребљавају онда кад листа шума. (Смех. — *Глас: То Тодоровић не зна!*).

Другови, несумњиво је да се из целог излагања Тодоровићевог види тенденција да се истакне тобоже тешко стање сељака, да се одвоји сељак од радника, да се фронт радника и сељака разбије, а кад радник и сељак буду одвојени, онда је сигурно да ће их зајашити они који су их јашили и раније. (Одобравање). То је он на крају својим закључком и рекао, када је казао да је наш привредни план само једна цифарска претпоставка, то јест жеља да то буде цифарска претпоставка.

Другови, несумњиво да поред ових изјава које су намењене за „кроз прозор“, постоје извесне чињенице које, на сваки начин, не могу бити за потцењивање. Ми знамо да народне власти, Народни фронт и народни одбори, усредсређују сву своју делатност у правцу што бржег напретка, али не на иницијативу појединаца као што су предговорник или његови другови, него баш на иницијативу Владе ФНРЈ под вођством друга Тита, чијом је иницијативом и дошао овај наш први Петогодишњи план. (Аплауз).

Ако резимирамо цифре Петогодишњег плана, ако погледамо у перспективе шта треба он да нам донесе, онда ће се јасно видети колико се у њему полаже баш на пољопривреду. Из реферата друга Хебранга јасно се види да је у нашој земљи, поред индустрије, која је код нас несумњиво изостала и мало развијена, пољопривреда главни фактор нашег националног дохотка, нашег националног богатства. Зато су и предвиђени оволики напори да се све то постигне.

И баш село и сељак имају највише рачуна да се привредни план озакони и оствари, јер он, као најзаосталији staleж, има највише рачуна да се спроведе индустријализација и електрификација у земљи. Поставља се питање — зашто то? Баш зато што су то елементи без којих нема напретка у селу. Ми радимо толико деценија и знамо да се примитивним начином обрађивања земље и одгајивања стоке није могло поћи напред. Напротив, Петогодишњи план предвиђа да се што пре набаве алатке за сељака и то да буду што јефтиније, да се што пре у сточарству учини напредак стварањем сточарских селекционих станица које ће одабирати приплодна грла и подићи ниво нашег сточарства на такав степен који ће бити по рентабилитету много бољи.

Другови, индустрија ће да да алате, индустрија ће сутра да откупи земљораднику његову производњу потребну за фабрике, и откупом тих продуката даје се више елана за рад, даје се земљораднику више добити. Он је могао досада имати један артикал који се не извози, као што је воће, које је једноставно са грана падало и пропадало. Сада ће, међутим, и воће моћи индустријски да се преради и да не пропадне. Има много таквих примера. Многи су сељачки производи узимани у бесцење. Напротив, данас то не може више бити зато што су у државном сектору, у социјалистичкој производњи, сасвим другачији односи, не може, уопште, доћи до личног богаћења појединаца итд. Самим тим не може се доводити у питање сељачки рад. Друго, а то је такође важно, наш сељак, наш земљорадник треба да има што боље семе. И то је предвиђено планом, јер ће се образовати по скупе паре велика опитна поља и семенске станице, које ће производити најбоље семе и које ће, на основу савремене науке, давати земљораднику могућности да повећа приносе и седи оно што му је најповољније. Баш би ту земљорадник изгубио ако би се остварило да овај план остане само „цифарни план“ као што неки желе.

Другови, тумачећи жеље и вољу огромног броја нашег сељаштва, изузимајући оне који су шпекуланти, било политички, било материјални, ја верујем да ће село прихватити Петогодишњи план и да ће задатке које он поставља баш у интересу своје потпуно остварити. (Дуготрајно одобравање).

Другови, постоји још један важан чинилац који има велике задатке у остварењу Петогодишњег плана. То је наше задругарство. Наше задругарство са 4.300 задруга, 1.300.000 уписаних задругара и 4 милиона породичних чла-

нова, гаранција је да ће оно, иако досада није постигло тако видне успехе, дати много боље резултате, а није их дало зато што је још у реорганизацији, није их дало зато што још нема довољно изграђених кадрова. Ми свакога дана радимо на томе да се масовно васпитавају задружни кадрови који ће доле, на терену, преузети задружни рад на принципима нове социјалистичке изградње, на принципима нове економике и утврдити оно велико братство између радника и сељака, које је уједно јемство за учвршћење власти и напретка наше земље, како споља тако и унутра. (Бурн аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик др Драгољуб Јовановић.

Др Драгољуб Јовановић: Другови народни посланици, са великим нестрпљењем чекао сам појаву нашег првог привредног плана и срећан сам што је он већ дошао.

У економској науци постоји спор о томе да ли се план може изводити без социјализма, али је сигурно да се социјализам не може изводити без плана.

Четрдесет година има откада сам ја запојен социјалистичком идејом (Узвици: Охо-хо! — Бурн смех), и откада сам још у гимназији са својим друговима дискутовао о томе како се друштво може уредити рационално, плански, тако да нестане хаоса који влада у капиталистичкој привреди. Доцније, на студијама у иностранству, ми смо, социјалисти и комунисти заједно, израдили једну брошуру под насловом „Наш програм рада“, у којој смо, кад се на обзорју појавила уједињена држава Јужних Словена, дефинисали наше младићке предлоге о томе како Југославија треба да се води друкчије него што су вођене југословенске покрајине растурене у неколико туђинских држава и само у две независне словенске државе.

Доцније, у земљи, ја сам имао срећу и част да са старим нашим посланичким другом др Милошем Поповићем издајем један лист који се звао „Рад“, од 1926 до 1928 године, до првих дана Александрове диктатуре. Исто толико сам поносан што су наши Јединствени раднички синдикати узели за свој орган баш тај исти лист и што су усвојили иста слова која смо ми 1926, 1927 и 1928 године ставили на свој лист. Исто тако велики је понос кад је испод тога наслова писало: „Лист за одбрану и организацију радног народа“ и кад је, с једне стране, као основна лозинка, писало оно што данас

чини суштину Народног фронта: „Савез умног и телесног рада села и града“, а кад је, с друге стране, писало такође оно што чини суштину Народног фронта: „Мир, хлеб и слобода“ — „Радни народ удружен за борбу, донеће свету мир и слободу“.

Касније, кад је Александрова диктатура угушила сваку слободу и кад се више није могло писати и објављивати оно што се писало, ми смо радили илегално, комунисти и леви земљорадници заједно. Када није било друге штампе, ми смо илегално умножавали своје списе. И ми смо тада, 1931 године, издали један елаборат у 16 тачака где је говорено, у јеку остварења првог петогодишњег плана у Совјетском Савезу, о планској привреди у нашој земљи — године 1931 — ја ћу потсетити Добросав Томашевића на то доба када је он са Александром и Петром Живковићем спасавао задругарство ове земље и када је био члан управног одбора Аграрне банке, а он нека каже је ли то истина или није. (Добросав Томашевић: Није истина! Задругарство ме је тада делегирало, а ја сам дао оставку. — Глас: А где си био 1941 године?).

Године 1932, у прном јеку Александрове диктатуре, ми смо издали један елаборат: „Задаци нове власти“, због кога сам добио годину дана робије. Ту пише: „Економски задаци нове власти. Нова власт ће имати првенствено привредно обележје. Она ће бити организација привреде, управо организовани привредни живот народа... Наместо приватне економије, хаотичне и нерационалне, која се свуда изводи на штету радних слојева, све више долази планска привреда, вођена и контролисана од државних и других народних власти које се не руководе профитом појединаца него интересима већине... Планску привреду не треба мешати са газдовањем данашњег буржоаског друштва. Планска привреда не може се спроводити на парче као сада са државним имањима и монополима, она се мора организовати у целини и доследно... Буржоаски етатизам оставља недирнуту капиталистичку својину и досадашњи начин производње и расподеле. Планска привреда мора се изводити по етапама у одређеном броју година, удаљујући се од данашње капиталистичке основице и прелазећи постепено на задружну и колективну економију...“.

„Планска привреда нове власти на својину гледа као на социјалну функцију и интересе појединаца потчињава општим друштвеним интересима и контролише све процесе

производње. У разним европским земљама", — зато што онда нисмо смели рећи о Совјетском Савезу, — „уводи се данас планска привреда. Наша земља не сме остати изван тог покрета. У пољопривреди, у индустрији, у трговини, ми свуда срећемо организоване установе и плански рад, па не можемо задржати застареле приватно-капиталистичке методе”.

Године 1932 исто тако, — ја то морам да кажем због тога што је овде поведена једна кампања да смо ми, ја и моји другови, против индустријализације и електрификације, — те исте 1932 године ми смо писали: „Индустријализација и електрификација земље биће, поред унапређења пољопривреде, главни део привредног плана. И једно и друго ће се изводити под контролом државног министарства народне привреде. (Жагор)... За 10 година електрифицираће се половина села у целој земљи и то ће омогућити развојање индустрије и изван градова”.

Не замерите што сам учинио овај цитат због тога што је пала сумња да смо ми против индустријализације и електрификације, иако сам јасно казао да и онда, као и данас, ми гласамо за привредни план, првенствено за овај привредни план који има као главни задатак индустријализацију и електрификацију.

Године 1940, када је основана Народна сељачка странка, ми смо у свом прогласу такође истакли да треба да постоји планска привреда. „Држава ће бити врховни регулатор и организатор привредног деловања”. (Узвици: Која држава?)... Нова држава... „У интересу радних маса израђује се један општи план за целу државу и за већи број година. Привреда ће се делити на три сектора: јавноправни или државни, задружни и приватни сектор. Државна политика ће ићи на то да повлашћује прва два сектора на штету трећег”. Да не би остало сумње о томе како ми гледамо на ваједничку обраду земље, ја ћу прочитати... (Узвици: Прочитај прву тачку!)... Ево прве тачке, ту се говори о општинским самоуправама. (Жагор и смех)... „За извесне културе и у крајевима где је могућно спровешће се задружна обрада земље”. Све оно што је речено 1932 године тајно, 1940 године речено је јавно. „Индустријализација и електрификација земље биће — поред унапређења пољопривреде — главни део привредног плана. (Узвици: Пређи на ствар!)... Задругарство ће бити главно средство за спровођење привредног плана. Спољна и унутрашња трговина биће под

надзором државе. Држава ће имати свој апарат за увоз и извоз робе. Помоћу тог апарата, кроз велике задруге и централе, држава ће владати целокупним увозом и извозом, разменом добара и потрошњом, како у погледу количина, тако и у погледу цена." (Глас: Драгољубе, је ли то твој програм?). •

На питање, чија и каква држава, ја одговарам простом речи која стоји још у 1932 години: држава радног народа. То је она држава за коју смо се борили и коју данас остварујемо. (Глас: Прочитај, прочитај свој програм!). Ево, молим вас, ја ћу вам рећи како пише. Као шесту тачку политичког уређења државе ми смо ставили: „Народна сељачка странка признаје постојећи облик владавине." Тако смо онда ми написали. (Глас: Тако сте и радили!). А пошто овај програм важи и данас, ја читам поново шесту тачку: „Народна сељачка странка признаје постојећи облик владавине". (У двори жегор, смех и протести).

А ви знате, кад је држан Конгрес Народног фронта, човек који стоји пред вама имао је задатак да тумачи програм Фронта, јер га је заједно са другом Кардељом и са другим члановима Акционог одбора израђивао. Он је добио задатак да пред Конгресом Народног фронта прокламује први пут јавно, у име Народног фронта, Републику. (Жегор).

Прелазим на карактеристике нашег привредног плана. Тај план је петогодишњи. Министар Хебранг је јуче објаснио зашто тај план није ни двогодишњи као у Бугарској и Чехословачкој, — ни седмогодишњи као што је у Персији, — он то није поменуо, — или десетогодишњи, као што су неки предлагали. Овај план удара своје главно тежиште на индустријализацију и електрификацију и ја га као таквог примам. (Гласови: Сад само кажи оно „али"!). Примам га зато што мислим да се за пет година не може извршити потпун преображај у свим областима живота. Претседник Планске комисије, међутим, требало је да нам каже, или бар да нам наговести на шта ће се ударити гласом у идућем петогодишњем плану, као што се то ради у Совјетском Савезу. Совјетски Савез је 1928 године узео да изграђује тешку индустрију. Али 1932 године, кад је за четири године извршен први привредни план, поставио је за идућу пјатилетку други програм. Тај програм био је већ наговештен 1928 године, кад је речено да ће се у његовом оквиру стварати лака индустрија, док ће се у трећој пјатилетки, која није могла да се заврши због рата, водити првенствено

пажња о изградњи станова и других средстава за благостање народа у градовима и селима.

Овај план није само специфичан. Он је и свеобухватан. Он полази од индустријализације и електрификације, али се мени чини (Гласови: Али, али...!) — ту је резерва коју ја правим — да је индустријализацију требало почети са индустријализацијом пољопривреде и са прерађивањем наших пољопривредних сировина које имамо на лицу места и које могу да нам послуже као одличан извозни артикул за добијање машина и за плаћање... (Жагор и протести у дворани)... путем компензације оних милијарди о којима је Маршал Југославије говорио у свом експозеу од 31 марта истичући да ћемо ми употребити многе милијарде за набавку машина из иностранства.

То је исто јуче поновио и Министар индустрије. Ја питам како ћемо ми извршити милијардске набавке из иностранства ако немамо шта да извозимо. Мислим да је наша квалитативна пољопривредна производња најбољи начин да дођемо или до иностраних валута или до пољопривредних машина. (Глас: Заборавио си економију и оно што си знао).

Трећа карактеристика овога плана јесте да је он врло амбициозан. (У дворани смех). Свом двогодишњем привредном плану наша браћа Чеси, по речима њиховог министра спољне трговине Рипке који је недавно овде боравио, чехословачка привреда даће задатак да за две године повећа производњу за 10%. Наш је план много амбициознији, јер на многим областима дуплира, а то значи за 200% па и на многим местима 500 и 600% и чак за неколико хиљада пута повећава производњу. (Приговори). Ја нисам критиковао, ја сам само констатовао. (Глас: Лоша компарација!).

Амбициозност нашег плана огледа се, додуше, више у декларацијама него у самим бројкама. Бројке су скромније него изјаве. Нарочито је нескромна изјава коју је учинио министар Ђилас на конгресу Народног фронта на Цетињу, када је казао да ћемо ми за неколико година постићи оно што је Енглеска постигла за 150 година и што је Америка постигла за 100 година. (Глас: То је само теби непријатно).

Има један члан у самој плану, који каже да ће се у току 5 година потпуно уклонити неписменост. Ја сам присуствовао једној седници Одбора за план и финансије и ту је било речи да се то ограничи, јер ће вероватно остати изванредан број врло старих људи који се неће моћи описменити. Примљена је, међутим, једна друга коректура.

Писало је да ће се за ових 5 година уклонити привредна и културна заосталост неких наших република. Међутим направљена је примедба, и она је усвојена, да ће се „убрзати уклањање заосталости“.

Ја мислим да би наш план много добио, ако би изјаве, и ван плана и у њему, биле у складу са самим цифрама, а те цифре су много реалније и много скромније. Тако, на пример, предвиђа се да ћемо 1951 године имати 4500 трактора. Та цифра није велика када се зна да ми данас по гласу плана имамо 3390 трактора. (Министар Борис Кидрич: Као да не знате читати! Тамо стоји да ћемо произвести 4500 годишње, а не имати).

Ја могу у овој великој књизи која нам је дата тако касно да једну цифру погрешно разумем, али је зато ту Претседник планске комисије и Министар индустрије, који ће ме исправити ако ја не будем правилно тумачио.

Што се тиче заосталости у нашој привреди, она се не може тако брзо уклонити када се зна да смо ми уочи рата имали 700.000 дрвених ралица. Ја бих био срећан да се оне уклоне. И оне ће се у великој мери уклонити, али не треба рећи да ћемо ми потпуно уклонити заосталост и остварити механизацију пољопривреде тако брзо.

Четврта карактеристика којој ја замерам јесте да овај план има претежно, да не кажем искључиво, градски карактер. (Смех). За техничко унапређење села као места где људи станују, — не говорим о пољопривреди, говорим о селу као таквом, — учињено је врло мало или нимало, док су за градове предвиђени велики издаци, а нарочито за 20 великих градова и за Београд. (Глас: Већ се спроводи електрификација села). За сељака је такође врло мало учињено како у погледу домова, тако и у погледу одећа и обуће. (Глас: Сељак хвали, а ти кудиш). Пример са гуменим опанцима, о којима је говорио малочас Радомир Тодоровић. Јесте један жалостан рекорд који ми не треба да постигнемо, јер гумени опанци убијају тежака и онеспособљавају га не само да буде добар војник, него да буде и добар земљорадник.

Пета карактеристика јесте да је план једним својим делом сувише стегнут и прецизан и да постоји опасност да он спутава иницијативу, како у појединим гранама пољопривреде тако и у појединим републикама. Нама је Претседник Планске комисије рекао да та опасност не постоји, јер је план доста еластичан. Али, ја сам у Одбору за план

и финансије направио покушај да се једна цифра измени, не тако велика и не тако важна, да видим како отприлике може да дође до саглашавања, ако се осети једна потреба. Предвиђена је, на пример, за површину под поврћем једна метража која претставља један и по пута више него сада. Ја сам предложио да се то увећа и да се предвиди за поврће већа површина како би наш земљорадник јео више кромпира, више пасуља, јер он тога троши мање него икоји сељак у Европи. (Глас: Ти не једеш пасуљ). Мораћете доћи у госте код мене да видите шта ручам.

Међутим, нама су стручњаци из Планске комисије казали да се то не може променити осим ако ми одмах не нађемо накнаду у некој другој површини, да је то врло компликовано, јер је то распоређено по републикама колико је предвиђено за поврће, и онда је то врло тешка операција. Ја сам свестан тога да планска привреда има ту своју незгуду што је стегнута, што је узајамна зависност појединих грана и појединих покрајина врло велика, али мислим да је могло да се остави мало више ширине и да се предвиде извесне резерве у површинама или у другим добрима, тако да се тај еластичитет може лакше остварити.

И најзад, последња карактеристика, чини ми се да је овај план, с друге стране, у другим тачкама, неодређен и више декларативан него цифарски. Ја ћу говорити само о цифрама, а мање о декларацијама.

У резултатима плана ми треба да добијемо извесна унапређења која ће бити општа, далека, перспективна и која ће дати свој плод тек касније, али исто тако има других, непосредних, видљивих резултата који ће се видети на крају сваке године, а поготово на крају 1951 године. Тако је, на пример, предвиђено да ћемо имати после пет година угља 2,7 пута више, гвоздене руде 2,4 пута више, сировог железа 5,4 пута више, челика 3 пута више, ваљаних и вучених производа 3—4 пута више, олова скоро 6 пута више, цемента 3 пута више, стакла 2,5 пута више. Очигледна је ствар да овај ефекат не мора одмах да се одрази на народном благостању, зато што ће, углавном, бити употребљен на стварање средстава за производњу и да се одмах не може у првој петогодишњици видети. Има, с друге стране, видљивих резултата и то су они резултати на које можемо апеловати када се обраћамо радним масама да даду свој пуни принос у раду, како би се он остварио. Тако, на пример, ми ћемо имати близу 3.000 алатних машина, 2.100 машина

за прераду метала. То ће се одмах већ ставити у дејство. Шездесет хиљада плугова, то је још реалнија и видљивија ствар, 6.000 камиона, 1.5000 трактора, 1.500 км пруге нормалног колосека, 197 локомотива нормалног колосека, 300 путничких вагона, 5.500 теретних вагона и 1.232 км путева — то је један ефекат који ће се из године у годину голим оком видети и који ће бити охрабрење нашим људима да раде на пуном остварењу плана и превазилажењу, чак и пре рока. (Смех). Она смерница која се мени не свиђа, то је да се у овом повећању производње за пољопривреду, за већину пољопривредних производа, предвиђа врло мало — свега 20%. Број коња се није повећао него ће се смањити на 91% од данашњег броја. Број говеда, то значи и крава, повећава се само за 16%. (Смех). То је, међутим, озбиљна ствар у погледу наше млекарске пољопривредне индустрије (Смех). Говорим о кравима као млекарству, као машинама за производњу млека. (Смех). Затим је предвиђено да ће се општи удео пољопривредне производње у новом националном дохотку од 55% спустити на 36%. Ја у пољопривредној производњи, нарочито у квалитетној стоци, у полупрерађевинама и прерађевинама пољопривредних сировина, видим главно средство плаћања. Волео бих да чујем на коју се производњу мисли за остварење оних набавки из унутрашњости, које су министри овде навели.

Исто тако замерам што ништа није предвиђено или бар није специфицирано за село, као место насеља, и нарочито — то је детаљ који изгледа безначајан, али који је врло тежак и који погађа нашег сељака кад дође у град — а то је да се у великим градовима, и по мањим, али нарочито по великим, подигну склоништа за сељаке, за оне који дођу с пута и немају где главу да склоне: један дом за преноћиште. Треба видети на перону станице и у чекаоницама како изгледају ноћи које сељаци проводе на бетону. Нема у Београду ниједне мензе где сељаци могу да добију јевтин топао оброк па чак ни парче хлеба, нарочито у доба рационирања хлеба, када се хлеб може добити само на карте. Ја сваког дана доживљавам то да сељаци из околине Београда иду од куће до куће и просе хлеба, (Глас: Где то? То није истина!). Код мене, јесте.

Међутим, поздрављам што се и у плану, а нарочито у говору Претседника Савезне владе, подвукло да ће се, за разлику од досадашње праксе и смерница, обратити у нашој земљи велика пажња занатству. Сматрам великим пропу-

стом што досада то није чињено, јер то је свет који заслужује највећу пажњу. То су људи конструктивни, то су људи напредни, то су људи левичари, који су целу опозициону борбу носили на својим плећима и онда када је радништво било заробљено услед изузетног режима који је тада владао и када су сељаци били у немогућности да пружи отпор диктатури.

Исто тако поздрављам што је овим планом обустављено, и чини ми се радикално обустављено, уништавање шума. Шума је мајка сељакова и главна резерва живота његовог. То је чувар умерене климе, то је регулатор водених талоба, то је једно од највећих богатстава наше прерађивачке индустрије и било је крајње време да наша нова власт прекине са пљачкашком привредом која је спровођена у старој Југославији.

Пошто ме претседник српске владе пита шта мислим о зечевима, ја ћу му рећи да је један од највећих историчара Француске револуције — Олар — казао: „Ако бисте ме питали, после свих мојих студија, ако бисте ме питали да вам одговорим који је узрок, на први поглед, изазвао Француску револуцију, ја бих вам казао: зечеви”. (Општи смех). Ако међу вама има неки професор историје, он то треба да зна. Ако овде међу вама има сељака — ја позивам чика Милоја и Добросава Томашевића — нека кажу да ли знају шта су зечеви. Зечеви су највеће штеточине (*Гласови*: Ти си највећа штеточина) и француски сељаци осамнаестог века толико су много патили од тога зла, јер су феудални господари бранили сељацима да убијају зечева да би имали ловишта, да су сељаци због тога дигли револуцију. Чувајте се да и вама сељаци не дигну револуцију због зечева. (*Гласови*: Охо-хо! Хоћеш ли их ти организовати? Чувај се да те не претуку сељаци као у Војводини!).

Прелазим на други део резултата (*Узвици*: Доста!), видљивих резултата. (*Узвици*: Доста! Нећемо да слушамо, хоћемо нешто озбиљно, а не о зечевима!). То је претседник српске владе хтео, ја нисам. — На страни 57 предлога говори се о прехранбеним производима. Предвиђено је да ће их бити 1951 године два пута више него 1946. Што се тиче индустријских производа који ће доћи у употребу народа: одела, обуће, дувана, соли итд. предвиђено је да ће њих бити више један и по пута него 1946 године. Као што видите, Планска комисија не обећава велико повишење животног стандарда нити велико увећавање добара за свако-

дневни живот. Она нам каже врло реално да ће на главу долазити иста количина или врло мало већа у 1951 години него 1939 године, житарица, масти, соли, дувана, сапуна, хартије и тканина. (Глас: Ти би хтео да дамо две милијарде на бели хлеб!), а предвиђено је (Глас: Хоћемо да стегнемо кајиш, али хоћемо индустрију и тако већ радимо!) да ће два пута више бити само шећера и обуће. Пре рата долазио је на четири године један пар обуће, а 1951 године пар на две године.

На крају, ја ћу морати да се осврнем на неколико предговорника који су више или мање директно покушали да предвиде шта ћу ја говорити и шта ће говорити моји другови о овом плану. Они су нас називали демагозима, реакционарима, малодушнима, колебљивцима, народним непријатељима и издајницима. То није тако тешко бацити човеку у лице, нарочито људима који су на то научили у доба кад смо те увреде примали заједно са комунистима.

Претседавајући: Скрећем пажњу говорнику да није познато да је таква увреда упућена било коме.

Др Драгољуб Јовановић: Утолико пре нас та увреда не погађа зато што они који су је изrekli и сами знају да то није истина. Нарочито то знају људи који седе на министарским столицама и који нас знају одавно, који нас знају још од пре двадесет и више година. Много је теже, него што је бацити се некоме блатом у лице, одговорити на извесне примедбе и извесне критике, нарочито на извесна питања која нису довољно разјашњена. Тако и прошли пут, уместо да ми Министар финансија и Министар индустрије одговоре на примедбе које сам учинио, они се бацају каменом на мене да сам ја увредио Југословенску армију. (Узвизи: Јеси!). Мислим да је у интересу овога дома и у интересу овога режима да кажем да ја нисам против Југословенске армије, против ове земље, јер сам прошле године гласао за десет и по милијарди, а ове године за тринаест и по милијарди за њу. (Глас: Али не верујеш да може да одбрани земљу!). А што се тиче моје резерве о томе да ли мале земље могу саме себе да бране, мени је жао што нисам завршио своју реченицу, јер ме је прекинуо Васа Чубриловић који је хтео некоме да се препоручи и да се заборави да је он био секретар Српског клуба. Он ме је прекинуо, а ја сам хтео да завршим своју реченицу и да кажем: зато што мали народи нису у стању да се сами својим оружаним си-

лама бране, они траже наслова на своје савезнике, а ми у првом реду на велики Совјетски Савез.

А сада бих хтео да поставим питање Претседнику Планске комисије, а он ће ми рећи да ли је то потребно или не по његовом схватању, али мени се чини да привредни план треба да показује не само оно што ћемо ми произвести и што ће бити, него и одакле ће бити и куда ће што ићи. Мислим, куда ће се оријентисати, не у коју земљу, него да ли остаје у земљи или се извози, шта се извози а шта остаје. Ја сам покушао да направим једно поређење између плана производње и плана функционисања саобраћаја, трговине и снабдевања, и ту сам успео да откријем у извесној мери, да видим шта ћемо ми сами произвести, а шта ћемо увести, које ћемо машине сами произвести а које ћемо купити. Међутим, кад се говори о привредном плану, требало би нешто и о томе у Скупштини рећи. (Глас: То би још неко тражио да зна!). Зашто? То није тајна! — Исто тако интересује ме, кад смо предузели стварање тешке индустрије, црне металургије, да ли ми имамо довољно угља високе калоричности или ћемо га морати да увозимо. Исто тако, које ћемо сировине морати да увозимо, које машине, који проценат стручњака итд., за нашу индустријализацију и електрификацију. То је једна врло замашна ствар — електрификација. Нама је потребно много електричног материјала, много каблова, много мотора и електричних турбина. (Глас: Ти би хтео помоћ из Америке као Грчка!).

Претседавајући: Упозоравам говорника да има још четири и по минута.

Др Драгољуб Јовановић: Ја мислим да би се то у извесној мери морало да документује у привредном плану. Ми се јарло често позивамо, кад говоримо о нашем Петогодишњем плану — који је Благоје Нешковић назвао петолетком, — на Совјетски Савез. Међутим, ми заборављамо да је Совјетски Савез 1928 године радио две ствари упоредо. Он је упоредо спроводио план и колективизацију. У совјетским приликама колективизација је значила узорвање много и много милиона хектара никад необрађиване земље, стављање под плуг и под трактор онога што је Шолохов назвао „неузораном ледином“. Да ли ћемо и ми имати ту резерву коју ћемо бацити у игру кад буде требало да инвестирамо?

На крају, хоћу да дам општи поглед на цео напор који се чини од стране људи који данас управљају нашом држа-

вом. Њима се сигурно не могу замерити три ствари: прво, не може се рећи да су они спори, друго, да немају амбиција, и треће, да немају смелости. Они су брзи, они имају амбиције, они су смели људи. Може бити да је та брзина чак и претерана кад они треба да остваре овај први а свакако и други петогодишњи план. Може бити да је требало почети одоздо, а не одозго, од пољопривредне индустрије, а не од тешке индустрије. (Веселост у дворани).

Ја сам у овом плану видео извесну градску нервозу, извесно грозничаво нестрпљење, извесну младићку захукталост. Мислим да нисмо толико заостали да морамо да горимо етапе, нити смо толико лењи да морамо да радимо под бичем.

Друга особина коју не поричем људима који владају јесте да су пуни амбиције да постигну рекорде у јунаштву и жртвама, да постигну рекорде у давању свега од себе за време рата, а данас у раду.

Најзад, они су врло смели људи и ја ту смелост видим у двома тачкама. Прво, у томе што оптерећују врло тешко главног носиоца на кога апелују, а то је радничка класа. Од радничке класе у овом плану тражи се веома много. (Протести. — Узвици: Доста, доста!). Друго, што је први пут откада доносимо законске текстове, у један законски текст који није Устав, унето име Комунистичке партије. Ја сматрам да је то врло смело у једном моменту кад је тај покрет нападан са свих страна. Они сувише много узимају на своја леђа... (Граја и протести у дворани). Међутим, ја сматрам да би тај велики напор, који означава овај план и све оно што се ради, требало поделити са свима добрим вољама, са свима који су напредни, који су за Републику, за федерацију, за власт радног народа, који су за социјализам. (Поновни протести и узвици: „Доста!“).

Претседавајући: Опочињем говорника да му је време по пословнику прошло и молим га да напусти говорницу.

Др Драгољуб Јовановић: Завршавам, ја нисам био никада у своме животу онај који кочи и нећу ни данас да кочим елан и енергију која се манифестује. Зато ћу гласати за Петогодишњи план.

Претседавајући: Реч има народни посланик др Милош Поповић. (Негодовање и протести).

Др Милош Поповић: Онда ви говорите, кад не могу ја да говорим.

Изјављујем да ћу гласати у начелу за предложени привредни план (Жагор), и то да ћу гласати врло радо, а ево из којих разлога. Године 1922 (Жагор), пре 25 година, написао сам и о свом трошку штампао књижицу под насловом „Будућа задружна држава”. Тада, као и данас, припадао сам странци земљорадника. Допустите ми да из те књиге прочитам само неколико пасуса који су у најтежњој вези са предлогом привредног плана, и да се јасно види да смо ја и моји другови још онда у свој програм ставили планску привреду, пет година пре него што је она стављена у програм у Русији. У првој глави, која се зове „Хаос у данашњем тј. — садашњем — капиталистичком друштву и државама... (Велика граја. Гласови: Зашто говориш, нико те не слуша!). Ја говорим зато што сам посланик и што имам право да говорим као и сви остали. (Обраћајући се претседавајућем). Имам ли ја право да говорим, друже Претседниче? (Жагор).

Претседавајући: Имате право, изволите говорити, добили сте реч. (Протести. Узвици: Нећемо да те слушамо, престани!).

Др Милош Поповић: Ја ћу да сачекам док се не смирите... (Жагор). У тој књижици написао сам: „Неред постоји свуда у нашој земљи. Пре свега, земљом управља данас једна влада која нема поверење ни у Народној скупштини ни... (Протести и лупа у клупе не престају. — Понављају се узвици: „Напоље, нећемо да те слушамо!” — Велики број народних посланика напушта дворану). Најбоље је, да изађу они који неће да слушају. (Глас: Ми губимо време). Жалосна је ова парламентарност. Је ли то парламентарност новог типа, да се не допушта једном човеку да говори?... Даље сам у тој књизи писао: „Наша привреда је неуређена. Нико не води рачуна нити покушава да привреду доведе...” (Велика граја. Понављају се узвици: „Нећемо више да те слушамо!”).

Из овога сте могли видети какав смо став заузимали и колико смо критиковали тадашње стање. Све што сам тада предлагао био је наш програм... (Гласови: Нећемо више да слушамо), — програм напредних људи у земљорадничкој странци, која је доцније обележена као земљорадничка левица. Разумљиво је да ми можемо бити задовољни да се остварују наше идеје ма и после 25 година.

Други говорници су изложили своје мишљење по појединим питањима која су их нарочито интересовала. Мене,

као лекара-хигијеничара и социјалног радника, највише интересују питања која се у предлогу плана односе на народно здравље и предвиђања која треба да буду извршена, а што налазим да није у довољној мери учињено. (Посланици који су остали у дворани и даље лупају по клупама. — Претседник опомиње на ред). Исто тако... (Поновни узвици: Доста! Доста!). Је ли то парламентаризам?... Стање народног здравља било је, а и данас је очајно. Два светска рата уназдила су у толикој мери здравље и угрозила милионе живота, да ће требати... (Узвици: Доста! Доста!). Вас се не тиче народно здравље. (Глас: Нећемо да слушамо издајнике!). Ко је издајник? Ја? Докажите, то је најординарнија клевета. (Народни посланици напуштају салу)

Требаће не само неколико година већ читаве деценије да се то стање поправи. Али као и у привреди, тако и у поправци народног здравља морају се предвидети и остварити опсежне и ефикасне мере, да би се постигао онај стандард здравља коме тежимо, а који су много напреднији народи давно постигли, наравно будући и у много повољнијим материјалним и другим околностима.

У предложеном привредном плану говори се у чл. 19 о народном здрављу. Изгледа да се највећа пажња обраћа на подизање установа за лечење, болница и др. Доиста, народима чији сваки члан бар два пута годишње болује, потребне су још многе болнице, али напоре, а често и важније су установе и рад који ће да отклони узроке обољевању и зарази, па и много већа средства да се на то утроше. Зато ће се на хигијенско просвећивање и поправку хигијенских прилика, нарочито на селу, где су најгоре, много више трошити и радити, но што је досада било, а да не говоримо колико је то раније било занемарено. Не треба да нам буде циљ што већи број болница, већ што мање потреба за болницама. Налазим да је сума од пет и по милијарди, колико је предвиђена, сразмерно мала. Што год се на то буде више потрошило, све ће већи резултати да буду и стоструко ће се исплатити у виду здравља и радних способности.

Данас нико више не спори да медицина мора бити права социјална тековина, научно основана и практично примењена, а то ће рећи да свакоме коме је лекарска помоћ потребна буде подједнако приступачна, као и сва средства за лечење, и, наравно, могућност једног хигијенског начина живота.

Први задатак је дакле: да се не само одржи већ и повећа број рађања, здраве деце и да се та деца и даље одрже у добром здрављу и спреме за корисне чланове заједнице. То значи да морамо имати довољан прираштај и да се тај мора стално повећавати тј. да број рађања мора бити изнад броја умирања. У Југославији пре рата број рађања износио је око 450.000 а број умирања око 200.000. Дакле прираштај је био око 250.000 годишње, или просечно 13% с тенденцијом опадања. Од 1921 до 1935 опао је за преко 9%. Постоји једна таблица множења и одузимања деце. По тој табlici, ако у једној породици буде само једно дете, после пет поколења та група или читав народ би изумро. Ако има два детета, једва би се одржавао исти број, а тек са три детета може да буде увећања, и то после пет поколења или 100 година — кад би сва деца остајала жива — било би 60 потомака, а са четири детета 256. Дакле, први задатак, најмање просечно три детета у породици.

Али исто тако важно је да се смањи смртност деце. Ми смо по смртности деце стајали за Румунијом и Бугарском на првом месту, тј. са највећим процентом. Само у првој години умире 161 дете од хиљаде, док је у другим земљама Европе и Америке тај проценат износио два до три пута мање. Ако, дакле, поставимо задатак да тај проценат смањимо само за 30%, остало би у животу само око 30.000 мале деце сваке године. Смртност и старије деце до 10 година такође је врло висока. И општа смртност морала би се смањити и повећати дужина века од 34 барем на 50 година. Она је још и пре рата почела да се смањује од 20,2‰ на 15‰ у 1937 години. Још немамо тачне податке како сад стојимо али, по свему судећи, она мора да буде врло висока и зато се мора радити свим силама да се она смањи најмање са 20%. И ту би се уштедело бар 70.000 људских живота годишње.

Туберкулоза је права наша народна болест. Од ње је пре рата боловало просечно 250.000 људи, највише младих, и умирало око 60.000 годишње. Значи да је сваки 50-ти човек био туберкулозан, па и опасан по своју околину. Према извештајима које сад имамо, број туберкулозних се још више повећао, највише међу омладином, што нас мора у највећој мери забринути и принудити да се противу ове опакe болести предузму најенергичније и најефикасније мере и лечења и предохране, како бисмо што више смањили њен број.

И проценат других обољења је врло висок, као што су венеричне болести, нарочито сифилис. Има начина да се и он сузбија и смањи бар за 50%. Од других социјалних болести алкохолизму се мора поклонити озбиљна пажња, јер он не претставља само један велики терет са својих 100.000 тешких алкохоличара, већ и на други начин угрожава здравље и економско стање народа, слабећи и једно и друго. Алкохолизам нарочито припрема терен за туберкулозу, а претварањем грожђаног и воћног шећера у алкохол уништава се огромна количина хранљивих састојака. И због тога апсолутно треба да у привредни план уђе и задатак да се бар за 50% смањи производња алкохолних пића и за толико повећа прерада воћа и грожђа у безалкохолне производе.

Морамо ставити у задатак исто тако и смањење обољења од маларије предузимањем свих мера за исушивање мочвара, систематским и обавезним лечењем, као и борбу против шуге, вашљивости и свих других тешких обољења од којих народ пати, било што нема средстава за лечење, било што не уме да се од њих чува. Зато на хигијенско просвећивање морају се уложити и велики напори и знатна средства, јер уколико се побољшава здравље и смањује број болесника и смртних случајева, утолико се смањују трошкови, губитак времена, радне способности и материјалних средстава на многе милијарде динара и на многе милионе изгубљених радних дана.

Има још једна тешка и штетна појава, тзв. бела куга, уништавање плода, тежића да се ограничи број деце на једно или двоје, а као што смо видели то директно води изумирању. Има читавих наших крајева где је то постао прави систем и где се већ осећа депопулација. И у том правцу морају се предузети потребне мере поправке.

Ми захтевамо од свих врста радника највеће напоре и захтевамо повећање радног времена и акордног рада, противу чега се одувек борила радничка класа. Али ако и то мора да буде, мора се водити рачуна о условима рада, на првом месту о довољној и рационалној исхрани. Оно што је угаљ и нафта за индустрију, то је храна за радника. Као што је познато, човеку који ради мало тежи посао потребно је 3 до 4000 калорија тј. одговарајућа количина животних намирница. Ту количину наш човек у Југославији никад није имао, постојала је општа потхрањеност, па је, наравно, и она у великој мери доприносила великој смртности и

обољевању. Још до данас није ни изблиза решено то питање, још увек и најтежи радници не добијају, нарочито масноће и беланчевине животињског порекла, у довољној количини, а још мање у квалитету — једва да нешто премаша 200 калорија. Један од првих задатака мора бити да се на све могуће начине ово стање поправи. Исхрана и тежина рада морају ићи напореда. Ако раднику ма које врсте не можемо да пружимо довољну количину хране, не смемо од њега тражити напор који томе не би одговарао. Или се мора повећати исхрана или олакшати рад. Ако се то не уради и не усклади, последица ће бити брзо исцрпљење, обољење и повећање неспособности, па, дакле, и слабији радни резултати уопште. Шта ће нам вредети и високо развијена индустрија и тешко стечена материјална добра, ако се то мора плаћати здрављем и животима! А порушено здравље једне генерације повлачи за собом читав низ невоља и тешкоћа. Недавно основани институт за исхрану мораће водити рачуна по свим овим питањима и дати пресудну реч. Привредни план исто тако мора спровести и правилно решити и поделу рада, као и планску спрему радника, а према стварним потребама и могућностима. Морамо имати стално на уму да је човек највећи капитал и да све што се ради мора се тако радити да човеку обезбедимо најбоље услове за живот и рад и да је, према томе, наш главни задатак да одгајимо једно телесно и душевно здраво, слободно и напредно поколење, и, када се толико старамо за поправку наших домаћих животиња, да се исто тако морамо старати и за најбољи одгој људи, а ја верујем да један смишљен и рационално спроведен општи привредни план може без великих тешкоћа да оствари све своје предвиђене задатке и зато ћу за такв привредни план гласати.

(Народни посланици се враћају у салу).

Претседавајући: Реч има народни посланик и министар Милован Ђилас. (Дуготрајан буран аплауз).

Министар Владе ФНРЈ Милован Ђилас (НР Црна Гора): Другови народни посланици, ако овај план изражава напоре наших народа, а он то стварно изражава и има за циљ да оствари један бољи друштвени поредак, онда је исто тако несумњиво да иступање Драгољуба Јовановића и његових помагача претставља остатке оних жалосних назадних друштвених снага у нашој земљи, за које ће овај план значити крај свих могућности њиховог опстанка. (Аплауз). Ја не могу

разумјети морални лик људи, савјест људи који онако критикују план, који онако говоре о плану, који са таквим ни-подаштавањем приговарају једном тако великом и судбо-носном дјелу народа Југославије, и да, на крају крајева, ипак изјављују да ће гласати за њега.

Објашњење оваквог држања, оваквог лика, оваквог на-чина иступања Драгољуба Јовановића и његових помагача треба тражити у прошлости Драгољуба Јовановића, па ми зато допустите, кад он већ толико воли да се позива на сарадњу са комунистима у његовој прошлости, да о тој прошлости и ја кажем неколико ријечи. (Аплауз).

Драгољуб Јовановић је овдје говорио како је он тамо 1926—27 године покренуо часопис „Рад“ заједно са кому-нистима (Др Драгољуб Јовановић: Нел!), или у сарадњи, (Др Драгољуб Јовановић: Са др Поповићем). Добро, ја га онда нисам добро разумио. Но, у сваком случају он је го-ворио о томе како је у то вријеме имао некакве сарадње са комунистима. (Др Драгољуб Јовановић: Увек сам имао сарадњу од 1919 године). Ова ствар не одговара истини. Тада је с њим заједно сарађивао Отокар Кершовани који тада није био комуниста. Никакве сарадње Драгољуба Јо-вановића са Комунистичком партијом није било. Драгољуб Јовановић се позива да је сарађивао за вријеме диктатуре. И ова ствар не одговара истини. Нема никаквих писмених нити усмених доказа који би потврдили ма какву сарадњу Драгољуба Јовановића са комунистима у вријеме шестоја-нуарског режима. (Др Драгољуб Јовановић: Са Мирком То-мићем на универзитету. 1937 године).

Међутим, Драгољуб Јовановић је овдје изнио како је он осуђен на годину дана робије у старој Југославији. Он је осуђен *custodia honesta* (Др Драгољуб Јовановић: *Custodia honesta* са губитком службе!), а на робију су осуђивани ко-мунисти. Они су премлаћивани и слати на робију. Велико-српски владајући режими су тада правили разлику између Драгољуба Јовановића и комуниста. Ја ћу да вам кажем нешто о тој осуди Драгољуба Јовановића. Осуду његову више не треба сматрати његовом врлином, него несрећом и глупошћу режима. У Београду су били кратковиди људи као што је Петар Живковић, Јевтић и слични, који нијесу могли да прозру прави смисао акције Драгољуба Јовано-вића. Ту акцију је најјасније изложио сам Драгољуб, а остао јој је вјеран и у овој Скупштини. Он је свој став изложио баш на том сјеђењу кад је, бранећи се пред суди-

јама, казао да се читав циљ његове активности састоји у томе — да отвори дућан на супротној страни улице, у оном селу гдје комунисти отворе дућан.

Другови народни посланици, то је било улизивање режиму од стране Драгољуба Јовановића — с једне стране, али је — с друге стране, означавало стварну линију и стварни став Драгољуба Јовановића, који је он задржао до данашњег дана.

Но, кад већ говоримо о сарадњи између комуниста и Драгољуба Јовановића, ја ћу да споменем чињеницу да је крајем 1940 године и почетком 1941 године постојао извјестан споразум између комуниста и Драгољуба Јовановића.

Допустите ми да се присјетим и ја једног таквог састанка са Драгољубом Јовановићем. Непосредно пред 27 март, ја сам као делегат Комунистичке партије имао задатак са другарицом Цаном Бабовић — а мислим да је тада са мном био и друг Нешковић — да се састанемо с Драгољубом Јовановићем ради вођења акције против Тројног пакта. Све то на основу споразума који је постојао између нас и Драгољуба Јовановића да ћемо се заједнички одупријети режиму, петој колони, итд. На томе састанку Драгољуб Јовановић се сложио с нашим предлогом да треба издати један летак против Тројног пакта. Ми смо на том састанку предлагали да се пође у акцију, у демонстрације, у једну већу активност, а Драгољуб Јовановић нам је тада говорио о томе да је све то илузорно и узамудно и да настаје мрак од десет година. (Смех). Уствари, примицали су се — додуше преко жртава, преко тешкоћа, преко издаје, преко невиђених патњи, преко крви стотина хиљада људи у нашој земљи — најсвјетлији тренуци народа Југославије, примичала се оружана борба. Није прошло ни неколико дана а народне масе су демонстрацијама из темеља пољуљале режим Цветковић—Мачек, тако да је на таласу масовног покрета једна група безначајних и без икаквог већег политичког утицаја завјереника могла да обори владу, која је била — од народних маса под вођством Комунистичке партије — руинирана и потпуно поткопана.

Дакле, до извјесног споразума дошло је непосредно пред рат са Драгољубом Јовановићем.

У току рата, као што вам је свима познато, изгубио се сваки траг Драгољуба Јовановића и он се појавио послије ослобођења Београда с брадом до појаса. (Др Драгољуб Јовановић: А зашто не говорите о састанку под окупаци-

јом?) Састанак овдје није важан, него чињеница како сте се држали, Драгољубе Јовановићу.

Међутим, после ослобођења Београда, кад смо ми дошли, Драгољуб Јовановић се појавио, јер се дотле кривао у илегалности, односно у илегалности са знањем полиције, како се открило на ономе процесу. Он се појавио из илегалности, и заједно са Драгољубом Јовановићем појавио се и један летак у коме је писало да читаву борбу против окупатора, односно народноослободилачки рат, треба приписати Комунистичкој и Народно-сељачкој странци и двојници људи у тим партијама — маршалу Јосипу Брозу Титу и Драгољубу Јовановићу! (Смех).

Ја хоћу да кажем ово: да је у току рата, а и прије рата, било таквих људи који су из Народно-сељачке странке — он је споменуо Мирка Томића, славно палог у борби против окупатора и издајника наше земље — (Узвици: Слава му!) — мимо воље и против воље и жеље Драгољуба Јовановића сарађивали са комунистима, али то је као што рекох било мимо и против воље Драгољуба Јовановића. (Драгољуб Јовановић: То није важно).

Толико, што се тиче улоге Комунистичке партије и Народно-сељачке партије у рату. А што се тиче упоређења између Тита и Драгољуба Јовановића, то ми личи на упоређење између сокола који је, водећи нашу Армију, обишао сва села и планине Југославије подижући устанак, и на животиње које се не крећу у таквим висинама, него пузе, а чија имена у овоме дому нећу да спомињем. (Одобравање и смех).

Послије рата, Драгољуб Јовановић је ушао у Фронт Србије и, даље, у Народни фронт Југославије и био је у Извршном одбору Народног фронта Југославије и, као што неки од вас знају, иступио је на Конгресу Народног фронта Југославије.

Поставља се питање: како смо ми — а ја при томе мислим на комунисте — допустили да нас превари Драгољуб Јовановић? Морам одмах да кажем да нас Драгољуб Јовановић није уопште преварио и да смо ми били начисто, што се њега тиче, још 1933, 1934 и каснијих година. Ми нијесмо имали никакве илузије да Драгољуб Јовановић претставља резерву српске буржоазије и то резерву у сељачким редовима. Али, другови и другарице, нијесмо ми имали тако краткотрајну и, што се тиче Драгољуба Јовановића, потпуно бесплодну сарадњу с Драгољубом Јова-

новићем због њега, него смо је имали због оних људи из Народно-сељачке странке и, уопште, из сељачких редова којима је требало помоћи да се увјере у рад и реакционарност Драгољуба Јовановића и читаве његове политике. (Одобравање).

Ето, толико о сарадњи између нас и Драгољуба Јовановића. Мислим да сам тиме објаснио и његово привремено учешће у Народном фронту. (Драгољуб Јовановић: До кога вам је било врло много стало, нарочито Благоју Нешковићу).

Другови народни посланици, у чему је суштина читаве политике Драгољуба Јовановића у току прошлог периода и у току периода од ослобођења? Суштина политике Драгољуба Јовановића своди се на отварање дућанчића насупрот комунистима. (Смех. — Др Драгољуб Јовановић: Али продају исту робу!).

Практичност, то значи оно што сте ви сви овдје рекли и чули од наших другова — одвајање радника и сељака, нечасно и недостојно подметање од стране једног политичког човјека комунистима као да су они само за радничку ствар и не и за сељаштво. (Др Драгољуб Јовановић: Нисам то рекао, него је главни ослонац радничка класа). Став Драгољуба Јовановића своди се на теорију о два брда и о двије шине, односно о једном брду са два врха, односно о двема паралелним шинама којима иде локомотива — на једној је локомотиви Драгољуб Јовановић, а на другој Комунистичка партија! (Драгољуб Јовановић: Две шине, а једна локомотива!) Ми сада не би теби дали да прикачиш ни теретни вагон за наш воз. То брдо са два врха значи: један врх смо ми комунисти, Народни фронт, наиме политика Комунистичке партије, а други врх је — Драгољуб Јовановић. Опет оно упоређење између сокола и гмизаваца. (Одобравање).

Другови народни посланици, до чега је довела оваква политика Драгољуба Јовановића?

Народне масе које иду напријед, које стварају нови живот, које мрве све препреке, те народне масе као каква огромна ријека, као каква бујица, одбацују шљам на своје обале и гурају даље. Оне одбацују и Драгољуба Јовановића и његове пријатеље. (Буран аплауз). Може се нама Драгољуб Јовановић колико год хоће умиљавати и кадити нам, ми њему не вјерујемо. (Буран аплауз). Ми не слушамо ријечи Драгољуба Јовановића, јер су оне већином бесмислене и без икаквог основа. Ви сте чули да је он овдје рекао

толико глупости, да би требало једно 10—15 добро паметних људи да на то одговоре. (Драгољуб Јовановић: Добро паметних, добро је!) Ми не треба да одговарамо на те његове бесмислице, ми треба да гледамо чињенице, дјела.

Како се у пракси испољава данас политика Драгољуба Јовановића? Шта та политика практично значи?

Драгољуб Јовановић је овдје, у овом дому, говорећи о спољној политици наше Владе, рекао да му се чини као да се наша Влада сувише опире само на један стуб, на један колац, а тај један колац је — Совјетски Савез. Шта значи критиковати Владу што се чврсто ослања само на један стуб у својој спољној политици? То значи критиковати Владу што се не ослања на америчке империјалисте, критиковати Владу што не отвара пут, што не отвара капије Југославије утицају америчких империјалиста. То значи то. Шта значи када Драгољуб Јовановић данас критикује Петогодишњи план, када критикује претјерано брзо остваривање Петогодишњег плана, кад тврди да треба почети од пољопривреде или пољопривредне индустрије, а не од тешке индустрије? То значи да треба стварати индустрију конзерви, индустрију поврћа, индустрију пољопривредних прерађевина, а од Американаца куповати топове, тенкове, машине, фабрике, дати им концесије итд. То практично значи то.

И није нимало случајно, другови народни посланици, што је после Драже Михаиловића највећи херој Херстове штампе баш Драгољуб Јовановић. (Аплауз). Није нимало случајно што америчка штампа, — пишући о недостојном иступању Драгољуба Јовановића према политици наше Владе, према овом дому, према мукама и напорима нашег народа, пишући о оправданом и природном револту овога дома и ових поштених људи који у њему сједе и који сасвим оправдано кажу Драгољубу Јовановићу и тој братији која се окупила око њега, да хоће брзо да раде и да неће да губе вријеме на њихова преклапања, није нимало случајно што та фашистичка америчка штампа (јер то је фашистичка штампа, штампа која је помагала Хитлера и Мусолинија, која је била на њиховој страни у току рата, у вријеме кад је и Америка водила рат), није нимало случајно што та штампа пише како је Драгољуб Јовановић имао храбрости да истули против четиристоглаве бољшевичке аждаје. Ето гдје је Драгољуб Јовановић! Ето ко је он... (Снажан и дуготрајан аплауз). Ето, то практично значи по-

литика Драгољуба Јовановића! Он покушава да нас на-
смје, покушава да у ублаженом виду, у умекшаном облику,
претстави своју опозицију, да се прикаже као некаква ло-
јална опозиција, као некаква опозиција која само ставља
извјесне принципијелне примједбе. Међутим, није то право
рухо Драгољуба Јовановића. Не, то није његово право
лице. Лице Драгољуба Јовановића јесте беспринципијел-
ност, јесте прислушкивање шта ће о њему рећи баш она
штампa о којој сам говорио.

Другови народни посланици, буржоазија као класа
није јединствена класа. Она је такође раздвојена у извјесне
слојеве. Она је јединствена класа само у смислу власника
средстава за производњу, у смислу експлоататора радних
маса. Али се она такође дијели на поједине групе. Данас су
другови народни посланици, на примјер друг Родољуб Чо-
лаковић, а исто и министри Савезне владе, објашњавали
како је буржоазија у Југославији — наиме они њени водећи
дијелови који су у току народноослободилачке борбе пошли
путем издаје — издала народне интересе. Ми смо водили
рат против окупатора, за национално ослобођење, и ми
за то што је буржоазија — тј. они њени најреакционарнији
дијелови — заглавила у току рата, нијесмо криви. Ми за то
нијесмо нимало криви, ми њих нијесмо тјерали да буду
издајце. Њима се свидјело да буду са Нијемцима и кад
чим се свидјело, таква их је судбина задесила.

Ако је ријеч о нашој привреди, онда треба имати јасно
у виду да смо ми водеће кругове буржоазије, водеће групе
капиталиста у граду, то јест индустријске и банкарске бур-
жоазије, разбили. (Аплауз). То је чињеница. Ми смо им
узели власт, а захваљујући њиховом издајничком држању
у рату и мјерама национализације, ми смо тим најреакцио-
нарнијим круговима буржоазије узели и имовину и претво-
рили је у народу имовину. (Аплауз). Међутим, другови на-
родни посланици, није то случај са селом. Буржоазија је
на селу остала и ње на селу још има. И ту буржоазију са-
чињава онај слој који стварно није сељак у обичном сми-
слу, иако живи на селу, па често и сам ради земљу. То је
онај слој који се користи туђим радом, најамним радом
сиромашних сељака, радом средњака, радом сиротиње
уопште, слој који спекулише, тргује, преврће итд. итд.

У име тога слоја који живи на селу, а који није сељак
у обичном смислу, данас је говорио Радомир Тодоровић.

који је пристао да прими на себе улогу Драгољубовог сељака, а кога није било нимало стид да о политици наше Владе, да о политици Петогодишњег плана говори на начин који, ако ништа, прља бар оно сељачко одијело које носи. (Др Драгољуб Јовановић: Сељаци у Шумадији друкчије мисле о Радомиру).

Међутим, иступање Драгољуба Јовановића у нашој Скупштини не треба сматрати само иступањем тога слоја сељака, него и иступањем у име оних разбијених остатака градске буржоазије. Њен глас се чуо данас у овом дому, и ми, према томе, не треба да останемо политички равнодушни. Ми нећемо и не можемо остати равнодушни према томе.

Драгољуб Јовановић је овдје казао једну неистину која по мом мишљењу спада у најтежу ствар која је у овом дому речена послје његовог иступања прошлог пута и истицања невјеровања у моћ одбране малих земаља. Он је казао како се садашњи режим и садашња Влада у првом реду опиру на радничку класу. Ово није истина и ја хоћу овдје, као члан Владе, да кажем да је Влада Федеративне Народне Републике Југославије, а ако је и то потребно да додам — да је вођству Комунистичке партије Југославије па и вођству Народног фронта, подједнако мила и подједнако драга и радничка класа и радно сељаштво и да се подједнаком љубављу и бригом односе према сваком патриоти Југославије и сваком лојалном грађанину Федеративне Народне Републике Југославије. (Дуготрајан аплауз).

Наше сељаштво је у рату доказало какве неисцрпне снаге леже у њему. Комунисти су у томе рату доказали своју љубав према сељаштву Југославије.

Кад ми говоримо о радничкој класи, о њеној улози, кад ми позивамо радничку класу данас да се свим силама ангажује у борби за индустријализацију и електрификацију наше земље, онда то има само мобилизациони значај за радничку класу, а никакав политички значај који би ишао из одвајањем радника од сељака, из потцењивањем сељака или смањивањем улоге сељаштва наше земље. (Аплауз).

Зато ову изјаву Драгољуба Јовановића треба сматрати као један од његових покушаја, безбројних у току читавог низа година, да отвори дућан према Комунистичкој партији,

да, како он каже, продаје исту робу, а да уствари продаје не само шверцовану робу, него да подмеће како комунисти, тобож, продају шверцовану робу. Ето, на то се све ово своди.

! Другови народни посланици, Драгољуб Јовановић је овдје поменуо и моје име, рекавши да сам сувише амбициозан и нескроман кад сам рекао на Цетињу да ћемо ми за неколико година стићи Енглеску. Кад сам то говорио, нијесам говорио на основу празних фантазија. Ако гледамо овај Петогодишњи план и ако истовремено имамо у виду шта ћемо њиме постићи у количини производње робе према броју становника, онда мирне душе можемо рећи да ћемо за десет година Енглеску стићи. (Аплауз). И то можемо рећи сасвим мирно, реално, без икаквог колебања. Питање ће се поставити, можда кроз десет или кроз осам година, о претизавању Америке, која је најразвијенија индустријска земља. Ја вјерујем у снагу нашег народа. Да нијесам вјеровао, не бих ратовао, не бих се борио, него бих сједио гдје је сједио Драгољуб Јовановић. (*Драгољуб Јовановић*: Зато сте генерал-лајтнант, ја нисам). Зато сам, другови народни посланици, оно и рекао на Цетињу.

Другови народни посланици, водећи борбу за Петогодишњи план, уствари смо загазили у један рат, у једну тешку битку. О томе је говорио и друг Тито и сви говорници који су иступили послје њега. Полазећи на ту битку ми на првом кораку сусрећемо непријатеља Петогодишњег плана. Није нимало случајно да се у тој борби, у том рату који имамо да водимо, јављају људи који кажу да су и они такође за рат — као што је било људи у рату који су говорили да су за борбу против окупатора, али су позивали да се не пуца — али сматрају да треба да се пуца само са пољопривредном индустријом, с конзервама, са дјечјим количима, а не с тешком индустријом. Такав човјек је Драгољуб Јовановић.

Драгољуб каже да је за Петогодишњи план, „али...“, као што су добавивали њему. Кад већ тако мисли о Петогодишњем плану, зашто Драгољуб Јовановић не гласа против Петогодишњег плана? Драгољуб Јовановић зна популарност Петогодишњег плана у сељачким масама, зато не гласа против. (Аплауз).

Кад је већ ријеч о сељаштву, хоћу да кажем да је читав Петогодишњи план исто тако од користи за сељашто као

и за радничку класу. Ако гледамо његов стварни ефекат, ни у ком случају радничка класа неће имати веће користи од њега него што има сељаштво. За кога се повећава производња текстила, ко ће бити највећи потрошач? Сељак. Ко ће бити највећи потрошач обуће? Сељак. Ко ће највише узимати разних алата, машина, итд. које су му потребне за свакодневну употребу? Највеће ће количине ићи на село.

Ако гледамо план као цјелину, видимо да он фактички даје много селу. Карактеристика Петогодишњег плана у Југославији, за разлику од првог петогодишњег плана у Совјетском Савезу јесте да се паралелно с тешком индустријом подиже лака индустрија, тј. да се са рјешењем питања тешке индустрије истовремено рјешава и питање побољшања материјалног нивоа радних маса. То Драгољуб Јовановић не може никако да разумије, јер он мисли да ми копирамо Совјетски Савез, он мисли да је наш однос према Совјетском Савезу отприлике онакав какав је однос америчке штампе према њему или његов према тој штампи (Одобравање), он мисли да ми копирамо Совјетски Савез и он никада неће бити у стању да нас разумије. Шта нам замјера Драгољуб Јовановић? Он нам замјера што у Петогодишњем плану не кажемо шта ћемо радити у другој пјатиљетки. На шта он циља? Он циља на то да ми кажемо да ћемо у другој пјатиљетки правити колхозе. Ми то нећемо да кажемо из простог разлога што — бар што се мене тиче — не знамо тачно кад ћемо стварати колхозе. А кад нас Драгољуб Јовановић провоцира, ја могу да кажем — правимо их кад сељаци буду жељели и ако буду жељели. (Буран аплауз).

Међутим, другови народни посланици, ако овај Петогодишњи план тек даје један дио инвестиција за подизање оног дневног, оног непосредног материјалног живота радника и сељака, идући петогодишњи план несумњиво ће довршити питање благостања у Југославији и благостања на селу. Ми стварамо базу за остварење тога благостања. И преко овог Петогодишњег плана ми већ много чинимо за побољшање, за подизање животног стандарда у граду и селу. Кад се будући планови буду доносили, ја се надам да нећемо дискутовати с Драгољубом Јовановићем о њима (Одобравање), јер ће овај Петогодишњи план значити смртни ударац оним остацима реакције коју у овоме парла-

менту претставља Драгољуб Јовановић, макар колико он покушавао да обуче на себе јагњеће руно и да изгледа чевин и безазлен пред часним ликом истинских народних посланика. (Бурно и дуготрајно одобравање).

Претседавајући: Пошто је исцрпена листа говорника, закључујем заједничку седницу оба дома Народне скупштине, која ће у случају потребе бити сазвана писменим путем.

(Седница је закључена у 20,45 часова).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Шеста седница

(28 априла 1947)

Почетак у 10,15 часова.

При уласку у дворану, чланове Савезне владе на челу са претседником Владе ФНРЈ маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове Претседништва Савезног већа на челу са претседником Владимиром Симићем народни посланици дочекују стојећи и бурно поздрављају.

Претседавао претседник Владимир Симић.

Претседник: Отварам шести редовни састанак III редовног заседања Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашњег састанка водиће секретар Стеван Јовичић. Изволите саслушати записник прошлог састанка.

Секретар Стеван Јовичић чита записник петог редовног састанка.

Претседник: Има ли примедба на прочитани записник? (Нема). Примедба нема, записник се оверава.

Отсуства посланика: Боге Кузмановски моли пет дана отсуства због хитних службених послова; Албин Випотник моли три дана због неодложних службених послова; Иван Мачек моли пет дана отсуства због болести; Вида Томшич моли пет дана отсуства због болести; Едхем Пашалић моли два дана отсуства због неодложних послова; Љубчо Арсов моли пет дана отсуства због службених послова; Милосављевић Љубинка моли пет дана отсуства због болести; Франц Кимовец моли пет дана отсуства због службених послова; Иван Ковачић моли десет дана отсуства због неодложних службених послова; Бошко Чакић моли десет дана отсуства ради лечења према лекарском уверењу; др Алексан-

дар Жижа моли осам дана отсуства према лекарском уверењу; Глухић Омер моли два дана отсуства због неодложних послова; Перковић Миле моли пет дана отсуства због неодложних послова; Бериша Рифат моли пет дана отсуства пошто је оперисан, и Ванчо Бурзевски моли осам дана отсуства због неодложних послова.

Предлажем Већу да се народним посланицима који су тражили више од три дана отсуства, свима одобри по три дана, а онима који су тражили мање од три дана, да се одобри онолико колико су тражили. Да ли Веће прима овај предлог? (Прима). Објављујем да су отсуства одобрена онако како је предложено.

Прелазимо на дневни ред: гласање о Предлогу закона о петогодишњем плану развита народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951.

Према члану 30 пословника, обавиће се гласање читањем законског предлога о петогодишњем плану. Гласање ће се извршити дизањем руке о сваком члану. Позивам известиоца Одбора да чита Предлог закона о петогодишњем плану, и то најпре увод са насловом, па онда члан по члан.

Известилац Мустафа Виловић чита наслов и увод Предлога закона о петогодишњем плану развита народне привреде ФНРЈ у годинама 1947—1951. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Ко је за предложени наслов законског предлога и увод како је прочитан, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Објављујем да су предложени наслов законског предлога и увод усвојени једногласно.

Известилац чита део први — Задаци петогодишњег плана, Глава I: Основни задаци петогодишњег плана — члан 1.

Претседник: Ко је за члан 1 са насловом, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога против? (Нема). Објављујем да је члан 1 са насловом усвојен једногласно.

(За овим је Савезно веће, гласајући дизањем руке о сваком поједином члану Предлога закона о петогодишњем плану развита народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951, једногласно примило све чланове од 2 до 13 закључно, заједно са насловима појединих глава према предлогу и извештају Одбора за привредни план и финансије.)

Претседник: Дајем одмор од 10 минута.

(После одмора)

Претседник: Наставља се седница. Молим известиоца да прочита члан 14 са насловом главе III.

Известилац чита члан 14 са насловом главе III — План материјалног и културног подизања народа.

Претседник: Ко је за члан 14, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против. (Нема). Објављујем да је члан 14 са насловом главе треће једногласно прихваћен.

(За овим је Савезно веће, у смислу одредаба свога пословника, гласајући дизањем руке посебно о сваком члану законског предлога, једногласно прихватило све чланове Предлога закона о петогодишњем плану развитка народне привреде ФНРЈ у годинама 1947—1951 и то од члана 15 до закључно члана 46 заједно са насловим појединих делова и глава према предлогу Одбора за привредни план и финансије.)

Претседник: На тај начин, сагласно члану 30 пословника, има да се обави и гласање о законском предлогу у целини.

Користећи овлашћење из пословника, одређујем да се гласање о законском предлогу у целини изврши појединачно по прозивци.

Молим друга секретара да чита имена народних посланика. Гласаће се са за и против.

Секретар прозива посланике да гласају.

(После гласања)

Претседник: Објављујем да је у гласању учествовало укупно 276 присутних народних посланика и сви су гласали за. На тај начин у Савезном већу је коначно усвојен Закон о петогодишњем плану развитка народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951. (Сви чланови Савезне владе и сви народни посланици устају и дуго и бурно аплаудирају).

Прихваћени Закон о петогодишњем плану развитка народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951, сагласно Уставу и пословнику, биће упућен Већу народа на решавање.

Истовремено, молим вас, саслушајте једно саопштење. Веће народа, у смислу члана 63 Устава, доставило је Савезном већу Закон о петогодишњем плану развита народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951 на решавање, њако како је тамо усвојен. За време гласања које је трајало у нашем Већу могла се утврдити истоветност текстова овога закона онако како је прихваћен у Већу народа и како смо га ми усвојили. Прима ли Савезно веће овај извештај о истоветности текстова Закона о петогодишњем плану развита народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951? (Прима). Има ли кога да не прима овај извештај? (Нема). Према томе, објављујем да је, у смислу чл. 26 пословника, Савезно веће Народне скупштине коначно примило Закон о петогодишњем плану развита народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951 и он ће бити упућен Президијуму Народне скупштине ФНРЈ ради објављивања.

Молим Веће за овлашћење да са секретаром могу потписати записник данашње седнице и објавити га у „Службеном листу ФНРЈ”. (Прима се.)

Пошто на дневном реду нема ниједне друге тачке ради решавања, закључујем III редовно заседање Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ.

(Седница је закључена у 12,40 часова).

VEĆE NARODA

Šesta sednica

(28 aprila 1947 godine)

Početak u 10,15 časova.

Pretsedavao predsednik **Josip Vidmar**.

Pretsednik: Otvaram šesti sastanak III redovnog zasedanja Veća naroda Narodne skupštine FNRJ.

Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Joza Milivojević. Molim druga sekretara da pročita zapisnik prošle sednice.

Sekretar Joza Milivojević čita zapisnik pete redovne sednice Veća naroda Narodne skupštine FNRJ od 26 aprila 1947 godine.

Pretsednik: Ima li primedaba na ovaj zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Radi službenog posla mole odsustva narodni poslanici: Nošpal Tode 5 dana, Radović Vuko 5 dana, Mugoša Andrija 5 dana, Nikolić Zora 3 dana, a zbog bolesti Šukria Ali 7 dana.

Predlažem Veću naroda da odobri ova odsustva. Prima li Veće moj predlog? (Prima). Pošto veće prima moj predlog, objavljujem da su odobrena sva tražena odsustva.

Saopštavam Veću da iz svih krajeva zemlje stižu čestitke Narodnoj skupštini povodom donošenja Zakona o petogodišnjem planu.

Prelazimo na dnevni red: glasanje o Predlogu zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije u godinama 1947—1951.

Molim druga izvestioca Odbora za privredni plan i finansije da čita član po član predloga zakona.

Izvestilac dr Obren Blagojević čita naslov zakona, uvod i član 1, prema predlogu Vlade FNRJ i izveštaju Odbora za privredni plan i finansije. (Videti prilog na kraju knjige).

(Zatim je Veće naroda, glasajući o svakom članu dizanjem ruke, jednoglasno usvojilo sve članove od 1 do 46 zaključno, prema izveštaju Odbora za privredni plan i finansije.)

Pretsednik: Objavljujem da je Predlog zakona o petogodišnjem planu u pojedinostima izglasan u Veću naroda. Prelazimo na glasanje u celini. Pošto je ovaj zakon vrlo važan i presudan za naše narode, mislim da treba glasati poimenično i molim druga sekretara da izvrši prozivku.

Sekretar Joza Milivojević proziva narodne poslanike da glasaju.

(Posle glasanja)

Pretsednik: Objavljujem da je prisutan 131 poslanik. Svi su glasali za. Time je Zakon o petogodišnjem planu u Veću naroda konačno izglasan. (Svi poslanici ustaju i burno i dugo trajno aplaudiraju).

Čestitam Veću naroda i svim našim narodima ovaj zakon kojim počinje nova era u istoriji jugoslovenskih naroda. (Svi poslanici ustaju i ponovo dugo i burno aplaudiraju).

Zadatak našeg zasedanja ispunili smo i time ovo zasedanje zaključujem.

Molim za ovlašćenje da zajedno sa sekretarom mogu potpisati zapisnik današnje sednice. (Odobranje).

(Sednica je zaključena u 12,20 časova).

П Р И Л О Ж И

ПРИЛОЖЕНИЕ

ПРЕДЛОГ ПОСЛОВНИКА САВЕЗНОГ ВЕЋА

I

Претседник, потпретседници и секретари

Члан 1

Веће бира за цели период за који је изабрано председника, два потпредседника и три секретара Већа.

Најпре се бира председник, затим потпредседници и најзад секретари.

Члан 2

Претседник претставља Веће, руководи седницама и одржава ред на њима, председава заједничким седницама оба дома Народне скупштине наизменично с претседником Већа народа, стара се о уредном и брзом отпиривљању послова у канцеларијама Већа. Он се нарочито стара да рад у одборима не застаје и да се не прекида. Претседник поставља све службенике Већа и његових одбора, доноси одлуке о њиховим службеним односима и врши над њима дисциплинску власт.

У случају да је претседник спречен замењује га један од потпредседника.

Члан 3

Дужност је секретара: да врше прозивку посланика, да састављају записнике седница, да читају предлоге и друга акта у Већу и да се старају о вођењу бележака о одлукама Већа, начину и резултату гласања и о реду говорника.

Један од секретара, кога одреди претседник, непосредно води надзор над вршењем целокупног канцелариског рада.

У случају да су сви секретари спречени у вршењу дужности, замениће их привремено посланици које одреди председник.

II

Седнице Већа

Члан 4

Сваку седницу Већа отвара, руководи њоме и закључује председник или један од потпредседника, старајући се да се сви посланици и функционери Већа придржавају пословног реда.

Претседавајући не учествује у претресу ни у гласању.

Члан 5

Седнице Већа су јавне. Оне могу бити претворене у тајне када на захтев претседавајућег, Савезне владе или двадесет посланика, Веће то одлучи. О оваквом предлогу гласа се без претреса.

Предмети за које је изгласана тајност претресаће се, ако друкчије није решено, тајно и у одборима, објављивање изјава или предлога Савезне владе датих у тајним седницама може бити само са пристанком Савезне владе.

Члан 6

Осим јавних и тајних седница, Веће се може скупљати и у конференције, које сазива председник Већа на своју иницијативу или на тражење председника Савезне владе или на предлог двадесет посланика. На конференцији могу бити присутни само посланици и чланови Савезне владе. Конференције не могу доносити обавезне одлуке.

Члан 7

Дневни ред за сваку седницу утврђује Веће на предлог претседавајућег без претреса. Сваки посланик може предложити измене у предлогу дневног реда. На крају седнице утврђује се дневни ред за идућу седницу. Дневни ред обзнањује се нарочитом објавом на одређеном месту у згради Већа.

Ако се дневни ред одређен за једну седницу није могао свршити на тој седници, претседавајући ће објавити да за

идућу седницу вреди несвршени део дневног реда уз додатак оних предмета које по самом пословнику треба ставити на дневни ред, као и оних за које Веће реши да се тога дана ставе на дневни ред.

Члан 8

Записник седнице воде секретари редом како то буде одредио председник.

У записник се бележе: 1) саопштења председавајућег и Савезне владе; 2) предмети о којима је Веће решавало и решења која су о њима донета, са начином гласања и бројем гласова „за” и „против” код поименичног гласања; 3) предмети за које Веће реши да се унесу у записник. Говори посланика не бележе се у записник, али се означају имена говорника „за” и „против”.

Члан 9

На почетку сваке седнице чита се записник претходне седнице. Сваки посланик има право да учини примедбу на записник. Ако секретар изјави да не прима учињену примедбу и да остаје при својој редакцији, Веће решава о томе без претреса. У случају да Веће нађе да је примедба основана, секретар је дужан да према њој исправи записник. Коначно усвојени записник потписује председавајући и секретар који га је водио.

Записници ће се штампати у „Службеном листу ФНРЈ”.

Члан 10

Пре прелаза на дневни ред председавајући и Савезна влада чине Већу саопштења која се њега тичу. После тога посланици могу упућивати питања председнику Већа, председнику Савезне владе, или појединим њеним члановима, сагласно чл. 39 овог пословника.

Затим се прелази на дневни ред.

Саопштења од стране Савезне владе могу се чинити у свако време седнице.

Члан 11

На седници Већа имају право да говоре само посланици и чланови Савезне владе. Веће ће по потреби саслушати овлашћеног министарског повереника за кога члан Владе затражи да буде саслушан.

Сваки посланик има право да говори на језику народа коме припада.

Нико не може говорити пре него што буде тражио и добио реч од председавајућег.

Председавајући даје реч по реду пријаве, изузимајући случајеве када је пословником друкчије предвиђено. Члановима Савезне владе даће реч кад год је затраже. Одборски известиоци могу говорити више пута и преко реда, ако то захтева потреба претреса.

Сваки пријављени говорник има право да свој ред уступи другом пријављеном говорнику.

Посланику, који жели да говори о каквој повреди пословника или дневног реда, даје се реч чим је затражи. Његов говор може трајати највише пет минута и о томе случају не може говорити ниједан други посланик. Ако и после објашњења председавајућег говорник остаје при томе да су пословник или дневни ред повређени, председавајући одмах позива Веће да без претреса реши то питање.

Члан 12

Пријаве за реч чине се чим се претрес отвори.

Говорник може говорити само о питању које је на дневном реду. Осим председавајућег нико други не може прекидати говорника нити га опоменути на ред.

Члан 13

Осим чланова Савезне владе и одборских извештача, о једном предмету не може нико говорити више од једанпут, осим ако му то Веће нарочито допусти.

Ако посланик тражи реч да исправи свој навод који је погрешно изложен, те дао повода неспразуму, или ради личног објашњења, онда ће му се дати реч одмах по завршеном говору који је дао повод за то, али не може говорити дуже од пет минута.

III

Одбори

Члан 14

За проучавање и припремање законских предлога и предлога о другим питањима Веће бира одборе. Одбори су стални или нарочити. Стални су:

- 1) Законодавни одбор;
- 2) Одбор за привредни план и финансије;
- 3) Мандатни и имунитетски одбор;
- 4) Административни одбор; и
- 5) Одбор за молбе и жалбе.

Стални одбори бирају се за цео период за које је Веће изабрано.

Нарочити одбори бирају се за проучавање оних законских предлога или других предмета за које би Веће нашло да их треба упутити нарочитом одбору. Нарочити одбори престају кад сврше поверене им послове.

Веће може одредити и посебне истражне и анкетне одборе за поједина питања.

По потреби Веће бира у координациони одбор (Народне скупштине (члан 64 став 2 Устава), у који улази 10 чланова од стране Савезног већа. Они могу бити сви узети између чланова Законодавног одбора.

Члан 15

Одбори се бирају по листама. Кандидатску листу може поднети најмање десет посланика.

Чланови Савезне владе не могу бити чланови одбора.

Члан 16

Законодавни одбор састоји се од 21 члана, Одбор за привредни план и финансије од 15 чланова, а остали одбори састављени су од по 7 чланова. Са члановима одбора Веће бира за Законодавни одбор седам заменика, за Одбор за привредни план и финансије пет заменика, а за остале одборе по три заменика. Нарочити одбори имају онолико чланова колико Веће одреди у сваком посебном случају.

Заменици чланова одбора позивају се на седнице одбора у случају спречености кога од чланова одбора.

Члан 17

Сваки одбор бира себи претседника, потпретседника и секретара. Одбори раде по пословнику који сами доносе на основу овог пословника.

Члан 18

Одбори могу радити и за време кад Веће није на окупу.

Члан 19

Ради припремања и лакшег извршења свога задатка одбори могу образовати у својој средини пододборе. Пододбори не могу доносити никакве одлуке у име целог одбора већ подносе свој извештај самом одбору.

Члан 20

Седнице свих одбора пуноважне су ако на седници присуствује две трећине чланова одбора. Одлуке се доносе простом већином гласова.

Члан 21

Седницама Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије могу присуствовати с правом саветодавног гласа и посланици Већа који нису чланови одбора, као и чланови Владе ФНРЈ и владини повереници. Члан Владе који је подносилац законског предлога дужан је присуствовати претресу у одбору ако га претседник одбора тужове ради образложења предлога. Повереник кога члан Владе као подносилац предлога одреди, може давати само објашњења.

Седницама ова два одбора могу присуствовати и претставници домаће штампе по претходном одобрењу претседника одбора.

Члан 22

При претресању законских предлога Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије има право тражити од одговарајућих министарстава, установа и службених лица документа, материјале и мишљења који се односе на законски предлог који се претреса.

Оба два одбора при претресу законских предлога могу позвати ради саветовања претставнике државних надлештава и установа, научних и друштвених организација.

Члан 23

Кад претрес законског предлога буде завршен у Законодавном одбору односно у Одбору за привредни план и

финансије, одбор ће одредити свога известиоца и изабрати свога претставника за заједнички редакциони одбор оба већа Народне скупштине. Известилац подноси Већу на седници извештај одбора и брани предлог одбора.

Ако се одбор подели на већину и мањину, једна и друга страна може одредити свог засебног известиоца. Члан одбора који има одвојено мишљење може своје мишљење заступати на седници Већа у току претреса.

Члан 24

Одбори могу општити непосредно са Владом ФНРЈ и њеним члановима преко својих председника.

Члан 25

У току свога рада Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије стајаће преко својих председника у сталном додиру са одговарајућим одбором Већа народа ради међусобног обавештавања и усклађивања рада одбора оба већа.

Законодавни одбори и одбори за привредни план и финансије Савезног већа и Већа народа могу и у току начелног и појединачног претреса законских предлога, на иницијативу једног од њих, одржавати заједничке састанке ради саслушања образложења чланова Савезне владе или њиховог повереника и ради саглашавања о техничкој редакцији појединих глава и чланова законских предлога. У циљу саглашавања о техничкој редакцији законских предлога ови одбори могу образовати и заједничке редакционе комисије.

IV

Подношење и претрес законских предлога и резолуција

Члан 26

Законске предлоге може подносити Већу Влада ФНРЈ и сваки посланик.

Сваки посланик може подносити законске предлоге на језику народа коме припада.

Законски предлози достављају се писмено председнику Већа. Сваки законски предлог мора бити састављен у облику у коме се доноси закон.

Претседник Већа упућује сваки примљени законски предлог одмах надлежном одбору ако Веће није на окупу. Ако је Веће на окупу одлучиће Веће на предлог председавајућег да ли да се законски предлог упути одбору и коме.

Законски предлог усвојен и изгласан у Савезном већу доставиће претседник Већа одмах Већу народа на решавање.

Законске предлоге усвојене и изгласане у Већу народа узеоће Савезно веће одмах на решавање, али ако су према извештају претседника Већа претседници оба већа Народне скупштине утврдили да су оба већа усвојила истоветне текстове законског предлога, сматраће се да је Народна скупштина дотични законски предлог коначно усвојила одобравањем извештаја претседника Већа о истоветности законског текста.

Члан 27

Претседник је дужан известити Веће на првој наредној седници о примљеним законским предлозима, као и о предлозима који су примљени за време док Веће није заседавало и који су за то време били претресани у Законодавном одбору или у Одбору за привредни план и финансије.

У случају хитности Влада ФНРЈ може захтевати да одређени законски предлог буде стављен на дневни ред пре других предлога који су већ унети у дневни ред. О таквом предлогу Веће решава без претреса.

Члан 28

Претседник Већа брине се да се отштампани законски предлози и одговарајући извештаји Одбора раздају посланицима пре претреса.

Члан 29

Кад Веће прими буџет или привредни план од Одбора за привредни план и финансије, морају се ови одмах ставити на прво место дневног реда, осим ако Влада не тражи хитност за неки други закон. За предлог буџета гласа се заједно са финансиским законом који се сматра његовим саставним делом.

Члан 30

Претрес и усвајање законских предлога у Већу врши се на следећи начин:

О свима законским предлозима врши се само један претрес.

Претрес отпочиње извештајем који подноси извештач одбора који је законски предлог доставио Већу. После извештаја даје члан Владе који је подносилац тога законског предлога образложење предлога и подноси и образложење амандмане ако их има. Ако је члан Владе одредио свога повереника овај ће, ако то Веће затражи, дати потребна објашњења, али он не може наместо члана Владе давати образложења ни изјаве. У случају спречености члана Владе да присуствује седници одредиће другог члана Владе да га замени у претресу.

Затим посланици износе своје начелно мишљење о законском предлогу, као и мишљење о појединим одељцима или члановима законског предлога. У току свога говора посланици могу подносити и писмено формулисана предлога за измену или допуну појединих чланова законског предлога. Ако члан Владе, подносилац законског предлога, има да предложи амандмане, учиниће то за време свог првог говора, а одборски извештач изјавиће да ли у име одбора усваја предложене амандмане.

У току претреса посланици могу говорити о законском предлогу само једанпут и то најдуже један сат. Посланик који је поднео предлог за измену или допуну може други пут говорити само ради изјаве ако жели да повуче свој предлог. Амандмани се могу повући све до самог гласања о њима.

Члан Владе, подносилац законског предлога и одборски извештач могу говорити више пута и преко реда ако то захтева потреба претреса.

У току претреса могу посланици предложити да се законски предлог врати одбору. Такав предлог може поднети један посланик, али да би Веће о таквом предлогу решавало мора предлог бити потпомогнут од још два посланика. О таквом предлогу глас се дизањем руку без претреса.

На крају претреса изјавиће члан Владе, подносилац законског предлога, и одборски извештач које предлоге за измену и допуну усвајају а које одбацују.

После завршеног претреса председавајући ће позвати одборског извештача да прочита текст законског предлога члан по члан. Ако постоје амандмани Владе или посланика, извештач ће их прочитати код члана на који се амандман

односи. Амандман Владе сматра се саставним делом предложеног законског текста.

Веће усваја сваки члан дизањем руку. О посланичким амандманима гласаће се само у случају ако Веће није потребном већином усвојило текст предложен од Владе и известиоца.

У претресу предлога буџета чита се само финансиски закон, а гласање у појединостима врши се по разделима. Пре гласања о сваком разделу известилац ће прочитати амандмане који се на тај раздео односе. Прво се гласа о разделу како је предложен од Владе и одбора, а о посланичким амандманима гласаће се ако је предлог Владе остао у мањини.

Ако се претрес буџета или другог важнијег закона врши на заједничкој седници оба дома, читање финансиског закона и законских текстова и гласање по разделима буџета и по члановима законских предлога врши се одвојено у сваком дому.

Пошто законски предлог буде изгласан у појединостима, извршиће се гласање за законски предлог у целини. Гласање се врши дизањем руку, што ће председавајући објавити пре гласања. Претседавајући може за важније законе сам одредити да се гласа поименично, па ће наредити прозивку посланика пошто претходно звонцем позове све посланике да за време гласања буду у дворани. Исто тако, ако је претседавајући одредио гласање дизањем руку, а један посланик предложи да се гласа поименично и буде у том предлогу потпомогнут од још два посланика, претседавајући је дужан наредити поименично гласање.

По извршеном гласању председавајући ће објавити резултат гласања.

Члан 31

Ако је одбор нашао да законски предлог посланика треба у начелу одбацити, Веће ће о том предлогу решити без претреса по саслушању одборског известиоца и првопотписаног предлагача.

Члан 32

Ако Савезно веће учини какве измене или допуне у законском предлогу већ усвојеном у Већу народа вратиће законски предлог са својим изменама Већу народа на решавање. Ако Веће народа усвоји измене и допуне учињене од

Савезног већа или обрнуто, Савезно веће усвоји измене и допуне учињене од Већа народа или ако је Савезно веће већ усвојило истоветан текст законског предлога као Веће народа и обрнуто, сматра се да је законски предлог коначно усвојен од Народне скупштине и да је постао закон.

Члан 33

У случају да се домови не сагласе у пријему једног предлога, било у целини било у појединостима, ствар се упућује на решење Координационом одбору састављеном од једнаког броја чланова оба дома.

Ако се у Координационом одбору не постигне сагласност, или ако један од домова одбије решење предложено од Координационог одбора, домови ће поново решавати о читавом предмету. У случају да се ни овога пута не постигне сагласност, Народна скупштина ће се распустити.

Члан 34

Коначно усвојен законски текст доставља председник Већа Претседништву Президијума Народне скупштине ради проглашења.

Члан 35

На тражење Савезне владе Веће може решавати о законском предлогу не упућујући га претходно надлежном одбору.

Члан 36

Предлоге резолуција могу подносити Савезна влада и посланици. Веће може одлучити да се овакав предлог упути нарочитом одбору. О резолуцијама се води само један претрес и о њима се решава као о једној целини.

V

Посланичка питања (интерпелације)

Члан 37

Посланици имају право постављати питања председнику Већа, председнику Савезне владе и њеним члановима. Питања упућена председнику Већа или преко њега члановима Савезне владе предаће се председнику најдоцније дан пре седнице. Претседавајући ће на наредној седници у току саопштења пре дневног реда одговорити на питање усмено.

Чланови Савезне владе одговарају на питање писмено или усмено на седници пре прелаза на дневни ред. Чланови Савезне владе морају одговорити најдоцније за три дана. Ако је потребно прикупљање података, члан Савезне владе може тражити дужи рок за одговор, али одговор мора бити дат у току истог заседања.

После одговора члана Савезне владе по правилу може говорити само још питач, ради каквог обавештења и ради изјаве да ли је задовољан одговором или не. Ако је питање општег значаја, председавајући може дозволити дискусију по том питању после одговора члана Владе, али таква дискусија не може трајати дуже од једне седнице.

После изјаве питача или после дискусије по питању прелази се на дневни ред без гласања, али се у случају да је било дискусије, на дневни ред може прећи и гласањем ако постоји предлог било простог прелаза на дневни ред било мотивисаног прелаза.

VI

Молбе и жалбе

Члан 38

Молбе и жалбе упућене Већу морају бити предате писмено и потписане од свих молилаца односно жалилаца. Све молбе и жалбе претседник доставља Одбору за молбе и жалбе, који ће их по реду како су стигле заводити у протокол и узимати у претрес.

Молбе и жалбе које се односе на какав законски предлог или на какав други предлог који се већ претреса у Већу или у једном од одбора, биће упућен одговарајућем одбору.

Молбе и жалбе које не буду упућене другим одборима биће упућене коме од чланова Савезне владе или ће се са извештајем и предлогом одбора упутити Претседништву Президијума Народне скупштине на решавање.

Ако одбор сматра да нека жалба или молба не заслужује да буде размотрена, он ће такву молбу или жалбу сам одбацити.

VII

Гласање

Члан 39

Гласање у Већу је јавно или тајно.

Јавно се гласа дизањем руке или поименице. Гласање дизањем руке врши се у свима случајевима у којима пословником није одређен други начин гласања.

Поименице се гласа усмено. Гласање поименице врши се кад је то одређено овим пословником или кад гласање дизањем руку није дало позитиван резултат. При гласању поименице један од секретара прозива све посланике поименице, а ови гласају одзивом „за” или „против”. По свршеној прозивци свих посланика прозваће се још једном они посланици који се први пут нису одазвали.

Тајно гласање врши се листићима једнаке величине, једне боје и једног облика, који се стављају у једнообразан коверат нарочито за то спремљен. Посланици пуштаће један за другим по прозивци листиће у сандучић који ће стајати на столу председавајућег. Гласове ће бројати три посланика одређена коцком, који ће по завршеном бројању уништити гласачке листиће.

Сви избори које врши Веће (претседника, потпретседника и секретара Већа, свих одбора итд.) врше се јавно дизањем руку, осим у случају кад постоји више од једне предложене кандидатске листе када ће председавајући наредити тајно гласање.

Гласати се може само лично.

Члан 40

Веће може пуноважно решавати ако је присутно више од половине укупног броја посланика.

За пуноважан закључак потребна је већина гласова присутних посланика. Ако при вршењу избора два или више лица добију једнак број гласова, вршиће се нов избор.

Члан 41

Ако председавајући запази да нема довољан број посланика за решавање, наредиће прозивку или пребројавање.

Кад се покрене питање о кворуму, присутни посланици не могу изаћи из дворане док се не изврши цела прозивка односно пребројавање и гласање. Ако то ипак учине, сматраће се да су присутни и да су гласали „против”.

Присутност утврђује председавајући.

Утврђивање кворума извршиће председавајући и онда кад то предложи један посланик потпомогнут од двојице других. О том предлогу одлучује Веће без претреса дизањем руку.

VIII

Права и дужности посланика

Члан 42

За све изјаве и поступке при вршењу свог мандата, било у седницама било у извесној дужности, посланици одговарају само Већу и бирачком телу које их је изабрало.

Без одобрења Већа посланици не могу бити лишени слободе, нити се против њих може покренути кривичан поступак, осим у случају затицања на делу злочина. У времену између заседања Већа и када оно није на окупу одобрење може дати Претседништво Президијума Народне скупштине. У случају лишења слободе или покретања кривичног поступка против посланика, када је затечен на делу злочина мора се о томе одмах извести Претседништво Президијума Народне скупштине које примљени извештај доставља Већу чим оно буде на окупу.

Посланици уживају имунитетско право од тренутка када им је од стране изборне комисије издато уверење да су изабрани. Захтев истражних или судских органа за издавање посланика упућује се претходно Мандатно-имунитетском одбору. Веће решава ствар по саслушаном извештају Одбора.

Одредбе овог члана не вреде за позивање пред суд и остале државне органе и за извршење судских и административних одлука по приватно-правним споровима.

Застарелост не тече за све време док се по Уставу и закону не може истрага над послаником започети или наставити.

Члан 43

За све време док заседање Народне скупштине траје посланици су дужни бити у месту заседања и вршити своје дужности.

Ниједан посланик не може отсутствовати са седнице Већа, ако му Веће не одобри отсуство. Веће може доставити Мандатно-имунитетском одбору случај посланика који без одобрења отсуства не долази на седницу. Одбор ће уз свој извештај поднети Већу предлог како треба поступити према таквом посланику. Веће може по предлогу одбора решити да због тога престаје мандат посланику и позвати његовог заменика а ако овога нема извршиће се избор новог посланика.

Веће решава о траженом отсуству без претреса. Ако председавајући нађе да у Већу нема довољан број посланика за решавање, он може огласити да се сва одобрена отсуства укидају осим оних која су одобрена због тешке болести.

Члан 44

Посланици имају право на дневницу за време рада Већа или одбора, рачунајући и време за долазак и одлазак са заседања.

Поред тога посланици имају право на бесплатну возњу на свим државним саобраћајним средствима за време трајања мандата.

Члан 45

Сваки посланик може дати оставку на свој мандат. О поднетој оставци подноси Већу извештај Мандатно-имунитетски одбор.

Члан 46

Посланицима издаје председник Већа нарочите легитимације. У њима ће се изричито истаћи имунитетско право посланика и право на бесплатну возњу.

IX

Одржавање реда

Члан 47

Искључиво право одржавања реда на седницама припада председавајућем.

Члан 48

Дисциплинске казне којима се могу казнити посланици јесу ове:

- 1) опомена на ред;
- 2) записана опомена на ред;
- 3) одузимање речи;
- 4) привремено искључење са седница.

Искључење не сме први пут бити дуже од три седнице, а сваки други пут не дуже од десет седница.

Прве три казне изриче сам председавајући, а четврту изриче Веће без претреса на предлог председавајућег или двадесет посланика Већа.

Члан 49

Опоменом на ред казниће се сваки посланик који својим говором или својим понашањем у Већу нарушава ред и прописе пословника. Записаном опоменом на ред, која ће се забележити у записник, казниће се сваки посланик који је у истој седници већ раније опоменут на ред.

Одузимањем речи казниће се посланик који би у свом говору повредио ред, а већ је раније на истој седници био кажњен записаном опоменом, или који два пута није хтео послушати председавајућег.

Казном искључења кажњава се посланик који лично вређа или клевете народне посланике или се понаша непристојно према Већу или за кога се утврди да није очувао тајну о предметима за које је изгласана тајност или неће да послуша опомене председавајућег, као и онај који прави неред или спречава рад у седници.

Посланик који је кажњен казном искључења дужан је да се уклони одмах из дворане Већа. У случају противљења председавајући ће прекинути седницу и наредити да се кажњени посланик силом уклони.

Посланик против кога се предлаже искључење има право да говори у своју одбрану али највише пет минута. Ако је више посланика једновремено предложено за искључење због заједнички извршеног прекршаја реда, има право да говори само један у име свих, али његов говор може трајати највише десет минута.

Члан 50

Надзор над одржавањем реда у унутрашњости и дворашту зграде у којој заседава Веће води искључиво Председник Президијума Народне скупштине. Посланици не смеју на седнице Већа долазити са оружјем.

X

Особље и рачуноводство Већа

Члан 51

Све особље Већа стоји под надзором председника. Особље је стално или привремено. Административни одбор израдиће нарочити правилник о особљу Већа о чијем се спровођењу стара председник Већа. Овај Одбор одређује број и плату особља.

Члан 52

Претседник извршује буџет Већа. Административни одбор дужан је сваког месеца прегледати рачуне и подносити извештај Већу односно председнику.

XI

Стенографске белешке

Члан 53

Стенографско особље израђује стенографске белешке о седницама Већа, као и свих одбора, ако председник одреди. Стенографске белешке подnose се на увиђај сваком говорнику. Он може чинити измене које се тичу редакције, не уносећи нове мисли и разлоге, нити изостављајући изражене мисли и разлоге. Претседник води рачуна да говорници не чине исправке ван обележених граница. За штампање стенографских бележака важе исти прописи као за стенографске белешке заједничких седница оба дома.

XII

Архива и печат Већа

Члан 54

Веће има своју архиву, о којој се стара нарочити службеник.

Члан 55

Веће има свој печат. Печат чува први секретар.

XIII

Пословни ред при отварању новог сазива Народне скупштине

Члан 56

На првом састанку Савезног већа новоизабране Народне скупштине ФНРЈ председава по годинама најстарији присутни посланик.

Дужност привремених секретара врше три посланика које Веће изабере.

Пошто присутни посланици предаду привременом председнику уверења издата од изборних комисија, Веће бира Верификациони одбор од 21 члана на основу кандидатске листе коју може предложити најмање десет посланика. Ако има две или више кандидатских листа, избор се врши тајним гласањем.

После овог избора састанак Већа се закључује.

Верификациони одбор бира себи председника, потпредседника и секретара.

Члан 57

Верификациони одбор испитује посланичка уверења, сва изборна акта и све жалбе против избора, и подноси извештај Већу. Отштампани извештај Верификационог одбора доставиће се свима посланицима.

Пошто је извештај достављен посланицима председник Верификационог одбора сазива седницу Већа, на којој се одмах приступа претресу извештаја Верификационог одбора. Седница се не може одржати пре него што протекне двадесет четири часа од достављања извештаја посланицима.

До избора председника Већа, његовим седницама руководи председник Верификационог одбора.

Сваки посланик, док му избор не би био поништен, има право присуствовати и решавати на седницама Већа, али не може гласати о свом сопственом избору, ако се о њему посебице гласа.

Веће може оснажити избор посланика, или поништити његов избор и наредити нови избор, или одложити одлуку и наредити да се изврше потребни извиђаји, па после тога донети коначну одлуку.

Члан 58

Ако се поништи мандат једног посланика због недостатка услова за уживање бирачког права, позваће се за посланика његов заменик.

У случају поништења мандата због неправилности изборне радње, услед чега се сматра да кандидат није ни изабран за посланика, позваће се на његово место онај срески кандидат са исте кандидатске листе који је на изборима добио после њега највише гласова, а ако није било другог среског кандидата на истој листи онда онај кандидат који је на изборима добио највише гласова на истој окружној листи. Но ако су утврђене неправилности изборне радње у погледу свих кандидата једног изборног среза, Веће може, поништавајући мандат, наредити нове изборе у томе срезу.

Члан 59

По завршеном претресу извештаја Верификационог одбора, посланици чији су избори потврђени полажу пред Већем и потписују заклетву која гласи:

„Ја, име и презиме, заклињем се својом чашћу и чашћу свога народа да ћу као народни посланик у раду Народне скупштине ФНРЈ верно заступати свој народ и да ћу неуморно чувати и бранити тековине народне борбе, демократска права и слободу народа.”

Посланици не могу вршити своју дужност док не положе заклетву.

После полагања заклетве чита се указ Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазиву заседања Народне скупштине.

Члан 60

Овај пословник ступа на снагу чим га Веће усвоји.

ПРЕДЛОГ ПОСЛОВНИКА ВЕЋА НАРОДА

I

Претседник, потпретседници и секретари

Члан 1

Веће бира за цели период за који је изабрано претседника, два потпретседника и три секретара Већа.

Најпре се бира претседник, затим потпретседници и најзад секретари.

Члан 2

Претседник претставља Веће, руководи седницама и одржава ред на њима, председава заједничким седницама оба дома Народне скупштине наизменично с претседником Савезног већа, стара се о уредном и брзом отправљању послова у канцеларијама Већа. Он се нарочито стара да рад у одборима не застаје и да се не прекида. Претседник поставља све службенике Већа и његових одбора, доноси одлуке о њиховим службеним односима и врши над њима дисциплинску власт.

У случају да је претседник спречен замењује га један од потпретседника.

Члан 3

Дужност је секретара: да врше прозивку посланика, да састављају записнике седница, да читају предлоге и другог акта у Већу и да се старају о вођењу бележака о одлукама Већа, начину и резултату гласања и о реду говорника.

Један од секретара, кога одреди претседник, непосредно води надзор над вршењем целокупног канцелариског рада.

У случају да су сви секретари спречени у вршењу дужности, замениће их привремено посланици које одреди претседник.

II Седнице Већа

Члан 4

Сваку седницу Већа отвара, руководи њоме и закључује претседник или један од потпретседника, старајући се да се сви посланици и функционери Већа придржавају пословног реда.

Претседавајући не учествује у претресу ни у гласању.

Члан 5

Седнице Већа су јавне. Оне могу бити претворене у тајне када на захтев претседавајућег, Савезне владе или двадесет посланика, Веће то одлучи. О оваквом предлогу гласа се без претреса.

Предмети за које је изгласана тајност претресаће се, ако друкчије није решено, тајно и у одборима, објављивање изјава или предлога Савезне владе датих у тајним седницама може бити само са пристанком Савезне владе.

Члан 6

Осим јавних и тајних седница, Веће се може скупљати и у конференције, које сазива претседник Већа на своју иницијативу или на тражење претседника Савезне владе или на предлог двадесет посланика. На конференцији могу бити присутни само посланици и чланови Савезне владе. Конференције не могу доносити обавезне одлуке.

Члан 7

Дневни ред за сваку седницу утврђује Веће на предлог претседавајућег без претреса. Сваки посланик може предложити измене у предлогу дневног реда. На крају седнице утврђује се дневни ред за идућу седницу. Дневни ред обзнањује се нарочитом објавом на одређеном месту у згради Већа.

Ако се дневни ред одређен за једну седницу није могао свршити на тој седници, претседавајући ће објавити да за идућу седницу вреди несвршени део дневног реда уз додатак оних предмета које по самом пословнику треба ставити на дневни ред, као и оних за које Веће реши да се тога дана ставе на дневни ред.

Члан 8

Записник седнице воде секретари редом како то буде одредио председник.

У записник се бележе: 1) саопштења председавајућег и Савезне владе; 2) предмети о којима је Веће решавало и решења која су о њима донета, са начином гласања и бројем гласова „за” и „против” код поименичног гласања; 3) предмети за које Веће реши да се унесу у записник. Говори посланика не бележе се у записник, али се означају имена говорника „за” и „против”.

Члан 9

На почетку сваке седнице чита се записник претходне седнице. Сваки посланик има право да учини примедбу на записник. Ако секретар изјави да не прима учињену примедбу и да остаје при својој редакцији, Веће решава о томе без претреса. У случају да Веће нађе да је примедба основана, секретар је дужан да према њој исправи записник. Коначно усвојени записник потписује председавајући и секретар који га је водио.

Записници ће се штампати у „Службеном листу ФНРЈ”.

Члан 10

Пре прелаза на дневни ред председавајући и Савезна влада чине Већу саопштења која се њега тичу. После тога посланици могу упућивати питања председнику Већа, председнику Савезне владе, или појединим њеним члановима, сагласно чл. 39 овог пословника.

Затим се прелази на дневни ред.

Саопштења од стране Савезне владе могу се чинити у свако време седнице.

Члан 11

На седници Већа имају право да говоре само посланици и чланови Савезне владе. Веће ће по потреби саслушати овлашћеног министарског повереника за кога члан Владе тражи да буде саслушан.

Сваки посланик има право да говори на језику народа коме припада.

Нико не може говорити пре него што буде тражио и добио реч од председавајућег.

Претседавајући даје реч по реду пријаве, изузимајући случајеве када је пословником друкчије предвиђено. Члановима Савезне владе даће реч кад год је затраже. Одборски известиоци могу говорити више пута и преко реда, ако то захтева потреба претреса.

Сваки пријављени говорник има право да свој ред уступи другом пријављеном говорнику.

Посланику који жели да говори о каквој повреди пословника или дневног реда, даје се реч чим је затражи. Његов говор може трајати највише пет минута и о томе слушају не може говорити ниједан други посланик. Ако и после објашњења претседавајућег говорник остаје при томе да су пословник или дневни ред повређени, претседавајући одмах позива Веће да без претреса реши то питање.

Члан 12

Пријаве за реч чине се чим се претрес отвори.

Говорник може говорити само о питању које је на дневном реду. Осим претседавајућег нико други не може прекинути говорника нити га опоменути на ред.

Члан 13

Осим чланова Савезне владе и одборских извештача, о једном предмету не може нико говорити више од једанпут, осим ако му то Веће нарочито допусти.

Ако посланик тражи реч да исправи свој навод који је погрешно изложен, те дао повода неспоразуму, или ради личног објашњења, онда ће му се дати реч одмах по завршеном говору који је дао повод за то, али не може говорити дуже од пет минута.

III

Одбори

Члан 14

За проучавање и припремање законских предлога и предлога о другим питањима Веће бира одборе. Одбори су стални или нарочити. Стални су:

- 1) Законодавни одбор;
- 2) Одбор за привредни план и финансије;
- 3) Мандатни и имунитетски одбор;
- 4) Административни одбор; и
- 5) Одбор за молбе и жалбе.

Стални одбори бирају се за цео период за које је Веће изабрано.

Нарочити одбори бирају се за проучавање оних законских предлога или других предмета за које би Веће нашло да их треба упутити нарочитом одбору. Нарочити одбори престају кад сврше поверене им послове.

Веће може одредити и посебне истражне и анкетне одборе за поједина питања.

По потреби Веће бира у координациони одбор Народне скупштине (члан 64 став 2 Устава), у који улази 10 чланова од стране Савезног већа. Они могу бити сви узети између чланова Законодавног одбора.

Члан 15

Одбори се бирају по листама. Кандидатску листу може поднети најмање десет посланика.

Чланови Савезне владе не могу бити чланови одбора.

Члан 16

Законодавни одбор састоји се од 21 члана, Одбор за привредни план и финансије од 15 чланова, а остали Одбори састављени су од по 7 чланова. Са члановима одбора Веће бира за Законодавни одбор седам заменика, за Одбор за привредни план и финансије пет заменика, а за остале одборе по три заменика. Нарочити одбори имају онолико чланова колико Веће одреди у сваком посебном случају.

Заменици чланова одбора позивају се на седнице одбора у случају спречености кога од чланова одбора.

Члан 17

Сваки одбор бира себи претседника, потпретседника и секретара. Одбори раде по пословнику који сами доносе на основу овог пословника.

Члан 18

Одбори могу радити и за време кад Веће није на окуп.

Члан 19

Ради припремања и лакшег извршења свога задатка одбори могу образovati у својој средини пододборе. Пододбори не могу доносити никакве одлуке у име целог одбора већ подносе свој извештај самом одбору.

Члан 20

Седнице свих одбора пуноважне су ако на седници присуствује две трећине чланова одбора. Одлуке се доносе простом већином гласова.

Члан 21

Седницама Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије могу присуствовати с правом саветодавног гласа и посланици Већа који нису чланови Одбора, као и чланови Владе ФНРЈ и владини повереници. Члан Владе који је подносилац законског предлога дужан је присуствовати претресу у одбору ако га претседник одбора позове ради образложења предлога. Повереник кога члан Владе као подносилац предлога одреди, може давати само објашњења.

Седницама ова два одбора могу присуствовати и претставници домаће штампе по претходном одобрењу претседника одбора.

Члан 22

При претресању законских предлога Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије има право тражити од одговарајућих министарстава, установа и службених лица документа, материјале и мишљења који се односе на законски предлог који се претреса.

Обадва одбора при претресу законских предлога могу позвати ради саветовања претставнике државних надлештава и установа, научних и друштвених организација.

Члан 23

Кад претрес законског предлога буде завршен у Законодавном одбору односно у Одбору за привредни план и финансије, одбор ће одредити свога известиоца и изабрати свога претставника за заједнички редакциони одбор оба већа Народне скупштине. Известилац подноси Већу на седници извештај одбора и брани предлог одбора.

Ако се одбор подели на већину и мањину, једна и друга страна може одредити свог засебног известиоца. Члан одбора који има одвојено мишљење може своје мишљење заступати на седници Већа у току претреса.

Члан 24

Одбори могу општити непосредно са Владом ФНРЈ и њеним члановима преко својих претседника.

Члан 25

У току свога рада Законодавни одбор и Одбор за привредни план и финансије стајаће преко својих претседника у сталном додиру са одговарајућим одбором Савезног већа ради међусобног обавештавања и усклађивања рада одбора оба већа.

Законодавни одбори и одбори за привредни план и финансије Савезног већа и Већа народа могу и у току начелног и појединачног претреса законских предлога, на иницијативу једног од њих, одржавати заједничке састанке ради саслушања образложења чланова Свезне владе или њиховог повереника и ради саглашавања о техничкој редакцији појединих глава и чланова законских предлога. У циљу саглашавања о техничкој редакцији законских предлога ови одбори могу образовати и заједничке редакционе комисије.

IV

Подношење и претрес законских предлога и резолуција

Члан 26

— Законске предлоге може подносити Већу Влада ФНРЈ и сваки посланик.

Сваки посланик може подносити законске предлоге на језику народа коме припада.

Законски предлози достављају се писмено претседнику Већа. Сваки законски предлог мора бити састављен у облику у коме се доноси закон.

Претседник Већа упућује сваки примљени законски предлог одмах надлежном одбору ако Веће није на окупу. Ако је Веће на окупу одлучиће Веће на предлог претседавајућег да ли да се законски предлог упути одбору и коме.

Законски предлог усвојен и изгласан у Већу народа доставиће претседник Већа одмах Савезном већу на решавање.

Законске предлоге усвојене и изгласане у Савезном већу узеће Веће народа одмах на решавање, али ако су према извештају претседника Већа претседници оба већа Народне скупштине утврдили да су оба већа усвојила истоветне текстове законског предлога, сматраће се да је Народна скупштина дотични законски предлог коначно усвојила одобравањем извештаја претседника Већа о истоветности законског текста.

Члан 27

Претседник је дужан известити Веће на првој наредној седници о примљеним законским предлозима, као и о предлозима који су примљени за време док Веће није заседавало и који су за то време били претресани у Законодавном одбору или у Одбору за привредни план и финансије.

У случају хитности Влада ФНРЈ може захтевати да одређени законски предлог буде стављен на дневни ред пре других предлога који су већ уснути у дневни ред. О таквом предлогу Веће решава без претреса.

Члан 28

Претседник Већа брине се да се отштампани законски предлози и одговарајући извештаји одбора раздаду посланицима пре претреса.

Члан 29

Кад Веће прими буџет или привредни план од Одбора за привредни план и финансије, морају се ови одмах ставити на прво место дневног реда, осим ако Влада не тражи хитност за неки други закон. За предлог буџета глас се заједно са финансиским законом који се сматра његовим саставним делом.

Члан 30

Претрес и усвајање законских предлога у Већу врши се на следећи начин:

О свима законским предлозима врши се само један претрес.

Претрес отпочиње извештајем који подноси известилац одбора који је законски предлог доставио Већу. После известиоца даје члан Владе који је подносилац тога законског предлога образложење предлога и подноси и образлаже амандмане ако их има. Ака је члан Владе одредио свога повереника овај ће, ако то Веће затражи, дати потребна објашњења, али он не може наместо члана Владе давати образложења ни изјаве. У случају опречености члана Владе да присуствује седници одредиће другог члана Владе да га замени у претресу.

Затим посланици износе своје начелно мишљење о законском предлогу, као и мишљење о појединим одељцима или члановима законског предлога. У току свога говора по-

сланици могу подносити и писмено формулисане предлоге за измену или допуну појединих чланова законског предлога. Ако члан Владе, подносилац законског предлога, има да предложи амандмане, учиниће то за време свог првог говора, а одборски извештач изјавиће да ли у име одбора усваја предложене амандмане.

У току претреса посланици могу говорити о законском предлогу само једанпут и то најдуже један сат. Посланик који је поднео предлог за измену или допуну може други пут говорити само ради изјаве ако жели да повуче свој предлог. Амандмани се могу повући све до самог гласања о њима.

Члан Владе, подносилац законског предлога и одборски извештач могу говорити више пута и преко реда ако то захтева потреба претреса.

У току претреса могу посланици предложити да се законски предлог врати одбору. Такав предлог може поднети један посланик, али да би Веће о таквом предлогу решавало мора предлог бити потпомогнут од још два посланика. О таквом предлогу гласа се дизањем руку без претреса.

На крају претреса изјавиће члан Владе, подносилац законског предлога, и одборски извештач које предлоге за измену и допуну усвајају а које одбацују.

После завршеног претреса претседавајући ће позвати одборског извештоца да прочита текст законског предлога члан по члан. Ако постоје амандмани Владе или посланика, извештач ће их прочитати код члана на који се амандман односи. Амандман Владе сматра се саставним делом предложеног законског текста.

Веће усваја сваки члан дизањем руку. О посланичким амандманима гласаће се само у случају ако Веће није потребном већином усвојило текст предложен од Владе и извештоца.

У претресу предлога буџета, чита се само финансијски закон, а гласање у појединостима врши се по делима. Пре гласања о сваком делу извештач ће прочитати амандмане који се на тај део односе. Прво се гласа о делу како је предложен од Владе и одбора, а о посланичким амандманима гласаће се ако је предлог Владе остао у мањини.

Ако се претрес буџета или другог важнијег закона врши на заједничкој седници оба дома, читање финансијског закона и законских текстова и гласање по делима буџета

и по члановима законских предлога врши се одвојено у сваком дому.

Пошто законски предлог буде изгласан у појединостима, извршиће се гласање за законски предлог у целини. Гласање се врши дизањем руку, што ће председавајући објавити пре гласања. Претседавајући може за важније законе сам одредити да се гласа поименично, па ће наредити прозивку посланика лошто претходно звонцем позове све посланике да за време гласања буду у дворани. Исто тако, ако је претседавајући одредио гласање дизањем руку, а један посланик предложи да се гласа поименично и буде у том предлогу потпомогнут од још два посланика, председавајући је дужан наредити поименично гласање.

По извршеном гласању председавајући ће објавити резултат гласања.

Члан 31

Ако је одбор нашао да законски предлог посланика треба у начелу одбацити, Веће ће о том предлогу решити без претреса по саслушању одборског известиоца и првопотписаног предлагача.

Члан 32

Ако Веће народа учини какве измене или допуне у законском предлогу већ усвојеном у Савезном већу вратиће законски предлог са својим изменама Савезном већу на решавање. Ако Савезно веће усвоји измене и допуне учињене од Већа народа или обрнуто, Веће народа усвоји измене и допуне учињене од Савезног већа или ако је Веће народа већ усвојило истоветан текст законског предлога као Савезно веће и обрнуто, сматра се да је законски предлог коначно усвојен од Народне скупштине и да је постао закон.

Члан 33

У случају да се домови не сагласе у пријему једног предлога, било у целини било у појединостима, ствар се упућује на решење Координационом одбору састављеном од једнаког броја чланова оба дома.

Ако се у Координационом одбору не постигне сагласност, или ако један од домова одбије решење предложено од Координационог одбора, домови ће поново решавати о читавом предмету. У случају да се ни овога пута не постигне сагласност, Народна скупштина ће се распустити.

Члан 34

Коначно дусвојен законски текст доставља претседник Већа Претседнику Президијума Народне скупштине ради проглашења.

Члан 35

На тражење Савезне владе Веће може решавати о законском предлогу не упућујући га претходно надлежном одбору.

Члан 36

Предлоге резолуција могу подносити Савезна влада и посланици. Веће може одлучити да се овакав предлог упути нарочитом одбору.

О резолуцијама се води само један претрес и о њима се решава као о једној целини.

V

Посланичка питања (интерпелације)

Члан 37

Посланици имају право постављати питања претседнику Већа, претседнику Савезне владе и њеним члановима. Питања упућена претседнику Већа или преко њега члановима Савезне владе предаће се претседнику најдоцније дан пре седнице. Претседавајући ће на наредној седници у току саопштења пре дневног реда одговорити на питање усмено.

Чланови Савезне владе одговарају на питања писмено или усмено на седници пре прелаза на дневни ред. Чланови Савезне владе морају одговорити најдоцније за три дана. Ако је потребно прикупљање података, члан Савезне владе може тражити дужи рок за одговор, али одговор мора бити дат у току истог заседања.

После одговара члана Савезне владе по правилу може говорити само још питач, ради каквог обавештења и ради изјаве да ли је задовољан одговором или не. Ако је питање општег значаја, претседавајући може дозволити дискусију по том питању после одговора члана Владе, али таква дискусија не може трајати дуже од једне седнице.

После изјаве питача или после дискусије по питању прелази се на дневни ред без гласања, али се у случају да је

било дискусије, на дневни ред може прећи и гласањем ако постоји предлог било простог прелаза на дневни ред било мотивисаног прелаза.

VI

Молбе и жалбе

Члан 38

Молбе и жалбе упућене Већу морају бити предате писмено и потписане од свих молилаца односно жалилаца. Све молбе и жалбе председник доставља Одбору за молбе и жалбе, који ће их по реду како су стигле заводити у протокол и узимати у претрес.

Молбе и жалбе које се односе на какав законски предлог или на какав други предлог који се већ претреса у Већу или у једном од одбора, биће упућен одговарајућем одбору.

Молбе и жалбе које не буду упућене другим одборима биће упућене коме од чланова Савезне владе или ће се са извештајем и предлогом одбора упутити Претседништву Президијума Народне скупштине на решавање.

Ако одбор сматра да нека жалба или молба не заслужује да буде размотрена, он ће такву молбу или жалбу сам одбацити.

VII

Гласање

Члан 39

Гласање у Већу је јавно или тајно.

Јавно се гласа дизањем руке или поименице. Гласање дизањем руке врши се у свима случајевима у којима пословником није одређен други начин гласања.

Поименице се гласа усмено. Гласање поименице врши се кад је то одређено овим пословником или кад гласање дизањем руку није дало позитиван резултат. При гласању поименице један од секретара прозива све посланике поименице, а ови гласају одзивом „за“ или „против“. По свршеној прозивци свих посланика прозваће се још једном они посланици који се први пут нису одазвали.

Тајно гласање врши се листићима једнаке величине, једне боје и једног облика, који се стављају у једнообразан коверат нарочито за то спремљен. Посланици пуштаће један за другим по прозивци листиће у сандучић који ће стајати на столу претседавајућег. Гласове ће бројати три посланика одређена коцком, који ће по завршеном бројању уништити гласачке листиће.

Сви избори које врши Веће (претседника, потпретседника и секретара Већа, свих одбора итд.) врше се јавно дизањем руку, осим у случају кад постоји више од једне предложене кандидатске листе када ће претседавајући наредити тајно гласање.

Гласати се може само лично.

Члан 40

Веће може пуноважно решавати ако је присутно више од половине укупног броја посланика.

За пуноважан закључак потребна је већина гласова присутних посланика. Ако при вршењу избора два или више лица добију једнак број гласова, вршиће се нов избор.

Члан 41

Ако претседавајући запази да нема довољан број посланика за решавање, наредиће прозивку или пребројавање.

Кад се покрене питање о кворуму, присутни посланици не могу изаћи из дворане док се не изврши цела прозивка односно пребројавање и гласање. Ако то ипак учине, сматраће се да су присутни и да су гласали „против”.

Присутност утврђује претседавајући.

Утврђивање кворума извршиће претседавајући и онда кад то предложи један посланик потпомотнут од двојице других. О том предлогу одлучује Веће без претреса дизањем руку.

VIII

Права и дужности посланика

Члан 42

За све изјаве и поступке при вршењу свог мандата, било у седницама било у извесној дужности, посланици одговарају само Већу и бирачком телу које их је изабрало.

Без одобрења Већа посланици не могу бити лишени слободе, нити се против њих може покренути кривичан поступак, осим у случају затицања на делу злочина. У времену између заседања Већа и када оно није на окупу одобрење може дати Претседништво Президијума Народне скупштине. У случају лишења слободе или покретања кривичног поступка против посланика, када је затечен на делу злочина, мора се о томе одмах извести Претседништво Президијума Народне скупштине које примљени извештај доставља Већу чим оно буде на окупу.

Посланици уживају имунитетско право од тренутка када им је од стране изборне комисије издато уверење да су избрани. Захтев истражних или судских органа за издавање посланика упућује се претходно Мандатно-имунитетском одбору. Веће решава ствар по саслушаном извештају Одбора.

Одредбе овог члана не вреде за позивање пред суд и остале државне органе и за извршење судских и административних одлука по приватно-правним споровима.

Застарелост не тече за све време док се по Уставу и закону не може истрага над послаником започети или наставити.

Члан 43

За све време док заседање Народне скупштине траје посланици су дужни бити у месту заседања и вршити своје дужности.

Ниједан посланик не може отсуствовати са седнице Већа, ако му Веће не одобри отсуство. Веће може доставити Мандатно-имунитетском одбору случај посланика који без одобрења отсуства не долази на седницу. Одбор ће уз свој извештај поднети Већу предлог како треба поступити према таквом посланику. Веће може по предлогу одбора решити да због тога престаје мандат посланику и позвати његовог заменика а ако овога нема извршиће се избор новог посланика.

Веће решава о траженом отсуству без претреса. Ако председавајући нађе да у Већу нема довољан број посланика за решавање, он може огласити да се сва одобрена отсуства укидају осим оних која су одобрена због тешке болести.

Члан 44

Посланици имају право на дневницу за време рада Већа или одбора, рачунајући и време за долазак и одлазак са заседања.

Поред тога посланици имају право на бесплатну возњу на свим државним саобраћајним средствима за време трајања мандата.

Члан 45

Сваки посланик може дати оставку на свој мандат. О поднетој оставци подноси Већу извештај Мандатно-имунитетски одбор.

Члан 46

Посланицима издаје претседник Већа нарочите легитимације. У њима ће се изричито истаћи имунитетско право посланика и право на бесплатну возњу.

IX

Одржавање реда

Члан 47

Искључиво право одржавања реда на седницама припада председавајућем.

Члан 48

Дисциплинске казне којима се могу казнити посланици јесу ове:

- 1) опомена на ред;
- 2) записана опомена на ред;
- 3) одузимање речи;
- 4) привремено искључење са седница.

Искључење не сме први пут бити дуже од три седнице, а сваки други пут не дуже од десет седница.

Прве три казне изриче сам председавајући, а четврту изриче Веће без претреса на предлог председавајућег или двадесет посланика Већа.

Члан 49

Опоменом на ред казниће се сваки посланик који својим говором или својим понашањем у Већу нарушава ред и про-

писе пословника. Записаном опоменом на ред, која ће се забележити у записник, казниће се сваки посланик који је у истој седници већ раније опоменут на ред.

Одузимањем речи казниће се посланик који би у свом говору повредио ред, а већ је раније на истој седници био кажњен записаном опоменом, или који два пута није хтео послушати председавајућег.

Казном искључења кажњава се посланик који лично вређа или клевеће народне посланике или се понаша непристојно према Већу или за кога се утврди да није очувао тајну о предметима за које је изгласана тајност или неће да послуша опомене председавајућег, као и онај који прави неред или спречава рад у седници.

Посланик који је кажњен казном искључења дужан је да се уклони одмах из дворане Већа. У случају противљења председавајући ће прекинути седницу и наредити да се кажњени посланик силом уклони.

Посланик против кога се предлаже искључење има право да говори у своју одбрану али највише пет минута. Ако је више посланика једновременно предложено за искључење због заједнички извршеног прекршаја реда, има право да говори само један у име свих, али његов говор може трајати највише десет минута.

Члан 50

Надзор над одржавањем реда у унутрашњости и дворишту зграде у којој заседава Веће води искључиво Претседник Президијума Народне скупштине. Посланици не смеју на седнице Већа долазити са оружјем.

Х

Особље и рачуноводство Већа

Члан 51

Све особље Већа стоји под надзором председника. Особље је стално или привремено. Административни одбор израдиће нарочити правилник о особљу Већа о чијем се спровођењу стара претседник Већа. Овај одбор одређује број и плату особља.

Члан 52

Претседник извршује буџет Већа. Административни одбор дужан је сваког месеца прегледати рачуне и поднети извештај Већу односно претседнику.

XI

Стенографске белешке

Члан 53

Стенографско особље израђује стенографске белешке о седницама Већа, као и свих одбора, ако председник одреди. Стенографске белешке подносе се на увиђај сваком говорнику. Он може чинити измене које се тичу редакције, не уносећи нове мисли и разлоге, нити изостављајући изражене мисли и разлоге. Претседник води рачуна да говорници не чине исправке ван обележених граница. За штампање стенографских бележака важе исти прописи као за стенографске белешке заједничких седница оба дома.

XII

Архива и печат Већа

Члан 54

Веће има своју архиву, о којој се стара нарочити службеник.

Члан 55

Веће има свој печат. Печат чува први секретар.

XIII

Пословни ред при отварању новог сазива Народне скупштине

Члан 56

На првом састанку Савезног већа новоизабране Народне скупштине ФНРЈ председава по годинама најстарији присутни посланик.

Дужност привремених секретара врше три посланика које Веће изабере.

Пошто присутни посланици предаду привременом председнику уверења издата од изборних комисија, Веће бира Верификациони одбор од 21 члана на основу кандидатске листе коју може предложити најмање десет посланика. Ако има две или више кандидатских листа, избор се врши тајним гласањем.

После овог избора састанак Већа се закључује.

Верификациони одбор бира себи претседника, потпретседника и секретара.

Члан 57

Верификациони одбор испитује посланичка уверења, сва изборна акта и све жалбе против избора, и подноси извештај Већу. Отштампани извештај Верификационог одбора доставиће се свима посланицима.

Пошто је извештај достављен посланицима претседник Верификационог одбора сазива седницу Већа, на којој се одмах приступа претресу извештаја Верификационог одбора. Седница се не може одржати пре него што протекне двадесет четири часа од достављања извештаја посланицима.

До избора претседника Већа, његовим седницама руководи претседник Верификационог одбора.

Сваки посланик, док му избор не би био поништен, има право присуствовати и решавати на седницама Већа, али не може гласати о свом сопственом избору, ако се о њему посебице гласа.

Веће може оснажити избор посланика, или поништити његов избор и наредити нови избор, или одложити одлуку и наредити да се изврше потребни извиђаји, па после тога донети коначну одлуку.

Члан 58

Ако се поништи мандат једног посланика због недостатка услова за уживање бирачког права, позваће се за посланика његов заменик.

У случају поништења мандата због неправилности изборне радње, услед чега се сматра да кандидат није ни изабран за посланика, позваће се на његово место онај срески кандидат са исте кандидатске листе који је на изборима добио после њега највише гласова, а ако није било другог среског кандидата на истој листи онда онај кандидат који је на изборима добио највише гласова на истој окружној листи. Но ако су утврђене неправилности изборне радње у погледу свих кандидата једног изборног среза, Веће може, поништавајући мандат, наредити нове изборе у томе срезу.

Члан 59

По завршеном претресу извештаја Верификационог одбора, посланици чији су избори потврђени полажу пред Већем и потписују заклетву која гласи:

„Ја, име и презиме, заклињем се својом чашћу и чашћу свога народа да ћу као народни посланик у раду Народне скупштине ФНРЈ верно заступати свој народ и да ћу неуморно чувати и бранити тековине народне борбе, демократска права и слободу народа.“

Посланици не могу вршити своју дужност док не положе заклетву.

После полагања заклетве чита се указ Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазиву заседања Народне скупштине.

Члан 60

Овај пословник ступа на снагу чим га Веће усвоји.

ПРЕДЛОГ

ПОСЛОВНИКА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ СЕДНИЦЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Члан 1

Народну скупштину сачињавају два дома: Савезно веће и Веће народа.

Седнице Народне скупштине, као заједничке састанке обадва дома у циљу извршења нарочито одређених општих послова, састављају сви посланици Савезног већа и Већа народа.

Члан 2

Заседања Народне скупштине отварају се читањем Указа Президијума Народне скупштине о сазиву заседања. Указ се чита у оба дома одвојено.

Ово важи и за отварање Скупштине новог сазива.

Члан 3

Народна скупштина може пуноважно решавати на заједничкој седници ако је присутно више од половине укупног броја посланика оба дома узета заједно.

За пуноважан закључак потребна је већина гласова присутних посланика, осим за проглашавање промене или допуне Устава, у коме случају је потребна већина гласова укупног броја посланика оба дома.

Члан 4

Заједничке седнице Народне скупштине држе се ради:

- 1) проглашења промене или допуне Устава;

2) избора или опозивања Президијума Народне скупштине или ради разрешавања од дужности појединих чланова Президијума и бирања нових;

3) именовања или разрешавања Владе ФНРЈ или ради решавања о потврди именовања или разрешења појединих чланова Владе, које Президијум Народне скупштине изврши између два заседања Скупштине;

4) избора Врховног команданта Југословенске армије;

5) избора или разрешења судија Врховног суда ФНРЈ, као и судија Врховног суда Југословенске армије;

6) избора или разрешења Јавног тужиоца ФНРЈ и његових заменика;

7) доношења одлуке о референдуму.

Скупштина се не може састати на заједничку седницу и ради претреса буџета и привредног плана, ради тога да саслуша важније изјаве Владе или експозеа појединих њених чланова по важнијим питањима или закона, ради саслушања извештаја државних органа браних на заједничком састанку оба дома, као и ради других задатака кад то одлуче оба дома.

Члан 5

Сви државни органи и поједини њихови чланови, чије бирање или разрешавање припада заједничкој седници оба дома, бирају се тајним гласањем по листама већином гласова присутних посланика. Ако постоји само једна листа избор се врши јавним гласањем дизањем руку.

Ако при вршењу избора два или више лице добију једнак број гласова, вршиће се нов избор. Ако и тада буде једнак број гласова, онда ће међу кандидатима одлучити коцка.

Члан 6

Осим именовања мандатора за састав Владе, које се врши на предлог Претседника Президијума Народне скупштине, и избора судија Врховног суда ФНРЈ, Врховног војног суда Југословенске армије и Јавног тужиоца ФНРЈ и његових заменика, који се врше на предлог Президијума Народне скупштине, сви остали избори врше се на предлог народних посланика. Народни посланици могу предложити кандидате и при избору мандатора, судија и тужилаца. За предлоге посланика потребно је да их потпише најмање по петнаест посланика из сваког дома.

Члан 7

Указе о именовању свих државних органа односно њихових чланова, изабраних на заједничкој седници оба дома Народне скупштине, издаје Претседништво Президијума Народне скупштине. Одлуке о избору Президијума и појединих његових чланова објављују се са потписом претседника и првих секретара обадва дома.

Члан 8

Заједничке седнице Народне скупштине заказује писменим путем Претседништво Президијума предлажући у истом акту и дневни ред седнице. Скупштина може предложени дневни ред изменити или допунити. Заједничке седнице сазивају се на иницијативу Савезног већа, Већа народа, Президијума Народне скупштине и Владе ФНРЈ.

Члан 9

Заједничке седнице оба дома су јавне. Оне могу бити претворене у тајне кад на захтев претседника Владе или 30 посланика Скупштина то одлучи.

Члан 10

На заједничким седницама Народне скупштине имају право да говоре само посланици оба дома и чланови Владе.

Члан 11

О сваком предмету о коме се решава на заједничкој седници води се само један претрес и врши само једно гласање.

Члан 12

Заједничким седницама председавају наизменично претседници оба дома, а дужност секретара врше секретари оба дома.

Члан 13

Казна искључења са седница може се за заједничке седнице односити само на једну седницу.

Члан 14

О заједничким седницама оба дома стенографске белешке води наизменично особље једног или другог дома.

Члан 15

Записници, стенографске белешке и други списи са заједничких седница чуваће се у архиви Президијума Народне скупштине.

Издавање штампаних стенографских бележака свих седница Народне скупштине одвојени или заједнички, припада Претседништву Президијума Народне скупштине.

Члан 16

У свему другом за рад на заједничким седницама важе одредбе пословника оба дома.

Члан 17

Овај пословник ступа на снагу чим га Народна скупштина усвоји на заједничкој седници.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ПОСЛОВНИКА САВЕЗНОГ ВЕЋА, ВЕЋА НАРОДА И ПОСЛОВНИКА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ СЕДНИЦЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Пословници Савезног већа и Већа народа донети су 21 марта прошле године, кратко време после претварања Уставотворне скупштине у редовну Народну скупштину и били су, уствари, понављање пословника Савезне скупштине и Скупштине народа Уставотворне скупштине са незнатним изменама.

Што се тиче пословника за заједничке седнице оба дома, још увек постоји само пословник који је био израђен за заједничке седнице оба дома Уставотворне скупштине.

Време које је протекло од доношења тих пословника који су добро послужили за Уставотворну скупштину, али који за редовну Народну скупштину нису потицали из њене сопствене праксе, показало је да ти пословници не одговарају у потпуности потребама и начину рада ове Народне скупштине и њених већа. Биле су у пословницима задржане извесне ствари из некадашњег парламентаризма, које, иако

демократске, не одговарају нашем типу демократије ни карактеру наше Народне скупштине и њеним облицима рада. Такве одредбе показале су се као излишан баласт у пословницима, јер њих у овој Скупштини од почетка није било могућно применити, нити та могућност и сада постоји. Овде нарочито мислимо на одредбе у вези са одбором претставника група.

С друге стране, пракса је показала да су заседања наше Скупштине кратка, од једне до две недеље дана, и да код нас не долазе у обзир заседања која би трајала без прекида неколико месеци или чак да Скупштина буде више-мање стално на окупу. Читав наш систем рада, наш темпо, као и сама структура Скупштине захтевају кратка заседања. Потребно је изазвала да се поред два редовна заседања предвиђена Уставом, држи преко године још неколико ванредних заседања. Тако су од проглашења Устава одржана два ванредна и два редовна заседања, а сада се налазимо пред трећим редовним заседањем. Ми, према томе, стојимо пред перспективом да Народна скупштина држи годишње четири до пет заседања од којих ретко да које може потрајати дуже од десетак дана. Поред тога, показало се да, ако потреба захтева и дуже заседање, оно мора, због самог састава Скупштине и заузетости посланика на свим секторима државног и друштвеног живота, да се одржи у два дела са извесним прекидом.

Према томе, нарочити облици рада наше Скупштине плод су наших општих услова. Због тога и пословници морају бити доведени у склад са нашим потребама и нашим облицима рада.

Из пословника су избачене све застареле одредбе које би у њему биле само мртва слова. Остале измене имају за циљ да олакшају рад Скупштине у облицима који су се у досадашњој пракси изградили.

Пословник већа узет је као пословник за редовни рад, па су зато одредбе о поступку на првим седницама новоизабране Скупштине, које су у досадашњем пословнику биле на самом почетку, пребачене на крај пословника.

Од важних момената у нашем предлогу осврнућемо се на следеће:

Састав и рад одбора. Предлог предвиђа да се поред чланова одбора бира и изврстан број заменика које би претседници одбора позивали да замењују оне чланове одбора који буду спречени да дођу на седницу. По предлогу се на

21 члана Законодавног одбора бира 7 заменика, на 15 чланова Одбора за привредни план и финансије 5 заменика, а за сваки остали одбор по 3 заменика.

Затим, предлог тражи за пуноважност решавања Законодавног одбора и Одбора за привредни план и финансије присуство на седници две трећине чланова одбора уместо само већине (половина више један) како је било досада. Велика важност коју та два одбора имају у државном животу захтева да та тела буду што потпунија у броју док решавају о законским предлозима.

По старом пословнику могли су седницама ова два одбора присуствовати и посланици који нису чланови одбора, али они тамо нису могли узимати реч. По предлогу сви посланици и чланови Владе могу присуствовати седницама оба одбора с правом саветодавног гласа. Таква мера може само проширити интересовање посланика за рад одбора и допринети још бољем раду њиховом.

Ако претседници ова два одбора затраже присуство у одбору члана Владе који је подносилац законског предлога, овај је дужан бити присутан ради образложења и објашњења предлога. Повереник кога он одреди може само давати објашњења, али не може давати изјаве ни образложење за њега.

Поред тога, предлог предвиђа да ова два одбора могу тражити од одговарајућих министарстава, комитета, установа и службених лица документа, материјале и мишљења који се односе на законски предлог који се претреса. Они исто тако могу при претресу законских предлога позвати ради саветовања претставнике државних надлештава и установа, научних и друштвених организација.

Нарочиту пажњу обраћамо на члан 30 предлога, у коме се говори о начину на који веће претреса и усваја законске предлоге.

Уместо начелног и појединачног претреса, предлог предвиђа само један претрес, у коме посланици могу изнети како своје начелно мишљење, тако и мишљење о појединим одељцима или члановима законског предлога, па могу — што по старом пословнику уопште нису могли — у току овога говора подносити и писмене предлоге за измене и допуне у законском предлогу. По старом пословнику посланици су амандмане могли подносити само одбору, док је на седници већа амандмане могла подносити само Влада. Ово је једна мера

коју ће посланици свакако поздравити као јачање демократије нашег рада.

У току претреса посланици могу предложити и да се законски предлог врати одбору. Довољно је да тај предлог поднесе један посланик и да га потпомогну још два посланика, па да Скупштина о таквом предлогу решава гласањем без претреса.

Предлог изоставља гласање у начелу. После свршеног претреса известилац чита законски предлог члан по члан и члан по члан изгласава се дизањем руку. Код члана за који постоје амандмани прочитаће се амандмани, с тим да се амандман Владе рачуна као саставни део текста законског предлога. О амандману посланика глас се само ако је предлог Владе остао у мањини.

Кад се заврши читање законског предлога у појединостима, глас се за законски предлог у целини. Насупрот старом пословнику, који је предвиђао искључиво поименично гласање за законске предлоге, предложени пословник предвиђа по правилу изгласавање закона дизањем руку. Међутим, о начину гласања одлучује председавајући, те он може за важније законе одредити и поименично гласање. Исто тако, ако је председавајући одредио гласање дизањем руку, довољно је да један посланик, потпомогнут од још двојице, тражи поименично гласање, па је председавајући дужан одредити поименично гласање.

Предлог пословника ујединио је одредбе о посланичком питању и интерпелацији, свводећи интерпелацију на питање са дискусијом. Ново постављање ове ствари не само да не претставља укидање права на интерпелацију, него је управо начин да се она омогући.

II

Предлог пословника за заједничке седнице знатно се по свом изгледу и садржају разликује од пословника који је важио за Уставотворну скупштину.

Из њега су, пре свега, избачене све одредбе које се не тичу самог поступка на седници, уколико су истоветне са поступком на седницама већа, јер за то важе пословници оба већа. Тако у пословнику заједничких седница остаје само оно што се стварно односи само на те седнице. Зато он има само 17 чланова.

У члану 4 предлога предвиђа се у којим се случајевима, тј. ради каквих послова, састаје Скупштина на заједничке

седнице. Већина тих послова одређена је самим Уставом. Поред тога, предлог предвиђа да се заједничка седница оба дома може састати и ради претреса буџета и привредног плана, ради саслушања важнијих изјава Владе или експозеа појединих њених чланова по важнијим питањима или законима, ради саслушања извештаја државних органа бираних на заједничким седницама као и ради других задатака кад то одлуче оба дома.

Сматрајући да оба приложена предлога најпотпуније одговарају потребама и карактеру оба дома и Народне скупштине као целине, молимо Законодавни одбор да препоручи Већу да оба предлога усвоји на почетку овог заседања како би ово заседање већ могло радити по новим пословницима.

Београд, 23 марта 1947 г.

Моша Пијаде, с. р.
народни посланик Савезног већа

Др Душан Братић, с. р.
народни посланик Већа народа

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ПОСЛОВНИКА САВЕЗНОГ ВЕЋА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 27/47

26-III-1947 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својој седници од 25 о. м. претресао је Предлог пословника Савезног већа, достављен му од Претседника Савезног већа.

После свестраног проучавања горњег предлога, Законодавни одбор Савезног већа подноси Већу следећи извештај:

Свугде у тексту речи „(Веће народа)” брисати пошто у отштампаном примерку пословника то се не односи на Савезно веће.

Чл. 2. У првом ставу, други и трећи ред, брисати речи „претседава заједничким седницама оба дома Народне скупштине наизменично с председником Већа народа”.

Чл. 4. У првом ставу, трећи ред, брисати речи „и функционери”.

Чл. 5. У другом ставу, други ред, после речи „одборима” ставити тачку. У истом реду, реч „објављивање” писати великим словом „О”.

Чл. 10. У првом ставу, последњи ред, место броја „39” ставити „36”.

Чл. 18. Место речи „за” ставити „у”.

Чл. 21. У првом ставу, пети ред, после речи „предлога” додати речи „или његов заменик”. Други став брише се.

Чл. 30. У другом ставу, први ред, место речи „о свима законским предлозима” ставити „о сваком законском предлогу”.

Чл. 35 брише се.

Чл. 36 постаје чл. 35 и у даљем законском тексту нумерација чланова помера се за један број.

Чл. 43 стари постаје чл. 42. Други став мења се и гласи: „Посланик који је спречен да присуствује седницама Већа, дужан је тражити од Већа да му одобри отсуство. Веће може доставити Мандатно-имунитетском одбору случај посланика који без одобреног отсуства више пута не долази на седнице. Одбор ће уз свој извештај поднети Већу како треба поступити према таквом посланику.”

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га у целости изволи усвојити.

За известиоца изабран је Моша Пијаде.

Секретар.

Др Макс Шнудерл, с. р.

Председник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Владимир Симић, с. р., Михаило Ђуровић, с. р., Мехмед Хоџа, с. р., др Јаков Гргурић, с. р., Филип Лакуш, с. р., Матевж Хаџе, с. р., Јоже Лампрет, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Ђуро Салај, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., Радован Мијушковић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ПОСЛОВНИКА ВЕЋА НАРОДА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 27

25 марта 1947 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својој седници од 25 марта 1947 године претресао је Предлог пословника Већа народа достављен му од Претседника Већа народа.

После свестраног проучавања горњег предлога, Законодавни одбор подноси Већу следећи извештај:

Члан 2. У другом и трећем реду бришу се речи „претседава заједничким седницама оба дома Народне скупштине наизменично с претседником Већа народа“.

Члан 4. У ставу првом, у трећем реду, бришу се речи „и функционери“.

Члан 5. У другом ставу, у другом реду, после речи „одборима“ ставити тачку, а наредњу реч „објављивање“ писати великим словом „О“.

Члан 10. У петом реду уместо „чл. 39“ ставити „чл. 36“.

Члан 14. У последњем ставу, у трећем реду, уместо речи „Савезног већа“ ставити речи „Већа народа“.

Члан 18. Уместо речи „за“ ставити „у“.

Члан 21. У петом реду, после речи „предлога“ додају се речи „или његов заменик“. Други став се брише.

Члан 30. Друга реченица првог става мења се и гласи: „О сваком законском предлогу врши се само један претрес.“

Члан 35 брише се.

Наредни чланови добијају нумерацију за један број мање.

Члан 43 који постаје 42, други став мења се и гласи: „Посланик који је спречен да присуствује седницама Већа

дужан је тражити од Већа да му одобри отсуство. Веће може доставити Мандатно-имунитетском одбору случај посланика који без одобрења отсуства више пута не долази на седнице. Одбор ће уз свој извештај поднети Већу предлог како треба поступити према таквом посланику."

Члан 58 брише се.

Члан 59 постаје члан 57, а члан 60 постаје члан 58.

Поред горњих измена и допуна Одбор је извршио потребне техничке исправке.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Нинка Петровића.

Секретар

Др Душан Братић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора

Божидар Масларић, с. р.

Чланови:

Јоза Миливојевић, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Срећко Жу-
мер, с. р., Рато Дугоњић, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., Панко
Брашнарлов, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Јосип Рус, с. р.,
др Јосип Хрнчевић, с. р., Тоне Хафнер, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ПОСЛОВНИКА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ СЕДНИЦЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 28/47

26 марта 1947 год.

Београд

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа на својој седници од 26 марта претресао је Предлог пословника за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ који му је достављен од Претседника Савезног већа и после свестраног проучавања подноси Народној скупштини ФНРЈ следећи извештај:

Члан 2 постаје чл. 8.

Чл. 3 постаје чл. 9.

Чл. 4 постаје чл. 2. У првом ставу, под тач. 5), у другом реду, после речи „Врховног“ додати реч „војног“. У другом ставу, први ред, брисати реч „не“. У четвртом реду, место речи „закона“ ставити „законима“.

Чл. 5 постаје чл. 10.

Чл. 6 постаје чл. 11, мења се и гласи: „Именовање мандатора за састав Владе, избор Врховног команданта Југословенске армије, избор судија Врховног суда ФНРЈ, Врховног војног суда Југословенске армије и Јавног тужиоца ФНРЈ и његових заменика врше се на предлог Президијума Народне скупштине. Народни посланици могу предлагати кандидате при сваком том избору или именовању. За предлоге посланика потребно је да их потпише најмање по петнаест посланика из сваког дома.“

Чл. 7 постаје чл. 12. Друга реченица постаје прва, а прва постаје друга.

Чл. 8 постаје чл. 3.

Чл. 9 постаје чл. 4.

Чл. 10 постаје чл. 5.

Чл. 11 постаје чл. 6.

Чл. 12 постаје чл. 7.

Чл. 14 и 15 постају чл. 14. Први став мења се и гласи: „О заједничким седницама оба дома води се записник и стенографске белешке.“ У трећем ставу, у другом реду, место речи „одвојени или заједнички“ ставити „одвојених или заједничких“.

Чл. 16 постаје чл. 15, мења се и гласи: „У свему другом рад на заједничким седницама врши се сходно одредбама пословника већа Народне скупштине.“

Чл. 17 постаје чл. 16.

Поред тога Одбор је извршио и извесне стилистичке и техничке исправке.

Подносећи овај извештај, Законодавни одбор моли Народну скупштину да га у целости усвоји.

За известиоца је одређен Моша Пијаде.

Секретар

Др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Ч л а н о в и:

Владимир Симић, с. р., Михаило Буровић, с. р., Мехмед Хоџа, с. р., др Јаков Гргурић, с. р., Филип Лакуш, с. р., Матевж Хаџе, с. р., Јоже Лампрет, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Буро Салај, с. р., Сулејман Филиповић, с. р.,
Радован Мијушковић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ПОСЛОВНИКА ЗА
ЗАЈЕДНИЧКЕ СЕДНИЦЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА
НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 28

26 марта 1947 год.

Београд

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својој седници од 26 марта 1948 године претресао је Предлог пословника за заједничке седнице Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ достављен му од Претседника Већа народа. После свестране дискусије, Законодавни одбор подноси Народној скупштини ФНРЈ овај извештај:

Члан 2 постаје члан 8.

Члан 3 постаје члан 9.

Члан 4 постаје члан 2. У првом ставу под тач. 5), у другом реду, после речи „Врховног“ додати реч „војног“. У другом ставу, први ред, брисати реч „не“. У четвртном реду место речи „закона“ ставити „законима“.

Члан 5 постаје члан 10.

Члан 6 постаје члан 11, мења се и гласи: „Именовања мандатора за састав Владе, избор Врховног команданта Југословенске армије, избор судија Врховног суда ФНРЈ, Врховног војног суда Југословенске армије и Јавног тужиоца

ФНРЈ и његових заменика врше се на предлог Президијума Народне скупштине. Народни посланици могу предлагати кандидате при сваком том избору или именовању. За предлоге посланика потребно је да их потпише најмање по 15 посланика из сваког дома."

Члан 7 постаје члан 12. Друга реченица постаје прва, а прва постаје друга.

Члан 8 постаје члан 3.

Члан 9 постаје члан 4.

Члан 10 постаје члан 5.

Члан 11 постаје члан 6.

Члан 12 постаје члан 7.

Чланови 14 и 15 постају члан 14. Први став мења се и гласи: „О заједничким седницама оба дома води се записник и стенографске белешке.". У трећем ставу, у другом реду, место речи „одвојени или заједнички" ставити „одвојених или заједничких,".

Члан 16 постаје члан 15, мења се и гласи: „У свему другом рад на заједничким седницама врши се сходно одредбама пословника већа Народне скупштине.".

Члан 17 постаје члан 16.

Поред тога Одбор је извршио извесне омање стилске и техничке поправке.

За известиоца је одређен Нинко Петровић.

Секретар
Др Душан Братић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Божидар Масларић, с. р.

Чланови:

Јоза Миливојевић, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Јосип Хрнчевић, с. р., Срећко Жумер, с. р., Рато Дугоњић, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., Панко Брашнарџ, с. р., Нинко Петровић, с. р., Милош Царевић, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Јосип Рус, с. р., Тоне Хафнер, с. р.

ПРЕДЛОГ

**ОПШТЕДРЖАВНОГ БУЏЕТА ЗА БУЏЕТСКУ
1947 ГОДИНУ**

СА ПРЕДЛОГОМ ФИНАНСИСКОГ ЗАКОНА

THE
OFFICE OF THE
SHERIFF OF THE
COUNTY OF
NEW YORK
IN SENATE CHAMBERS
ALBANY, N. Y.
JANUARY 10, 1901

TO THE
HONORABLE
THE SENATE
OF THE STATE OF
NEW YORK

REPORT
OF THE
SHERIFF OF THE
COUNTY OF
NEW YORK
FOR THE YEAR
1900

ALBANY:
J. B. LIPPINCOTT & CO.,
PRINTERS,
1901

THE
OFFICE OF THE
SHERIFF OF THE
COUNTY OF
NEW YORK
IN SENATE CHAMBERS
ALBANY, N. Y.
JANUARY 10, 1901

І ДЕО

ПРЕДЛОГ ФИНАНСИЈСКОГ ЗАКОНА ЗА ОПШТЕДРЖАВНИ БУЏЕТ ЗА БУЏЕТСКУ 1947 ГОД.

Члан 1

Општедржавни буџет за 1947 годину износи укупно:

Расходи — — — — — Дин. 85.854,000.000.—

Приходи — — — — — „ 85.854,000.000.—

Члан 2

Општедржавни буџет садржи:

а) савезни буџет

са расходима у износу од — — Дин. 59.560,000.000.—

и приходима у износу од — — „ 59.560,000.000.—

б) укупне износе државних буџета народних република, и то:

Народне Републике Србије:

са расходима у износу од Дин. 8.880,549.000.—

и приходима у износу од „ 8.880,549.000.—

Народне Републике Хрватске:

са расходима у износу од Дин. 6.295,417.000.—

и приходима у износу од „ 6.295,417.000.—

Народне Републике Словеније:

са расходима у износу од Дин. 3.223,883.000.—

и приходима у износу од „ 3.223,883.000.—

Народне Републике Босне и Херцеговине:

са расходима у износу од Дин. 4.611,181.000.—
 са приходима у износу од „ 4.390,480.000.—
 и вишком расхода у из-
 носу од — — — — — „ 220,701.000.—

Народне Републике Македоније:

са расходима у износу од Дин. 2.033,000.000.—
 са приходима у износу од „ 1.857,790.000.—
 и вишком расхода у из-
 носу од — — — — — „ 175,210.000.—

Народне Републике Црне Горе:

са расходима у износу од Дин. 1.249,970.000.—
 са приходима у износу од „ 519,300.000.—
 и вишком расхода у из-
 носу од — — — — — „ 730,670.000.—

Укупно државни буџети народних република:

са расходима у износу од — — — Дин. 26.294,000.000.—
 са приходима у износу од — — — „ 25.167,419.000.—
 и вишком расхода у износу од — „ 1.126,581.000.—

Члан 3

Ради уравниотежења државних буџета народних република, народним републикама се одређују следећи износи савезних прихода, који ће се наплатити на њиховој територији, а који су већ показани у укупним износима прихода у чл. 2 овога Закона:

а) од наплаћеног пореза на промет производа:

Народној Републици Србији — — — — —	16 %
Народној Републици Хрватској — — — — —	8 %
Народној Републици Словенији — — — — —	5 %
Народној Републици Босни и Херцеговини	90 %
Народној Републици Македонији — — — — —	90 %
Народној Републици Црној Гори — — — — —	90 %

б) од наплаћених такса:

Народној Републици Србији — — — — —	50 %
Народној Републици Хрватској — — — — —	50 %
Народној Републици Словенији — — — — —	50 %
Народној Републици Босни и Херцеговини — — — — —	90 %
Народној Републици Македонији — — — — —	90 %
Народној Републици Црној Гори — — — — —	90 %

Члан 4

Народне републике ће у корист савезног буџета одвајати 5% пореза на доходак наплаћеног на њиховој територији.

Члан 5

Вишак расхода над приходима у државним буџетима народних република: Босне и Херцеговине у износу од Динара 220,701.000.—, Македоније у износу од Динара 175,210.000.— и Црне Горе у износу од Динара 730,670.000.— подмириће се дотацијом из савезног буџета.

Члан 6

Уколико у току буџетске 1947 године буду донети прописи, којима се укидају или спајају поједина надлештва или установе, Министар финансија, у сагласности са Претседником Владе ФНРЈ може кредите предвиђене у њиховим прѢдрачунима за 1947 годину, у целости или делимично, пренети на оне органе државне управе, којима они буду припојени, односно на које буду пренете њихове функције.

Члан 7

Установе, које буду проглашене привредним установама, располагаће самостално својим приходима према одредбама чл. 30 Основног закона о буџету и прописима којима буде регулисано извршење буџета.

Члан 8

Установљава се 5% резерва личних расхода, коју надлежни министар може трошити само по одобрењу органа за систематизацију.

Ако се систематизацијом постигну уштеде код личних расхода, ове уштеде иду у корист резервног фонда Владе ФНРЈ за личне издатке.

Уштеде на личним расходима, које се постигну по извршеној систематизацији може ресорни министар употребити на друге сврхе, у циљу унапређења ресорне службе, односно побољшања услова рада у њој.

Члан 9

У смислу чл. 31 Основног закона о буџету наредбодавци су дужни израдити тромесечне планове за извршење буџета, рашчлањене по партијама, позицијама и потпозицијама личних и материјалних расхода, према упутствима које издаје Министар финансија ФНРЈ.

Члан 10

Овај Закон ступа на снагу 1 јануара 1947 године.

II ДЕО

ПРЕГЛЕД

РАСХОДА И ПРИХОДА ОПШТЕДРЖАВНОГ БУЏЕТА
ЗА БУЏЕТСКУ 1947 ГОДИНУ

ПРЕ

расхода и прихода општедржавног

РАСХОДИ

А. По савезном буџету

Глава	I — Финансирање државне привреде и остале инвестиције — — — — —	27.309,937.502.—
"	II — Расходи обнове — — — — —	3.300,000.000.—
"	III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова — — — — —	287,978.845.—
"	IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — — — —	46,180.831.—
"	V — Расходи социјално-здравствене заштите	8.353.571.359.—
"	VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	3.338,250.463.—
"	VII — Расходи народне одбране — — — — —	13.550,000.000.—
"	VIII — Резервни фонд Владе ФНРЈ, обавезе државе по зајмовима и дотације народним републикама — — — — —	3.374.081.000.—
	Свега расходи по савезном буџету — —	59.560,000.000.—

Б. По државним буџетима народних република

Свега расходи по државним буџетима народних република — — — — —	26.294,000.000.—
---	------------------

Укупно расходи 85.854,000.000.—

Г Л Е Д

буџета за буџетску 1947 годину

ПРИХОДИ

А. По савезном буџету

I раздео	—	Део пореза на промет производа, који улази у савезни буџет — — — — —	30.243,231.000.—
II	„	— Остатак добитка и вишкови сопствених обртних средстава државних привредних предузећа општедржавног значаја — —	3.100,000.000.—
III	„	— Део такса — — — — —	367,480.000.—
IV	„	— Приходи од царина — — — — —	400,000.000.—
V	„	— Приходи од репарација — — — — —	2.900,000.000.—
VI	„	— Приходи установа и надлештала — —	1.314,501.170.—
VII	„	— Приходи од социјалног осигурања —	8.800,000.000.—
VIII	„	— Фонд за обнову земље — — — — —	7.700,000.000.—
IX	„	— Амортизациони фонд — — — — —	2.500,000.000.—
X	„	— Укинута фондови — — — — —	150,000.000.—
XI	„	— Сабирни рачун — — — — —	1.000,000.000.—
XII	„	— 5% учешћа у доходарини народних република — — — — —	400,000.000.—
XIII	„	— Разни приходи — — — — —	684,787.830.—
<u>Свега приходи по савезном буџету —</u>			<u>59.560,000.000.—</u>

Б. По државним буџетима народних република

а) сопствени приходи без 5% пореза на доходак — — —	17.204,130.000		
б) учешће у савезним приходима:			
Порез на промет производа — — —	7.530,769.000		
Таксе — — — —	432,520.000		
в) Дотације из савезног буџета — —	1.126,581.000	9.089,870.000	26.294,000.000.—
<u>Свега приходи по државним буџетима народних република — — — — —</u>			<u>26.294,000.000.—</u>
<u>Укупно приходи — — — — —</u>			<u>85.854,000.000.—</u>

БУЏЕТСНУ 1947

ходи ране	Глава VIII-Резервни фонд, обавезе др- жаве по зајмовима и дотације	С
		1
		3.4
		9.7
		6.1
		4
		15
		4.4
		13
		2
		1
		2.8
		6
100 —		13.5
		4
		2
		1
		1
		1
		3.9
		4.1
		2.0
	2 000,000.000 —	
	247,500 000 —	
	1.126,581.000 —	3.3
100 —	3.374,081.000 —	59.51

III ДЕО

ПРЕГЛЕД РАСХОДА И ПРИХОДА САВЕЗНОГ БУЏЕТА ЗА БУЏЕТСКУ 1947 ГОДИНУ

Р А С Х О Д И	Глава I - Финанси- рање државне привреде и оста- ле инвестиције на основу фи- нансијских пла- нова и предрачуна	Глава II - Обнова и изградња ратом порушених насе- ља и станбених зграда	Глава III - Посеб- ни расходи за научни рад и стручно узи- цање кадрова	Глава IV - По- себни расходи за итатларско- издвачку де- латност	Глава V - Расходи социјално-здрав- ствене заштите	Глава VI - Рас- ходи државне управе и адми- нистрације	Глава VII - Расходи народне одбране	Глава VIII - Резервни фонд, обавезе др- жаве по зајмовима и дотације	С В Е Г А	Раздео	П
I Народна скупштина ФНРЈ				2,000.000 —		36,984.300 —			38,984.300 —	I	Део пореза
II Президијум Народне скупштине ФНРЈ						23,678.000 —			23,678.000 —		савезни
III Јавно тужиштво ФНРЈ			1,987.000 —			116,577.100 —			118,564.100 —	II	Остатак до
IV Претседништво Владе ФНРЈ		3,300,000.000 —	1,500.000 —	348.000 —		111,757.000 —			3,413,605.000 —		средства
V Привредни савет при Влади ФНРЈ			10,851.000 —	120.000 —		11,219.300 —			22,190.300 —		општедр
VI Савезна планска комисија			5,696.900 —	3,755.300 —		28,098.100 —			37,550.300 —	III	Део такса
VII Савезна контролна комисија						12,533.400 —			12,533.400 —	IV	Приходи од
VIII Министарство индустрије	9,730,000.000 —			700.000 —		22,841.400 —			9,753,541.400 —	V	Приходи од
IX Министарство рударства	6,097,000.000 —		4,135.100 —	438.000 —		12,807.600 —			6,114,380.700 —	VI	Приходи од
X Министарство пољопривреде и шумарства	383,964.000 —		36,292.720 —	1,890.000 —		43,599.442 —			415,746.162 —	VII	Приходи од
XI Министарство пошта	600,000.000 —		5,762.260 —	1,603.000 —		927,698.015 —			1,535,063.215 —	VIII	Фонд за об
XII Министарство саобраћаја	4,038,552.024 —		23,960.788 —	389.400 —	191,534.000 —	182,340.301 —			4,436,776.513 —	IX	Амортизаци
XIII Министарство поморства	1,247,584.000 —		16,074.579 —	2,310.931 —		93,763.160 —			1,359,732.670 —	X	Укинута ф
XIV Министарство спољне трговине	202,227.300 —		4,420.000 —			78,534.398 —			285,181.698 —	XI	Сабирни ра
XV Министарство трговине и снабдевања	108,484.030 —		690.000 —	100.000 —		34,220.400 —			143,494.430 —	XII	5% учешћа
XVI Министарство грађевина	2,800,000.000 —		15,919.600 —	815.000 —		69,182.600 —			2,885,917.200 —	XIII	Разни прих
XVII Министарство финансија	3,383.448 —		19,900.000 —	620.000 —		648,903.707 —			672,807.155 —		
XVIII Министарство народне одбране							13,550,000.000 —		13,550,000.000 —		
XIX Министарство унутрашњих послова			11,145.858 —	1,000.000 —		407,281.665 —			419,427.523 —		
XX Министарство иностраних послова			1,920.000 —	6,937.000 —		256,956.831 —			265,813.831 —		
XXI Министарство правосуђа			1,500.000 —	100.000 —		6,815.300 —			8,415.300 —		
XXII Министарство рада			37,362.200 —	1,104.000 —	9,250.000 —	16,115.241 —			63,831.441 —		
XXIII Комитет за заштиту народног здравља			57,326.900 —	1,170.000 —	66,964.980 —	5,722.600 —			131,184.480 —		
XXIV Комитет за социјално старање			85.000 —	374.000 —	19,126.000 —	3,072.800 —			22,657.800 —		
XXV Комитет за законодавство и изградњу нар. власти				19,326.200 —		2,996.100 —			22,322.300 —		
XXVI Комитет за школе и науку			19,450.450 —	80.000 —		6,922.668 —			26,453.118 —		
XXVII Комитет за културу и уметност	2,785.100 —		2,219.250 —			20,226.000 —			25,230.350 —		
XXVIII Комитет за кинематографију	41,342.600 —		1,852.300 —	350.000 —		3,318.100 —			46,863.000 —		
XXIX Комитет за радиодифузију	104,615.000 —		1,362.600 —	150.000 —		4,167.500 —			110,295.100 —		
XXX Комитет за физкултуру			6,564.400 —	500.000 —	100.000 —	28,259.200 —			35,423.600 —		
XXI Репарациона комисија при Влади ФНРЈ						86,153.880 —			86,153.880 —		
XXII Комисија за аграрну реформу и колонизацију					3,900,000.000 —	35,504.355 —			35,504.355 —		
XXIII Пензије и инвалиднине					4,166,596.379 —				3,900,000.000 —		
XXIV Социјално осигурање									4,166,596.379 —		
XXV Расходи у вези са усклађивањем привредних пла- нова са Народном Републиком Албанијом	2,000,000.000 —								2,000,000.000 —		
XXVI Резервни фонд Владе ФНРЈ, обавезе државе по зајмовима и дотације народним републикама											
а) Резервни фонд Владе ФНРЈ								2,000,000.000 —			
б) Обавезе државе по зајмовима								247,500.000 —			
в) Дотације народним републикама								1,126,581.000 —	3,374,081.000 —		
Укупно:	27,309,937.502 —	3,300,000.000 —	287,978.845 —	46,180.831 —	8,353,571.359 —	3,338,220.463 —	13,550,000.000 —	3,374,081.000 —	59,560,010.000 —		

ПРЕГЛЕД РАСХОДА И ПРИХОДА САВЕЗНОГ БУЏЕТА ЗА БУЏЕТСКУ 1947 ГОДИНУ

[illegible]

1967-1968	1968-1969	1969-1970
1967-1968	1968-1969	1969-1970

IV ДЕО

A) РАСХОДИ

I РАЗДЕО — НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
------------	---------------	--------------------------	-------------------------

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА ШТАМПСКО-ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

1	Савезно веће:		
	Материјални расходи — — — —		1.000.000.—
2	Веће народа:		
	Материјални расходи — — — —		1.000.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 1—2) —		2.000.000.—

ГЛАВА VI РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

3	Савезно веће:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 3.215.940.—		
	5% резерва — — — 169.260.—	3.335.200.—	
2	Материјални расходи — — — —	18.640.000.—	22.025.200.—
4	Веће народа:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 3.113.245.—		
	5% резерва — — — 163.855.—	3.277.100.—	
2	Материјални расходи — — — —	11.632.000.—	14.959.100.—
	Свега (гл. VI, парт. 3—4) —		36.984.300.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

	Лични расходи		
	Глава VI — Расходи државне у-		
	праве и администра-		
	ције — — — —		6.662.300.—
	Свега лични расходи — — —		6.662.300.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
	Материјални расходи		
	Глава IV — Посебни расходи за штампарско-издавач- ку делатност — — — — —		2,000.000.—
	„ VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —		30,322.900.—
	Свега материјални расходи — — — — —		32,322.000.—
	Укупно (I раздео) — — — — —		38.984.300.—

II РАЗДЕО — ПРЕЗИДИЈУМ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

5	Президијум Народне скупштине:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности — — — — —	5,331.400.—		
	5% резерва — — — — —	280.600.—	5,612.000.—	
	Материјални расходи — — — — —		18,066.000.—	23,678.000.—
	Свега (гл. VI, парт. 5) — — — — —			23,678.000.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

	Лични расходи			
	Глава VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —			5,612.000.—
	Материјални расходи			
	Глава VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —			18,066.000.—
	Укупно (II раздео) — — — — —			23,678.000.—

III РАЗДЕО — ЈАВНО ТУЖИОШТВО

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХО- ДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧ- НО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

6	Јавно тужиоштво:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности — — — — —	23.750.—		
	5% резерва — — — — —	1.250.—	25.000.—	
2	Материјални расходи — — — — —		1,962.000.—	1,987.000.—
	Свега (гл. III, парт. 6) — — — — —			1,987.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

Јавно тужиштво ФНРЈ:			
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	4.012.325.—	
	5% резерва — — —	211.175.—	4,223.500.—
2	Материјални расходи — — —	1,303.000.—	5,526.500.—
Јавно тужиштво Народне Репу- блике Србије:			
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	30,663.340.—	
	5% резерва — — —	1.613.860.—	32,277.200.—
2	Материјални расходи — — —	6,958.000.—	39,235.200.—
Јавно тужиштво Народне Репу- блике Хрватске:			
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	23,039.400.—	
	5% резерва — — —	1.212.600.—	24,252.000.—
2	Материјални расходи — — —	5,070.000.—	29,322.000.—
Јавно тужиштво Народне Репу- блике Словеније:			
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	9,218.325.—	
	5% резерва — — —	485.175.—	9,703.500.—
2	Материјални расходи — — —	2,667.000.—	12,370.500.—
Јавно тужиштво Народне Репу- блике Македоније:			
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	8,922.875.—	
	5% резерва — — —	469.625.—	9,392.500.—
2	Материјални расходи — — —	2,301.000.—	11,693.500.—
Јавно тужиштво Народне Репу- блике Црне Горе:			
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	4,176.200.—	
	5% резерва — — —	219.800.—	4,396.000.—
2	Материјални расходи — — —	1,226.000.—	5,622.000.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
13	Јавно тужноштво Народне Репу- блике Босне и Херцеговине:		
1	Лични расходи:		
	Принадлежности — 9,924.080.—		
	5% резерва — — — 522.320.—	10,446.400.—	
2	Материјални расходи — — —	2,361.000.—	12,807.400.—
	Свега (гл. VI, парт. 7—13) —		116,577.100.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	25.000.—
„ VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —	94,691.100.—
Свега лични расходи — — —	94,716.100.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	1,962.300.—
„ VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —	21,886.300.—
Свега материјални расходи —	23,848.000.—
Укупно (III раздео) — — —	118,564.100.—

IV РАЗДЕО — ПРЕТСЕДНИШТВО ВЛАДЕ ФНРЈ

ГЛАВА II — ОБНОВА И ИЗ- ГРАДЊА РАТОМ ПОРУШЕНИХ НАСЕЉА И СТАЊБЕНИХ ЗГРА- ДА

14	Обнова и изградња ратом пору- шених насеља и станбених зграда	3,300,000.000.—
	Свега (гл. II, парт. 14) — — —	3,300,000.000.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХО-
ДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧ-
НО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

15 Претседништво Владе ФНРЈ:

1	Лични расходи			
	Принадлежности —	570.000.—		
	5% резерва — — —	30.000.—	600.000.—	
2	Материјални расходи — — —		900.000.—	1.500.000.—
	Свега (гл. III, парт. 15) — —			1.500.000.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХО-
ДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДА-
ВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

16 Државна комисија за утврђивање
злочина окупатора и њихових
помагача

	Материјални расходи — — —			348.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 16) — —			348.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ

17 Претседништво Владе ФНРЈ:

1	Лични расходи			
	Принадлежности —	12.063.860.—		
	5% резерва — — —	634.940.—	12.698.800.—	
2	Материјални расходи — — —		75.290.000.—	87.988.800.—

18 Трошкови одржавања зграда
Претседништва Владе ФНРЈ:

1	Лични расходи			
	Принадлежности —	7.068.000.—		
	5% резерва — — —	372.000.—	7.440.000.—	
2	Материјални расходи — — —		6.515.000.—	13.955.000.—

19 Управа националног парка Авала:

1	Лични расходи			
	Принадлежности —	466.260.—		
	5% резерва — — —	24.540.—	490.800.—	
2	Материјални расходи — — —		545.000.—	1.035.800.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
20	Државна комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 15,983.575.—		
	5% резерва — — — 314.925.—	6,298.500.—	
2	Материјални расходи — — — —	1,010.600.—	7,309.100.—
21	Комисија за ауто-саобраћај при Влади ФНРЈ:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 900.885.—		
	5% резерва — — — 47.415.—	948.300.—	
2	Материјални расходи — — — —	520.000.—	1,468.300.—
	Свега (гл. VI, парт. 17—21) —		111,757.000.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	600.000.—
„ VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —	27,876.400.—
Свега лични расходи — — —	28,476.400.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	900.000 —
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавач- ку делатност — — —	348.000.—
„ VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —	83,880.600.—
Свега материјални расходи —	85,128.600.—

Обнова и изградња ратом
порушених насеља и стам-
бених зграда

Глава II — Обнова и изградња
ратом порушених на-

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
	сеља и станбених зграда — — — —		3.300.000.000.—
	Свега обнова и изградња итд.		3.300.000.000.—
	Укупно (IV раздео) — — — —		3.413.605.000.—

V РАЗДЕО — ПРИВРЕДНИ САВЕТ ФНРЈ

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХО- ДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧ. НО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

22	Економски курс:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1.549.450.—		
	5% резерва — — — 81.550.—	1.631.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	9.220.000.—	10.851.000.—
	Свега (гл. III, парт. 22) — —		10.851.000.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХО- ДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДА- ВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

23	Привредни савет		
	Материјални расходи — — — —		100.000.—
24	Савезни уред за цене		
	Материјални расходи — — — —		20.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 23—24) —		120.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

25	Привредни савет:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 3.201.215.—		
	5% резерва — — — 168.485.—	3.369.700.—	
2	Материјални расходи — — — —	1.451.600.—	4.821.300.—
26	Савезни уред за цене:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 4.750.000.—		
	5% резерва — — — 250.000.—	5.000.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	1.398.000.—	6.398.000.—
	Свега (гл. VI, парт. 25—26) —		11.219.300.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова	1,631.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	8,369.700.—
Свега лични расходи — — —	10,000.700.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова	9,220.000.—
„ IV — Посебни расходи за штампарској-издавачку делатност — — —	120.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	2,849.600.—
Свега материјални расходи —	12,189.600.—
Укупно (V раздео) — — — —	22,190.300.—

VI РАЗДЕО — САВЕЗНА ПЛАНСКА КОМИСИЈА

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

27 Савезна планска комисија:

1 Лични расходи

Принадлежности —	114.000.—		
5% резерва — — —	6.000.—	120.000.—	
2 Материјални расходи		1,990.000.—	2,110.000.—

23 Савезна комисија за стандардизацију:

1 Лични расходи

Принадлежности —	1,662.880.—		
5% резерва — — —	87.520.—	1,750.400.—	
2 Материјални расходи		874.200.—	2,624.600.—

29	Државни статистички уред:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	188.385.—		
	5% резерва — — —	9.915.—	198.300.—	
2	Материјални расходи		764.000.—	962.300.—
	Свега (гл. III, парт. 27—29) —			5,696.900.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХО-
ДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДА-
ВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

30	Савезна планска комисија:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	655.785.—		
	5% резерва — — —	34.515.—	690.300.—	
2	Материјални расходи		1,695.000.—	2,385.300.—
31	Савезна комисија за стандарди- зацију:			
	Материјални расходи — — —			1,000.000.—
32	Државни статистички уред			
	Материјални расходи — — —			370.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 30—32) —			3,755.300.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ

33	Савезна планска комисија:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	11,082.985.—		
	5% резерва — — —	583.315.—	11,666.300.—	
2	Материјални расходи — — —		4,791.200.—	16,457.500.—
34	Државни статистички уред:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	7,924.070.—		
	5% резерва — — —	406.530.—	8.330.600.—	
2	Материјални расходи — — —		3,310.000.—	11.640.600.—
	Свега (гл. VI, парт. 33—34) —			28,098.100.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	2,068.700.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — — — —	690.300.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	19,996.900.—
Свега лични расходи — — —	22,755.900.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	3,628.200.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — — — —	3,065.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	8,101.200.—
Свега материјални расходи —	14,794.400.—
Укупно (VI раздео) — — — —	37,550.300.—

VII РАЗДЕО — САВЕЗНА КОНТРОЛНА КОМИСИЈА

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРАЦИЈЕ

35 Савезна контролна комисија:

I Лични расходи

Принадлежности —	7,983.230.—		
5% резерва — — —	420.170.—	8,403.400.—	
Материјални расходи — — —	— — —	4,130.000.—	12,533.400.—
Свега (гл. VI, парт. 35) — —	— — —	— — —	12,533.400.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	8,403.400.—
--	-------------

Материјални расходи			
Глава VI — Расходи државне управе и администрације	— — — — —	4,130.000.—	
Укупно (VII раздео)	— — — — —	12,533.400.—	

VIII РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО ИНДУСТРИЈЕ

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ
ДРЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ
ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ
ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И
ПРЕДРАЧУНА

36	Расходи за извршење финансијских планова и остале инвестиције	— — — — —	9.730.000.000.—	
	Свега (гл. I, парт. 36)	— — — — —	9.730.000.000.—	

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ
ДЕЛАТНОСТ

37	Издавање стручне штампе	— — — — —	700.000.—	
	Свега (гл. IV, парт. 37)	— — — — —	700.000.—	

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВНЕ
УПРАВЕ И АДМИНИСТРАЦИЈЕ

38	Министарство:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности	— 15,321.410.—		
	5% резерва	— — — 806.390.—	16,127.800.—	
2	Материјални расходи	— — — — —	6,416.000.—	22,543.800.—
39	Редовно арбитражно веће Министарства индустрије:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности	— 210.900.—		
	5% резерва	— — — 11.100.—	222.000.—	
2	Материјални расходи	— — — — —	75.600.—	297.600.—
	Свега (гл. VI, парт. 38—39)	— — — — —	22,841.400.—	

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	16,349.800.—
Свега лични расходи — — —	16,349.800.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање државне привреде и остале инвестиције на основу финансијских планова и предрачуна	9.730.000.000.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско - издавачку делатност — — —	700.000.—
„ V — Расходи државне управе и администрације — — — — —	6.491.600.—
Свега материјални расходи —	9.737.191.600.—
Укупно (VIII раздео) — — —	9.753.541.400.—

IX РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО РУДАРСТВА

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ
ДРЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ
ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ
ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА
И ПРЕДРАЧУНА

40 Расходи за извршење финансијских планова и остале инвестиције — — — — —	6.097.000.000.—
Свега (гл. I, парт. 40) — — —	6.097.000.000.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО
УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

41 Геолошко - научно - истраживачки институт:			
1 Лични расходи			
Принталешности — 2.451.000.—			
5% резерва — — — 129.000.—	2.580.000.—		
2 Материјални расходи — — — — —	1.555.100.—	4.135.100.—	
Свега (гл. III, парт. 41) — — —		4.135.100.—	

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХО- ДИ ЗА ШТАМПСКО-ИЗДА- ВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

42	Министарство		
	Материјални расходи — — — —		438.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 42) — —		438.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

43	Министарство:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 9,017.115.—		
	5% резерва — — — 474.585.—	9,491.700.—	
2	Материјални расходи — — — —	8,315.900.—	12,807.600.—
	Свега (гл. VI, парт. 43) — —		12,807.600.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава IV — Посебни расходи за штампарско-издавач- ку делатност — — —	2,580.000.—
„ VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — —	9,491.700.—
Свега лични расходи — — —	12,071.700.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање држав- не привреде и остале инвестиције на основу финансијских планова и предрачуна — —	6,097,000.000.—
„ III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	1,565.100.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — — —	438.000.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
	Глава VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —		3,315.900.—
	Свега материјални расходи — — — — —		6.102.309.000.—
	Укупно (IX раздео) — — — — —		6.114.380.700.—

Х РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ И ШУМАРСТВА

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДРЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И ПРЕДРАЧУНА

44	Расходи за извршење финансиских планова и остале инвестиције — — — — —		333.964.000.—
	Свега (гл. I, парт. 44) — — — — —		333.964.000.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

45	Министарство		
	Материјални расходи — — — — —		11,176.000.—
46	Савезна средња пољопривредно-машинска школа у Винковцима:		
1	Личне расходи		
	Принадлежности — 1,398.400.—		
	5% резерва — — — 73.600.—	1,472.000.—	
2	Материјални расходи — — — — —	7,957.216.—	9,429.216.—
47	Висока пољопривредна школа за планинско газдовање у Сарајеву:		
1	Личне расходи		
	Принадлежности — 2,276.105.—		
	5% резерва — — — 119.795.—	2,395.900.—	
2	Материјални расходи — — — — —	2,740.000.—	5,135.900.—
48	Савезни завод за oplemeњивање и производњу зрнастих култура:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 430.920.—		
	5% резерва — — — 22.680.—	453.600.—	
2	Материјални расходи — — — — —	495.700.—	939.300.—

Парт	Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
49		Савезни завод за заштиту биља:		
	1	Лични расходи		
		Принадлежности — 319.390.—		
		5% резерва — — — 16.810.—	336.200.—	
	2	Материјални расходи — — — —	265.700.—	601.900.—
50		Савезни завод за пољопривредно- економска истраживања:		
	1	Лични расходи		
		Принадлежности — 368.790.—		
		5% резерва — — — 19.410.—	388.200.—	
	2	Материјални расходи — — — —	210.000.—	598.200.—
51		Савезни истраживачки ветеринар- ски завод:		
	1	Лични расходи		
		Принадлежности — 653.600.—		
		5% резерва — — — 34.400.—	688.000.—	
	2	Материјални расходи — — — —	1,170.000.—	1,858.000.—
52		Завод за селекцију и производњу шећерне репе у Црвенки:		
	1	Лични расходи		
		Принадлежности — 161.785.—		
		5% резерва — — — 8.515.—		170.300.—
53		Станица за оплемењивање шећерне репе и поврћа у Алексинцу:		
	1	Лични расходи		
		Принадлежности — 321.575.—		
		5% резерва — — — 16.925.—		338.500.—
54		Станица за селекцију биља у Бре- стовцу—Беље:		
	1	Лични расходи		
		Принадлежности — 377.340.—		
		5% резерва — — — 19.860.—		397.200.—
55		Савезни завод за оплемењивање и производњу памука и других суб- тропских култура:		
	1	Лични расходи		
		Принадлежности — 312.930.—		
		5% резерва — — — 16.470.—	329.400.—	
	2	Материјални расходи — — — —	130.000.—	459.400.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
56	Савезни завод за селекцију конопља и лана у Земуну:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 499.320.—		
	5% резерва — — — 26.280.—	525.600.—	
2	Материјални расходи — — — —	2,610.504.—	3,136.104.—
57	Институт за механизацију пољопривреде:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 303.715.—		
	5% резерва — — — 15.985.—	319.700.—	
2	Материјални расходи — — — —	865.000.—	1,184.700.—
58	Савезни завод за испитивање вуне у Топчидеру:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 323.000.—		
	5% резерва — — — 17.000.—	340.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	151.000.—	491.000.—
59	Стални стручни савез за пољопривредно-научно истраживање и рад (комплексни научно-истраживачки институт):		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 165.300.—		
	5% резерва — — — 8.700.—	174.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	203.000.—	377.000.—
	Свега (гл. III, парт. 45—59) —		36,292.720.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

60	Министарство		
	Материјални расходи — — — —		1,690.000.—
61	Савезна управа ополпривредно-машинске службе		
	Материјални расходи — — — —		200.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 60—61) —		1,890.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

62	Министарство:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	10,016.705.—	
	5% резерва — — —	527.195.—	10,543.900.—
2	Материјални расходи — — — —		
	а) Министарство —	23,943.894.—	
	б) Ветеринарска ст- рука — — — —	1,217.500.—	
	в) Пољопривредно- шумарска служба	2,460.000.—	27,621.394.—
			38,165.294.—
63	Управа семенске службе:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	591.375.—	
	5% резерва — — —	31.125.—	622.500.—
2	Материјални расходи		
			254.160.—
			876.650.—
64	Савезна управа за заштиту биља:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	478.610.—	
	5% резерва — — —	25.190.—	503.800.—
2	Материјални расходи		
			581.050.—
			1,084.850.—
65	Управа за снабдевање пољопривреде средствима за пољопривредну производњу:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	631.845.—	
	5% резерва — — —	33.255.—	665.100.—
2	Материјални расходи		
			216.578.—
			881.678.—
66	Управа пољопривредно-машинске службе:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	897.465.—	
	5% резерва — — —	47.235.—	944.700.—
2	Материјални расходи		
			424.870.—
			1,369.570.—
67	Савезна управа мелнорационих радова:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	466.830.—	
	5% резерва — — —	24.570.—	491.400.—
2	Материјални расходи		
			400.000.—
			891.400.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
68	Гранична ветеринарска служба		
I	Лични расходи		
	Принадлежности — 199.500.—		
	5% резерва — — — 10.500.—	210.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	120.000.—	330.000.—
	Свега (гл. VI, парт. 62—68) —		43,599.442.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	8,328.600.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — —	13,981.400.—
Свега лични расходи — — — —	22,310.000.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање државне привреде и остале инвестиције на основу финансијских планова и предрачуна —	333,964.000.—
„ III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова — — — —	27,964.120.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — — —	1,890.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — —	29,618.042.—
Свега материјални расходи —	393,436.162.—
Укупно (X раздео) — — — —	415,746.162.—

XI РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО ПОШТА

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДРЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И ПРЕДРАЧУНА

69	Расходи за извршење финансијских планова и остале инвестиције — —	600.000.000.—
	Свега (гл. I, парт. 69) — — —	600.000.000.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
------------	---------------	--------------------------	-------------------------

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО
УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

70	Расходи за стручне школе и те- чајеве:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности и		
	хонорари — — — —	1,727.290.—	
	5% резерва — — —	90.910.—	1,818.200.—
2	Материјални расходи — — — —	3,944.000.—	5,762.200.—
	Свега (гл. III, парт. 70) — —		5,762.200.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ
ДЕЛАТНОСТ

71	Издавање стручних часописа и остали трошкови штампе — — —		1,603.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 71) — —		1,603.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ

72	Министарство:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	13,653.780.—	
	5% резерва — — —	718.620.—	14,372.400.—
2	Материјални расходи — — — —	81,167.300.—	95,539.700.—

Дирекција пошта у Бео-
граду

73	Дирекција:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	8,766.315.—	
	5% резерва — — —	461.385.—	9,227.700.—
2	Материјални расходи — — — —	2,002.940.—	11,230.640.—

74	Поште, телеграфи и телефони на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	95,913.748.—	
	5% резерва — — —	5,048.092.—	100,961.840.—
2	Материјални расходи — — — —	24,811.140.—	125,772.980.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
75	Телеграфско - телефонско - теренске секције на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 18,068.297.—		
	5% резерва — — — 950.963.—	19,019.260.—	
2	Материјални расходи — — — —	9,708.450.—	28,727.710.—
76	Поштанско-телеграфско-телефонске радионице на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,592.010.—		
	5% резерва — — — 83.790.—	1,675.800.—	
2	Материјални расходи — — — —	7,006.480.—	8,682.280.—
77	Ауто-гараже на подручју дирек- ције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,518.195.—		
	5% резерва — — — 79.905.—	1,598.100.—	
2	Материјални расходи — — — —	10,761.640.—	15,359.740.—
	Дирекција пошта у За- гребу		
78	Дирекција:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 10,958.060.—		
	5% резерва — — — 576.740.—	11,534.800.—	
2	Материјални расходи — — — —	2,846.695.—	14,381.495.—
79	Поште, телеграфи и телефони на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 87,198.500.—		
	5% резерва — — — 4,589.395.—	91,787.895.—	
2	Материјални расходи — — — —	22,021.800.—	114,709.695.—
80	Телеграфско - телефонско-теренске секције на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 16,953.168.—		
	5% резерва — — — 892.272.—	17,845.440.—	
2	Материјални расходи — — — —	10,793.160.—	28,638.600.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
81	Поштанско-телеграфско-телефонске радионице на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 2,649.873.—		
	5% резерва — — — 139.467.—	2,789.340.—	
2	Материјални расходи — — — —	3,885.010.—	6,674.350.—
82	Ауто-гараже на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 4,372.280.—		
	5% резерва — — — 230.120.—	4,602.400.—	
2	Материјални расходи — — — —	10,064.955.—	14,667.355.—
	Дирекција пошта у Љубљани		
83	Дирекција:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 9,191.725.—		
	5% резерва — — — 483.775.—	9,675.500.—	
2	Материјални расходи — — — —	991.150.—	10,666.650.—
84	Поште, телеграфи и телефони на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 84,620.300.—		
	5% резерва — — — 4,453.700.—	89,074.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	15,771.165.—	104,845.165.—
85	Телеграфско - телефонско-теренске секције на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 12,413.365.—		
	5% резерва — — — 653.335.—	13,066.700.—	
2	Материјални расходи — — — —	4,914.525.—	17,981.225.—
86	Поштанско-телеграфско-телефонске радионице на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,635.225.—		
	5% резерва — — — 86.075.—	1,721.300.—	
2	Материјални расходи — — — —	2,111.720.—	3,833.020.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ познција Динара	Износ партија Динара
87	Ауто-гараже на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,939.995.—		
	5% резерва — — — 102.105.—	2,042.100.—	
2	Материјални расходи — — — —	4,272.520.—	6,314.620.—
88	Поштанско-телеграфско-телефонске штампарије при дирекцији:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 757.910.—		
	5% резерва — — — 39.890.—	797.800.—	
2	Материјални расходи — — — —	335.850.—	1,133.650.—
	Дирекција пошта у Новом Саду		
89	Дирекција:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 4,387.005.—		
	5% резерва — — — 230.895.—	4,617.900.—	
2	Материјални расходи — — — —	953.570.—	5,571.470.—
90	Поште, телеграфи и телефони на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 47,185.731.—		
	5% резерва — — — 2,483.459.—	49,669.190.—	
2	Материјални расходи — — — —	14,704.750.—	64,373.940.—
91	Телеграфско - телефонско - теренске секције на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 9,149.070.—		
	5% резерва — — — 481.530.—	9,630.600.—	
2	Материјални расходи — — — —	6,703.000.—	16.333.600.—
92	Поштанско-телеграфско-телефонске радионице на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,102.323.—		
	5% резерва — — — 58.017.—	1,160.340.—	
2	Материјални расходи — — — —	1,870.315.—	3,030.655.—

Парт. №з.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
93	Ауто-гараже на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 208.525.—		
	5% резерва — — — 10.975.—	219.500.—	
2	Материјални расходи — — — —	4,108.000.—	4.327.500.—
	Дирекција пошта у Сарајеву		
94	Дирекција:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 4,675.425.—		
	5% резерва — — — 246.075.—	4,921.500.—	
2	Материјални расходи — — — —	1,077,120.—	5,998.620.—
95	Поште, телеграфи и телефони на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 33,937.482.—		
	5% резерва — — — 1,786.183.—	35,723.665.—	
2	Материјални расходи — — — —	12,920.285.—	48,643.950.—
96	Телеграфско-телефонско-теренске секције на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 7,425.162.—		
	5% резерва — — — 390.798.—	7,815.960.—	
2	Материјални расходи — — — —	7,062.675.—	14,878.635.—
97	Поштанско-телеграфско-телефонске радионице на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,032.821.—		
	5% резерва — — — 54.359.—	1,087.180.—	
2	Материјални расходи — — — —	1,749.470.—	2,836.650.—
98	Ауто-гараже на поручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 498.180.—		
	5% резерва — — — 26.220.—	524.400.—	
2	Материјални расходи — — — —	6,469.080.—	6,993.480.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
Дирекција пошта у Скопљу			
99	Дирекција:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 3,214.135.—		
	5% резерва — — — 169.165.—	3,383.300.—	
2	Материјални расходи — — — —	1,071.300.—	4,454.600.—
100	Поште, телеграфи и телефони на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 18,811.929.—		
	5% резерва — — — 990.101.—	19,802.030.—	
2	Материјални расходи — — — —	7,101.290.—	26,903.329.—
101	Поштанско-телеграфско-телефонске секције на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 5,676.141.—		
	5% резерва — — — 298.744.—	5,974.885.—	
2	Материјални расходи — — — —	4,513.960.—	10,488.345.—
102	Поштанско-телеграфско-телефонске раднице на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,389,712.—		
	5% резерва — — — 73.143.—	1,462.855.—	
2	Материјални расходи — — — —	1,601,280.—	3,064.135.—
103	Ауто-гараже на подручју дирек- ције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 717.744.—		
	5% резерва — — — 37.776.—	755.520.—	
2	Материјални расходи — — — —	4,714.935.—	5,470.455.—
Дирекција пошта у Сплиту			
104	Дирекција:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 4,308.910.—		
	5% резерва — — — 238.890.—	4,547.800.—	
2	Материјални расходи — — — —	737.800.—	5,285.630.—

Парт. Поз.

Р а с х о д и

Износ позиција
ДинараИзнос партија
Динара

105	Поште, телеграфи и телефони на подручју дирекције:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	31,776.759.—		
	5% резерва — — —	1,672.461.—	33,449.220.—	
2	Материјални расходи — — —		6,878.015.—	40,127.235.—
106	Телеграфско - телефонско-теренске секције на подручју дирекције:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	5,288.460.—		
	5% резерва — — —	278.340.—	5,566.800.—	
2	Материјални расходи — — —		4,021.450.—	9,588.250.—
107	Поштанско-телеграфско-телефонске радионице на подручју дирекције:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	1,022.580.—		
	5% резерва — — —	53.820.—	1,076.400.—	
2	Материјални расходи — — —		1,143.380.—	2,219.780.—
108	Ауто-гараже на подручју дирекције:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	1,047.888.—		
	5% резерва — — —	55.152.—	1,103.040.—	
2	Материјални расходи — — —		2,971.455.—	4,074.495.—
	Дирекција пошта на Цетињу			
109	Дирекција:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	3,123.410.—		
	5% резерва — — —	164.390.—	3,287.800.—	
2	Материјални расходи — — —		396.980.—	3,684.780.—
110	Поште, телеграфи и телефони на подручју дирекције:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	12,812.199.—		
	5% резерва — — —	674.326.—	13,486.525.—	
2	Материјални расходи — — —		3,269.820.—	16,756.345.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
111	Телеграфско - телефонско-теренске секције на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,931.350.—		
	5% резерва — — — 101.650.—	2,033.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	1,763.900.—	3,796.900.—
112	Поштанско-телеграфско-телефонске радионице на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 331.170.—		
	5% резерва — — — 17.430.—	348.600.—	
2	Материјални расходи — — — —	544.000.—	892.600.—
113	Ауто-гараже на подручју дирекције:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,609.110.—		
	5% резерва — — — 84.690.—	1,693.800 —	
2	Материјални расходи — — — —	7,049.500.—	8,743.300.—
	Свега (гл. VI, парт. 72—113) —		927,698.015.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	1,818.200.—
„ VI — Расходи државне уп- раве и администрације	605,804.185.—
Свега лични расходи — — —	607,622.385.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање држав- не привреде и остале инвестиције на основу финансијских планова и предрачуна — — —	600,000.000.—
„ III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	3,944.000.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
	Глава IV — Посебни расходи за штампарско - издавач- ку делатност — — —		1,603.000.—
„ VI	— Расходи државне уп- раве и администрације		321,893.830.—
	Свега материјални расходи —		927,440.830.—
	Укупно (XI раздео) — — —		1,535,063.215.—

XII — РАЗДЕО МИНИСТАРСТВО САОБРАЋАЈА

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДР- ЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИ- НАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И ПРЕД- РАЧУНА

114	Расходи за извршење финансијских планова и остале инвестиције —		4.038.552.024.—
	Свега (гл. I, парт. 114) — —		4.038.552.024.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

115	Министарство:		
	Материјални расходи — — — —		5,400.000.—
116	Комисија за стручно спремање и уздицање кадрова:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 563.160.—		
	5% резерва — — — 29.640.—	592.800.—	
2	Материјални расходи — — — —	72.200.—	665.000.—
117	Главна управа речног саобраћаја:		
	Материјални расходи — — — —		400.000.—
118	Железничко-саобраћајна школа:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 2,178.730.—		
	5% резерва — — — 114.670.—	2,293.400.—	
2	Материјални расходи — — — —	9,394.500.—	11,687.900.—

Парт. Поз	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
-----------	---------------	--------------------------	-------------------------

119	Бродарска средња школа у Београду:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 821.180.—		
	5% резерва — — — 43.220.—	864.400.—	
2	Материјални расходи — — — —	2,018.700.—	2,883.100.—
120	Нижа бродарска школа у Земуну:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 722.654.—		
	5% резерва — — — 38.034.—	760.688.—	
2	Материјални расходи — — — —	860.000.—	1,620.688.—
121	Институт за научну обраду сао- браћајних питања Министарства саобраћаја:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,086.420.—		
	5% резерва — — — 57.180.—	1,143.600.—	
2	Материјални расходи — — — —	160.500.—	1,304.100.—
	Свега (гл. III, парт. 115—121) —		23,960.788.—

**ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХО-
ДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧ-
КУ ДЕЛАТНОСТ**

122	Министарство		
	Материјални расходи — — — —		389.400.—
	Свега (гл. IV, парт. 122) — —		389.400.—

**ГЛАВА V — РАСХОДИ СОЦИ-
ЈАЛНО-ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ**

123	Министарство		
	Исплата разних пензија, ренти и породичних додатака и допринос за социјално осигурање — — —		191,534.000.—
	Свега (гл. V, парт. 123) — —		191,534.000.—

Парт. Поз.

Р а с х о д и

Износ позиција
ДинараИзнос партија
ДинараГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ

124

Министарство:

1 Лични расходи

Принадлежности — 46,475.300.—

5% резерва — — — 2,446.000.—

2 Материјални расходи — — —

48,921.300.—

73,236.141.—

122,157.441.—

125

Главна управа речног саобраћаја:

1 Лични расходи

Принадлежности — 7,929.080.—

5% резерва — — — 417.320.—

2 Материјални расходи — — —

8,346.400.—

32,153.100.—

40,499.500.—

126

Главна управа ваздушног саобра-
ћаја:

1 Лични расходи

Принадлежности — 12,994.575.—

5% резерва — — — 683.925.—

2 Материјални расходи — — —

13,678.500.—

6,004.860.—

19,683.360.—

Свега (гл. VI, парт. 124—126) —

182,340.301.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за
научни рад и стручно
уздицање кадрова —

5,654.888.—

„ VI — Расходи државне уп-
раве и администрације

70,946.200.—

Свега лични расходи — — —

76,601.088.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање држав-
не привреде и остале
инвестиције на основу
финансијских планова
и предрачуна — — —

4,038.552.024.—

„ III — Посебни расходи за
научни рад и стручно
уздицање кадрова —

18,305.900.—

Парт. Поз.

Р а с х о д и

Износ позиција
ДинараИзнос партија
Динара

Глава IV — Посебни расходи за штампарско - издавачку делатност — — —	389.400.—	
„ V — Расходи социјално-здравствене заштите	191,534.000.—	
„ VI — Расходи државне управе и администрације	111,394.101.—	
Свега материјални расходи —	4.360,175.425.—	
Укупно (XII раздео) — — —	4.436,776.513.—	

XIII РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО ПОМОРСТВА

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ
ДРЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТА-
ЛЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНО-
ВУ ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА
И ПРЕДРАЧУНА

127	Расходи за извршење финансијских планова и остале инвестиције — —	1.247,584.000.—	
	Свега (гл. I, парт. 127) — —	1.247,584.000.—	

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО
УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

128	Министарство		
	Материјални расходи — — —	11,337.000.—	
129	Поморско-трговачке академије:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 2.604.012.—		
	5% резерва — — — 137.053.—	2,741.065.—	
2	Материјални расходи — — —	1,660.000.—	4,401.065.—
130	Поморски музеј у Сплиту:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 95.869.—		
	5% резерва — — — 5.045.—	100.914.—	
2	Материјални расходи — — —	235.600.—	336.514.—
	Свега (гл. III, парт. 128—130) —	16,074.579.—	

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХО- ДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧ- КУ ДЕЛАТНОСТ

131 Часопис „Поморство“:

1 Лични расходи

Принадлежности — 345.735.—

5% резерва — — — 18.196.—

2 Материјални расходи — — — —

363.931.—

697.000.—

1,060.931.—

132

Министарство

Материјални расходи — — — —

950.000.—

133

Управа поморства

Материјални расходи — — — —

300.000.—

Свега (гл. IV, парт. 131—133) —

2,310.931.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

134

Министарство:

1 Лични расходи

Принадлежности — 11,218.332.—

5% резерва — — — 590.438.—

2 Материјални расходи — — — —

11,808.770.—

3,081.350.—

14,890.120.—

135

Управа поморства:

1 Лични расходи

Принадлежности — 32,260.480.—

5% резерва — — — 1,697.920.—

2 Материјални расходи — — — —

33.958.400.—

31,346.745.—

65,305.145.—

136

Поморски уреди у иностранству:

1 Лични расходи

Принадлежности — 8,637.567.—

5% резерва — — — 454.608.—

2 Материјални расходи — — — —

9,092.175.—

2,646.900.—

11,739.075.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партиџа Динара
137	Ликвидација Дирекције поморске поморске пловидбе у Сплиту:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,444.779.—		
	5% резерва — — — 76.041.—	1,520.820.—	
2	Материјални расходи — — — —	308.000.—	1,828.820.—
	Свега (гл. VI, парт. 134—137) —		93,763.160.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	2,841.979.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско - издавач- ку делатност — — —	363.931 —
„ VI — Расходи државне уп- раве и администрације	56,380.165.—
Свега лични расходи — — —	59,586.075.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање држав- не привреде и остале инвестиције на осно- ву финансијских пла- нова — — — — —	1.247,584.000.—
„ III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	13,232.600.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско - издавач- ку делатност — — —	1,947.000.—
„ VI — Расходи државне уп- раве и администрације	37,382.995.—
Свега материјални расходи —	1.300,146.595.—
Укупно (XIII раздео) — — —	1.359,732.670.—

XIV РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДР-
ЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ
ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИ-
НАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И ПРЕД-
РАЧУНА

138	Расходи за извршење финансиј- ских планова и остале инвестиције		202,227.300.—
	— Свега (гл. I, парт. 138) — —		202,227.300.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО
УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

139	Министарство		
	Материјални расходи — — — —		620.000.—
140	Виша школа за спољну трговину:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 665.000.—		
	5% резерва — — — 35.000.—	700.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	3,100.000.—	3,800.000.—
	— Свега (гл. III, парт. 139—140) —		4,420.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ

141	Министарство:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 21,446.607.—		
	5% резерва — — — 1,128.769.—	22.575.376.—	
2	Материјални расходи — — — —	14,597.650.—	37,173.026.—
142	Трговинска претставништва и иза- сланства у иностранству:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 17,815.608.—		
	5% резерва — — — 937.664.—	18,753.272.—	
2	Материјални расходи — — — —	8,688.000.—	27,441.272.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
143	Завод за ванредне набавке:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 9,930.255.—		
	5% резерва — — — 522.645.—	10,452.900.—	
2	Материјални расходи — — —	3,467.200.—	13,920.100.—
	Свега (гл. VI, парт. 141—143) —		78,534.398.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	700.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације	51,781.548.—
Свега лични расходи — — —	52,481.548.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање државне привреде и остале инвестиције на основу финансијских планова — — — —	202,227.300.—
„ III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	3,720.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације	26,752.850.—
Свега материјални расходи —	232,700.150.—
Укупно (XIV раздео) — — —	285,181.698.—

XV РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО ТРГОВИНЕ И СНАБДЕВАЊА

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДРЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И ПРЕДРАЧУНА

144	Расходи за извршење финансијских планова и остале инвестиције	108,484.030.—
	Свега (гл. I, парт. 144) — —	108,484.030.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

145	Министарство и Управа за мере:		
	Материјални расходи:		
	Министарство — —	380.000.—	
	Управа за мере — —	310.000.—	690.000.—
	Свега (гл. III, парт. 145) —		690.000.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА ПТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

146	Министарство		
	Материјални расходи — — —		100.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 146) — —		100.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРАЦИЈЕ

147	Министарство:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — — —	15.044.295.—	
	5% резерва — — —	791.805.—	15.836.100.—
2	Материјални расходи — — —	4.890.000.—	20.725.100.—

148	Управа за мере и драгоцене метале:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — — —	8.576.695.—	
	5% резерва — — —	451.405.—	9.028.100.—
2	Материјални расходи — — —	4.466.200.—	13.494.300.—
	Свега (гл. VI, парт. 147—148) —		34.220.400.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава VI — Расходи државне управе и администрације	24.864.200.—
Свега лични расходи — — —	24.864.200.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање државне привреде и остале инвестиције на основу финансијских планова — — — — —	108,484.030.—
„ III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова — — — — —	690.000.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — — — —	100.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	9,356.200.—
Свега материјални расходи — — — — —	118,630.230.—
Укупно (XV раздео) — — — — —	143,494.430.—

XVI РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНА

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДРЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И ПРЕДРАЧУНА

149	Расходи за извршење финансијских планова и остале инвестиције — — — — —	2,800,000.000.—
	Свега (гл. I, парт. 149) — — — — —	2,800,000.000.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

150	Министарство	
1	Лични расходи	
	Хонорари — — — — —	303.620.—
	5% резерва — — — — —	15.980.—
		319.600.—
2	Материјални расходи — — — — —	15,600.000.—
	Свега (гл. III, парт. 150) — — — — —	15,919.600.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

151	Министарство	
	Материјални расходи — — — — —	815.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 151) — — — — —	815.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

152	Министарство			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	10,092.420.—		
	5% резерва — — —	531.180.—	10,623.600.—	
2	Материјални расходи — — —		7,973.000.—	18,596.600.—
153	Инспекција савезних путева			
	Материјални расходи — — —			247.000.—
154	Грађевински институт Министар- ства грађевина ФНРЈ са Заводом за испитивање грађевинског мате- ријала:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности и			
	хonorари — — —	1,596.000.—		
	5% резерва — — —	84.000.—	1,680.000.—	
2	Материјални расходи — — —		1,265.000.—	2,945.000.—
155	Редовно одржавање багера „Дри- на” — — — — — — — —			650.000.—
156	Главна управа и Управа за одр- жавање пловних река и пловних канала:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	6,102.800.—		
	5% резерва — — —	321.200.—	6,424.000.—	
2	Материјални расходи — — —		1,520.000.—	7,944.000.—
157	Расходи одржавања река			
	Материјални расходи — — —			38,800.000.—
	Свега (гл. VI, парт. 152—157) —			69,182.600.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	319.600.—
„ VI — Расходи државне уп- раве и администрације	18,727.600.—
Свега лични расходи — — —	19,047.200.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање државне привреде и остале инвестиције на основу финансијских планова — — — — —	2.800.000.000.—
„ III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	15.600.000 —
„ IV — Посебни расходи за штампарско - издавачку делатност — — —	815.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације	50.455.000.—
Свега материјални расходи —	2.866.870.000.—
Укупно (XVI раздео) — — —	2.885.917.200.—

XVII РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДРЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И ПРЕДРАЧУНА

158	Расходи за извршење финансијских планова и остале инвестиције — — — — —	3.383.448.—
	Свега (гл. I, парт. 158) — —	3.383.448.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

159	Министарство:		
	1 Лични расходи		
	Принадлежности —	380.000.—	
	5% резерва — — —	20.000.—	400.000.—
	2 Материјални расходи — — — —	3.100.000.—	3.500.000.—
160	Одељење катастра		
	Материјални расходи — — — —		1.400.000.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
161	Финансијска школа:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 4,750.000.—		
	5% резерва — — — 250.000.—	5,000.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	10,000.000.—	15,000.000.—
	Свега (гл. III, парт. 159—161) —		19,900.000.—
	ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ		
162	Министарство		
	Материјални расходи — — — —		300.000.—
163	Одељење царина		
	Материјални расходи — — — —		300.000.—
164	Одељење катастра		
	Материјални расходи — — — —		20.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 162—164) —		620.000.—
	ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАБНЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРАЦИЈЕ		
165	Министарство:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 48,390.300.—		
	5% резерва — — — 2,546.858.—	50,937.158.—	
2	Материјални расходи — — — —	46,708.569.—	97,645,727.—
166	Царинска служба:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 55,666.656.—		
	5% резерва — — — 2,929.824.—	58,596.480.—	
2	Материјални расходи — — — —	5,190.000.—	63,786.420.—
167	Катастарска служба:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 19,875.425.—		
	5% резерва — — — 1,045.075.—	20,921.500.—	
2	Материјални расходи — — — —	10,790.000.—	31,711.500.—
168	Лични и материјални расходи Управе државних монопола у ликвидацији — — — — —		400.000.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
169	Разлика повећаних принадлежности за све савезне службенике —		200,000.000.—
170	Обавезе из ранијих година — —		255,360.000.—
	Свега (гл VI, парт. 165—170) —		648,903.707.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова	5,400.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације	330,455.138.—
Свега лични расходи — — —	335,855.138.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање државне привреде и остале инвестиције на основу финансијских планова и предрачуна	3,333.448.—
„ III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова —	14,500.000.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско - издавачку делатност — — —	620.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације	318,448.569.—
Свега материјални расходи —	336,952.017.—
Укупно (XVII раздео) — —	672,807.155.—

XVIII РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО НАРОДНЕ ОДБРАНЕ

ГЛАВА VII — РАСХОДИ НАРОДНЕ ОДБРАНЕ

171 Кредит за личне и материјалне потребе народне одбране — — — —	13.550,000.000.—
Свега (гл. VII, парт. 171) —	13.550,000.000.—
Укупно (XVIII раздео) — —	13.550,000.000.—

XIX РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХО-
ДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТУЧ-
НО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

172	Школа Министарства унутрашњих послова у Земуну:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	317.300.—		
	5% резерва — — —	16.700.—	334.000.—	
2	Материјални расходи — — — —		3,147.968.—	3,481.968.—
173	Школа Министарства унутрашњих послова у Сремској Каменици:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	1,840.910.—		
	5% резерва — — —	96.890.—	1.937.800.—	
2	Материјални расходи — — — —		5,726.090.—	7,663.890.—
	Свега (гл. III, парт. 172—173) —			11,145.858.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХО-
ДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧ-
КУ ДЕЛАТНОСТ

174	Министарство			
	Материјални расходи — — — —			200.000.—
175	Управа државне безбедности			
	Материјални расходи — — — —			800.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 174—175) —			1,000.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
СТРАЦИЈЕ

176	Министарство:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	10,283.370.—		
	5% резерва — — —	541.230.—	10,824.600.—	
2	Материјални расходи — — — —		144,475.800.—	155,300.400.—
177	Управа државне безбедности			
	Материјални расходи — — — —			251,981.265.—
	Свега (гл. VI, парт. 176—177) —			407,281.665.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова	2,271.900.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације	10,824.600.—
Свега лични расходи — — —	13,096.400.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова	8,874.058.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — —	1,000.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације	396,457.065.—
Свега материјални расходи — — —	406,331.123.—
Укупно (XIX раздео) — — —	419,427.523.—

XX РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

178

Министарство

Трошкови око издржавања Дипломатске школе у Београду — — —	1,920.000.—
Свега (гл. III, парт. 178) — — —	1,920.000.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

179

Министарство

Материјални расходи — — — —	4,540.000.—
Заступништва у иностранству	
Материјални расходи — — — —	2,397.000.—
Свега (гл. IV, парт. 179—180) — — —	6,937.000.—

Парт. Поз.

Р а с х о д и

Износ позиција
ДинараИзнос партија
ДинараГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ

181 Министарство:

1	Лични расходи			
	Принадлежности —	16,116.750.—		
	5% резерва — — —	848.250.—	16,965.000.—	
2	Материјални расходи — — —		40,537.000.—	57,502.000.—

182 Заступништва у иностранству:

1	Лични расходи			
	Принадлежности —	113,090.404.—		
	5% резерва — — —	5,952.127.—	119,042.531.—	
2	Материјални расходи — — —		80,412.300.—	199,454.831.—
	Свега (гл. VI, парт. 181—182) —			256,956.831.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава VI — Расходи државне уп- раве и администрације	136,007.531.—
Свега лични расходи — — —	136,007.531.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	1,920.000.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавач- ку делатност — — —	6,937.300.—
„ VI — Расходи државне уп- раве и администрације	120,949.300.—
Свега материјални расходи —	129,806.300.—
Укупно (XX раздео) — — —	265,813.831.—

XXI РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО ПРАВОСУЂА

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХО-
ДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧ-
НО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

183	Стручно уздизање кадрова, одр- жавање курса и предавања:			
1	Лични расходи			
	Хонорари — — —	285.000.—		
	5% резерва — — —	15.000.—	300.000.—	
2	Материјални расходи — — —		1,200.000.—	1,500.000.—
	Свега (гл. III, парт. 183) —			1,500.000.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХО-
ДИ ЗА ШТАМПСКО-ИЗДАВАЧ-
КУ ДЕЛАТНОСТ

184	Трошкови издавања брошура и публикација — — — — —			
	Свега (гл. IV, парт. 184) —			100.000.—
				100.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ

185	Министарство:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности — — —	2,695.055.—		
	5% резерва — — —	141.845.—	2,836.900.—	
2	Материјални расходи — — —		860.000.—	3,696.900.—
186	Врховни суд ФНРЈ:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности — — —	1,491.310.—		
	5% резерва — — —	78.490.—	1,569.800.—	
2	Материјални расходи — — —		363.000.—	1,932.800.—
187	Врховни суд за социјално осигу- рање у Загребу:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности — — —	876.470.—		
	5% резерва — — —	46.130.—	922.600.—	
2	Материјални расходи — — —		263.000.—	1,185.600.—
	Свега (гл. VI, парт. 185—187) —			6,815.300.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — —	300.000.—	
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — —	5,329.300.—	
Свега лични расходи — — —	5,629.300.—	

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова — — —	1,200.000.—	
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — —	100.000.—	
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — —	1,486.000.—	
Свега материјални расходи — — —	2,786.000.—	
Укупно (XXI раздео) — — —	8,415.300.—	

XXII РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО РАДА

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

188	Курсеви за наше стручне кадрове у Чехословачкој Републици:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 4,888.890.—		
	5% резерва — — — 257.310.—	5,146.200.—	
2	Материјални расходи — — — —	7,186.000.—	12,332.200.—
189	Курсеви статистике у Министарству — — — — —		30.000.—
190	Издржавање ученика у привреди — — — — —		20.000.000.—
191	Трошкови ангажовања иностраних стручњака — — — — —		5.000.300.—
	Свега (гл. III, парт. 188—191) — — — — —		37,362.200.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ
ДЕЛАТНОСТ

192	Издавање стручне литературе и остали трошкови штампе — —		1,104.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 192) — — —		1,104.000.—

ГЛАВА V — РАСХОДИ СОЦИЈАЛНО-ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

193	Субвенција за помоћ лицима која не примају ренте из иностранства — — — — —		3,000.000.—
194	Трошкови у вези исељеничке службе — — — — —		6,150.000.—
195	Трошкови стручног савета за социјално осигурање — — — — —		100.000.—
	Свега (гл. V, парт. 193—195) — — — — —		9,250.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРАЦИЈЕ

196	Министарство:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 7,920.150.—		
	5% резерва — — — 416.850.—	8,337.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	3,345.100.—	11,682.100.—
197	Управа за исељенике у Загребу:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,322.400.—		
	5% резерва — — — 69.600.—	1,392.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	828.641.—	2,220.641.—
198	Инспекција рада:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,164.225.—		
	5% резерва — — — 61.275.—	1,225.500.—	
2	Материјални расходи — — — —	937.000.—	2,162.500.—
199	Трошкови сазивања конференција		50.000.—
	Свега (гл. VI, парт. 196—199) — — — — —		16,115.241.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова	5,146.200.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — —	10.954.500.—
Свега лични расходи — — —	16.100.700.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова	32,216.000.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — —	1.104.000.—
„ V — Расходи социјално-здравствене заштите	9.250.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — —	5,160.741.—
Свега материјални расходи —	47,730.741.—
Укупно (XXII раздео) — —	63,831.441.—

XXIII РАЗДЕО — КОМИТЕТ ЗА ЗАШТИТУ
НАРОДНОГ ЗДРАВЉАГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО
УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

200

Комитет:

1 Лични расходи			
Принадлежности и хонорари — — —	22,682.960.—		
5% резерва — — —	1,193.840.—	23,876.800.—	
2 Материјални расходи — — — —	26,783.200.—	50,660.000.—	

201

Епидемиолошки институт:

1 Лични расходи			
Принадлежности —	1,062.955.—		
5% резерва — — —	55.945.—	1,118.900.—	
2 Материјални расходи — — — —	750.000.—	1,868.900.—	

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
------------	---------------	--------------------------	-------------------------

202	Хигијенски институт:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	1,057.065.—	
	5% резерва — — —	55.635.—	1,112.700.—
2	Материјални расходи — — —	529.000.—	1,641.700.—
203	Институт за маларију и субтропске болести у Скопљу:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	1,064.000.—	
	5% резерва — — —	56.000.—	1,120.000.—
2	Материјални расходи — — —	1,248.000.—	2,368.000.—
204	Институт за туберкулозу на Голнику:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	535.135.—	
	5% резерва — — —	28.165.—	563.300.—
2	Материјални расходи — — —	225.000.—	788.300.—
	Свега (гл. III, парт. 200—204) —		57,326.900.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА ШТАМПСКО-ИЗДА-
ВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

205	Комитет		
	Материјални расходи — — — —		1,170.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 205) — — —		1,170.000.—

ГЛАВА V — РАСХОДИ СОЦИ-
ЈАЛНО-ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

206	Комитет		
	Материјални расходи — — — —		13,799.800.—
207	Епидемиолошки институт		
	Материјални расходи — — — —		150.000.—
208	Болница за плућну туберкулозу института тбц на Голнику:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	8,958.500.—	
	5% резерва — — —	471.500.—	9,430.000.—
2	Материјални расходи — — — —	19,417.600.—	28,847.600.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
209	Диспанзер за туберкулозу у Крању института тбц на Голнику:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 133.380.—		
	5% резерва — — — 7.020.—	140.400.—	
2	Материјални расходи — — — —	146.000.—	286.400.—
210	Болница за туберкулозу костију у Валдотри-Ровињу:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 7,354.781.—		
	5% резерва — — — 387.094.—	7,741.875.—	
2	Материјални расходи — — — —	16,139.305.—	23,881.180.—
	Свега (гл. V, парт. 206—210) — — — —		66,964.980.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

211	Комитет:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 3,203.970.—		
	5% резерва — — — 186.630.—	3,372.600.—	
2	Материјални расходи — — — —	2,350.000.—	5,722.600.—
	Свега (гл. VI, парт. 211) — — — —		5,722.600.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	27,791.700.—
„ V — Расходи социјално- здравствене заштите	17,312.275.—
„ VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — —	3,372.600.—
Свега лични расходи — — — —	48,476.575.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	29,535.200.—
--	--------------

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ полиција Динара	Износ партија Динара
	Глава IV — Посебни расходи за штампарско - издавач- ку делатност — — —		1,170.000.—
„	V — Расходи социјално- здравствене заштите		49,652.705.—
„	VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —		2,350.000.—
	Свега материјални расходи —		82,707.905.—
	Укупно (XXIII раздео) — —		131,184.490.—

XXIV РАЗДЕО — КОМИТЕТ ЗА СОЦИЈАЛНО СТАРАЊЕ

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХО- ДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧ- НО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

212	Одржавање курсава за стручне кадрове:			
1	Лични расходи			
	Хонорари — — —	66.500.—		
	5% резерва — — —	3.500.—	70.000.—	
2	Материјални расходи — — —	15.000.—		85.000.—
	Свега (гл. III, парт. 212) — — —			85.000.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХО- ДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДА- ВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

213	Служба статистике социјалног старања — — — — —			374.090.—
	Свега (гл. IV, парт. 213) — — —			374.090.—

ГЛАВА V — РАСХОДИ СОЦИЈАЛ- НО-ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

214	Трошкови за летовање инвалида:			
1	Лични расходи			
	Принадлежности —	598.500.—		
	5% резерва — — —	31.500.—	630.000.—	
2	Материјални расходи — — —		5,370.000.—	6,000.000.—
215	Помоћ Средишњем одбору Удру- жења слепих ФНРЈ — — — —			140.000.—

Парт. Поз	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ пастија Динара
216	Централно опоравилиште Дечег дома у Селцу		6,650.000.—
217	Служба за репатријацију:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 3,739.200.—		
	5% резерва — — — 196.800.—	3,936.000.—	
2	Материјални расходи — — — —	2,490.000.—	6,336.000.—
	Свега (гл. V, парт. 214—217) —		19,126.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

218	Комитет:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,905.510.—		
	5% резерва — — — 100.290.—	2,005.800.—	
2	Материјални расходи — — — —	1,067.000.—	3,072.800.—
	Свега (гл. VI, парт. 218) — — —		3,072.800.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	70.000.—
„ V — Расходи социјално- здравствене заштите	4,366.000.—
„ VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — —	2,005.800.—
Свега лични расходи — — — —	6,541.800.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	15.000.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавач- делатност — — — —	374.000.—
„ V — Расходи социјално- здравствене заштите	14,560.000.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
	Глава VI — Расходи државне управе и администрације — — — —		1.067.000.—
	Свега материјални расходи — —		16.016.000.—
	Укупно (XXIV раздео) — — —		22.657.800.—

XXV РАЗДЕО — КОМИТЕТ ЗА ЗАКОНОДАВСТВО И ИЗГРАДЊУ НАРОДНЕ ВЛАСТИ

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

219	Комитет за законодавство и изградњу народне власти		
	Материјални расходи — — — —		250.000.—
220	Службени лист ФНРЈ:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 2.441.880.—		
	5% резерва — — — 128.520.—	2.570.400.—	
2	Материјални расходи — — — —	16.505.800.—	19.076.200.—
	Свега (гл. IV, парт. 219—220) — — —		19.326.200.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРАЦИЈЕ

221	Комитет за законодавство и изградњу народне власти:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1.791.795.—		
	5% резерва — — — 94.305.—	1.886.100.—	
2	Материјални расходи — — — —	1.110.000.—	2.996.100.—
	Свега (гл. VI, парт. 221) — — —		2.996.100.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — —	2.570.400.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — —	1.886.100.—
Свега лични расходи — — — —	4.456.500.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
------------	---------------	--------------------------	-------------------------

Материјални расходи

Глава IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — —	16,755.800.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	1,110.600.—
Свега материјални расходи — —	17,865.800.—
Укупно (XXV раздео) — — — —	22,322.300.—

XXVI РАЗДЕО — КОМИТЕТ ЗА ШКОЛЕ И НАУКУ

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

222	Комитет		
	Материјални расходи — — — —	14,450.450.—	
223	Океанографски институт у Сплиту		
	Лични и материјални расходи —	5,000.000.—	
	Свега (гл. III, парт. 222—223) —	19,450.450.—	

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

224	Државна архива у Београду		
	Материјални расходи — — — —	80.000.—	
	Свега (гл. IV, парт. 224) — — —	80.000.—	

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРАЦИЈЕ

225	Комитет:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 4,431.340.—		
	5% резерва — — — 233.228.—	4,664.568.—	
2	Материјални расходи — — — —	854.500.—	5,519.068.—
226	Државна архива у Београду:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,035.120.—		
	5% резерва — — — 54.480.—	1,089.600.—	
2	Материјални расходи — — — —	314.000.—	1,403.600.—
	Свега (гл. VI, парт. 225—226) —	6,922.568.—	

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	5,754.168.—
Свега лични расходи — — — — —	5,754.168.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова — — — — —	19,450 450.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — — — —	80.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	1,168.500.—
Свега материјални расходи — — — — —	20,698.950.—
Укупно (XXVI раздео) — — — — —	26,453 118.—

XXVII РАЗДЕО — КОМИТЕТ ЗА КУЛТУРУ И УМЕТНОСТ

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДРЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И ПРЕДРАЧУНА

227 Расходи за извршење финансијских планова и остале инвестиције — — — — —	2,785.100.—
Свега (гл. I, парт. 227) — — — — —	2,785.100.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

228 Комитет			
Материјални расходи — — — — —			1,750.000.—
229 Стручни библиотечарски течај:			
1 Лични расходи			
Принадлежности — — — — —	171.712.—		
5% резерва — — — — —	9.038.—	180.750.—	
2 Материјални расходи — — — — —		51.500.—	232.250.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
------------	---------------	--------------------------	-------------------------

230 Позоришна академија:

1	Лични расходи		
	Принадлежности —	142.500.—	
	5% резерва — — —	7.500.—	150.000.—
2	Материјални расходи — — —	87.000.—	237.000.—
	Свега (гл. III, парт. 228—230) —		2,219.250.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ

231 Комитет:

1	Лични расходи		
	Принадлежности —	2,338.710.—	
	5% резерва — — —	123.090.—	2,461.800.—
2	Материјални расходи	8,438.200.—	10,900.000.—

232 Пословница за културно-уметничке
приредбе:

1	Лични расходи		
	Принадлежности —	549.575.—	
	5% резерва — — —	28.925.—	578.500.—
2	Материјални расходи	8,747.500.—	9,326.000.—
	Свега (гл. VI, парт. 231—232) —		20,226.000.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	330.750.—
„ VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —	3,040.300.—
Свега лични расходи — — —	2,371.050.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање држав- не привреде и остале инвестиције на основу финансијских планова и предрачуна — —	2,785.100.—
„ III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	1,888.500.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
	Глава VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —		17,185.700.—
	Свега материјални расходи — — — — —		21,859.300.—
	Укупно (XXVII раздео) — — — — —		25,230.350.—

XXVIII РАЗДЕО — КОМИТЕТ ЗА КИНЕМАТОГРАФИЈУ

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДРЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИНАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И ПРЕДРАЧУНА

233	Расходи за извршење финансијских планова и остале инвестиције		41,342.600.—
	Свега (гл. I, парт. 233) — — — — —		41,342.600.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

234	Комитет		
	Материјални расходи — — — — —		700.000.—
235	Школа за филмске глумце и режitere:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — — — — —	530.385.—	
	5% резерва — — — — —	27.915.—	568.300.—
2	Материјални расходи	594.000.—	1,152.300.—
	Свега (гл. III, парт. 234—235) — — — — —		1,852.300.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА ШТАМПСКО-ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

236	Комитет		
	Материјални расходи — — — — —		350.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 236) — — — — —		350.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

237

Комитет:

1 Лични расходи

Принадлежности — 1,890.595.—

5% резерва — — — 99.505.—

1,990.100.—

2 Материјални расходи

1,328.000.—

3,318.100.—

Свега (гл. VI, парт. 237) — — —

3,318.100.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за
научни рад и струч-
но уздизање кадрова

558.300.—

„ VI — Расходи државне у-
праве и администра-
ције — — — — —

1,990.100.—

Свега лични расходи — — — — —

2,548.400.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање држав-
не привреде и остале
инвестиције на основу
финансијских планова
и предрачуна — — —

41,342.600.—

„ III — Посебни расходи за
научни рад и струч-
но уздизање кадрова

1,294.000.—

„ IV — Посебни расходи за
штампарско-издавач-
ку делатност — — —

350.000.—

„ VI — Расходи државне у-
праве и администра-
ције — — — — —

1,328.000.—

Свега материјални расходи — — —

44,314.600.—

Укупно (XXVIII раздео) — — —

46,863.000.—

XXIX РАЗДЕО — КОМИТЕТ ЗА РАДИОДИФУЗИЈУ

ГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДР-
ЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ
ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИ-
НАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И
ПРЕДРАЧУНА

238	Расходи за извршење финансиј- ских планова и остале инвестиције		104.615.000.—
	Свега (гл. I, парт. 238) — — —		104.615.000.—

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХО-
ДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧ-
НО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

239	Комитет		
	Материјални расходи — — — —		594.000.—
240	Радио институт:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — — — —	445.170.—	
	5% резерва — — — —	23.430.—	468.600.—
2	Материјални расходи	300.000.—	768.600.—
	Свега (гл. III, парт. 239—240) — — —		1.362.500.—

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ
ДЕЛАТНОСТ

241	Комитет		
	Материјални расходи — — — —		150.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 241) — — — —		150.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ

242	Комитет:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — — — —	2.783.025.—	
	5% резерва — — — —	146.475.—	2.929.500.—
2	Материјални расходи	1.238.000.—	4.167.500.—
	Свега (гл. VI, парт. 242) — — — —		4.167.500.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова	468.600.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — —	2,929.500.—
Свега лични расходи — — — —	3,398.100.—

Материјални расходи

Глава I — Финансирање државне привреде и остале инвестиције на основу финансијских планова и предрачуна — —	104,615.000.—
„ III — Посебни расходи за научни рад и стручно уздизање кадрова	894.000.—
„ IV — Посебни расходи за штампарско-издавачку делатност — — —	150.000.—
„ VI — Расходи државне управе и администрације — — — —	1,238.000.—
Свега материјални расходи — —	106,897.000.—
Укупно (XXIX) раздео — — —	110,295.100.—

XXX РАЗДЕО — КОМИТЕТ ЗА ФИСКУЛТУРУ

ГЛАВА III — ПОСЕБНИ РАСХОДИ ЗА НАУЧНИ РАД И СТРУЧНО УЗДИЗАЊЕ КАДРОВА

243	Комитет		
	Материјални расходи — — —		1,400.000.—
244	Државни институт за фискултуру:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,782.960.—		
	5% резерва — — — 93.840.—	1,876.800.—	
2	Материјални расходи	3,287.600.—	5 164,400.—
	Свега (гл. III, парт. 243—244) —		6,564.400.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
------------	---------------	--------------------------	-------------------------

ГЛАВА IV — ПОСЕБНИ РАСХОДИ
ЗА ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКУ
ДЕЛАТНОСТ

245	Комитет		
	Материјални расходи — — — —		500.000.—
	Свега (гл. IV, парт. 245) — — — —		500.000.—

ГЛАВА V — РАСХОДИ СОЦИЈАЛ-
НО-ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

246	Комитет		
	Материјални расходи — — — —		100.000.—
	Свега (гл. V, парт. 246) — — — —		100.000.—

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ-
НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА-
ЦИЈЕ

247	Комитет:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 1,295.990.—		
	5% резерва — — — 68.210.—	1,364.200.—	
2	Материјални расходи	26,895.000.—	28,259.200.—
	Свега (гл. VI, парт. 247) — — — —		28,259.200.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	1,876.800.—
„ VI — Расходи државне у- праве и администра- ције — — — —	1,364.200.—
Свега лични расходи — — — —	3,241.000.—

Материјални расходи

Глава III — Посебни расходи за научни рад и струч- но уздизање кадрова	4,687.600.—
--	-------------

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
„ IV —	Посебни расходи за штампарско - издавач- ку делатност — — —		500.000.—
„ V —	Расходи социјално- здравствене заштите		100.000.—
„ VI —	Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —		26,895.000.—
	Свега материјални расходи — —		32,182.600.—
	Укупно (XXX раздео) — — — —		35,423.600.—

XXXI РАЗДЕО — РЕПАРАЦИОНА КОМИСИЈА ПРИ ВЛАДИ ФНРЈ

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

248	Репарациони завод:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности — 29.222.855.—		
	5% резерва — — — 1,538.045.—	30,760.900 —	
2	Материјални расходи	55.392.980.—	86,153.880.—
	Свега (гл. VI, парт. 248) — — —		86,153.880.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава VI —	Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —	30,760.900.—
------------	---	--------------

Материјални расходи

Глава VI —	Расходи државне у- праве и администра- ције — — — — —	55,392.980.—
Укупно (XXXI раздео) — — —		86,153.880.—

XXXII РАЗДЕО — КОМИСИЈА ЗА АГРАРНУ РЕФОРМУ И КОЛОНИЗАЦИЈУ ПРИ ВЛАДИ ФНРЈ

ГЛАВА VI — РАСХОДИ ДРЖАВ- НЕ УПРАВЕ И АДМИНИСТРА- ЦИЈЕ

249	Комисија за аграрну реформу и колонизацију при Влади ФНРЈ и Главна комисија за насељавање бораца у Војводини:		
1	Лични расходи		
	Принадлежности —	2,411.765.—	
	5% резерва — — —	126.935.—	2,538.700.—
2	Материјални расходи — — —	32,965.655.—	35,504.355.—
	Свега (гл. VI, парт. 249) — — —		35,504.355.—

РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Лични расходи

Глава VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	2,538.700.—
--	-------------

Материјални расходи

Глава VI — Расходи државне управе и администрације — — — — —	32,965.655.—
Укупно (XXXII раздео) — — —	35,504.355.—

XXXIII РАЗДЕО — ПЕНЗИЈЕ И ИНВАЛИДНИНЕ

ГЛАВА V — РАСХОДИ СОЦИЈАЛ- НО-ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

250	Пензије и инвалидине:		
1	Пензије, помоћи и народна признања — — — — —	1.400.000.000.—	
2	Кредит за исплату редовних и осталих инвалидина као и за материјалне расходе издржавања инвалида — — — — —	2.500.000.000.—	3.900.000.000.—
	Свега (гл. V, парт. 250) — — —		3.900.000.000.—
	Укупно (XXXIII раздео) — — —		3.900.000.000.—

XXXIV РАЗДЕО — СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ

ГЛАВА V — РАСХОДИ СОЦИЈАЛ-
НО-ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

251	Расходи Државног завода за соци- јално осигурање — — — — —	4.166.596.379.—
	Свега (гл. V, парт. 251) — — — — —	4.166.596.379.—
	Укупно (XXXIV раздео) — — — — —	4.166.596.379.—

XXXV РАЗДЕО — РАСХОДИ У ВЕЗИ СА УСКЛАЂИВАЊЕМ
ПРИВРЕДНИХ ПЛАНОВА СА НАРОДНОМ
РЕПУБЛИКОМ АЛБАНИЈОМГЛАВА I — ФИНАНСИРАЊЕ ДР-
ЖАВНЕ ПРИВРЕДЕ И ОСТАЛЕ
ИНВЕСТИЦИЈЕ НА ОСНОВУ ФИ-
НАНСИЈСКИХ ПЛАНОВА И
ПРЕДРАЧУНА

252	Расходи у вези са усклађивањем привредних планова са Народном Републиком Албанијом — — — — —	2.000.000.000.—
	Свега (гл. I, парт. 252) — — — — —	2.000.000.000.—
	Укупно (XXXV раздео) — — — — —	2.000.000.000.—

XXXVI РАЗДЕО — РЕЗЕРВНИ ФОНД ВЛАДЕ ФНРЈ, ОБАВЕЗЕ
ДРЖАВЕ ПО ЗАЈМОВИМА И ДОТАЦИЈЕ НАРОДНИМ
РЕПУБЛИКАМАГЛАВА VIII — РЕЗЕРВНИ ФОНД
ВЛАДЕ ФНРЈ, ОБАВЕЗЕ ДРЖАВЕ
ПО ЗАЈМОВИМА И ДОТАЦИЈЕ
НАРОДНИМ РЕПУБЛИКАМА

253	Резервни фонд Владе ФНРЈ:	
1	Кредит за исплату непредвиђених и недовољно предвиђених личних расхода (чл. 10 Основног закона о буџету) — — — — —	1.000.000.000.—
2	Кредит за исплату осталих непред- виђених и недовољно предвиђе- них расхода (чл. 10 Основног закона о буџету) — — — — —	1.000.000.000.— 2.000.000.000.—

Парт. Поз.	Р а с х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
254	Обавезе државе по зајмовима —		247,500.000.—
255	Дотације за покриће вишка расхода по државним буџетима народних република:		
1	Народној Републици Босни и Херцеговини — — — — —	220,701.000.—	
2	Народној Републици Македонији —	175,210.000.—	
3	Народној Републици Црној Гори —	730,570.000.—	1.126,581.000.—
	Саега (гл. VIII, парт. 253—255) —		3.374,081.000.—
	<u>Укупно (XXXVI раздео) — — —</u>		<u>3.374,081.000.—</u>

ОПШТА РЕКАПИТУЛАЦИЈА РАСХОДА

I Народна скупштина ФНРЈ — — — — —	38,984.300.—
II Президијум Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	23,678.000.—
III Јавно тужиштво — — — — —	118,564.100.—
IV Претседништво Владе ФНРЈ — — — — —	3.413,605.000.—
V Привредни савет ФНРЈ — — — — —	22,190.300.—
VI Савезна планска комисија — — — — —	37,550.300.—
VII Савезна контролна комисија — — — — —	12,533.400.—
VIII Министарство индустрије — — — — —	9.753,541.400.—
IX Министарство рударства — — — — —	6.114,380.700.—
X Министарство пољопривреде и шумарства — — — — —	415,746.162.—
XI Министарство пошта — — — — —	1.535,063.215.—
XII Министарство саобраћаја — — — — —	4.436,776.513.—
XIII Министарство поморства — — — — —	1.359,732.670.—
XIV Министарство спољне трговине — — — — —	285,181.698.—
XV Министарство трговине и снабдевања — — — — —	143,494.430.—
XVI Министарство грађевина — — — — —	2.885,917.200.—
XVII Министарство финансија — — — — —	672,807.155.—
XVIII Министарство народне одбране — — — — —	13.550,000.000.—
XIX Министарство унутрашњих послова — — — — —	419,427.523.—
XX Министарство иностраних послова — — — — —	265,813.831.—
XXI Министарство правосуђа — — — — —	8.415.300.—
XXII Министарство рада — — — — —	63,831.441.—
XXIII Комитет за заштиту народног здравља — — — — —	131,184.480.—
XXIV Комитет за социјално старање — — — — —	22,657.800.—
XXV Комитет за законодавство и изградњу народне власти — — — — —	22,322.300.—
XXVI Комитет за школе и науку — — — — —	26,453.118.—
XXVII Комитет за културу и уметност — — — — —	25,230.350.—
XXVIII Комитет за кинематографију — — — — —	46,863.000.—
XXIX Комитет за радиодифузију — — — — —	110,295.100.—
XXX Комитет за фискултуру — — — — —	35,423.600.—
XXXI Репарациона комисија при Влади ФНРЈ — — — — —	86,153.830.—
XXXII Комисија за аграрну реформу и колонизацију — — — — —	35,504.355.—
XXXIII Пензије и инвалиднине — — — — —	3.900,000.000.—
XXXIV Социјално осигурање — — — — —	4.166,596.379.—
XXXV Расходи у вези са усклађивањем привредних планова са Н. Р. Албанијом — — — — —	2.000,000.000.—
XXXVI Резервни фонд Владе ФНРЈ, обавезе државе по зајмовима и дотације народним републикама:	
а) Резервни фонд Владе ФНРЈ — — — — —	2.000,000.000.—
б) Обавезе државе по зајмовима — — — — —	247,500.000.—
в) Дотације народним републикама — — — — —	1.126,581.000.—
Укупно — — — — —	3.374,081.000.—
	59.560,000.000.—

Б) ПРИХОДИ

Парт. Поз.	П р и х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
I РАЗДЕО — ДЕО ПОРЕЗА НА ПРОМЕТ ПРОИЗВОДА КОЈИ УЛАЗИ У САВЕЗНИ БУЏЕТ			
1	Део пореза на промет производа који улази у савезни буџет — — — — —	30.243,231.000.—	
	Свега I раздео — — — — —	30.243,231.000.—	
II РАЗДЕО — ОСТАТАК ДОБИТКА И ВИШКОВИ СОПСТВЕНИХ ОБРТНИХ СРЕДСТАВА ДРЖАВНИХ ПРИВРЕДНИХ ПРЕДУЗЕЋА ОПШТЕДРЖАВНОГ ЗНАЧАЈА			
2	Остатак добитка и вишкови сопствених обртних средстава државних привредних предузећа општедржавног значаја — — — — —	3.100,000.000.—	
	Свега II раздео — — — — —	3.100,000.000.—	
III РАЗДЕО — ДЕО ТАКСА			
3	Продаја таксених марака и таксених хартија од вредности, као и наплата такса у готовом новцу — — — — —	367,480.000.—	
	Свега III раздео — — — — —	367,480.000.—	
IV РАЗДЕО — ПРИХОДИ ОД ЦАРИНА			
4	Царине са споредним царинским дажбинама и ажијом — — — — —	400,000.000.—	
	Свега IV раздео — — — — —	400,000.000.—	

V РАЗДЕО — ПРИХОДИ ОД РЕ-
ПАРАЦИЈА

5	Од репарација и реституција — —	2.900.000.000.—
	Свега V раздео — — — — —	2.900.000.000.—

VI РАЗДЕО — ПРИХОДИ ОД
УСТАНОВА И НАДЛЕШТАВА

6 Савезна планска комисија:

Приходи Савезне планске комисије,
Државног статистичког уреда и
Савезне комисије за стандарди-
зацију од продаје часописа, књи-
га, билтена, стандарда, статистич-
ких публикација, мапа и обра-
заца — — — — —

1.500.000.—

7 Комитет за законодавство и изград-
њу народне власти:

Од претплате на Службени лист", про-
даје листа и оста-
лих издања — — 19.800.000.—

Од огласа — — — 60.000.—

19.860.000.—

8 Комитет за културу и уметност:

1 Приходи од приредаба Пословнице
за културно-уметничке приредбе 9.000.000.—

2 10% од приредаба које приређују
концертни уреди народних ре-
публика — — — — — 252.000.— 9.252.000.—

9 Комитет за кинематографију

Од издавања стручног листа
„Филм” — — — — —

300.000.—

10 Комитет за заштиту народног
здравља

1 Приходи од продаје фармакопеја 600.000.—

2 Приходи болнице за туберкулозу
плућа „Голник”

Од лечења боле-
сника — — — — — 7.500.000.—

Парт. Поз.	П р и х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
	Од режијске хране и станарине — — — — —	2,000.000.—	
	Од сопствене еко- номије — — — — —	450.000.—	
	Ситни приходи — — — — —	50.000.—	10,000.000.—
3	Приходи болнице за туберкулозу кости- ју у Ваддотри— Ровињу		
	Од лечења боле- сника — — — — —	14,169.600.—	
	Од режијске хране и станарине — — — — —	1,231.230.—	15,400.830.— 26,000.330.—
11	Министарство индустрије:		
	Приходи Управе за заштиту индустријске својине:		
1	Од штампања гласника, патентних списа и нацрта — — — — —	650.000.—	
2	Од Међународног бироа за индустријску својину у Берну — — — — —	100.000.—	750.000.—
12	Министарство рударства		
	Приходи од продаје образаца, стручних књига и часописа — — — — —		441.500.—
13	Министарство пошта:		
1	По међународној телеграфској радњи — — — — —	27.350.000.—	
2	По међународној телефонској радњи — — — — —	5,100.000.—	
3	По поштанској унутрашњој и међународној радњи — — — — —	617,500.000.—	
4	По телеграфској унутрашњој радњи — — — — —	116,000.000.—	
5	По телефонској унутрашњој радњи — — — — —	321,000.000.—	
6	Удео од радио-претплата — — — — —	2,156.000.—	
7	Превоз путника и пртљага аутомобилима и коњима — — — — —	51,700.000.—	
8	Кирија од изнајмљених просторија — — — — —	706.000.—	
9	Од подизање телефонско-телеграфских линија за туђ рачун — — — — —	10,000.000.—	
10	Разни ситни приходи — — — — —	3,890.000.—	1.155.402.000.—

14 Министарство саобраћаја:			
1	Приходи Главне управе речног саобраћаја		
	Од пристанишних такса — — — —	2,000.000.—	
	Од закупа превоза	1,200.000.—	
	Од продаје плативих образаца —	130.000.—	
	Од продаје регистарских плочица	50.000.—	
	Од продаје платних књижица —	50.000.—	
	Од такса за испите	50.000.—	
	Од продаје старог гвозђа — — — —	2,000.000.—	5,480.000 —
2	Приходи Главне управе ваздушног саобраћаја		
	Од превоза путника и робе — —	23,000.000.—	28,480.000.—
15 Министарство поморства:			
1	Приходи Министарства поморства од продаје часописа „Поморство“ — — — — —	750.000.—	
2	Приходи Управе поморства		
	Наплата лучких такса — — — —	2,000.000.—	
	Закупнине и дажбине за употребу јавног добра —	250.000.—	
	Таксе за отварање моста у Трогиру, Тијесном и Сушаку — — — —	60.000.—	
	Од продаје разних образаца — — —	200.000.—	
	Од разних прихода	200.000.—	2,710.000.—
			3,460.000.—
16	Министарство спољне трговине		
	Допринос на увоз и извоз — — —		50,000.000.—
17	Министарство трговине и снабдевања		
	Приходи Управе за мере и драгоцене метале — — — — —		15,000.000.—

Парт. Поз	П р и х о д и	Износ позиција Динара	Износ партија Динара
18	Министарство грађевина		
	Приходи од продаје стручних књи- га, приручника и публикација		1.210.000.—
19	Министарство унутрашњих послова		
	Приходи од продаје путних ис- права (пасоша) — — — —		900.000.—
20	Министарство правосуђа		
	Кирија за изнајмљене просторије		30.340.—
21	Министарство рада:		
	Приходи од продаје часописа „Весник рада” — — — —	864.000.—	
	Приходи од продаје разних публикаци- ја, „Исељеничког билтена” и „Исе- љеничког алмана- ха” као и осталих брошура — — — —	500.000.—	
	Приходи од приват- но-правне заштите исељеника — — — —	350.000.—	1.714.000.—
	Свега VI раздео — — — —		1.314.501.170.—
VII РАЗДЕО — ПРИХОДИ ОД СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА			
22	Приходи Државног завода за со- цијално осигурање — — — —		8.800.000.000.—
	Свега VII раздео — — — —		8.800.000.000.—
VIII РАЗДЕО — ФОНД ЗА ОБНОВУ ЗЕМЉЕ			
23	Приходи Фонда за обнову земље		7.700.000.000.—
	Свега VIII раздео — — — —		7.700.000.000.—

Парт. Поз.

П р и х о д и

Износ позиција
ДинараИзнос партија
ДинараIX РАЗДЕО — АМОРТИЗАЦИ-
ОНИ ФОНД

24	Уплате у корист Амортизационог фонда — — — — —	2.500.000.000.—
	Свега IX раздео — — — — —	2.500.000.000.—

X РАЗДЕО — УКИНУТИ ФОН-
ДОВИ

25	Салдо укинутих фондова — — —	150.000.000.—
	Свега X раздео — — — — —	150.000.000.—

XI РАЗДЕО — САБИРНИ РАЧУН

26	Удео буџета у приходима сабир- ног рачуна — — — — —	1.000.000.000.—
	Свега XI раздео — — — — —	1.000.000.000.—

XII РАЗДЕО — 5% УЧЕШЋА У
ДОХОДАРИНИ НАРОДНИХ РЕ-
ПУБЛИКА

27	5% од пореза на доходак — — —	400.000.000.—
	Свега XII раздео — — — — —	400.000.000.—

XIII РАЗДЕО — РАЗНИ
ПРИХОДИ

28	Разни непокретни и ванредни приходи — — — — —	684.787.830.—
	Свега XIII раздео — — — — —	684.787.830.—

ОПШТА РЕКАПИТУЛАЦИЈА ПРИХОДА

I Део пореза на промет производа који улази у савезни буџет — — — — —	30.243,231.000.—
II Остатак добитка и вишкови сопствених обртних средстава државних привредних предузећа општедржавног значаја — — — — —	3.100.000.000.—
III Део такса — — — — —	367,480.000.—
IV Приходи од царина — — — — —	400.000.000.—
V Приходи од репарација — — — — —	2.900.000.000.—
VI Приходи установа и надлештва — — — — —	1.314,501.170.—
VII Приходи од социјалног осигурања — — — — —	8.800.000.000.—
VIII Фонд за обнову земље — — — — —	7.700.000.000.—
IX Амортизациони фонд — — — — —	2.500.000.000.—
X Укинута фондови — — — — —	150.000.000.—
XI Сабирни рачун — — — — —	1.000.000.000.—
XII 5% учешћа у доходарини народних република — — — — —	400.000.000.—
XIII Разни приходи — — — — —	684,787.830.—
Укупно приходи — — — — —	<u>59.560.000.000.—</u>

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ОПШТЕДРЖАВНОГ БУЏЕТА ЗА 1947 ГОДИНУ СА ПРЕДЛОГОМ ФИНАНСИСКОГ ЗАКОНА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за привредни план
и финансије

Бр. 16

22 марта 1947 гц.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Одбор за привредни план и финансије претресао је на својим седницама одржаним 17, 18, 19, 20, 21 и 22 марта 1947 године Предлог општедржавног буџета за 1947 годину са Предлогом финансиског закона, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу члана 63 Устава доставио Министар финансија ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

После свестраног проучавања, а на основу пуне сагласности постигнуте у заједничком Редакционом одбору са Одбором за привредни план и финансије Већа народа, Одбор је усвојио једногласно и без измена и допуна Предлог општедржавног буџета за буџетску 1947 годину са Предлогом финансиског закона за општедржавни буџет за буџетску 1947 годину.

Подносећи Савезном већу овај извештај, Одбор за привредни план и финансије моли Веће да га извели усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Петра Стамболића.

Секретар

Живота Ђерановић, с. р.

Претседник

Петр Стамболић, с. р.

Чланови:

Филип Лакуш, с. р., Јоже Јуранчић, с. р., Албин Випотник, с. р., Петар П. Мундрић, с. р., Добросав Томашевић, с. р., Аћим Груловић, с. р., Ванчо Бурзевски, с. р., Мирко Крцић, с. р., Мустафа Виловић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ ВЕЋА
НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ
ОПШТЕДРЖАВНОГ БУЏЕТА ЗА 1947 ГОДИНУ СА ПРЕ-
ДЛОГОМ ФИНАНСИСКОГ ЗАКОНА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Одбор за привредни план
и финансије

Бр. 12

22 марта 1947 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Одбор за привредни план и финансије претресао је на својим седницама, одржаним 17, 18, 19, 20, 21 и 22 марта 1947 године Предлог општедржавног буџета за 1947 годину са Предлогом финансијског закона, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставио Министар финансија ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања Предлога општедржавног буџета и Предлога финансиског закона, а на основу пуне сагласности постигнуте у заједничком Редакционом одбору, Одбор за привредни план и финансије предлаже Већу, да Предлог општедржавног буџета за буџетску 1947 годину са Предлогом финансиског закона за општедржавни буџет за буџетску 1947 годину, усвоји у предложеном облику.

Подносећи Већу народа овај извештај, Одбор за привредни план и финансије моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио др Обрена Благојевића.

Секретар

Др Војин Царић, с. р.

Претседник

Др Обрен Благојевић, с. р.

Чланови:

Иван Гошњак, с. р., Бане Андрејевић, с. р., Иван Турковић, с. р.
Алекса Томић, с. р., Јосип Јерас, с. р., Бено Котник, с. р.,
Александар Стојановић, с. р.

ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

Бр 8861

22 марта 1947 год

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

У смислу Пословника Већа народа достављам Вам Предлог закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 године до 31 децембра 1945 године, који је Влада ФНРЈ усвојила на својој седници од 18 марта 1947 године.

Молим Вас да предлог овога закона упутите Одбору за привредни план и финансије Већа народа на разматрање.

Министар финансија

Сретен Жујовић, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

О ДРЖАВНОМ ЗАВРШНОМ РАЧУНУ ЗА ПЕРИОД ОД 1 НО-
ВЕМБРА 1944 ДО 31 ДЕЦЕМБРА 1945 ГОДИНЕ

Члан 1

Извршени расходи и остварени приходи за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године износе, и то:

1. ЗА НОВЕМБАР И ДЕЦЕМБАР 1944

Расходи

Ванбуџетски расходи у новембру	Дин.	33,997.677.07
Буџетски расходи у децембру	Дин.	71,514.210.88

Расходи на терет обртног капитала		
Главне државне благајне	Дин.	26,519.942.62
	Свега Дин.	132,031.830.57

Приходи

Буџетски приходи у децембру	Дин.	44,834.653.50
Приходи обртног капитала Главне државне благајне	Дин.	34,468.198.40
	Свега Дин.	79,302.851.90

II. ЗА 1945 ГОДИНУ

а) за буџетски период јануар

Расходи

Буџетски расходи	Дин.	111,741.771.83
Расходи на терет обртног капитала		
Главне државне благајне	Дин.	26,249.858.69
	Свега Дин.	137,991.630.52

Приходи

Буџетски приходи	Дин.	56,146.754.49
Приходи обртног капитала Главне државне благајне	Дин.	36,627.161.26
	Свега Дин.	92,773.915.75

б) за буџетски период фебруар-март

Расходи

Буџетски расходи	Дин.	391,049.349.51
Расходи на терет обртног капитала		
Главне државне благајне	Дин.	30,396.693.36
	Свега Дин.	421,446.042.87

Приходи

Буџетски приходи	Дин.	144,252.995.—
Приходи обртног капитала Главне државне благајне	Дин.	1,572.210.79
	Свега Дин.	145,825.205.79

в) за буџетски период април-јуни

Расходи

Буџетски расходи	Дин.	2.197,741.664.13
Расходи на терет обртног капитала		
Главне државне благајне	Дин.	1.498,610.962.60
	Свега Дин.	3.696,352.626.73

Приходи

Буџетски приходи	Дин.	863,735.416.55
Приходи обртног капитала		
Главне државне благајне	Дин.	54,092.348.04
	Свега Дин.	917,827.764.59

г) за буџетски период јули-децембар

Расходи

Буџетски расходи	Дин.	9.552,066.035.81
Расходи на терет обртног капитала		
Главне државне благајне	Дин.	1.702,416.002.63
	Свега Дин.	11.254,482.038.44

Приходи

Буџетски приходи	Дин.	7.574,353.091.32
Приходи обртног капитала		
Главне државне благајне	Дин.	234,768.599.38
	Свега Дин.	7.809,121.690.70

Члан 2

Одобравају се сви извршени расходи на терет буџетских партија, расходи на терет обртног капитала Главне државне благајне, као и ванбуџетски расходи учињени у месецу новембру 1944.

Члан 3

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ДРЖАВНОМ ЗАВРШНОМ РАЧУНУ ЗА ПЕРИОД ОД 1 НОВЕМБРА 1944 ГОДИНЕ ДО 31 ДЕЦЕМБРА 1945 ГОДИНЕ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

Одбор за привредни план

и финансије

Бр. 17

22 марта 1947 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Одбор за привредни план и финансије на својој седници одржаној 22 марта 1947 године претресао је Предлог закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 до 31 децембра 1945 године, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је Министар финансија ФНРЈ поднео Народној скупштини ФНРЈ на решење.

После свестраног проучавања и потпуне сагласности постигнуте у заједничком Редакционом одбору са Одбором за привредни план и финансије Већа народа, Одбор је усвојио једногласно без измена и допуна поменути законски предлог.

Подносећи Савезном већу овај свој извештај, Одбор за привредни план и финансије моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Мустафу Виловића.

Претседник

Секретар

Одбора за привредни план и финансије

Живота Ђермановић, с. р.

Петар Стамболић, с. р.

Чланови:

Филип Лакуш, с. р., Јоже Јуранчич, с. р., Албин Випотник, с. р., Петар П. Мундрић, с. р., Добросав Томашевић, с. р., Аћим Груловић, с. р., Ванчо Бурзевски, с. р., Мирко Крцић, с. р., Мустафа Виловић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗА- КОНА О ДРЖАВНОМ ЗАВРШНОМ РАЧУНУ ЗА ПЕРИОД ОД 1 НОВЕМБРА 1944 ГОДИНЕ ДО 31 ДЕЦЕМБРА 1945 ГОДИНЕ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Одбор за привредни план
и финансије

Бр. 13

22 марта 1947 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Одбор за привредни план и финансије претресао је на својој седници одржаној 22 марта ове године Предлог закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 године до 31 децембра 1945 године, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава и чл. 37 Основног закона о буџету доставио Министар финансија ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања овог законског предлога, а на основу пуне сагласности постигнуте у заједничком Редакционом одбору, Одбор за привредни план и финансије предлаже Већу да Предлог закона о државном завршном рачуну за период од 1 новембра 1944 године до 31 децембра 1945 године усвоји у предложеном облику.

Подносећи Већу народа овај извештај, Одбор за привредни план и финансије моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио др Војина Царића.

Секретар

Др Војин Царић, с. р.

Претседник

Одбора за привредни план и финансије

Др Обрен Благојевић, с. р.

Чланови:

Иван Гошњак, с. р., Бане Андрејев, с. р., Јосип Јерас, с. р.,
Иван Турковић, с. р., Александар Стојановић, с. р., Бено
Котник, с. р., Алекса Томић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ОСНОВНОГ ЗАКОНА О СТАРАТЕЉСТВУ

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

1. Старатељство и органи старатељства

Члан 1

Малолетна лица која нису под родитељским старањем као и остала лица која су неспособна да се сама старају о својој личности, правима и интересима стављају се под старатељство и уживају нарочиту заштиту и старање државе.

Члан 2

Сврха старатељства је првенствено збрињавање, васпитање и образовање малолетних лица под старатељством ради њиховог подизања у свесне и спремне грађане одане народу и држави, као и старање о личности других лица стављених под старатељство.

Старатељство има за сврху и обезбеђење права и интереса лица под старатељством.

Члан 3

Органи старатељства су извршни одбори среских и градских (реонских) народних одбора.

Министар социјалне политике народне републике може одредити као органе старатељства поједине извршне одборе месних народних одбора.

Члан 4

Извршни одбори среских и градских (реонских) народних одбора преносе вршење послова старатељства на отсеке социјалног старања.

Извршни одбори као органи старатељства врше и у овом случају оне послове који су законом дати у њихову искључиву надлежност.

Члан 5

Надлежност органа старатељства одређује се према месту пребивалишта, а ако овог нема према боравишту лица које треба ставити под старатељство.

Члан 6

Органи старатељства ослањају се у своме раду на друштвене а нарочито омладинске организације.

Члан 7

Послове старатељства за држављане Федеративне Народне Републике Југославије у иностранству обављају конзуларна претставништва и дипломатска претставништва Федеративне Народне Републике Југославије која врше конзуларне послове.

Члан 8

Стављање под старатељство као и укидање старатељства забележиће се у земљишне књиге ако штићеник има непокретности.

Члан 9

Против решења среског или градског (реонског) извршног одбора односно отсека за социјално старање може се изјавити жалба вишем извршном одбору односно одељењу за социјално старање у року од 15 дана од дана доставе решења, а у народним републикама које немају окружне народне одборе министарства социјалне политике народне републике. У Аутономној покрајини Војводини и Аутономној Косовско-метохијској области против решења извршних одбора среских или градских народних одбора, односно њихових отсека социјалног старања, изјављује се жалба главном извршном одбору или обласном извршном одбору односно њиховом одељењу социјалног старања.

Жалба против решења извршних одбора месних народних одбора који врше послове старатељства изјављује се извршном одбору среског народног одбора.

Решење донето по овој жалби је коначно.

2. Задаци и дужности органа старатељства

Члан 10

Задаци су органа старатељства да се стара о правилном васпитању и школовању, здрављу и лечењу лица под старатељством.

Орган старатељства је дужан старати се о упућивању у интернате, домове, лечилишта, болнице или друге сличне установе свих незбринутих штићеника као и осталих лица под старатељством којима на други начин није могуће обезбедити васпитање, школовање или лечење.

Он је дужан предузимати опште мере ради заједничке заштите интереса лица под старатељством.

Члан 11

Органи старатељства врше старатељске послове непосредно или преко постављених старалаца.

Орган старатељства увек руководи пословима старатељства и врши надзор над радом старалаца.

Он може у сваком послу, поступку и уопште у свакој ствари старатељства у свако доба наредити или сам предузети радње које захтевају интереси лица под старатељством

Члан 12

Одлуке о стављању под старатељство и постављању стараоца доноси надлежни извршни одбор.

Члан 13

Извршни одбори односно месни народни одбори који врше послове старатељства бирају из реда чланова народног одбора и других грађана једног или више старатељских повереника.

Извршни одбори среских и градских народних одбора као и извршни одбори месних народних одбора који врше старатељске послове могу из редова чланова народног одбора и других грађана изабрати једног или више старатељских повереника.

Члан 14

Дужност старатељских повереника је да помажу органима старатељства, да их обавештавају о свим случајевима важним за вођење старатељства и да прате рад старалаца. Они су нарочито дужни да саопште органу старатељства имена лица подесних за стараоце, да му пријаве сваки случај занемарења васпитања и неге малолетника и старања о другим лицима под старатељством и да га обавесте о свим другим запаженим недостацима и неправилностима у васпитању и управљању имовином штићеника, као и да помажу стараоце саветима у вршењу њихове дужности.

II СТАРАТЕЉСТВО НАД МАЛОЛЕТНИЦИМА

1. Стављање под старатељство и постављање стараоца

Члан 15

Дужни су без одлагања обавестити орган старатељства о потреби да се малолетник стави под старатељство:

1) најближи сродници малолетника, лица која живе с њиме у домаћој заједници, као и његови непосредни суседи;

2) матичар као и остали државни органи када у вршењу дужности сазнају за такав случај;

3) старатељски повереници.

Орган старатељства донеће одлуку о стављању под старатељство и кад на други начин сазна да је то потребно.

Орган старатељства је дужан донети одлуку о стављању под старатељство и постављању стараоца најдоцније за месец дана од када је обвештен.

Члан 16

Орган старатељства при постављању стараоца узеће у обзир лична својства и способност лица које се поставља за стараоца као и његове односе са малолетником.

При томе ће водити рачуна о жељама малолетника и његових родитеља.

Орган старатељства може тражити мишљење друштвених организација и саслушати друга лица блиска малолетнику чије би мишљење могло бити корисно при избору стараоца.

Члан 17

Не може бити постављено за стараоца лице:

1) које је судском пресудом осуђено на губитак политичких или грађанских права;

2) које је судском одлуком лишено родитељских права;

3) чији су интереси у опреци са интересима малолетника;

4) које је у непријатељству са малолетником или са његовим родитељима;

5) од кога се с обзиром на његово владање не може очекивати да ће правилно вршити своју старатељску дужност.

Члан 18

Сваки грађанин је обавезан примити се дужности стараоца.

Старатељства се не морају примити:

- 1) лица која су навршила шездесет година живота;
- 2) лица која не би могла правилно вршити ове дужности због болести, телесних недостатака или због природе свог занимања или службе;
- 3) лица која већ имају старатељску дужност или се иначе старају о двоје или више туђе деце;
- 4) мајка која има дете млађе од седам година;
- 5) лица која имају четворо или више своје малолетне деце.

Члан 19

Орган старатељства издаће стараоцу исправу о постављењу, пошто га упозна са значајем и садржајем његових дужности.

Ако то захтевају нарочити разлози, стављање под старатељство и постављење стараоца објавиће се у службеном листу народне републике као и на други уобичајени начин.

Члан 20

Лице које без разлога основаног на закону одбије да се прими дужности стараоца биће дужно да накнади штету која би услед тога по малолетника наступила.

Члан 21

Дужност стараоца над малолетницима који се налазе у некој установи социјалног старања врши руководиоца те установе.

Ако малолетник који се налази у установи социјалног старања има имовине, орган старатељства поставиће стараоца за ту имовину кад је то потребно.

2. Дужности и права стараоца

Члан 22

Старалац је дужан да се стара о личности малолетника а нарочито о његовом васпитању, здрављу и његовом припремању за друштвено користан рад као да му је родитељ.

Он је дужан да се стара о малолетниковим правима и интересима и да управља његовом имовином.

Члан 23

При ступању на дужност старалац је дужан заједно са претставником кога одреди срески односно градски (реон-

ски) или месни извршни одбор извршити попис и приближну процену малолетникове имовине.

Попису и процени присуствоваће кад је то могуће и малолетник ако је у стању да разуме о чему се ради.

Члан 24

Старалац заступа малолетника.

Он врши у име и за рачун малолетника оне правне послове који долазе у редовно пословање и управљање имовином.

При предузимању сваког важнијег посла старалац ће се кад је то могуће посаветовати са малолетником ако је овај у стању да разуме о чему се ради.

Члан 25

Малолетник који је навршио четрнаест година може обављати сам своје правне послове, али је за пуноважност послова потребно одобрење његовог староца, а за оне послове које старалац не може сам предузети потребно је и одобрење органа старатељства.

Малолетник који је навршио четрнаест година може слободно располагати својом зарадом.

Члан 26

Старалац може само са одобрењем органа старатељства предузимати важније мере у погледу личности малолетника или управљања његовом имовином а нарочито:

1) дати малолетника у завод за васпитање, предати га неком лицу на негу и чување или упутити га на дуже време у неку установу за лечење;

2) прекинути школовање малолетника или променити врсту школе;

3) закључити уговор о учењу у привреди или уговор о раду;

4) одлучити о избору или обављању занимања за малолетника;

5) одрећи се од наслеђа или легата и примити или одбити поклон;

6) купити, отуђити или оптеретити непокретности малолетника;

7) одлучити о ступању или иступању малолетника из сељачке радне задруге.

Члан 27

Старалац не може без одобрења органа старатељства предузети посао који прелази оквир редовног пословања или управљања малолетниковом имовином.

Ако је правни посао за који је потребно одобрење органа старатељства закључен без тога одобрења, он ће вредети само ако га орган старатељства накнадно одобри.

Члан 28

Старалац не сме употребљавати малолетникове ствари нити се њиме користити.

Старалац може закључити правни посао са малолетником о коме се стара само ако орган старатељства нађе да то захтевају интереси малолетника и то претходно одобри.

У таквом случају, као и у случају спора између малолетника и његовог стараоца, орган старатељства одредиће малолетнику нарочитог стараоца само за тај посао или спор.

Члан 29

Старалац врши своје дужности бесплатно.

Орган старатељства може одредити стараоцу примерну награду.

Старалац има право на накнаду оправданих трошкова учињених у вршењу својих дужности.

Члан 30

Старалац је дужан поднети извештај и положити рачун о свом раду сваке године, као и кад год то затражи орган старатељства.

Члан 31

Из извештаја стараоца треба да се види његово старање о личности малолетника, нарочито о његовом здрављу, васпитању и образовању и о припремању за друштвено користан рад, као и све друго од значаја за личност малолетника.

Извештај треба да садржи рачун о управи и располагању малолетниковом имовином и из њега треба да се виде сви малолетникови приходи и расходи.

3. Одговорност стараоца

Члан 32

Рад старалаца је под сталним надзором органа старатељства.

Орган старатељства ће прикупљати податке о раду старалаца непосредно или путем старатељских повереника.

У вршењу надзора органу старатељства пружаће помоћ државни органи и друштвене организације.

Члан 33

Орган старатељства смениће стараоца ако по претставци самог малолетника, државних органа, друштвених организација, појединих грађана или на други начин сазна и утврди да је старалац немаран у вршењу своје дужности или да злоупотребљава своја овлашћења, или се иначе његовим радом доводе у опасност малолетникови интереси.

Пре одлуке о смењивању стараоца орган старатељства извршиће потребна испитивања и саслушаће о свему самог стараоца.

Члан 34

Против стараочевих поступака и пропуштања могу поднети тужбу органу старатељства малолетник, државни органи и установе, друштвене организације и поједини грађани.

Пошто испита тужбу орган старатељства донеће одлуку и предузеће потребне мере за заштиту малолетникових интереса.

Против решења органа старатељства могу поднети жалбу тужилац, државни органи и установе и старалац.

Члан 35

Орган старатељства при разматрању појединих ствари старатељства саслушаће сва лица чије саслушање може бити од користи за решење ствари, па и самог малолетника.

Он је дужан саслушати подносиоца претставке, тужиоца, стараоца и заинтересована лица.

Члан 36

За обезбеђење права и потраживања малолетникових према стараоцу, која потичу из неправилног рада стараоца, орган старатељства може одлучити да се предузму према стараоцу мере за обезбеђење тих права или потраживања.

У своје решењу орган старатељства одредиће које ће се мере обезбеђења предузети.

Надлежни органи за извршење дужни су спровести ове мере.

Жалба против овог решења не спречава његово извршење.

Члан 37

Старалац је дужан накнадити малолетнику сву штету коју му је нанео немарним вршењем дужности.

Члан 38

Орган старатељства може казнити стараоца новчано до две хиљаде динара због неизвршења његових наредаба као и ако старалац одбије да изврши дужност или небрижљиво занемари старање о личности и васпитању штићеника.

4. Престанак старатељства

Члан 39

Старатељство над малолетником престаје његовим пунолетством или кад се малолетник пунолетним прогласи.

Члан 40

Кад старалац престане вршити дужност предаће малолетникову имовину и старатељске исправе према одлуци органа старатељства.

III СТАРАТЕЉСТВО НАД ЛИЦИМА ЛИШЕНИМ ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ

Члан 41

Лица која су одлуком суда делимично или потпуно лишена пословне способности стављају се под старатељство.

Члан 42

Суд код кога је покренут поступак за лишење пословне способности дужан је извести надлежни орган старатељства, који ће, ако је то потребно, поставити привременог стараоца.

За ово старатељство вреде одредбе о старатељству за лица која су навршила четрнаест година, али орган старатељства може, ако је то потребно, проширити на њега одредбе о старатељству над малолетницима који нису навршили четрнаест година.

Дужност привременог стараоца престаје и кад се постави стални старалац или кад постане правоснажна одлука суда да нема места лишењу пословне способности.

Члан 43

Правоснажну одлуку о лишењу пословне способности суд је дужан без одлагања доставити надлежном органу старатељства, који ће у року од месец дана од пријема одлуке поставити стараоца.

Члан 44

Старалац лица које је лишено пословне способности дужан је старати се нарочито о његовој личности водећи при томе рачуна о узроцима због којих је лишено пословне способности.

Старалац лица које је лишено пословне способности због душевне болести обратиће нарочиту пажњу на његово лечење.

Члан 45

За старатељство над лицима која су лишена пословне способности вреде одредбе о старатељству над малолетницима, уколико што друго није одређено овим законом или законом републике или произлази из природе ствари.

Члан 46

Старалац лица које је потпуно лишено пословне способности има дужности и права стараоца малолетног лица које још није навршило четрнаест година живота.

Старалац лица које је делимично лишено пословне способности има дужности и права стараоца малолетног лица које је завршило четрнаест година живота, али орган старатељства може кад је то потребно одредити послове које лице делимично лишено пословне способности може предузимати самостално и без одобрења стараоца.

Члан 47

Старатељство над лицима која су лишена пословне способности престаје кад им се одлуком суда врати пословна способност.

IV СТАРАОЦИ ЗА ПОСЕБНЕ СЛУЧАЈЕВЕ

Члан 48

Орган старатељства поставиће стараоца ради указивања помоћи појединим лицима у заштити њихових права и интереса у посебним случајевима предвиђеним у овој глави.

Члан 49

Орган старатељства поставиће стараоца чим дозна да је то потребно ради заштите права и интереса отсутног лица чије боравиште није познато а које нема заступника.

Кад постоји опасност да услед отсућности неког лица, чије боравиште није познато, друга лица трпе штету, орган старатељства поставиће на захтев тих лица отсутног стараоца ако нема заступника.

Члан 50

Малолетнику ће се поставити нарочити старалац за вођење спора између њега и његових родитеља, за закључење појединих правних послова између њих, као и у другим случајевима кад су њихови интереси у опреци.

Кад између малолетника над којима исто лице врши родитељска права и дужности треба да се води спор или закључи правни посао у коме су њихови интереси у опреци, поставиће се сваком од њих нарочити старалац за вођење спора односно закључење посла.

Исто вреди и за случајеве кад више лица имају истог стараоца.

Родитељи, усвојиноци и стараоци, као и државни органи када у вршењу дужности сазнају за такав случај, дужни су сваки такав случај пријавити органу старатељства.

Члан 51

Орган старатељства поставиће стараоца кад је потребно за старање о имовини чији је сопственик непознат.

Надлежност органа старатељства у овоме случају одређује се према месту где се имовина налази.

Члан 52

Орган старатељства поставиће стараоца за поједине послове или одређену врсту послова и у другим случајевима када је то потребно ради заштите права и интереса појединих лица.

Члан 53

Орган старатељства одредиће потребне мере и за заштиту личности, права и интереса страног држављанина у случајевима предвиђеним овим законом док власт надлежна по међународним уговорима или другим прописима међународног права не донесе одлуку.

Члан 54

Орган старатељства ће при постављању староца по прописима ове главе одредити обим дужности и права староца с обзиром на околности сваког појединог случаја.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 55

Народне републике у својим допунским законима о старатељству донеће и ближе прописе о стварању задатака старатељства и управљању имовином лица под старатељством.

Министар спољних послова Федеративне Народне Републике Југославије донеће својим правилником ближе одредбе о вршењу старатељства над држављанима Федеративне Народне Републике Југославије у иностранству.

Члан 56

Одредбе овог закона примењиваће се убудуће и на старатељства која су установљена пре његовог ступања на снагу.

Члан 57

Овај закон ступа на снагу тридесет дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

ПРЕДЛОГА ОСНОВНОГ ЗАКОНА О СТАРАТЕЉСТВУ

I

Тешко наслеђе четворогодишњег рата у току кога је велики број деце остао без родитеља, као и тежак проблем збрињавања ратне сирочади намећу потребу да се донесе закон којим ће се поставити основа за решавање питања старатељства над свим малолетницима који су остали без родитеља и заштите, и којим ће се осигурати њихова свестрана заштита. Хитност и озбиљност проблема збрињавања ратне сирочади произилази из саме чињенице да према непотпуним подацима број сирочади у целој земљи износи преко 280.000 деце и младежи. Неопходан услов да се омогући збрињавање овако великог броја сирочади и обезбеди

њихово васпитање јесте правилна организација старатељства и обезбеђење ефикасног и правилног функционисања органа старатељства.

Доношењем овог закона остварује се уједно начело садржано у члану 26, последњи став, Устава, према коме малолетна лица стоје под нарочитом заштитом државе. Ова заштита државе над малолетницима остварује се, поред других мера, нарочито кроз установу старатељства и преко државних старатељских органа, чија се организација и рад регулишу овим законом.

Овај закон претставља изградњу једног дела породичног права, које је у нашем правном систему издвојено из грађанског права, јер питање породице и старања о малолетним лицима без заштите излази из оквира тзв. „приватног права” и имају особит значај за државу, будући да држава поклања нарочиту пажњу подизању и васпитању омладине. Из тих разлога породично право заузима у систему нашег права посебан положај, који је одређен нарочитим значајем који држава придаје породици, као једном од важних фактора друштвеног живота, и старању о малолетним лицима која су остала без родитељске заштите. То је у исто време разлог због чега се породица као и малолетна лица стављају под нарочиту заштиту државе.

Нужност доношења јединственог закона о старатељству произилази и из чињенице да је досада у погледу старатељства постојало шест правних подручја на којима су важиле више или мање различити прописи о старатељству. Сасвим је разумљиво да у нашој новој држави установа старатељства, као једно од важних средстава за обезбеђење правилног развитка и васпитања омладине која се не налази под родитељским старањем, мора бити постављена на јединствену основу и на истим начелима. Али, усвајајући иста основна начела, потребно је у исто време дати могућност народним републикама да поједине одредбе овога закона прилагоде посебним приликама и особеностима у појединим републикама. Овај закон се доноси на основу члана 44, тач. 23) Устава, по коме у надлежност Федеративне Народне Републике Југославије спада доношење основног законодавства.

II

Основна поставка на којој је заснован предлог овог закона је ново схватање улоге и карактера старатељства. Старатељска функција по овом закону је функција јавног

карактера. Заштита коју држава пружа путем старатељства малолетницима и другим лицима која се налазе под старатељством, врши се не само у њиховом интересу већ и у интересу друштвене заједнице. Овај последњи моменат игра данас претежну улогу и то даје старатељској функцији изразито јавни карактер. Иако се вршење функције старатељства поверава од стране органа старатељства нарочито одређеним лицима, ова се функција с обзиром на карактер и циљ заштите врши првенствено у јавном интересу и под контролом органа старатељства. Оно што битно карактерише установу старатељства по предлогу овог закона је то, да она пружа заштиту лицима којима је то потребно у циљу да се васпитају и припреме за друштвено корисну делатност и очувају њихова права и интерес.

Из општег схватања суштине и циља старатељства и заштите коју држава пружа лицима под старатељством произилази и битна промена садржине ове заштите. Она се не сме састојати само у формалној заштити имовинских права и интереса малолетних лица као што је то у грађанским државама, него треба да претставља стварну и пуну друштвену заштиту тих лица. Отуда ова заштита треба да омогући и материјално необезбеђеном малолетнику да се успешно развија и да постане „свестан и спреман“ члан друштвене заједнице, одан народу и држави, као што је истакнуто у чл. 2 овог предлога.

Полазећи од ових основних поставки предлога закон је изражен на овим начелима:

1) Органи старатељства су извршни одбори среских и градских односно реонских народних одбора, а Министар социјалне политике народне републике може надлежност у свим пословима пренети и на поједине месне извршне одборе. Предлог закона усвојио је ово решење из више разлога. Заштита деце спада у социјалну делатност народне државе а ова се може код нас најуспешније спроводити преко народног одбора као органа народне власти. Народни одбори су у могућности да преузму стварне мере за ефикасну заштиту малолетника, јер у њихову надлежност спада оснивање и вођење установа социјалног и васпитног старања и уопште предузимање свих мера из области социјалног старања. Осим тога народни одбори, стојећи у непосредној вези са народним масама и делујући сопственом иницијативом, у већој су могућности да одговоре задацима старатељских органа него судови. Карактеристика судских

органа јесте да они делују на захтев заинтересованих лица и изричу правду у случајевима који се пред њих износе, док сами не узимају иницијативу. Очигледно је, међутим, да старатељски органи, да би одговорили своје задатку, морају бити активни и иницијативни органи, који ће бити у стању да предузимају ефикасне мере и за збрињавање и подизање материјално неозбешћених малолетника.

2) Како извршни одбори народних одбора имају широку надлежност и велики број задатака по другим питањима они не би могли обављати све многобројне послове који се јављају у вези са старатељством. Због тога је одређено да ће послове старатељства код извршних одбора, средњих и градских, вршити њихови одсеци социјалног старања. На тај начин се растерећују већи извршни одбори, али они и у овом случају остају органи старатељства и према томе одговорни за послове старатељства на свом подручју.

3) Да би се омогућио утицај месних народних одбора као и осталих грађана на послове старатељства, предлог закона предвиђа у члану 5 старатељске поверенике, којима је дужност да помажу у раду органима старатељства и да воде надзор над вођењем старатељства на свом подручју.

Целокупан рад органа старатељства ослобођен је непотребних формалности и компликованог поступка. Закон само утврђује путеве и начине на које се остварује заштита лица која стоје под старатељством, не везујући ову заштиту ни за какве укочене форме и поступак који нису потребни за заштиту интереса штићеника.

4) Предлог закона има у виду у првом реду малолетна лица која су остала без родитељског старања, јер се баш њихова заштита намеће као један од најважнијих проблема нашег социјалног старања. Зато је разумљиво да се и прописи о старатељству у овом предлогу већим делом на њих односе. На остале случајеве старатељства примењују се исти прописи из модификације које су у савом предлогу наведене.

5) Овај предлог предвиђа старатељство као институт преко кога држава заштићује лица којима је та заштита потребна. У томе се овај предлог разликује од ранијег законодавства које је имало два института: скарбништво и штитништво. Између ова два института није била јасно повучена граница у законодавству а и у правној теорији било је више различитих мишљења о томе у чему се ове две установе међусобно разликују. Предлог закона одбацује као непотребна

ова разликовања јер су она и досада била без икакве практичне сврхе и остала су као последица историског развоја. Нова држава пружа заштиту свим лицима којима је она потребна преко установе и старатељства имајући стално у виду у првом реду личност штићеника и његове интересе.

Узет у целини, Закон о старатељству претставља нову и значајну кариклу у изградњи нашег породичног права које је добило своју базу у Уставу и чија је изградња започета Основним законом о браку. У њему се огледа изложена суштина старатељства која се остварује кроз будну, активну и хуману заштиту коју народна држава даје грађанима којима је друштвена заштита потребна.

Али овај закон претставља и даљи доказ бриге и старања наше народне државе према омладини чији су родитељи дали животе за бољи живот нових генерација.

Све ово оправдава доношење овог закона већ данас.

Уверен сам да ће Народна скупштина усвојити све изнете принципе и разлоге и да ће прихватити поднети Предлог основног закона о старатељству.

Претседник Комитета
за социјално старање Владе ФНРЈ,
Министар без ресора
Кирило Савић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ОСНОВНОГ ЗАКОНА О СТАРАТЕЉСТВУ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 22/47

24 марта 1947 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама од 19, 20 и 22 марта о. г. претресао је Предлог основног закона о старатељству, достављен

му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

После свестраног проучавања горњег законског предлога и на основу јуне сагласности о учињеним изменама и допунама постигнуте у заједничком Редакционом одбору, Законодавни одбор Савезног већа подноси Већу следећи извештај:

Чл. 1 мења се и гласи: „Малолетна лица која нису под родитељским старањем као и остала лица која су неспособна да се сама старају о својој личности, правима и интересима уживају нарочиту заштиту државе и стављају се под старатељство.

У посебним случајевима даје се заштита према одредбама овог закона и другим лицима која нису у стању или су у немогућности да се сама старају о својим правима и интересима.”

Чл. 2. мења се и гласи: „Сврха старатељства првенствено је да се збрињавањем, васпитавањем и образовањем малолетна лица која су под старатељством одгаје за свесне грађане одане народу и држави и да се оспособе за активно учешће у друштвеном раду, као и старање о личности других лица стављених под старатељство.

Старатељство има за сврху и обезбеђење имовинских и осталих права и интереса лица под старатељством.”

Чл. 3. мења се и гласи: „Органи старатељства су извршни одбори среских и градских односно реонских народних одбора.

Министар народне републике надлежан за социјално старање може одредити и извршне одборе појединих месних народних одбора као органе старатељства за њихово подручје.”

Чл.4. мења се и гласи: „Извршни одбори среских и градских односно реонских народних одбора врше послове старатељства непосредно или преко отсека социјалног старања.

Извршни одбори као органи старатељства не могу пренети на отсеке социјалног старања оне послове који су законом дати у њихову искључиву надлежност.”

Чл. 6 брише се.

Чл. 7 постаје чл. 6.

Чл. 8 и 9 бришу се.

Члан 10 постаје члан 7, мења се и гласи: „Задатак органа старатељства јесте да предузима потребне мере да се у свим

случајевима и на правилан начин оствари сврха старатељства.

Орган старатељства дужан је старати се о упућивању у интернате, домове, лечилишта, болнице и друге сличне установе незбринутих малолетника и осталих лица под старатељством којима на други начин није могуће обезбедити васпитање, школовање или лечење.

Он је дужан предузимати опште мере ради заштите интереса малолетних лица под старатељством а нарочито ради управљања њиховом имовином."

Члан 11 постаје члан 8, мења се и гласи: „Орган старатељства остварује задатке старатељства у сваком поједином случају непосредно и преко постављених старалаца.

Орган старатељства руководи пословима старатељства и врши надзор над радом старалаца.

Орган старатељства може у сваком послу, поступку и уопште у свакој ствари старатељства у свако доба наредити или сам предузети радње које захтевају интереси лица под старатељством."

Члан 12 постаје члан 9, мења се и гласи: „Решење о стављању под старатељство и решење о постављању староца доноси извршни одбор народног одбора."

Члан 13 брише се.

Додаје се нови члан 10 који гласи: „Органи старатељства ослањају се у своме раду на друштвене, а нарочито на омладинске организације.

При извршним одборима народних одбора као органима старатељства образује се старатељски савет као саветодавни орган.

Старатељски савет састоји се од претставника друштвених организација и појединих грађана које одреди извршни одбор."

Члан 14 постаје члан 11. У првом реду, место речи „старатељских повереника" ставити речи „старатељског савета и његових чланова (старатељских саветника)". У шестом реду бришу се речи „и старања" и ставити речи „или занемарења старања".

Додаје се нови члан 12 који гласи: „Органи старатељства водиће старатељске књиге у које ће уносити све важније податке о лицима и имовини под старатељством."

Члан 15 постаје члан 13. Прва реченица првог става мења се и гласи: „О потреби да се малолетник стави под

старатељство дужни су без одлагања обавестити орган старатељства:".

Члан 16 постаје члан 14. Други став мења се и гласи: „При томе ће се узети у обзир жеље малолетника и његових родитеља односно најближих сродника.".

Члан 17 постаје члан 15. Тачка 1 мења се и гласи: „које је судском пресудом осуђено на губитак политичких права;" ; тачка 5), други ред, брисати реч „своју".

Члан 18 постаје члан 16. Други став, први ред, место речи „Старатељства се не морају примити" ставити „Дужности старатеља не морају се примити". Додаје се нов последњи став који гласи: „Ако у току вршења дужности старалац наступи који од случајева из става 2 овог члана, старалац има право тражити од органа старатељства да га ослободи дужности старалаца.".

Члан 19 постаје члан 17. Додаје се нов трећи став који гласи: „Стављање под старатељство као и укидање старатељства забележиће се у земљишне књиге ако штићеник има непокретности.".

Члан 20 постаје члан 18, члан 21 постаје члан 19.

Члан 22 постаје члан 20, мења се и гласи: „Старалац је дужан да се стара као родитељ о личности малолетника а нарочито о његовом васпитању, образовању и здрављу.

Од је дужан да се брижљиво и савесно стара о малолетниковим правима и интересима и управља његовом имовином.

Малолетник под старатељством дужан је односити се према свом старалоцу као према родитељу.".

Члан 23 постаје члан 21. Први став мења се и гласи: „Примајући дужност старалац је дужан заједно са претставником кога одреди орган старатељства извршити попис и приближну процену малолетникове имовине.".

Члан 24 постаје члан 22. Други став, први ред, место речи „за рачун малолетника" ставити „малолетника и за његов рачун самостално".

Члан 25 постаје члан 23.

Члан 26 постаје члан 24. У тачки 5) бришу се речи „и примити". У тач. 6) бришу се речи „купити" и на крају реченице додају се речи „или стећи непокретност за малолетника.".

Члан 27 постаје члан 25.

Члан 28 постаје члан 26.

Члан 29 постаје члан 27. Први и други став спајају се у један став који гласи: „Старалац врши своје дужности по правилу бесплатно, али орган старатељства може одредити стараоцу награду.”.

Члан 30 постаје члан 28.

Члан 31 постаје члан 29. Први став, трећи ред, бришу се речи „и о припремању за друштвено користан рад”.

Члан 32 постаје члан 30. Други став брише се.

Члан 33 постаје члан 31.

Члан 34 постаје члан 32. Трећи став мења се и гласи: „Против решења органа старатељства могу поднети жалбу подносилац тужбе и старалац.”.

Члан 35 постаје члан 33. Други став мења се и гласи: „Он је дужан саслушати подносиоца претставке или тужбе, стараоца и друга заинтересована лица.”.

Члан 36 постаје члан 34. У трећем реду, после речи „стараоцу” додати речи „законом предвиђене”.

Члан 37 постаје члан 35, мења се и гласи: „Старалац је дужан накнадити малолетнику штету коју му је нанео немарним вршењем или самовласним напуштањем дужности стараоца.”.

Члан 38 постаје члан 36, мења се и гласи: „Орган старатељства може казнити стараоца новчано до 2.000 динара за неизвршење његових наредба или решења, као и за небрижљиво вршење дужности стараоца.

Истом казном казниће се и лице које без основаног разлога одбије да се прими дужности стараоца.

Лице које самовласно напусти дужност стараоца казниће се новчано до 5.000 динара.”.

Члан 39 постаје члан 37.

Члан 40 постаје члан 38, мења се и гласи: „У случају престанка старатељства или у случају престанка дужности стараоца, старалац је дужан предати малолетникову имовину и старатељске исправе према одлуци органа старатељства.”.

Члан 41 постаје члан 39.

Члан 42 постаје члан 40. Први став, други ред, иза речи „известити” ставити „о томе”. Трећи ред, после речи „поставити” додати „томе лицу”. Други став, први ред, после речи „старатељству” додати „над малолетницима”. Трећи став, други ред, брисати речи „постане правоснажна” а на крају брисати тачку и додати речи „постане правоснажна.”.

Члан 43 постаје члан 41.

Члан 44 постаје члан 42.

Члан 44 постаје члан 42. Први став, трећи ред, после речи „је“ додати „оно“.

Члан 45 постаје члан 43. Трећи ред, после речи „законом“ додати „народне“. Четврти ред, испред речи „прилази“ додати „не“.

Члан 46 постаје члан 44.

Члан 47 постаје члан 45.

Члан 48 брише се.

Члан 49 постаје члан 46, мења се и гласи: „Отсутном лицу, чије боравиште није познато, а које нема заступника, орган старатељства поставиће стараоца чим дозна да је то потребно ради заштите његових права и интереса.

Таквом отсутном лицу орган старатељства поставиће стараоца и на захтев других лица, ако постоји опасност да та лица врше штету услед његовесутности.“.

Члан 50 постаје члан 47. Други став, трећи ред, брише се реч „њихови“ а после речи „интереси“ додаје се „малолетника.“.

Члан 51 постаје члан 48.

Члан 52 постаје члан 49.

Члан 53 постаје члан 50. У четвртом реду бришу се речи „међународног права“.

Чл. 54 постаје чл. 51, мења се и гласи: „При постављању стараоца по прописима ове главе орган старатељства одредиће обим дужности и права стараоца с обзиром на околности сваког појединог случаја.“.

Додаје се нови чл. 52 који гласи: „У погледу одговорности старалаца по прописима ове главе важе сходно прописи чл. 30 до 36 овог закона.“.

Додаје се нова глава V чији наслов гласи: „V Жалбе“.

Додаје се нов чл. 53 који гласи: „Против свих решења извршног одбора народног одбора као органа старатељства може се изјавити жалба вишем извршном одбору у року од 15 дана од дана доставе решења. У народним републикама које немају окружне народне одборе жалба се изјављује министру народне републике надлежном за социјално старање.

Решење донето по жалби је коначно.“

Испред наслова главе „Прелазне и завршне одредбе“ ставити римско „IV“.

Чл. 55 постаје чл. 54. Први став, трећи ред, после речи „и“ додати реч „о“. Други став мења се и гласи: „Влада ФНРЈ донеће ближе одредбе о вршењу старатељства над држављанима Федеративне Народне Републике Југославије у иностранству.“

Додаје се нови чл. 55 који гласи: „Овлашћују се министри народних република надлежних за социјално старање да издаду упутства о преносу послова старатељства са досадашњих органа на органе старатељства одређене овим законом, као и да донесу прописе о вођењу старатељских књига.“

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца одређен је др Макс Шнудерл.

Секретар
Др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Членови:

Владимир Симић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., др Јаков Гргурић, с. р., Иван Гранђа, с. р., Матевж Хаџе, с. р., Лакуш Филип, с. р., Михаило Ђуровић, с. р., Редован Мијушко-вић, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ОСНОВНОГ ЗА- КОНА О СТАРАТЕЉСТВУ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА
Законодавни одбор
Бр. 20
22 марта 1947 год.
Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својим седницама од 18 и 19 марта 1947 године претресао је Предлог основног закона о старатељству достављен му од Претседника Већа

народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, Законодавни одбор изабрао је Редакциони одбор, који је у сагласности са Редакционим одбором Законодавног одбора Савезног већа, на основу измена и допуна усвојених у оба одбора, израдио следећи извештај, који је Законодавни одбор прихватио као свој, а који гласи:

Члан 1 мења се и гласи: „Малолетна лица која нису, под родитељским старањем као и остала лица која су неспособна да се сама старају о својој личности, правима и интересима уживају нарочиту заштиту државе и стављају се под старатељство.

У посебним случајевима даје се заштита према одредбама овог закона и другим лицима која нису у стању или су њу немогућности да се сама старају о својим правима и интересима.”

Члан 2 мења се и гласи: „Сврха старатељства првенствено је да се збрињавањем, васпитавањем и образовањем малолетна лица која су под старатељством одгаје за свесне грађане одане народу и држави и да се оспособе за активно учешће у друштвеном раду, као и старање о личности других лица стављених под старатељство.

Старатељство има за сврху и обезбеђење имовинских и осталих права и интереса лица под старатељством.”

Члан 3 мења се и гласи: „Органи старатељства су извршни одбори среских и градских односно реонских народних одбора.

Министар народне републике надлежан за социјално старање може одредити и извршне одборе појединих месних народних одбора као органе старатељства за њихово подручје.”

Члан 4 мења се и гласи: „Извршни одбори среских и градских односно реонских народних одбора врше послове старатељства непосредно или преко отсека социјалног старања.

Извршни одбори као органи старатељства не могу пренети на отсеке социјалног старања оне послове који су законом дати њихову искључиву надлежност.”

Члан 6 брише се.

Члан 7 постаје члан 6.

Члан 8 и 9 бришу се.

Члан 10 постаје члан 7, мења се и гласи: „Задатак органа старатељства јесте да предузима потребне мере да се у свим случајевима и на правилан начин оствари сврха старатељства.

Орган старатељства дужан је старати се о упућивању у интернате, домове, лечилишта, болнице и друге сличне установе незбринутих малолетника и осталих лица под старатељством којима на други начин није могуће обезбедити васпитање, школовање или лечење.

Он је дужан предузимати опште мере ради заштите интереса малолетних лица под старатељством а нарочито ради управљања њиховом имовином.”.

Члан 11 постаје члан 8, мења се и гласи: „Орган старатељства остварује задатке старатељства у сваком поједином случају непосредно и преко постављених старалаца.

Орган старатељства руководи пословима старатељства и врши надзор над радом старалаца.

Орган старатељства може у сваком послу, поступку и уопште у свакој ствари старатељства у свако доба наредити или сам предузети радње које захтевају интереси лица под старатељством.”.

Члан 12 постаје члан 9, мења се и гласи: „Решење о стављању под старатељство и решење о постављању староца доноси извршни одбор народног одбора.”.

Члан 13 брише се.

Додаје се нови члан 10 који гласи: „Органи старатељства ослањају се у своме раду на друштвене, а на нарочито на омладинске организације.

При извршним одборима народних одбора као органима старатељства образује се старатељски савет као саветодавни орган.

Старатељски савет састоји се од претставника друштвених организација и појединих грађана које одреди извршни одбор.”.

Члан 14 постаје члан 11. У првом реду, место речи „старатељских повереника” ставити речи „старатељског савета и његових чланова (старатељских саветника)”. У шестом реду брише се речи „и старањз” и ставити речи „или занемарења старања”.

Додаје се нови члан 12 који гласи: „Органи старатељства водиће старатељске књиге у које ће уносити све важније податке о лицима и имовини под старатељством.”.

Члан 15 постаје члан 13. Прва реченица првог става мења се и гласи: „О потреби да се малолетник стави под

старатељство дужни су без одлагања обавестити орган старатељства:".

Члан 16 постаје члан 14. Други став мења се и гласи: „При томе ће се узети у обзир жеља малолетника и његових родитеља односно најближих сродника.".

Члан 17 постаје члан 15. Тачка 1 мења се и гласи: „које је судском пресудом осуђено на губитак политичких права;" ; тачка 5), други ред, брисати реч „своју" .

Члан 18 постаје члан 16. Други став, први ред, место речи „Старатељств се не морају примити" ставити „Дужности стараоца не морају се примити". Додаје се нов последњи став који гласи: „Ако у току вршења дужности стараоца наступи који од случајева из става 2 овог члана, старалац има право тражити од органа старатељства да га ослободи дужности стараоца.".

Члан 19 постаје члан 17. Додаје се нов трећи став који гласи: „Стављање под старатељство као и укидање старатељства забележиће се у земљишне књиге ако штићеник има непокретности.".

Члан 20 постаје члан 18, члан 21 постаје члан 19.

Члан 22 постаје члан 20, мења се и гласи: „Старалац је дужан да се стара као родитељ о личности малолетника а нарочито о његовом васпитању, образовању и здрављу.

Он је дужан да се брижљиво и савесно стара о малолетниковим правима и интересима и управља његовом имовином.

Малолетник под старатељством дужан је односити се према свом стараоцу као према родитељу.".

Члан 23 постаје члан 21. Први став мења се и гласи: „Примајући дужност старалац је дужан заједно са претставником кога одреди орган старатељства извршити попис и приближну процену малолетникове имовине.".

Члан 24 постаје члан 22. Други став, први ред, место речи „за рачун малолетника" ставити „малолетника и за његов рачун самостално".

Члан 25 постаје члан 23.

Члан 26 постаје члан 24. У тачки 5) бришу се речи „и примити". У тач. 6) бришу се речи „купити" и на крају реченице додају се речи „или стећи непокретност за малолетника.".

Члан 27 постаје члан 25.

Члан 28 постаје члан 26.

Члан 29 постаје члан 27. Први и други став спајају се у један став који гласи: „Старалац врши своје дужности по правилу бесплатно, али орган старатељства може одредити стараоцу награду.”.

Члан 30 постаје члан 28.

Члан 31 постаје члан 29. Први став, трећи ред, брише се речи „и о припремању за друштвено користан рад”.

Члан 32 постаје члан 30. Други став брише се.

Члан 33 постаје члан 31.

Члан 34 постаје члан 32. Трећи став мења се и гласи: „Против решења органа старатељства могу поднети жалбу подносилац тужбе и старалац.”.

Члан 35 постаје члан 33. Други став мења се и гласи: „Он је дужан саслушати подносиоца претставке или тужбе, стараоца и друга заинтересована лица.”.

Члан 36 постаје члан 34. У трећем реду, после речи „стараоцу” додати речи „законом предвиђене”.

Члан 37 постаје члан 35, мења се и гласи: „Старалац је дужан накнадити малолетнику штету коју му је нанео немарним вршењем или самовласним напуштањем дужности стараоца.”.

Члан 38 постаје члан 36, мења се и гласи: „Орган старатељства може казнити стараоца новчано до 2.000 динара за неизвршење његових наредаба или решења, као и за небрижљиво вршење дужности стараоца.

Истом казном казниће се и лице које без основаног разлога одбије да се прими дужности стараоца.

Лице које самовласно напусти дужност стараоца казниће се новчано до 5.000 динара.”.

Члан 39 постаје члан 37.

Члан 40 постаје члан 38, мења се и гласи: „У случају престанка старатељства или у случају престанка дужности стараоца, старалац је дужан предати малолетникову имовину и старатељске исправе према одлуци органа старатељства.”.

Члан 41 постаје члан 39.

Члан 42 постаје члан 40. Први став, други ред, иза речи „извести” ставити „о томе”. Трећи ред, после речи „поставити” додати „томе лицу”. Други став, први ред, после речи „старатељству” додати „над малолетницима”. Трећи став, други ред, брисати речи „постане правоснажна” а на крају брисати тачку и додати речи „постане правоснажна.”.

Члан 43 постаје члан 41.

Члан 44 постаје члан 42. Први став, трећи ред, после речи „је” додати „оно”.

Члан 45 постаје члан 43. Трећи ред, после речи „законом” додати „народне”. Четврти ред, испред речи „произлази” додати „не”.

Члан 46 постаје члан 44.

Члан 47 постаје члан 45.

Члан 48 брише се.

Члан 49 постаје члан 46, мења се и гласи: „Отсутном лицу чије боравиште није познато, а које нема заступника, орган старатељства поставиће стараоца чим дозна да је то потребно ради заштите његових права и интереса.

Таквом отсутном лицу орган старатељства поставиће стараоца и на захтев других лица, ако постоји опасност да та лица трпе штету услед његове отсућности”.

Члан 50 постаје члан 47. Други став, трећи ред, брише се реч „њихови” а после речи „интереси” додаје се „малолетника”.

Члан 51 постаје члан 48. Члан 52 постаје члан 49.

Члан 53 постаје члан 50. У четвртом реду бришу се речи „међународног права”.

Члан 54 постаје члан 51, мења се и гласи: „При постављању старасца по прописима ове главе орган старатељства одредиће обим дужности и права стараоца с обзиром на околности сваког појединог случаја.”.

Додаје се нови члан 52 који гласи: „У погледу одговорности старалца по прописима ове главе важе сходно прописи члана 30 до 36 овог закона.”.

Додаје се нова глава V чији наслов гласи: „У Жалбе”.

Додаје се нов члан 53 који гласи: „Против свих решења извршног одбора народног одбора као органа старатељства може се изјавити жалба вишем извршном одбору у року од 15 дана од дана доставе решења. У народним републикама које немају окружне народне одборе жалба се изјављује министру народне републике надлежном за социјално старање.

Решење донето по жалби је коначно.”.

Испред наслова главе „Прелазне и завршне одредбе” ставити римско „VI”.

Члан 55 постаје члан 54. Други став мења се и гласи: „Влада ФНРЈ донеће ближе одредбе о вршењу старатељства над држављанима Федеративне Народне Републике Југославије у иностранству.”.

Додаје се нови члан 55 који гласи: „Овлашћују се министри народних република надлежни за социјално старање да издаду упутства о преносу послова старатељства са досадашњих органа на органе старатељства одређене овим законом, као и да донесу прописе о вођењу старатељских књига.”.

Поред горњих измена и допуна Одбор је извршио и потребне техничке исправке.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца одређен је др Душан Братић.

Секретар

Др Душан Братић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора

Божидар Масларић, с. р.

Чланови:

Милош Царевић, с. р., Милан Поповић, с. р., Нинко Петровић, с. р., др Синиша Станковић, с. р., Јосип Рус, с. р., Тоне Хафнер, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Срећко Жумер, с. р., Јоза Миливојевић, с. р., Панко Брашнар, с. р., Томо Чиковић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О УДРУЖЕЊИМА, ЗБОРОВИМА И ДРУГИМ ЈАВНИМ СКУПОВИМА

Члан 1

Члан 13 мења се и гласи:

„Грађани, који намеравају основати односно обновити које културно, научно, техничко, фискултурно и друго удружење дужни су да о оснивању удружења поднесу пријаву надлежном државном органу и то:

а) за удружење чија се делатност простира на територији једног или више места истог среза или на цео срез — отсеку унутрашњих послова при среском односно градском извршном одбору;

б) за удружење чија се делатност простире на територији више срезова истог округа односно области или на цео округ односно област — одељењу унутрашњих послова при окружном односно обласном извршном одбору;

в) за удружење чија се делатност простире на два или више среза аутономне покрајине односно аутономне области — повереништву унутрашњих послова главног извршног одбора аутономне покрајине односно одељењу унутрашњих послова при обласном извршном одбору аутономне области;

г) за удружење чија се делатност простире на више округа односно области једне народне републике или на више срезова народне републике у којој нема округа, или на целој територији аутономне покрајине, аутономне области или народне републике — министарству унутрашњих послова народне републике;

д) за удружење чија се делатност простире на више народних република или на целој територији Федеративне Народне Републике Југославије — Министарству унутрашњих послова ФНРЈ.

Ако пријава има формалних недостатака, вратиће се подносиоцима ради исправке односно допуне."

Члан 2

Члан 19 мења се и гласи:

„Против првостепеног решења надлежног државног органа (чл. 17) којим се не одобрава оснивање удружења, или се даљи рад удружења забрањује, овлашћени претставници удружења (управе удружења) могу изјавити жалбу у року од 15 дана од пријема решења, и то:

а) против решења отсека унутрашњих послова при среском односно градском извршном одбору — одељењу унутрашњих послова при окружном извршном одбору, а на територији аутономне покрајине односно аутономне области — повереништву унутрашњих послова главног извршног одбора аутономне покрајине односно одељењу унутрашњих послова при обласном извршном одбору аутономне области;

б) против решења одељења унутрашњих послова при окружном односно обласном извршном одбору; отсека унутрашњих послова при среском односно градском извршном одбору у народним републикама које немају округа, и против решења повереништва унутрашњих послова главног извршног одбора аутономне покрајине односно одељења

унутрашњих послова при обласном извршном одбору аутономне области — министарству унутрашњих послова народне републике;

в) против решења министарства унутрашњих послова народне републике — влади народне републике;

г) против решења Министарства унутрашњих послова ФНРЈ — Влади ФНРЈ.

Жалба се предаје оном органу који је донео првостепено решење.

Решење по жалби мора се донети у року од 15 дана. Ово је решење правоснажно."

Члан 3

Став 5 члана 31 мења се и гласи:

„Ако таква странка односно удружење не поднесе пријаву за обнову рада у наведеном року или ако странци односно удружењу не буде одобрена обнова, њихова имовина постаје општедржавна имовина. Решење о овоме доноси надлежни орган из чл. 13 овог закона."

Члан 4

У чл. 31 брише се став 6 а додају се ови ставови:

„Имовина из претходног става може се дати на управљање појединим постојећим удружењима.

Влада ФНРЈ донеће прописе о надлежности савезних и републиканских органа за доношење решења о давању ове имовине на управљање удружењима и о начину управљања овом имовином од стране државе."

Члан 5

Прописи претходног члана примене се и на имовину која је предата удружењима на основу става 5 члана 31 Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима од 21 јуна 1946 год.

Члан 6

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу" Федеративне Народне Републике Југославије.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О УДРУЖЕЊИМА, ЗБОРОВИМА И ДРУГИМ ЈАВНИМ СКУПОВИМА

Према чл. 13, ст. 1 тач. а), Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима, за доношење решења по пријавама за оснивање и обнову рада удружења чија се делатност простира на територији једног места, једног или више срезова истог округа или на цео округ, надлежно је одељење унутрашњих послова при скружном народном одбору. Међутим, након укидања округа у неким народним републикама и у Аутономној покрајини Војводини поставило се питање надлежности за решавање по наведеним пријавама тамо где су окрузи укинута.

Чланом 1 предложеног закона одређена је надлежност отсека унутрашњих послова при среском народном одбору за доношење решења по пријавама за оснивање односно обнову рада удружења чија се делатност простира на територији једног или више места истог среза или на цео срез. Ова надлежност отсека унутрашњих послова установљена је из разлога што, због њиховог познавања локалних прилика, ови отсеци пружају довољну гаранцију за правилно решавање ових предмета. Чланом 1 законског предлога уједно су прецизиране надлежности државних органа и у погледу других удружења обзиром на величину територије на коју се простира њихова делатност.

Услед наведених измена у чл. 13 морале су бити извршене одговарајуће измене и у чл. 19 у погледу надлежности за решавање по жалбама против решења органа из чл. 13. Надлежност другостепених органа одређена је чл. 2 предложеног закона.

Стилизација ст. 3 чл. 31 закона дала је повода његовој неједнакој примени од стране државних органа у погледу имовине удружења чија је делатност престала у смислу овог члана. Да би се отклонила различита тумачења и постигла једнообразна примена овог законског прописа, у чл. 3 предложеног закона изрично је речено да имовина ових удружења прелази у својину државе, док је чл. 4 одређено да се та имовина може дати на управљање појединим постојећим удружењима, према прописима које буде донела Влада ФНРЈ на основу овлашћења из истог члана.

Најзад, чланом 5 овог законског предлога одређено је да ће се прописи његовог члана 4 применити и на имовину која је већ предата појединим удружењима, како би се и са те стране обезбедила једнообразност у примени закона.

Министар унутрашњих послова ФНРЈ
Александар Ранковић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О УДРУЖЕЊИМА, ЗБОРОВИМА И ДРУГИМ ЈАВНИМ СКУПОВИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
САВЕЗНО ВЕЋЕ
Законодавни одбор
Бр. 17/47
22 марта 1947 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама од 20 и 21 марта ове године претресао је Предлог закона о изменама и допунама Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

После свестраног проучавања горњег законског предлога и на основу пуне сагласности о учињеним изменама и допунама постигнуте у заједничком Редакционом одбору, Законодавни одбор Савезног већа подноси Већу следећи извештај:

Члан 1. Тачка а), у трећем реду, иза речи „при“ треба ставити „извршном одбору среског односно градског народног одбора;“, а остало све до краја брисати;

тачка б), у трећем реду иза речи „при“ ставити речи „извршном одбору окружног односно обласног народног одбора;“, а остало све до краја брисати;

тачка в) мења се и гласи: „за удружење чија се делатност простире на два или више среза аутономне покрајине односно аутономне области или на целу територију аутономне покрајине или аутономне области — повереништву унутрашњих послова Главног извршног одбора народне скупштине Аутономне покрајине односно одељењу унутрашњих послова при обласном извршном одбору аутономне области;”;

тачка г) мења се и гласи: „за удружење чија се делатност простире на више округа односно области једне народне републике или на више срезова народне републике у којој нема округа, или на целу територију народне републике — министарству унутрашњих послова народне републике;”

Члан 2. Тачка а), у првом и другом реду, иза речи „при” треба брисати „среском односно градском извршном одбору” и ставити „извршном одбору среског односно градског народног одбора—”;

у тачки б), у другом реду треба брисати „окружном односно обласном извршном одбору” и ставити „извршном одбору окружног односно обласног народног одбора;”.

Став трећи (последњи) брише се, а нови гласи: „Другостелено решење је правоснажно.”

Члан 5 постаје задњи став члана 4. У том ставу у првом реду брише се реч „члана” и ставља реч „става”, а у трећем реду брише се „од 21 јуна” и ставља „од 25 јуна”.

Члан 6 постаје члан 5.

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изводи у целости усвојити.

За известиоца одређен је Сулејман Филиповић.

Секретар
Др Макс Шнутерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Владимир Симић, с. р., Михаило Буровић, с. р., Радован Мијушковић, с. р., Филип Лакуш, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Иван Гранђа, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Матевж Хаце, с. р., Милош Минић, с. р., Лајчо Јерамазовић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О УДРУЖЕЊИМА, ЗБОРОВИМА И ДРУГИМ ЈАВНИМ СКУПОВИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 14

21 марта 1947 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својој седници одржаној 20 марта 1947 године претресао је Предлог закона о изменама и допунама Закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, Законодавни одбор изабрао је Редакциони одбор, који је у сагласности са Редакционим одбором Законодавног одбора Савезног већа, на основу измена и допуна усвојених у оба одбора, израдио следећи извештај, који је Законодавни одбор прихватио као свој и који гласи:

Члан 1, тач. а), у трећем реду, иза речи „при“ треба ставити „извршном одбору среског односно градског народног одбора;“, а остало све до краја брисати;

тачка б), у трећем реду, иза речи „при“ ставити речи „извршном одбору окружног односно обласног народног одбора;“ а остало све до краја брисати;

тачка в) мења се и гласи: „в) за удружења чија се делатност простире на два или више среза аутономне покрајине односно аутономне области или на целу територију аутономне покрајине или аутономне области — повереништву унутрашњих послова. Главног извршног одбора Народне скупштине Аутономне покрајине односно одељењу унутрашњих послова при Обласном извршном одбору Аутономне области;“;

тачка г) мења се и гласи: „г) за удружење чија се делатност простире на више округа односно области једне народне републике или на више срезова народне републике у којој нема округа, или на целу територију народне републике — министарству унутрашњих послова народне републике;”;

тачка д), у другом реду уместо речи „на целој територији” ставити речи „на целу територију”.

Члан 2. Тачка а), у првом и другом реду, иза речи „при” брисати „среском односно градском извршном одбору” и ставити „извршном одбору среског односно градског народног одбора”;

тачка б), у другом реду уместо речи „окружном односно обласном извршном одбору” ставити речи „извршном одбору окружног односно обласног народног одбора;”;

став трећи (последњи) брише се, а нови гласи: „Другостепено решење је правоснажно.”

Члан 5 постаје задњи став члана 4. У том ставу, у првом реду, брише се реч „члана” и ставља реч „става”, а у трећем реду уместо речи „од 21 јуна” ставити речи „од 25 јуна”.

Члан 6 постаје члан 5. У првом реду реч „Закон” писати малим словом „з”, а у другом реду наводник иза речи „листу” ставити на крају реченице иза речи „Југославије”.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Срећка Жумера.

Секретар	Претседник Законодавног одбора
Др Душан Братић, с. р.	Божидар Масларић, с. р.

Чланови:

Милош Царевић, с. р., Нинко Петровић, с. р., Милош Поповић, с. р., др Синиша Станковић, с. р., др Јосип Хричевић, с. р., Јоза Миливојевић, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Тоне Хафнер, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Мустафа Хоца, с. р., Рато Дугоњић, с. р., Јосип Рус, с. р., Срећко Жумер, с. р., Панко Брашнаров, с. р., Томо Чиковић, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ДОПУНИ ЗАКОНА О ПОШТАНСКО-ТЕЛЕГРАФСКО- ТЕЛЕФОНСКИМ ТАКСАМА

Члан 1

Члан 5 Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама допуњује се новом тачком 8 која гласи:

„8) изборне комисије за спровођење избора за органе државне власти.”

Члан 2

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ДОПУНИ ЗАКОНА О ПОШТАНСКО- ТЕЛЕГРАФСКО-ТЕЛЕФОНСКИМ ТАКСАМА

Закон о поштанско-телеграфско-телефонским таксама који је таксативно предвидео случајеве у којима дозвољава отступање од основног начела, да све услуге које врше поште, телеграфи и телефони у ФНРЈ подлеже плаћању прописаних такса, није у свом чл. 5 ослободио ове опште обавезе изборне комисије за спровођење избора за народне посланике и избора за народне одборе.

Приликом досада вршених избора више пута је тражено од Министарства пошта да учини извесне олакшице изборним комисијама у плаћању телеграфских и телефонских такса било одлагањем свог плаћања било потпуним ослобођењем од плаћања. Овим захтевима досада Министар-

ство пошта, обзиром на поменути законски пропис, није могло удовољити.

Министарство пошта налази да би, обзиром на значај ових комисија и њихов повремени рад, требало ово питање регулисати једном трајном одлуком на начин да се изборне комисије ослободе плаћања телеграфских и телефонских такса за све време свога рада.

Предложеном допуном Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама ово питање било би најцелисходније решено и изборне комисије ослобођене једног терета који за њих претставља рад око регулисања плаћања ових такса.

Београд, 12 марта 1947 године

Министар пошта

Др Драго Марушич, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ДОПУНИ ЗАКОНА О ПОШТАНСКО-ТЕЛЕГРАФСКО-ТЕЛЕФОНСКИМ ТАКСАМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 18/47

22 марта 1947 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својој седници од 20 марта ове године претресао је Предлог закона о допуни Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После проучавања горњег законског предлога Одбор га је једногласно усвојио онако како га је Влада ФНРЈ предложила Савезном већу.

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца одређен је Радован Мијушковић.

Секретар
Др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Радован Мијушковић, с. р., Филип Лакуш, с. р., Буро Салај, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Иван Гранђа, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Матевж Хаце, с. р., Милош Минић, с. р.,
Лајчо Јарамазовић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ДОПУНИ
ЗАКОНА О ПОШТАНСКО-ТЕЛЕГРАФСКО-ТЕЛЕФОНСКИМ
ТАКСАМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 15

21 марта 1947 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа претресао је на својој седници, одржаној 20 марта 1947 године, Предлог закона о допуни Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, а на основу јуне сагласности постигнуте у заједничком Редакционом одбору, Законодавни одбор Већа народа предлаже Већу да Предлог закона о допуни Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама усвоји у предложеном облику.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Мустафу Хоџу.

Секретар

Др Душан Братић, с. р.

Претседник

Законодавног одбора

Божидар Масларић, с. р.

ЧЛЕНОВИ:

Милош Царевић, с. р., Нинко Петровић, с. р., Милан Поповић, с. р., др Синиша Станковић, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Тоне Хафнер, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Рато Дугоњић, с. р., Јосип Рус, с. р., Срећко Жумер, с. р., Панко Брашнаров, с. р., Томо Чиковић, с. р., Јожа Миливојевић, с. р., др Јосип Хричевић, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

О УСВОЈЕЊУ

1) Опште одредбе

Члан 1

Усвојењем се заснива између два лица однос који постоји између родитеља и деце.

Члан 2

За постојање усвојења потребно је да су усвојилац и усвојеникови родитељи, односно старалац, у име усвојеника изјавили своју сагласност за то пред органом старатељства надлежним за усвојеника.

Члан 3

Усвојење се уписује у матичну књигу рођених.

2) Услови усвојења

Члан 4

Усвојити се могу само малолетна лица.

Усвојити може само оно лице које је старије од усвојеника најмање 18 година.

За усвојење малолетног лица старијег од 10 година потребна је и његова сагласност.

Члан 5

За усвојење потребан је пристанак оба родитеља усвојеникова, односно његовог староца.

Није потребан пристанак родитеља који је осуђен на губитак политичких и појединих грађанских права, док та казна траје, или је судском одлуком лишен родитељских права или је неспособан да изрази своју вољу или му се већ годину дана не зна место боравка.

Члан 6

Нико не може бити усвојен од више лица.

Брачни другови могу заједнички усвојити исто лице, а може га усвојити и само један од њих у ком случају је потребан пристанак другог брачног друга.

Није потребан пристанак брачног друга који је осуђен на губитак политичких и појединих грађанских права, док та казна траје, или је судском одлуком лишен родитељских права или је неспособан да изрази своју вољу или му се већ годину дана не зна место боравка.

Члан 7

Не може се усвојити сродник у правој линији, ни брат ни сестра.

Старалац не може усвојити свог штићеника док не добије разрешење од дужности староца.

Члан 8

Усвојити не може:

а) лице које је осуђено на губитак политичких и појединих грађанских права, док та казна траје, као и лице које је судском одлуком лишено родитељских права;

б) лице за које постоји основана сумња да ће положај усвојоца употребити на штету усвојеника;

в) лице које не пружа довољно јемства да ће усвојеника васпитати и одгајити тако да буде користан члан друштвене заједнице;

г) лице које је душевно болесно или слабоумно, као и оно које болује од болести која може довести у опасност здравље и живот усвојеника.

3) Закључење усвојења

Члан 9

Лице које жели да усвоји и родитељи односно старалац лица које се усваја поднеће претходно пријаву надлежном органу старатељства.

Уз пријаву ће приложити изводе из књига рођених или одговарајуће исправе за усвојоца и усвојеника, уверење о томе да усвојилац није осуђиван на губитак политичких и појединих грађанских права или да је ту казну издржао, као и уверење да није судском одлуком лишен родитељских права.

Члан 10

Ако орган старатељства из садржине приложених исправа или на који други начин нађе да нису испуњени услови прописани овим законом или да усвојење није корисно по усвојеника, он ће образложеним решењем одбити склапање усвојења.

Члан 11

За закључење усвојења потребно је присуство усвојиоца, његовог брачног друга, усвојеника и његових родитеља односно стараоца.

У оправданим случајевима брачни друг усвојиоца, као и један родитељ усвојеников могу своју сагласност на усвојење дати преко пуномоћника или преко органа старатељства свог места пребивања.

Члан 12

У име органа старатељства суделује при закључењу усвојења повереник отсека социјалног старања среског (градског, реонског) извршног одбора. Њега може заменити одређени члан тог одбора.

Код среских народних одбора који немају отсеке, као и код месних народних одбора који врше послове старатељства, у име органа старатељства суделује при закључењу усвојења претседник или одређени члан извршног одбора.

Члан 13

Повереник отсека за социјално старање, ако нађе да су испуњени сви услови прописани овим законом и да је усвојење корисно по усвојеника, прочитаће одредбе овог закона о правима и дужностима усвојоца и усвојеника, па ће изјавити да је усвојење закључено. У противном, донеће решење којим се одбија склапање усвојења.

Члан 14

У записник о закључењу усвојења унеће се споразум о породичном имену усвојеника и о његовим наследним правима према усвојиоцу.

Записник потписују сва лица која су присуствовала закључењу усвојења.

Члан 15

О закљученом усвојењу орган старатељства известиће најкасније у року од 15 дана надлежног матичара ради уписа у матичне књиге рођених.

Члан 16

Против решења којим се одбија склапање усвојења допуштена је жалба. Подношење жалбе није везано за рок.

4) Права и дужности усвојιοца и усвојеника

Члан 17

Усвојењем се стварају између усвојιοца с једне стране и усвојеника и његових потомака с друге стране права и дужности које по закону постоје између родитеља и деце.

Ако су брачни другови заједнички усвојили, смрћу једног од њих не престаје однос усвојења између другог брачног друга и усвојеника и његових потомака.

Усвојењем не настаје између усвојеника и сродника усвојιοца однос сродства нити права и дужности које се на том односу заснивају.

Усвојење не утиче на права усвојеника према његовим родитељима и другим сродницима као ни на његове дужности према њима.

Члан 18

Усвојеник (посинак, поћерка) добија породично име усвојιοца (поочима, помајке), ако при закључењу усвојења није предвиђено да ће задржати своје раније породично име или да ће поред овога додати породично име усвојιοца.

Члан 19

Ако усвојилац има рођене деце, наследна права усвојеника према усвојιοцу могу се ограничити или сасвим искључити.

Ако су брачни другови заједнички усвојили, наследна права усвојеника могу се различито одредити према свакоме од њих.

Усвојилац не може по закону наследити усвојеника.

5) Престанак усвојења

Члан 20

Усвојење може престати споразумом усвојιοца и усвојеника по прописима који важе за његово закључење.

Ако је усвојеник достигао пунолетство, орган старатељства неће испитивати да ли је престанак усвојења користан по усвојеника.

Члан 21

Усвојење може престати решењем органа старатељства кад он утврди да то захтевају оправдани интереси малолетног усвојеника.

Свако лице или друштвена организација може поднети претставку о томе да престанак усвојења захтевају оправдани интереси малолетног усвојеника.

Члан 22

Усвојење може престати решењем органа старатељства на захтев усвојиоца или усвојеника кад се утврди да за то постоје важни разлози.

Члан 23

У решењу којим потврђује или изриче престанак усвојења орган старатељства може из оправданих разлога одредити усвојенику издржавање до пунолетства на терет усвојиоца, узимајући у обзир имовно стање једне и друге стране.

Исто тако, у решењу о престанку усвојења може орган старатељства, узимајући у обзир имовно стање једне и друге стране, одредити усвојиоцу издржавање на терет пунолетног усвојеника, ако усвојилац није способан за привређивање и нема средстава за живот.

Члан 24

Против решења органа старатељства о престанку усвојења допуштена је жалба у року од 15 дана од дана пријема решења.

Правоснажно решење о престанку усвојења доставља се надлежном матичару ради уписа у матичну књигу рођених.

5) Завршне одредбе

Члан 25

У року од године дана по ступању на снагу овог закона могу склопити усвојење малолетни усвојеник и усвојилац који није старији од усвојеника најмање 18 година, ако се у току народноослободилачког рата усвојилац старао о усвојенику као родитељ.

Члан 26

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О УСВОЈЕЊУ

Предлог закона о усвојењу има извесна обележја која га одликују, како од одговарајућих одредаба у бившој Југославији, тако и од традиционалних прописа о усвојењу у другим државама. Та обележја одговарају: напредним схватањима о усвојењу и основним принципима нашег новог породичног права по коме ни усвојење није приватна ствар, него ствар у којој је у пуној мери државна заједница заинтересована. Са овим у вези излазе и битна обележја система усвојења који се предлаже у овом нацрту закона.

Прво, за разлику од прописа грађанског законика у бившој Југославији, наш предлог не ставља послове усвојења у надлежност суда, него их даје органу старатељства који ће по закону о старатељству водити бригу и старање о малолетницима, односно давати одобрења за послове којима се утиче на њихову имовину и на њихов лични статус. За склапање усвојења прописује предлог поступак сличан ономе за закључење брака. Орган старатељства ће претходно испитати пријаве за усвојење и, пошто нађе да су испуњени законски услови и да је усвојење корисно по усвојеника, позвати сва лица чија се сагласност по закону захтева на склапање усвојења. Ако орган старатељства нађе да нису испуњени услови прописани законом или да усвојење није корисно по усвојеника, он ће донети решење којим се одбија склапање усвојења. Против овог решења допуштена је жалба. Сагласност усвојиоца и законског заступника усвојеника дата пред државним органом и потврђена од њега тек чине заједно акт о усвојењу правоваљаним. Учесће органа старатељства у закључењу усвојења и у његовом евентуалном престанку претставља конститутивни део усвојења и потврду чињенице да је усвојење постало јавна ствар а не само „приватни однос“ појединаца.

Друго, усвојити се могу само малолетна лица. Совјетско право садржи исту овакву одредбу из истог разлога. Тај разлог је у томе да се овом одредбом појачава могућност да усвојење буде и један начин социјалног збрињавања деце. Лице које жели да усвоји, моћи ће усвојити само малолетника и то у великој већини случајева таквог који није социјално збринут и живи под условима тежим од оних које му може пружити усвојилац.

Треће, усвојити могу и она лица која имају своје деце. Традиционално, по правима свих грађанских земаља, усвојити може само онај ко нема законских потомака. Наш предлог отступа од овог правила, које је круто и неоправдано. Несумњиво је да има ситуација да лица која имају своју децу желе да из различитих побуда укажу туђем детету родитељску бригу и старање и да их подигну и васпитају. Таквим лицима омогућава предлог закона да могу усвојити туђе дете. И код ове одредбе била је пресудна тежња да се установа усвојења искористи као средство за збрињавање малолетне деце.

Четврто, предлог, водећи рачуна о томе да се између усвојоца и усвојеника могу засновати односи родитеља и детета само ако између њих постоји значајна разлика у годинама, утврђује да усвојеник мора бити најмање 18 година млађи од усвојоца. То значи да усвојити могу само лица која су достигла пунолетство. Водећи о истом захтеву рачуна, предлог искључује извесна лица од могућности да усвоје, а то су она која је суд морално дисквалификовао или која својим здрављем и начином свог живота не пружају довољно јемства да ће малолетника подићи у здравог, исправног и корисног грађанина.

Пето, предлог поставља начело да усвојењем настају између усвојоца, с једне стране, и његових потомака, с друге стране, иста права и дужности које настају између родитеља и деце. Напротив, између усвојоцевих потомака и других сродника, с једне стране, и усвојеника и његових сродника, с друге стране, не настаје никакав правни однос. Исто тако, усвојење не утиче на права усвојеникова према његовим родитељима ни на његове дужности према њима. Према томе, усвојеник начелно добија новог родитеља, али се његов однос према његовим родитељима не гаси. Постајући дете усвојоца, малолетник стиче његово породично име, ако се друкчије не уговори.

Предлог допушта да се може ограничити или сасвим искључити наслеђивање усвојоца од стране усвојеника, ако усвојилац има рођене деце. Он то чини водећи рачуна о томе да усвојити може и онај који има своје деце и који не би хтео да наследни део те деце смањи у корист усвојеника. Но, дужности усвојоца да усвојеника издржава, васпитава и правно заступа не могу се искључити никако, јер би онда усвојење изгубило сваки смисао и свело се на формалност без каквог стварног значаја за живот усвојеника.

С друге стране, да усвојење не би било искоришћено као пут да усвојилац наследи имућног усвојеника, предлог закона прописује да усвојилац не може бити законски наследник усвојеников.

Шесто, ма да је однос усвојења трајан и не може се закључити на одређено време, предлог закона ипак предвиђа могућност да тај однос престане било споразумом усвојиоца и усвојеника, било одлуком органа старатељства кад овај утврди да то захтевају оправдани интереси малолетног усвојеника, било по захтеву једне или друге стране која за то наведе важне разлоге. Ако усвојење престаје на основу споразума усвојиоца и пунолетног усвојеника, орган старатељства ће просто потврдити тај споразум, а неће се упустати у оцену корисности престанка усвојења по малолетника. Има ситуацији у којима је престанак усвојења користан по усвојеника али услед тога долази у опасност његово издржавање. За овакав случај закон даје могућност органу старатељства да може према приликама датог случаја одредити да је усвојилац дужан давати усвојенику издржавање до наступања његовог пунолетства. И обратно, ако је усвојилац неспособан за привређивање и нема средстава за живот, суд може одредити да је пунолетни усвојеник дужан давати издржавање усвојиоцу. Ова обостраност обавеза између усвојиоца и усвојеника је новела, карактеристична за наше породично право.

Седмо, предлог закона је имао у виду и фактичке односе настале у току народноослободилачког рата који се од правног односа усвојења разликују само по томе што нису засновани на начин и по поступку који закон прописује. У таквим, фактички заснованим односима усвојилац и усвојеник често не испуњавају услов у погледу разлике у годинама живота, тако да веза која је заснована између усвојиоца и малолетника не би могла по прописима овог закона добити своју правну форму и потврду. Водећи о овоме рачуна, предлог закона пружа могућност да лица између којих је у току народноослободилачке борбе заснован трајан однос у коме једно од њих указује другом родитељско старање могу у року од годину дана по ступању на снагу овог закона склопити усвојење иако усвојилац није старији од малолетног усвојеника 18 година.

На крају, јасно се из свега види да усвојење претставља једну нову компоненту нашег новог породичног права које се изграђује на основама које одговарају нашем друштве-

ном и државном уређењу. Као и брак и старатељство тако и усвојење народна држава не само регулише законом него у његовом заснивању и опстанку активно учествује. Под контролом државе усвојење је и средство збрињавања и заштите малолетне, по правилу незбринуте деце.

Разумљиво је да је ова страна предлога закона нарочито данас важна кад после страшног рата и фашистичког уништења наших народа број деце која траже збрињавање и заштиту прелази десетине хиљада. Регулисањем усвојења овај важан проблем наћи ће једним делом своје решење.

На основу свега тога Предлог закона о усвојењу је не само опште потребан него долази у прави час да задовољи једну потребу на сектору старања о омладини.

Претседник Комитета
за социјално старање Владе ФНРЈ,
Министар без ресора
Кирило Савић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О УСВОЈЕЊУ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 16/47

22 марта 1947 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама од 20 и 21 марта ове године претресао је Предлог закона о усвојењу, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини на решавање.

После свестраног проучавања горњег законског предлога и на основу пуне сагласности о учињеним изменама и допунама постигнуте у заједничком Редакционом одбору, Законодавни одбор Савезног већа подноси Већу следећи извештај:

Члан 2 остаје у првобитној редакцији.

Члан 4. Први став мења се и гласи: „Усвојити се може само малолетно лице.”

Члан 5. Став други мења се и гласи: „Није потребан пристанак родитеља који је судском одлуком лишен родитељских права или је неспособан да изрази своју вољу или му се већ годину дана не зна место боравка.”

Члан 8. Тачка а) мења се и гласи: „лице које је осуђено на губитак политичких права, док казна траје, као и лице које је судском одлуком лишено родитељских права;”.

Члан 9. Став други мења се и гласи: „Уз пријаву ће приложити изводе из књига рођених или одговарајуће исправе за усвојоца и усвојеника, као и уверење о томе да усвојилац ужива политичка и родитељска права.”

Члан 11. Став први мења се и гласи: „За закључење усвојења потребно је присуство усвојоца, његовог брачног друга, родитеља односно староца усвојеника, као и усвојеника ако је старији од десет година.”

Члан 12. Став први мења се и гласи: „У име органа старатељства суделује при закључењу усвојења повереник отсека социјалног старања извршног одбора среског, градског односно реонског народног одбора. Њега може заменити одређени члан извршног одбора.”

Члан 26 постаје члан 27, а нови члан 26 гласи: „Одредбе чл. 20 до 24 овог закона примениће се и на престанак усвојења закљученог пре ступања на снагу овог закона.”

Поред горњих измена и допуна Одбор је учинио и потребне стилске и техничке исправке.

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изводи у целости усвојити.

За известиоца одређен је Радован Мијушковић.

Секретар
Др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

ЧЛЕНОВИ:

Владимир Симић, с. р., Михаило Ђуровић, с. р., Радован Мијушковић, с. р., Филип Лакуш, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Иван Гранђа, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Матевж Хаце, с. р., Милош Минић, с. р., Лајчо Јарамазовић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О УСВОЈЕЊУ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 16

21 марта 1947 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својој седници од 20 марта 1947 године претресао је Предлог закона о усвојењу, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, Законодавни одбор изабрао је Редакциони одбор, који је у сагласности са Редакционим одбором Законодавног одбора Савезног већа, на основу измена и допуна усвојених у оба одбора, израдио следећи извештај, а који је Законодавни одбор прихватио као свој и који гласи:

Члан 2 остаје у првобитној редакцији.

Члан 4. Први став мења се и гласи: „Усвојити се може само малолетно лице.”.

Члан 5. Став други мења се и гласи: „Није потребан пристанак родитеља који је судском одлуком лишен родитељских права или је неспособан да изрази своју вољу или му се већ годину дана не зна место боравка.”.

Члан 6. Трећи став мења се и гласи: „Није потребан пристанак брачног друга који је судском одлуком лишен родитељских права или је неспособан да изрази своју вољу, или му се већ годину дана не зна место боравка.”.

Члан 8. Тачка а) мења се и гласи: „лице које је осуђено на губитак политичких права, док казна траје, као и лице које је судском одлуком лишено родитељских права;”.

Члан 9. Став други мења се и гласи: „Уз пријаву ће приложити изводе из књига рођених или одговарајуће исправе за усвојоца и усвојеника, као и уверење о томе да усвојилац ужива политичка и родитељска права.”.

Члан 11. Став први мења се и гласи: „За закључење усвојења потребно је присуство усвојиоца, његовог брачног друга, родитеља односно стараоца усвојеника, као и усвојеника ако је старији од десет година.”.

Члан 12. Став први мења се и гласи: „У име органа старатељства суделује при закључењу усвојења повереник отсека социјалног старања извршног одбора среског, градског односно реонског народног одбора. Њега може заменити одређени члан извршног одбора.”.

Члан 19. Трећи став мења се и гласи: „Усвојилац не може наследити усвојеника по закону.”.

Члан 26 постаје члан 27, а нови члан 26 гласи: „Одредбе члана 20 до 24 овог закона примениће се и на престанак усвојења закљученог пре ступања на снагу овог закона.”.

Поред горњих измена и допуна Одбор је извршио потребне техничке исправке.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца одређен је Јоза Миливојевић.

Секретар
Др Душан Братић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Бождар Масларић, с. р.

Чланови:

Милош Царевић, с. р., Нинко Петровић, с. р., Милан Поповић, с. р., др Синиша Спањковић, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Тоне Хафнер, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Рато Дугоњић, с. р., Јоза Миливојевић, с. р., Јосип Рус, с. р., Срећко Жумер, с. р., Панко Брашнаров, с. р., Томо Чиковић, с. р., др Јосип Хрнчевић, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

О ИЗДАВАЊУ И РАСТУРАЊУ ОМЛАДИНСКЕ И ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ И ШТАМПЕ

Члан 1

Књижевност и штампа намењене омладини и деци као средство васпитања и образовања младих нараштаја стоје под заштитом и старањем државе.

Члан 2

Омладинске и дечје књиге и штампу могу издавати државна и друга издавачка предузећа, удружења као и појединци, само по претходном одобрењу министарства просвете народне републике на чијем ће се подручју књига, спис, цртеж или слично штампати. Министарство просвете ће приликом доношења одлуке саслушати стручњаке из одговарајуће области дечје књижевности и штампе као и омладинске организације.

Државно или друго издавачко предузеће, удружење као и појединац који добију одобрење за издавање омладинског листа или повремених списа могу издавати поједине бројеве без претходног одобрења. У погледу забране појединих бројева омладинског листа или повремених списа примењиваће се прописи Закона о штампи.

Члан 3

Растурање омладинских и дечјих књига, штампе, цртежа и сличног, објављених у иностранству, дозвољено је у Федеративној Народној Републици Југославији само по претходном одобрењу Комитета за школе и науку Владе ФНРЈ.

Члан 4

Ближе одредбе за извршење овог закона издавање министарства просвете народних република на основу општих начела која доноси Комитет за школе и науку Владе ФНРЈ.

Члан 5

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗДАВАЊУ И РАСТУРАЊУ ОМЛАДИНСКЕ И ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ И ШТАМПЕ

Закон о штампи од 8 јула 1946 године не садржи никакве специјалне прописе о омладинској књижености и штампи, осим начелно изречене забране растурања и продавања књига и штампе намењених омладини, које би могле штетно утицати на њено васпитање. С обзиром на огроман значај који ова област културне активности има за морално подизање и образовање наших младих генерација, потребно је ставити је под особити режим државне заштите, и то не само из начелних разлога него и у интересу одбране омладине од рђавих и недостојних књига и писања. То утолико пре што је код нас већ било разног културног „шверца“ баш на подручју књижевности и штампе намењене омладини.

Предложеним законом установљава се заштита омладинске књиге и књижевности. Ради јасноће и правилног спровођења овог закона, претходно се одређује шта се сматра омладинском књижевношћу. Најтачније мерило у овом погледу је то да ли су књига, спис или цртеж намењени омладини или нису и то с обзиром на њихову садржину, а не само на изречну изјаву писца, односно издавача о томе. Предлог не одређује границу до које се грађани сматрају омладином у смислу овог закона. Али предлог поставља критеријум одређујући да књижевност и штампа треба да буду намењени омладини као средство њеног васпитања и образовања.

У погледу установа и лица која имају право на издавање омладинске књижевности и штампе предлог не про-

писује ограничења. Издавач може бити државно издавачко предузеће или појединац. Али сваки издавач мора претходно добити одобрење министарства просвете народне републике на чијем ће се подручју књига, спис или цртеж штампати. У овоме лежи главно средство заштите помоћу кога држава добија могућност евиденције и контроле важне гране културне делатности намењене васпитању и подизању наше омладине. Међутим, поједини примерци и бројеви издавача који има право на рад не подлежу никаквом претходном прегледу и одобрењу. Разумљиво је да и за ове списе важе општи прописи закона о штампи, односно његови чланови 11, 12, 13 и 14.

Предлог закона води рачуна и о књижевности и штампи која се издаје у иностранству. Потпуна заштита васпитања и образовања омладине захтева да и књиге, штампа, цртежи и сл. који су објављени у иностранству подлежу пре растурања у нашој држави одобрењу које даје Комитет за школе и науку Владе ФНРЈ. Ово претставља само логичну последицу општег стављања омладинске књижевности под заштиту.

Предлог ставља у надлежност Комитета за школе и науку доношење општих начела за извршење овог закона, на основу којих ће министарства просвете народних република донети своје ближе прописе.

У целини овај закон је нова карика у систему мера које остварује наша народна држава у циљу заштите интереса и васпитања омладине. У том смислу предлог закона је заснован на Уставу ФНРЈ и претставља даљу разраду и остварење изричите одредбе чл. 38 ст. 2 Устава: „Држава посвећује нарочиту пажњу омладини и заштићује њено васпитање”.

Министар без ресора
Милован Ђилас, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗДАВАЊУ И РАСТУРАЊУ ОМЛАДИНСКЕ И ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ И ШТАМПЕ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 23/47

24 марта 1947 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама од 20 и 21 марта о. г. претресао је Предлог закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

После свестраног проучавања горњег законског предлога и на основу пуне сагласности о учињеним изменама и допунама постигнуте у заједничком Редакционом одбору, Законодавни одбор Савезног већа подноси Већу следећи извештај:

Члан 1 мења се и гласи: „У циљу заштите васпитања омладине, књижевност и штампа намењена омладини и деци или која нарочито утиче на њихово васпитање и образовање, стоје под контролом и старањем државе.”

Члан 2 мења се и гласи: „Омладинске и дечје књиге и осталу штампу повремену и неповремену могу издавати државна и друга издавачка предузећа, удружења као и појединци, само по претходном одобрењу министарства просвете народне републике на чијем ће се подручју књига, спис, цртеж или слично штампати. Министарство просвете ће приликом доношења одлуке саслушати омладинске организације као и стручњаке из одговарајуће области дечје и омладинске књижевности и штампе.

Државно или друго издавачко предузеће, удружење као и појединац који добију одобрење за издавање омладинског

листа или повременог списка могу издавати поједине бројеве без претходног одобрења."

Члан 3 мења се и гласи: „Растурање омладинских и дечјих књига и штампе објављене у иностранству дозвољено је само по претходном одобрењу Комитета за школе и науку Владе ФНРЈ."

Додаје се нови члан 4 који гласи: „Издавање без одобрења из става 1 члана 2 овог закона као и штампање и растурање неодобрених омладинских и дечјих књига и штампе казниће се новчано до 50.000 динара или лишењем слободе до једне године.

Истом казном казниће се растурање без одобрења омладинских и дечјих књига и штампе објављене у иностранству."

Додаје се нови члан 5 који гласи: „За издавање, штампање и растурање омладинских и дечјих књига и штампе важе одредбе Закона о штампи од 4 јула 1946, осим уколико овим законом није друкчије одређено."

Досадашњи члан 4 постаје члан 6, а члан 5 постаје члан 7.

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га у целости изволи усвојити.

За известиоца одређен је Јоже Лампрет.

Секретар
Др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Владимир Симић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., др Јаков Гргурић, с. р., Иван Гранђа, с. р., Матевж Хаце, с. р., Филип Лакуш, с. р., Михаило Ђуровић, с. р., Радован Мијушковић, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗДАВАЊУ И РАСТУРАЊУ ОМЛАДИНСКЕ И ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ И ШТАМПЕ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 21

22 марта 1947 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својој седници од 20 марта 1947 године претресао је Предлог закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, Законодавни одбор изабрао је Редакциони одбор који је у сагласности са Редакционим одбором Законодавног одбора Савезног већа, на основу измена и допуна усвојених у оба одбора, израдио следећи извештај, који је Законодавни одбор прихватио као свој и који гласи:

Члан 1 мења се и гласи: „У циљу заштите васпитања омладине, књижевност и штампа намењена омладини и деци или која нарочито утиче на њихово васпитање и образовање, стоје под контролом и старањем државе.”

Члан 2 мења се и гласи: „Омладинске и дечје књиге и осталу штампу повремену и неповремену могу издавати државна и друга издавачка предузећа, удружења као и појединци, само по претходном одобрењу министарства просвете народне републике на чијем ће се подручју књига, спис, цртеж или слично штампати. Министарство просвете ће приликом доношења одлуке саслушати омладинске организације као и стручњаке из одговарајуће области дечје и омладинске књижевности и штампе.

Државно или друго издавачко предузеће, удружење као и појединац који добију одобрење за издавање омладинског

листа или повременог списка могу издавати поједине бројеве без претходног одобрења."

Члан 3 мења се и гласи: „Растурање омладинских и дејјих књига и штампе објављене у иностранству дозвољено је само по претходном одобрењу Комитета за школе и науку Владе ФНРЈ."

Додаје се нови члан 4 који гласи: „Издавање без одобрења из става 1 члана 2 овог закона као и штампање и растурање неодобрених омладинских и дејјих књига и штампе казниће се новчано до 50.000 динара или лишењем слободе до једне године.

Истом казном казниће се растурање без одобрења омладинских и дејјих књига и штампе објављене у иностранству.

Додаје се нови члан 5 који гласи: „За издавање, штампање и растурање омладинских и дејјих књига и штампе важе одредбе Закона о штампи од 4 јула 1946, осим уколико овим законом није друкчије одређено."

Досадашњи члан 4 постаје члан 6, а члан 5 постаје члан 7.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца одређен је Тоне Хафнер.

Секретар

Др Душан Братић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора

Божидар Масларић, с. р.

Чланови:

Милош Царевић, с. р., Милан Поповић, с. р., Нинко Петровић, с. р., др Синиша Станковић, с. р., Јосип Рус, с. р., Тоне Хафнер, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Срећко Жумер, с. р., Јоза Миливојевић, с. р., Панко Брашнаров, с. р. Томо Чиковић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ОПШТЕГ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ШУМА ОД ПОЖАРА

I Основне одредбе

Члан 1

Заштита шума од пожара дужност је свих државних органа, службених лица, организација радног народа и сваког грађанина ФНРЈ.

Члан 2

Контрола над остваривањем свих мера потребних за чување шума од пожара дужност је, у првом реду, министра шумарства народних република.

Непосредни надзор над извршењем свих мера, које овај закон прописује ради заштите шума од пожара, дужност је свих органа шумарске службе и шумских газдинстава.

Члан 3

Народни одбери, који у оквиру своје надлежности врше послове који се односе на шуме (њихово чување, старање око њих и надзор над њима), нарочито су дужни да се старају о чувању шума од пожара; да у ту сврху врше пропаганду међу широким народним масама и да сами и уз помоћ својих шумских савета развијају љубав за шуму и будност против сваке опасности која може да запрети пожаром у шуми као и да организују ватрогасну службу; да, када се за то укаже нарочита потреба ради веће опасности од пожара којој су поједине шуме изложене, особито за време сушне периоде, организују нарочите екипе које ће обилазити шуме и чувати их од пожара.

II Опште мере опрезности

Члан 4

Ложење отворене ватре у шуми је забрањено од 1 марта до 15 новембра. Отвореном ватром у шуми сматра се ложење ватре изван зграда, радионица, радничких барака, колиба и осталих сличних затворених и покривених просторија, у којима је уређено и осигурано ложиште.

Члан 5

Лица која се из оправданих разлога морају бавити дуже времена у шуми (шумски радници, пастири, колибари и други) могу, уз претходну дозволу надлежног органа шумарске службе, ложити отворену ватру, али само на одређеним местима и уз придржавање свих мера опрезности.

Члан 6

За време јаких ветрова ложење отворене ватре у шуми уопште је забрањено, а у затвореним просторијама (чл. 4) дозвољава се једино уз најбрижнији опрез и надзор над ватром.

Члан 7

У шумским брањевинама уопште је забрањено свако ложење и унашање ватре.

Исто тако је забрањено ложење ватре у кладама, шупљим стаблима и на пањевима.

Члан 8

Без нарочитог одобрења, издатог на основу прописа народних република, не могу се у шуми или у одређеној удаљености од ивице шуме градити куће и стаје, палити дрвени угаљ (ћумур) и подизати пећи за печење креча, циглане и остале сличне направе.

Члан 9

Спаљивање коре и грања у шуми у сврху сузбијања штетних инсеката, као и паљење штетног грмља, шибља и корова ради мелиорације шумских пашњака и сувата може се вршити једино за тихог времена и под надзором службеника шумарске службе.

Члан 10

Локомотиве и моторна кола, који се може чврстим горивом а врше саобраћај на железницама кроз шуме, морају

бити снабдени пепељарама које се исправно затварају и имати у димњаку исправне варничарке.

Чувари пруге или за то нарочито одређена лица шумско-индустријских железница и железница јавног саобраћаја дужни су да, за време трајања сушне периоде (чл. 11), непосредно после пролаза возова кроз шуму обиђу пругу и сваку жишку или ватру, ако се појави, у самом зачетку угасе.

Министар пољопривреде и шумарства ФНРЈ, у споразуму са Министром саобраћаја и осталим надлежним министрима, прописује све остале потребне мере за спречавање опасности шумских пожара које могу да изазову локомотиве шумско-индустријских железница и железница јавног саобраћаја, нарочито у шумама које су од већег привредног значаја.

III Специјалне мере опрезности

Члан 11

За време сушне периоде, која временски пада од 1 марта до 31 октобра може министар шумарства народне републике забранити свако ложење или унашање ватре у шуму или на примерном остојању од ивице шуме. Исто тако може наредити да се из шуме отстрани стока са паше.

Те наредбе, које се могу односити на све или само на поједине шуме и шумске комплексе, морају бити на време објављене.

Члан 12

Шуме које се налазе у крајевима који су нарочито изложени опасности од шумских пожара као и привредно важнији шумски комплекси имају се прогласити за „шуме угрожене од пожара“.

Ову одлуку за шуме општедржавног значаја донеси Министар пољопривреде и шумарства ФНРЈ а за остале шуме министар шумарства народне републике.

Члан 13

У „шумама угроженим од пожара“ поседници тих шума или органи под чијим се управљањем те шуме налазе дужни су:

1) да изведу нужну мрежу просека примерне ширине, које се имају одржавати чисте од дрвећа и другог запаљивог материјала;

2) да врше ранија и чешћа проређивања младих четинастих састојина и да крешу ниске сухе гране, нарочито на ивицама шума, уз просеке и путеве као и да отстрањују лежевину и суварке.

3) да дају предност узгоју мешовитих шума, а у пределима четинарских шума да формирају појасеве листача примерне ширине;

4) да чисте седишта од отпадака, трешча, сухих грана и дрвета, нарочито у шумама четинара.

Члан 14

У пределима „шума угрожених од пожара“ организује се ватрогасна и извештајна служба и изградити потребан број осматрачница.

Прописима народних република предвидети ће се детаљне одредбе о организацији ватрогасних течајева и ватрогасне службе, о извештајној служби, о изградњи потребних осматрачница као и о појачаном чувању и надзору над овим шумама за време сушне периоде.

За случај потребе Министарство пољопривреде и шумарства ФНРЈ може за време сушне периоде распоређивати шумарске службенике на службу из једне народне републике у другу.

IV Мере за гашење пожара

Члан 15

Ко спази да шума гори дужан је, уколико је то могуће, да сам ватру угаси. Ако то није у стању да учини, дужан је на најбржи начин извести о појави и месту пожара било кога надлежног службеника шумарске службе, најближи народни одбор, шумско газдинство или било кога другог органа државне управе, војске или милиције, — користећи, у случају потребе, телефон или телеграф, а где тога нема најцелисходније превозно средство.

Телефонске и телеграфске установе пошта и железница дужне су да овим извештајима дају приоритет.

Трошкови за такве телефонске и телеграфске извештаје падају на терет министарства шумарства народне републике.

Члан 16

Надлежни органи и службена лица, чим сазнаду или спазе шумски пожар, дужни су преко народног одбора по-

звати на гашење пожара ватрогасце као и све способне становнике из околних насеља.

Сви становници способни за гашење дужни су остављајући сваки други посао, одазвати се томе позиву и са потребним алатима и справама за гашење похитати на место пожара и учинити све што буде потребно да се пожар што пре угаси. Предузећа и установе са територија тих насеља дужна су ради исте сврхе ставити на располагање своје раднике, справе и алате као и превозна средства.

Претставници народног одбора, службеници шумарске службе као и остали претставници свих насеља која судељују у гашењу пожара, дужни су да пођу на место пожара.

Члан 17

Радовима око гашења пожара руководи, по правилу шумарски службеник или претставник оног народног одбора на чијој је територији пожар избио, уколико надлежни виши државни орган не одреди друкчије.

Сва лица упуслена на гашењу пожара дужна су извршавати сва наређења руководиоца за гашење пожара. Претставници народних одбора и осталих државних органа дужни су одржавати ред и пазити да се на време и тачно извршује свака радња коју руководиоца нареди.

Кад се пожар угаси оставиће се на гаришту потребан број људи да пазе, према потреби, један или више дана да се пожар не би опет појавио.

Члан 18

Ако се пожар толико разбукта да га становници места која судељују у гашењу не могу сами угасити, дужни су, по захтеву руководиоца за гашење пожара а на позив народних одбора, притећи им у помоћ и становници удаљенијих насеља.

По указаној потреби, а на тражње среског извршног одбора или управе шумског газдинства на чијој је територији пожар избио, најближа војна команда или упрва народне милиције отсека унутрашњих послова при среском извршном одбору дужне су да ставе на располагање потребан број људства за гашење пожара и одржавање реда. О томе ће Министар народне одбране и Министар унутрашњих послова ФНРЈ издати посебна упутства у споразуму са Министром пољопривреде и шумарства ФНРЈ.

За случај велике потребе може на извесној широј територији извршити мобилизација свега здравог становништва од 16—50 година као и возила и алата, коју на захтев средског извршног одбора наређује министар шумарства народне републике.

Члан 19

Лица која гасе пожар дужна су радити на гашењу све док се пожар потпуно не угаси. Ако гашење траје више дана, лица која гасе пожар имају се, по могућности, смењивати.

Члан 20

Кад се укаже потреба, министар шумарства народне републике може образовати нарочиту комисију која ће имати дужност да координира рад на предузимању свих акција и мера потребних за успешно гашење пожара у шумама. У ту комисију, уз претставника министарства шумарства народне републике, улазе претставник војске, претставник министарства саобраћаја и претставник министарства унутрашњих послова народне републике.

Ближе одредбе о раду ове комисије прописује министар шумарства народне републике.

Члан 21

Народни одбор, на чијој се територији врши гашење пожара има се постарати за организацију исхране лица која су употребљена на гашење пожара дуже од једног дана.

Члан 22

Месни народни одбор, на чијој је територији избио шумски пожар, дужан је без одлагања и најбржим начином извести о томе средски извршни одбор, који о томе хитно извештава виши извршни одбор и министарство шумарства народне републике.

О већим шумским пожарима министарства шумарства народних република дужна су да стално извештавају Министарство пољопривреде и шумарства ФНРЈ.

Члан 23

Надлежни шумарски органи дужни су да процене сву штету причињену од пожара и поводом гашења пожара и да сарађују на проналажењу узрока шумског пожара, као и да о свему томе извести непосредно виши државни орган.

V Накнада штете

Члан 24

За сву штету причињену пожаром и поводом гашења као и за све трошкове око гашења пожара, чувања гаришта и спровођења свих мера потребних за обнову шуме одговоран је онај који је пожар проузроковао.

Ако су пожар проузроковали пастири или радници за штету и трошкове солидарно су с њима одговорни и њихови послодавци — ако нису ваљано вршили надзор над њима.

Члан 25

У случају обољења, телесних повреда или смрти неког лица при гашењу шумског пожара, оштећени односно његова породица (уколико иначе немају право на заштиту по Закону о социјалном осигурању, по Закону о војним и мирнодопским инвалидима или по прописима о инвалидима милиције) имају право на посебно осигурање.

Влада ФНРЈ уредбом ће прописати одредбе о том осигурању.

VI Казнене одредбе

Члан 26

Сва чињења или пропуштања која су противна одредбама овог закона — уколико се не кажњавају као привредна саботажа по Закону о сузбијању недопуштене трговине, недопуштене шпекулације и привредне саботаже — кажњавају се по прописима овог закона.

Члан 27

Казниће се казном лишења слободe од 15 дана до два месеца, или казном принудног рада без лишења слободe од 15 дана до два месеца, или новчаном казном од 200 до 3.000 динара:

1) ко у шуми или на одређеној удаљености од ивице шуме без дозволе надлежног органа шумарске службе ложи ватру;

2) ко ложи ватру у шуми ван одређеног места и противно прописаном начину;

3) ко у шуми или на одређеној удаљености од ивице шуме остави неугашену ватру или ко у шуми или на одре-

ђеној удаљености од ивице шуме нађе напуштену ватру па је не угаси;

4) ко без дозволе надлежног органа, у шуми или на одређеној удаљености од ивице шуме гради куће или стаје, пали дрвени угаљ (ћумур), или подиже лећи за печење креча, циглане и остале сличне направе;

5) ко се, иако је способан, без оправдања не одазове општем или посебном позиву надлежних органа да гаси пожар у шуми, или се не покорава наредбама руководиоца за гашење пожара или без његовог одобрења или без оправданог разлога напусти рад на гашењу пожара.

Истом казном може се казнити помагач и потстрекач.

Ове казне изриче територијално надлежни срески извршни одбор.

Члан 28

Казном лишења слободе до 15 дана, или казном принудног рада без лишења слободе до 15 дана, или новчаном казном до 1.000 динара може се казнити свако лице које се огреши о наређења надлежних органа, издата на основу овог закона а у циљу спровођања његових одредаба, уколико овим законом за поједине случајеве није предвиђена посебна казна.

Истом казном може се казнити помагач и потстрекач.

Ове казне изриче територијално надлежни срески извршни одбор.

Члан 29

Казниће се казном лишења слободе од 1 до 6 месеци, или казном принудног рада без лишења слободе од 1 до 6 месеци или новчаном казном од 1.000 до 2.000 динара:

1) ко у времену, када је то ради јаких ветрова уопште забрањено, ложи отворену ватру у шуми или је ложи у затвореним просторијама без нарочитог опреза и надзора над ватром (чл. 6);

2) ко у брањевинама ложи или у њих уноси ватру или ко ложи ватру у кладама, шупљим стаблима и на пањевима;

3) ко у времену сушне периоде, када то министар народне републике надлежан за шумарство забрани, ложи или уноси ватру у шуму или на одређено отстојање од ивице шуме (чл. 11);

4) ко пали кору, грање, грмље, шибље и коров противно одредби чл. 9;

5) ко спази да шума гори, па је, уколико је то могуће, не угаси или, ако то није у стању да учини, не да обавест прописану у чл. 15.

Истом казном може се казнити помагач и потстрекач. Ове казне изриче срески суд.

Члан 30

Паљевине (пожари) у шуми, извршене с умишљајем или из нехата, кажњавају се као кривично дело.

Ко изврши паљење шуме у циљу проширивања пољопривредних култура може се казнити казном лишења слободе до пет година.

Члан 31

Поседник шуме и службено лице, који не поступају по прописима овог закона када морају да раде, или који не предузимају све мере потребне за заштиту шума од пожара, могу се, према степену друштвене опасности коју такво пропуштање повуче за собом, казнити казном лишења слободе до 6 месеци или казном принудног рада без лишења слободе до 6 месеци.

За суђење ових дела надлежан је срески суд.

Члан 32

Поступак по делима из ове главе је хитан.

VII Завршне одредбе

Члан 33

Ступањем на снагу овог закона престају важити сви прописи који су му противни.

Члан 34

Прописи народних република, донети на основу и у оквиру овог закона, одредиће ближе одредбе о заштити шума од пожара.

До доношења тих прописа примењиваће се одредбе овог закона.

Члан 35

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ОПШТЕГ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ШУМА ОД ПОЖАРА

Шуме су врло важан објекат наше привреде и као такве су значајан сектор у фонду наше народне имовине; одлучан фактор у лепотама наше земље и у чувању народног здравља. Ради тога оне се морају плански узгајати, одржавати и чувати. То је тим потребније што су шуме под режимом старе Југославије биле извргнуте најбезобзирнијем пљачкању и што се према њима имао однос немарности и свесног упропашћивања.

Један од важних фактора за узгој и очување шуме је и предузимање свих мера потребних за спречавање шумских пожара. Пожар је велика опасност, прави бич за шуме, нарочито у крајевима сушних лета, где пожари услед тога врло често и настају. Стога овај закон има за циљ да одреди општа правила како би се шуме обезбедиле од пожара, односно како би се ти пожари свели на најмању меру, па да се, и у том погледу, према шумама заузме однос који треба имати према једном од важних извора нашег благостања. Ради тога чл. 1 закона прописује као првотну дужност за све државне органе, службена лица, организације радног народа и сваког грађанина да штите шуме од пожара, придржавајући се савесно одредаба самог закона. Закон је, у исто време, поставио и организационе принципе заштите.

Логично је што су у првом реду предвиђене опште мере опрезности, којима је циљ да се онемогући стварање било које могућности која би била погодна да се шумски пожари појаве и развију. У ту сврху закон предвиђа забрану ложења отворене ватре у шуми; посебне прописе за ложење ватре за лица која се из оправданих разлога морају дуже времена бавити у шуми; појачану забрану ложења ватре за јаких ветрова; посебне одредбе за грађење кућа, паљење угља и подизање циглана у близини шума, као и мере за спречавање пожара које могу да изазову локомотиве железница. Осим тих општих мера, предвиђене су и посебне мере опрезности за време сушних периода као и у погледу шума које су нарочито угрожене од пожара.

Према смислу закона, наведене опште и специјалне мере опрезности јесу најважније мере, јер оне имају за

циљ да онемогућавају стварање објективних услова из којих пожари могу настати. Ради тога наши државни органи, службена лица и грађани морају да обрате нарочиту пажњу управо на ове мере заштите од пожара и да најсавесније и најбудније спроводе у живот све те законске одредбе, јер су оне најефикасније средство за одбрану шума од пожара.

Разумљиво је што је закон, обрађујући заштиту шума од пожара као једну логичну целину, осим тих превентивних мера морао предвидети и сва остала средства која је потребно предузимати ако се и кад се пожар — упркос свих мера предострожности — ипак појави. Ради тога су у глави IV донесене одредбе о мерама за гашење пожара. Ту је у првом реду дужност сваког лица да ватру сам погаси односно, ако то није у стању, да о томе обавести надлежне службенике и органе. Прописана је дужност надлежних органа и службених лица да у случају појаве пожара одмах организују гашење као и дужност народа да се одазове њиховом позиву. За случај потребе предвиђа се могућност употребе војске и милиције за гашење као и могућност да се изврши мобилизација свега здравог становништва, алата и возила на извесној широј територији, ако би пожар захватио веће димензије. Ради ефикасније борбе против погибелни од пожара у шумама, закон је предвидео и могућност стварања посебних комисија у министарствима народних република надлежним за шумарство, које би координирале рад свих надлежних органа на предузимању акција и мера потребних за успешно гашење пожара у шумама.

Закон је, у вези с тиме, такође предвидео разне санкције против службених и приватних лица, уколико би се они немарно односили према одредбама овог закона и према дужностима које на њих поставља, па је ради тога донео одредбе о казнама и накнади штете.

Овај закон је општи закон који је, у смислу чл. 44 тач. 24 Устава ФНРЈ, поставио само општа начела заштите, на основу и у оквиру којих ће народне републике донети своје посебне прописе о заштити шума од пожара, разрађујући цео систем заштите. Али док народне републике не донесу те своје законе, овај закон се мора непосредно примењивати.

Основни циљ закона је да скрене најозбиљнију пажњу на чување шума. Он претставља алармна звонца за све наше

државне органе, шумска газдинства, масовне организације и грађане да обавезно предузимају све мере како би се убудуће пожари у шумама онемогућили односно свели на најмању меру. Отуда је потреба да се одмах предузму све организационе и друге мере потребне за његово трајно и будно извршавање.

Министар пољопривреде и шумарства ФНРЈ

Др Васо Чубриловић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ОПШТЕГ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ШУМА ОД ПОЖАРА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 24/47

24 марта 1947 г.г.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама од 21 и 22 о. м. претресао је Предлог општег закона о заштити шума од пожара, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

После свестраног проучавања горњег законског предлога и на основу пуне сагласности о учињеним изменама и допунама постигнуте у заједничком Редакционом одбору, Законодавни одбор Савезног већа подноси Већу следећи извештај:

Чл. 1. У другом реду брисати речи „радног народа”.

Чл. 2. Први став мења се и гласи: „Општи надзор над остваривањем свих мера потребних за чување шума од пожара дужност је министара шумарства народних република.”

Чл. 3. У четвртном реду брисати речи „пропаганду међу широким народним масама” и ставити „у народу”. У седмом реду брисати реч „да”.

Чл. 4. У првом реду, уместо речи „је забрањено” ставити „забрањено је од 1 марта до 15 новембра”.

Чл. 5. У четвртном реду брисати реч „уз”. Додаје се нови став други, који гласи: „Одредбе из става 1 овог члана, уколико се односе на ложење ватре на одређеним местима и на придржавање мера опрезности важе и за ложење отворене ватре у периоду од 16 новембра до краја фебруара (чл. 4).”

Чл. 11. У првом ставу, први ред, брисати речи „која временски пада”. У другом реду, место „31 октобра” ставити „15 новембра”.

Чл. 12. У другом ставу, трећи ред, брисати речи „народне републике надлежан за”. У истом реду место речи „шумарство” ставити „шумарства народне републике”.

Чл. 14. Трећи став мења се и гласи: „За случај потребе Министарство пољопривреде и шумарства ФНРЈ може упућивати за време сушног периода у споразуму са министрима народних република шумарске службенике на рад из једне народне републике у другу.”

Чл. 15. У трећем реду првог става брисати реч „надлежног”. У трећем ставу, после речи „министарства” додати реч „шумарства”. У истом реду, после речи „републике” ставити тачку и брисати остатак става.

Чл. 17. Трећи став мења се и гласи: „Кад се пожар угаси оставиће се на згаришту потребан број људи да пазе, један или више дана, према потреби, да се пожар не би опет појавио.”

Чл. 18. Први став мења се и гласи: „Ако се пожар толико разбукти да га становници места која суделују у гашењу не могу сами угасити, дужни су притећи у помоћ и становници удаљенијих насеља, по захтеву руководиоца за гашење пожара а на позив народних одбора.” У другом ставу, први ред, брисати реч „среског” а после речи „одбора” додати речи „среског народног одбора”. У четвртном реду брисати реч „среском” а после речи „одбору” додати речи „среског народног одбора”. Трећи став мења се и гласи: „Ако напред наведене мере нису довољне, може се на извесној широј територији извршити мобилизација свега здравог становништва од 16 до 50 година, као и возила и алата, коју на

предлог извршног одбора среског народног одбора, наређује министар шумарства народне републике."

Чл. 20. Други став мења се и гласи: „Ближе одредбе о раду ове комисије прописује министар шумарства народне републике."

Чл. 22. Други став мења се и гласи: „О избијању и кретању већих шумоких пожара и о радовима на њиховом пашењу дужна су министарства шумарства народних република стално извештавати Министарство пољопривреде и шумарства ФНРЈ."

Чл. 23. У трећем реду брисати реч „шумског".

Чл. 25. У првом ставу, четврти ред, брисати реч „или". У петом реду брисати знак заграде и додати речи „или по другим прописима".

Чл. 27. У првом ставу, други ред, брисати речи „од 15 дана". У трећем реду брисати речи „од 200". Додаје се нова тачка 5) која гласи: „ко пали кору, грање, грмље, шибље и коров противно одредби чл. 9;". Тач. 5 постаје тач. 6. У другом ставу, место речи „може се казнити" ставити „казниће се". Трећи став брише се.

Чл. 28. Трећи став брише се.

Чл. 29. У првом ставу, други ред, брисати речи „од 1". У трећем реду брисати речи „од 1.000.—". У истом реду, место броја „2.000" ставити „20.000". Под тач. 3) у првом реду, после речи „министар" додати реч „шумарства". У другом реду бришу се речи „надлежан за шумарство". Тач. 4 брише се. Тач. 5 постаје тач. 4. Трећи став брише се.

Чл. 30. Први став мења се и гласи: „Паљевина шума извршена са умишљајем или из нехата кажњава се као кривично дело."

Чл. 31. У трећем реду брисати речи „могу се".

Чл. 32. Додаје се нови став 1) који гласи: „Казне за дела из чл. 27 и 28 овог закона изриче извршни одбор територијално надлежног среског народног одбора односно његов привредни отсек." Додаје се нови други став, који гласи: „Казне за дела из чл. 29 и чл. 31 овог закона изриче надлежни срески суд." Постојећи став постаје став трећи.

Чл. 34 мења се и гласи: „Народне републике донеће на основу и у оквиру овог закона ближе одредбе о заштити шума од пожара."

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца одређен је Матевж Хаце.

Секретар
Др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

ЧЛЕНОВИ:

Владимир Симић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., др Јаков Гргурић, с. р., Иван Гранђа, с. р., Матевж Хаце, с. р., Лакуш Филип, с. р., Михаило Ђуровић, с. р., Радован Мијушко-вић, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ОПШТЕГ ЗАКОНА О ЗАШТИТИ ШУМА ОД ПОЖАРА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
ВЕЋЕ НАРОДА
Законодавни одбор
Бр. 22
22 марта 1947 год.
Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својој седници од 21 марта 1947 године претресао је Предлог општег закона о заштити шума од пожара, достављен му од Претседника Већа народа а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, Законодавни одбор изабрао је Редакциони одбор који је у сагласности са Редакционим одбором Законодавног одбора Савезног већа, на основу измена и допуна усвојених у оба одбора, израдио следећи извештај, који је Законодавни одбор прихватио као свој, и који гласи:

Чл. 1. У другом реду брисати речи „радног народа”.

Чл. 2. Први став мења се и гласи: „Општи надзор над остваривањем свих мера потребних за чување шума од пожара дужност је министара шумарства народних република.”

Чл. 3. У четвртном реду брисати речи „пропаганду међу широким народним масама” и ставити „у народу”. У седмом реду, после речи „службу”, место тачке и запете ставити тачку и брисати реч „да”.

Чл. 4. У првом реду, уместо речи „је забрањено” ставити „забрањено је од 1 марта до 15 новембра”.

Чл. 5. У првом ставу, у четвртном реду, брисати реч „уз”. Додаје се нови став други, који гласи: „Одредбе из става 1 овог члана, уколико се односе на ложење ватре на одређеним местима и на придржавање мера опрезности важе и за ложење отворене ватре у периоду од 16 новембра до краја фебруара (чл. 4).”

Чл. 11. У првом ставу, први ред, брисати речи „која временски пада”. У другом реду, место „31 октобра” ставити „15 новембра”.

Чл. 12. У другом ставу, трећи ред, брисати речи „народне републике надлежан за”. У истом реду место речи „шумарство” ставити „шумарства народне републике”.

Чл. 14. Трећи став мења се и гласи: „За случај потребе Министарство пољопривреде и шумарства ФНРЈ може упућивати за време сушног периода у споразуму са министрима народних република шумарске службенике на рад из једне народне републике у другу.”

Чл. 15. У трећем реду првог става брисати реч „надлежног”. У трећем ставу, после речи „министарства” додати реч „шумарства”. У истом реду, после речи „републике” ставити тачку и брисати остатак става.

Чл. 17. Трећи став мења се и гласи: „Кад се пожар угаси оставиће се на згаришту потребан број људи да пазе, један или више дана, према потреби, да се пожар не би опет појавио.”

Чл. 18. Први став мења се и гласи: „Ако се пожар толико разбукти да га становници места која суделују у гашењу не могу сами угасити, дужни су притећи у помоћ и становници удаљенијих насеља, по захтеву руководиоца за гашење пожара на позив народних одбора.” У другом ставу, први ред, брисати реч „среског” а после речи „одбора” додати

речи „среског народног одбора“. У четвртном реду, брисати реч „среском“ а после речи „одбору“ додати речи „среског народног одбора“. Трећи став мења се и гласи: „Ако напред наведене мере нису довољне, може се на извесној широј територији извршити мобилизација свега здравог становништва од 16 до 50 година, као и возила и алата, коју на предлог извршног одбора среског народног одбора, наређује министар шумарства народне републике.“

Чл. 20. Други став мења се и гласи: „Ближе одредбе о раду ове комисије прописује министар шумарства народне републике.“

Чл. 22. Други став мења се и гласи: „О избијању и кретању већих шумских пожара и о радовима на њиховом гашењу дужна су министарства шумарства народних република стално извештавати Министарство пољопривреде и шумарства ФНРЈ.“

Чл. 23. У трећем реду брисати речи „шумског“.

Чл. 25. У првом ставу, четврти ред, после речи „инвалидима“ брисати реч „или“. У петом реду брисати знак заграде и додати речи „или по другим прописима“.

Чл. 27. У првом ставу, други ред, брисати речи „од 15 дана“. У трећем реду брисати речи „од 200“. Додаје се нова тачка 5) која гласи: „ко пали кору, грање, грмље, шибље и коров противно одредби чл. 9;“. Тач. 5 постаје тач. 6. У другом ставу, место речи „може се казнити“ ставити „казниће се“. Трећи став брише се.

Чл. 28. Трећи став брише се.

Чл. 29. У првом ставу, други ред, брисати речи „од 1“. У трећем реду брисати речи „од 1.000.—“. У истом реду, место броја „2.000“ ставити „20.000“. Под тач. 3) у првом реду, после речи „министар“ додати реч „шумарства“. У другом реду бришу се речи „надлежан за шумарство“. Тач. 4 брише се. Тач. 5 постаје тач. 4. Трећи став брише се.

Чл. 30. Први став мења се и гласи: „Паљевина шуме извршена са умислајем или из нехата кажњава се као кривично дело.“

Чл. 31. У трећем реду брисати речи „могу се“.

Чл. 32. Додаје се нови став 1) који гласи: „Казне за дела из чл. 27 и 28 овог закона изриче извршни одбор територијално надлежног среског народног одбора односно ње-

гов привредни отсек.". Додаје се нови други став, који гласи: „Казне за дела из чл. 29 и чл. 31 овога закона изриче надлежни срески суд“. Постојећи став постаје став трећи.

Чл. 34 мења се и гласи: „Народне републике донеће на основу и у оквиру овог закона ближе одредбе о заштити шума од пожара.“

Поред горњих измена и допуна Одбор је извршио и потребне стилске и техничке исправке.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца одређен је Милош Царевић.

Секретар

Др Душан Братић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора

Божидар Масларић, с. р.

Чланови:

Милош Царевић, с. р., Милан Поповић, с. р., Нинко Петровић, с. р., др Синиша Станковић, с. р., Драгољуб Илић, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., Панко Брашнарлов, с. р., Јоза Миливојевић, с. р., Томо Чиковић, с. р., Тоне Хафнер с. р., Јосип Рус, с. р., Срећко Жумер, с. р.

ПРЕДЛОГ

ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ЕКСПРОПРИЈАЦИЈИ

Опште одредбе

Члан 1

Непокретна имовина, права на њој, имовинска права и предмети нарочите културне, уметничке и историске вредности могу се експроприсати кад то тражи општи интерес извођења корисних радова за сврхе друштвено-економског и културног подизања и развоја народа, а нарочито ових радова:

а) грађења железница, трамваја, путева, тунела, мостова, аеродрома, пловних канала, као и подизања зграда и постројења која су везана за ове објекте а намењена су њиховом одржавању и коришћењу;

б) подизања насипа за одбрану од поплава, грађења канала и смештаја цеви за одвођење великих вода, наводњавања или исушивања, као и подизања пумпних станица;

в) грађења речних и поморских лука, пристаништа и зимовника, обалских докова, бродоградилишта, складишта;

г) регулације текућих вода;

д) регулације бујица (вододерина) као и пошумљавања које се врши у том и другом циљу;

ђ) подизања војних грађевина, вежбалишта, утврђења и других објеката за потребе народне одбране;

е) постројења телеграфске, телефонске и радио мреже;

ж) подизања станбених и јавних зграда;

з) регулисања станбеног питања у већим градовима;

и) извршења регулационог плана појединих насеља, места и градова, комасације, арондације, мелиорације, асана-

ције, изградње водовода, канализација, гасовода, централа за производњу, пренос и развођење електричне енергије;

ј) подизања јавних купатила, отварања и заштите минералних и топлих вода;

к) подизања вежбалишта, игралишта и домова за физичку културу;

л) подизања силоса, расадника, машинских, семенских, сточних станица;

љ) подизања и проширења рударских, индустријских и других привредних предузећа;

м) подизања школа, музеја, уметничких галерија и других општенародних културно-просветних и уметничких установа.

Члан 2

Експропријација се може вршити у корист државе за потребе савезних органа, установа и предузећа, као и за потребе органа, установа и предузећа народних република, аутономне покрајине, аутономне области и административно-територијалних јединица, као и у корист задруга, задружних и других организација радног народа.

Члан 3

Експропријација се може вршити само на основу акта о експропријацији надлежног државног органа.

Акт о експропријацији има нарочито садржати одредбе о томе у чију се корист и за које потребе врши експропријација и предмети експропријације.

Члан 4

У случају експропријације у корист државе акт о експропријацији гласи:

а) Влада ФНРЈ ако се експропријација врши за потребе општедржавног значаја, или ако би експропријација имала обухватити имовину са подручја двеју или више народних република;

б) Министар народне одбране ако се експропријација врши за војне потребе или за потребе народне одбране;

в) влада народне републике ако се експропријација врши за потребе општег значаја за републику, или ако би експропријација имала обухватити имовину са подручја

двају или више округа исте народне републике или двају или више срезова народне републике у којој нема округа;

г) Главни извршни одбор Народне скупштине Аутономне покрајине Војводине и Обласни извршни одбор обласног народног одбора Косовско-метохијске области ако се експропријација врши за потребе општег значаја за Аутономну покрајину односно Аутономну област, или ако би експропријација имала обухватити имовину са подручја двају или више срезова Аутономне покрајине односно Аутономне области;

д) извршни одбори обласног народног одбора и окружног народног одбора ако се експропријација врши за потребе локалног значаја за област односно округ или ако би експропријација имала обухватити имовну са подручја двају или више срезова исте области односно округа;

ђ) извршни одбори среског народног одбора и градског народног одбора ако се експропријација имовине врши на подручју среза односно града за потребе локалног значаја. Извршни одбори среског народног одбора доносе акт о експропријацији, на предлог месног народног одбора, и за потребе места.

Виши орган може овластити нижи орган, на чијем се подручју налази имовина која је предмет експропријације, да донесе акт о експропријацији за који је по претходном ставу надлежан тај виши орган.

Члан 5

У случају експропријације у корист задруге, задружних и других организација акт о експропријацији доноси, на њихово тражење, срески односно градски извршни одбор на чијем се подручју налази имовина која је предмет експропријације.

Члан 6

Акт о експропријацији који доносе срески, градски, окружни и обласни извршни одбори као и Главни извршни одбор подноси се на потврду влади народне републике.

Члан 7

О законитости акта о експропријацији одлучују, по општим прописима, надлежни државни органи.

Члан 8

Експропријација може бити потпуна или делимична.

Члан 9

Потпуна је она експропријација којом се имовина заувек одузима од њеног сопственика и преноси на корисника експропријације.

Члан 10

Делимична је она експропријација којом се на имовини другога установљава привремена или стална службеност или принудни закуп за потребе корисника експропријације.

Члан 11

Привремено се може заузети имовина ради њеног коришћења у сврху извођења радова из чл. 1, без одузимања и преношења власничког права на њој.

Ово заузимање престаје чим престане потреба због које је одобрено.

Члан 12

У случају потпуне експропријације непокретности експропријација се односи и на зграде и постројења која се на њој налазе, уколико се сматрају непокретностима по правилима грађанског права. Остала постројења сопственик је дужан уклонити, у ком случају могу му се накнадити трошкови према ст. 3 овога члана.

Ако зграда из претходног става служи за смештај таквог индустриског или другог предузећа с машиноким уређајем на које се експропријација изрично не односи, експропријација обухвата уграђене инсталације, које се по правилима грађанског права сматрају саставним делом зграде, само онда ако се после одвајања од зграде не могу више корисно употребити. У противном сопственик је дужан уклонити овакве инсталације, у ком случају могу му се накнадити трошкови према ст. 3 овог члана.

Под трошковима из претходних ставова подразумевају се како трошкови за уклањање инсталација тако и трошкови њиховог преноса и смештаја на другом месту односно поновног инсталисања у другој згради.

Члан 13

Ако услед експропријације дела непокретности њен преостали део постане неупотребљив за сопственика, може се на његово тражење експроприсати и преостали део.

Накнада

Члан 14

Сопственику ће се дати накнада за експроприсану имовину.

Накнада може обухватити само стварну вредност експроприсане имовине, а не и изгубљену добит.

Стварна вредност експроприсане имовине одређује се према њеној просечној прометној вредности на дан процене.

При одређивању стварне вредности не узима се у обзир нарочита вредност коју имовина може имати лично за сопственика. Исто тако не узимају се у обзир поправке и побољшања која изврши сопственик или која на други начин настану после забележбе експропријације у земљишне (интабулационе, заставне) књиге, у смислу чл. 30.

Члан 15

Ако је експроприсана непокретност засејана, па се приходом од тога сопственик не може користити услед експропријације, накнада претставља и вредност просечног приноса те сетве.

Члан 16

У случају делимичне експропријације накнада се може дати само онда ако је непокретност услед експропријацијом установљене службености изгубила од своје дотадашње прометне вредности. У овом случају накнада претставља ту смањену вредност и даје се једном за свагда.

У случају принудног закупа накнада се састоји из закупнине принудно закупљене имовине, рачунајући од дана њеног узимања у посед.

Члан 17

Накнада за привремено заузеће из чл. 11 састоји се из закупнине заузете имовине, рачунајући од дана њеног узимања у посед. У случају из чл. 15 сопственику се може дати још и тамо наведена накнада.

Члан 18

Накнада за експроприсану имовину у корист државе може се састојати како у новцу тако и у државним обвезницама, а у случају експропријације непокретности и у давању друге непокретности у замену за експроприсану.

Накнада у новцу и у непокретности одредиће се ако је експроприсана имовина претстављала једини или најважнији извор за издржавање сопственика, његове уже породице и лица која је сопственик дужан издржавати.

У случају експропријације која се не врши у корист државе, накнада се може састојати само у новцу и у давању друге непокретности у замену за експроприсану.

Ако, у случају замене непокретности, на експроприсаној непокретности постоје терети они ће се пренети на непокретност која се даје у замену.

Члан 19

Влада ФНРЈ прописаће уредбом ближе одредбе о издавању државних обвезница за накнаду експроприсане имовине, о употреби у промету, каматама, начину и року амортизације ових обвезница.

Поступак

Члан 20

Поступак експропријације спроводе средске односно градске експропријационе комисије на основу прописа овог закона и акта о експропријацији.

Решење комисије садржи нарочито:

- а) у чију корист је извршена експропријација;
- б) тачно одређивање предмета експропријације;
- в) тачан износ накнаде;
- г) одређивање да ли ће се накнада дати у новцу, државним обвезницама или у давању у замену друге одређене непокретности.

Члан 21

Среска експропријациона комисија састоји се од:

- 1) једног судије надлежног среског суда;
- 2) једног одборника надлежног месног народног одбора;
- 3) једног одборника надлежног среског народног одбора.

Чланове као и претседника среске комисије из реда чланова одређује срески извршни одбор.

Ако се експропријација врши за потребе вишег државног органа од среског народног одбора, у среску комисију улази и један претставник тог вишег државног органа кога одређује овај или други орган који он овласти.

Члан 22

Градска експропријациона комисија састоји се од:

- 1) једног судије надлежног среског суда;
- 2) једног одборника надлежног градског народног одбора, а ако у комисију не улази претставник вишег државног органа по ст. 3 овог члана, од два одборника градског народног одбора.

Чланове као и председника градске комисије из реда чланова одређује градски извршни одбор.

Ако се експропријација врши за потребе вишег државног органа од градског народног одбора, у градску комисију улази и један претставник тог вишег државног органа кога одређује овај или други орган који он овласти.

Члан 23

Среска односно градска експропријациона комисија одредиће потребне проценитеље, а на тражење председника комисије, ставиће јој се на расположење потребни стручњаци.

Члан 24

Орган односно задруга или организација, за чије се потребе врши експропријација, поднеће комисији писмене податке о предмету експропријације, као и друге податке који су потребни за правилно спровођење експропријационог поступка.

Ако се катастарски и земљишнокњижни подаци не могу поднети услед тога што катастарски планови и земљишне књиге не постоје или су ратом уништене, односни подаци означаће се описивањем имовине и другим подесним начином.

Комисија може захтевати допуну ових података, а може и сама или преко надлежних државних органа поднете податке проверавати и допуњавати.

Уколико је за прибављање података из претходних ставова потребно извршити радове премеравања или прегледања имовине, њен сопственик дужан је то дозволити.

Члан 25

Председник комисије одредиће решењем време и место првог састанка комисије. У решењу ће се навести презиме, име, занимање и пребивалиште чланова комисије, процени-

теља као и сопственика имовине која је предмет експропријације. Сопственици и друга заинтересована лица позваће се овим решењем да присуствују састанку комисије, уз напомену да њихово одсуство неће спречити рад комисије.

Ово решење доставиће се:

1) надлежном месном народном одбору односно градском извршном одбору који ће га објавити на уобичајени начин и јавно истаћи у својим просторијама;

2) органу односно задрузи или организацији, за чије се потребе врши експропријација, с позивом да одреди свог заступника у поступку експропријације.

Члан 26

Пошто претседник комисије на првом састанку објави присутнима почетак рада комисије, ова ће на лицу места извршити преглед, попис и процену имовине која је предмет експропријације.

О свом раду комисија води записник у који уноси све потребне податке за доношење решења о експропријацији по чл. 32, изјаве, приговоре и захтеве заинтересованих лица, као и закључке које је комисија донела. Записник потписује претседник комисије и записничар.

Члан 27

Комисија ће, чим изврши попис и процену имовине, ову предати у посед органу односно задрузи или организацији за чије се потребе врши експропријација.

Ако на предатом земљишту постоје зграде или постројења, њихово рушење и уклањање не може се извршити пре утврђења њихове вредности по прописима овог закона, или пре него што се преко надлежног средњег суда изврши обезбеђење доказа на основу којих се може накнадно извршити процена по прописима овог закона.

Члан 28

Актом о експропријацији може се одобрити у хитним случајевима, да се органу односно задрузи или организацији, за чије се потребе врши експропријација, преда одређена имовина у посед и пре њеног пописа и процене од стране комисије.

И у овом случају важи одредба чл. 27 ст. 2.

Члан 29

По предаји непокретности по чл. 27 и 28 комисија ће упутити захтев надлежном среском суду да изврши забележбу експропријације у земљишним (интабулационим, заставним) књигама.

Члан 30

Срески суд, чим прими захтев комисије за забележбу експропријације, завешће га у земљишнокњижни дневник, (деловодни протокол интабулација, застава) и по службеној дужности наредиће забележбу експропријације у земљишним (интабулационим, заставним) књигама.

Од дана увођења овог захтева у земљишнокњижни дневник (деловодни протокол, интабулација, застава) сопственик имовине губи право на њено отуђење и оптерећење, на промену дотадашње културе земљишта и на предузимања било каквих радова на тој имовини.

Члан 31

Пошто обави радње из чл. 26, 27 и 29 комисија ће одржати јавну усмену расправу ради утврђења чињеничног и правног стања у погледу имовине која је предмет експропријације и ради одређивања обима експропријације и износа накнаде у сврху доношења решења о експропријацији по чл. 32.

На ову расправу позваће се заступник органа односно задруге или организације, за чије се потребе врши експропријација, сопственици имовине и друга заинтересована лица.

Члан 32

По завршеној усменој расправи комисија доноси решење о експропријацији односно о привременом узимању на коришћење имовине, посебно за сваког сопственика.

Ово решење, потписано од претседника и чланова комисије, доставиће се лицима из чл. 31 ст. 2.

Члан 33

Против решења комисије, донетог по претходном члану, има места жалби надлежном окружном суду у року од 8 дана по пријему решења.

Члан 34

На основу правоснажног решења о експропријацији срески суд ће, на захтев комисије, брисати забележбу експропријације и извршити пренос и укњижбу права својине односно других експроприсаних права на корисника експропријације, са редом првенства који има забележба експропријације.

Сходно одредби претходног става поступиће се и у погледу преноса права својине на непокретности која се даје ранијем сопственику експроприсане имовине у замену за ову.

Исто тако срески суд ће, на захтев комисије, извршити и друге укњижбе односно брисања у земљишне (интабулационе, заставне) књиге која су наређена правоснажним решењем комисије о експропријацији.

Члан 35

Одмах по правоснажности решења о експропријацији комисија ће издати налог органу односно задрузи или организацији, за чије је потребе извршена експропријација, да поступи према том решењу у погледу накнаде ранијем сопственику експроприсане имовине.

Члан 36

За експропријацију предмета нарочите културне, уметничке или историске вредности важе прописи Општег закона о заштити споменика културе и природних реткости од 4 октобра 1946.

У погледу ових предмета примењиваће се и остали прописи поменутог закона.

Члан 37

Експропријационе комисије и окружни судови, у предметима експропријације по овом закону, поступаће према правилима ванпарничког поступка.

Члан 38

Трошкове експропријационог поступка (комисија, проценитеља, стручњака, помоћног особља, утрошеног материјала) сноси орган односно задруга или организација, за чије се потребе врши експропријација. Они сnose и таксе за укњижбу, забележбу и брисање у земљишним (интабулационим, заставним) књигама, уколико посебним законским прописима нису ослобођени плаћања ових такса.

Прелазне и завршне одредбе

Члан 39

Експропријациони поступак, отпочет по прописима који су издати од надлежних државних органа до ступања на снагу овог закона, наставиће се по тим прописима.

Члан 40

Ступањем на снагу овог закона престају важити сви досадашњи прописи о експропријацији, изузев случаја из претходног члана.

Члан 41

Допунски закони народних република могу прописати ближе одредбе о поступку експропријационих комисија.

Члан 42

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ЕКСПРОПРИЈАЦИЈИ

Устав ФНРЈ у члану 18, став 5, прописује да се приватна својина на појединим објектима може, на основу закона, ограничити или експроприсати, ако то тражи општи интерес. Ова одредба није ни особеност ни новина нашег правног система, јер и устав и закони свих других држава предвиђају експропријацију приватне својине у сврху задовољења општих потреба.

Сагласно наведеној уставној одредби, предложени Основни закон о експропријацији има за циљ да регулише питање експропријације на начин који ће омогућити извођење радова на обнови и изградњи земље и задовољити потребе културног подизања и развоја народа, а уједно обезбедити загарантована права сопственика експроприсане имовине. Начела на којима се заснива овај законски предлог, установљене надлежности, принцип накнаде, контрола аката нижих органа од стране виших и одређена правила поступка омогућују постизање означеног циља.

Према предложеном закону, експропријација је ограничена само на непокретну имовину, права на њој, имовинска

права и предмети нарочите културне, уметничке и историске вредности. Имајући у виду наведени члан Устава, по коме се законом има одредити у којим ће се случајевима и у којој висини дати накнада сопственику, пројекат закона садржи о томе потребне прописе у сагласности са овом уставном одредбом.

Сопственику, према предложеном закону, даје се увек накнада, и то у висини стварне вредности експроприсане имовине. Ова вредност одређује се према просечној прометној вредности експроприсане имовине на дан процене, као најправичнијем мерилу.

Одређујући облике накнаде, предложени закон прописује да се она може састојати у новцу и у давању друге непокретности у замену за експроприсану, а када се експропријација врши у корист државе, и у државним обвезницама. У пројекту закона је одређено да ће се накнада у новцу и непокретности дати у случају када је експроприсана имовина претстављала једини или најважнији извор за издржавање сопственика, његове уже породице и лица које је он дужан издржавати. Савезна влада, на основу законског овлашћења, имала би уредбом донети ближе прописе о издавању, употреби у промету, каматама, начину и року амортизације државних обвезница за накнаду експроприсане имовине.

Ове одредбе о накнади, сагласно начелима израженим у Уставу ФНРЈ, обезбеђују у највећој могућој мери како опште интересе заједнице тако и права сопственика, задовољавајући јуједно и захтеве социјалне правичности.

Остварење наведених начела и смерница обезбеђено је и следећим одредбама предложеног закона.

Прво, експропријација се не може вршити ако надлежни државни орган није претходно донео акт о експропријацији. У случају експропријације у корист државе овај акт доноси Влада ФНРЈ ако се експропријација врши за потребе општедржавног значаја, владе народних република када се врши за опште потребе републике, Главни извршни одбор АП Војводине и Извршни одбор Косово-метохиске Области када се врши за опште потребе АКМО, а извршни одбори народних одбора сваки за своје потребе, као и Министар народне одбране када се експропријација врши за војне потребе и за потребе народне одбране. Акт о експропријацији у корист задруга, задружних и других организација доноси сваки односно градски извршни одбор.

Друго, поред тога што законитост ових жата цене, по општим прописима, надлежни виши државни органи, акти о експропријацији које су донели Главни извршни одбор, обласни извршни одбор и органи административно-територијалних јединица подлеже потврди владе народне републике.

Треће, експропријациони поступак спроводе среске или градске експропријационе комисије у које улази, поред одборника месног и среског односно градског народног одбора, и по један судија среског суда, а када се експропријација врши за потребе вишег државног органа од среског или градског народног одбора, још и претставник тог вишег државног органа. Сопственицима и другим заинтересованим лицима обезбеђено је учешће и пуна заштита њихових права и интереса у поступку експропријационих комисија. Ове комисије по прегледу и процени имовине и по одржаној јавној усменој расправи, доносе, на основу и у оквиру овог закона и акта о експропријацији, решење којим утврђују тачан опис експроприсане имовине, облик и износ накнаде. Против решења комисије допуштена је жалба окружном суду.

Четврто, израђен у облику основног закона, овај пројекат садржи основне и главне одредбе које регулишу питање експропријације док препушта народним републикама да оне, према њиховим посебним приликама и потреба, ове одредбе употпуне својим допунским законима.

Разрађујући један утврђени принцип Устава ФНРЈ, овај закон је основна правна база за стварање неопходних услова од којих зависи правилна и брза изградња нашег саобраћаја, путева, канала, појединих градова, предузећа, установа итд. У овом смислу доношење Закона о експропријацији је исто толико хитно колико и оправдано у овом моменту нашег развоја кад стојимо пред стављањем у покрет свих расположивих снага наше земље ради остварења великог плана електрификације и индустријализације као и других општекорисних радова.

На тај начин, предлог овог закона осигурава Уставом гарантована права појединих грађана и у исто време обезбеђује законске могућности за несметани процес привредне и културне изградње наше земље.

Министар правосуђа ФНРЈ
Фране Фрол, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ЕКСПРОПРИЈАЦИЈИ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 26/47

26 марта 1947 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама од 24 и 25 марта о. г. претресао је Предлог основног закона о експропријацији, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

После свестраног проучавања горњег законског предлога и на основу пуне сагласности о учињеним изменама и допунама постигнуте у заједничком Редакционом одбору, Законодавни одбор Савезног већа подноси Већу следећи извештај:

Члан 1. Прва реченица првог става мења се и гласи: „Непокретна имовина и права на непокретној имовини могу се експроприсати кад то тражи општи интерес извођења ко-рисних радова за сврхе друштвено-економског и културног подизања и развоја народа, а нарочито ради: ". У тач. е) испред речи „постројења" додати реч „подизања".

Тач. ж) и з) постају тач. ж) која гласи: „Изградње насеља, подизања станбених и јавних зграда;"

У тач. и), која постаје тач. з), у трећем реду, иза речи „производњу", брисати запету и додати речи „и постројење за".

Тачка ј) постаје тач. и), тач. к) постаје тач. ј), тач. л) постаје тач. к), тач. љ) постаје тач. л) и тач. м) постаје тач. љ).

Додаје се нов став 2) који гласи: „Исто тако, кад то тражи општи интерес, могу се експроприсати предмети на-

рочите културне, уметничке и историске вредности, као и имовинска права."

Чл. 5, у другом реду, уместо речи „њихово грађење" ставити речи „њихов предлог".

Члан 7 брише се.

Чланови 8, 9 и 10 постају члан 7.

Члан 9, који је постао други став члана 7, мења се и гласи:

„Потпуна је она експропријација којом се имовина односно право на имовини одузима од њеног сопственика односно имаоца."

Члан 10, који је постао трећи став члана 7, мења се и гласи:

„Делимична је она експропријација којом се на имовини другога установљава службеност или закуп."

Члан 11 постаје члан 8. У првом ставу, други ред, иза речи „из чл. 1" додати речи „овог закона". У другом реду првог става, иза речи „одузимања" брисати речи „и преносења власничког права" и уместо њих ставити речи „права власништва". У другом ставу уместо речи „одобрено" ставити реч „оређено".

Члан 12 постаје члан 9. У првом ставу, у четвртном и петом реду, уместо речи „у ком случају могу се" ставити речи „у ком ће му се случају". У другом ставу, у претпоследњем реду, уместо речи „у ком случају могу му се" ставити речи „у ком ће му се случају". Трећи став мења се и гласи: „Под трошковима из претходних ставова разумеју се потребни трошкови како за уклањање инсталација тако и за њихов пренос и смештај на другом месту односно за поновно инсталисање у другој згради."

Члан 13 постаје члан 10. У првом реду, иза речи „експропријације" додати реч „једног".

Члан 14 постаје члан 11. Други став брише се. Трећи став, који постаје други став, мења се и гласи: „Накнада ће се дати у висини просечне прометне вредности, коју експроприсана имовина има на дан процене." Четврти став, који постаје трећи став, мења се и гласи: „При одређивању те вредности не узима се у обзир изгубљена добит ни нарочита вредност коју имовина може имати лично за сопственика. Исто тако не узимају се у обзир поправке и побољшања која изврши сопственик или која на други начин настану после забележбе о експропријацији у земљишне (интабулационе, заставне) књиге."

Члан 16 постаје члан 12. У првом реду првог става, уместо речи „накнада се може” ставити речи „накнада ће се”.

У другом ставу, први и други ред, брисати реч „принудног”.

Члан 17 постаје члан 13, мења се и гласи: „Накнада за привремено заузеће састоји се из једнократне накнаде или из закупнине заузете имовине, рачунајући од дана њеног узимања у посед.”

Члан 15, који постаје члан 14, мења се и гласи: „Ако је потпуно или делимично експроприсана или привремено заузета непокретност засејана, па се приносом са ње сопственик односно поседник не може користити услед експропријације, накнада обухвата и вредност просечног приноса те сетве.”

Члан 18 постаје члан 15. У првом реду првог става, уместо речи „експроприсану имовину” ставити речи „имовину експроприсану”, а у другом реду трећег става, после речи „новцу” уместо везе „и” ставити реч „или”.

Члан 19 постаје члан 16.

Члан 20 постаје члан 17. Други став овог члана постаје други став члана 29.

Члан 21 постаје члан 18.

Члан 22 постаје члан 19.

Члан 23 постаје члан 20.

Члан 24 постаје члан 21. У првом реду, првог става, испред речи „орган” ставити реч „државни”.

Члан 25 постаје члан 22. У тач. 2) у првом реду, испред речи „органу” ставити реч „државном”.

Члан 26 постаје члан 23. У другом ставу, другом реду, речи „по чл. 32” брисати и уместо њих ставити „(чл. 29)”.

Члан 27 постаје члан 24. У првом ставу, у првом и другом реду, уместо речи „ову предати у посед органу” ставити „предати ову имовину у посед државном органу”.

Члан 28 постаје члан 25. У другом реду првог става, после речи „да се” додати реч „државном”. У другом ставу, уместо „чл. 27 ст. 2” ставити речи „чл. 24 ст. 2 овог закона”.

Члан 29 постаје члан 26, мења се и гласи: „Чим се поднесу или прикупе писмени подаци о предмету експропријације (чл. 21), комисија ће затражити од надлежног среског

суда да изврши забележбу експропријације у земљишним (интабулационим, заставним) књигама."

Члан 30 постаје члан 27.

Члан 31 постаје члан 28. У првом реду првог става уместо речи „Пошто обави радње из чл. 26, 27 и 29” ставити речи „Пошто обави попис и процену”, а у петом реду, уместо речи „по чл. 32” ставити речи „(чл. 29)”. У првом реду другог става, после речи „заступник” додати реч „државног”.

Члан 32 постаје члан 29. Други став члана 17 постао је други став овога члана. Други став овога члана који постаје трећи став, мења се и гласи: „Ово решење, потписано од председника и чланова комисије, доставиће се државном органу односно задрузи или организацији за чије се потребе врши експропријација сопственицима имовине или другим заинтересованим лицима.”

Члан 33 постаје члан 30. Додаје се нови други став који гласи: „Решење окружног суда је коначно.”

Члан 34 постаје члан 31. У трећем реду другог става, после речи „замену” ставити тачку, а остатак реченице до краја брисати. Трећи став мења се и гласи: „Исто тако средски суд ће у земљишним (интабулационим, заставним) књигама на захтев експропријационе комисије извршити друге уписе наређене правоснажним решењем комисије.”

Члан 35 постаје члан 32. У другом реду, после речи „налог” додати реч „државном”.

Члан 36 постаје члан 33. У првом реду првог става, уместо речи „За експропријацију” ставити речи „У погледу заштите” а у трећем реду, уместо речи „4 октобра 1946” ставити „1 октобра 1946”.

Други став брише се.

Члан 37 постаје члан 34.

Члан 38 постаје члан 35. У другом реду, иза речи „сноси” додати реч „државни”. Додаје се нови други став који гласи: „У случају експропријације не плаћа се порез на промет производа и услуга.”

Члан 39 постаје члан 36. У другом реду, иза речи „органа” додати речи „у Федеративној Народној Републици Југославији”, а у трећем реду, после речи „прописима” уместо тачке ставити запету и додати речи „а у погледу накнаде важе прописи овога закона”.

Члан 40 постаје члан 37.

Члан 41 постаје члан 38. Додаје се нови други став који гласи: „Овлашћује се Министар правосуђа ФНРЈ да у сагласности са Претседником Владе ФНРЈ доноси упутства за спровођење овог закона.”

Члан 42 постаје члан 39.

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га у целости изволи усвојити.

За известиоца одређен је др Јаков Гргурић.

Секретар
Др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

ЧЛЕНОВИ:

Владимир Симић, с. р., Михаило Ђуровић, с. р., Матевж Хаце, с. р., др Јаков Гргурић, с. р., Филип Лакуш, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Мехмед Хоџа, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ЕКСПРОПРИЈАЦИЈИ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА
Законодавни одбор
Бр. 26
26 марта 1947 год.
Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својим седницама од 21 и 25 марта ове године претресао је Предлог основног закона о експропријацији достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, Законодавни одбор изабрао је Редакциони одбор који

је и огласности са Редакционим одбором Законодавног одбора Савезног већа, на основу измена и допуна усвојених у оба одбора, изради следећи извештај, који је Законодавни одбор прихватио као свој и који гласи:

Члан 1. Прва реченица првог става мења се и гласи: „Непокретна имовина и права на непокретној имовини могу се експроприсати кад то тражи општи интерес извођења корисних радова за сврхе друштвено-економског и културног подизања и развоја народа, а нарочито ради:”. У тач. е), испред речи „постројења” додати реч „подизања”.

Тач. ж) и з) постају тач. ж) која гласи: „Изградње насеља, подизања станбених и јавних зграда;”.

У тач. и), која постаје тач. з), у трећем реду, иза речи „производњу”, брисати запету и додати речи „и постројења за”.

Тачка ј) постаје тач. и), тач. к) постаје тач. ј), тач. л) постаје тач. к), тач. љ) постаје тач. л) и тач. м) постаје тач. љ).

Додаје се нов став 2) који гласи: „Исто тако, кад то тражи општи интерес, могу се експроприсати предмети нарочите културне, уметничке и историске вредности, као и имовинска права.”

Чл. 5, у другом реду, уместо речи „њихово тражење” ставити речи „њихов предлог”.

Члан 7 брише се.

Чланови 8, 9 и 10 постају члан 7.

Члан 9, који је постао други став члана 7, мења се и гласи:

„Потпуна је она експропријација којом се имовина односно право на имовини одузима од њеног сопственика односно имаоца.”

Члан 10, који је постао трећи став члана 7, мења се и гласи:

„Делимична је она експропријација којом се на имовини другога установљава службеност или закуп.”

Члан 11 постаје члан 8. У првом ставу, други ред, иза речи „из чл. 1” додати речи „овог закона”. У другом реду првог става, иза речи „одузимања” брисати речи „и преношења власничког права” и уместо њих ставити речи „права власништва”. У другом ставу уместо речи „одобрено” ставити реч „оређено”.

Члан 12 постаје члан 9. У првом ставу, у четвртном и петом реду, уместо речи „у ком случају могу се” ставити

речи „у ком ће му се случају“. У другом ставу, у претпоследњем реду, уместо речи „у ком случају могу му се“ ставити речи „у ком ће му се случају“. Трећи став мења се и гласи: „Под трошковима из претходних ставова разумевају се потребни трошкови како за уклањање инсталација тако и за њихов пренос и смештај на другом месту односно за поновно инсталисање у другој згради.“

Члан 13 постаје члан 10. У првом реду, иза речи „експропријације“ додати реч „једног“.

Члан 14 постаје члан 11. Други став брише се. Трећи став, који постаје други став, мења се и гласи: „Накнада ће се дати у висини просечне прометне вредности, коју експроприсана имовина има на дан процене.“ Четврти став, који постаје трећи став, мења се и гласи: „При одређивању те вредности не узима се у обзир изгубљена добит ни нарочита вредност коју имовина може имати лично за сопственика. Исто тако не узимају се у обзир поправке и побољшања која изврши сопственик или која на други начин настану после забележбе о експропријацији у земљишне (интабулационе, заставне) књиге.“

Члан 16 постаје члан 12. У првом реду првог става, уместо речи „накнада се може“ ставити речи „накнада ће се“.

У првом реду другог става брисати реч „принудно“, а у другом реду брисати реч „принудно“.

Члан 17 постаје члан 13, мења се и гласи: „Накнада за привремено заузеће састоји се из једнократне накнаде или из закупнине заузете имовине, рачунајући од дана њеног узимања у посед.“

Члан 15, који постаје члан 14, мења се и гласи: „Ако је потпуно или делимично експроприсана или привремено заузета непокретност засејана, па се приносом са ње сопственик односно поседник не може користити услед експропријације, накнада обухвата и вредност просечног приноса те сетве.“

Члан 18 постаје члан 15. У првом реду првог става, уместо речи „експроприсану имовину“ ставити речи „имовину експроприсану“, а у другом реду трећег става, после речи „новцу“ уместо везе „и“ ставити реч „или“.

Члан 19 постаје члан 16.

Члан 20 постаје члан 17. Други став овог члана постаје други став члана 29.

Члан 21 постаје члан 18.

Члан 22 постаје члан 19.

Члан 23 постаје члан 20.

Члан 24 постаје члан 21.

У првом реду првог става, испред речи „орган“ ставити реч „државни“.

Члан 25 постаје члан 22. У тач. 2) у првом реду, испред речи „органу“ ставити реч „државном“.

Члан 26 постаје члан 23. У другом ставу, другом реду, речи „по чл. 32“ брисати и уместо њих ставити „(чл. 29)“.

Члан 27 постаје члан 24. У првом ставу, у првом и другом реду, уместо речи „ову предати у посед органу“ ставити „предати ову имовину у посед државном органу“.

Члан 28 постаје члан 25. У другом реду првог става, после речи „да се“ додати реч „државном“. У другом ставу, уместо „чл. 27 ст. 2“ ставити речи „чл. 24 ст. 2 овог закона“.

Члан 29 постаје члан 26, мења се и гласи: „Чим се поднесу или прикупе писмени подаци о предмету експропријације (чл. 21), комисија ће затражити од надлежног средског суда да изврши забележбу експропријације у земљишним (интабулационим, заставним) књигама.“

Члан 30 постаје члан 27.

Члан 31 постаје члан 28. У првом реду првог става уместо речи „Пошто обави радње из чл. 26, 27 и 29“ ставити речи „Пошто обави попис и процену“, а у петом реду, уместо речи „по чл. 32“ ставити речи „(чл. 29)“. У првом реду другог става, после речи „заступник“ додати реч „државног“.

Члан 32 постаје члан 29. Други став члана 17 постао је други став овога члана. Други став овога члана, који постаје трећи став, мења се и гласи: „Ово решење, потписано од председника и чланова комисије, доставиће се државном органу односно задрузи или организацији за чије се потребе врши експропријација сопственицима имовине или другим заинтересованим лицима.“

Члан 33 постаје члан 30. Додаје се нови други став који гласи: „Решење окружног суда је коначно.“

Члан 34 постаје члан 31. У трећем реду другог става, после речи „замену“ ставити тачку, а остатак реченице до краја брисати. Трећи став мења се и гласи: „Исто тако средски суд ће у земљишним (интабулационим, заставним) књи-

гама на захтев експропријационе комисије извршити друге уписе наређене правоснажним решењем комисије."

Члан 35 постаје члан 32. У другом реду, после речи „налог" додати речи „државном".

Члан 36 постаје члан 33. У првом реду првог става, уместо речи „За експропријацију" ставити речи „У погледу заштите" а у трећем реду, уместо речи „4 октобра 1946" ставити „1 октобра 1946".

Други став брише се.

Члан 37 постаје члан 34.

Члан 38 постаје члан 35. У другом реду, иза речи „сноси" додати реч „државни". Додаје се нови други став који гласи: „У случају експропријације не плаћа се порез на промет производа и услуга."

Члан 39 постаје члан 36. У другом реду, иза речи „органа" додати речи „у Федеративној Народној Републици Југославији", а у трећем реду, после речи „прописима" уместо тачке ставити запету и додати речи „а у погледу накнаде важе прописи овога закона".

Члан 40 постаје члан 37.

Члан 41 постаје члан 38. Додаје се нови други став који гласи: „Овлашћује се Министар правосуђа ФНРЈ да у сагласности са Претседником Владе ФНРЈ доноси улутства за спровођење овог закона."

Члан 42 постаје члан 39.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиса Одбор је одредио Божидара Масларића.

Секретар
Др Душан Братић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Божидар Масларић, с. р.

Чланови:

Милош Царевић, с. р., Милан Попсвић, с. р., Нинко Петровић, с. р., Јосип Рус, с. р., Тоне Хафнер, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Срећко Жумер, с. р., Панко Брашнаров, с. р., Јоза Миливојевић, с. р., др Јосип Хричевић, с. р., Рато Дугоњић, с. р.

ВЛАДА ФНРЈ
ГЛО Бр. 1837
21 марта 1947 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

На основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питању из народне привреде, Влада ФНРЈ је донела низ уредаба по питањима привреде и финансија.

Према члану 2 овог закона Влада подноси ове уредбе на потврду Народној скупштини.

Подносећи вам у прилогу списак ових уредаба, молим вас да их поднесете Савезном већу Народне скупштине ФНРЈ из потврду.

Претседник Владе ФНРЈ и
Министар народне одбране,
Маршал Југославије

Ј. Б. Тито, с. р.

СПИСАК

Уредаба Владе ФНРЈ донетих по питањима из народне привреде од 16 јула 1946 до 10 марта 1947 године

1) Уредба о контроли воћа и воћних прерађевина намењених извозу („Сл. лист ФНРЈ” бр. 68/46);

2) Уредба о стицању непокретне имовине од стране страних држављана („Сл. лист. ФНРЈ” бр. 68/46);

3) Уредба о поморским кижицама („Сл. лист ФНРЈ” бр. 69/46);

4) Уредба о ликвидацији обавеза аграрних дужника код Дирекције за финансијску ликвидацију аграрне реформе на великим поседима у северним крајевима („Сл. лист ФНРЈ” бр. 70/46);

5) Уредба о евиденцији кадрова („Сл. лист ФНРЈ” бр. 74/46);

6) Уредба о стандардизацији („Сл. лист ФНРЈ” бр. 78/46);

7) Уредба о експропријацији непокретне имовине потребне за проширење експлоатације државног рудника Бзновићи—Живинице („Сл. лист ФНРЈ” бр. 78/46);

8) Уредба о успостављању редовне поморске службе између Југославије и Албаније од 10 септембра 1946 године („Сл. лист ФНРЈ” бр. 79 46);

9) Уредба о отказима радника и намештеника („Сл. лист ФНРЈ” бр. 80 46);

10) Уредба о здравственом прегледу (фитопатолошкој контроли) воћа у унутрашњем промету и воћа намењеног за извоз („Сл. лист ФНРЈ” бр. 86 46);

11) Уредба о стављању изван снаге допунског споразума од 30 марта 1931 уз уговор о трговини и пловидби између Чехословачке Републике и Југославије од 14 новембра 1938 и допунских споразума од 10 децембра 1936 и 1 јула 1938 („Сл. лист ФНРЈ” бр. 86 46);

12) Уредба о експропријацији непокретне имовине за војне потребе („Сл. лист ФНРЈ” бр. 87 46);

13) Уредба о преради маслина и откупу маслиновог уља рода 1946 године („Сл. лист ФНРЈ” бр. 88 46);

14) Уредба о исплати принадлежности радницима, намештеницима и службеницима који су позвани на отслужење редовног војног рока („Сл. лист ФНРЈ” бр. 98 46);

15) Уредба о трошковима управе и трошковима продаје у државним, рударским и индустријским предузећима савезног и републиканског значаја („Сл. лист ФНРЈ” бр. 99 46);

16) Уредба о фонду руководства предузећа (Фонд руководства) и Централном фонду предузећа (Централни фонд) државних, рударских и индустријских предузећа савезног и републиканског значаја („Сл. лист ФНРЈ” бр. 99 46);

17) Уредба о одређивању добити рударских и индустријских предузећа („Сл. лист ФНРЈ” бр. 99 46);

18) Уредба о расподели добити државних, рударских и индустријских предузећа („Сл. лист ФНРЈ” бр. 99 46);

19) Уредба о експропријацији непокретне имовине потребне за изградњу хидроцентрала у Мостима код Жировнице, на Мариборском Отоку и Дравограду („Сл. лист ФНРЈ” бр. 99 46);

20) Уредба о арондацији државних пољпривредних добара општедржавног значаја („Сл. лист ФНРЈ” бр. 99 46);

21) Уредба о промету ватреним оружјем, муницијом и експлозивним средствима („Сл. лист ФНРЈ” бр. 100 46);

22) Уредба о раду и радним условима транспортних радника у поморским лукама, речним пристаништима, железничким станицама, царинским, јавним и приватним складиштима и стовариштима („Сл. лист ФНРЈ” бр. 100 46);

23) Уредба о закључивању уговора у привреди („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 103/46);

24) Уредба о Трговинској комори ФНРЈ („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 103/46);

25) Уредба о висини доприноса за социјално осигурање и осталих социјалних доприноса радника, намештеника и службеника („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 105/46);

26) Уредба о висини доприноса за социјално осигурање државних службеника и пензионера („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

27) Уредба о јединственим ценама („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

28) Уредба о трошковима трговине на велико и на мало („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

29) Уредба о трошковима и добитку државних угости-тељских предузећа („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

30) Уредба о банковним рачунима добитка државних привредних предузећа и њихових административно-опера-тивних руководиоца („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

31) Уредба о ценама грађевних услуга које врше др-жавна грађевинска предузећа општедржавног и републикан-ског значаја и о добитку и расподели добитка ових преду-зећа („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

32) Уредба о Фонду руководства предузећа (Фонд ру-ководства) и Централном фонду предузећа (Централни фонд) државних угостиољских предузећа („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

33) Уредба о раду и плаћању транспортних радника — оплавара на Дрини, Сави и Дунаву („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

34) Уредба о регулацији плата и додатака шофера, кон-дуктера и шоферских помоћника („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

35) Уредба о доприносу привредних комора („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

36) Уредба о организацији шумарства („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 106/46);

37) Уредба о организацији Комитета за радиодифузну службу и организацији радиодифузије („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 147);

38) Уредба о оснивању Савезног завода за производњу и оплеменеивање памука и других суптропских култура („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 147);

39) Уредба о оснивању Савезног завода за селекцију и производњу шећерне репе („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 1/47);

40) Уредба о оснивању Савезног завода за механизацију пољопривреде („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 1/47);

41) Уредба о оснивању Савезне високе пољопривредне школе за планинско газдовање („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 1/47);

42) Уредба о железничко-саобраћајној школи („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 1/47);

43) Уредба о бродарској школи („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 1/47);

44) Уредба о укидању Комисије за народну имовину Владе ФНРЈ (пре Државна управа народних добара) („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 8/47);

45) Уредба о оснивању генералних и главних дирекција Министарства индустрије ФНРЈ („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 8/47);

46) Уредба о додељивању помоћи породицама чији се храниоци налазе на отслужењу сталног кадра у Југословенској армији („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 12/47);

47) Уредба о обавезном засејавању ораница („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 13/47);

48) Уредба о обезбеђењу контингената робе намењене извозу („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 13/47);

49) Уредба о контроли и промету вештачких ђубрива („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 13/47);

50) Уредба о измени члана 7 Уредбе о спровођењу насељавања бораца у Војводину („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 13/47);

51) Уредба о изменама и допунама Уредбе о товљењу, ценама и промету свиња у економској 1946/47 години („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 13/47);

52) Уредба о оснивању и раду техничких претставништава (репрезентација) иностраних предузећа и установа („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 15/47);

53) Уредба о оснивању генералних дирекција извоза и увоза и Главне дирекције за међународну шпедицију и јавна складишта („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 19/47);

54) Уредба о оснивању генералних и главних дирекција Министарства рударства ФНРЈ („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 19/47);

55) Уредба о правилима и сигурности рударског рада („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 19/47);

56) Уредба о изменама члана 14 и 18 Уредбе о регулисању надница и плата радника и намештеника у државно-привредним и привредним предузећа, приватним установама и организацијама од 20 априла 1945 године и става 2 члана 1

Уредбе о праву радника, намештеника и ученика у привреди на надницу и плату у случају болести и несреће („Сл. лист ФНРЈ” бр. 1947);

57) Уредба о откупу животињских длака („Сл. лист ФНРЈ” бр. 2147).

ВЛАДА ФНРЈ

ПО Бр. 1837

21 марта 1947 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

На основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питању из народне привреде Влада ФНРЈ је донела низ уредаба по питањима привреде и финансија.

Према чл. 2 овог закона Влада подноси ове уредбе на потврду Народној скупштини.

Подносећи вам у прилогу списак ових уредаба, молим вас да их поднесете Већу народа Народне скупштине ФНРЈ на потврду.

Председник Владе ФНРЈ
и Министар народне одбране,
Маршал Југославије

Јосип Броз Тито, с. р.

(Текст уредаба идентичан је са текстом уредаба уз писмо Савезном већу).

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

О ПЕТОГОДИШЊЕМ ПЛАНУ РАЗВИТКА НАРОДНЕ ПРИ- ВРЕДЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛА- ВИЈЕ У ГОДИНАМА 1947—1951

У В О Д

1) Ослободилачки рат народа Југославије развио се под условима окупације целе државе од стране фашистичких освајача, под условима потпуне катастрофе дотадашње државне и војне организације, потпуног слома целокупног државног апарата и његовог преласка у службу фашистичких окупатора, кад су народи Југославије — њихове народне масе — били срамно издани и препуштени сами себи у најтежем раздобљу своје историје.

Ступивши у одлучну борбу против фашистичких освајача на позив Комунистичке партије, народи Југославије водили су, услед издајства домаће реакције, свој ослободилачки рат не само против страних фашистичких освајача, него и против домаће реакције, против повратка на старо неправедно политичко и друштвено уређење, не само за национално ослобођење и независност, него и за остварење новог, истински демократског државног и друштвено-економског поретка. Зато је народ од самог почетка ослободилачког рата одбацио старе форме власти и већ у току рата стао изграђивати темеље нове, народне власти и нове државне организације. Остварено је братство и јединство југословенских народа, створена моћна народна Југословенска армија. Све то омогућило је народима Југославије не само одлучну коначну победу над спољним и унутрашњим непријатељима, него и то да из рата изађу способни да одмах заложу све снаге за даље изграђивање и довршавање уређења свог новог државног, економског и друштве-

ног живота. Из таквих посебних услова ослободилачког рата створени су такође услови за остварење бољег друштвеног система и за приступање социјалистичкој изградњи народне привреде.

2) Благодарећи радном полету и хероизму трудбеничких маса, — које су на пољу привредне обнове, после завршетка рата, показале онај исти хероизам и крајњу пожртвованост, које су показале на бојном пољу у току оружане борбе, — и напорима народне власти, постигнути су у обнављању привреде брзи и велики успеси, тако да је народна привреда, упркос њеној великој разорености услед ратног пустошења, углавном обновљена у току од две године и да је производња у најважнијим гранама достигла, а у неким и премашила, предратну производњу.

3) У складу са основним начелима савезног Устава и устава народних република, која чине суштину новог поретка народне државе као демократије новог типа, изградио се државни привредни сектор, по својој суштини социјалистички, и овладао одлучујућим гранама народне привреде. Ликвидацијом експлоататорске својине у индустријској производњи и финансијском систему дати су услови за отстрањење слепог деловања економских закона и, уз радни полет трудбеника, створени су услови за систематски прелаз на планску привреду.

4) Изградивши на основи правилног решења националног питања своју заједничку домовину, федеративну народну републику, народи Југославије могли су и на победи у рату и на победи постигнутој у привредној, друштвеној и културној обнови, на самом делу проверити користи које овакво решење националног питања доноси, како сваком народу посебно, тако и њиховој заједници. Већ у двогодишњем периоду обнове, народи, чија је привреда била заостала, уверили су се у помоћ коју им пружа заједница да би се што пре савладала њихова заосталост, да би се што пре отклониле последице неравномерног развитка привредног и културног живота појединих народа. Помоћ коју држава као целина пружа привредно мање развијеним народним републикама, у циљу да се ликвидира њихова заосталост, доноси непосредне користи и развијенијим републикама и јача целу заједницу.

5) Истински демократски карактер ослободилачког рата ујединио је у борби све радне слојеве — радничку класу, радно сељаштво, радне средње слојеве и радну интелиген-

цију, све патриоте наше земље у чврсти савез трудбеника. Тај савез, политички оличен у Народном фронту, претставља основну друштвену снагу која је носила досадашњу изградњу нове државе и обнову народне привреде, и она и даље остаје она масовна снага која је носилац борбе за остварење задатака петогодишњег плана.

6) Основу планског развијања народне привреде чини планска индустријализација и електрификација на савременој техничкој бази, а нарочито изградња тешке индустрије као главног услова за развитак свих осталих привредних грана. Радни полет и дух такмичења и новаторства, који све више захвата радничку класу и сав радни народ и услови које је народна држава створила и даље их развија за економско, социјално и културно подизање радних маса, претстављају јемство да ће радни народ, ослобођен капиталистичке експлоатације, с највећим полетом и пожртвовањем примити на себе велики и одговорни задатак спровођења петогодишњег плана у области индустријске изградње. У организацији самоиницијативе и такмичења као и радне дисциплине, леже основни задаци јединствених синдиката.

7) С обзиром на велики значај пољопривреде, потребу и могућност што бољег органског допуњавања индустрије и пољопривреде у њиховом развоју, и полазећи од уставних обавеза, потребно је створити све услове за савлађивање заосталости пољопривреде интензивним обрађивањем приватног земљорадничког поседа и пружањем ефикасне техничке и друге помоћи ситним и средњим сељацима, потребно је снабдевати их у довољној мери модерним оружјима, научити их напредним методима рада, снабдевати их свим потребним производима индустрије, како би се побољшала и увећала њихова производња за тржиште и подигло њихово благостање и културни ниво. Исто тако потребно је пружити јаку помоћ постојећим сељачким радним задругама, као и добровољној иницијативи која се све више испољава код ситног и средњег сељаштва за стварање задруга за заједничко обрађивање земље и за заједничко гајење стоке.

8) Према петогодишњем плану индустријска производња наћи ће правилан однос и према занатлијама, јер занатска производња играће и даље значајну улогу у нашој производњи као неопходна допуна индустрије. Зато петогодишњи план предвиђа довољно снабдевање занатлија потребним сировинама и алатом, као и пружање помоћи занатским задругама.

9) С обзиром на то да су дати сви објективни услови за систематски прелаз на планску привреду и да је Влада ФНРЈ у периоду од 1945 до 1947 године припремила организационе и материјалне услове за тај прелаз, Народна скупштина ФНРЈ поставља за основни задатак првог петогодишњег плана:

*ликвидирати привредну и техничку заосталост,
учврстити економску и одбранбену снагу земље,
учврстити и даље развити социјалистички сектор народне привреде и нове односе производње који из њега проистичу, и*

подићи опште благостање трудбеника из сва три привредна сектора.

ДЕО ПРВИ

ЗАДАЦИ ПЕТОГОДИШЊЕГ ПЛАНА

ГЛАВА I

ОСНОВНИ ЗАДАЦИ ПЕТОГОДИШЊЕГ ПЛАНА

Да би се остварио петогодишњи план постављају се следећи основни задаци:

Члан 1

1) Осигурати брзи развитаk производних снага и повећати народни доходак од 132 милијарде динара у 1939 години на 255 милијарди у 1951 години и тиме премашити предратни народни доходак за близу два пута.

2) Мобилисати и стално јачати све изворе акумулације. Инвестирати у народну привреду у току 1947—1951 године 278,3 милијарде динара.

3) Повећати вредност укупне производње од 116,5 милијарди у 1939 години на 266,7 милијарди у 1951 години што значи премашити вредност предратне производње за преко $2\frac{1}{4}$ пута.

4) Осигурати брзи темпо развитка индустрије. Изградити нове гране индустрије и нова предузећа на модерној техничкој основи. Рационализовати и реконструисати стара предузећа и повећати њихову економичност и капацитет.

5) У свим гранама производње примењивати најновије резултате науке и технике. Нарочито у индустрији савладати

и применити нове технолошке процесе и преоријентисати производњу на домаће сировине. Стварати комбинате и осигурати комплексно искоришћавање сировина, енергија и отпадака.

6) Непрекидно јачати државни сектор привреде. Повећати вредност индустријске производње од 25,5 милијарди динара у 1939 години на 126 милијарди динара у 1951 години и тиме премашити предратну производњу близу 5 пута.

Повећати удео индустријске производње у укупној производњи од 45% у 1939 години на 64% у 1951 години.

7) Изградити електроиндустрију и осигурати електрификацију земље. Изградити хидроцентралне и подићи производњу јефтине електричне енергије. Калоричне централе, као допунска постројења, градити првенствено на бази отпадног угља.

Повећати производњу електричне енергије од 1,1 милијарде kWh у 1939 години на 4,35 милијарди kWh у току 1951 године. Изградити нове електричне централе укупне снаге 1,55 милиона kW.

8) Изградити тешку индустрију, нарочито црну металургију и индустрију машина као продукционо-техничку базу за преображај и техничку опрему осталих грана привреде.

Повећати производњу средстава за производњу (групе А) у укупној индустријској производњи од 43% у 1939 години на 57% у 1951 години.

9) Механизовати руднике и остале погоне. Усавршити технолошки процес у пралиштима, флотацијама и топионицама.

Решити проблем индустријске производње металургијског кокса на бази домаћег угља и осигурати производњу ватросталног материјала.

Организовати систематска и обимна истраживања рудног блага и осталих природних богатстава земље.

Изградити рударске колоније, побољшати снабдевзње радника, заштитне и хигијенске услове рада.

10) Рационализовати постојеће руднике угља и отворити нове. Подићи производњу угља и кокса од 6.068.000 тона у 1939 години на 16.500.000 тона у 1951 години или за 272%, нафте од 1.000 тона на 450.000 тона или за 450 пута, железне руде од 613.000 тона на 1.500.000 тона, сировог гвожђа од 101.000 тона на 550.000 тона, челика од 235.000 тона на 760.000 тона.

11) Рационализовати потрошњу угља у саобраћају и индустрији. Знатно снизити садашње норме трошења угља. Осигурати прелаз на потрошњу лигнита, прашине и ситног мрког и каменог угља. Употребом угља погодног квалитета истиснути дрво као гориво у индустрији и градским домаћинствима.

Изградити комбинате на бази лигнита за комплексну прераду лигнита као горива и као хемијске сировине.

12) Развити индустрију локалног значаја. Повећати искоришћавање локалних сировина и локалних резерви грађевинског материјала и повећати производњу предмета масовне потрошње.

13) Подићи вредност занатске производње и занатских услуга од 12 милијарди динара у 1939 години на 18 милијарди динара у 1951 години и тиме премашити предратно стање за 1,5 пута.

Повезати радне занатлије с планском изградњом и производњом. Радним занатлијама осигурати сировине, алат и рад. Организовати правилан систем расподеле сировина и контролу њиховог трошења.

Осигурати правилно награђивање занатлија с обзиром на струку и степен њихове квалификације.

14) Осигурати материјалну и организациону помоћ занатским задругама.

15) Развити све гране саобраћаја ради задовољења потреба народне привреде. Извршити рационализацију саобраћаја и знатно снизити трошкове експлоатације.

16) Саобраћајним везама повезати територију државе у јединствену привредну целину, омогућити развитак привреде и тиме убрзати ликвидацију привредне заосталости.

17) Ради обезбеђења равномерног извршења овог плана и савлађивања непредвиђених тешкоћа, створити потребне резерве материјала. С тим у вези изградити мрежу складишта, силоса и хладњача.

Члан 2

1) Применити савремене методе и повећати и побољшати производњу у свима гранама пољопривреде.

2) Проучити и решити питање рејонизирања пољопривредне производње.

3) Проучавати и уводити нове пољопривредне културе и нове расе стоке.

4) Осигурати радном сељаку свестрану материјалну и стручну помоћ и оспособити га за примену савремених метода у обрађивању земље и сточарству.

Побољшати снабдевање радног сељака индустријским производима.

Заштитити радног сељака од свих експлоататорских тенденција.

Подићи материјални и културни ступањ радног сељака.

5) Подићи производњу пољопривредних машина на 34.000 тона у 1951 години.

Произвести 68.000 комада плугова у 1951 години и тиме премашити предратну производњу за преко 9 пута.

Подићи производњу вештачког гнојива на 350.000 тона у 1951 години и тиме премашити предратну производњу за 4,8 пута.

6) Повећати техничко-организациону помоћ радном сељаку преко пољопривредно-машинских станица. Повећати број пољопривредно-машинских станица и њихову опрему машинама. Рационализовати њихову организацију рада, осигурати правилно искоришћавање машина и знатно снизити трошкове услуга пољопривредно-машинских станица.

Снабдети пољопривреду селекционисаним семеном, садницама, расплодном стоком, сточним лековима и средствима за заштиту биља.

7) Подићи индустрију за прераду воћа и поврћа за близу 16 пута изнад предратне.

8) Извршити одводњавање подводног и мочварног терена на површини од 400.000 ха.

Спровести наводњавање 400.000 ха.

Реконструисати и побољшати постојећи систем наводњавања и одводњавања.

Проширити засејану површину у 1951 години на 7,7 милиона ха и тиме премашити предратну.

Повећати површину под индустријским и крмним биљем за близу 2,5 пута изнад предратне површине.

9) Осигурати исхрану становништва и снабдевање индустрије сировинама и повећати укупну пољопривредну производњу просечно за 20% изнад предратне.

Применити савремене агротехничке мере и повећати плодност земљишта. До 1951 године подићи просечни при-

нос белих житарица по хектару за 15%, кукуруза за 20%, појединих врста индустријског биља за 8—30% према пред-
ратном приносу.

10) Достићи, а код неких врста у 1951 години и према-
шити предратно бројно стање стоке. Број говеда повећати
према предратном за 16%, свиња за 71%, оваца за 46%.

Побољшати квалитет стоке, подићи њено здравствено
стање и продуктивност.

11) Осигурати материјалну и стручну помоћ постојећим
и новоствореним сељачким радним задругама. Организа-
ционо учврстити сељачке радне задруге. Увести производне
и финансијске планове, правилан систем плата и расподеле
приноса и подићи њихову организацију рада. Спровести све
потребне мере да сељачке радне задруге прерасту у узорна
газдинства.

12) Организационо и стручно подићи државна пољопри-
вредна добра. Осигурати да државна пољопривредна добра
снабдевају сељачка газдинства и сељачке радне задруге ква-
литетним семеном, воћним и лозним садницама и приплодном
стоком.

Разрадити планове за државна пољопривредна добра
и обезбедити њихов плански рад. Усавршити њихову орга-
низацију рада, увести радне норме, правилан систем плата
и подићи производност рада.

13) Рационално искоришћавати шуме и предузети мере
за штедњу огревног и грађевинског дрвета, и чување и за-
штиту шума од оштећивања и елементарних непогода.

Механизовати и рационализовати радове сече и прераде
дрвета у шуми као и транспорт.

Изграђивати кадрове сталних шумских радника.

Члан 3

1) Даље развијати радни полет и стваралачку иниција-
тиву радничке класе и трудбеника уопште и осигурати не-
прекидно повећање производности рада. Подизање произ-
водности рада је главни извор проширене акумулације и по-
дизања материјалног и културног живота радног народа.

2) Завести правилан систем техничких и економских
норми производње. Осигурати најстрожију штедњу сирови-
на и горива. Рационално искоришћавати и чувати машине
и алат. Снизити непроизводне издатке у привреди. У току
5 година снизити цену коштања у индустрији, грађевинар-
ству и железничком саобраћају од 25—40%.

3) Осигурати научну организацију рада и управљања. Учврстити радну и планску дисциплину. Осигурати правилну евиденцију производње и потрошње.

4) Разрадити и завести диференцирани систем надница, плата и премија за извршење и премашење плана.

5) Развијати и усавршавати такмичење као метод мобилизације радних маса за извршење плана. Проширити такмичење на све задатке плана, укључујући и квалитет производа, а не само количину производа.

6) Побољшати снабдевање радника и њихове станбене прилике, побољшати заштитне и хигијенске услове рада.

7) Осигурати васпитање и подизање кадрова за извршење плана. Истовремено изграђивати потребне кадрове за извршење задатака даљњег развитка народне привреде. Приући на стваралачки рад сву техничку интелигенцију.

Члан 4

Подићи науку и технику на савремени ступањ. Реорганизовати рад универзитета, академија наука, института и средњих школа. Развити научне институте и разрадити програм научно-истраживачких радова у свим гранама привреде. Усмерити њихов рад на практично решавање научних и техничких проблема у вези с петогодишњим планом и на подизање способних стручних кадрова.

Члан 5

1) Осигурати бржи темпо развитка привредно заосталих република и отклонити последице неравномерног развитка.

2) Повећати укупне инвестиције до 1951 године у Народној Републици Босни и Херцеговини преко 7 пута, у Народној Републици Македонији за 8 пута, у Народној Републици Црној Гори близу 8 пута у поређењу са 1946 годином и премашити општи темпо пораста инвестиција.

3) Повећати вредност индустријске производње 1951 године: у Народној Републици Босни и Херцеговини за 10,5 пута, у Народној Републици Македонији за 26,3 пута у поређењу са 1939 годином, а у Црној Гори, која није имала индустрије, постићи производњу у вредности од 1,1 милијарде динара, и тиме премашити у тим народним републикама општи просечни темпо пораста вредности индустријске производње.

Члан 6

1) Побољшати снабдевање становништва предметима широке потрошње, нарочито животним намирницама, одећом и обућом.

2) Развити лаку а нарочиту прехранбену индустрију.

Побољшати квалитет и асортиман производа масовне потрошње.

Подићи производњу у 1951 години према 1939: биљног уља за преко 3 пута, свињске масти за 1,5 пута, конзервисаног воћа и поврћа за скоро 16 пута, прераду мяса за 9 пута, шећера преко 2 пута, конзервисане рибе за 5,5 пута, теста за 17,3 пута, текстила за преко 2 пута, обуће за 2,5 пута, покућства за 4 пута.

3) Побољшати станбене прилике и до 1951 године изградити 15 милиона м² станбене површине.

4) Повећати робни промет на мало од 55 милијарди у 1946 години на 102 милијарде у 1951 години.

Постепено према извршењу петогодишњег плана укидати систем карата и рационализованог снабдевања.

Изградити и оспособити трговачки апарат за несметано и брзо развијање робног промета. Подићи стручно знање и способност трговачког апарата. Појачати робну размену између индустрије и пољопривреде.

Снизити до 1951 године трошкове трговине испод 10% од продајних цена на мало.

Развијати набављачко-потрошачке задруге у граду и на селу. Подизати стручно знање и пословну спремину заједничких кадрова. Оспособити набављачко-продајне задруге на селу за откуп пољопривредних производа и за снабдевање села индустријским производима.

Члан 7

1) Осигурати развитак просвете, подићи културни ниво и здравствено стање становништва.

Инвестирати за просвету 5,9 милијарди динара. Изградити 1 милион м² школске површине. Број ученичких места повећати за 320.000. У 1951 години 60% школских обвезника обухватити седмогодишњим школовањем.

2) Инвестирати у изградњу позоришта, музеја, галерија и других установа 1,3 милијарду динара.

3) Инвестирати за кинематографију 1,5 милијарду динара.

4) За здравствене установе и здравствену службу инвестирати 5,4 милијарди динара. Изградити 110 болница са 14.300 кревета. Инвестирати за развитак физкултуре 900 милиона динара.

Члан 8

ОПШТИ ПРЕГЛЕД ПЕТОГОДИШЊЕГ ПЛАНА

<i>I. Народни доходак</i> (у милијардама динара)	1939	1951	% по- већања **
Вредност друштвеног производа	203	366,6	180
Народни доходак — — — — —	132	255,0	193
Вредност инвестиција — — — — —	20	69,6	348
Вредност инвестиција у % на- родног дохотка — — — — —	15,2	27,3	
Народни доходак на једног ста- новника (у динарима) — — — — —	8.464	15.625	185
<i>II. Индустријализација</i> (у милијардама динара)			
1. Вредност индустријске произ- водње (у просечним пуним це- нама коштања из 1947 год.)	25,5	126,0	494
2. Од укупне индустријске про- изводње:			
угаљ — — — — —	2,4	6,0	250
црна металургија — — — — —	2,7	9,3	344
обојена металургија — — — — —	2,1	3,3	157
електрична енергија — — — — —	1,0	4,0	400
метална индустрија — — — — —	1,6	11,0	688
електроиндустрија — — — — —	0,4	4,0	1000
хемијска индустрија — — — — —	0,9	8,2	911
индустрија грађевинског ма- теријала — — — — —	0,8	6,5	813
3. Вредност индустријске про- изводње на једног становни- ка (по продајним ценама 1947 године у динарима) — — — — —	3.378	10.625	315

** Проценат повећања израчунат на основи 1939 = 100%

	1939	1951	% по- већања
4. У процентима од укупне ин- дустријске производње. средства за производњу (група А) — — — — —	43	57	
предмети потрошње (група Б) — — — — —	57	43	
5. Индустријска и пољопривред- на производња (по продај- ним ценама 1947 године)			
а) укупно у милијардама ди- нара — — — — —	116,5	266,7	229
индустријска производња —	52,7	170,0	323
пољопривредна производња	63,8	96,7	152
б) у процентима			
индустријска производња —	45	64	
пољопривредна производња	55	36	

III. Занатство

(у милијардама динара)

1. Вредност занатске производ- ње и оправки, укупно — —	12,0	18,0	150
од тога:			
вредност производње — —	10,0	13,0	130
у томе занатски задружни сектор — — — — —	1,0	4,0	400
вредност оправки — — —	2,0	5,0	250
у томе задружни занатски сектор — — — — —	0,5	1,5	300
2. Вредност потребних сирови- на, горива и мазива — — —		7,0	
3. Вредност потребних алата и машина — — — — —		0,75	

IV. Пољопривреда

1. Укупно засејана површина (1000 ha) — — — — —	7.235	7.700	106
2. Мелиорација: одводњавање (1000 ha) — — — — —		400	
наводњавање (1000 ha) — — — — —		400	

	1939	1951	% по- већања
3. Вредност пољопривредне про- изводње (у милијардама ди- нара) — — — — —	63,8	96,7	151
4. Број нових трактора на по- љопривредним машинским станицама (ком.) — — — — —	1.480*	3.880	262
5. Површина обрађена тракто- рима (1000 ha) — — — — —	455*	1.350	297
6. Минерална гнојива (100 q) —	3.625*	35.000	965

V. Шумарство

Пошумљена површина го- дишње (ha) — — — — —	9.046	20.000	222
Сеча дрвета (1000 м³) — —	22.700	18.500	84

VI. Железнички саобраћај

Превалено нето тоноких км. (у милионима) — — — — —	4.242**	10.500	250
Превезене робе (1000 т.) — — —	19.032**	53.200	279
Број утоварених вагона (1000 в.).	1.794**	3.800	212
Превалено путничких км. (у ми- лионима) — — — — —	3.015**	5.050	166

VII. Инвестиције

1. Вредност нових инвестиција у једној години (милијерди динара) — — — — —	13,5***	69,6	516
од тога:			
рударство и металургија —	0,8	7,0	875
производња електричне енер- гије — — — — —	0,8	7,3	913
индустрија — — — — —	1,9	9,8	516
грађевинска предузећа — —	0,2	1,1	550
пољопривреда — — — — —	1,4	5,1	364
шумарство — — — — —	0,2	0,8	400
саобраћај — — — — —	3,0	20,5	683
трговина — — — — —	0,3	2,0	667
непроизводне гране — — —	4,9	16,0	327

* Податак из 1946 године.

** Подаци из 1938 године.

*** Податак из 1946 г. је урачунавајући вредност добровољне
радне снаге и материјала из унутрашњих резерви.

	1939	1951	% по- већања
2. Вредност нових инвестиција за период од 1947—1951 год. (у милијардама дин.) (укупно)		278,3	
од тога:			
рударство и металургија —		30,8	
производња електричне енер- гије — — — — —		30,0	
индустрија — — — — —		54,9	
грађевинска предузећа — —		3,5	
пољопривреда — — — — —		19,4	
шумарство — — — — —		3,6	
саобраћај — — — — —		72,6	
трговина — — — — —		7,8	
непроизводне гране — — —		55,7	

VIII. Уклањање неравномерности у економском развиту на- родних република

1. Вредност индустријске про- изводње (у просечним пуним ценама коштања 1947 године у милијардама динара) ФНРЈ укупно — — — — —	25,5	126,0	494
од тога:			
НР Србија — — — — —	9,7	40,4	417
НР Хрватска — — — — —	7,1	32,1	452
НР Словенија — — — — —	6,4	23,4	366
НР Босна и Херцеговина —	2,0	21,1	1054
НР Македонија — — — — —	0,3	7,9	2633
НР Црна Гора — — — — —	0,0	1,1	
2. Вредност инвестиција ФНРЈ укупно (у милијардама ди- нара) — — — — —	13,5*	69,6	516
од тога:			
НР Србија — — — — —	4,3	18,9	439
НР Хрватска — — — — —	3,8	17,7	466
НР Словенија — — — — —	1,9	7,0	368

* Податак из 1946 г. не урачунавајући вредност добровољне радне снаге и материјала из унутрашњих резерви.

	1939	1951	% по- већања
НР Босна и Херцеговина —	2,4	17,3	721
НР Македонија — — — —	0,7	5,6	800
НР Црна Гора — — — —	0,4	3,1	775

*IX. Специфична производња ва-
жнијих индустријских артикала
на једног становника*

угаљ (кг.) — — — — —	389	1031	265
челик (кг.) — — — — —	15	48	320
алуминиум (кг.) — — — — —	0,1	0,8	800
електрична енергија (kWh) —	71	272	383
цемент (кг.) — — — — —	42,5	137,5	324
стакло (м²) — — — — —	0,1	0,3	300
хартија (кг.) — — — — —	3,2	9,0	281
тканине (м.) — — — — —	8,7	19,4	223
обућа (пари) — — — — —	0,4	1,0	250
шећер (кг.) — — — — —	6,9	14,4	208
дуван (кг.) — — — — —	1,1	2,9	264
пиво (л.) — — — — —	2,7	6,5	241

ГЛАВА II

ПЛАН РАЗВИТКА ПРОИЗВОДНИХ СНАГА

Члан 9

Електрификација

1) Повећати производњу електричне енергије на 4,35 милијарди kWh у 1951 години тј. за близу 4 пута према 1939 години. На тај начин повисити производњу електричне енергије по становнику од 71 kWh у 1939 години на 272 kWh у 1951 години.

2) Изградити нове електричне центре укупне снаге 1,55 милиона kW. Повећати производњу јефтине електричне енергије, изградњом хидроцентрали и искоришћавањем најновијих тековина савремене технике. Започети грађење извесног броја хидроелектричних постројења која ће ступити у погон после 1951 године.

3) Калоричне центре са кондензацијом градити као допунска постројења првенствено на отпадном угљу и на

угљу који не подноси дужи транспорт. Код тога користити пепео као грађевински материјал. Спровести искоришћавање отпадних топлина и гасова код металургиских и великих индустријских постројења.

Код потрошача којима су потребне велике количине то-плине за продукционе процесе увести комбиновано искори-шћавање горива постављањем топлинских централа.

4) При раздеоби електричне енергије увести диспечер-ску службу за што бољу расподелу оптерећења, боље иско-ришћавање постројења и за планску потрошњу вишкова електричне енергије.

Проучити и примењивати најновије уређаје у спрово-ђењу електрификације и спровести типизацију машина, да-леководног материјала и расклопних уређаја.

Члан 10

Индустрија

1) У теку петогодишњег плана, у циљу извршења по-стављених основних задатака, подићи индустријски потен-цијал изградњом нових фабрика и спровођењем техничке реконструкције и модернизације постојећих фабрика. По-стићи у 1951 години обим производње целокупне индустрије у висини од 126 милијарди динара по просечним пуним це-нама коштања из 1947 године и извршити инвестиције у ви-сини од 115,7 милијарди динара.

Побољшати рад у постојећим постројењима, спровести механизацију радних процеса, концентрацију мањих уре-ђаја, специјализацију фабрика, увести нове методе рада, модерну технику и савремене технолошке поступке.

Повећати капацитет постојећих уређаја реконструкци-јама и проширењем, уклонити уска места у фабрикама уба-цивањем нових машина, а уска места ч приреди изградњом нових постројења.

2) Увести производњу читавог низа производа који се досада нису производили. Међу њима: камиона, трактора, тешких локомотива, тешких грађевинских машина, диза-лица, водних турбина, великих парних котлова, тешких и средњих алатних машина, тешких и средњих електричних машина и трансформатора, бицикла, писаћих машина, пољо-привредних машина већих типова, електричних каблова, кокса, бесшавних цеви, монтажних кућа, радио пријемника,

пластичних маса, вештачког каучука, вештачких влакана, нових азотних ђубрива итд.

3) Изравнати несклад између појединих врста индустрије и у ту сврху нарочито развити производњу средстава за производњу, а у томе посебно металну и хемијску индустрију и електроиндустрију. Осигурати 1951 године производњу средстава за производњу у висини од 57% целокупне производње, омогућити даљу изградњу индустрије, осигурати проширење енергетске базе и електрификације, снабдети железнички и друмски саобраћај возним парком. Омогућити интензификацију пољопривреде стављањем на располагање већих количина вештачких ђубрива, пољопривредних машина и справа, и створити предуслове за подизање стандарда живота народа.

Освајањем нових технолошких процеса преоријентисати производњу првенствено на употребу сировина с којима земља располаже у довољним количинама. Нарочито водити рачуна о комплексном искоришћавању сировина, енергије и отпадака, стварањем економичних комбината.

4) Постепено отклањати неравномерност у гранама производње правилним размештајем нових фабрика у току петогодишњег плана. Код тога водити рачуна о постојећој сировинској и енергетској бази, о специфичностима и социјалној структури сваке народне републике и о општедржавним околностима размештаја.

5) Посветити нарочиту пажњу организацији радног места, постављању норми, увођењу модерне серијске фабрикације, рационализацији интерног фабричког транспорта, подизању квалитета производње, смањењу шкарта и снижењу трошкова производње.

У току петогодишњег плана повећати производност рада у индустрији за 66%.

Побољшати радне услове и повећати хигијену рада у фабрикама и спровести озбиљне напоре за побољшање квалитетације и општег уздизања трудбеника.

6) Науку ставити у службу привредне изградње земље и у ту сврху проширити мрежу института и научних установа, а њихов рад појачати и повезати са конкретним потребама извршења петогодишњег плана.

План привреде горива

7) Смањити потрошњу горива повећањем примене електричне енергије и снижавањем норми утрошка горива.

8) Осигурати примену ситних врста угља. Реконструирати ложишта на употребу ситног угља, а при грађењу нових индустријских ложишта примењивати првенствено ложење ситним и прашинским угљем. Део ситног угља брикетирати.

9) У базенима лигнита подићи комбинате за комплексну прераду лигнита као горива у циљу добијања оплемењеног горива, полукокса, брикета, металургиског кокса, бензола и хомолога, синтетичких горива и мазива, и за прераду лигнита као сировине за добијање фенола и других полазних сировина за хемијску индустрију.

10) Производњу и потрошњу природног и синтетичког горива усмерити ка примењивању високооктанских бензина и дизел горва.

11) Дрво као гориво у индустрији и за грејање просто-рија у највећој мери заменити употребом угља подесног квалитета. За погон шумске вуче употребити претежно плинске генераторе са шумским отпаcima. Отпатке дрвне индустрије употребљавати за израду грађевинског материјала и за хемијске сврхе.

12) Проучити и разрадити најновије техничке поступке за оплемењивање лигнита, нарочито за израду подесног горива за високе пећи, прилагодити ове пећи на нове врсте горива, увести примену гаса у индустрији и градовима у већој мери. Израдити типске енергетске планове за поједине врсте потрошача, узимајући у обзир нашу специфичну енергетску основу. Типизирати ложишта и пећи за широку примену у индустрији и домаћинствима, котловске уређаје и материјал за топлинске уређаје.

Угаљ и прерада угља

13) Осигурати задовољење потреба индустрије, саобраћаја, поморства, електропривреде и потрошње широких народних слојева на угљу и у ту сврху развити производњу угља тако да се у 1951 години произведе 16,5 милиона тона угља. Капацитет на крају 1951 године повећати на 18,5 милиона тона угља.

Приликом развијања производње ослонити се првенствено на највеће базене и то:

за камени угаљ: Рашу, Тимочки Базен, Ибарске Руднике;

за мрки угаљ: Бановићи, Средње-Босански, Мостарски, Ливањски, Трбовљански, Сењски и Алексиначки Базен;

за лигнит: на базене Крека, Велење, Костолад, Колубара и Косово.

14) Применити нове методе откопавања и механизовати радилишта и транспорт. Радити с дневним коповима у Бановићком, Косовском, Колубарском и Костолачком базену.

15) Квалитет угља побољшати оплемењивањем и у ту сврху поставити потребна постројења за оплемењивање угљена. На тај начин просечни проценат пепела смањити са 27% на 18% код каменог угља, са 15% на 13% код мрког угља и са 18% на 12% код лигнита. Спровести искоришћавање остатака ложења за производњу грађевинског материјала. Приступити производњи полукокса из лигнита и искористити узгредне производе тј. гасове, толуол, бензол и фенол као базу за хемијску индустрију.

За ову фабрикацију ослонити се на домаћи угаљ.

16) За извршење постављених задатака спровести опсежне истражне радове, при чему велику пажњу обратити на истражне радове у каменом угљу.

Нафта

17) Повећати производњу нафте, тако да се у 1951 години произведе 450.000 тона, а капацитет на крају 1951 године достигне 500.000 тона сирове нафте.

18) За прераду горње количине нафте подићи нову рафинерију са уређајем за крековање, тако да капацитет рафинерије почетком 1950 године достигне већ 300.000 тона сирове нафте.

У 1951 години започети градњу друге рафинерије.

19) За извршење постављених задатака спровести опсежна експлоатациона и истражна бушења у већ познатим реверима Гојла и Лендаве и геофизичка испитивања и истражна бушења на досада неутврђеним реверима.

20) Почети искоришћавање уљних шкриљаца и стално повећавати производњу.

Црна металургија

21) Црну металургију развити да задовољи потребе индустријализације, како квантитативно тако и квалитативно. Увести нове производе који недостају и нове технолошке процесе који ће повећати учинак рада, смањити губитке и утрошак материјала и сировина.

22) Повећати производњу железне руде у 1951 години до 1,5 милиона тона. У том циљу разрадити и механизовати руднике Љубију и Вареш.

Подићи производњу манганске руде 1951 године на 46.000 тона, с тим да капацитет на крају 1951 године буде 70.000 тона. У том циљу вршити систематске истражне радове за манганску руду, нарочито у Македонији.

23) До 1951 године повећати производњу сировог гвожђа на 550.000 тона, сировог челика на 760.000 тона, с тим да капацитет на крају 1951 године достигне 730.000 тона сировог гвожђа и 1.000.000 тона сировог челика.

Реконструисати и механизовати већ постојеће железаре, уклањајући при томе несклад између појединих погона и подићи једну нову железару у долини реке Босне. Осигурати потребно повећање производње челичног лива у железари Гуштањ и увођење те производње у другим предузећима.

24) Увести производњу квалитетних челика, патентиране жице, бесшавних цевн, бандажа и великих кованих предмета.

Смањити потрошњу кокса на 1 тону сировог гвожђа и део нове производње сировог гвожђа производити у електро-пећима.

25) Повећати производњу феро-легура на 17.000 тона и капацитет те производње на 25.000 тона.

Да би се ово постигло подићи нову фабрику феро-легура у близини налазишта хромне, манганске и молибдене руде.

Обојена металургија

26) Осигурати производњу обојених метала за потребе индустрије, саобраћаја, електропривреде и спољне трговине. Повећати у Бору производњу бакра на 40.000 тона у другој половини 1948 године.

Повећати производњу олова на 65.000 тона проширењем топионице у Трепчи у другој половини 1948 године.

Повећати производњу цинка на 20.000 тона годишње. Подићи нову цинкару на бази електролизе.

Проширити капацитет и обновити постојеће руднике Трепчу, Межицу, Злетово, Копаоник, Ајвалију и Леце.

27) Производњу глинице подићи на 36.000 тона у 1951 години. Довршити фабрику глинице у Стрнишћу и проши-

рити фабрику глинице у Лозовцу, да буде у складу с капацитетом електролизе.

Подићи производњу алуминиума на 13.000 тона годишње, довршењем једне секције електролизе у Стрнишћу.

Започети грађење алуминиумске индустрије у подручју Мостара. У производњи алуминиума ослонити се на налазишта боксита у Босанској Крупи, Мостару, Дрнишу и Истри. Спровести испитивање бокситних лежишта Црне Горе, у првом реду белих боксита.

28) Повећати производњу ваљаних и тлачених производа обојене металургије у 1951 години на 26.000 тона. У ту сврху, подићи две ваљаонице за обојене метале од чега једну за алуминиум.

29) Механизовати руднике и остале погоне, побољшати технолошке процесе у прашиштима, флотацијама и топионицама и у њима смањити губитке. Решити питање искоришћавања сумпорних гасова у Бору. Повести опсежне истражне радове који би отворили нова рудишта обојених метала, а нарочито за бакарне и антимонове руде.

Неметали

30) У 1951 години произвести 186.000 тона ватросталног материјала, од чега црног ватросталног материјала 50.000 тона.

Подићи нове фабрике ватросталног материјала и реконструисати постојеће. Савладати технологију црног ватросталног материјала и побољшати и усталити квалитет ватросталног шамота.

У подизању нових фабрика ослонити се на домаће сировине, а нарочито на ватросталну глину аранђеловачког басена, магнезите и хромите у Космету и боксите Црне Горе.

31) Да би се задовољиле потребе индустрије, пољопривреде и становништва подићи производњу соли на 235.000 тона у 1951 години.

Метална индустрија

32) У металној индустрији створити масовну производњу разних машина и уређаја у првом реду алатних машина. Омогућити механизацију пољопривреде производњом пољопривредних машина и алата и осигурати снабдевање саобраћаја производњом локомотива и вагона.

Унети у производњу савремене конструкционе принципе. Повећати употребу алуминиума као сировине, спровести највећу типизацију производа и осигурати масовну производњу на принципу заменљивости појединих делова.

33) Остварити 1951 године производњу од 5.100 тона алатних машина за обраду метала са и без скидања струготина. У ту сврху изградити једну фабрику лакших машина у Загребу, фабрику средњих машина у Сарајеву и фабрику тежих машина у Београду. Конструкцију тих машина у принципу спровести на основу појединачног електричног погона и максимално аутоматизираног управљања. Алатне машине за скидање струготина прилагодити употреби алата са тврдим металима и развијати их с једне стране у смеру специјализованих машина за масовну производњу, а с друге стране у смеру универзалних машина за појединачну општу употребу.

34) За осигурање развоја железничког саобраћаја створити снажну базу производње железничких возила. У 1951 години осигурати потребни резервни капацитет производње од 200 локомотива за даљи развој у другом петогодишњем плану. Произвести у 1951 години 100 комада локомотива, 280 комада путничких и пртљажних вагона и 5.500 комада теретних вагона са резервним капацитетом 7.000 вагона. Највећи део производње теретних вагона осигурати у фабрици Краљево.

35) Увести производњу водних турбина. У 1951 години произвести 4.000 тона хидрауличних машина. Највећи део те производње осигурати у новој фабрици у Љубљани. За електрификацију и обезбеђење индустрије паром осигурати производњу парних котлова и постићи 1951 године производњу од 4.800 м² грејне површине.

36) Ради омогућења механизације пољопривреде 1951 године постићи производњу од 34.000 тона пољопривредних машина и алата. Од тога 68.000 комада плугова, што представља у поређењу са 1939 годином пораст од 9,3 пута. За осигурање потреба великих мелиорационих радова осигурати потребну производњу пумпи и уређаја за наводњавање.

37) За осигурање механизације великих грађевинских радова увести производњу грађевинских машина и 1951 године постићи производњу од 7.600 тона.

38) Увести производњу трактора и 1951 године постићи производњу од 1.500 комада. Производњу камиона повећати на 6.000 комада у 1951 години.

Увести производњу бицикла и постићи у 1951 години 50.000 комада. Увести нове конструкције прелазом на тлачене саставне делове.

Увести производњу писаћих машина и постићи 1951 године производњу од 10.000 комада.

Електроиндустрија

39) У току петогодишњег плана у све већој мери осигурати материјално снабдевање електрификације, снабдевање индустрије, рударства и металургије електромоторним погоном, обезбедити грађевинске радове инсталационим материјалом и снабдети широке народне слојеве сијалицама, радио пријемницима, апаратима за кућанство и осталим електротехничким материјалом. У том циљу установити нову производњу трансформатора, оловних каблова, машина за електричне централе, високонапонског материјала, радио апарата и осталог електро-техничког материјала.

Производњу електричних машина у 1951 години повећати на 135.000 kW што претставља у поређењу са 1939 годином повећање од 31 пута. Уз производњу електромотора установити и производњу генератора као и специјалних рударских електромашина заштићених против експлозивних гасова. Установити производњу трансформатора и постићи производњу од 360.000 kVA у 1951 години.

40) У производњи електричног материјала нарочиту пажњу посветити производњи изолационог материјала најширом применом вештачких пластичних маса, нарочито винил-полимеризата.

Увести и проширити производњу порцеланских изолатора за високи напон. За ниско-напонске изолаторе прећи поред порцелана на употребу нових погодних материјала.

У производњи инсталационог материјала, замењивањем изолационих цеви и применом новог материјала и метода, омогућити знатно брже и јефтиније увођење кућних електричних инсталација а с тим и њихово појевтињење.

41) Увести производњу оловних каблова у подручју Београда и постићи 1951 године производњу од 10.000 тона.

42) За потребе широких народних маса увести нову производњу радио-пријемника и до краја 1951 године постићи производњу од 150.000 комада годишње.

Производњу сијалица 1951 године повећати на 7,8 милиона комада тј. 6,5 пута у поређењу са 1939 годином и припремити фабрикацију лимунисцентних расветних тела.

Развити масовну производњу кино-пројектора.

Хемиска индустрија

43) У току петогодишњег плана појачати хемизацију пољопривреде, обезбедити потребе других привредних грана и врста индустрије и задовољити потребе широке потрошње.

Увести нове гране индустрије органских и анорганских производа на бази синтезе и коришћења домаћих сировина и отпадних производа, код чега треба у фабрикационим процесима применити модерне технолошке методе.

44) Повећати производњу вештачких ђубрива за пољопривреду у 1951 години на 350.000 тона, тј. 4,8 пута више него у 1939 години.

Установити производњу азотних једињења преко синтезе амонијака на бази домаћих лигнита и тиме створити широку основу за производњу азотних ђубрива и других азотних једињења, те постићи 1951 године производњу од 110.000 тона, тј. 66 пута више него 1939 године.

Произвести 1951 године 92.000 тона сумпорне киселине и премашити производњу од 1939 године за 6,5 пута.

45) Повећати производњу калциум-карбида на 126.000 тона у 1951 години и премашити производњу од 1939 године за 2 пута. Тиме обезбедити производњу пластичних маса и производњу калциум цијанамида као вештачког ђубрива за пољопривреду.

46) Повећати производњу амонијачне соде на 50.000 тона, тј. 2,3 пута више него 1939 године. За производњу сапуна осигурати добивање нафтенских киселина и хидрираних уља.

Повећати производњу каустичне соде на 35.000 тона у 1951 години и тиме премашити производњу од 1939 године за 2,5 пута.

47) Нарочиту пажњу посветити увођењу производње пластичних маса и 1951 године постићи производњу од 5.000 тона. Уз то развити производњу потребних омекшивача и тиме обезбедити потребну сировину електроиндустрији, индустрији обуће и осталим.

Индустрија цемента, грађевинског материјала и стакла

48) За извршење обимних грађевинских радова у оквиру спровођења петогодишњег плана осигурати потребан грађевински материјал. У том циљу повећати производњу цемента 1951 године на 2,2 милиона тона тј. 3,3 пута више него 1939 године.

Повећати производњу вештачких плоча и осигурати 1951 године производњу монтажних кућа од 460.000 м² покривене површине. За остварење индустријализације грађевинарства организовати производњу бетонских префабриката са употребом челика велике чврстоће, а за потребе електрификације и телекомуникације осигурати производњу префабрицираних бетонских стубова.

Производњу гипса подићи 1951 године на 150.000 тона, што претставља повећање од 18,7 пута у поређењу са 1939 годином, и тиме створити предуслов за прелаз на методе сувог грађења у грађевинарству.

Производњу азбест-цементног шкриљца преоријентисати на употребу домаћег азбеста и повећати производњу на 4.700.000 м² и премашити производњу од 1939 године за 4,7 пута.

Приступити искоришћавању отпадака ложења и шљаке у циљу производње грађевинског материјала.

49) Производњу црепа повећати 3 пута у поређењу са 1939 годином и постићи 1951 године производњу од близу 600 милиона комада. Производњу цигле повећати на 1,4 милијарде комада у 1951 години и премашити производњу од 1939 године за 2,2 пута.

У циљу рационализације производње цемента, цигле и црепа нарочиту пажњу посветити механизацији вађења силовина и унутрашњем транспорту.

50) Особиту пажњу посветити производњи стакла. Повећати производњу равног стакла 1951 године на 4.600.000 м², а производњу шупљег стакла на 30.000 тона, што претставља повећање од 2,5 пута у поређењу са 1939 годином. Увести фабричку производњу биљурног стакла, стакла за потребу аутомобилске индустрије, ватро-отпорног стакла, ампула за потребе медицинске производње и стаклених балона за сијалице.

Дрвна индустрија

51) Дрвну индустрију развити до те мере да се могу потпуно и најбоље искористити све расположиве сировине добивене сечом шума као и отпаци са пилана. У ту сврху оснивати комбинате дрвне индустрије.

Спровести концентрацију малих стругара, ликвидирати застареле прекобројне стругаре и извршити правилан размештај нових стругара, тако да укупни капацитет свих стругара не пређе 1,65 милиона м³ резане грађе. Снабдети стругаре довољним уређајима за вештачко сушење дрвета.

52) Ииндустријску производњу намештаја повећати 1951 године за 3,9 пута према 1939 години и основати нове фабрике сандука, бачава, каросерија и кола, као и постројења грађевинске столарије и осталих финалних производа.

53) Подићи нову индустрију монтажних кућа на бази префабриката из дрвних влакана. Производњу шпер-плоча повећати на 48.400 м³ и развити производњу материјала из дрвних влакана на 32.000 тона у 1951 години.

Хемијску прераду дрва даље развијати и установити хидролизу дрва са производњом од 4.800 тона шпиритуса у 1951 години.

Индустрија целулозе, дрвењаче и хартије

54) Производњу целулозе у 1951 години повећати на 87.000 тона тј. на 2,4 пута више него 1939 године. Основати производњу вискозне целулозе у размерама потпуног задовољења текстилне индустрије и других индустријских потреба. У што већој мери употребљавати буково дрво и стпатке са стругара.

55) Производњу хартије повећати на 145.000 тона у 1951 години што претставља у поређењу са 1939 годином пораст од 2,9 пута. У производњи хартије особито повећати неке нарочите потребне врсте, у првом реду производњу рото-папира на 36.000 тона у 1951 години и премашити производњу од 1939 године за 57 пута. Исто тако осигурати довољне количине амбалажног и техничког папира, од тога нарочито кабелског папира за предвиђену фабрикацију каблова.

56) Прехранбену индустрију развити уз истовремено побољшање квалитета и паковања прехранбених производа и знатно премашити капацитет производње у 1939 години. Производњу шећера у 1951 години повисити на 230.000 тона и на тај начин премашити производњу од 1939 године за 2,1 пута, чиме ће се постићи потрошња од 12 кг. по становнику годишње. Организовати у постојећим фабрикама шећера искоришћавање отпадака за вештачко ђубриво.

57) За довољно обезбеђење масноће за људску исхрану и потребних сировина индустрији, повећати производњу биљних уља три пута у односу на 1939 годину и постићи 1951 године производњу од 75.000 тона, и при томе повећати производњу хидрираних уља као и полусушених уља за производњу боја и лакова на бази домаћих сировина.

Приступити искоришћавању уљаног семена применом модерних метода у области уљане индустрије, методом непрекидне екстракције.

Увести у фабрикама уља искоришћавање отпадака у циљу производње сточне хране.

58) У циљу снижења продукционих трошкова завести механизацију у процесу производње и рационализацију у транспорту. Посебну пажњу посветити у прехранбеној индустрији хигијенским условима рада.

Осигурати сировину (семена) путем силаже и магацинирања.

59) Приступити решењу добијања концентрата и витамина за исхрану.

У воћарским рејонима развити и осигурати прераду воћа и поврћа. Нарочито обратити пажњу производњи конзервираног воћа и поврћа за потребе исхране у зимском периоду године. Обезбедити довољан број хладњача за чување прехранбених производа у свежем стању.

60) Повећати прераду дувана и нарочито осигурати побољшање квалитета. Целокупни процес фабрикације ускладити са основним особинама дуванских сировина и њиховог квалитета у појединим дуванским рејонима. У фабрикама и ферментационим станицама увести савремене клима-инсталације као и савремене техничке методе у преради, сортирању и мешању дувана. Нарочито побољшати ароматизацију и квалитет паковања цигарета. У циљу заштите трудбеника побољшати хигијенске услове рада.

Обезбедити пољопривреду средствима за заштиту биља коришћењем отпадака дувана за производњу никотина.

61) Унапредити индустрију конзерви и нарочито посветити пажњу преради меса у финалне продукте. Производњу прерађевина меса повисити 1951 године на 125.000 тона и тиме премашити производњу од 1939 године близу 9 пута. У циљу проширења сировинске базе за индустрију конзерви, подићи нова модерна товилишта уз постројења за прераду меса и индустријске кланице. У свим индустријским кланицама организовати искоришћавање узгредних производа и кланичних отпадака при чему нарочиту пажњу посветити скидању свињских кожа.

62) Повећати производњу млечних производа и то маslaца, квалитетних сирева и казеина. У свим великим градовима и индустријским местима подићи централне млекаре и постићи 1951 године прераду од 225.000 тона млека, и премашити производњу од 1939 године за 2,6 пута. Приступити производњи пастеризованог и кондензованог млека.

Текстилна индустрија

63) У текстилној индустрији повећати производњу памучног предива на 47.400 тона у 1951 години, а код памучних тканина повећати производњу на 250 милиона метара.

У производњи вунених тканина постићи 1951 године производњу од 24,2 милиона метара.

До 1951 године производњу кудељних тканина повећати на 17,3 милиона метара, а производњу ланених тканина на 19,7 милиона метара.

64) Увести нову производњу вештачких влакана и постићи 1951 године производњу од 21.000 тона и тиме знатно проширити сировинску базу текстилне индустрије.

65) У петогодишњем плану текстилну индустрију потпуно оспособити за коришћење проширене домаће сировинске базе, као што су домаћи лан, домаћи памук, кудеља, брнистра, вештачко влакно и слабије врсте вуне. Извршити модернизацију постројења и битну рационализацију производње и отклонити несклад између капацитета предioniца и ткаоница.

66) Уложити велике напоре и спровести све мере за знатно побољшање квалитета текстилних производа. Повећати избор тканина и проширити производњу квалитативно бољих тканина за израду капута, мушких одела, женских костима и хаљина, и производњу разнобојних тканина.

Индустрија коже, обуће и гуме

67) Проширити производњу ципела на 8 милиона пари у 1951 години, то јест, 2 пута више него у 1939 години.

Производњу гумених опанака лодићи на 4,400.000 пари у 1951 години, а осигурати и потребно повећање производње гумених чизама. Производњу аутогума повећати на 160.000 комада у 1951 години и истовремено повећати производњу гума за бицикле на 2,640.000 комада. Индустрији гуме створити снажну сировинску базу синтетичког и природног каучука.

68) У индустрији кожа провести обимну реконструкцију постројења и рационализацију производње, при чему нарочито повести рачуна о побољшању хигијенских услова рада.

Медицинска производња

69) Ради стварања материјалне базе за спровођење успешне здравствене службе установити производњу средстава за сузбијање епидемија, за широке акције сузбијања маларије, туберкулозе, итд.

Обезбедити опрему болница болничким уређајима и апаратима, медицинским инструментима и помоћним средствима, а зубарске станице потребним уређајем и прибором. Установити производњу одговарајућих санитетско-хигијенских средстава и уређаја.

70) Увести и развити до потребне мере производњу хормонских препарата и достићи годишњу производњу инзулина од 100 милиона интернационалних јединица.

Посветити нарочиту пажњу производњи опијумских алкалоида. Припремити производњу медикамената који претстављају најновије тековине науке и који ће бити у могућности да обезбеде ефикасно и јефтино лечење.

Члан 11

Занатство

1) Повећати производност рада у занатству увођењем одговарајућих алата и машина. Обезбедити до 1951 године занатству алат и машине у вредности од 750 милиона динара и одговарајуће сировине, горива и мазива.

2) Подизати стручну квалификованост занатлија и усмерити произвођачко занатство на квалитетну израду првен-

ствено производа по појединачним поруџбинама, који нису предодређени за индустријску производњу.

3) У циљу учвршћивања и развика задружног занатства, обезбедити даљи развој произвођачко-прерађивачких задруга и задруга услужних заната, те 1951 године постићи вредност производње у висини од 4 милијарде динара и вредност оправки у висини од 1,5 милијарде динара.

4) Искористити у занатској радиности до највеће могуће мере сировине, које су неподесне за даљу индустријску прераду, као што су отпадни метални лимови и шипке, отпадне коже, гуме, текстили, длаке, перје и сл.

5) Унапредити народно кућно занатство, за поједине крајеве специфичне и уметничке занате, нарочито производњу чипака и везова, ћилимова, резбарија, филигранских и кујунџијских радова, плетених производа и квалитетне керамике.

6) Организовати систематски откуп специфично-занатских и уметничких рукотворина.

Члан 12

Пољопривреда и шумарство

Пољопривреда

1) Основни је задатак пољопривреде повећање производње хлебних житарица, масноћа, меса, млека и других производа за побољшање исхране становништва и производње сировина потребних за извршење плана индустрије.

Достићи и у главним гранама премашити просечно за 20% предатну пољопривредну производњу.

Организовати пољопривредну производњу на бази рејонизације за оне гране производње у којима треба да се повећа планска производња пољопривредних сировина и предмета исхране.

Извршити мелиорације земљишта у великом опсегу. Прећи на интензивнији начин производње и у вези с тим подићи технички ниво пољопривреде. Повисити приносе главних култура и продуктивност стоке. Развијати механизацију у пољопривредним радовима и снабдети пољопривредне произвођаче потребним средствима за производњу.

Развијати научно-истраживачки рад и повећати број пољопривредних истраживачких установа. Дати им у задатак испитивање рејона производње и проналажење најбољих

метода за подизање производње у свим гранама пољопривреде, а нарочито на подручју селекције биља и стоке.

Омасовити примену тековина науке у пољопривредној производњи.

Проширити производњу суптропског биља у одговарајућим рејонима.

Мелиорације

2) Извршити одводњавање подводних и мочварних терена на површини од 400.000 ha и тиме освојити нове површине, првенствено за повећање производње на границама. Извршити мелиорације подводних терена дуж великих река Дунава, Саве, Тисе и Мораве и мелиорације већих објеката: Мачванског поља у Србији, Лоњског поља у Хрватској, Скадарског Језера у Црној Гори, мочварних поља уз Вардар и Црну Реку у Македонији и већих крашких поља.

Побољшати систем одводњавања довршењем постојећих и подизањем нових црпних постројења. Повећати јачину постојећих црпних станица и изградити нове са снагом 30.000 kW. Проучити могућност и спровести употребу истих црпних станица за наводњавање и одводњавање.

3) Ради постизавања већих и сигурнијих приноса житарица, индустријских и других култура спровести наводњавање на површини од 400.000 ha првенствено у житородним и суптропским реонима и на тај начин повећати наводњавану површину за 10 пута према 1939 години.

4) Увести сходно потребама водопривреде хидрографску службу, израдити катастар вода и разрадити најдаље до 1949 године водопривредне планове за сливове већих река с нарочитим освртом на хидрогеолошке особине. Разрадити пројекте за даље мелиорације земљишта и провести педолошко и хидролошко испитивање земљишта које долази у обзир за мелиорације.

Механизацијом и бољом организацијом рада повећати производност рада на пољу мелиорације за 30%.

Земљорадња

5) Повећати засејане површине на 7,7 милиона ha. Ово повећање извршити углавном укидањем угара и новим површинама добијеним путем мелиорација.

6) Повећати производњу житарица у житородним рејонима. Смањити површину под кукурузом у нежитородним

рејонима и заменити га крмним биљем, индустријским и другим културама.

Код пшенице и осталих белих житарица задржати засејане површине у висини предратног просека, а повећати производњу повишењем просечног приноса по хектару за 15%.

Повећати принос кукуруза по хектару за 20% применом бољег семена (хетерозиса) и осталих мера и на тај начин достићи предратну производњу и поред смањивања површина у нежитородним рејонима.

7) Повећати површине индустријског биља за 2,4 пута, и приносе за 8—30% према предратним и на тај начин осигурати сировине прехранбеној, текстилној индустрији, индустрији уља и индустрији гуме.

Проширити културе шећерне репе, дувана, памука, конопље, лана и другог индустријског биља. Испитати нове индустријске културе као коксагис, сафлор, брнистру и друге и увести њихову културу у подесним рејонима.

8) Ради обезбеђивања сточне крмне базе, побољшања плодореда и подизања плодности земљишта, повећати површину под крмним биљем за 2,3 пута према предратној, првенствено у сточарским рејонима. Повећати продуктивност ливада и пашњака.

Проширити површине под повртарским биљем за 1,5 пута и повећати производњу поврћа за побољшање исхране градског и сеоског становништва.

9) Повећати приносе главних култура по јединици површине применом напредних агротехничких мера: избора и селекције семена чистих сорти житарица, индустријских и других култура, правилне обраде земљишта, повећања употребе стајског и минералних ђубрива и других мера.

Осигурати производњом у земљи потребно квалитетно семе за главне пољопривредне културе.

Воћарство и виноградарство

10) Повећати број стабала и до краја 1951 године достићи предратно стање. Ради осигурања даљег пораста воћарства повећати производњу садница на 5,000.000 комада.

Код шљива и јабука, достићи предратну просечну производњу. У изразито воћарским рејонима повећати производњу подизањем нових воћњака на модерној основи.

Бољом негом, обрадом, масовним сузбијањем болести и штеточина и другим мерама повећати принос воћака по стаблу.

11) Извршити обнову и проширити површину под виноградима и лозним матичњацима.

Повећати производњу грозђа и вина и удвостручити прераду вина изградњом нових великих подрума.

Сточарство

12) У сточарству достићи и премашити до 1951 године предатно бројно стање стоке.

Код говеда премашити предатно стање за 16%, код свиња за 71%, код оваца за 46%. Повећати број оваца особито у сточарским рејонима.

Спровести мере за побољшање квалитета говеда и пови-
сити производњу млека по крави за 200 литара. Повећати
принос вуне по овци за 20%, а тежину за 10%, увођењем
нових раса, укрштањем, бољом исхраном и негом.

13) Повећати за 5 година производњу главних сточних
производа и премашити предатну производњу масти, млека,
вуне и коже. Форсирати уговорни тов и повећати број утов-
љених свиња на 2,5 милиона комада. Организовати у том
циљу велика товилишта. Ради унапређења живинарства про-
ширити мрежу инкубатора.

14) Ради обезбеђења здравственог стања стоке повећати
производњу сточних лекова, серума и осталих биолошких
препарата и хемиско-фармацеутских препарата. Организо-
вати што ширу примену ветеринарско-санитетских мера.

Спровести мере за опасивање што већег броја стоке
особито кобила. Примењивати масовно вештачко осемењи-
вање стоке. Организовати масовно сузбијање јаловости код
кобила и крава.

Изградити и оспособити мрежу ветеринарских болница
и амбуланти. Успоставити сточарске станице.

Повећати производњу концентроване сточне хране из-
градњом фабрика и силоса за сточну храну.

Механизација и хемизација пољопривреде

15) Подићи технички степен пољопривреде снабдева-
њем бољим машинама, већим количинама ђубрива, сред-
ствима за заштиту биља, сточним лековима и другим сред-
ствима.

Снабдети пољопривреду у току пет година новим трак-
торима, са 250.000 гвоздених плугова, 50.000 сејачица и дру-
гим пољопривредним машинама.

У циљу даљег развијања механизације организационо учврстити пољопривредне машинске станице и повећати њихов број. Побољшати искоришћавање капацитета трактора на 300 ha условног орања, тј. за 2,6 пута.

16) Повећати употребу и дати пољопривреди у 1951 години 350.000 тона минералних гнојива. Снабдети пољопривреду довољним количинама средстава за заштиту биља.

Државна пољопривредна добра

17) Ојачати и организационо учврстити државна добра за њихов основни задатак, тј. снабдевање сељачких радних задруга и сељачких газдинстава квалитетним семеном, воћним и лозним садницама, добром приплодном стоком и другим средствима пољопривредне производње. Повећати сточну производњу на државним пољопривредним добрима.

Увести радне норме и повећати производност рада. Увести обавезне агротехничке и зоотехничке мере.

Сељачке радне задруге

18) Помоћи сељачким радним задругама да се организационо учврсте. Увести производне и финансиске планове, бољу организацију рада и остале мере да би сељачке радне задруге постале узорна газдинства.

Рибарство

19) Развити морско рибарство. Повећати укупни улов морске рибе на 50.000 тона и тиме премашити предратни улов за 3,5 пута. Спровести механизацију риболова изградњом потребних риболовних јединица, повећати норму улова и снижити трошкове рибарења за 25%.

Усавршити технику риболовног алата и пронаћи најпodesније методе за прераду рибе.

Проучити биологију и миграцију економски најважнијих риба Јадранског Мора у циљу даљег развоја морског рибарства.

20) Повећати улов плаве рибе и спровести механизацију риболова у унутрашњим водама. Развити дубински риболов пливачарима и риболов на отвореном мору кочарима. Постићи норму од 100 тона улова по броду годишње и укупну експлоатацију од 24.000 тона.

Развити вештачко гајење морских безкраљежњака нарочито каменица, користећи што пространија природна подручја за гајење. Постигћи у 1951 години производњу од 6.000.000 комада каменица годишње.

21) Унапредити произвођачке рибарске задруге у правцу што рационалнијег лова плаве и друге рибе у унутрашњим водама.

Помоћи рибарским задругама у механизацији лова. Предузети мере за њихово организационо учвршћивање, увођење норми и бољу организацију рада.

22) Развијати слатководно рибарство. Повећати укупну производњу и улов рибе на 50.000 тона. Знатно повећати производњу на постојећим вештачким рибањацима и проширити њихове површине на земљиштима неподесним за остале гране пољопривредне производње.

Повећати производњу мрестилишта и обезбедити довољну количину млађа за насађивање и порибљавање вода.

Шумарство

23) У циљу очувања и мелиорисања земљишта, побољшања режима вода, заштите пољопривредног тла и подизања производње шумарства, пошумити 100.000 ha старих седишта, паљевина, голети и крша; спровести мелиорацију залуштених шума на површини од најмање 150.000 хектара. Спровести опсежне радове ради заштите тла од одношења ветром и водом, као и заштите пољопривредног тла, комуникација и грађевина од бујичних наноса и усова, и приступити уређењу једне половине свих регистрованих бујичних подручја.

Уредити тј. премерити, инвентарисати, те одредити прираст и принос на површини од најмање 3 милиона хектара шума и шумског земљишта.

Развити у што већој мери рад научних установа и станица за шумска испитивања и одредити им као главне задатке: проучавање мера за повећање прираштаја; проширење постојећих и увођење нових врста дрвећа са великим прирастом, а потребних савременој дрвној индустрији; смањење трошкова пошумљавања механизацијом рада и што већом применом сетве уместо садње, истраживање мера за заштиту шума; испитивање техничких својстава дрвета и што боље његове примене у дрвној индустрији, а нарочито у вези са искоришћавањем отпадака и мање вредног дрвета.

24) Смањити отпатке код сече, прераде и извоза дрвета, а отпатке искористити за прераду и добивање корисних производа. Постепено уклањати отворена огњишта и ложити само с просушеним дрветом. Грађевинско дрво замењивати другим грађевинским материјалом у подизању зграда, у рудницима и саобраћајним објектима, а нарочито за железничке прагове. Типизирањем смањити потрошњу у грађевинској столарији и изради намештаја.

Осигурати боље искоришћавање лишћара, а нарочито букових трупаца за стругаре и тако остварити повећање производње поред редукције сече.

25) У циљу механизације и рационализације рада ставити у рад 2.000 моторних и електричних ручних тестера. Снабдети шумарство великим бројем сталних и преносних дизалица и тако механизовати утовар и претовар за 30 %. Ради отварања нових шумских комплекса, поред густе мреже путева за запрежну вучу, изградити најмање 250 км путева за тракторску вучу, 700 км путева за камионе, 200 км железница узаног колосека и 50 км жичаних железница. За механизацију транспорта осигурати 600 трактора, 700 камиона, 100 локомотива, претежно моторних и већи број кола са гумама за запрежну вучу. Најмање 30 % свих моторних возила употребити за погон на дрвени угаљ или дрво, а парне локомотиве замењивати моторним.

Ради бољег управљања и чувања шума изградити 100.000 м² управних и чуварских зграда.

Регулисати шумску пашу. Организовати службу за заштиту од пожара и заразе поткорњака.

Члан 13

Саобраћај

1) Током петогодишњег плана повећати капацитет свих грана саобраћаја у циљу задовољења потреба брзог развита народне привреде.

У току 5 година извршити дефинитивну обнову ратом оштећених саобраћајних објеката и средстава и изградити нове у вредности 72,6 милијарди динара примењујући искуства савремене науке како у грађењу тако и у експлоатацији.

Осигурати планску сарадњу свих грана саобраћаја и њихово међусобно допуњавање у превожњу. При том сматрати железнички саобраћај основним носиоцем транспорта,

но упоредо снажно појачати удео водног транспорта нарочито за масовну робу на дугим релацијама. Растеретити железницу превозења на кратке релације и пребацили таква превозења и локални транспорт на ауто-саобраћај, који сем тога треба појачати у крајевима где аутомобил представља једину модерну врсту транспорта.

Побољшати експлоатацију свих грана транспорта и избећи укрштавање превозења исте робе.

Предузети мере за повећање равномерности и бољу организацију транспорта у складу са потребама привреде.

Модернизовати возни парк и техничке уређаје и створити довољне резервне капацитете.

За несметано и брзо одвијање планског руковођења привредом и за потребе државне управе и широких народних маса, осигурати даљи развој средстава за везу.

Железнички саобраћај

2) Повећати годишњи утовар у 1951 години на 3,8 милиона вагона, односно 53,2 милиона тона робе и осигурати превозни учинак од 10,5 милијарди нето тонских километара, тј. 2,5 пута у односу на 1938 годину односно 3,3 пута према 1946 години.

Просечни утовар једног вагона повећати од 10,4 на 14 тона.

Знатно смањити однос бруто тежине воза према нето тежини и коефицијент неравномерности утовара.

У циљу рационалнијег искоришћавања вучне снаге локомотива извршити њихово типизирање по железничким пругама; извршити типизацију возних средстава, локомотива и вагона, и смањити број серија и типова.

Смањити обрт кола до краја 1951 године на 4 дана.

Смањити потрошњу горива на 1 тонски километар за погон локомотива за 15% а мазива за 25% у односу на 1946 годину.

До 1951 године смањити трошкове експлоатације за 40% у односу на 1946 годину.

Приступити широкој механизацији при грађењу и одржавању железница применом модерних машина, пнеуматичког и електричног алата и аутоматских уређаја.

Спровести масовну примену бетона и армираног бетона при изradi мостова и железничких прагова.

У циљу повећања транспортне моћи железница и могућности примене возних средстава веће носивости, појачати горњи строј пруга нормалног колосека за најмањи осовински притисак од 15 тона, а на главним пругама од 18 тона и брзине од 80—100 км час.

Према најповољнијој корисној дужини колосека на станицама једне пруге, извршити типизирање њихових дужина у циљу бољег искоришћења возних средстава и повећања пропусне моћи на целој прузи.

Оспособити 80% од теретног возног парка за аутоматско кочење.

Форсирати изградњу теретних вагона за аутоматски истовар.

На главним претоварним станицама подићи постројења за механизовани претовар робе.

3) Обновити и предати саобраћају 450 комада локомотива нормалног колосека и 130 комада локомотива узаног колосека, обновити 2000 оштећених путничких кола, 265 службених и 14.500 теретних кола.

Ставити у промет 200 комада нових локомотива домаће производње, 930 нових путничких кола, 100 службених кола и 14.560 нових теретних кола.

4) Изградити дупли колосек нормалних пруга на укупној дужини од 477 км и то на пругама: Подсусед—Сутла, Загреб—Дуго Село, Земун—Новска, Савски мост—Топчидер, Лалово—Ниш.

Довршити грађење започетих железничких пруга на дужини од 400 км.

Извршити електрификацију 300 км железничких пруга нормалног колосека.

Изградити нове пруге у укупној грађевинској дужини од 1.500 км и започети изградњу у укупној дужини од 430 км.

При грађењу и реконструкцији пруга применити индустријску-серијску израду типизираних мостова, зграда и конструктивних делова.

Извршити дефинитивну обнову свих у рату порушених и оштећених железничких пруга, објеката, постројења и возних средстава способних за оправку. У том циљу извршити дефинитивну обнову мостова у дужини од 20.000 метара и подићи и пустити у саобраћај порушене мостове на Дунаву код Богојева, на Сави код Јасеновца, преко Струга и Уштице. Извршити обнову тунела и галерија и асанирати

рушевите терене на главним пругама. Обновити 150.000 м² станичних зграда и подићи и обновити 430.000 м² других привредних и управних зграда. Изградити 5.000 станова за раднике и службенике железничких јединица.

5) Знатно побољшати телеграфско-телефонске везе и сигнално сигурносне уређаје, а нарочито на главним пругама користити најновије тековине науке и технике. Обновити и изградити 4.000 км једноструке дужине телефонских линија, 1.000 км телеграфских и 1.000 км звоновно-сигналних линија.

6) За извршење петогодишњег плана експлоатације и инвестиција обезбедити и оспособити потребне стручне кадрове и створити за то потребне предуслове.

Применити радне и техничке норме за све радове у области железничког саобраћаја који се могу нормирати.

Изградити и припремити нове, савремене саобраћајно-техничке прописе за експлоатацију и грађење железница.

Поморство

7) Оспособити трговачку морнарицу за подмирење потреба народне привреде и за обезбеђење транзитног превоза робе и путника из земаља залеђа. У том циљу обновити и изградити трговачку морнарицу у висини од 600.000 БРТ тј. повећати 1,5 пута од предатног стања. При изградњи нових као и обнови старих бродова руководити се научним и техничким тековинама савремене бродоградње, како у погледу повећања брзине бродова, рационалности погона, маритимне сигурности тако и у погледу удобног смештаја путника. При овоме имати у виду и потребе туризма. Изградити потребан број поморских помоћних јединица: трајекте и јединице за снабдевање обале и острва водом, за теглење и спасавање, пилотажну и лучку службу, као и јединице за одржавање лука и пловних путева.

8) Обновити Ријечко-Сушачку луку у висини њеног предатног капацитета. Изградњом нових оперативних обала повећати дужину ових за 20% у поређењу са предатним стањем. Извршити обнову свих лука општедржавног значаја и опремити их савременим лучким постројењима за механички претовар терета. Осигурати поморску безбедност пловидбе изградњом, обновом, реконструкцијом и модернизацијом светионика, светионичних уређаја обалних лучких светила и поморских знакова.

9) За уздизање средњих и виших поморских стручних кадрова изградити три нове школске зграде са интернатима, а даље развити постојеће школе и очувати њихове велике традиције.

10) Изградити радионицу за оправку и одржавање техничких пловила, помоћних поморских јединица и светионичних уређаја. За потребе пловног парка и саобраћаја на Скадарском Језеру и реци Бојани обновити и проширити бродарску радионицу на Скадарском Језеру.

Унутрашња пловидба

11) Повећати у унутрашњој (речној, каналској и језерској) пловидби превоз товара у домаћем и иностраном саобраћају у 1951 години по учинку на 115% и 113% по количини превезене робе у поређењу са предатним. Знатно повећати учешће у иностраном водном саобраћају према предатном учешћу.

Убрзавањем промета тегљача и теретњака побољшати искоришћавање пловних путева и повећати брзину допремања товара за просечно 35%, а искоришћавање теретњака и дрварица за просечно 25% у поређењу са предатним. Смањити трошкове експлоатације транспортног пловног парка за најмање 25%.

12) Обновити ратом запуштене пловне путеве на рекама Дунаву, Сави, Драви и каналима, а нарочито на реци Сави од Београда до Сиска и на Дунаву код ушћа Мораве, Земунa, Сланкамена, Черевих—Футога и Моховског просека. Завршити обнову обележавања пловних путева и успостављања ноћне пловидбе.

Изградити мелiorационо-пловни канал од Сиска до Подсуседа и тако везати воденим путем Загреб са Београдом и осталим привредним центрима.

У циљу чишћења пловних путева и обнове пловног парка извадити из воде око 350 пловних објеката.

Завршити обнову и проширење бродоградилшта и бродарских радионица и изградити два нова бродоградилшта у одговарајућим зимовницима. Повећати капацитет бродоградилшта и бродарских радионица за 1,5 пута у поређењу са предатним и организовати за њих производњу главних и помоћних бродских стројева, прибора и опрема.

Искористити при грађењу бродова најновије тековине бродоградилшне технике.

Завршити обнову пловног парка и приступити новоградњама транспортних и техничких пловила. Изградити 20.400 КС вуче, 57.300 тона носивости товарног простора, багера и елеватора капацитета 1.320 м³ час и пловених дизалица укупне носивости 100 тона. У 1951 години достићи капацитет транспортног пловног парка 104% у погледу вуче и 85% у погледу товарног простора од предатног. До 1951 године премашити капацитет багера и елеватора 2 пута а капацитет пловених дизалица за 3,3 пута у поређењу са предатним.

Обновити ратом порушена и усавршити постојећа пристаништа и товаришта. Изградити 7.610 м нових оперативних обала и на тај начин повећати укупну дужину оперативних обала 3 пута у поређењу са предатним.

Изградњом и постављањем 47 комада пристанишних дизалица и два претоварна силосна уређаја повећати механизацију претовара у пристаништима унутрашње пловидбе до 1951 године за близу 4 пута према предатној.

Изградити 33.200 м² пристанишних зграда (складишта, бродостаница и капетанија). Изградити 56.630 м² станбених зграда за раднике и службенике унутрашње пловидбе.

13) Приступити испитивањима, студијама и пројектима: за даље техничко усавршавање постојеће мреже унутрашњих пловних путева, пристаништа, транспортних и техничких пловила и бродоградилишта за даље повећање мреже водних путева и дужина оперативних обала и за обнављање и повећање пловног парка — у складу са потребама и уздизањем целокупне народне привреде.

Ваздушни саобраћај

14) Повећати број линија за 2,6 пута у домаћем и 4 пута у иностраном саобраћају, а број авиона за 4,8 пута у поређењу са 1946 годином.

Постићи капацитет превоза путника од 120.000 у домаћем и 40.000 у иностраном саобраћају.

Изградити 10 ваздушних пристаништа са свим потребним уређајима, користећи најновије тековине технике. Усавршити службу обезбеђења летења и проширити је на целу земљу.

Повећати километражу сваког авиона на 250.000 км годишње и рационализацијом смањити ефективне трошкове експлоатације за 30%.

Извршити предрадње за летење преко целе године.

Јавни аутосаобраћај

15) За обезбеђење потреба у превозењу и потреба широким народних маса у јавном аутосаобраћају обезбедити повећање возила и то: камиона 1,9 пута, аутобуса 2,3 пута, приколица 1,5 пута, путничких возила 1,7 пута у поређењу са 1946 годином.

За смештај и оправку возила градити нове гараже и радионице од 230.000 м² површине. За радионице и гараже обезбедити потребну опрему.

Јавни аутосаобраћај развити нарочито у републикама које су више упућене на аутосаобраћај; увести потребан број линија за робни и путнички (нарочито туристички) промет у земљи. Користити рационалније носивост возила и употребу приколица, проширити употребу путничких аутомобила и аутобуса.

Повећати искоришћење аутопарка на 75% носивости у оба правца. Бољим одржавањем и чувањем возила смањити број неисправних возила испод 20% укупног броја. Подизати радионице за генералне и средње оправке, веће збирне гараже и станице за одржавање. Побољшати и развијати организацију аутотранспортних предузећа ради извршења транспортних задатака, координирати рад аутосаобраћаја са осталим врстама саобраћаја.

За извршење ових задатака обезбедити и оспособити потребан стручни кадар, техничке норме и прописе.

Путеви

16) Прилагодити путну мрежу захтевима моторног саобраћаја и другим потребама привреде у циљу смањења трошкова експлоатације и повећања безбедности вожње. У ту сврху изградити 500 км нових путева са коловозом за средња оптерећења. Изградити 600 км путева са савременим коловозом за тешки саобраћај, извршити велику оправку туцаничког коловоза у дужини од 10.000 км и велику оправку савремених коловоза на дужини 150 км.

Извршити реконструкцију туцаничког коловоза са изградом камене подлоге на дужини од 400 км, затим модернизацију туцаничког коловоза на дужини од 1.000 км и реконструкцију постојећих путева на дужини од 250 км. Изградити нових мостова у армираном бетону у укупној дужини од 700 м, и извршити обнову гвоздених мостова у дужини

од 1.450 м и мостова у армираном бетону од 12.000 м. У највећој мери користити употребу битумена код изградње савремених коловоза.

Од већих инвестиционих радова потпуно изградити аутопут Београд—Загреб—Љубљана, као и пут Нишка Бања—Цариброд. Довршити обнову већих мостова и то преко Саве код Шапца и код Сремске Раче; преко Дрине, код Љубовије, и изградити нове мостове преко реке Саве Београд—Земун, код Подсуседа, преко Велике Мораве код Појата и код Алексинца на путу Београд—Скопље.

Пошта

17) Осигурати квалитативно добре телеграфске и телефонске везе између Београда и свих републиканских и обласних центара, поставити телефонске везе у све индустријске центре, све среске одборе и сва државна пољопривредна имања и станице.

До краја 1951 године изградити 20.880 км нових телефонско-телеграфских линија и побољшати постојеће линије, појачати капацитет тт линија на главним правцима са 630 канала преко високофреквентних уређаја. Каблирати веће градске мреже, повећати капацитет телефонских централа за 63.880 прикључака и то поглавито по систему аутоматско-мрежних група, монтирати 275 комада аутоматских кућних телефонских централа, повезати телефонским линијама најмање 40% месних народних одбора. Повећати број телеграфских машина — телепринтера — за 625 комада ради увођења претплатничке телеграфске службе при привредним предузећима и установама и за замену дотрајалих морзе апарата и повећати коришћење вишеструке телеграфије по телефонским линијама. Поставити пет нових телефонских предајних и пријемних радио станица и пет нових радио телеграфских емисионих станица. Отворити 656 поштанских уреда и 1.450 мањих пошта при месним народним одборима. Поштански саобраћај свестрано побољшати тако да се пренос поштанских пошиљака и новина убрза користећи за то најбржа механизована саобраћајна средства (брзе возове, аутобусе, авионе и др.). Повећати дужину поштанских линија за 54.566 км.

ГЛАВА III

ПЛАН МАТЕРИЈАЛНОГ И КУЛТУРНОГ УЗДИЗАЊА НАРОДА

Члан 14

Рад и кадрови

1) Осигурати стално повећање производности рада — увођењем што веће механизације, нових метода рада, нових технолошких процеса и радних норми, повећањем квалификације радника и потпуним искоришћењем радног времена — и на тај начин створити предуслове за повећање плата и боље награђивање трудбеника свих категорија. У вези с тим усавршити систем прогресивног плаћања код премашења норми, као и систем давања премија инжењерско-техничком особљу за извршење и премашивање плана.

2) За осигурање извршења плана повећати бројно стање квалификованих радника од 350 хиљада у 1946 години на 750 хиљада у 1951 години. То повећање постићи првенствено повећањем броја ученика у привреди и њиховим упућивањем, преко органа посредовања рада, у најважније привредне гране. У циљу појачања прилива радне снаге у индустрију, рударство, грађевинарство и саобраћај, обезбедити предузећа потребним радничким становима и менаџама. Осигурати у што већој мери увођење жена у привреду.

Широко разгранатом мрежом течајева у свим предузећима приступити брзој и масовној изградњи полуквалификованих радника и њихов стручни ниво систематски и поступно подизати на ниво квалификованих радника путем индивидуалног практичног обучавања. С тим у вези увести и популарисати такмичење међу квалификованим и висококвалификованим радницима у оспособљавању што већег броја ученика и полуквалификованих радника за квалификоване. Свим овим мерама оспособити у што краћем року што већи број квалификованих радника уже специјалности. Квалификоване раднике оспособљавати помоћу виших курсева за руководиоце.

3) Обезбедити повећање средњих стручних кадрова од 65 хиљада у 1946 години на 150 хиљада у 1951 години. Извршење овог задатка осигурати у првом реду проширењем средњестехничких школа и отварањем нових. Овако поступити и у погледу средњих економских, пољопривредних,

шумарских, саобраћајних, здравствених и других школа за средње стручне кадрове. Повећати у великим размерама упис ђака у ове школе и привући их у средње стручне школе путем популарисања ових струка и стипендијама за ђаке завршеног четвртог разреда гимназије.

4) Осигурати повећање броја стручњака са факултетском спремом просечно на 5000 годишње, у ком циљу предузети мере за повећање процента дипломираних у односу на број уписаних студената (проширење школских просторија, лабораторија, реорганизација наставе, повећање броја наставника). Извршити плански упис на појединим факултетима и стручним школама и тиме осигурати потребан стручни кадар најважнијим секторима.

За савлађивање тешкоћа услед несташнице стручних кадрова, растеретити их административних послова и максимално довести до изражаја њихову стручну спремност.

Извршити правилну расподелу постојећих факултетских образованих кадрова по појединим гранама и територијама.

5) Ради што бржег решавања тешкоћа у кадровима убрзати образовање нових кадрова ужом специјализацијом наставних програма. Повезати наставу с практичним радом у привреди и током школовања оспособити кадрове за непосредно укључење у производњу.

Члан 15

Повећање производности рада и снижење цене коштања

1) Повисити материјални и културни ниво радника путем повећања вредности реалне наднице и снижења цена предмета широке потрошње.

2) Израдити типизацију и стандардизацију сировина, полупроизвода и готових производа уз тачно одређивање квалитативних и техничких обележја сваког појединог артикла.

3) Спровести у предузећима и установама систематску евиденцију, увести и побољшати норме утрошка рада, материјала, горива и електричне енергије и водити систематску калкулацију за целокупну производњу.

4) Повећати производност рада и снижити цене коштања путем јачања радне дисциплине, такмичења, спровођења у максималној мери механизације и рационализације, смањења норми утрошка по јединици производње, побољшања квалитета материјала, заменом скувих и дефицитних врста сиро-

вина и горива јевтинијим врстама којих има у довољној мери, бољим искоришћавањем сировина и горива, смањењем отпадака и шкарта и искоришћавањем отпадака.

5) Снизити пуну цену коштања — не узимајући у обзир снижење настало услед снижења цена материјала: у рударству за 31%, у индустрији за 25%, у електропривреди за 33%, у грађевинарству за 28%, у железничком саобраћају за 40% према ценама у почетку 1947 године. Снижење пуне цене коштања постићи уз истовремено побољшање квалитета производа и услуга.

6) Повећати производност рада у рударству за 90%, у индустрији за 66%, у станбеној изградњи за 56% према стању у 1946 години.

7) Трошкове трговине снизити у 1951 години испод 10% продајних цена на мало, према 39% у 1939 години.

Члан 16

Станбено и комунално газдинство

1) У току пет година завршити обнову ратом порушених станбених зграда у селима, наставити оправку порушених зграда у градовима и изграђивати нове станбене колоније.

Поправити у рату порушене и дотрајале станбене зграде и ново изградити 15 милиона м² станбених зграда у градовима, селима и колонијама за укупну суму од 30 милијарди динара.

Од тога на станбене зграде у градовима и селима 8 милиона м², на индустријске, рударске и саобраћајне колоније 7 милиона м².

2) Створити масовну производњу монтажних станбених зграда са типизираним и стандардизованим деловима.

Развити индустријску производњу грађевинских делова и грађевинског материјала.

Извршити научно-техничка испитивања за боље, брже и економичније грађење станбених зграда.

Извршити експерименталне научно-техничке радове за производњу нових, бољих и јевтинијих грађевинских материјала на бази домаћих, јевтиних, недефицитних материјала и отпадака. Извршити типизацију и стандардизацију грађевинских делова на бази напредне науке и технике.

3) У градовима обезбедити уређење градског саобраћаја, улица, тргова, уличног осветљења, јавних купатила и

перионица рубља, чишћење града, уређење паркова, градског зеленила и места за фискултуру и одмор.

У ту сврху осигурати производњу санитарних објеката и инсталација за водовод, канализацију, осветљење и загревавање.

У току пет година поправити и ново изградити за укупан износ од 7 милијарди динара: водовода 1.500 км, канализације 1.560 км, улица 1.250 км, уличног осветљења 1.250 км, трамвајских пруга 40 км, тролејбуских пруга 55 км, јавних купатила са 3.500 места.

Ставити у промет: трамвајских кола 300 комада, аутобуса 170 комада и тролејбуса 100 комада.

4) У току пет година приступити у 20 највећих градова у земљи њиховом планском уређењу у духу модерног урбанизма и у складу са привредним, комуналним и културним потребама новог друштвеног живота.

У ту сврху извршити припремне регулационе и хидротехничке радове и регулисање градова и изградити нове јавне и административне зграде: све ово за укупну суму од 3 милијарде динара.

5) Извршити опсежне радове на реконструкцији и изградњи Београда и оспособити га за вршење задатака главног града као политичког, привредног и административног центра.

Члан 17

Просвета и култура

1) У току петогодишњег плана: подизати општи културни ниво народа, потпуно ликвидирати неписменост, обухватити основном школом сву школски обавезну децу, проширити мрежу установа за опште образовање, и мрежу културних установа и убрзати ликвидацију културне заосталости појединих народних република.

2) У складу с тим основним задацима инвестирати за просвету 5,9 милијарди динара и тиме изградити 1 милион м² школске површине, а број ученичких места повећати за 320.000. Осим тога 60% школски обавезне деце обухватити седмогодишњим школовањем.

3) Изградити нова позоришта, музеје, галерије и остале културне установе у вредности од 1,3 милијарду динара.

4) Извести радове у вредности од 1,5 милијарду динара на подручју кинематографије и то за изградњу филмског града крај Београда, биоскопских дворана, путујућих биоскопа и за проширење филмских предузећа за производњу филмова.

Члан 18

Радио

У циљу правилног развоја радиодифузне службе изградити снажне радио емисионе станице у Београду и свим народним републикама, са потребним бројем релејних станица и тиме омогућити добар пријем на целој територији као и ван граница наше земље. За извршење ових основних задатака поставити нове радио емисионе станице од којих једну средњоталасну од 150 kW и краткоталасне радио станице у јачини од 210 kW, у свим народним републикама поставити снажне радио емисионе станице најмање снаге од 20 kW, а у Војводини, Далмацији и на Космету поставити радио емисионе станице најмање снаге од 10 kW и до краја 1951 године постићи укупну снагу од 850 kW тј. повећати преко 35 пута према 1939 години. Организовати звучне станице са везама за звучнике за потребе предузећа, школа, тргова и установа. Осигурати повећање броја радио претплатника и претплатника на звучнике. Изградити централни радио лабораторијум и пријемни центар.

Члан 19

Здравље

1) У току пет година инвестирати у здравствене установе и здравствену службу, општу и социјалног осигурања, 5,4 милијарди динара.

2) Повисити степен здравствене заштите у целој земљи, а нарочито у заосталим републикама.

3) Изградити 110 болница са 14.300 кревета и на тај начин повећати однос кревета у болницама на 1.000 становника са 2,05 у 1939 години на просечно 3,1 кревета на 1.000 становника у 1951 години.

4) У Народној Републици Македонији повећати број кревета у болницама за 2400, а у Народној Републици Босни и Херцеговини за 3.200 кревета.

5) Број осталих здравствених установа као амбуланата, станица и поликлиника подићи на 730 у целој земљи.

6) Фискултурном одгоју омладине посветити велику бригу и инвестирати за изградњу разних спортских грађевина и набавку неопходног материјала за развој фискултуре 900 милиона динара.

Члан 20

Трговина и снабдевање

1) Снабдевању широких народних слојева посвећивати највећу пажњу. У вези са задацима повишења животног стандарда у току спровођења петогодишњег плана повећати вредност целокупног робног промета на мало за 1,8 пута према 1946 години.

Упоредо с порастом производње у пољопривреди и индустрији постепено напуштати систем рационираног снабдевања прехранбеним и индустријским производима.

2) Развити и повећати мрежу државних трговачких стоваришта и радњи на велико до броја који ће у највећој мери задовољити потребе директног снабдевања малопродајне трговачке мреже. Организовати трговачка стоваришта за поједине групе артикала и према потребама појединих народних република и економских рејона.

У државним и задружним трговачким радњама обезбедити што културније задовољење захтева потрошача и потребан избор (асортиман) робе.

Развити снабдевање села и индустријских насеља првенствено преко задружне трговачке мреже.

3) Организовати и свестрано помагати даљи развитак тржишта локалне производње у пољопривреди, занатству и кућној радиности и промет између града и села.

4) Број народних ресторана повећати до краја 1951 године 1,7 пута а број издатих obroка 3,6 пута; смањити просечну цену obroка и побољшати квалитет. Повећати број трговачких ресторана у току пет година 3,5 пута, а број издатих obroка 4,5 пута.

Јачати хотелијерство и повећати број сталних државних хотела и код тога број кревета повећати 1,7 пута.

Ради јачања туризма развити угоститељски рад у туризму и повећати га до краја 1951 године 3 пута.

ГЛАВА IV

УКЛАЊАЊЕ НЕРАВНОМЕРНОСТИ У ЕКОНОМСКОМ РАЗВИТКУ НАРОДНИХ РЕПУБЛИКА

Члан 21

1) Ради уклањања неравномерности у економском раз-
витку појединих народних република и у изградњи Федера-
тивне Народне Републике Југославије као привредне целине,
осигурати што бржи темпо пораста производње и инвести-
ција у економски заосталим народним републикама: Босни
и Херцеговини, Македонији и Црној Гори и у економски
заосталим крајевима у другим народним републикама.

Повећати вредност индустријске производње 1951 го-
дине: у Народној Републици Босни и Херцеговини за 10,5
пута, у Народној Републици Македонији за 26,3 пута у по-
ређењу са 1939 годином, а у Црној Гори, која није имала
индустрије, постићи производњу у вредности од 1,1 мили-
јарде динара, и тиме премашити у тим народним републи-
кама општи просечни темпо пораста вредности индустриј-
ске производње.

Повећати укупне инвестиције у току извођења петого-
дишњег плана и то: у Народној Републици Босни и Херце-
говини преко 7 пута, у Народној Републици Македонији 8
пута, у Народној Републици Црној Гори близу 8 пута, у по-
ређењу са 1946 годином, и на тај начин премашити просечни
темпо пораста инвестиција у целој земљи.

2) Развити у економски заосталим народним републи-
кама оне привредне гране које имају домаћу сировинску
базу. Нарочито развити индустрију и електропривреду као
основ за ликвидацију неравномерности у развитку поједи-
них народних република.

У вези с тим максимално искористити природна богат-
ства, развити експлоатацију руда, повећати пољопривредну
производњу и изграђивати саобраћајну мрежу за потребе
привреде.

3) У индустрији правилним размештајем нових фабрика
у току петогодишњег плана постепено отклањати постојећу
неравномерност. Водити код тога рачуна о сировинској и
енергетској бази, о специфичностима и социјалној струк-
тури економски заосталих народних република и крајева
као и о општедржавној корисности размештаја.

Спровести у што већој мери механизацију рада у фабрикама и постројењима, повећати производност рада и побољшати хигијенске и остале услове фабричких радника. Развити основну индустрију, особито металну и хемијску индустрију у Народној Републици Босни и Херцеговини, и у оним крајевима где постоје потребне сировине и остали услови за њихов развој.

Развити рударску производњу у главним базенима угља у Босни и Херцеговини, на Косову и Метохији и експлоатацију руда у Македонији. Форсирано спровести истраживачке радове у економски заосталим крајевима и проналажењем нових руда омогућити даљи уопон основне индустрије.

У пољопривреди развијати сточарство, особито овчарство у сточарским реонима, воћарство, виноградарство и индустријске културе у за то погодним рејснима. Подићи технички ниво у пољопривредној производњи, заменити ралице и дрвене плугове гвозденим плуговима и снабдети пољопривредне произвођаче потребним средствима за производњу. Спровести опсежне мелиорационе радове и регулације река и бујица, решити питање асанације у народним републикама Македонији и Црној Гори.

Мелиорацијом деградираних шума и пошумљавањем годети повећати прираст шума. Приступити рационалној експлоатацији постојећих зрелих шума. Подићи целокупну шумску производњу и омогућити даљи развој дрвне индустрије.

Посветити нарочиту бригу подизању просвете, културе и здравља у економски заосталим народним републикама и крајевима.

ГЛАВА V

ПЛАН ПРИВРЕДНОГ РАЗВИТКА НАРОДНИХ РЕПУБЛИКА

У оквиру овог плана постављају се појединим народним републикама следећи задаци:

Члан 22

Народна Република Србија

Повисити производњу каменог и мрког угља 1951 године на 877.000 тона, а лигнита на 1,3 милиона тона.

Увести производњу грађевинских машина и произвести 1951 године 700 тона грађевинских машина.

Увести нову производњу пољопривредних машина и алата и 1951 године произвести 7.380 тона.

Повећати производњу гвозденог лива на 10.600 тона у 1951 години тј. 4,7 пута више него 1946 године.

Да би се повећала брзина грађевинске изградње уз исто-времено снижење грађевинских трошкова поћи путем пре-фабрикације грађевинских делова и 1951 године постићи производњу од 62.000 тона бетонских префабриката и 60.000 м² површине префабрицираних кућа.

Производњу шпер-плоча 1951 године повећати на 11.500 м³, и тиме премашити производњу од 1939 године 2,6 пута.

У циљу снабдевања широких народних маса текстилним производима повећати производњу 1951 године на 50 милиона метара памучних тканина и 5,6 милиона метара вулених тканина.

Спровести реконструкцију и рационализацију текстилне индустрије.

Производњу ципела са кожним ђоном повисити 1951 године на 1,5 милиона пари, тј. 1,5 пута према 1946 години.

Повећати производњу конзерви воћа и поврћа 1951 године на 35.600 тона уз истовремено постизавање првокласног експортног квалитета у одговарајућем паковању.

Године 1951 постићи производњу електричне енергије од 1,05 милијарди kWh и премашити производњу од 1939 године 3,8 пута.

Повећати засејане површине и достићи у 1951 години 3,93 милиона ha. Повисити површине под индустријским биљем у поређењу са 1939 годином 2 пута, за крмно биље 2,5 пута, за повртарско биље 1,9 пута.

Повећати производњу житарица, особито пшенице и кукуруза у житородном рејону, а смањити површину под кукурузом у осталим рејонима. Повећати производњу индустријског биља, особито конопље, шећерне репе и уљарица.

Развити воћарску и виноградарску производњу, особито јабука и шљива у за то погодним рејонима и повећати производњу садница.

У плану мелиорационих радова обухватити исушење подводних површина дуж Дунава, Саве, Тисе и Мораве, те наводњавање првенствено у Војводини и Метохији.

У сточарству достићи крајем 1951 године: коња 450.000, говеда 1.760.000, што претставља повећање од 1,2 пута у поређењу са 1939 годином, свиња 3,5 милиона комада што претставља повећање од 1,9 пута у поређењу са 1939 годином, оваца 6 милиона комада и живине 16 милиона комада, што претставља повећање од 1,4 пута у поређењу са 1939 годином.

Гајењу коња и говеда посветити нарочиту пажњу у северним деловима републике, а овчарству у јужним деловима. Форсирати у житородним-кукурузним рејонима тов свиња.

Рационализовати искоришћавање букових шума и подвостручити проценат техничког дрвета.

Пошумити 38.000 ха старих сецишта, паљевина, крша и голети и мелиорисати 40.000 ха запуштених шума.

Провести опсежне радове на уређивању бујица.

Уредити 600.000 ха шума и шумског земљишта.

Члан 23

Народна Република Хрватска

Производњу мрког угља повисити на 500.000 тона у 1951 години, а производњу лигнита на 740.000 тона.

У производњи парних котлова 1951 године постићи производњу од 2.320 м² грејне површине.

У производњи гвозденог дива 1951 године достићи 2.000 тона.

У производњи пластичних маса 1951 године достићи 1.000 тона.

У циљу унапређења грађевинарства постићи 1951 године производњу од 38.000 тона бетонских префабриката и 400.000 м² станбене површине индустријски произведених кућа. Производњу шпер-плоча 1951 године повисити на 17.000 м³.

Производњу памучних тканина 1951 године повисити на 51 милион, а вунених тканина на 3,6 милиона метара.

Производњу ципела са кожним ђоном повећати на 600.000 пари 1951 године.

Произвести 1951 године 25,5 хиљада тона конзерви воћа и поврћа првокласног квалитета.

Производњу електричне енергије повисити 1951 године на 950 милиона kWh.

Повећати засејане површине у 5 година на 1,58 милиона ha, од тога за индустријско биље 105.000 ha, што претставља повећање од 3 пута у поређењу са 1939 годином; за крмно биље 235.000 ha тј. 1,6 пута више него у 1939 години, за повртарско биље 200.000 ha што претставља повећање од 1,3 пута у поређењу са 1939 годином.

Повећати производњу житарица у житородним рејонима. Смањити површину кукуруза у осталим рејонима и заменити га крмним, индустријским и другим биљем. Проширити површине под шећерном репом, ланом, уљарицама и другим индустријским културама. Кромпиром за семе обезбедити сопствене потребе и потребе других народних република.

Обновити и даље развити воћарство и виноградарство у Далмацији и другим подесним рејонима и повећати знатно производњу садница.

У план мелиорације уврстити Лоњско Поље и већа крашка поља.

Крајем 1951 године достићи у сточарству следећи број стоке: 350.000 коња; 1,13 милиона говеда, тј. повећати 1,2 пута у поређењу са 1939 годином; 1,14 милиона свиња, тј. 1,5 пута више него 1939 године; 1,7 милиона оваца, тј. повећати за 1,2 пута у поређењу са 1939 годином и 7 милиона живине.

Пошумити 25.000 ha старих седишта, паљевина, крша и голети и мелиорисати 25.000 ha запуштених шума.

Уредити 800.000 ha шума и шумског земљишта.

Члан 24

Народна Република Словенија

За обезбеђење електрификације водним турбинама увести њихову производњу и постићи 1951 године производњу од 2.500 тона.

За механизацију грађевинарства произвести 1951 године 2.790 тона грађевинских машина, а за механизацију пољопривреде 2.120 тона пољопривредних машина и алата.

Производњу гвозденог лива повећати 1951 године на 9.520 тона.

Произвести 1951 године 50.000 комада бицикла, и увести производњу и произвести 10.000 комада писаћих машина.

Произвести 1951 године 6.300 м³ шпер-плоча.

У текстилној производњи 1951 године произвести 49 милиона метара памучних тканина и 1,7 милиона метара вунених тканина, побољшавајући квалитет производње.

У индустрији обуће повећати број ципела са кожним ђоном 1951 године на 900.000 пари и тако повећати производњу у односу на 1939 годину 1,5 пута.

Постићи 1951 године производњу конзерви воћа и поврћа од 3000 тона првокласног квалитета.

Повећати производњу електричне енергије 1951 године на 1,3 милијарди kWh, што претставља према 1939 години повећање од 3,6 пута.

Повећати засејану површину у 1951 години на 330.000 ha, од тога површину под индустријским биљем на 15.000 ha, за крмно биље на 75.000 ha. Развити производњу шећерне репе и проширити површине под ланом. Кромпиром за семе обезбедити сопствене потребе и потребе других народних република.

Крајем 1951 године достићи следећи број стоке: 55.000 коња, 450.000 говеда, што претставља повећање за 1,2 пута у поређењу са 1939 годином, 450.000 свиња, што претставља повећање од 1,4 пута, 80.000 оваца тј, 2,3 пута у односу на 1939 годину и 1,6 милиона живине.

У говедарству развити гајење бољих приплодних грла за сопствене потребе и потребе других народних република.

Пошумити 4.000 ha крша и голети.

Уредити 360.000 ha шума и шумског земљишта.

Члан 25

Народна Република Босна и Херцеговина

Увести производњу грађевинских машина и повећати 1951 године производњу на 530 тона. Исто тако произвести 1951 године 1.600 тона пољопривредних машина и алата.

У циљу унапређења грађевинарства произвести 1951 године 22.000 тона бетонских префабриката.

Произвести 1951 године 13.600 м³ шпер-плоча.

У текстилној индустрији 1951 године произвести 25 милиона метара памучних тканина и 3 милиона метара вунених тканина.

Ципела са кожним ђоном 1951 године произвести 300.000 пари.

Произвести 14.250 тона конзерви воћа и поврћа првокласног квалитета.

Производњу електричне енергије повећати 1951 године на 800 милиона kWh и премашити производњу из 1939 године 6,6 пута.

Повећати засејане површине укидањем угара и мелиорацијама подводних земљишта и достићи у 1951 години 1,2 милиона хектара. Површину под индустријским биљем повећати на 40.000 ha, површину под крмним биљем на 140.000 ha а површину под повртарским биљем на 100.000 ha.

Извршити рејонизацију пољопривредне производње и у вези с тиме знатно појачати гајење крмног биља, а у нежитородним рејонима смањити површину под кукурузом. Повећати производњу житарица у Босанској Посавини. Повећати површину под уљарицама, шећерном репом, текстилним биљем и у Херцеговини дуваном. Кромпиром за семе обезбедити сопствене потребе и потребе других народних република.

Развијати воћарство и виноградарство.

У плану мелиорације обухватити исушење подводних терена у Босанској Посавини и крашка поља у средишњем и јужном делу народне републике.

Крајем 1951 године достићи следећи број стоке: коња 190.000 грла, говеда 1.000.000 грла, свиња 700.000 што претставља повећање од 1,7 пута у поређењу са 1939 годином; оваца 3 милиона комада тј. 1,5 пута више него у 1939 години, живине 4,6 милиона комада.

У коњарству одгајивати босанског коња, нарочито у брдским крајевима. Побољшати производност код осталих врста стоке, а код оваца обратити пажњу на повећање бројног стања и производњу вуне.

Пошумити 21.000 ha старих седишта, паљевина, крша и голети, мелиорисати 60.000 ha запуштених шума.

Спревести опсежне радове на уређивању бујица.

Уредити 860.000 ha шума. Организовати службу за заштиту шума од пожара и поткорњака.

Члан 26

Народна Република Македонија

Увести производњу гвозденог лива од 3.000 тона у 1951 години и тиме обезбедити потребе у том производу.

Индустрију сапуна у 1951 години подићи на производњу од 3.500 тона.

За примену модерних метода у грађевинарству увести производњу бетонских префабриката у висини од 12.000 тона у 1951 години.

1951 године произвести 2,4 милиона метара памучних тканина и 200.000 пари ципела са кожним ђоном а 100.000 пари са гуменим ђоном.

У производњи конзерви воћа и поврћа постићи 1951 године производњу од 6.800 тона првокласног квалитета и амбалаже.

Производњу електричне енергије подићи од 15 милиона kWh у 1939 години на 215 милиона у 1951 години тј. 14,3 пута.

Укидањем угара и мелиорацијама повећати засејану површину у 1951 години на 570.000 ha, од чега под индустријским биљем 95.000 ha, што претставља повећање од 3,3 пута у поређењу са 1939 годином, под крмним биљем 50.000 ha тј. 5. пута више него у 1939 години; под повртарским биљем 60.000 ha што претставља повећање од 2,7 пута у поређењу са предратним површинама.

Проширити површине султрупских култура, првенствено дувана и памука, испитати нове културе и проширити њихово гајење.

Развијати воћарство и виноградарство у за то подесним рејонима и извршити регенерацију винограда.

У плану мелиорација обухватити исушење већих мочварних поља уз Вардар, Црну Реку и друге реке и наводњавање површина за индустријске, повртарске и друге културе.

У сточарству крајем 1951 године достићи следећи број стоке: коња 95.000 грла; говеда 400.000 грла, што претставља повећање од 1,2 пута у поређењу са 1939 годином; свиња 165.000 комада, што претставља повећање од 1,6 пута у поређењу са 1939 годином; оваца 3,1 милиона комада, тј. 1,8 пута више него у 1939 години; живине 1,7 милиона комада.

Побољшати расе производне стоке и повећати гајење оваца за производњу вуне.

Пошумити 10.000 ha старих сецишта, паљевина, крша и голети, мелиорисати 15.000 ha запуштених шума.

Спровести опсежне радове на уређењу бујица.

Уредити 230.000 ha шума.

Члан 27

Народна Република Црна Гора

Повећати до 1951 године производњу угља на 12.000 тона.

Произвести 1951 године 1.000 тона сапуна.

Бетонских префабриката произвести 10.000 тона, црепа 10 милиона комада, цигла 18 милиона комада и креча 10.000 тона.

Произвести резане грађе 1951 године 90.000 м³, тј. 1,5 пута више него 1939 године, а намештаја 1.100 гарнитура, што претставља повећање од 1,4 пута у односу на 1939 год.

Произвести 5,8 милиона метара памучних тканина у 1951 години.

Производњу електричне енергије подићи од 5 милиона kWh 1939 године на 35 милиона kWh 1951 године, тј. 7 пута.

Укидањем угара и мелиорацијама земљишта повећати засејану површину у 1951 години на 90.000 ha. Од тога повећати површину под индустријским биљем на 5.000 ha, под крмним биљем на 10.000 ha и под повртарским биљем на 10.000 ha.

Извршити рејснизацију биљне производње и у вези с тим одредити површине за поједине житарице и друге културе. Развити гајење памука, дувана и другог индустријског биља.

Развити у Црногорском Приморју воћарство и виноградарство.

У план мелиорације обухватити Скадарско Језеро, Бјелопавлићку Равницу и друга поља.

У сточарству достићи крајем 1951 године: коња 20.000 комада, говеда 180.000 комада, свиња 50.000 комада, оваца 900.000 комада, живине 400.000 комада.

Побољшати производне врсте стоке и проширити гајење оваца за производњу вуне.

Пожумити 2.000 ha старих сецишта, паљевина, крша и голети, мелиорисати 10.000 ha запуштених шума.

Спровести опсежне радове на уређењу бујица.

Уредити 150.000 ha шума.

ДЕО ДРУГИ

УПОРЕДНИ ПЛАНОВИ

ГЛАВА VI

ПЛАН ПРОИЗВОДЊЕ ПО ГРАНАМА

Члан 28

План производње индустрије у количинама^{*}

	1939	1951	% повећања **
1. Угаљ			
Угаљ — укупно (1000 т) — 1939 = 100%.	6.068	16.500	272
2. Нафта (1000 т)			
Нафта сирова — — — — —	1	450	45000
Бензин — — — — —	4*	75	1875
Од тога:			
синтетски — — — — —	—	20	—
3. Црна металургија (1000 т)			
Железна руда — — — — —	613	1.500	245
Сирово железо — — — — —	101	550	545
Челик — — — — —	235	760	323
Феро-легури (тона) — — —	13.695	17.000	124
Ваљани производи (1000 т) —	183	570	311
Од тога: (1000 т)			
крупни профили — — — —		210	
Манганова руда — — — —	4	46	1150
4. Обојена металургија (1000 т)			
Бакар — — — — —	42	40	95
Од тога:			
електролитски — — — — —	12	36	300
Олово (1000 т) — — — — —	11	65	591
Цинк (тона) — — — — —	4.918	20.000	407
Глиница (тона) — — — — —	7.675	56.000	730
Алуминиум (тона) — — — —	1.776	13.000	732

** Проценат повећања израчунат на основи 1939 = 100%.

* Податак из 1946 године.

	1939	1951	% по- већања
Ваљани и тлачени производи обојених метала (тона) —	5.781	26.000	450
5. Неметали (1000 т)			
Ватростални материјал — —	18	186	1033
Магnezит сирови — — — —	33	156	473
Азбест — — — — — — — —	—	16	—
Со — — — — — — — — — —	75	235	313
6. Метална индустрија			
Алатне машине (ком.) — —	40	3.000	7500
Машины за прераду метала без скидања струготине (тона) — — — — — — — —	—	2.100	—
Локомотиве (ком.) — — — —	—	100	—
Индустријске локомотиве (комада) — — — — — — — —	—	200	—
Вагони теретни (на двоосов.) (комада) — — — — — — — —	19	5.500	28947
Вагони путнички (ком.) — —	—	280	—
Вагонети (ком.) — — — —	570	12.000	2105
Хидрауличне машине (т.) —	—	4.000	—
Парни котлови (м ²) — — —	—	4.820	—
Дизалице (тона носивости) —	—	1.550	—
Грађевин. машине (тона) —	—	7.620	—
Пољопривредне машине и алати (тона) — — — — — — — —	—	34.000	—
Од тога: (ком.)			
плугови — — — — — — — —	7.300	68.000	932
сејачице — — — — — — — —	—	22.000	—
вршалице — — — — — — — —	—	1.200	—
Уређај за руднике и фабрике (тона) — — — — — — — —	—	2.500	—
Камисни (ком.) — — — — — —	—	6.000	—
Бицикли (ком.) — — — — — —	—	50.000	—
Трактори (ком.) — — — — — —	—	1.500	—
Писаће машине (ком.) — — — —	—	10.000	—
7. Електроиндустрија			
Електромашине (kW) — — —	4.300	135.000	3140
Трансформатори (kVA) — —	—	360.000	—

	1939	1951	% по- већања
Спроводници голи и изо- вани (тона) — — — — —	2.200	8.100	368
Каблови јаке и слабе струје (тона) — — — — —	—	10.000	—
Радио пријемници (ком.) —	—	150.000	—
Сијалице (1000 ком.) — — —	1.195	7.800	653
8. Хемијска индустрија (тона)			
Сумпорна киселина — — — — —	14.100	92.000	652
Плази камен — — — — —	12.883	22.000	171
Вештачка гнојива — — — — —	72.770	350.000	481
Пластичне масе — — — — —	—	5.000	—
Сапун — — — — —	16.000	28.000	175
Калцијум карбид — — — — —	63.611	126.000	198
Сода амонијачна — — — — —	21.967	50.000	228
Сода квастична — — — — —	13.914	35.000	252
Вештачки каучук — — — — —	—	10.000	—
9. Индустрија цемента, грађев- ног материјала и стакла			
Цемент (1000 т) — — — — —	663	2.200	330
Стакло равно (1000 м ²) — — —	1.678	4.600	275
Стакло шупље (1000 т) — — —	12	30	250
Бетонски префабрикати (1000 т) — — — — —	—	170	—
Гипс (1000 т) — — — — —	8	150	1875
Азбест цементни шкриљав (1000 м ²) — — — — —	1.000	4.700	470
Фабрикација монтажних ку- ћа (1000 м ²) — — — — —	—	460	—
Црп (милиона ком.) — — — — —	192	586	305
Цигла (милиона ком.) — — — — —	639	1.376	215
Креч (1000 т) — — — — —	120	340	283
10. Дрвна индустрија			
Производња резане грађе (1000 м ³) — — — — —	—	1.650	—
Производња шпер-плоча (м ³)	18.500	48.400	262
Производња намештаја (гар- нитуре) — — — — —	10.494*	41.000	391
Сићетна киселина (тона) —	850	850	100

* Податак из 1946 године.

	1939	1951	већања % по.
Метил алкохол (тона) — — —	350	350	100
Ацетон (тона) — — — — —	100	100	100
Хидролиза дрвета (тона шпиритуса) — — — — —	—	4.800	—
Танин (Ft) — — — — —	9.420	7.600	81
Импрегнирани прагови (м³) —	1.200*	6.000	500
Жигице (сандука по 5000 кутија) — — — — —	55.800	55.800	100
Производи из дрвених влакана (тона) — — — — —	—	32.000	—
11. Индустрија дрвењаче, целулозе и хартије			
Хартија (тона) — — — — —	50.210	145.000	289
Од тога:			
Рото папир — — — — —	630	36.000	5714
Натрон-папир — — — — —	4.920	10.000	203
Целулоза — — — — —	35.570	87.000	245
Дрвењача — — — — —	5.620	63.000	1121
12. Текстилна индустрија			
Памучно предиво (1000 т) —	23*	47,4	206
Памучне тканине (милиона метара) — — — — —	116*	250	216
Кудељне тканине (милиона метара) — — — — —	4,3*	17,3	402
Ланене тканине (милиона метара) — — — — —	2,1*	19,7	951
Вунене тканине (милиона метара) — — — — —	13,3*	24,2	181
Вијана кудеља и кучина (1000 т) — — — — —	9*	73	811
Вијани лан и кучина (1000 т) — — — — —	0,3*	5,4	1800
Вештачка влакна (тона) — —	—	21.000	—
Чарапе (милиона пари) — —	15,8*	20,5	130
13. Индустрија коже и обуће			
Крупон (тона) — — — — —	1.746	4.400	260
Остала доња кожа (тона) —	2.310	6.000	258
Горња кожа (1000 м³) — —	7.700	17.000	221

* Податак из 1946 године.

	1939	1951	% по- већања
Свињска кожа (1000 фуси) —	2.500	10.000	400
Ситна кожа (1000 фуси) —	12.000	25.000	208
Кашеви (тона) — — — —	290	290	100
Ципеле са кожним ђоном (1000 пари) — — — — —	3.250	6.500	200
Ципеле са пуменим ђоном (1000 пари) — — — — —	600	1.500	250
14. Индустија гуме			
Ауто-гуме спољне (ком.) —	3.000*	160.000	5333
Ауто-гуме унутрашње (ком.)	5.700*	190.000	3333
Гуме за бицикле спољне (1000 комада) — — — — —	156*	2.640	1692
Гуме за бицикле унутрашње (1000 комада) — — — — —	152*	2.950	1941
Гумена обућа (1000 пари) —	2.360*	7.600	322
Од тога:			
гумени опанци (1000 пари) —	1.705*	4.400	258
15. Прехрамбена индустрија			
Шећер из шећерне репе (т)	107.599	230.000	214
Скроб, скробни шећер и пре- рађевине из скроба (тона)	11.033	80.000	725
Биљно уље (тона) — — — —	24.676	75.000	304
Конзерве воћа и поврћа (т)	5.541	87.000	1570
Ферментирани дуван (тона)	16.525	46.000	278
Индустр. прерада меса (тона)	14.336	125.000	872
Конзерве риба (тона) — —	814	4.500	553
Пиво (1000 hl) — — — — —	426,6	1.040	244
Тестенине (тона) — — — — —	3.970	68.780	1732

Члан 29

Електрификација

Производња електричне е- нергије — укупно (милиона kWh) — — — — —	1.100	4.350	395
Од тога:			
за потребе рударства — —	330	1.520	461
за потребе индустрије — —	490	1.560	318

* Податак из 1946 године.

	1939	1951	% по- већања
за потребе електричних же- лезница — — — — —	—	120	—
за потребе пољопривреде —	5	100	2000
за потребе домаћинства — —	80	350	438
остали потрошачи — — — —	45	200	445
губици — — — — —	150	500	333

Члан 30

Производња електричне енергије по народним републикама

Производња електричне е- нергије укупно: милиона kWh — — — — —	1.100	4.350	395
Од тога:			
НР Србија мил. kWh — — —	275	1.050	382
НР Хрватска мил. kWh — —	325	950	292
НР Словенија мил. kWh — —	360	1.300	361
НР Босна и Херцеговина —	120	800	667
НР Македонија — — — —	15	215	1433
НР Црна Гора — — — — —	5	35	700
Од укупне производње елек- тричне енергије отпада на:			
савезну производњу милиона kWh — — — — —	100	3.800	3800
републиканску и локалну ми- лиона kWh — — — — —		550	

Члан 31

План пољопривредне производње

Земљорадња

1. Површине (1000 ха) — — —			
Мелиорације:			
одводњавање — — — — —	—	400	—
наводњавање — — — — —	—	400	—
Засејана површина — — —	7.235	7.700	106
Од тога:			
житарица — — — — —	6.240	5.710	92
у томе:			
пшенице — — — — —	2.260	2.300	102
кукуруза — — — — —	2.794	2.300	83
Индустријско биље — — —	204	500	245

	1939	1951	% по- већања
у томе:			
шећерна репа — — — — —	47	100	212
конопља — — — — —	59	100	170
лан — — — — —	15	40	268
памук — — — — —	6	25	415
сунцокрет — — — — —	19,6	75	381
соја — — — — —	3,5	25	715
дуван — — — — —	19	50	263
мак-афион — — — — —	7	12	171
Крмно биље — — — — —	361	840	233
Повртно биље — — — — —	430	650	151
У томе:			
кромпир — — — — —	269	360	134
2. Принос по хектару* (мтц) —			
Житарице:			
пшеница — — — — —	11,3	13	115
кукуруз — — — — —	16,1	19,3	120
Индустријско биље:			
шећерна репа — — — — —	175,6	230	130
конопља — — — — —	9,3	10	108
лан — — — — —	—	7,5	—
памук — — — — —	2,3	3	130
сунцокрет — — — — —	15	17	113
соја — — — — —	10	12	120
дуван — — — — —	8,6	9,5	111
Повртно биље			
кромпир — — — — —	70	90	129
3. Производња (100 мтц)			
Житарице — — — — —	768.060	871.000	113
Од тога:			
пшенице — — — — —	239.831	299.000	125
кукуруза — — — — —	425.394	443.900	104
Индустријско биље:			
шећерна репа — — — — —	61.606	230.000	374
конопља — — — — —	3.901	10.000	256
лан — — — — —	—	3.000	—
памук — — — — —	73	750	1028

* Код приноса по ха и укупне производње у колони 1939 подаци се односе на 10-годишњи просек.

	1939	1951	% по- већања
сунцокрет — — — — —	1.654	12.750	770
соја — — — — —	193	3.000	1550
дуван — — — — —	1.361	4.750	350
Повртно биље:			
кромпир — — — — —	188.300	324.000	172
Воћарство и виноградар-			
ство**			
Број воћних стабала укупно (1000 ком.) — — — — —	73.417	72.703	99
од тога:			
јабука — — — — —	8.812	9.600	109
шљива — — — — —	43.803	40.000	91
маслина — — — — —	4.689	5.000	107
Производња воћа (100 мтц.)	86.579	101.270	117
од тога:			
јабука — — — — —	14.066	19.200	136
шљива — — — — —	50.524	52.000	103
маслина — — — — —	2.800	4.000	143
Производња воћних садница (1000 ком.) — — — — —	1.991	5.000	251
Површина винограда (1000 ха)	223	235	105
Производња грозђа (100 мтц.)	72.565	102.000	140
од тога:			
вина (100 мтц.) — — — — —	41.212	52.000	126
Површина матичњака (ха) —	—	1.250	—
Сточарство			
Број стоке (1000 комада)			
коња — — — — —	1.273	1.160	91
говеда — — — — —	4.225	4.920	116
свиња — — — — —	3.504	6.000	171
оваца — — — — —	10.153	14.800	146
живине — — — — —	22.450	31.300	140
Продуктивност стоке			
тежина кланог говечета (кг)	175	190	109
тежина клане свиње (кг) — —	96	112	117
принос млека по крави (лит.)	900	1.100	122

** Код производње воћа, грозђа и вина бројке у колони 1939 године односе се на 10-годишњи просек.

	1939	1951	% по- већања
принос вуне по овци (кг) —	1,25	1,50	120
Сточна производња (100 мтц)			
месо — — — — —	39.850	46.490	117
маст — — — — —	8.140	12.440	153
млеко — — — — —	220.000	319.900	145
вуна — — — — —	1.260	1.900	150
јаја (милиона ком.) — —	882,5	1.560	176
кожа крупна (1000 ком.) — —	845	1.050	124
кожа ситна (1000 ком.) — —	6.925	9.920	144
Ветеринарство			
Ветеринарске амбуланте (к.)	4	350	8700
Биолошки препарати (100 л.)	65,5	136	208
Хемијско-фармацеутски пре- парати (тона) — — — — —	—	200	—

Механизација пољопривреде

1. Пољопривредне машинске станице

Број пољопривредних машин- ских станица — — — — —	89*	100	112
трактори (15 кс) (ком.) — —	3.990*	4.500	113
вршалице (ком.) — — — —	1.830*	5.000	273
површине обређене тракто- рима (условно орање) (1000 ха) — — — — —	455*	1.350	297
условно орање из 1 трактор (од 15 кс) (ха) — — — —	114*	300	263

2. Пољопривредне машине и справе** (ком.) — — — —

трактори — — — — —	4.180
тракторски плугови — — — —	1.000
спрежни плугови — — — —	250.000
сејачице — — — — —	50.000
самовезачице — — — — —	4.000
комбџини — — — — —	240
косилице — — — — —	6.000
вршалице (10 т) — — — — —	4.000
тријери — — — — —	15.000

* Податак из 1946 године.

** Бројке у колони 1951 односе се на снабдевање за 5 година.

	1939	1951	% по- већања
Хемизација пољопривреде			
1. Минерална гнојива укупно (100 мтц) — — — — —	3.625*	35.000	965
2. Средства за заштиту биља: (тона)			
плави камен — — — — —	9.562*	12.000	126
сумпор и сумпорни препарати	2.305*	4.210	182
воћни карболизинеуми (тона)	1.530*	21.600	1412
средства за запрашивање се- мена житарица — — — — —	277*	580	209
Државна добра			
Пољопривредне површине (1000 ха) — — — — —	202*	300	149
Засејана површина — — — — —	96,3*	150	156
од тога:			
житарице — — — — —	64,5*	84	130
индустријско биље — — — — —	15,5*	18	116
крмно биље — — — — —	12*	40	333
повртно биље — — — — —	4,3*	7,5	175
Укупна производња: (100 мтц)			
житарице — — — — —	7.833*	21.840	280
шећерна репа — — — — —	4.991*	20.000	400
конопља — — — — —	330*	2.940	890
сунцокрет — — — — —	402*	608	151
Број стоке (ком.)			
коња — — — — —	9.809*	14.500	148
говеда — — — — —	20.960*	60.000	287
свиња — — — — —	55.026*	261.000	475
оваца — — — — —	22.328*	159.200	715
Сточна производња:			
меса (100 мтц) — — — — —	188*	400	213
масти (100 мтц) — — — — —	80*	250	312
млека (100 хл.) — — — — —	85.135*	408.000	480
вуне (мтц) — — — — —	116*	2.900	250
коже крупне (ком.) — — — — —	1.553*	3.000	193
коже ситне (ком.) — — — — —	1.855*	50.000	270

* Податак из 1946 године.

Члан 32

План производње шумарства

	1939	1951	% по- већања
Дрвна маса за сечу (1000 м³)	27.200	18.500	84
Од тога за снабдевање индустрије (1000 м³) — — —	9.500	8.500	89

Члан 33

План саобраћаја

I. Железнички саобраћај

	1938	1951	% по- већања
Количина утоварене робе (1000 вагона) — — — —	1.794	3.800	212
количина утоварене робе (1000 т) — — — — —	19.032	53.200	279
превозни учинак (милиона нткм) — — — — —	4.242	10.500	250
просечно оптерећење двоосовинских вагона (тона) —	10,4	14	134
Број превезених путника (1000 путника) — — — —	56.165	90.000	160
превозни учинак путничког промета (милиона путн. км)	3.015	5.050	166
Просечни дневни утовар (вагона) — — — — —	4.912	10.500	212
од тога норм. колосека (комада) — — — — —	3.700	8.800	238
Дужина експлоатационе мреже (км) — — — — —	9.693	11.750	120
од тога нормалног колосека (км) — — — — —	7.395	8.550	116
Возни парк (ком.)			
Број локомотива — укупно	2.309	2.200	95
од тога: норм. колосека — —	1.603	1.700	105
Вагона путничких — укупно	4.228	4.500	106
од тога: норм. колосека — —	3.597	3.900	108
Затворених теретних вагона укупно — — — — —	19.443	25.400	131
од тога: норм. колосека —	16.942	22.000	130
Отворених теретних вагона	32.189	37.200	115

	1938	1951	% по- већања
од тога: норм. колосека — —	24.255	31.000	128
Цистерне — — — — —	688	2.400	349
од тога: норм. колосека — —	616	2.250	365
2. Поморски саобраћај			
Превезено: робе (1000 т) —	3.332*	6.200	187
путника (1000 путника) — —	1.608*	3.800	236
Учинак: транспорт робе (милиона нето т миља) — —	10.083*	15.595	155
транспорт путника (милиона путн. миља) — — — — —	39*	140	360
Трговачка морнарица —			
укупно (1000 брт.) — — —	390*	600	154
од тога: дуге и велике обалне пловидбе — — — — —	326*	520	160
мале обалне пловидбе — —	64*	80	125
Укупна снага машина (1000 кс) — — — — —	220*	400	182
моторних једрењака изнад 50 брт — укупно (1000 брт)	4,5*	13	290
дужина оперативне обале (метара) — — — — —	8.592*	10.429	121
3. Унутрашња пловидба			
Превезена роба (1000 т) —	3.087	3.500	113
Учин (милиона н т км.) — —	1.220	1.400	115
Превезени путници (без ске-ла) (1000 путника) — — —	822	1.000	122
Пристаништа			
дужина оперативне обале (метара) — — — — —	4.350	13.280	306
укупна носивост дизалица (тона) — — — — —	35	143	408
Дужина пловних путева (км)	2.110	2.210	105
од тога: за ноћну пловидбу (км) — — — — —	1.382	1.303	94
Транспортни пловни парк			
укупна снага путничких бродова (кс) — — — — —	10.000	5.700	57

* Податак из 1939 године.

	1938	1951	% по- већања
укупна снага тегљача (кс) —	49.000	50.900	104
укупна носивост теретњака (1000 т) — — — — —	430	364	85
Технички пловни парк баге- ри и елеватори (м ³ /час) — —	1.175	2.405	205
укупна снага дизања пловних дизалица (тона) — — —	560	1.825	326
Новоградња пловних обје- ката	—	1.000	—
путнички бродови (кс) — —	—	9.000	600
снага вуче (кс) — — — —	1.500	21.200	707
носивост товарног простора (тона) — — — — —	3.000	—	—
4. Ваздушни саобраћај			
Број авиона (комада) — —	10*	48	480
Број линија — — — — —	9*	26	290
од тога:			
у домаћем саобраћају (ко- мада) — — — — —	7*	18	257
у иностраном саобраћају (ко- мада) — — — — —	2*	8	400
Број летова у 1 години			
од тога:			
у домаћем саобраћају (ко- мада) — — — — —	572*	5.400	945
у иностраном саобраћају (ко- мада) — — — — —	149*	1.575	1060
Домаћи саобраћај			
пређено дневно (км) — — —	444*	16.050	3620
пређено годишње (км) — —	162.153*	4.531.500	2800
превезено путника (1 путник)	7.995*	120.000	1513
Инострани саобраћај			
пређено недељно (км) — —	1.903*	69.408	3650
пређено годишње (км) — —	98.945*	3.470.400	3510
превезено путника (1 путник)	2.130*	40.000	1878
Ваздухоплов. пристаништа			
број пристаништа (комада)	—	10	—
укупна површина пристани- шта (hekтapa) — — — —	—	1.000	—

* Податак из 1946 године.

	1938	1951	% по- већања
број хангара (комада) — —	—	10	—
укупна површина хангара (м ²) — — — — —	—	4.000	—
5. Јавни аутосаобраћај			
Утоварено робе (1000 т) —	1.458*	3.680	252
Број камиона (комада) — —	2.195*	4.135*	187
Носивост камиона (тона) —	4.390*	10.400	237
Број приколица (комада) —	243*	364	150
Носивост приколица (тона)	363*	648	176
Број аутобуса (комада) — —	518*	1.205	232
Број превезених путника (1000 путника) — — — —	15.410*	36.150	235
Број путничких кола (ко- мада) — — — — —	632*	1.065	167
Коефицијент искоришћава- ња у оба правца (%) — —	52*	75	142
6. Путеви			
Дужина путева са коловозом (км) — — — — —	1939 33.731	1951 34.963	% по- већања 104
од тога:			
са савременим коловозом (км) — — — — —	897	2.499	280
7. Пошта			
Поштанских пошиљака (1000 комада) — — — — —	1939 604.537	1951 650.000	% по- већања 107
Телеграма (1000 комада) —	3.905	5.000	128
Међуградских телефонских разговора (1000 јединица)	4.376	13.000	298
Телефонских прикључака (комада) — — — — —	48.000	100.000	208
Поштанских уреда (ком.) —	2.001	2.550	127
Пошта при месним народним одборима (комада) — —	—	1.450	—
Поштанских вагона (ком.) —	306	440	143
Поштанских аутомобила (ко- мада) — — — — —	193	500	259

* Податак из 1946 године.

	1939	1951	% по- већања
Дужина поштанских линија (1000 км) — — — — —	75,6	100	133
Дужина телеграфских и те- лефонских линија (1000 км)	105,4	120,5	114
Дужина тт кабла (1000 км пари) — — — — —	47,4	165,2	348
Број канала вишеканалне тт службе (комада) — — —	71	842	1185
Број могућих телефонских прикључака у централи (ко- мада) — — — — —	76.120	140.000	184
од тога:			
аутоматских — — — — —	47.000	109.100	232
Поштанска радио служба те- леграфских предајних ста- ница — — — — —	4	21	525
Телеграфских пријемних ста- ница — — — — —	4	27	675
Снага телегр. предајника (kW) — — — — —	37	88,3	238
8. Радио-дифузна служба			
Укупан број радио емисио- них станица (комада) — — — — —	4	20	500
Укупна снага емисионих ста- ница (kW) — — — — —	23,8	850	3570
Број радио претплатника (1000 претплатника) — —	135	570	422

Члан 34

План трговине и снабдевања

1. Робни промет на мало

	1946	1951	% по- већања
Укупни волумен робног про- мета на мало (милиона ди- нара) — — — — —	55.000	101.862	185
Од тога:			
артикли исхране (1 мил. ди- нара) — — — — —	31.740	63.811	201
текстил и кожа (1 мил. ди- нара) — — — — —	13.850	23.977	173

	1946	1951	% по- већања
огревни материјал (1 мил. динара) — — — — —	3.000	4.913	164
2. Друштвена исхрана			
Народни ресторани (број) —	632	1.106	175
Број издатих obroка (1000 obroка) — — — — —	33.795	140.000	361
Државни и задружни ресторани (број) — — — — —	86	301	350
Број издатих obroка (1000 obroка) — — — — —	9.618	43.280	450
3. Хотелијерство и туризам			
Хотели (осим туристичких) (број) — — — — —	88	150	170
Број ноћивања (1000 ноћ.)	1.253	1.967	157
Туристички хотели (број) —	230	414	180
Број туристичких посетилаца (1000 посетилаца) — — —	439	1.316	300
Број дневних боравака (1000 дневн. боравака) — — —	2.996	8.988	300
4. Снабдевање прехранбеним производима (100 мтц)			
Житарице — — — — —	300.000	480.000	160
Кромпир — — — — —	50.000	144.000	288
Пасуљ — — — — —	6.000	9.800	163
Шећер — — — — —	4.923	19.200	390
Маст — — — — —	4.500	11.200	249
Уље — — — — —	2.000	4.500	225
Месо — — — — —	17.636	29.700	168
5. Снабдевање индустријским производима			
Памучне тканине (милиона м)	98	186	189
Вунене тканине (милиона м)	19	20	105
Кожна обућа (1000 пари) —	5.740	7.780	136
Гумена обућа (1000 пари) —	3.500	3.200	91
Гумени опанци (1000 пари)	800	4.400	550
Дуван (тона) — — — — —	12.480	16.000	128
Со (100 мтц) — — — — —	13.250	17.687	133
Сапун (100 мтц) — — — — —	1.788	2.800	157

	1946	1951	% по- већања
Хартија (100 мтц) — — —	3.356	4.255	127
Шибице (кутије милиона ко- мада) — — — — —	239	304	127
Сијалице (1000 ком.) — —	500	3.200	640

ГЛАВА VII

ОСНОВНИ ПЛАН ПРОИЗВОДЊЕ НАРОДНИХ РЕПУБЛИКА

Члан 35

План производње индустрије по количинама

1. Угаљ	1939	1951	% по- већања
Угаљ — укупно (1000 т) —	6.068	16.500	272
од тога: републике — — —	1.282	4.169	326
у томе: (1000 т) — — — —			
НР Србија — — — — —	453*	2.227	492
НР Хрватска — — — — —	514	1.240	241
НР Словенија — — — — —	211	290	137
НР Босна и Херцеговина —	88*	350	398
НР Македонија — — — — —	16*	50	313
НР Црна Гора — — — — —	—	12	—
2. Обојена металургија			
Глиница — укупно (тона)	7.675	56.000	730
од тога:			
НР Словенија — — — — —	6.396	—	—
3. Метална индустрија			
Хидрауличне машине укупно (тона) — — — — —	—	4.000	—
од тога:			
НР Словенија — — — — —	28	2.500	8900
Парни котлови — укупно (м²)	—	4.820	—
од тога:			
НР Хрватска (м²) — — — —	—	2.320	—
Дизалица — укупно (тона но- сивости) — — — — —	—	1.550	—

* Подаци из 1946 односно 1947 године.

	1939	1951	% по- већања
од тога:			
НР Хрватска — — — — —	—	350	—
Грађевинске машине — укуп- но (тона) — — — — —	—	7.620	—
од тога: републике — — — — —	—	4.020	—
у том:			
НР Србија — — — — —	—	700	—
НР Словенија — — — — —	—	2.790	—
НР Босна и Херцеговина — — — — —	—	530	—
Пољопривредне машине и алати — укупно (тона) — — — — —	—	34.000	—
од тога:			
НР Србија — — — — —	—	7.380	—
НР Словенија — — — — —	—	2.120	—
НР Босна и Херцеговина — — — — —	—	1.600	—
Уређај за руднике и фабри- ке — укупно (тона) — — — — —	—	2.500	—
од тога:			
НР Хрватска — — — — —	—	600	—
Железни лив републике укуп- но (тона) — — — — —	4.306	28.570	663
у том:			
НР Србија — — — — —	2.245*	10.600	472
НР Хрватска — — — — —	—	2.000	—
НР Словенија — — — — —	588	9.520	1619
НР Босна и Херцеговина — — — — —	643*	3.450	537
НР Македонија (тона) — — — — —	830*	3.000	361
Бицикли — укупно (ком.) — — — — —	—	50.000	—
од тога:			
НР Словенија — — — — —	—	50.000	—
Писаће машине (укупно ко- мада) — — — — —	—	10.000	—
од тога:			
НР Словенија — — — — —	—	10.000	—
4. Хемијска индустрија			
Сумпорна киселина — укупно (тона) — — — — —	14.100	92.000	652

* Подаци из 1946 односно 1947 године.

	1939	1951 % по- већања	
од тога:			
НР Словенија — — — —	2.053	4.000	195
Пластичне масе — укупно			
(тона) — — — —	—	5.000	—
од тога: републике — — —	—	2.000	—
у том:			
НР Србија — — — —	—	600	—
НР Хрватска — — — —	—	1.000	—
НР Словенија (тона) — —	—	400	—
Сапун — укупно (тона) — —	13.327	28.000	175
од тога:			
НР Србија — — — —	3.867*	9.200	238
НР Хрватска — — — —	5.430	10.000	184
НР Словенија — — — —	2.610	3.500	134
НР Босна и Херцеговина —	—	800	—
НР Македонија — — —	1.420*	3.500	246

5. Индустрија цемента, грађевинског материјала и стакла

Бетонски префабрикати —			
укупно (1000 т) — — —	—	170	—
од тога: републике — — —	—	144	—
НР Србија — — — —	—	62	—
НР Хрватска — — — —	—	38	—
НР Босна и Херцеговина —	7*	22	314
НР Македонија — — — —	—	12	—
НР Црна Гора — — — —	—	10	—
Гипс — укупно (1000 т) —	8	130	1875
од тога: републике — — —	8	150	1875
НР Србија — — — —	—	60	—
НР Босна и Херцеговина —	8*	50	625
НР Македонија — — — —	—	40	—
Фабрикација монтажних кућа — укупно (1000 м²) —	—	460	—
од тога: републике — — —	—	460	—
НР Србија — — — —	—	60	—
НР Хрватска — — — —	—	400	—
Цреп — укупно (милиона комада) — — — —	192	586	305

* Подаци из 1946 односно 1947 године.

	1939	1951	% по- већања
Од тога: републике — — —	192	586	305
НР Србија — — — — —	50	359	718
НР Хрватска — — — — —	92*	115	125
НР Словенија — — — — —	26	46	177
НР Босна и Херцеговина —	17	41	241
НР Македонија — — — —	7	15	214
Цигла — укупно (милиона комада) — — — — —	639	1.374	215
Од тога: републике — — —	639	1.374	215
НР Србија — — — — —	138	500	362
НР Хрватска — — — — —	202*	263	130
НР Словенија — — — — —	72	150	208
НР Босна и Херцеговина —	114	250	219
НР Македонија — — — —	113	193	171
НР Црна Гора — — — — —	6	18	300
Креч — укупно (1000 т)	120	340	283
Од тога: републике — — —	58	299	516
НР Србија — — — — —	6*	105	1750
НР Хрватска — — — — —	6*	38	635
НР Словенија — — — — —	40	91	228
НР Босна и Херцеговина —	6	30	500
НР Македонија — — — —	—	25	—
НР Црна Гора — — — — —	—	10	—

6. Дрвна индустрија

Производња резане грађе —	.		
Укупно (1000 м³) — — —	—	1.650	—
Од тога: републике — — —	—	1.590	—
НР Србија — — — — —	14*	245	1750
НР Хрватска — — — — —	224*	363	162
НР Словенија — — — — —	581*	300	52
НР Босна и Херцеговина —	473*	575	121
НР Македонија — — — —	10	17	170
НР Црна Гора — — — — —	60	90	150
Шперплоче — укупно (м³)	18.500	48.400	262
Од тога: републике — — —	18.500	48.400	262
НР Србија — — — — —	4.500*	11.500	256
НР Хрватска — — — — —	14.000*	17.000	121
НР Словенија — — — — —	—	6.300	—
НР Босна и Херцеговина —	—	13.600	—

* Подаци из 1946 односно 1947 године.

	1939	1951	% по- већања
Покућство			
— укупно (гарнитура) — —	10.494*	41.000	391
Од тога: републике — — —		41.000	
НР Србија — — — —	1.120*	12.500	1120
НР Хрватска — — — —	6.250	16.200	259
НР Словенија — — — —	400*	7.500	1875
НР Босна и Херцеговина —	200*	2.700	1350
НР Македонија — — —	400*	1.000	250
НР Црна Гора — — — —	800	1.100	138

7. Текстилна индустрија

Памучне тканине			
— укупно (милиона м.) — —	116*	250	216
Од тога:			
НР Србија — — — —	14,3*	50,2	351
НР Хрватска — — — —	21	51	243
НР Словенија — — — —	27	49	181
НР Босна и Херцеговина —	4*	25	625
НР Македонија — — —	2,4*	2,4	100
НР Црна Гора — — — —	—	5,8	—
Кудељне тканине			
— укупно (милиона м.) — —	4,3*	17,3	402
Од тога: републике — — —	2,4	2,9	121
НР Србија — — — —	1,8*	2,1	117
НР Хрватска — — — —	0,2	1	500
НР Словенија — — — —	0,4	0,7	175
Ланене тканине			
— укупно (милиона м.) — —	2,1	19,7	938
Од тога: републике — — —	2,1	3,6	174
НР Хрватска — — — —	—	0,5	—
НР Словенија — — — —	0,8	0,8	100
НР Босна и Херцеговина —	—	2,30	—
Вунене тканине			
— укупно (милиона м.) — —	13,3*	24,2	182
Од тога: републике — — —	6,4	13,8	210
НР Србија — — — —	2,3*	5,6	243
НР Хрватска — — — —	3,6	3,6	100
НР Словенија — — — —	0,5	1,6	321
НР Босна и Херцеговина —	—	3	—

* Подаци из 1946 односно 1947 године.

8. Индустирија коже и обуће

	1939	1951	% по- већања
Крупон			
— укупно (тона) — — — —	1.746	4.400	260
Од тога: републике — — — —	1.746	2.400	137
НР Србија — — — —	623*	880	141
НР Хрватска — — — —	458*	560	122
НР Словенија — — — —	563*	770	137
НР Босна и Херцеговина —	83*	130	157
НР Македонија — — — —	19*	60	315
Остала доња кожа			
— укупно (тона) — — — —	2.310	6.000	258
Од тога: републике — — — —	762	3.200	420
НР Србија — — — —	130*	1.100	845
НР Хрватска — — — —	602*	800	133
НР Словенија — — — —	—	1.000	—
НР Босна и Херцеговина —	—	180	—
НР Македонија — — — —	30*	120	400
Горња кожа			
— укупно (тона) — — — —	7.700	17.000	221
Од тога: републике — — — —	—	9.630	—
НР Србија — — — —	—	6.800	—
НР Хрватска — — — —	—	1.480	—
НР Босна и Херцеговина —	—	850	—
НР Македонија — — — —	—	500	—
Ситна кожа			
— укупно (1000 фуси) — —	12.000	25.000	208
Од тога: републике — — — —	—	21.000	—
НР Србија — — — —	—	9.250	—
НР Хрватска — — — —	1.551*	3.500	226
НР Словенија — — — —	—	3.400	—
НР Босна и Херцеговина —	895*	1.250	140
НР Македонија — — — —	1.699	3.000	177
НР Црна Гора — — — —	—	600	—
Ципеле са кожним ђоном			
— укупно (1000 пари) — —	3.250	6.500	200
Од тога: републике — — — —	2.633	3.500	133
НР Србија — — — —	1.006*	1.500	150
НР Хрватска — — — —	—	600	—

* Подаци из 1946 односно 1947. године.

	1939	1951	% по- већања
НР Словенија — — — —	600	900	150
НР Босна и Херцеговина —	120*	300	250
НР Македонија — — — —	187*	200	107
Ципеле са гуменим ђоном			
— укупно (1000 пари) — —	600	1.500	250
Од тога: републике — — —	—	900	—
НР Србија — — — — —	—	300	—
НР Хрватска — — — — —	—	300	—
НР Босна и Херцеговина —	—	200	—
НР Македонија — — — —	—	100	—

9. Прехранбена индустрија

Скроб, скробни шећер и пре-
рађевине из скроба

— укупно (тона) — — — —	11.033	80.000	725
Од тога: републике — — —	1.786	4.560	255
НР Србија — — — — —	830*	1.520	183
НР Хрватска — — — — —	916*	2.500	273
НР Македонија — — — —	40*	540	1350

Биљно уље

— укупно (тона) — — — —	24.676	75.000	304
Од тога: републике — — —	5.768	30.625	530
НР Србија — — — — —	1.755*	5.475	312
НР Хрватска — — — — —	1.175*	16.500	1400
НР Словенија — — — — —	828	870	105
НР Босна и Херцеговина —	—	4.000	—
НР Македонија — — — —	1.750*	3.000	171
НР Црна Гора — — — — —	260*	780	300

Конзерве воћа и поврћа

— укупно (тона) — — — —	5.541	87.000	1500
Од тога: републике — — —	—	87.000	—
НР Србија — — — — —	—	35.600	—
НР Хрватска — — — — —	—	25.550	—
НР Словенија — — — — —	—	3.000	—
НР Босна и Херцеговина —	—	14.250	—
НР Македонија — — — —	—	6.800	—
НР Црна Гора — — — — —	—	1.800	—
Пиво (1000 хл.) — — — —	426,6	1.040	243

* Подаци из 1946 односно 1947 године.

	1939	1951	% по- већања
Од тога:			
НР Србија — — — — —	272,5*	523	192
НР Хрватска — — — — —	68,9	205	298
НР Словенија — — — — —	65	127	195
НР Босна и Херцеговина —	—	190	—
НР Македонија — — — — —	—	60	—
НР Црна Гора — — — — —	—	16	—
Тестенине (тона) — — — — —	11.700	68.780	1732

Од тога:			
НР Србија — — — — —	7.100*	23.400	330
НР Хрватска — — — — —	—	26.980	—
НР Словенија — — — — —	3.600	5.900	164
НР Босна и Херцеговина —	—	9.000	—
НР Македонија — — — — —	1.000*	2.700	270
НР Црна Гора — — — — —	—	800	—

Члан 36

План пољопривредне производње

Засејане површине по народним републикама

1. Укупно засејане површине (1000 ха) — — — — —	7.235	7.700	106
Од тога:			
НР Србија — — — — —	3.768	3.930	104
НР Хрватска — — — — —	1.492	1.580	106
НР Словенија — — — — —	314	330	105
НР Босна и Херцеговина —	1.106	1.200	109
НР Македонија — — — — —	487	570	117
НР Црна Гора — — — — —	66	90	136
2. Житарице укупно (1000 ха)	6.240	5.710	92
Од тога:			
НР Србија — — — — —	3.415	3.160	93
НР Хрватска — — — — —	1.158	1.040	90
НР Словенија — — — — —	196	160	82
НР Босна и Херцеговина —	988	920	93
НР Македонија — — — — —	426	365	85
НР Црна Гора — — — — —	56	65	116

* Подаци из 1946 односно 1947 године.

	1939	1951	% по- већања
3. Индустриско биље укупно			
(1000 ха) — — — — —	204	500	245
Од тога:			
НР Србија — — — — —	117	240	205
НР Хрватска — — — — —	35	105	294
НР Словенија — — — — —	3,7	15	405
НР Босна и Херцеговина —	18	40	222
НР Македонија — — — —	29	95	328
НР Црна Гора — — — —	0,9	5	555
4. Крмно биље укупно (1000 ха)	361	840	233
Од тога:			
НР Србија — — — — —	130	330	254
НР Хрватска — — — — —	145	235	162
НР Словенија — — — — —	46	75	163
НР Босна и Херцеговина —	28	140	500
НР Македонија — — — —	10	50	500
НР Црна Гора — — — —	1,5	10	667
5. Повртно биље укупно			
(1000 ха) — — — — —	431	650	151
Од тога:			
НР Србија — — — — —	106	200	189
НР Хрватска — — — — —	154	200	130
НР Словенија — — — — —	69	80	116
НР Босна и Херцеговина —	73	100	137
НР Македонија — — — —	22	60	273
НР Црна Гора — — — —	7	10	143

Бројно стање стокe по народним републикама

1. Коњи (укупно (1000 комада)	1.273	1.160	91
Од тога:			
НР Србија — — — — —	501	450	90
НР Хрватска — — — — —	332	350	105
НР Словенија — — — — —	52	55	106
НР Босна и Херцеговина —	264	190	72
НР Македонија — — — —	92	95	103
НР Црна Гора — — — —	32	20	63

	1939	1951	% по- већањз
2. Говеда — укупно (1000 ко- мада) — — — — —	4.225	4.920	116
Од тога:			
НР Србија — — — — —	1.421	1.760	124
НР Хрватска — — — — —	962	1.130	117
НР Словенија — — — — —	375	450	120
НР Босна и Херцеговина —	967	1.000	103
НР Македонија — — —	326	400	123
НР Црна Гора — — — —	174	180	103
3. Свиње — укупно (1000 ко- мада) — — — — —	3.504	6.000	171
Од тога:			
НР Србија — — — — —	1.857	3.500	188
НР Хрватска — — — — —	775	1.135	147
НР Словенија — — — — —	312	450	144
НР Босна и Херцеговина —	416	700	168
НР Македонија — — —	106	165	155
НР Црна Гора — — — —	38	50	131
4. Овце — укупно (1000 ком.)	10.153	14.800	146
Од тога:			
НР Србија — — — — —	4.438	6.020	135
НР Хрватска — — — — —	1.372	1.700	124
НР Словенија — — — — —	34	80	235
НР Босна и Херцеговина —	1.949	3.000	154
НР Македонија — — —	1.691	3.100	183
НР Црна Гора — — — —	669	900	134
5. Живина — укупно (1000 ко- мада) — — — — —	22.450	31.300	139
Од тога:			
НР Србија — — — — —	11.636	16.000	138
НР Хрватска — — — — —	5.095	7.000	137
НР Словенија — — — — —	1.201	1.600	133
НР Босна и Херцеговина —	2.969	4.600	155
НР Македонија — — —	1.244	1.700	137
НР Црна Гора — — — —	305	400	131

Морско рибарство

Укупни улов рибе (100 q) —	1.448	5.000	346
----------------------------	-------	-------	-----

	1939	1951	% по- већања
Риболов пливарицама			
улов рибе (100 q) — — —	840	1.980	235
Дубински риболов			
улов рибе (100 q) — — —	60	2.400	4000
Тунолов			
улов рибе (100 q) — — —	28	200	715
Вештачко гајење			
каменице (1000 ком.) — —	1.400	6.000	430

Члан 37

Шумарство

1. Дрвна маса за сечу (1000 м³)	19.943*	18.500	93
Од тога: републике — — —	19.882	18.405	93
НР Србија — — — — —	3.962	3.800	98
НР Хрватска — — — — —	4.964	4.600	92
НР Словенија — — — — —	2.641	2.350	88
НР Босна и Херцеговина —	6.343	5.600	88
НР Македонија — — — —	471	880	187
НР Црна Гора — — — — —	1.562	1.175	75
2. Сеча дрвне масе за снабде- вање индустрије (1000 м³)	10.231*	8.500	83
Од тога: републике — — —	10.170	8.405	83
НР Србија — — — — —	1.152	1.600	139
НР Хрватска — — — — —	2.453	2.100	86
НР Словенија — — — — —	1.540	1.300	84
НР Босна и Херцеговина —	4.333	2.800	65
НР Македонија — — — —	145	155	107
НР Црна Гора — — — — —	511	450	88

ГЛАВА VIII

Члан 38

Повишење животног стандарда

1. Тржишни фонд артикала ма- совне потрошње (у мили- јардама динара) — — —	—	101,86	—
--	---	--------	---

* Подаци из 1946 односно 1947 године.

	1939	1951	% по- већања
Снабдевање главним артикли- ма на 1 становника			
Житарице (кг) — — — — —	300	300	100
маст (кг) — — — — —	6,2	7,0	113
уље (кг) — — — — —	1,3	2,8	215
месо и риба (кг) — — — — —	19,3	21,5	111
шећер (кг) — — — — —	6,0	12,0	200
со (кг) — — — — —	9,3	11,0	116
дуван (кг) — — — — —	0,73	1,0	137
сапун (кг) — — — — —	1,4	1,75	125
хартија (кг) — — — — —	2,4	2,7	113
тканине (мет.) — — — — —	11,7	14,0	120
кожна обућа (пари) — — —	0,25	0,50	200
2. Друштвена исхрана			
Број народних ресторана —	—	1.106	—
Број оброка (у хиљадама) —	—	140.000	—
3. Инвестиције за станове, кул- туру и просвету и народно здравље (у милијардама динара) — — — — —	—	13,0	—
Инвестиције за станове (у милијардама динара) — —	—	8,0	—
Број соба — — — — —	—	210.000	—
Изграђена површина (у 1000 м ²) — — — — —	—	4.000	—

Члан 39

План снижења цене коштања

План снижења цене коштања у 1951 години израчунат према ценама у почетку 1947 год. — не узима у обзир снижење цена материјала. План повећања продуктивности рада у 1951 год. према продуктивности рада у 1946 год.

	Снижење пуне цене коштања у %	Повећање про- дуктивности рада %
УКУПНО — — — — —	27,3	
Рударство укупно — — — — —	31	90
Од тога:		
угаљ — — — — —	25	80
нафта — — — — —	60	240

	Снижење пуне цене коштања у %	Повећање про- дуктивности рада у %
црна металургија — — — — —	19	55
обојена металургија — — — — —	42	110
неметали — — — — —	48	130
Електропривреда — — — — —	33	
Индустрија укупно — — — — —	25,2	66

Од тога:

метална индустрија — — — — —	25	83
електроиндустрија — — — — —	25	80
хемијска индустрија — — — — —	25	57
цемент, грађевински материјал и стакло — — — — —	30	70
дрвна индустрија — — — — —	35	
индустрија дрвењаче, целулозе и хартије — — — — —	15	62
текстилна индустрија — — — — —	30	55
индустрија коже и обуће — — — — —	15,3	67
индустрија гуме — — — — —	25	57
прехранбена индустрија — — — — —	20	60
радио индустрија — — — — —	40	
медицинска индустрија — — — — —	30	
Грађевинарство — — — — —	28	
Саобраћај укупно — — — — —	33	

Од тога:

железнички саобраћај — — — — —	40
речна пловидба — — — — —	25
поморство — — — — —	30
аутобуски саобраћај — — — — —	25
ваздухопловство — — — — —	30
пошта, телеграф и телефон — — — — —	20
радио — — — — —	20
путеви — — — — —	20

Трошкови трговине износиће у 1951 години испод 10% од продајних цена на мало.

ДЕО ТРЕЋИ ИЗВРШЕЊЕ И ОСТВАРЕЊЕ ПЛАНА

ГЛАВА IX

Члан 40

Влада ФНРЈ предузеће све мере потребне за остварење овог плана.

У том циљу Влада ће:

- а) утврђивати и изводити текуће једногодишње општедржавне привредне планове;
- б) давати општа упутства за израду петогодишњих и једногодишњих привредних планова народних република;
- в) доносити уредбе за спровођење плана;
- г) обезбеђивати учешће широких народних маса у остварењу петогодишњег плана;
- д) вршити врховни надзор над остваривањем плана.

Члан 41

Извршење задатака и дужности постављених овим планом, и прописима донетим на основу овог плана, претставља дужност и част сваког грађанина Федеративне Народне Републике Југославије.

Сва службена лица и сви грађани дужни су да савесно, дисциплиновано и на време извршују задатке и дужности који ће им бити поверени ради остварења петогодишњег плана.

Сваки учесник у остварењу општедржавног привредног плана, планова народних република, аутономних јединица и народних одбора, одговоран је за правилно и рационално искоришћавање сировина, енергије, средстава за производњу и радне снаге, за правилност и целисходност извршених инвестиција, као и за одржавање постигнутих квалитета производа и за њихово стално побољшавање и усавршавање.

Члан 42

Све привредне јединице државног, задружног и приватног сектора уживаће при остваривању својих задатака, предвиђених привредним плановима, равноправност у погледу добијања средстава и услова потребних за извршење њихових задатака.

Држава ће се старати да привредним и другим мерама помогне задружним организацијама и приватним произвођачима, нарочито земљорадницима и занатлијама, у остваривању задатака постављених у привредним плановима.

Члан 43

Сви државни органи дужни су омогућити и помоћи синдикалним и другим народним организацијама у организовању социјалистичког такмичења радника, сељака, радне интелигенције и осталих трудбеника, ради остварења и премашења овог петогодишњег плана. У ту сврху треба истичати и награђивати ударнике, новаторе и најбоље раднике, и утврђивати свакоме плату и животне услове према његовом раду.

Члан 44

Извођење овог петогодишњег плана рачуна се од 1 јануара 1947 године.

Члан 45

Од дана ступања на снагу овог закона сва привредна и друга планирана делатност (културно-просветна, здравствена, научно-истраживачка и остала) државних органа, установа и предузећа и осталих установа, организација и грађана, који су на то обавезни по овом закону или другим постојећим законима и прописима, има се довести у склад са задацима одређеним у овом закону и са законима и прописима донетим на основу њега.

У циљу да се делатност свих државних органа усклади са задацима постављеним у петогодишњем плану, дужни су сви министри, савезни и републикански, руководиоци свих надлештава и установа да изврше ревизију својих подређених органа и да њихов рад упуте у правцу извршења и премашења петогодишњег плана.

Члан 46

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ПЕТОГОДИШЊЕМ ПЛАНУ РАЗВИТКА НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У ГОДИНАМА 1947—1951

Предлог закона о петогодишњем плану израђен је у складу са Законом о општедржавном плану и државним органима за планирање. Предлог овог закона даје смернице нашег привредног и друштвеног развитка за наредних пет година, поставља конкретни програм изградње на свим пољима рада који ће нашу земљу, заосталу у привредном и техничком погледу, учинити јаком и напредном државом. Овај закон претставља један од најважнијих закона које доноси Народна скупштина ФНРЈ.

Политички и економски услови за прелаз на планску привреду створени су преласком власти у руке народа, новом друштвено-економском структуром и државним уређењем земље, стварањем и организовањем моћног државног сектора и развитком задружног сектора, затим еланом и херојским напорима у раду народних маса, нарочито радничке класе и омладине. Све је то омогућило да народна држава преузме у своје руке руководство привредног и друштвеног развитка на основу јединственог општедржавног плана.

У току прошле две године ми смо успели да углавном обновимо нашу ратом разорену и опустошену привреду, — успоставили смо привредни механизам и организацију производње и расподеле, изградили моћни, у привреди руководећи, државни сектор, развили задружни сектор привреде и мобилисали народне масе у обнови и производњи. Држава је успела да узме у своје руке руководеће позиције у привреди и на тај начин добила могућност да организује и контролише производњу и расподелу. Тиме су створени не само нужни елементи за прелаз на планску организацију народне привреде већ је настала и неопходност стварања општег привредног плана и рада по установљеном плану. После обнове и сједињења снага народне привреде под руководством и контролом народне државе, организација и руководство народне привреде могући су једино путем општег привредног плана израђеног на бази изучавања данашњег стања наше привреде и познавања закона нашег привредног и друштвеног развитка. Поједине гране народне привреде

почеле су прелазити на плански рад још у току прошле године. Ове године морамо радити на бази општег државног плана.

Само планском организацијом и радом у привреди ми можемо мобилисати и покренути све привредне и друштвене снаге за брзо и успешно решење великих задатака који се пред нас постављају као што су: ликвидирати привредну и техничку заосталост, учврстити економску и одбранбену снагу земље, учврстити и даље развити социјалистички сектор народне привреде и нове односе производње који из њега проистичу, и подићи опште благостање трудбеника сватри привредна сектора. Од испуњења ових задатака зависи развитак и опстанак наше државе.

У Предлогу закона о петогодишњем плану постављени су као основни задаци индустријализација и електрификација. Ту је дошла у први ред тешка индустрија, нарочито црна металургија и индустрија машина. Тиме се неће створити диспропорција у привреди, већ обрнуто, тиме ће се створити нужна усклађена пропорција и створити база за преображај и техничку опрему свих осталих грана привреде, база нашег економског и друштвеног напретка. Међусобни однос и пропорције појединих грана и елемената привреде, однос између производње средстава за производњу и предмета потрошње, однос између производње и потрошње, између индустрије и пољопривреде, тешке и лаке индустрије и друге пропорције, установљени су у плану тако да се осигура брз и складан темпо привредног и друштвеног развитка.

Предлог петогодишњег плана обухвата и усклађује све гране наше привреде, затим обухвата и план материјалног и културног подизања народа и уклањање неравномерности у економском развоју народних република. Тако општи јединствени петогодишњи план привредног и културног развитка наше земље обухвата у исто време планове привредног и културног развитка народних република. Тиме је створена широка перспектива за привредни и културни развитак наше земље, за учвршћење и развитак привредног и политичког јединства наше државе.

Предложени Закон о петогодишњем плану је закон нарочите врсте и по свом садржају и по својој форми. Док сви остали закони уствари утврђују норме на основу већ постављених односа у друштву дајући уједно базу за даљи развитак, дотле овај закон не утврђује постојеће стање него одређује перспективу развитка, која се темељи на већ по-

стигнутим успесима и која је обавезна за државне органе и грађане. Зато су поставке ове перспективе законске норме. Требало је, дакле, наћи такву форму петогодишњег плана као закона, која ће одговарати овој новој садржини закона, тако да закон и по својој форми буде и перспектива и норма, а да истовремено одговара оном стилу наших закона који је установљен нашим Уставом. Предлог овог закона је решио овај проблем не само техничком обрадом појединих прописа, него у првом реду кроз своју систематику.

Увод у овом закону ушао је у сами текст закона, јер он садржи ону реалну друштвено-економску базу, на основу које је било могуће поставити одређену перспективу за развитак наше привреде, као и основни задатак петогодишњег плана.

Даље се закон дели на три дела. Први део одређује задатке петогодишњег плана у целини. Овај део се дели на пет глава. Прва глава садржи основне задатке петогодишњег плана. Друга глава садржава план развитака производних снага, односно посебне задатке појединих грана. Поједини чланови обухватају гране привреде, док су основне поставке означене тачкама унутар чланова, тако да се постиже прегледност појединих поставки и задатака и на тај начин олакша примена у пракси. Трећа глава садржи план материјалног и културног подизања народа. Услови за то подизање су задаци постављени у појединим члановима, а односе се на рад и кадрове, на повећање производности рада и снижење цене коштања, на подизање станбеног фонда и комуналног газдинства, на подизање просвете и културе, народног здравља и на развој трговине и снабдевања. Четврта глава садржи план уклањања неравномерности у економском развоју народних република. Пета глава садржи основне поставке привредног развитака народних република, на основу којих ће народне републике утврдити своје петогодишње планове.

Други део, у складу са поставкама првог дела, садржи резултате петогодишњег плана у поредби са привредом Југославије 1939 односно 1946 године. Тиме овај део даје конкретну слику развитака који ће се постићи испуњавањем петогодишњег плана. Унутрашња подела другог дела на чланове идентична је са поделом првог дела.

Трећи део садржава одредбе за извршење и остварење плана. Смисао овог дела је у том да повеже петогодишњи план као перспективу са нашим целокупним правним систе-

мом и са конкретним и непосредним задацима државних органа и грађана и мерама које они треба да предузму за увођење у живот петогодишњег плана. Задаци петогодишњег плана постављени су не само као перспектива, него и конкретна законска обавеза, која одређује делатност свих државних органа.

Овај Предлог закона о петогодишњем плану развитка народне привреде у годинама 1947—1951 одговара интересима и вољи наших народних маса и неопходан је за даљи привредни и друштвени развитак наше државе. Предлажем Народној скупштини да овај предлог плана претресе и усвоји.

22 априла 1947 год.
Београд

Претседник
Савезне планске комисије
Андрија Хебранг, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ПЕТОГОДИШЊЕМ ПЛАНУ РАЗВИТКА НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ ФНРЈ У ГОДИНАМА 1947—1951

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за привредни план и финансије
Бр. 27

26 априла 1947 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Одбор за привредни план и финансије Савезног већа на својим седницама од 23, 24 и 25 априла 1947 године претресао је Предлог закона о петогодишњем плану развитка народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије у годинама 1947—1951, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, Одбор за привредни план и финансије изабрао је Ре-

дакциони одбор који је у сагласности са Редакционим одбором Одбора за привредни план и финансије Већа народа на основу измена и допуна усвојених у оба одбора израдио следећи извештај, који је Одбор за привредни план и финансије прихватио као свој, тако да законски предлог у дефинитивној редакцији гласи: (Видети прилог).

Подносећи Савезном већу овај извештај, Одбор за привредни план и финансије моли Веће да га изводи у целости усвојити.

За известиоца одређен је Мустафа Виловић.

Секретар

Живота Ђермановић, с. р.

Претседник
Одбора за привредни план
и финансије

Филип Лакуш, с. р.

Чланови:

Петар П. Мундрић, с. р., Албин Випотник, с. р., Добросав Томашевић, с. р., Јоже Јуранчич, с. р., Мустафа Виловић, с. р., Томо Војковић, с. р., Горољуб Поповић, с. р.,
Аћим Груловић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ ВЕЋА
НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ
ЗАКОНА О ПЕТОГОДИШЊЕМ ПЛАНУ РАЗВИТКА НА-
РОДНЕ ПРИВРЕДЕ ФНРЈ У ГОДИНАМА 1947—1951

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Одбор за привредни план и финансије

Бр. 19

25 априла 1947 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Одбор за привредни план и финансије Већа народа на својим седницама од 23, 24 и 25 априла 1947 године претресао је Предлог закона о петогодишњем плану развитака народне привреде Федеративне Народне Републике Југосла-

вије у годинама 1947—1951, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, Одбор за привредни план и финансије изабрао је Редакциони одбор, који је у сагласности са Редакционим одбором Одбора за привредни план и финансије Савезног већа, на основу измена и допуна усвојених у оба одбора израдио следећи извештај, који је Одбор за привредни план и финансије прихватио као свој, тако да законски предлог у дефинитивној редакцији гласи: (Видети прилог).

Подносећи Већу народа овај извештај, Одбор за привредни план и финансије моли Веће да га изволи у целости усвојити.

За известиоца одређен је др Обрен Благојевић.

Секретар

Др Војин Царић, с. р.

Претседник
Одбора за привредни план
и финансије

Др Обрен Благојевић, с. р.

Чланови:

Александар Стојановић, с. р., Митра Митровић, с. р., Алекса Томић, с. р., Јосип Јерас, с. р., Радомир Тодоровић, с. р., Иван Турковић, с. р., Иван Гошњак, с. р., Бено Котник, с. р., Анка Берус, с. р.

САВЕЗНО ВЕЋЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

ПРЕТСЕДНИШТВО САВЕЗНОГ ВЕЋА

Претседник

Владимир Св. Симић

Потпретседници:

Фрањо Гажи

Авдо Хумо

Секретари:

Воја Лековић

Љубчо Арсов

Стеван Јовичић

СТАЛНИ ОДБОРИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

Моша Пијаде, *претседник*

Владимир Симић, *потпретседник*

др Макс Шинудерл, *секретар*

Чланови:

Светозар Вукмановић

Иван Гранђа

др Јаков Гргурић

Михаило Ђуровић

Лајчо Јарамазовић

и.п.ж. Живојин Јоцић

Јоже Лампрет

Филип Лакуш

Радован Мијушковић

Милош Минић

др Милош Московљевић

Мара Нацева

др Јерко Радмиловић

Ђуро Салај

Сулејман Филиповић

Матевж Хаце

Месуд Хотић

Мехмед Хоџа

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

Петар Стамболић, *претседник*
Филип Лакуш, *потпретседник*
Живота Ђермановић, *секретар*

Чланови:

Добросав Томашевић	Албин Випотник
Петар Мундрић	Јоже Јуранчич
Горољуб Поповић	Мустафа Виловић
Аћим Груловић	Петар Војновић
Душан Чалић	Љубчо Арсов
Томо Војковић	Мирко Крцић

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

Јован Веселинов, *претседник*
Перо Комадина, *потпретседник*
Вида Томшич, *секретар*

Чланови:

Ратко Петровић	Богоја Фотев
Вељко Зековић	

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

Дража Марковић, *претседник*
Тома Кутурец, *потпретседник*
Александар Шевић, *секретар*

Чланови:

Адам Остовић	Хамдија Ђемерлић
Фердо Година	Панто Малишић

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

Миле Перуничкић, *претседник*
Др Метод Микуж, *потпретседник*
Борис Станковски, *секретар*

Чланови:

Др Александар Жижа	Милентије Поповић
Мартин Сучић	Перо Ђукановић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

Аголи др Неџат	Веселинов Јован	Даниловић Угљеша
Алексоски Борис	Веселиновић — Мунџан	Девеџић Душан
Андрић Ратомир	Станка	Дорошки др Јован
Антић Милоје	Видовић Никола	Драгин Радивој
Анголић Фрањо	Видовић Мустафа	Драушник Јурица
Антуновић Риста	Випотник Албин	
Арсов Љубчо	Влатковић Немања	Ђермановић Живота
Аугустинов Мата	Влахов Димитар	Ђорговски Васил
	Војковић Томо	Ђукановић Перо
	Војновић Петар	Ђукић Пана
Бабић Антун-Туна	Вркљан Анте	Ђурђевић Чеда
Бакарић др Владимир	Вујичић Милорад	Ђурић Љубодраг
Бакрач Јозо	Вујковац Михаило	Ђуровић Лазар
Банак Јосип	Вукадиновић Ђуро	Ђуровић Михаило
Баричевић Перо	Вукашиновић Иван	
Белинић Марко	Вукмановић Светозар	Ерчић Живко
Беловуковић Милан	Вулиц Сава	
Бериша Рифат	Вучковић Сретен	Жигић Раде
Бећирић др Тодор		Жижа др Александар
Бисић М. Милорад	Гаџи Фрањо	Жујовић Сретен
Блажевић Јаков	Гајиновић Вујица	
Богданов Душан	Гајић Гојко	Зековић Вељко
Богданов Ђура	Гаџић Радосав	Зечевић Влада
Божовић Никола	Гашпар Јан	Зечевић Славко
Боројевић Јован	Геренчевић Павле	Зечевић Стево
Борштнар Јоже	Гигов Страхил	
Бреџел др Маријан	Гиздић Драго	Иванов Андреј
Бохинц Андреј	Глухић Омер	Иванчевић Никола
Бошковић Ђорђе	Година Фердо	Ивековић др Младен
Бркић Душан	Госпић Светолик	Ивић Стјепан
Бркић Звонко	Гранђа Иван	
Броз Јосип Тито	Гранфил Тома	Јакшић Мато
Бубањ Андрија	Грбић Чедо	Јакшић Никола
Буљан Вице	Гргурић др Јаков	Јанковић Љубо
Бурзевски Ванчо	Гретић Ивица	Јанић Влада
Бурић Хасан	Грк Душан	Јарамазовић Лајчо
Бутозан др Васо	Грубић Чеда	Јеленц Алеш
	Грујић Радован	Јеремић Воја
Василев Ѓјорги	Груловић Аћим	Јовановић Блажо
Васиљевић Живан		Јовановић др Драго-
Вејновић Светозар	Дамњановић Божидарка	Љуб

Јовановић Бура
Јовановић Иса
Јовановић Радош
Јовановић Спасоје
Јовановић Станимир
Јовићевић Павле
Јовичић Стеван
Јојкић Ђурица
Јоксимовић Момир
Јосиповић Србољуб
Јоцић Живојин
Јуранчић Јоже

Карабеговић Осман
Карајовић др Драго-
мир
Кардељ Едвард
Карнер др Иво
Кецмановић др Воји-
слав
Кидрич Борис
Кимовец Франце
Кнез Јурица
Ковачевић Вељко
Ковачевић Митар
Ковачевић Урош
Ковачић Иван
Колишевски Лазар
Комадина Петар
Комненић Симо
Корен Јаков
Косановић Сава
Косовац Младен
Костић Велимир
Кохаровић др Алек-
сандар
Кодбек Јоже
Кочевар Франц
Крањец Мишко
Крзнар Ђуро
Кризну Хасан
Крстевски Киро
Крстић Бешко

Крстић Светозар
Крстуловић Вишко
Крце Павло
Крчић Мирко
Кузмановић др Славко
Кузмановски Боге
Кузминац Стеван
Курт Хуснија
Кутурец Тома
Куфрин Милка
Кухар Ловро

Лакатош Иштван
Лакуш Филип
Лалић Ђуро
Лампрет Јоже
Лековић Воја
Лерик Иштван
Лескошек Франц
Леши Акиф Мустафа
Лукић Костадин
Лулић Грго

Љујић Велибор
Љујић Војо

Мајхен Владо
Малески Владо
Малишић Панто
Мандић Глигорије
Мандић Пашага
Маринко Миха
Марковић Драгослав
Марковић Милош
Марковић Момчало
Марковић Немања
Маркотић Мато
Марчинковић Јозо
Мастиловић Новак
Матић Радомир
Мачек Иван—Матија
Месић Јосип
Међо Томо

Мијатовић Цвијетин
Мијушковић Радован
Микуж др Метод
Милојевић Милоје
Милосављевић Љу-
бинка
Миљковић Мито
Минић Милка
Минић Милош
Минчев Никола
Михајловски Кирил
Московљевић др Ми-
лош

Мразовић Карло —
Гашпар
Мрковић Новица
Мркоци Марко
Мугош Душан
Мујагић Хасан
Мундрић Петар

Нађ Коста
Наумовски Круме
Нацевз Мара
Недељковић Миодраг
Нешкић Светомир
Нешковић др Благоје
Никодијевић Тихомир
Николић Живојин
Нимани Цавид
Новаков Душан
Новаксвић Груја
Новосел др Шиме
Новосел Стјепан

Омановић Хамдија
Опачић Станко
Остовић Адам

Павловић Михаило
Павловић Павле
Паћен Бранко
Пајковић Ђоко

Пахић Лука	Реџић Енвер	Трајковић Александар
Пашалић Едхем	Рибар др Иван	Трифунковић Светислав
Пенезић Слободан	Рибич Иван	Тушман Јосип
Перковић Миле	Рибникар Владислав	
Перуничић Миле	Рикановић Илија	Ћемерлић др Хамдија
Петровић Душан	Ритиг др Светозар	Ђурувија Тоде
Петровић Ратко		
Петровић Славољуб	Савић Брано	Узуновски Цветко
Петрушев Кирил	Салан Јожеф	
Пијаде Моша	Салај Ђуро	Фајфар Тоне
Плавшић Лазар	Самарџија Стево	Ференчак Иван
Побрић Едхем	Светек Франце	Ференчина Томо
Полнч Зоран	Секаљ Јожеф	Филаковић Имро
Половић Марко	Симеоновић Јанко	Филиповић Сулејман
Попов Жива	Симеунчевић Гавро	Фотев Богоја
Поповић Горољуб	Симић Владимир	Фрнтић Елизабета
Поповић Јован	Синаковић Хамдија	
Поповић Коча	Смајовић Василије	Хасанагић Хилмија
Поповић Љубомир	Сремец др Златан	Хаџе Матевж
Поповић Милентије	Стамболиски Асен	Хаџи Мустафа Хасан
Почуча Миле	Стамболић Петар	Шукри
Првчић Стјепан	Станковски Борис	Хаџић Бошко
Прибић Милан	Стефановић Иван	Хебранг Андрија
Прибићевић др Раде	Стефановић Миливоје	Хољевац Већеслав
Пуцар Ђуро — Стари	Стефановић Светислав	Хотић Месуд
	Стојадиновић Михаило	Хоџа Мехмед
Радмиловић др Јерко	Стојановић Богољуб	Хоџа Фадил
Радовановић Миливоје	Суботин Иван	Хоџић Мујо
Радовановић Милија	Сутловић Рикард	Хрибар Јанез
Радуловић Таса	Сучић Мартин	Хукић Мехмедалија
Рамљак др Анте		Хумо Авдо
Ранковић Александар	Тодоровић Мијалко	
Рапаић Ђиро	Тодоровић Симо	Цветић Боса
Раџ Винце	Толо Нико	Цветић Милија
Рашовић Милош	Томашевић Добросав	Џетинић Марин
Релић Петар	Томшич Вида	Џрнобрња Богдан

Чакић Бошко	Џојић Анто	Шегрт Владо
Чалић Душан		Шиљеговић Бошко
Чамо Едхем	Шакић Јован	Шкаре Станко
Чаушевић-Чауш Иван	Шарац др Заним	Шнудерл др Макс
Ченгић Ферид	Шарац Сласоје	Шпиљак Фрањо
Чешњај Томо	Шатев Павел	Шпиљак Миха
Чобански Сласоје	Шаћири Исмет	Шпрљан Гуште
Чолак Петар	Шевић Александар	Шутић Анте
Чубриловић др Васо		

VEĆE NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

PRETSEDNIŠTVO VEĆA NARODA

Pretsednik

Josip Vidmar

Potpretsednici:

Božidar Maslarić

Kosan Pavlović

Sekretari:

Dr Branko Čubrilović

Joza Milivojević

Mihailo Grbić

STALNI ODBORI VEĆA NARODA

ZAKONODAVNI ODBOR

Božidar Maslarić, predsednik

Tomo Čiković, potpretsednik

Dr Dušan Bratić, sekretar

Članovi:

Mihailo Apostolski

Milan Popović

Mitar Bakić

Dobrivoje Radosavljević

Panko Brašnarov

Josip Rus

Rato Dugonjić

Dr Siniša Stanković

Srećko Žumer

Tone Hafner

Dragoljub S. Ilić

Mustafa Hodža

Joza Milivojević

Dr Josip Hrnčević

Bogdan Oreščanin

Miloš Carević

Ninko Petrović

Dr Branko Čubrilović

ODBOR ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE

Dr Obren Blagojević, *pretsednik*

Ivan Gošnjak, *potpretsednik*

Rade Hamović, *sekretar*

Članovi:

Anka Berus

Hasan Brkić

Dr Vojin Carić

Josip Jeras

Beno Kotnik

Veselinka Malinska

Mitra Mitrović

Aleksandar Stojanović

Ali Šukria

Radomir Todorović

Aleksa Tomić

Ivan Turković

MANDATNO-IMUNITETSKI ODBOR

Aleksa Tomić, *pretsednik*

Savo Orović, *potpretsednik*

Jovan Jegdić, *sekretar*

Članovi:

Dušan Rkman

Tone Šušteršič

Anto Babić

Nikola Martinovski

ADMINISTRATIVNI ODBOR

Milan Smiljanić, *pretsednik*

Šefket Maglajlić, *potpretsednik*

Krsto Popivoda, *sekretar*

Članovi:

Ljuba Momčilović

Franjo Borić

Ladislav Ambrožič

Dr Gjorgi Gavrilski

ODBOR ZA MOLBE I ŽALBE

Marko Vujačić, *pretsednik*

Pepica Kardelj, *potpretsednik*

Dr Milorad Vlačković, *sekretar*

Članovi:

Pal Šoti

Mate Kršul

Zora Nikolić

Mustafa Abduraim

NARODNI POSLANICI VEĆA NARODA

Abduraīm Mustafa	Gošnjak Ivan	Kulenović Skender
Aguši Kurtuš	Grbić Mihailo	
Ambrožić Ladislav	Gregorjč dr Pavle	Lautas Trajan
Andrejev Bane		Lisi Sali
Apostolski Mihailo	Dimitrijević Spasoje	Lubej France
Augustinčić Antun	Dobrašinović Miloje	Lunaček dr Pavel
Aceva Vera	Dolinšek Tone	
	Dugonjić Rato	Magiajlić Šefket
Babić Anto		Malinska Veselinka
Babić Ljubo	Đaković Spasoje	Manojlović Radmila
Babović Spasenija	Dilas Milovan	Markovski Venko
Bajalski Risto	Đuričin Milivoj	Martinovski Nikola
Bakić Mitar		Mazušić dr Drago
Barbarjč Božo	Žizić Živko	Maslarić Božidar
Bebler dr Aleš	Žumer Srećko	Masnić Petar
Bevk France	Župančić Oton	Milanković Ivan
Berus Anka		Milivojević Joza
Blagojević dr Obren	Zatrljč Sait	Miljovskij Kiril
Bojnović Đurađ	Zogović Radovan	Mitrović Božo
Borić Franjo		Mitrović Mjtra
Bratić dr Dušan	Ivović Dušan	Mičunović Veljko
Brašnarov Panko	Ilić S. Dragoljub	Mlaker Alojzij
Brkić Hasan	Ilić Pavle	Mojsov Lazar
Bursać Mijan	Imamović Fadil	Momčilović Ljuba
		Mugoša Andrija
Varga Istvan	Jadrešjn Bogde	Muhtari Osman
Vasiljević Dušan	Jakovijević dr Stevan	
Vidmar Josip	Jegdić Jovan	Nađ Gavriło
Vidmar Tone	Jeras Josip	Nazor Vladimir
Vicković Mihajlo	Jurinčić Niko	Naumovski Naum
Vlajković dr Milorad		Nenezić Radojica
Vrbovski Pavel	Kavčić Stane	Nestorov dr Dimitar
Vujasinović Todor	Kapetanović Hajro	Nikolić Zora
Vujačić Marko	Kardelj Pepica	Novak Ivan
Vukosavljević Sreten	Kerime Muća	Nošpal Tode
	Knezić Anka	
Gavrilski dr Gjorgi	Komnenić Petar	Olah Šandor
Galijašević Bećir	Kotnik Beno	Oreščanin Bogdan
Garčević Gojko	Kocbek Edvard	Orović Savo
Gaš Aljuš	Krizman dr Hinko	
Golubović Marinko	Krajačić Ivan	Pavić Niko
Golubović Radonja	Kršul Mate	Pavlović Kosan

Papić Radovan	Salacan don Ante	Hamović Rade
Pejnović Kata	Sejfula Kemat	Hafner Tone
Perović Puniša	Skerlić Velimir	Herljević Franjo
Petrović Mato	Smiljanić Milan	Hodža Mustafa
Petrović Nikola	Smodlaka dr Josip	Hodžić Džeko
Petrović Ninko	Snoj Franc	Hrnčević dr Josip
Plepielić Stjepan	Spirov dr Boris	
Pešev Nikola Pančev	Stanković dr Siniša	
Poglajen Franc	Stojanović Aleksandar	Cajnkarić dr Stanko
Popivoda Krsto	Sulejmani Hivzi	Carević Miloš
Popović Dušan	Sulejmanovski Hafj	Čarić dr Vojin
Popović S. Milan	Sučić Florijan	Celeskić Lazar
Popović dr Miloš		
Popović Radovan	Temelkovski Borko	Čalovska Liljana
Prodanović M. Jaša	Todorović Radomir	Čiković Tomo
	Tomić Aleksa	Čolaković Rodoljub
	Turković Ivan	Čubrilović dr Branko
Radović Vuko		
Radosavljević Dobrivoje		
Rebac Hasan		Džankić Hasan
Redža Zekerija	Četković Jovan	
Rikman Dušan	Čišić Husein	Šentjurić Lidija
Rus Josip	Čurčić Živojin	Šećeragić Murad
		Šoti Pal
Savić Kirilo	Filipović Krsto	Šukrić Ali
Savić Dragutin	Frol Frane	Šušteršić Tone

ПРЕЗИДИЈУМ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Претседник

Др Иван Рибар

Потпретседници:

Моша Пијаде
Филип Лакуш

Јосип Рус
Ђуро Пуцар

Димитар Влахов
Марко Вујачић

Секретар

Миле Перуничкић

Чланови:

Јосип Броз Тито, Бане Андрејевић, др Владимир Бакарић, Душан Ђркић, Јосип Видмар, Милован Ђилас, Едвард Кардељ, Сретен Жујовић, др Синиша Станковић, Влада Зечевић, др Стеван Јаковљевић, Блажо Јовановић, др Драгољуб Јовановић, Борис Кидрич, Сава Косановић, Лазар Колишевски, др Благоје Нешковић, Јаша Продановић, Александар Ранковић, др Златан Сремец, Добросав Томашевић, Фране Фрол, Андрија Хебранг, Авдо Хумо, Родољуб Чолаковић, Владо Шегрт.

Врховни командант Југословенске армије
Маршал Југославије
Јосип Броз Тито

В Л А Д А
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

*Претседник Владе ФНРЈ и Министар народне одбране
маршал Југославије Јосип Броз Тито;*

*Потпретседник Владе ФНРЈ и претседник Контролне
комисије Едвард Кардељ;*

Потпретседник Владе ФНРЈ Јаша Продановић;

Министар Савезне владе Милован Ђилас;

Министар Савезне владе Кирило Савић;

Министар Савезне владе др Димитар Несторов;

Министар Савезне владе Сава Косановић;

Министар унутрашњих послова Александар Ранковић;

*Министар индустрије и претседник Привредног савета
Борис Кидрич;*

Министар иностраних послова Станоје Симић;

Министар саобраћаја Тодор Вујасиновић;

Министар поморства Анте Вркљан;

Министар пошта др Драго Марушић;

Министар спољне трговине инж. Никола Петровић;

Министар финансија Сретен Жујовић;

Министар правосуђа Фране Фрол;

Претседник Савезне планске комисије Андрија Хебранг;

Министар рударства Бане Андрејевић;

Министар трговине и снабдевања др Заим Шарац;

*Министар пољопривреде и шумарства др Васо Чубри-
ловић;*

Министар рада Вицко Крстуловић;

Министар грађевина Влада Зечевић.

ВРХОВНИ СУД ФНРЈ

Претседник

Витомир Петровић

Потпретседници:

др Теодор Томиншек

Чланови:

Милован Крчић, Петар Раичковић, Петар Пирузе, др Звонимир Шврљуга, Никола Станковић, Александар Тодоровић и др Маријан Деренчин.

Јавни тужилац ФНРЈ

Др Јосип Хричевић

S a d r ž a j

PRVA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — 26 MARTA 1947

Pre dnevnog reda:

	Strana
1 — Saopštenje Ukaza Prezidiuma Narodne skupštine FNRJ o sazivanju Narodne skupštine FNRJ u MI redovno zasjedanje za 26 mart 1947 godine — — — — —	3
2 — Saopštenje o smrti narodnog poslanika Josipa Miklaužića — — — — —	4
3 — Saopštenje o podnetim zakonskim predlozima — — — — —	4
4 — Saopštenje da su narodni poslanici Moša Pijade i dr Dušan Bratić podneli Predlog poslovnika Saveznog veća i Veća naroda i Predlog poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice — — — — —	5
5 — Saopštenje da je Vlada FNRJ podnela na potvrdu uredbe donete na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uređaba po pitanjima iz narodne privrede — — — — —	5
6 — Saopštenje o podnetim odborskim izveštajima — — — — —	5
7 — Saopštenje da je narodni poslanik Vasko Apostolov osuđen na 20 godina lišenja slobode sa prinudnim radom — — — — —	6
7 — Otsustva narodnih poslanika — — — — —	6

Dnevni red:

1 — Utvrđivanje dnevnog reda — — — — —	6
2 — Pretres i usvajanje Predloga poslovnika Saveznog veća — — — — —	6—13
Govornici: izvestilac Moša Pijade — — — — —	7
dr Dragoljub Jovanović — — — — —	11
3 — Saopštenje da je Predsedništvo Prezidijuma sazvalo zajedničku sednicu za 26 mart u 18 časova — — — — —	13
4 — Usvajanje predloga da se diskusija o Predlogu opštedržavnog budžeta sa Predlogom finansijskog zakona za budžetsku 1947 godinu održi na zajedničkoj sednici — — — — —	13

PRVA SEDNICA VEĆA NARODA — 26 MARTA 1947

Pre dnevnog reda:

	Strana
1 — Saopštenje Ukaza Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o sazivanju Narodne skupštine FNRJ u III redovno zasjedanje za 26 mart 1947 godine — — — — —	15
2 — Saopštenje o podnetim zakonskim predlozima — — — — —	16
3 — Saopštenje da je narodni poslanik dr Dušan Bratić podneo Predlog poslovnika Veća naroda — — — — —	16
4 — Saopštenje o podnetim odborskim izveštajima — — — — —	16
5 — Molba narodnog poslanika Mire Milošević da joj se uvaži ostavka — — — — —	17
6 — Saopštenje da je odobren krivični postupak protiv narodnog poslanika Velimira Skerlića — — — — —	17
7 — Otsustva narodnih poslanika — — — — —	17
8 — Molbe i žalbe — — — — —	17

Dnevni red:

1 — Utvrđivanje dnevnog reda — — — — —	17
2 — Pretres i usvajanje Predloga poslovnika Veća naroda — — — — —	18—21
Govornici: izvestilac Ninko Petrović — — — — —	18, 21
Radonja Golubović — — — — —	20, 21
dr Dušan Bratić — — — — —	21
Miloš Carević — — — — —	21
3 — Usvajanje predloga da se diskusija o budžetu izvrši na zajedničkoj sednici oba doma — — — — —	22
4 — Saopštenje da je Predsedništvo Prezidijuma sazvalo zajedničku sednicu za 26 mart u 18 časova — — — — —	22

PRVA ZAJEDNIČKA SEDNICA — 26 MARTA 1947

Dnevni red:

1 — Usvajanje predloženog dnevnog reda — — — — —	23
2 — Pretres i usvajanje Predloga poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice — — — — —	23—26
Govornici: izvestilac Ninko Petrović — — — — —	23
izvestilac Moša Pijade — — — — —	24, 25
dr Dragoljub Jovanović — — — — —	24, 25

DRUGA ZAJEDNIČKA SEDNICA — 27 MARTA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika prve zajedničke sednice	27
Govornici: Moša Pijade — — — — —	27

Dnevni red:

	Strana
1 — Pretres Predloga opštredržavnog budžeta sa Predlogom finansiskog zakona za budžetsku 1947 godinu — — — —	28—72
Govornici: izvestilac Petar Stambolić — — — — —	28
izvestilac dr Obren Blagojević — — — — —	30
ministar finansija Sreten Žujović — — — — —	32
ministar industrije Boris Kidrič — — — — —	68

TREĆA ZAJEDNIČKA SEDNICA — 28 MARTA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika druge zajedničke sednice — — — — —	73
--	----

Dnevni red:

1 — Nastavak pretresa Predloga opštredržavnog budžeta sa Predlogom finansiskog zakona za budžetsku 1947 godinu	73—133
Govornici: ministar unutrašnjih poslova Alekasandar Ranković — — — — —	73
ministar Vlade FNRJ Milovan Đilas — — — — —	85
ministar poljoprivrede i šumarstva dr Vaso Cubrilović — — — — —	91
ministar pravosuđa Frane Frol — — — — —	97
Radoš Jovanović — — — — —	100
Anka Berus — — — — —	103
Zoran Polić — — — — —	109
Rodoljub Čolaković — — — — —	114
Ljubčo Arsov — — — — —	122
Gojko Garčević — — — — —	128

ČETVRTA ZAJEDNIČKA SEDNICA — 29 MARTA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika treće zajedničke sednice — — — — —	135
--	-----

Dnevni red:

1 — Nastavak pretresa Predloga opštredržavnog budžeta sa Predlogom finansiskog zakona za budžetsku 1947 godinu	135—176
Govornici: dr Miloš Popović — — — — —	135
Imro Filaković — — — — —	140
dr Dragoljub Jovanović — — — — —	146, 161, 162
ministar industrije Boris Kidrič — — — — —	157
maršal Jugoslavije Josip Broz Tito — — — — —	162
izvestilac Petar Stambolić — — — — —	162
izvestilac dr Obren Blagojević — — — — —	164
Radomir Todorović — — — — —	166, 173
Slobodan Penezić — — — — —	171
Stjepan Prvčić — — — — —	173
Ninko Petrović — — — — —	175

DRUGA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — 29 MARTA 1947

Pre dnevnog reda:

	Strana
1 — Čitanje i usvajanje zapisnika prve redovne sednice	177
2 — Otsustva narodnih poslanika — — — — —	177

Dnevni red:

1 — Usvajanje Predloga opštredržavnog budžeta sa Predlogom finansiskog zakona za budžetsku 1947 godinu — — —	178—180
Govornici: izvestilac Petar Stambolić — — — — —	179
2 — Saopštenje da je Pretsedništvo Prezidijuma sazvalo zajedničku sednicu za 31 mart sa dnevnim redom: ekspozice Pretsednika Savezne vlade o spoljnoj politici Vlade — — —	180

DRUGA SEDNICA VEĆA NARODA — 29 MARTA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika prve redovne sednice	183
2 — Saopštenje da je Pretsedništvo Prezidijuma sazvalo zajedničku sednicu za 31 mart sa dnevnim redom: ekspozice Pretsednika Savezne vlade o spoljnoj politici Vlade — — —	183
3 — Saopštenje poslanice italijanske Ustavotvorne skupštine — — — — —	183
4 — Saopštenje i usvajanje izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora o dolasku za narodnog poslanika Anke Knezić-Dubajić na mesto Mire Milošević — — — — —	184
5 — Otsustva narodnih poslanika — — — — —	185

Dnevni red:

1 — Usvajanje Predloga opštredržavnog budžeta sa Predlogom finansiskog zakona za budžetsku 1947 godinu — — —	185—187
Govornici: izvestilac dr Obren Blagojević — — — — —	185
dr Miloš Popović — — — — —	187
Radomir Todorović — — — — —	187

PETA ZAJEDNIČKA SEDNICA — 31 MARTA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika četvrte zajedničke sednice — — — — —	189
--	-----

Dnevni red:

1 — Usvajanje predloženog dnevnog reda — — — — —	189
2 — Ekspozice pretsednika Savezne vlade maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita o spoljnoj politici Vlade — — — — —	189

	Strana
Govornici: maršal Jugoslavije Josip Broz Tito — — —	189
dr Hinko Krizman — — — — —	202
dr Aleš Bebler — — — — —	207
Vladislav Ribnikar — — — — —	212
minister industrije Boris Kidrič — — — — —	218
Života Đermanović — — — — —	223
Nikola Petrović — — — — —	227
Moša Pijade — — — — —	233, 242
dr Zlatan Sremec — — — — —	238

TREĆA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — 31 MARTA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika druge redovne sednice	243
2 — Saopštenje poslanice italijanske Ustavotvorne skupštine — — — — —	243
3 — Otsustva narodnih poslanika — — — — —	244
4 — Molbe i žalbe — — — — —	244

Dnevni red:

1 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o državnom završnom računu za period od 1 novembra 1944 do 31 decembra 1945 godine — — — — —	244—249
Govornici: izvestilac Mustafa Vilović — — — — —	244, 248
Moša Pijade — — — — —	247
2 — Pretres i usvajanje Predloga osnovnog zakona o starateljstvu — — — — —	249—254
Govornici: izvestilac dr Maks Snuderl — — — — —	249
dr Jakov Grgurić — — — — —	251
3 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima — — — — —	254—255
Govornici: izvestilac Sulejman Filipović — — — — —	254
4 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o dopuni Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama — — —	255—256
Govornici: izvestilac Radovan Mijušković — — — — —	256
5 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o usvojenju	256—258
Govornici: izvestilac Radovan Mijušković — — — — —	256
6 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe — — —	258—263
Govornici: izvestilac Jože Lampret — — — — —	258
dr Dragoljub Jovanović — — — — —	258
Moša Pijade — — — — —	261
7 — Dopuna dnevnog reda — — — — —	263

TREĆA SEDNICA VEĆA NARODA — 31 MARTA 1947

Pre dnevnog reda:

	Strana
1 — Čitanje i usvajanje zapisnika druge redovne sednice	265
2 — Usvajanje definitivnog teksta Predloga opštredržavnog budžeta za 1947 godinu	265
3 — Razrešenje Ninka Petrovića dužnosti sekretara i izbor dr Branka Čubrilovića za sekretara Veća naroda	265
4 — Otsustva narodnih poslanika	266

Dnevni red:

1 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o državnom završnom računu za period od 1 novembra 1944 do 31 decembra 1945 godine	266—267
Govornici: izvestilac dr Vojin Carić	266
2 — Pretres i usvajanje Predloga osnovnog zakona o starateljstvu	267—279
Govornici: izvestilac dr Dušan Bratić	267
minister Vlade FNRJ Kirilo Savić	271
Aleksa Tomić	274
3 — Pretres i usvajanje Predloga o izmenama i dopunama Zakona o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima	279—280
Govornici: izvestilac Srećko Žumer	279
4 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o dopuni Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama	280—281
Govornici: izvestilac Mustafa Hodža	280
5 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o usvojenju	281—286
Govornici: izvestilac Joža Milivojević	281, 285
minister Kirilo Savić	284
Milan Smiljanić	285
6 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe	286—288
Govornici: izvestilac Tone Hafner	286
Gavrilo Nad	286

ČETVRTA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — 1 APRILA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika treće redovne sednice	289
2 — Saopštenje i usvajanje izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora o dolasku za narodnog poslanika Branka Padena na mesto umrlog Josipa Miklaužića	289
3 — Saopštenje i usvajanje izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora o dolasku za narodnog poslanika Asena Stamboliskog na mesto osuđenog Vaska Apostolova	290
4 — Usvajanje definitivnih tekstova zakonskih predloga	292
5 — Molbe i žalbe	292

Dnevni red:

	Strana
1 — Pretres i usvajanje Predloga opšteg zakona o zaštiti šuma od požara — — — — —	292—296
Govornici: izvestilac Matevž Hecce — — — — —	292
2 — Pretres i usvajanje Predloga osnovnog zakona o eksproprijaciji — — — — —	296—297
Govornici: izvestilac dr Jakov Grgurić — — — — —	296
3 — Pretres i odobrenje uredaba koje je Vlada FNRJ donela od 16 jula 1946 do 10 marta 1947 godine — — — —	298
4 — Usvajanje definitivnih tekstova zakonskih predloga	298

ČETVRTA SEDNICA VEĆA NARODA — 1 APRILA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika treće redovne sednice	301
2 — Usvajanje definitivnih tekstova zakonskih predloga	301
3 — Dopuna dnevnog reda — — — — —	302

Dnevni red:

1 — Pretres i usvajanje Predloga opšteg zakona o zaštiti šuma od požara — — — — —	302—309
Govornici: izvestilac Miloš Carević — — — — —	302
2 — Pretres i usvajanje Predloga osnovnog zakona o eksproprijaciji — — — — —	309—313
Govornici: izvestilac Božidar Maslarić — — — — —	309
ministar pravosuda Frane Frol — — — — —	310
Dušan Vasiljević — — — — —	311
3 — Pretres i odobrenje uredaba koje je Vlada FNRJ donela od 16 jula 1946 do 10 marta 1947 godine — — — —	313
4 — Usvajanje definitivnih tekstova zakonskih predloga	313

PETA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — 26 APRILA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika četvrte redovne sednice	315
2 — Saopštenje da je Vlada FNRJ podnela Saveznom veću na rešavanje Predlog zakona o petogodišnjem planu razvika narodne privrede FNRJ i da je Odbor za privredni plan i finansije podneo svoj izveštaj o ovom predlogu — — — —	315
3 — Otsustva narodnih poslanika — — — — —	316
4 — Molbe i žalbe — — — — —	316

Dnevni red:

1 — Utvrđivanje dnevnog reda — — — — —	316
2 — Saopštenje akta Prezidijuma o sazivanju zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda za 26 april 1947 godine	316

PETA SEDNICA VEĆA NARODA — 26 APRILA 1947

Pre dnevnog reda:

	Strana
1 — Čitanje i usvajanje zapisnika četvrte redovne sednice	317
2 — Saopštenje da je Vlada FNRJ podnela Veću naroda na rešavanje Predlog zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ i da je Odbor za privredni plan i finansije podneo svoj izveštaj o ovom predlogu — — — —	317
3 — Otsustva narodnih poslanika — — — — —	317
4 — Molbe i žalbe — — — — —	318

Dnevni red:

1 — Utvrđivanje dnevnog reda — — — — —	318
2 — Saopštenje akta Prezidijuma o sazivanju zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda za 26 april 1947 godine	318

ŠESTA ZAJEDNIČKA SEDNICA — 26 APRILA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika pete zajedničke sednice	319
2 — Odgovor predsedavajućeg Josipa Vidmara na pitanja narodnih poslanika dr Miloša Popovića i Radomira Todorovića	319

Dnevni red:

1 — Pretres Predloga zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951 —	321—371
Govornici: izvestilac Mustafa Vilović — — — — —	321
izvestilac dr Obren Blagojević — — — — —	322
predsednik Savezne vlade maršal Jugoslavije Josip Broz Tito — — — — —	326
predsednik Savezne planske komisije Andrija Hebrang — — — — —	335
ministar industrije Boris Kidrič — — — — —	354
ministar rada Vicko Krstulović — — — — —	361

SEDMA ZAJEDNIČKA SEDNICA — 27 APRILA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika šeste zajedničke sednice — — — — —	373
--	-----

Dnevni red:

1 — Nastavak pretresa Predloga zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951 — — — — —	373—440
---	---------

	Strana
Govornici: dr Blagoje Nešković — — — — —	373
dr Vladimir Bakarić — — — — —	378
Miha Marinko — — — — —	381
Rodoljub Čolaković — — — — —	388
Lazar Koliševski — — — — —	395
Niko Pavić — — — — —	401
Đuro Salaj — — — — —	403
Radomir Todorović — — — — —	406
Dobrosav Tomašević — — — — —	411
dr Dragoljub Jovanović — — — — —	414
dr Miloš Popović — — — — —	425
ministar Vlade FNRJ Milovan Đilas — — —	430

ŠESTA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — 28 APRILA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika pete redovne sednice	441
2 — Otsustva narodnih poslanika — — — — —	441

Dnevni red:

1 — Glasanje o Predlogu zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951 — —	442—443
2 — Saopštenje o istovetnosti tekstova Zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951 — — — — —	444

ŠESTA SEDNICA VEĆA NARODA — 28 APRILA 1947

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika pete redovne sednice	445
2 — Otsustva narodnih poslanika — — — — —	445
3 — Saopštenje o primljenim čestitkama povodom donošenja Zakona o petogodišnjem planu — — — — —	445

Dnevni red:

1 — Glasanje o Predlogu zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951 — —	445—446
2 — Saopštenje o zaključenju Trećeg redovnog zasjedanja — — — — —	446

100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120

THE ...

121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140

THE ...

141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160

THE ...

161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180

SPISAK PRILOGA

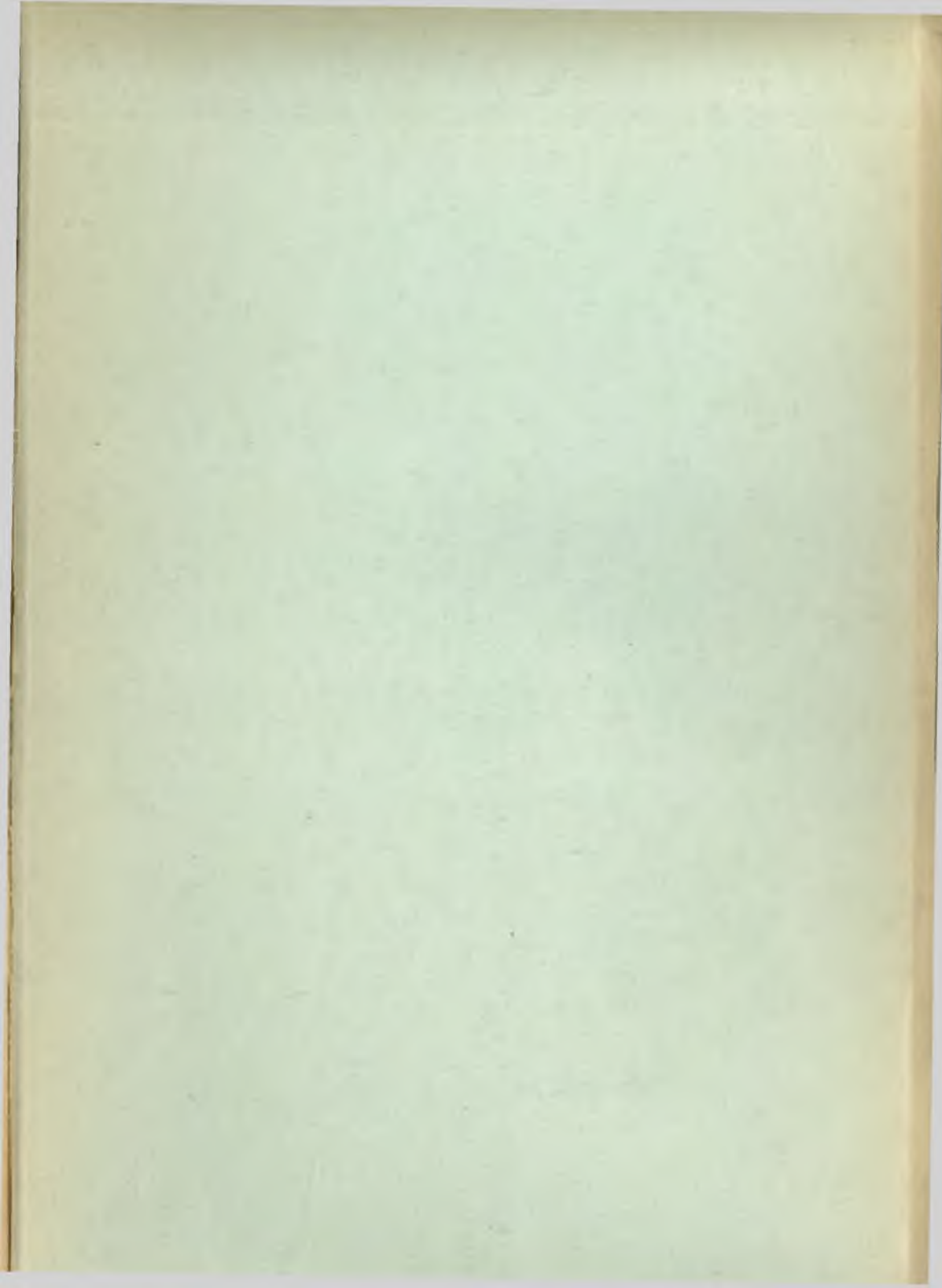
	Strana
1 — Predlog poslovnika Saveznog veća — — — — —	449
2 — Predlog poslovnika Veća naroda — — — — —	468
3 — Predlog poslovnika za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ — — — — —	487
4 — Obrazloženje Predloga poslovnika Saveznog veća, Veća naroda i poslovnika za zajedničke sednice Narodne skupštine FNRJ — — — — —	490
5 — Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća o Predlogu poslovnika Saveznog veća — — — — —	494
6 — Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda o Predlogu poslovnika Veća naroda — — — — —	496
7 — Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća o Predlogu poslovnika za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ — — — — —	497
8 — Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda o Predlogu poslovnika za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ — — — — —	499
9 — Predlog opštedržavnog budžeta za budžetsku 1947 godinu sa Predlogom finansiskog zakona — — — — —	501
Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća	584
Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Veća naroda —	585
10 — Predlog zakona o državnom završnom računu za period od 1 novembra 1944 do 31 decembra 1945 godine — — — — —	586
Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća	589
Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Veća naroda —	590
11 — Predlog osnovnog zakona o starateljstvu — — — — —	591
Obrazloženje — — — — —	602
Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća — — — — —	606
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda — — — — —	612
12 — Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o udružanjima, zborovima i drugim javnim skupovima — — — — —	618
Obrazloženje — — — — —	621
Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća — — — — —	622
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda — — — — —	624
13 — Predlog zakona o dopuni Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama — — — — —	626

	Strana
Obrazloženje — — — — —	626
Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća — — — — —	627
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda — — — — —	628
14 — Predlog zakona o usvojenju — — — — —	630
Obrazloženje — — — — —	635
Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća — — — — —	638
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda — — — — —	640
15 — Predlog zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe — — — — —	642
Obrazloženje — — — — —	643
Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća — — — — —	645
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda — — — — —	647
16 — Predlog opšteg zakona o zaštiti šuma od požara — — — — —	649
Obrazloženje — — — — —	658
Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća — — — — —	660
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda — — — — —	663
17 — Predlog osnovnog zakona o eksproprijaciji — — — — —	667
Obrazloženje — — — — —	677
Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća — — — — —	680
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda — — — — —	684
18 — Pismo Vlade FNRJ Saveznom veću — — — — —	689
Spisak uredbi Vlade FNRJ donetih po pitanjima iz narodne privrede od 16 jula 1946 do 10 marta 1947 godine — — — — —	689
Pismo Vlade FNRJ Veću naroda — — — — —	693
19 — Predlog zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede Federativne Narodne Republike Jugoslavije u godinama 1947—1951 — — — — —	694
Obrazloženje — — — — —	783
Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća — — — — —	786
Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Veća naroda — — — — —	787
20 — Predsedništvo Saveznog veća — — — — —	789
Stalni odbori — — — — —	789
Narodni poslanici — — — — —	791
21 — Predsedništvo Veća naroda — — — — —	795
Stalni odbori — — — — —	795
Narodni poslanici — — — — —	797
22 — Prezidijum Narodne skupštine FNRJ — — — — —	799
23 — Vrhovni komandant Jugoslovenske armije — — — — —	800
24 — Vlada FNRJ — — — — —	801
25 — Vrhovni sud FNRJ — — — — —	802
26 — Javni tužilac FNRJ — — — — —	802

REGISTAR GOVORNIKA

Arsov Ljubčo	73, 122—128, 289, 298
Bakarić dr Vladimir	378—381
Bebler dr Aleš	207—212
Berus Anka	103—108
Blagojević dr Obren	30, 31, 32, 164—166, 185, 186, 322—326
Bratić dr Dušan	21, 267—270, 278
Broz Josip Tito	162, 189—202, 326—335
Vasiljević Dušan	311—313
Vidmar Josip	15—18, 20—22, 27—28, 30, 32, 68, 72, 135, 140, 146, 157, 161—162, 164, 166, 171, 173, 175—176, 183, 185—187, 265—267, 270, 274, 278—281, 284—286, 288, 301—302, 308—311, 313—314, 317—322, 326, 335, 354, 361, 371, 445—446
Vilović Mustafa	244—247, 248, 321—322
Gaži Franjo	189, 202, 207, 212, 218, 223, 227, 233, 238, 242, 243—244, 247—248, 251, 254—258, 261—263, 256—258, 261—263, 289—292, 295—299, 315—316
Garčević Gojko	128—133
Golubović Radonja	20—21
Grugurić dr Jakov	251—253, 296—297
Đermanović Života	223—227
Đilas Milovan	85—91, 430—439
Žujović Sreten	32—68
Žumer Srećko	279
Jegdić Jovan	184—185
Jovanović dr Dragoljub	11—12, 24—25, 146—157, 161—162, 165, 174, 176, 258—262, 414—425, 431—432
Jovanović Radoš	100—103
Jovičić Stevan	243, 315
Kidrić Boris	68—72, 157—161, 218—223, 354—361, 419
Koliševski Lazar	395—400
Krizman dr Hinko	202—207
Krstulović Vicko	361—371
Lampret Jože	258, 262—263
Leković Voja	12, 177, 180, 189
Marinko Miha	381—388
Maslarić Božidar	309, 313

Mijušković Radovan	256—257
Milivojević Joza	135, 265, 281, 286, 319
Nad Gavriilo	286—288
Nešković dr Blagoje	373—377
Pavić Niko	401—403
Penezić Slobodan	171—173
Petrović Nikola	227—233
Petrović Ninko	18—21, 23, 27, 175—176, 183, 187, 266
Pijade Moša	7—12, 24—25, 27, 233—237, 242, 247—248, 261—262
Poljč Zoran	109—114
Popović dr Miloš	135—140, 172, 187, 321, 425—430
Prvčić Stjepan	173—175
Ranković Aleksandar	73—85
Ribar dr Ivan	24
Ribnikar Vladislav	212—218
Savić Kirilo	271—274, 284—285
Salaj Duro	403—406
Simić Vladimir	3—7, 12—13, 23—26, 73, 97, 100, 103, 109, 114, 122, 128, 133, 177—181, 373, 378, 381, 388, 393, 400—401, 403, 406, 411, 414, 423—426, 430, 441—444
Smitjanić Milan	285
Sremec dr Zlatan	238—242
Stambolić Petar	23—30, 162—164, 179
Todorović Radomir	166—171, 173, 187, 406—412
Tomašević Dobroslav	411—415
Tomić Aleksa	274—278
Traković Imro	140—146
Filipović Sulejman	254—255
Frol Frane	97—100, 310—311
Hafner Tone	286, 288
Hace Matevž	292—295
Hebrang Andrija	335—354
Hodža Mustafa	280
Carević Miloš	21, 302—303
Čarić dr Vojin	266—267
Čolaković Rodoljub	114—122, 388—395
Čubrilović dr Branko	301, 317, 373
Čubrilović dr Vaso	91—97, 162
Šnuderl dr Maks	249—251, 254

S A D R Ź A J

I ZAJEDNIČKA SEDNICA — 31 JANUARA 1946 G.

Strana

Pre dnevnog reda: 1 — Saopštenje ostavke
Savezne vlade;

2 — Utvrđivanje dnevnoga reda.

Dnevni red: Pretres ostavke Savezne vlade,
usvajanje ostavke i poveravanje sastava nove Sa-
vezne vlade maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu

3—5

Govornici: D-r Blagoje Nešković — — —

4

II ZAJEDNIČKA SEDNICA — 1 FEBRUARA 1946 G.

Strana

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje i usvajanje
zapisnika I zajedničke sednice

2 — Utvrđivanje dnevnog reda.

Dnevni red: Imenovanje nove Vlade Federa-
tivne Narodne Republike Jugoslavije.

Saslušanje izveštaja i usvajanje predloga za
sastav nove Savezne vlade;

Govornici: Mandator za sastav nove Savezne
vlade, maršal Jugoslavije Josip Broz Tito — —

8—9

Polaganje zakletve nove Savezne vlade;

Govornici: Predsednik Prezidijuma Narodne
skupštine FNRJ d-r Ivan Ribar — — — —

10

Ekspoze predsednika Ministarskog saveta,
maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita povodom
imenovanja nove Savezne vlade, i usvajanja eks-
pozea — — — — —

11—18

Govornici: Svetozar Vukmanović-Tempo, Bo-
ris Kidrič, Ljubčo Arsov, Đuro Pucar-Stari, Vladi-
mir Nazor, Momčilo Marković — — — —

18—32

1 SEDNICA VEĆA NARODA — 2 FEBRUARA 1946 G.

Strana

Pre dnevnog reda: 1 — Saopštenje ostavke Pretsedništva Skupštine naroda Ustavotvorne skupštine i izbor istog Pretsedništva za Pretsedništvo Veća naroda;

Govornici: Pretsednik Josip Vidmar i Miloš Carević — — — — — 33—34

2 — Utvrđivanje dnevnog reda.

3 — Saopštenje da je narodni poslanik d-r Obren Blagojević određen za vladinog poverenika radi davanja obaveštenja o zakonskim predlozima na sednicama Veća naroda;

4 — Saopštenje da je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ uputio Veću naroda vladine zakonske predloge za koje traži hitnost, i to: predlog Zakona o obrazovanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju i predlog Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine, prava i interesa u inostranstvu, i usvajanje hitnosti — — — — — 36

5 — Otsustva narodnih poslanika — — — — — 36

6 — Molbe i žalbe — — — — — 37

7 — Saopštenje da je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ sazvaao za 2 februar 1946 g. zajedničku sednicu oba doma — — — — — 37

Dnevni red: 1 — Određivanje broja članova Zakonodavnog odbora — — — — — 34

2 — Izbor pet stalnih skupštinskih odbora: Zakonodavnog odbora, Odbora za privredni plan i finansije, Mandatnog i imunitetskog odbora, Administrativnog odbora, Odbora za molbe i žalbe 34—36

Govornici: D-r Siniša Stanković, Niko Pavić, Dobrovoje Radosavljević, France Lubej, d-r Josip Hrnčević — — — — — 34—35

PRILOZI NA KRAJU I SEDNICE VEĆA NARODA

1 — Akt Pretsedništva Ministarskog saveta FNRJ o ukidanju saveznog Ministarstva za kolonizaciju sa predlogom Zakona o obrazovanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju;

2 — Akt Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ kojim dostavlja Veću naroda na rešavanje vladin predlog Zakona o obrazovanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju — — — —	Strana 38
3 — Predlog Zakona o osnivanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju i sprovedni akt Predsedništva vlade FNRJ za hitno rešenje ovog zakona — — — — — — — —	39
4 — Akt Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ kojim dostavlja Veću naroda na rešavanje vladin predlog Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine, prava i interesa u inostranstvu — —	40
5 — Predlog Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine, prava i interesa u inostranstvu — — —	40—42

I SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — FEBRUARA 1946 G.

	Strana
<i>Pre dnevnog reda:</i> 1 — Saopštenje ostavke Pretsedništva Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine i izbor istog Pretsedništva za Pretsedništvo Saveznog veća;	
<i>Govornici:</i> Pretsednik Vladimir Simić i d-r Jerko Radmilović — — — — — — — —	43—44
2 — Utvrđivanje dnevnog reda.	
3 — Saopštenje da je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ uputio Saveznom veću vladin predlog Zakona o privremenom finansiranju državnih potreba za koji traži hitnost, i usvajanje hitnosti	47
4 — Saopštenje da je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ uputio Saveznom veću vladin predlog Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ da može donositi uredbe po pitanjima narodne privrede za koji traži hitnost, i usvajanje hitnosti — — —	47—48
5 — Saopštenje da je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ sazvaao za 2 februar 1946 g. zajedničku sednicu oba doma — — — — — — — —	48
<i>Dnevni red:</i> 1 — Određivanje broja članova Zakonodavnog odbora — — — — — — — —	44—45
2 — Izbor pet stalnih skupštinskih odbora: Zakonodavnog odbora, Odbora za privredni plan i finansije, Mandatnog i imunitetskog odbora, Administrativnog odbora, Odbora za molbe i žalbe — — — —	45—47
<i>Govornici:</i> Duro Pucar-Stari — — — — — — — —	45—47

PRILOZI NA KRAJU I SEDNICE SAVEZNOG VEĆA

Strana

1 — Akt Predsedništva Ministarskog saveta FNRJ kojim dostavlja predlog Zakona o privremenom finansiranju državnih potreba za vremenski period od 1 januara do 31 marta 1946 g., za koji traži hitnost;

2 — Akt Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ kojim dostavlja Saveznom veću na rešavanje vladin predlog Zakona o privremenom finansiranju državnih potreba — — — — —

49

3 — Predlog Zakona o privremenom finansiranju državnih potreba i sprovedni akt Predsedništva Ministarskog saveta FNRJ kojim obrazlaže traženje hitnosti za ovaj zakonski predlog -- —

50—51

4 — Akt Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ kojim dostavlja na rešavanje Saveznom veću vladin predlog Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ da može donositi uredbe sa zakonskom snagom po pitanjima narodne privrede — — — — —

51

5 — Predlog Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede — — — — —

51—52

III ZAJEDNIČKA SEDNICA — 2 FEBRUARA 1946 G.

Strana

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje i usvajanje zapisnika II zajedničke sednice.

2 — Utvrđivanje dnevnog reda.

Dnevni red: Imenovanje vrhovnog komandanta Jugoslovenske armije.

Saopštenje i usvajanje predloga Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ da se za vrhovnog komandanta Jugoslovenske armije imenuje maršal Jugoslavije Josip Broz Tito — — — — —

54—56

Govornici: Predsednik Ministarskog saveta i Ministar narodne odbrane, maršal Jugoslavije Josip Broz Tito — — — — —

56—57

II SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — 4 FEBRUARA 1946 G.

Strana

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje i usvajanje zapisnika I sednice Saveznog veća;

	Strana
2 — Saopštenje izveštaja o konstituisanju pet stalnih odbora Saveznog veća — — — —	59—60
3 — Molbe i žalbe — — — — —	60
4 — Otsustva narodnih poslanika — —	60
5 — Saopštenje da Zakonodavni odbor i Odbor za privredni plan i finansije podnose Save- znom veću izveštaje o predlogu Zakona o privre- menom finansiranju državnih potreba i o predlogu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede — —	61
<i>Dnevni red:</i> 1 — Pretres i usvajanje po skra- ćenom postupku (čl. 44 Poslovnika) izveštaja Za- konodavnog odbora o predlogu Zakona o privre- menom finansiranju državnih potreba.	
<i>Govornici:</i> Izvestilac Petar Stambolić — —	61—63
2 — Pretres i usvajanje po skraćenom po- stupku aklamacijom, na osnovu pismenog pre- dloga 24 narodna poslanika, predloga Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ da može donositi uredbe po pitanjima iz narodne privrede;	
<i>Govornici:</i> Izvestilac d-r Jerko Radmilović	66

II SEDNICA VEĆA NARODA — 4 FEBRUARA 1946 G.

	Strana
<i>Pre dnevnog reda:</i> 1 — Čitanje i usvajanje zapisnika I sednice Veća naroda;	
2 — Saopštenje izveštaja o konstituisanju pet stalnih odbora Veća naroda — — — —	69—70
3 — Saopštenje da Zakonodavni odbor pod- nosi Veću naroda izveštaj o predlogu Zakona o osnivanju Komisije za agrarnu reformu i kolo- nizaciju — — — — —	70
4 — Saopštenje da Zakonodavni odbor i Odbor za privredni plan i finansije podnose Veću naroda izveštaj o predlogu Zakona o zaštiti jugo- slovenske imovine, prava i interesa u inostranstvu	70
5 — Utvrđivanje dnevnog reda — — —	70
<i>Dnevni red:</i> 1 — Pretres i usvajanje u načelu, u pojedinostima i u celini izveštaja Zakonodavnog odbora o predlogu Zakona o osnivanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju;	
<i>Govornici:</i> Izvestilac Joza Milivojević — —	70—71

2 — Pretres i usvajanje po skraćenom postupku aklamacijom, na osnovu pismenog predloga 20 narodnih poslanika, izveštaja Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije sa amandmanom Ministra finansija uz predlog Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine, prava i interesa u inostranstvu;

Govornici: Izvestilac Joza Milivojević, d-r Obren Blagojević, Miloje Dobrašinović, Jaša Prodanović, d-r Branko Čubrilović, d-r Pavle Gregorić, Miloš Carević — — — — —

73—80

III SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — 4 FEBRUARA 1946 G.

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje i usvajanje zapisnika II sednice Saveznog veća;

2 — Saopštenje akta Veća naroda kojim dostavlja definitivni tekst predloga Zakona o obražovanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju i izveštava da je ovaj zakonski predlog usvojilo — — — — —

81

3 — Saopštenje akta Veća naroda kojim dostavlja definitivni tekst predloga Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine, prava i interesa u inostranstvu i izveštava da je ovaj zakonski predlog usvojilo — — — — —

82

4 — Utvrđivanje dnevnog reda.

5 — Saopštenje da je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ sazvaao za 4 februar 1946 g. zajedničku sednicu oba doma — — — — —

90

Dnevni red: 1 — Pretres i usvajanje po skraćenom postupku predloga Zakona o osnivanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju;

Govornici: Izvestilac Moša Pijade — — —

82—84

2 — Pretres i usvajanje po skraćenom postupku predloga Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu;

Govornici: Izvestilac Mihailo Đurović — —

85—89

III SEDNICA VEĆA NARODA — 4 FEBRUARA 1946 G.

Strana

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje i usvajanje zapisnika II sednice Veća naroda sa primedbom narodnog poslanika d-r Hinka Krizmana;

Govornici: D-r Hinko Krizman, sekretar Ninko Petrović — — — — —

93

2 — Saopštenje da je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ sazvaao za 4 februar 1946 g. zajedničku sednicu oba doma — — — — —

94

3 — Saopštenje akta Saveznog veća kojim izveštava da je usvojilo predlog Zakona o privremenom finansiranju državnih potreba i dostavlja definitivni tekst ovog zakonskog predloga — —

94

4 — Saopštenje akta Saveznog veća kojim izveštava da je usvojilo predlog Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede i dostavlja definitivni tekst ovog zakonskog predloga — — — —

95

5 — Utvrđivanje dnevnog reda.

Dnevni red: 1 — Pretres i usvajanje u načelu, u pojedinostima i u celini izveštaja Zakonodavnog odbora o predlogu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede;

Govornici: Izvestilac Miloš Carević — —

95—97

2 — Pretres i usvajanje u načelu, u pojedinostima i u celini izveštaja Odbora za privredni plan i finansije o predlogu Zakona o privremenom finansiranju državnih potreba;

Govornici: Izvestilac d-r Vojin Carić — —

99—102

IV ZAJEDNIČKA SEDNICA — 4 FEBRUARA 1946 G.

Strana

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje i usvajanje zapisnika III zajedničke sednice;

2 — Utvrđivanje dnevnog reda.

Dnevni red: 1 — Pretres i usvajanje predloga Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ da se Javni tužilac FNRJ Vilfan d-r Jože razreši dužnosti i stavi na raspoloženje Pretsedništvu Vlade FNRJ, a da se za Javnog tužioca FNRJ izabere Hrnčević

d-r Josip, narodni poslanik i predsedavajući sudija
Vojnog veća Vrhovnog suda FNRJ;

Govornici: Moša Pijade — — — — — 107

2 — Pretres i usvajanje predloga Prezidi-
juma Narodne skupštine FNRJ da se za sudiju
Vojnog veća Vrhovnog suda FNRJ izabere pu-
kovnik Krdžić Mirko, narodni poslanik;

Govornici: Moša Pijade — — — — — 108—109

— Donošenje odluke da skupštinski odbori
mogu raditi i za vreme kad Narodna skupština nije
na okupu — — — — — 109

— Saopštenje Ukaza o zaključenju Prvog
vanrednog zasedanja Narodne skupštine FNRJ — 109—110

ZAKONSKI PREDLOZI, ODBORSKI IZVEŠTAJI, AMANDMANI (registar)

	Strana
Predlog Zakona o osnivanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju — — — — —	39
Predlog Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine, prava i interesa u inostranstvu — — —	40—42
Predlog Zakona o privremenom finansiranju državnih potreba — — — — —	50
Predlog Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uređaba po pitanjima iz narodne privrede — — — — —	51—52
Izveštaj Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća o predlogu Zakona o privremenom finansiranju državnih potreba — — — — —	61—62
Izveštaj Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća o predlogu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uređaba po pitanjima iz narodne privrede	66
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda o predlogu Zakona o osnivanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju — — — — —	70—71
Izveštaj Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije Veća naroda o predlogu Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine, prava i interesa u inostranstvu — — — — —	73—75
Amandman Ministra finansija za predlog Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine, imovinskih prava i interesa u inostranstvu — — — — —	76

	Strana
Predlog Zakona o osnivanju Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju u definitivnom tekstu kako su ga usvojili Veće naroda i Savezno veće	84
Izveštaj Zakonodavnog odbora i Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća o predlogu Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu — —	86
Predlog Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine i imovinskih prava i interesa u inostranstvu u definitivnom tekstu kako su ga usvojili Veće naroda i Savezno veće — — — — —	86—89
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda o predlogu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede — — — — —	95
Predlog Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede u definitivnom tekstu kako su ga usvojili Savezno veće i Veće naroda — — — — —	96
Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Veća naroda o predlogu Zakona o privremenom finansiranju državnih potreba — — — — —	99
Predlog Zakona o privremenom finansiranju državnih potreba u definitivnom tekstu kako su ga usvojili Savezno veće i Veće naroda — — —	100—101

*

PREDLOZI PREZIDIJUMA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ (registar)

	Strana
Predlog Prezidijuma da Narodna skupština FNRJ imenuje za vrhovnog komandanta Jugoslovenske armije maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita — — — — —	54—55
Predlog Prezidijuma da Narodna skupština FNRJ razreši dužnosti Javnog tužioca FNRJ Vilfana d-r Jožu i stavi na raspoloženje Predsedništvu Vlade FNRJ, a da za Javnog tužioca FNRJ izabere Hrnčevića d-r Josipa, narodnog poslanika i pretsedavajućeg sudiju Vrhovnog vojnog suda Federativne Narodne Republike Jugoslavije — —	105—106

	Strana
Predlog Prezidijuma da Narodna skupština za sudiju Vojnog veća Vrhovnog suda Federativne Narodne Republike Jugoslavije izabere pukovnika Krdžića Mirka, narodnog poslanika — — —	106

*

ODLUKE I UKAZI (registar)

Odluka Narodne skupštine FNRJ da skupštin- ski odbori mogu raditi i za vreme kad Skupština nije na okupu — — — — —	109
Ukaz Prezidijuma o zaključenju Prvog van- rednog zasedanja Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije — — — — —	109—110

*

REGISTAR GOVORNIKA PO MATERIJU

Ostavka Savezne vlade

D-r Blagoje Nešković — — — — —	4
--------------------------------	---

Imenovanje Savezne vlade i zakletva

	Strana
Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito — — — — —	8—9, 11
Pretsednik Prezidijuma d-r Ivan Ribar — — — — —	10
Svetozar Vukmanović-Tempo — — — — —	18—22
Boris Kidrič — — — — —	23—24
Ljubčo Arsov — — — — —	24—25
Đuro Pucar-Stari — — — — —	26—27
Vladimir Nazor — — — — —	27—29
Momčilo Marković — — — — —	29—31

Ostavka i izbor Predsedništva Saveznog veća i Veća naroda

	Strana
Pretsednik Josip Vidmar — — — — —	33, 34
Miloš Carević — — — — —	33
Pretsednik Vladimir Simić — — — — —	43—44
D-r Jerko Radmilović — — — — —	43—44

Imenovanje vrhovnog komandanta Jugoslovenske armije

	Strana
Moša Pijade — — — — —	54—55
Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito — — — — —	56—57

Predlog Zakona o finansiranju državnih potreba

	Strana
Petar Stambolić — — — — —	61—63
D-r Vojin Carić — — — — —	99—101

*Predlog Zakona o osnivanju Komisije za agrarnu reformu
i kolonizaciju*

	Strana
Joza Milivojević — — — — —	70—71
Moša Pijade — — — — —	82—84

*Predlog Zakona o zaštiti jugoslovenske imovine, prava
i interesa u inostranstvu*

	Strana
Joza Milivojević — — — — —	73—75, 78
D-r Obren Blagojević — — — — —	75
Miloje Dobrašinović — — — — —	79
Jaša Prodanović — — — — —	79
D-r Branko Čubrilović — — — — —	79
D-r Pavle Gregorić — — — — —	79
Mihailo Đurović — — — — —	85—89

*Predlog Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredbi
po pitanjima iz narodne privrede*

	Strana
Miloš Carević — — — — —	95—97

Izbor Javnog tužioca FNRJ

	Strana
Moša Pijade — — — — —	107

Izbor Sudije Vojnog veća Vrhovnog suda FNRJ

	Strana
Moša Pijade — — — — —	108

PREZIDIJUM NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Pretsednik

D-r Ivan Ribar

Potpredsednici:

Moša Pijade

Filip Lakuš

Josip Rus

Dimitar Vlahov

Đuro Pucar

Marko Vujačić

Sekretar

Mile Peruničić

Članovi:

Josip Broz-Tito, Bane Andrejev, d-r Vladimir Bakarić, Dušan Brkić, Josip Vidmar, Milovan Đilas, Edvard Kardelj, Sreten Žujović, Vlada Zečević, d-r Stevan Jakovljević, Blažo Jovanović, d-r Dragoljub Jovanović, Boris Kidrič, Sava Kosanović, Lazar Koliševski, d-r Blagoje Nešković, Jaša Prodanović, Aleksandar Ranković, d-r Zlatan Sremec, Dobrosav Tomašević, Frane Frol, Andrija Hebrang, Avdo Humo, Rodoljub Čolaković, Vlado Šegrt i d-r Siniša Stanković.

PRETSEDNIŠTVO SAVEZNOG VEĆA

(izabrano 2 februara 1946 g.)

Pretsednik

Vladimir Simić

Potpretsednici

Franjo Gaži

Avdo Humo

Sekretari

Vojo Leković

Ljubčo Arsov

Stevan Jovičić

PRETSEDNIŠTVO VEĆA NARODA

(izabrano 2 februara 1946 g.)

Pretsednik

Josip Vidmar

Potpretsednici

Božidar Maslarić

Kosan Pavlović

Sekretari

Ninko Petrović

Joza Milivojević

Mihajlo Grbić

NARODNI POSLANICI SAVEZNOG VEĆA

(stanje u februaru 1946 g.)

Agoli d-r Nedžat, Aleksoski Boris, Andrić Ratimir, Antić Miloje, Antolić Franjo, Antunović Rista, Apostolov Vasko, Arsov Ljubčo, Augustinov Mata

Babić Antun-Tuna, Bakarić d-r Vladimir, Bakrač Jozo, Banak Josip, Baričević Pero, Belinić Marko, Belovuković Milan,

Beriša Rifat Bećirić d-r Todor, Bisić M. Milorad, Blažević Jakov, Bogdanov Dušan, Bogdanov Đura, Božović Nikola, Borojević Jovan, Borštnar Jože, Bohinc Andrej, Bošković Đorđe, Breclj d-r Marijan, Brkić Dušan, Brkić Zvonko, Broz Josip-TITO, Bubanji Andrija, Buljan Vice, Burzevski Vančo, Burić Hasan, Butozan d-r Vaso

Vasilev Gjorgi, Vasiljević Živan, Vejnović Svetozar, Veselinov Jovan, Veselinov-Munčan Stanka, Vidović Nikola, Vilo-
lović Mustafa, Vipotnik Albin, Vlatković Nemanja,, Vlahov Dimitar, Vojković Tomo, Vojnović Petar, Vrkljan Ante, Vujičić Milorad, Vujkovic Mihailo, Vukadinović Đuro, Vukašinović Ivan, Vukmanović Svetozar-Tempo, Vulin Sava, Vučković Sreten

Gaži Franjo, Gajinović Vujica, Gajić Gojko, Gadžić Radosav, Gašpar Jan, Gerenčević Pavle, Gigov Strahil, Gizdić Drago, Gluhić Omer, Godina Ferdo, Gospić Svetolik, Granda Ivan, Granfil Toma, Grbić Čedo, Grgurić d-r Jakov, Gretić Ivica, Grk Dušan, Grubić Čeda, Grujić Radovan, Grulović Aćim

Damnjanović Božidarka-Kika, Danilović Uglješa, Devedžić Dušan, Doroški d-r Jovan, Došen Ilija, Dragin Radivoj, Draušnik Jurica

Dermanović Života, Đorgovski Vasil, Dukanović Pero, Đukić Pane, Đurđević Čeda, Đurić Ljubodrag, Đurović Lazar, Đurović Mihailo

Erčić Živko

Žigić Rade, Žiža d-r Aleksandar, Žujović Sreten

Zeković Veljko, Zečević Vlada, Zečević Slavko, Zečević Stevo

Ivanov Andrej, Ivančević Nikola, Iveković d-r Mladen, Ivić Stjepan

Jakić Velimir, Jakšić Mato, Jakšić Nikola, Janković Ljubo, Janić Vlado, Jaramazović Lajčo, Jelenc Aleš, Jeremić Voja, Jovanović Blažo, Jovanović d-r Dragoljub, Jovanović Đura, Jovanović Isa, Jovanović Radoš, Jovanović Spasoje, Jovanović Stanimir, Jovičević Pavle, Jovičić Stevan, Jojkić Đurica, Joksimović Momir, Josipović Srboljub, Jocić Živojin, Jurančić Jože

Karabegović Osman, Karajović d-r Dragomir, Kardelj Edvard, Karner d-r Ivo, Kecmanović d-r Vojislav, Kidrič Boris, Kimovec France, Knez Jurica, Kovačević Veljko, Kovačević Mitar, Kovačević Uroš, Kovačić Ivan, Koliševski Lazar, Komadina Petar, Komnenić Simo, Koren Jakov, Kosanović Sava, Kosovac Mladen, Kostić Velimir, Koharović d-r Aleksandar, Kocbek Jože, Kočevar Franc, Kranjec Miško, Krznar Đuro, Križiu Hasan, Krstevski Kiro, Krstić Boško, Krstić Svetozar, Krstulović Vicko,

Krce Pavao, Krdžić Mirko, Kuzmanović d-r Slavko, Kuzmanovski Boge, Kurt Husnija, Kuturec Toma, Kufrin Milka, Kuhar Lovro

Lazin d-r Sava, Lakuš Filip, Lalić Đuro, Lampret Jože, Leković Vojo, Lerik Ištvan, Leskovšek Franc, Leši Akif Mustafa, Lukić Kostadin, Lulić Grgo

Ljujić Velibor, Ljujić Vojo

Majhen Vlado, Maleski Vlado, Mališić Panto, Mandić Gligorije Mandžić Pašaga, Marinko Miha, Marković Dragoslav, Marković Miloš, Marković Momčilo, Marković Nemanja, Markotić Mato, Marčinković Jozo, Mastilović Novak, Matić Radomir, Maček Ivan-Matija, Mesić Josip, Medo Tomo, Mijatović Cvijetin, Mijušković Radovan, Miklaužić Josip, Mikuž d-r Metod, Milojević Miloje, Milosavljević Ljubinka, Miljković Mito, Minić Milka, Minić Miloš, Minčev Nikola, Mihajlovski Kiril, Moskovljević d-r Miloš, Mrazović Karlo-Gašpar, Mrković Novica, Mrkoci Marko, Mugoš Dušan, Mundrić Petar

Nadž Kosta, Naumovski Krume, Naceva Mara, Nedeljković Miodrag, Nešić Svetomir, Nešković d-r Blagoje, Nikodijević Tihomir, Nikolić Živojin, Nimanj Džavid, Novakov Dušan, Novaković Gruja, Novosel d-r Šime, Novosel Stjepan

Omanović Hamdija, Opačić Stanko, Ostović Adam

Pavlović Mihailo, Pavlović Pavle, Pajković Đoko, Pahić Luka, Pašalić Edhem, Penezić Slobodan, Peričin Marko, Perković Mile, Peruničić Mile, Petrović Dušan, Petrović Ratko, Petrović Slavoljub-Đera, Petrušev Kiril, Pijade Moša, Plavšić Lazar, Pobrić Edhem, Polić Zoran, Polović Marko, Popov Živa, Popović Goroljub, Popović Jovan, Popović Koča, Popović Ljubomir, Popović Milentije, Počuča Mile, Prvčić Stjepan, Pribić Milan, Pribićević d-r Rade, Pucar Đuro-Stari

Radmilović d-r Jerko, Radovanović Milivoje, Radovanović Milija, Radulović Tasa, Ramljak d-r Ante, Ranković Aleksandar, Rapačić Ćiro, Rac Vince, Rašović Miloš, Relić Petar, Redžić Enver, Ribar d-r Ivan, Ribić Ivan, Ribnikar Vladislav, Rikanović Ilija, Ritig d-r Svetozar

Savić Brano, Salai Jožef, Salaj Đuro, Samardžija Stevo, Svetek France, Sekelj Jožef, Simeonović Janko, Simeunčević Gavro, Simić Vladimir, Sinanović Hamdija, Smajović Vasilije, Sremec d-r Zlatan, Stambolić Petar, Stankovski Boris, Stefanović Ivan, Stefanović Milivoje, Stefanović Svetislav, Stojadinović Mihailo, Stojanović Bogoljub, Subotin Ivan, Sutlović Rikard, Sučić Martin

Todorović Mijalko, Todorović Simo, Tolo Niko, Tomašević Dobrosav, Tomšić Vida, Trajković Aleksandar, Trifunović Svetislav, Tucman Josip

Cemerlić d-r Hamdija, Čuruvija Tode

Uzunovski Cvetko

Fajfar Tone, Ferenčak Ivan, Ferenčina Tomo, Filaković Imro, Filipović Sulejman, Fotev Bogoja, Frntić Elizabeta

Hasanagić Hilmija, Hace Matevž, Hadži Mustafa Hasan Šukri, Hadžić Boško, Hebrang Andrija, Holjevac Većeslav, Hotić Mesud, Hodža Mehmet, Hodža Fadil, Hodžić Mujo, Hribar Janez, Hukić Mehmedalija, Humo Avdo

Cvetić Bosa, Cvetnić Milija, Cetinić Marin, Crnobrnja Bogdan

Čakić Boško, Čalić Dušan, Čamo Edhem, Čaušević-Čauš Ivan, Čengić Ferid, Češnjaj Tomo, Čobanski Spasoje, Čolak Petar, Čubrilović d-r Vaso

Džojić Anto

Šakić Jovan, Šarac d-r Zaim, Šatev Pavel, Šaćiri Ismet, Šević Aleksandar, Šegrt Vlado, Šiljegović Boško, Škare Stanko, Šnuderl d-r Maks, Špiljak Franjo, Špiljak Mika, Šprljan Gušte, Šutić Ante.

NARODNI POSLANICI VEĆA NARODA

(stanje u februaru 1946 g.)

Abduraim Mustafa, Aguši Kurteš, Ambrozič Lado, Andrejev Bane, Apostolski Mihailo, Augustinčić Antun, Aceva Vera

Babić Anto, Babić Ljubo, Babović Spasenija, Bajaljski Risto, Bakić Mitar, Barbarić Božo, Bebler d-r Aleš, Bevk France, Berus Anka, Blagojević d-r Obren, Bojnović Đurađ, Borić Franjo, Bratić d-r Dušan, Brašnarov Panko, Brkić Hasan, Bursać Milan

Varga Ištvan, Vasiljević Dušan, Veslijevski Naum, Vidmar Josip, Vidmar Tone, Vlajković d-r Milorad, Vrbovski Pavel, Vujašinović Todor, Vujačić Marko, Vukosavljević Sreten

Gavrilski d-r Gjorgi, Galijašević Bećir, Garčević Gojko, Gaš Aljuš, Golubović Marinko, Golubović Radonja, Gošnjak Ivan, Grbić Mihailo, Gregorić d-r Pavle

Dapčević Peko, Dimitrijević Miloje, Dolinšek Tone, Dugonjić Rato

Daković Spasoje, Dilas Milovan, Đuričin Milivoj
Žižić Živko, Žumer Srećko, Župančić Oton

Zatrić Sait, Zogović Radovan
Ivović Dušan, Ilić S. Dragoljub, Ilić Pavle, Imamović Fadil.
Jadrešin Bogde, Jakovljević d-r Stevan, Jegdić Jovan, Jeras Josip, Jurinčić Niko

Kavčić Stane, Kapetanović Hajro, Kardelj Pepca, Kerime Muća, Komnenić Petar, Kotnik Beno, Kocbek Edvard, Krizman d-r Hinko, Krajačić Ivan, Kulenović Skender

Lautaš Trajan, Lisi Sali, Lubej France, Lunaček d-r Pavel

Maglajlić Šefket, Malinska Veselinka, Manojlović Radmila, Markovski Venko, Martinovski Nikola, Marušić d-r Drago, Maslarić Božidar, Masnić Petar, Milančević Ivan, Milivojević Joza, Milošević Mira, Miljevski Kiril, Mitrović Božo, Mitrović Mitra, Mićunović Veljko, Mlakar Alojzij, Mojsov Lazar, Momčilović Ljuba, Mugoša Andrija

Nađ Gavriilo, Nazor Vladimir, Naumovski Naum, Nenezić Radojica, Nestorov d-r Dimitar, Nikolić Zora, Novak Ivan, Nošpal Tode

Olah Šandor, Oreščanin Bogdan, Orović Savo

Pavić Niko, Pavlović Kosan, Papić Radovan, Pejnović Kata, Perović Puniša, Petrović Mato, Petrović Nikola, Petrović Ninko, Plepelić Stjepan, Pešev Nikola Pančev, Pogljajen Franc, Polak Bojan, Popivoda Krsto, Popović Dušan, Popović S. Milan, Popović d-r Miloš, Popović Radovan, Prodanović M. Jaša

Radović Vuko, Radosavljević Dobrivoje, Rebac Hasan, Redža Zekerija, Rkman Dušan, Rus Josip

Savić Kirilo, Sali Dragutin, Salacan Don Ante, Sejfula Kemal, Škerlić Velimir, Smiljanić Milan, Smodlaka d-r Josip, Snaj Franc, Spirov d-r Boris, Stanković d-r Siniša, Stojanović Aleksandar, Sulejmani Hivzi, Sulejmanovski Nafi, Sučić Florijan

Temelkovski Borko, Todorović Radomir, Tomić Aleksa. Turković Ivan

Četković Jovan, Čišić Husein, Čurčić Živojin

Filipović Krsto, Frol Frane

Hamović Rade, Hafner Tone, Herljević Franjo, Hodža Mustafa, Hodžić Džeko, Hrnčević d-r Josip

Cajnkari d-r Stanko, Carević Miloš, Carić d-r Vojin, Celeski Lazar

Čalovska Ljiljana, Čiković Tomo, Čolaković Rodoljub Čubrilović d-r Branko

Džankić Hasan

Šentjurski Lidiya, Šećeragić Murad, Šoti Pal, Šukria Ali.

VLADA FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE
(imenovana 1 februara 1946 g.)

Pretsednik Ministarskog saveta, maršal Jugoslavije *Josip Broz Tito*;

Potpredsednik Ministarskog saveta i predsednik Kontrolne komisije pri Vladi *Edvard Kardelj*;

Drugi potpredsednik Ministarskog saveta *Jaša Prodanović*;

Ministar bez portfelja *Milovan Đilas*;

Ministar bez portfelja *Kirilo Savić*;

Ministar bez portfelja *Đimitar Nestorov*;

Ministar inostranih poslova *Stanoje Simić*;

Ministar narodne odbrane maršal Jugoslavije *Josip Broz Tito*;

Ministar saobraćaja *Todor Vujašinović*;

Ministar pomorstva *Ante Vrkljan*;

Ministar pošta *Drago Marušić*;

Ministar spoljne trgovine inž. *Nikola Petrović*;

Ministar finansija *Sreten Žujović*;

Ministar unutrašnjih poslova general-lajtnant *Aleksandar Ranković*;

Ministar pravosuđa *Franč Frol*;

Ministar industrije i predsednik Planske komisije *Andrija Hebrang*;

Ministar rudarstva *Bane Andrejev*;

Ministar trgovine i snabdevanja d-r *Zaim Šarac*;

Ministar poljoprivrede i šumarstva d-r *Vaso Čubrilović*;

Ministar rada *Vicko Krstulović*;

Ministar građevina *Vlada Zečević*;

Ministar informacija *Sava Kosanović*.

*

Vrhovni komandant Jugoslovenske armije
maršal Jugoslavije

Josip Broz-Tito

*

Javni tužilac FNRJ

D-r Josip Hrnčević

*

VRHOVNI SUD FNRJ

Pretsednik *Vitomir Petrović*;

Potpretsednik *d-r Teodor Tominšek*;

Članovi: *Milovan Krdžić, Petar Raičković, Petar Piruže, Nikola Stanković, Aleksandar Todorović i d-r Marijan Derenčin.*

STALNI ODBORI SAVEZNOG VEĆA

(izabrani 2 februara 1946 g.)

Zakonodavni odbor

Moša Pijade, predsednik

Vladimir Simić, potpretsednik

D-r Maks Šnuderl, sekretar

Miloš Minić

Radovan Mijušković

D-r Miloš Moskovljević

Mihailo Đurović

Lajčo Jaramazović

Mehmet Hodža

D-r Jerko Radmilović

Ivan Granda

Đuro Salaj

D-r Ivo Karner

Andrija Bubanj

Matevž Hace

Miha Marinko

Sulejman Filipović

Mesud Hotić

D-r Jakov Grgurić

Dimitar Vlahov

Svetozar Vukmanović-Tempo

Odbor za privredni plan i finansije

Petar Stambolić, predsednik

Filip Lakuš, potpretsednik

Života Đermanović, sekretar

Dobrosav Tomašević

Petar Mundrić

Goroľjub Popović

Aćim Grulović

Dušan Čalić

Tomo Vojković

Albin Vipotnik

Jože Jurančič

Mustafa Vilović

Petar Vojnović

Ljubčo Arsov

Mirko Krdžić

Mandatni i imunitetski odbor

<i>Jovan Veselinov, predsjednik</i>	<i>Ilija Došen</i>
<i>Petar Komadina, potpredsjednik</i>	<i>Bogoje Fotev</i>
<i>Vida Tomšić, sekretar</i>	<i>Veljko Zeković</i>
<i>Ratko Petrović</i>	

Administrativni odbor

<i>Dragoslav Marković, predsjednik</i>	<i>Ferdo Godina</i>
<i>Toma Kuturec, potpredsjednik</i>	<i>D-r Hamdija Čemerlić</i>
<i>Aleksandar Šević, sekretar</i>	<i>Panto Mališić</i>
<i>Adam Ostović</i>	

Odbor za molbe i žalbe

<i>Mile Peruničić, predsjednik</i>	<i>D-r Aleksandar Žiža</i>
<i>D-r Metod Mikuž, potpredsjednik</i>	<i>Martin Sučić</i>
<i>Boris Stankovski, sekretar</i>	<i>Pero Đukanović</i>
<i>Milentije Popović</i>	

*
* *

STALNI ODBORI VEĆA NARODA

(izabrani 2 februara 1946 g.)

Zakonodavni odbor

<i>Božidar Maslarić, predsjednik</i>	<i>Joza Milivojević</i>
<i>D-r Hinko Krizman, potpredsjednik</i>	<i>Bogdan Oreščanin</i>
<i>D-r Dušan Bratić, sekretar</i>	<i>D-r Josip Hrnčević</i>
<i>Dragoljub Ilić</i>	<i>Josip Rus</i>
<i>Dobrivoje Radosavljević</i>	<i>Srećko Žumer</i>
<i>Milan Popović</i>	<i>Tone Hafner</i>
<i>Ninko Petrović</i>	<i>Rato Dugonjić</i>
<i>Miloš Carević</i>	<i>D-r Branko Čubrilović</i>
<i>Mustafa Hodža</i>	<i>Mihailo Apostolski</i>
<i>D-r Siniša Stanković</i>	<i>Panko Brašnarov</i>
	<i>Mitar Bakić</i>

Odbor za privredni plan i finansije

<i>D-r Obren Blagojević, pretsednik</i>	<i>D-r Vojin Carić</i>
<i>Ivan Gošnjak, potpretsednik</i>	<i>Ali Šukri</i>
<i>Rade Hamović, sekretar</i>	<i>Anka Berus</i>
<i>Radomir Todorović</i>	<i>Ivan Turković</i>
<i>Mitra Mitrović</i>	<i>Josip Jeras</i>
<i>Aleksa Tomić</i>	<i>Beno Kotnik</i>
<i>Aleksandar Stojanović</i>	<i>Hasan Brkić</i>
	<i>Veselinka Malinska</i>

Mandatni i imunitetski odbor

<i>Aleksa Tomić, pretsednik</i>	<i>Bojan Polak</i>
<i>Savo Orović, potpretsednik</i>	<i>Ante Babić</i>
<i>Jovan Jegdić, sekretar</i>	<i>Nikola Martinovski</i>
<i>Dušan Rkman</i>	

Administrativni odbor

<i>Milan Smiljanić, pretsednik</i>	<i>Franjo Borić</i>
<i>Šefket Maglajlić, potpretsednik</i>	<i>Lado Ambrožič</i>
<i>Krsto Popivoda, sekretar</i>	<i>D-r Gjorgi Gavrilski</i>
<i>Ljuba Momčilović</i>	

Odbor za molbe i žalbe

<i>Marko Vujačić, pretsednik</i>	<i>Mate Kršul</i>
<i>Pepca Kardelj, potpretsednik</i>	<i>Zora Nikolić</i>
<i>D-r Milorad Vlajković, sekretar</i>	<i>Mustafa Abduraim</i>
<i>Pal Šoti</i>	

